PHILOSOPHIA CHRISTIANA DE CREATIONE, & RECREATIONE HOMINIS: EX...

Bernard Bogdanowicz

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
22 K
6

PHILOSOPHIA CHRISTIANA

De creatione, & recreatione hominis:

Ex Theodidactis Operibus Melliflui Doctoris,

S. P. N. BERNARDI ABBATIS CLARAVALLENSIS,
Sacri Ordinis Cisterciensis propagatione Patriarchæ,
Fideliter desumpta, & concinnè disposita.

TOMUS SECUNDUS,

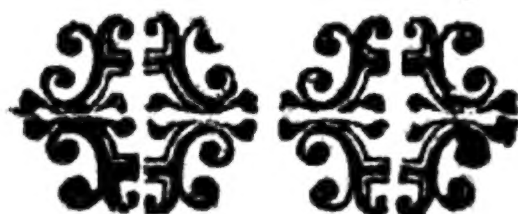
Continens Sex Partes de Passione Christi: incipiendo ab angustia Animæ ejus in horto Gethsemani, usque ad sepulturam Corporis sui.

Opus tam ipsis Concionatoribus, quàm quibusvis Christianis, ad inflammandum frigescentia eorum corda in amorem JESU *Crucifixi, perutile ac necessarium:*

Compactum studio, & labore

R. P. Fr. BERNARDI BOGDANOVITZ POLONI,
Copriunicensis, Sacerdotis, S. Th. D. Monachi Monasterii Andreovien. Ordinis Cisterciensis, & Procuratoris Generalis substituti in Urbe.

ROMÆ, M. DC. XC. VII.
Ex Typographia Joannis Jacobi Komarek Bohemi, apud Sanctos Vincentium & Anastasium, in Trivio.

SVPERIORVM PERMISSV.

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Prima.

De gestis passionis Christi in horto Getsemani.

CAPUT I.

Continens Proëmium*, in quo excitatur quisque Christianus ad recolendam Passionem Christi.*

Non judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum. *Paul.* 1. *Corint.* 2.

1. *Ostenditur, familiarem fuisse Sancto Bernardo meditationem Passionis Dominicæ, adeo ut etiam non dubitaverit in ea sibi constituere perfectionem justitiæ, plenitudinem scientiæ, divitias salutis, & copias meritorum.* 2. *Exemplo & doctrinâ ejus excitamur ad meditandam Passionem Christi, compatiendumquè ejus doloribus, quos pertulit pro salute nostra.* 3. *Excitamur ad retribuendam dilectionem Jesu Crucifixo pro amore quē exhibuit nobis, patiendo & moriendo pro salute nostra.* 4. *Ostenditur, quanta proveniat nobis utilitas ex meditatione Dominica, & quantum valeat ejus memoria ad dulcorandum amaritudinem sive tribula-*

tionem nostram. 5. Ostenditur, quantùm valeat hujusmodi meditatio ad superandum quasvis tentationes inimici, illicitasquè cogitationes, & delectationes carnales: necnon quantum valeat ad acquirendam virtutem humilitatis.

§. I.

ÆC est (a) mea sublimior interim Philosophia, scire Jesum, & hunc Crucifixum. Non requiro, sicut Sponsa, ubi cubet in meridie, quem lætus amplector mea inter ubera commorantem. Non requiro ubi pascat in meridie, quem intueor Salvatorem in Cruce. Illud sublimius, istud suavius vel paratius. Panis illud, hoc lac. Hoc viscera reficit paruulorum, hoc replet ubera matrum: & ideo inter ubera mea commorabitur. Hoc est: Sufficit mihi (b) nolo iam scire, nisi Jesum, & hunc Crucifixum. Memor ero (c) quamdiu fuero, laborum illorum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum ejus, conviciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumquè similium: quæ per eum & super eum abundantiùs transierunt. Hæc enim sunt instrumenta fortissima

S. Bernar. Abb. juxta ejus libror. edit. authore Horstio in VI. Tom. impress. Parisiis. an. 1667. a *Ser. 43. in Cant. n. 4.* b *Ser. 45. in cant. n. 3.* c *Ser. in fer. 4. hebb. san. n. 11.*

tissima (d) in quibus omnipotens Virtus, & investigabilis Sapientia Dei, restaurationem mundi potenter atque magnificè operata est. Incomprehensibilis erat & inaccessibilis (e) invisibilis & inexcogitabilis omninò. Nunc verò comprehendi voluit, videri voluit, cogitari voluit. Quonam modo, inquis? Nimirùm jacens in præsepio, in virginali gremio cubans, in monte prædicans, in oratione pernoctans: & in Cruce pendens, in morte pallens, liber inter mortuos, & in inferno imperans. Quid horum non verè, non piè, non sanctè cogitatur? Quidquid horum cogito, Deum cogito: & per omnia est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sapientiam, & prudentiam judicavi eructare memoriam suavitatis. Hæc utique meditari (f) dixi sapientiam. In his justitiæ mihi perfectionem cõstitui: in his plenitudinem scientiæ, in his divitias salutis, in his copias meritorũ mihi constitui. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis, ex his rursùm suavis unctio consolationis. Hæc me erigunt in adversis, in prosperis reprimunt: & inter læta tristitiaquè vitæ præsentis via regia incedenti tutum præbent utrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando. Hæc mihi conciliant mundi Judicem, dum tremendum potestatibus mitem humilemquè figurant: dum non solùm placabilem, sed & imitabilem repræsentant eum, qui inaccessibilis est principatibus, terribilis apud reges terræ. Propterea hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis: hæc in corde semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo admodùm familiaria, sicut

d *Ser. de pass.* Dom. *n.* 1. e *Ser.* 2. *de Virg. Deip. n.* 11. f *Serm.* 43. *in Cant. n.* 4.

apparet. Hæc mea sublimor interim Philosophia, scire Jesum, & hunc Crucifixum. Passio ejus (g) ultimum est refugium, singulare remedium. Deficiente sapientia, iustitia non suficiente, sanctitatis succumbentibus meritis: illa succurrit. Quis enim de sua vel sapientia, vel justitta, vel sanctitate præsumat sufficientiam ad salutem? *Non quòd sufficientes* (inquit Apostolus) *simus cogitare aliquid à nobis, tanquam ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est*. Itaque cùm defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido: scio quid faciam. *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Illumina oculos meos Domine, ut sciam quid acceptum sit coram te omni tempore: & *sapiens* sum. Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris: & *justus* sum. Deduc me Domine in via tua: & *sanctus* sum. Verumtamen nisi interpellet Sanguis tuus pro me: *saluus* non sum. Quid denique (h) tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, quàm Christi vulnerum sedula meditatio? Proinde de remissione peccatorum (i) validissimum teneo argumentum Dominicam Passionem. Vox siquidem Sanguinis ejus invaluit multò plùs, quam vox sanguinis Abel: clamans in cordibus electorum remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra: nec dubium quin potentior & efficacior sit mors illius in bonum, quàm peccata nostra in malum. Patet igitur (k) quia hæc Passio potentissima est ad exhaurienda omnium genera peccatorum. Sed quis scit si data est mihi? Mihi data est, quia alte-

g *Ser. 22. in Cant. n. 9.* h *Ser. 62. in Cant. n. 7.* i *Ser. 1. in Annunt. B. M. n. 4.* k *Ser. 4. in fer. 4. hebdom. San. n. 10.*

alteri dari non potuit. Numquid Angelo? Sed ille non eguit. Numquid diabolo? Sed ille non resurgit. Denique non in similitudinem Angelorum, absit autem ut in similitudinem dæmonum, sed in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens. Filius erat: & factus est tanquam servus. Non solùm formam servi accepit, ut subesset: sed etiam servi, ut vapularet: & servi peccati, ut pænam solveret, cùm culpam non haberet. Meum proinde meritum (l) est miseratio Domini. Non planè sum meriti inops, quamdiu ille miserationum non fuerit. Quod si misericordiæ Domini multæ, multus nihilominùs ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempè ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Et si misericordiæ Domini ab æterno & usque in æternum, ego quoque misericordias Domini in æternum cantabo. Numquid justitias meas? Domine memorabor justitiæ tuæ solius. Ipsa est enim & mea. Nempè factus es mihi tu justitia à Deo. Numquid mihi verendum, nè non una ambobus sufficiat? Non est pallium breve, quod secundùm Prophetam non possit operire duos. Justitia tua, justitia in æternum. Quid longius æternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga & æterna justitia. Et in me quidem operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine quid nisi pietatis thesauros, divitias bonitatis? Hæ in foraminibus petræ repositæ mihi. Foramina petræ, vulnera Christi interpretans. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ in il-

 lis,

l Ser.61.in Cant. n.5.

lis, opertæ quidem, sed in his qui pereunt. Ut quid enim Sanctum detur canibus, vel margaritæ porcis? Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum, etiam & apertis foraminibus introduxit in Sancta. Quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, perfectioquè virtutum? Ibo mihi ad illa sic referta cellaria (m) atque ad admonitionem Jeremiæ Prophetæ relinquam civitates, & habitabo in petra. Ero quasi columba nidificans in summo ore foraminis: ut cum Moyse positus in foramine petræ, transeunte Domino, merear saltem posteriora ejus prospicere. Nam faciem stantis, idest, incommutabilis claritatem quis videat, nisi qui introduci jam meruit non in Sancta, sed in Sancta Sanctorum? Sic ergo calicem eius accipiam (n) quia monumenta Passionis suæ intra animæ meæ sinum, & intra memoriæ meæ cellas semper revoluam. Aspiciam Regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua. Aspiciam eum ligatum, flagellatum, consputum, saturatum opprobriis, clavisquè confixum. Hæc & alia patientis & morientis Domini mei memorialia, memoriæ meæ arctiùs commendabo, & ad os cogitationis revocans ruminabo diutiùs, ut impinguer devotiùs.

§. II.

Videte justum David (o) hoc ordine procedentem. *Cogitavi*, inquit, *vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua*: ut videlicet qui contritionem & infelicitatem in viis propriis perpessus fuerat,

m Ibid. n. 6. n Ser. de verb. Sap. n. 5. tom. 6. pag. 770. o Ser. 11. in Cant. n. 2. & 3.

rat, in via testimoniorum Dei delectaretur, sicut in omnibus divitiis. Et vos igitur exemplo justi, si de vobis in humilitate sentitis, sentite & de Domino in in bonitate. Sic enim legitis apud Sapientem: *Sentite de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum.* Hoc autem facilè menti persuadet divinæ munificentiæ frequens imò continua recordatio. Alioquin quomodò implebitur Apostolicum illud: *In omnibus gratias agentes*: si ea pro quibus gratiæ debentur, à corde recesserint? Nolo vos Judaico notari opprobrio, quibus Scriptura testatur quòd *non fuerint memores benefactorum ejus, & mirabilium ejus quæ ostendit eis*. Verùm quoniam bona, quæ largiri mortalibus non cessat misericors & miserator Dominus, recolere & recolligere omnia omni homini impossibile est: id saltem quod præcipuum est & maximum, opus videlicet nostræ Redemptionis à memoria redemptorum aliquatenùs non recedat. Novit siquidem (p) quicunque rectè sapit, quantùm Christianæ pietati expediat, quantùm Dei servum deceat, sacrosanctæ Passionis Dominicæ fideliùs recolere beneficia, ad fruendum suaviter in conscientia, ad recondendum pleniùs per imitationem in memoria. Nil sanè in hac vita dulcius sentitur (q) nihil avidius sumitur, nil ita mentem ab amore mundi separat, nil sic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat & adjuvat ad omne opus bonum & ad omnem laborem, quàm gratia contemplationis Crucifixi. Sit ergo (r) meditatio nostra, Fratres, Christus & hic Crucifixus.

p Ser. 2. *in Cœna Dom. nu.* 9. q *Tract. de cognit. human. condit. cap.* 7. *n.* 22. r *Ser.* 1. *de ver. Esa. nu.* 2.

xus. Ipsum ponamus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrum. Ipsum amplectamur brachiis quibusdam vicariæ dilectionis: ipsum sequamur studio piæ conversationis. Sed ut validiùs compungamur (s) ut ampliùs moveamur, & curramus per omnia: revolvamus singula contexendo resticulum, contexendo funiculum, connectendo fasciculum de omnibus & singulis, quæ facta referuntur de humili Dei Filio, & summo Patris Unigenito, de Redemptore piissimo, de amantissimo Fratre nostro. Occurrat itaque spiritualiter & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, proditus & venditus à discipulo, à Judæis tanquam vile mancipium pretio satis exiguo comparatus, captus, tractus, & ligatus tanquam homo sine adutorio: scisso etiam verberibus dorso, vellicatis genis, facie sputis illita, puncto vepribus capite, saucio latere, terebratis palmis, pedibusquè confossis: qui tanquam jugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum Corpus quasi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit: dum pro nobis per hujus vitæ pelagus ad patriam de exilio transferendis, rapacibus piratis naulum propriæ mortis exoluit. Intuere ô homo tempus tuæ redemptionis (t) recordare & respice quomodo redemptus sis. *Empti estis* (ait Apostolus) *pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore vestro*: non magno tantùm, sed permaximo. Venditus eras sub peccato, pretio vili, & despicabili morsu unius pomi: emptus & redemptus es pretio magno & inæstimabili, morte Filii Dei.

Quid

s *Ser.2. in Cæna Dom. num.7.* t *Tract. de 3. præcip. myst. cap.6. n.10.*

Quid preciosius hoc pretio? quid inæstimabilius? Dominus in oratione constitutus (u) præ angustia spiritus sui totus sudore sanguineo immaduit in horto. Ibi captus & tentus, ad Tribunal judiciis ductus est: & cùm multi falsi testes contra eum procederent, & in multis mendaciis accusarent, ipse tanquàm Agnus innocens qui ad victimam ducitur, obmutuit: non aperuit os suum tanquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Ibi conspuerunt faciem dulcis Jesu, colaphis eum cædebant, & alapas in caput ejus certatim ministri dederunt. Inde ad columnam revinctus fragellis cæditur, Carne præ nodis flagellorum in tumorem surgente, & in livores se vertente, Sanguine guttatim de plagis in terram currente. Inde spinarum punctionibus Caput undique cruentatur, & in ludibrium ipsius virga manui ejus inseritur: coccinea chlamyde amictus, tanquam infatuatus irridetur. Parva loquor. Hîc tu, ô homo, totus contremisce, totus tremore obrigisce, meritò expalesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animã effunde, compatere patienti Jesu. Dignum est enim (x) & tibi multùm expedit, compati, commori, consepeliri: passo, mortuo, & sepulto Christo. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Alioquin (y) si non doles, si non plangis, si non com-

u *Ibid. n.* 13. x *Ser.* 2. *in Cæna Dom. n.* 6. y *Ser. de excell. SS. Sacram. n.* 6.

compateris: deliras, denegaras, belluam sapis, letargum pateris, hominem diffiteris.

§. III.

Planè norunt Fideles (z) quàm omninò necessarium habeant Jesum, & hunc Crucifixum: dum admirantes & amplexantes supereminentem scientiæ charitatem in ipso, id vel tantillum quod sunt, in tantæ dilectionis & dignationis vicem non rependedere confunduntur. Facilè proinde plùs diligunt, qui se ampliùs dilectos intelligunt. Cui autem minus donatum est, minùs diligit. Judæus sanè, sive paganus nequaquam talibus aculeis incitatur amoris, quales Ecclesia experitur, quæ ait: *Vulnerata charitate ego sum.* Cernit Regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua. Cernit unicum Patris Crucem sibi bajulautem. Cernit cæsum & consputum Dominum majestatis. Cernit Auctorem vitæ & gloriæ confixum clavis, percussum lanceâ, opprobriis saturatum: tandem dilectam illam Animam suam ponere pro amicis suis. Cernit hæc, & suam magis ipsius animam gladius amoris transuerberat, & dicit: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Hæc sunt quippè mala punica, quæ in hortum introducta Dilecti sponsa carpit ex ligno vitæ, à cælesti Sponso proprium mutuata saporem, colorem à Sanguine Christi. Videt deinde mortem mortuam, & mortis auctorem triumphatum. Videt de inferis ad terras, de terris ad superos captiuam duci captivitatem, *ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, &* infer-

z *Tract. de diligen. Deo cap. 3. n. 7.*

infernorum. Quia verò Sponſa inter adverſa & proſpera verſans (a) novit utrobique pericula non deeſſe: ideo medium uberum ſuorum vult habere Dilectum, cujus adversùs utraque continua protectione munitam, nec læta extollant, nec triſtia deiiciant. Tu quoque ſi ſapis, imitaberis Sponſæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam charum faſciculum de principali tui pectoris nec ad horam patieris auelli, amara illa omnia quæ pro te pertulit, ſemper in memoria retinens, & aſſidua meditatione revoluens, quo poſſis dicere & tu: *Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*. Glorificate, quæſo, dilectiſſimi (b) & portate interim Chriſtum in corpore veſtro, onus delectabile, ſuave pondus, ſarcinam ſalutarem: etiamſi premere aliquaudo fortè videtur, etiamſi interdum latera tundit & flagellat recalcitrantem, etiamſi quando in camo & fræno maxillas conſtringit & coercet, omninò feliciter. Eſto ut jumentum, minimè tamen jumentum, patienter quidem ſuſtinens onus, ſed honorem intelligens: ſapienter & delectabiliter cogitans tam ipſius oneris qualitatem, quàm propriam utilitatem. Noli ergo auditor obliviosſus eſſe (c) ſed die ac nocte legito Paſſionem Jeſu: & in omnibus actibus ſponſam Jeſu imitare, tollens crucem tuam, & ad imitationem ejus unà cùm ſponſa currens ardenti deſiderio fortiter poſt Jeſum. Sit tibi Jeſus ſemper in corde (d) & nunquam imago Crucifixi ab animo tuo recedat. Hic ſit tibi potus & cibus,

a *Ser. 43. in Cant. n. 2.* b *Ser. 7. ſuper Pſal. 90. n. 3.* c *Soliloq. n. 20. tom. 6. pag. 1023.* d *S. Ber. in formul. honeſt. vit. nu. 2. & 3. tom. 6. pag. 1021.*

bus, dulcedo & consolatio tua, mel tuum & desiderium tuum, lectio tua & meditatio tua, oratio tua & contemplatio, vita, mors, & resurrectio tua. Semper cogita illum, nunc positum in præsepio, & pannis involutum: modò in templo Patri à parentibus præsentatum: nunc fugientem in Ægyptum, ibi diu in extrema paupertate: & indigentia commorantem, & inde maximo cum labore redeuntem: modò in templo audientem doctores & interrogantem, qui docet hominem scientiam: & postea parentibus subditum, cui jure omnis creatura subditur. Deinde cogita eum esurientem in deserto & sitientem, qui est panis vitæ & fons sapientiæ, qui pascitur inter lilia, & implet omne animal benedictione. Modò fatigatum ex itinere, sedentem supra fontem, cum muliercula sola solum loquentem, totius mundi statum regentem. Postea cogita eum factum in agonia prolixiùs orantem, & omnia omnibus sufficienter administrantem: ab Angelo etiam ipsum, qui est dulcedo & consolatio Angelorum & hominum, consolationem nihilominùs recipientem: aut ad columnam illum, qui totius est orbis sustentamentum, ligatum & flagellatum: ac ipsum, qui est Angelorum splendor, sputis illitum, palmis in facie percussum, spinis coronatum, opprobriis saturatum: ad ultimum cum iniquis deputatum, & pro te in Cruce pendentem & morientem, atque spiritum suum in manus Dei Patris commendantem. Sic nimirùm erit fasciculus myrrhæ dilectus tuus, sic inter ubera tua commorabitur. Sic de omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini Dei tui collige quasi fasciculum, ut amarum poculum lachrymarum

rum

rum tibi conficias. Quoties enim (e) in contemplatione Dominicæ Passionis suspendimur, toties ex recordatione tantæ admirationis in oratione compungimur. Meditatio ruminat livores vulnerum, fixuras clavorum, lanceam & acetum, persecutorum sævitiam, Apostolorum fugam, & mortem turpissimam, Corporis sepulturam. Oratio autē fundit suspiria, piæ devotionis stillat aromata, tota resolvitur in lamenta. Scit profectò quicunque Christi sensum habet, (f) quantùm pietati Christianæ expediat, quantùm Dei servum, & servum redemptoris Christi deceat, & utile ei sit unâ saltem aliquâ diei horâ passionis & redemptionis ipsius attentiùs recolere beneficia, ad fruendum suaviter in conscientia, ad recondendum fideliter in memoria: quod est spiritualiter manducare Corpus Christi, & bibere ejus Sanguinem, in memoriam ejus, qui omnibus in se credentibus precipit: dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*. In quo etiam propter peccatum inobedientiæ, quàm impium sit hominem tantæ pietatis Dei esse immemorem, palàm omnibus est, cùm amici hominis abeuntis sub quolibet signo commendatam memoriam nefas sit oblivisci. Siquidem sanctæ hujus ac reverendæ commemorationis mysterium suo modo, suo tempore, suo loco celebrare licet paucis hominibus, quibus hoc creditum est mysterium. Rem verò Sacramenti vel mysterii omni tempore, & in omni loco dominationis Dei, modo quo traditum est, hoc est, debitæ pietatis affectu agere, contrectare, & sumere sibi in salutem om-

e *Ser. in fer. 2. Pasch. nu. 2. tom. 6. pag. 717.* f *Tract. de vit. solit. cap. 10. nu. 3. to. 5. pag. 250.*

omnibus in promptu est. Nam & Sacramentum sicut accipit ad vitam dignus, sic ad mortem suam & judicium indignus. Rem verò Sacramenti nemo percipit, nisi dignus & idoneus. Sacramentum enim sine re Sacramenti, sumenti mors est: Res verò Sacramenti etiam præter Sacramentum, sumenti vita æterna est. Si autem vis, & verè vis, omnibus horis tam diei quàm noctis, hoc tibi in cella tua præstò est. Quoties in commemorationem ejus qui pro te passus est, hoc facto ejus piè ac fideliter fueris affectus, Corpus Christi manducas, & Sanguinẽ ejus bibis. Et quamdiu in eo manes per amorem, & ipse in te per sanctitatis & justitiæ operationem, in ejus Corpore, & membris ejus computaris.

§. IV.

Sed quis dignè dicat, (g) quanta sit orationis hujus utilitatis? In pulsante purè oratione, velut animæ nuncio, non jam paradisus, sed janua regni Filii Dei potenter aperitur, quod & qui quærit ostenditur, & petenti tribuitur. Hoc etiam orationis tempore si cæca fuerit anima, illuminabitur: si infirma, sanatur: si pauper, ditatur: si nuda, vestitur: si debilis confortatur: si nutans, constans efficitur: si cujuscunque rei dubia, certificabitur: si ab amore Dei frigida, sancti amoris vaporibus inflammatur: si insipiens & stulta fuerit, super omnes docentes se, sapiens & docta erit. Hoc etiam orationis tempore gustatur & videtur quàm suavis est Dominus. Nec prætereundum est (h) quòd apes de liquore florum collecto favum conficiunt, id est ceram in se mel

g Solilog. S. Bern. tit. 2. h Tract. de vite myst. cap. 44. nu. 170.

mel continentem. Quid est hoc? Per ceram, tenacem memoriam accipe, quæ apta est ad recipiendum formam sigilli, & ad nutriendum ignem, si tamen in ea sit linum. Quæ cera mel in se continet *dulcissimum, mundificatiuum, descensiuum*. Nos verò, si verè spirituales apes sumus, de floribus nostri paradisi Nazareni, id est horti florentis floridissimi Christi nobis memoriam componamus tenacem, quæ non qualibet tentatione dissoluatur, sed apta sit illa memoria recipere impressionem sigilli, id est Crucifixi Jesu: ut illum semper in memoria habeamus, qui dicit: *Pone me sicut signaculum*. Signaculum enim regium, Crux est: quam si in cordis nostri memoria portaverimus, ad tanti regionem Regis regũ, quæ finem non habet, securè poterimus transire. Habet hoc sigillum imaginem Crucifixi Jesu, in ipso sigillo Crucis multis fossuris effossam & expressam, sicut in sigillis imago Regum exprimitur fodiendo. Si autem in memoria nostra (i) Passionis Christi laborem habemus, potest accendi & ardere charitas ejus in nobis, qui illuminat tenebras ignorantiæ nostræ: ut & nos parati simus pati pro illo & cum illo, qui prior pro nobis passus est. In tali cera memoriæ nostræ debet esse mel, idest, delectatio de recordatione Crucis, quæ est mel *dulcissimum*. Quid tam amarum, quod in recordatione vivificæ Passionis non possit dulciscere? Certè legimus Hebræos cùm exissent de Ægypto, venisse ad aquam amarissimam, quam nullus gustare poterat: cui cùm Moyses lignum injecisset, dulcorata est, sic ut eam delectabiliter biberent. Quid apertiùs per aquam ama-

i Ibid. nu. 171.

ram, quàm cujuslibet adversitatis amaritudo signatur? Cui cùm lignum Crucis iniicitur, ideſt, cùm Paſſio dulcis Jeſu conſideratur, neceſſe eſt omnem paſſionem hominis levem videri, reſpectu Paſſionis Dominicæ, quam pro hominibus voluit ſuſtinere Deus & homo, mediator Dei & hominum Deus Jeſus. Propterea Sponſa non faſcem (k) ſed faſciculum dilectum dicit, quòd leve præ amore ipſius ducat, quidquid laboris immineat & doloris. Benè faſciculus, quia non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. *Id enim* (inquit Apoſtolus) *quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis*. Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modò eſt faſciculus myrrhæ. An non faſciculus, cujus jugum ſuave eſt, & onus leve? Non quia leve in ſe (nec enim levis paſſionis aſperitas, mortis amaritudo) ſed levis tamen amanti. Et ideo non ait tantùm, *faſciculus myrrhæ dilectus*: ſed *mihi*, inquit, quæ diligo, *faſciculus eſt*. Unde & dilectum nominat, monſtrans dilectionis vim omnium amaritudinum ſuperare moleſtiam, & quia fortis eſt ut mors dilectio. Hunc & vos, dilectiſſimi (l) tam dilectum faſciculum colligite vobis, hunc medullis inſerire cordis, hoc munite aditum pectoris, ut & vobis inter ubera commoretur. Habete illum ſemper non retrò in humeris, ſed ante præ oculis: ne portantes & non adorantes, & onus premat, & odor non erigat. Mementote, quia accepit eum Simeon in vlnis ſuis, Maria geſtavit in

utero,

k *Ser. 43. in cant. nu. 1.* l *Ibidem n. 5.*

utero, fovit in gremio, sponsa sibi inter ubera collocavit. Arbitror & Joseph virum Mariæ super genua frequenter illi arrisisse. Hi omnes ante se habuerunt eum, & nullus retrò. Exemplo ergo sint vobis, ut & vos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis quem portatis, pro certo videntes angustias Domini, leviùs vestras portabitis. Nocturnus quidem & tenebrosus est timor (m), sed facilè hunc radius veritatis exuperat. Ingerit enim oculis cordis ea quæ pro nobis pertulit Christus, ut crebrò considerantes quanta sustinuit illa Majestas pro inutilibus servis, erubescamus non sustinere vel parva pro nobis. Quid tibi dirum (n) vel durum esse poterit, cùm racordatus fueris quia ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendoribus Sanctorum ante luciferum genitus, splendor & figura substantiæ Dei, venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus (ut dicitur) usque ad cubitos in limo profundi? Quid non suave tibi esse poterit? cùm tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui, & rememoraberis primùm quidem illarum infantilium necessitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo: postremò periculorum in falsis fratribus, conviciorum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumquè similium, quę in salutem nostri generis triginta & tribus annis operatus & passus est in medio terræ.

m *Ser. 6. super psalm. 90. nu. 2.* n *Ser. 22. di nu. nu. 5.*

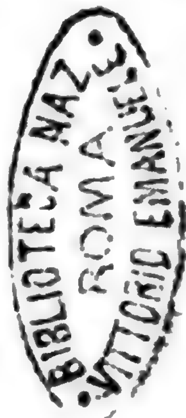
§. V.

Porrò meditatio Passionis Dominicæ (o) continet mel *mundificatiuum*: quia verè nihil est, quod ita ab omnium vitiorum impulsu & cogitatione mentem nostram purificet, & in puritate conservet, quàm jugis memoria Crucis, & Passionis Domini Jesu. Proinde (p) quoties te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicitam delectationem affici: toties pone ante mentis oculos, quomodò Christus in Cruce crucifixus est pro te. Intuere quomodo à Juda Judæis traditur, quàm viliter pertractatur, blasphematur, colaphizatur, judicatur & condemnatur, expoliatur & flagellatur: ad ultimum verò contumeliis & opprobriis affectus, inter duos latrones suspenditur, clavis Cruci affixus, sputis derisus, spinis coronatus, lanceâ perforatus, ex omnibus partibus Sanguis emanat: & inclinato capite emittit spiritum. Ita Redemptor tuus moritur pro te: & tu nescio cujusmodi cogitatione sordidaris in mente. Sufficere quidē posset hæc cogitatio ad excludendas omnes illicitas cogitationes: sed ecce ad alia transeamus. Si tentationum sentis aculeos (q) exaltatum in ligno Serpentem æneum intuere, & suge non tam vulnera quàm ubera Crucifixi. Ipse erit tibi in matrem, & tu eris ei in filium: nec pariter Crucifixum lædere aliquatenùs poterunt clavi, quin per manus eius & pedes ad tuos usque perveniant. Porrò (r) si quandoque suggestionibus diaboli, vel importunis carnis nostræ clamoribus, ad curam carnis in desideriis peragen-

o *Tract. de vite myst. cap.* 44. *num.* 171. p *Tract. de interiori domo cap.* 22. *nu.* 47. *pag.* 427. q *Epist.* 351. *nu.* 1. r *Ser. de ve. b. sap. nu.* 6.

agendam revocemur, anxietates Christi crucisquè supplicium ponamus præ oculis, & confestim ipsa nos docebit experientia, quid senserit Apostolus cùm dixit: *Verbum Crucis his qui salvi fiunt, virtus Dei est*. Et: *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi*. Quare? Quia sicut fluit cera à facie ignis, sic pereunt omnes immunditiæ à facie Crucis. Dei siquidem infirmitas, nostra est fortitudo, & in stultitia ejus facti sumus sapientes. Quomodò namque (s) non Christi patientiæ recordatio omnem arceat voluptatem? quomodò non illius humilitatis consideratio superbiam vitę prorsùs extundat? cùm charitas illa planè digna ejus meditatione sic mentem occupet, sic totam sibi vendicet animam, ut omninò vitium curiositatis exsufflet. Astat oranti (t) hominis Dei sacra Imago morientis, vel stringat necesse est animum in amorem virtutum, vel carnis exturbet vitia, fuget illecebras, desideria sedet. Quid ergo dulce sit ei in carne (u) cui tanta dulcedo est in Christi Passione? Nihil proficiet inimicus in eo (x) quem crux Christi delectat, si carnalem suggesserit delectationem: & filius iniquitatis non apponet nocere ei, si ad exasperandum animum ejus quamlibet immittere tentaverit amaritudinem. Si denique (y) benè cogitamus Dominicam Passionem, erubescimus sequi corporis voluptatem. Nihil quoq; sic valet (z) ad extirpandas voluptatum radices, quàm recordatio vulnerum Domini mei, qui stetit ante Judicem, qui alapas acce-

s *Ser. in fer. 4. hebd. san nu. 5.* t *Ser. 20. in Cant. nu. 7.* u *Ser. 29. diu. nu. 4.* x *Ser. 1. de S. Andrea nu. 3.* y *Ser. 3. de Resurrect. Domini nu. 2.* z *Ser. de S. Nicol. n. 7. tom. 6. pag. 792.*

pit, qui flagellatus & consputus est: qui coronatus spinis, qui colaphis cæsus, qui suspensus in ligno, cui pendenti insultatum est: qui mortuus in Cruce, lanceâ percussus est. Postremò meditatio Passionis Dominicæ (a) continet mel *descensiuum*: quia contra aliorum liquorum consuetudinem naturalem, quod in melle est purissimum, ad ima descendit, feculentum verò ascendit. Quid per talem descensum, nisi virtus humilitatis designatur? Quæ profectò virtus in Passionis Dominicæ memoria acquiritur, & conservatur: quia non potest quis non humiliari, cùm recordatur pro se humiliatum Dominum majestatis. Indignum quippè esset hominem lutum & cinerem per sui elevationem illuc ascendere, ubi Angelus perfectissimus in omni scientia & decore (quia humilitate caruit) non potuit remanere. David agnovit Dominum minoratum ab Angelis: (b) Hieremias etiam vidit eum cum hominibus conversantem: Esajas modò super solium excelsum, modò non solùm infra Angelos aut inter homines, sed tanquam leprosum se vidisse testatur, idest, non in carne tantùm, sed in similitudine carnis peccati. Tu quoque si desideras videre sublimem, humilem priùs Jesum videre curato. Intuere priùs exaltatum in deserto serpentem, si videre desideras Regem in solio sedentem. Ista te humiliet visio, ut illa exaltet humiliatum. Reprimat & sanet ista tumorem tuum, ut illa repleat & satiet desiderium tuum. Exinanitum vides? Non sit ociosa visio, quia exaltatum ociosè videre non poteris. Similis eris illi, cùm videris eum sicuti est: esto & nunc similis ei, videns eum sicut propter

a *Tract. de vite myst. cap. 44. nu. 172.* b *Ser. 1. de verb. Esai. nu. 2.*

pter te factus est. Si enim ne in humilitate quidem similitudinem ejus abnuis, certa tibi sublimitatis quoque similitudo debetur. Nunquam ille socium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Nimirùm (c) quod ait Dominus: *Cum ipso sum in tribulatione*: ad eum pertinet qui per fidem ambulat, non autem qui ad faciem jam pervenit. Equidem utriusque est Caput unum, sed non uno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur caput hirsutum spinis, inclinatum in Cruce, ut humilientur pariter & compungantur. Quibusdam gloriosum apparet, ut ab ipso glorificentur, & in ipso glorientur facta ei similia, quem vident sicuti est. Interim nempè non sicut est, sed sicut pro nobis factum est Caput nostrum nobis repræsentatur, non coronatum gloriâ, sed peccatorum nostrorum circumdatum spinis, ut pudeat sub spinato Capite membrum fieri delicatum. Colligamus ergo nobis (d) in floribus Vitis nostræ Domini Jesu talem memoriam, talem delectationem, ut stigmata Crucifixi nostri in memoria jugiter retinentes, ita in ipso qui solus est dulcis delectemur, ut omnes per ipsum præsentis vitæ amaritudines superemus, mundemur ab omni delicto, & in bonis operibus jugiter per humilitatis custodiam conservemur. Utinam (e) hujus abundantia pietatis sic fragret quotidie in naribus nostris, ut in veritate dicere possimus cum Sponsa in Canticis: Fasciculum myrrhæ dilecti semper supra meum pectus portabo. O dulcis sarcina! o felix medicina! Hæc sarcina, fratres mei, crux ip-

c *Ser. 5. de omn. Sanct. nu. . & 9.* d *Tract. de vite myst. cap. 44. nu. 172.* e *Ser. 11. in alt. Cœna nu. 84 & 85.*

ſa beata ſcilicet Paſſio Chriſti, bajulum ſuum non gravat, ſed levat: non deprimit, ſed extollit: non quaſſat, ſed erigit, & portat portantem, ubi Chriſtus eſt in gloria Patris. Hæc eſt inquam dulciſſima medicina, quæ morbum omnem expellit, vires atque virtutes non habenti acquirit: quæ non solùm ſanat ægrotos, ſed etiam vivificat mortuos. Mihi meus auditor credat, imò mihi credat crucis amator, quòd jam non lædetur à morte ſecunda, ſi in hac vita uſus fuerit tali medicina. Hoc eſt illud lignum propheticum, quod eſt inter juncturas ædificiorum: quia ipſa Crux glorioſa terram conglutinat cœlo, hominem conſociat Angelo: & peccatorem ſic reconciliat Deo, ut ipſe Deus manere dignetur in eo, & ipſe manere mereatur in Deo ſuo. Delectatur floribus Chriſtus (f) qui in Nazareth & concipi voluit & nutriri. Gaudet Sponſus cæleſtis talibus odoramentis, & cordis thalamum frequenter libenterquè ingreditur, quòd iſtiuſmodi floribus reſperſum invenerit. Ubi ſuæ videlicet Paſſionis gratiam ſedula inſpicit cogitatione verſari, ibi profectò adeſt ſedulus, adeſt libens. Totus proinde vobis figatur in corde (g) qui pro vobis totus fixus eſt in Cruce. Iſte quoque mihi ſit via in hoc Opuſculo, [h] & in omnibus actionibus meis, ut ipſo duce quæ geſſero incipiam & finiam: ut annunciem nomen Domini in Sion, & laudem ejus in Jeruſalem.

CA-

f *Tract. de deligen. Deo cap. 3. nu. 8.* g *Tract. de vite myſt. cap. 31. nu. 130.* h *Ser. 1. in ult. Cæna ante nu. 1.*

CAPUT II.

De angustia Christi, quam pati voluit in horto Gethsemani pro salute nostra.

Tristis est anima mea usque ad mortem.
Matt. 26. Marc. 14.

1. *Invitantur omnes Christiani ad legendum historiam Passionis Dominicæ, plenam sacramentorum & salutis: nec non ad considerandum causam, quarenam Christus voluit transire per montem Oliveti ad hortum Gethsemani. 2. Ostenditur sollicitudo Christi erga Discipulos, quos, antequam ingrederetur hortum, priùs curavit exhortari ad vigilandum & orandum, ne intrarent in tentationem. Hoc documento excitantur etiam Pastores animarum ad vigilandum super greges sibi commissas. 3. Ostenditur quòd dum Christus in horto cœpit pavere & tædere, contristari & mæstus esse, totum hoc agebatur propter nos: scilicet ut nec mori timeamus in articulo mortis, nec diabolum tunc adfuturum expavescamus.*

§. I.

Hymno dicto, egressus est Jesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron, in montem olivarum, secundùm consuetudinem: & secuti sunt eum discipuli ejus. Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.

Cùm

Cùm universa fecerit Deus in numero [a] pondere & mensura: specialiùs tamen ea tempora quibus in terra visus est, & cum hominibus conversatus est, quæcunque in eis operatus, aut locutus aut passus est, ita disposuit, ut ne minimum quidem momentum, ne unum jota à sacramento vacaverit, aut præterierit sine mysterio. In nostra quidem vita, (b) multa, quantùm in nobis est, videmur agere casu, multa necessitate: sed Christus Dei Virtus, & Dei Sapientia neutri potuit subjacere. Quæ enim Dei Virtutem necessitas cogeret? aut quid ageret Dei Sapientia casu? Omnia proinde quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena sacramentorum, plena salutis. Hæc scientes, si quid aliquando eorum quæ de Christo sunt, in nostram scientiam venire contingat, non sic audiendum est tanquam si inventitium quidpiam proferamus, sed tanquam id quod etiam priusquàm causa sciretur, constaret nequaquam sine causa fuisse. Sicut enim qui scribit, certis rationibus collocat universa: ita quæ à Deo sunt, ordinata sunt, maximèq; ea quæ præsens in carne est operata Majestas. Sed væ angustæ cognitioni nostræ, væ paupertati scientiæ nostræ, qui tantùm ex parte cognoscimus, & ex parte modica. Vix scintillæ quædam nobis elucent de tanta luminis copia, de lucerna posita super candelabrum. Sanè quantò minus singuli capimus, tantò fideliùs cæteris communicanda sunt, quæ singulis revelantur. Et ego, Fratres, quæ mihi ad vestram ædificationem de *Passione sua* donare ipse dignatur, nec volo nec debeo sub-

a *Ser. 3. in Dom. Palm. nu. 1.* b *Ser. 4. de Ascens. Dom. nu. 2.*

ſubtrahere vobis: præſertim quòd hæc ſit ſpiritualium prærogativa donorum, ut communicata non minuantur. Aliquibus fortaſſis hæc nota ſunt, quibus ſimiliter revelata ſunt: ſed propter eos qui fortè non adverterunt ſublimioribus intenti, aut aliis occupati; ſeu etiam propter eos qui minùs capaces intelligentiæ ſunt, mihi incumbit loqui quæ ſentio. Ego enim [c] ſi non faſtiditis, noſtra fragmenta quæ mihi colligeram, ſine invidia communicabo, ne fortè incurram maledictionem abſcondentis frumenta in populis. Super eſt jam [d] ut diſtribuam quæ paravi: vos autem conſiderate potiùs dantem Dominum, quàm miniſtrum diſtribuentem. Ego enim quantùm in me eſt, nihil aliud ſum quàm conſeruus veſter, qui vobiſcum pariter & mihi & vobis (ſicut ipſe Dominus novit) mendico panem de cælo, & alimentum vitæ: non eum panem qui corpus corroborat, ſed qui confirmat cor hominis. Ego interim(e) haud temerè mihi arragârim Sponſæ prærogativam. Novit Sponſus quibus deliciis ſpiritûs foveat dilectam, quibus ſingulariter refocillet ſenſus ejus inſpirationibus, & mulceat odoramentis. Sit ſibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Eſt quippè hortus concluſus, fons ſignatus. Cæterùm derivantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manus fateor, dum tamen nemo mihi moleſtus ſit aut ingratus, ſi de publico haurio & propino. Accipite itaque ſyllabas aliquas (f) ex Sacris litteris paſſim ſparſimquè comprehenſas: in quibus ſi quid fragrantiæ, ſi quid dul-

c Ser. 3. in Dom. 6. poſt. Pent. n. 1. d Ser. 1. de om. ſan. n. 3. e Ser. 23. in Cant. n. 2. f Proœm. tract. de 3. præcip. myſt.

dulcoris, si quid interim saporis palato pij cordis degustaveritis, nolo mihi attribuatis: sed nobilibus illis pigmentariis, de quorum Apothecis emendicatum est, referatis gloriam. Legite eas (g) & quas volvetis in ore literas, scintillas sentietis in pectore: quibus & incalescet cor vestrum intrà vos, tanquam ex illo igne, quem Dominus misit in terram. O quantus in illis meditationibus exardescebat ignis, è quibus hujuscemodi evolabant scintillæ. Vigilate autẽ animo, Fratres, [h] nẽ infructuosè vos hujus Passionis Dominicæ sacramenta pertranseant. Copiosa est benedictio: date receptacula munda, devotas animas, sensus vigiles, affectus sobrios, puras conscientias exhibete tantis charismatibus gratiarum. Prope est mons Oliveti Hierusalem [i] per quem Dominus volvit transire, intimans nobis pacis nobis esse occasionem & causam, & erga contubernales nostros misericordiæ compassionem. Mons Oliveti significat misericordiam, quia oleum in Scripturis, ut scitis, misericordiam exprimere solet. Ascenditur in montem Oliveti [k] descenditur in vallem Josephat, ut sic divitias Divinæ misericordiæ cogitetis, quatenus horrorem Judicis nequaquam dissimuletis: quia etsi in multis miserationibus suis multus est ad ignoscendum, judicia tamen ejus nihilominùs abyssus multa, quibus agnoscitur valdè omninò terribilis super filios hominum. David denique, qui montem Oliveti demonstrat dicens: *Homines & jumenta salvabis Domine, quemadmodùm multiplicasti misericordiam tuam Deus*: etiam judicij vallem in eo-

g *Epist.11. nu.1.* h *Ser. in fer. 4. heb. san. nu. 1.* i *Ser. 4. in Dom. Palm. nu.5. & 4.* K *Tract. de exort. ad mil. templ. c.8. n.14.*

eodem Psalmo commemorat dicens: *Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moveat me.* Cujus & præcipitium se omninò perhorrescere fatetur, cùm, in alio Psalmo ita loquitur orans: *Confige timore tuo carnes meas: à judiciis enim tuis timui.* Superbus in hanc vallem corruit & conquassatur, humilis descendit & minimè periclitatur. Christus Dominus mons est (l) mons coagulatus, & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis charitate. Pinguissimus planè & uberrimus mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: siquidem propterea unxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis. Unxit, inquam (m) & misit plenum gratiæ & veritatis. Unxit, ut ungeret. Omnes ab eo uncti sunt, qui de plenitudine ejus merverunt accipere. Mons cælestium aromatum (n) est Christus Dominus, mons charismatum spiritualium, non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinē gratiarū. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt: in quo tota humanitatis veritas, tota Divinitatis inhabitat plenitudo. Excelsus & immensus mons, in quo omnia restaurantur quæ in Cælis sunt & quæ super terram, ut sit Deus omnia in omnibus. Venite (o) ascendamus ad hunc montem, Fratres, & si via nobis videtur ardua, exoneremus nos: si arcta, etiam exinanire nos non parcamus: si longa, tantò magis festinemus: si laboriosa, clamemus ei: *Trahe nos post te, in odorem unguentorum tuorum curremus.* Felix qui sic cucurrerit, ut

l *Ser. 32. diver. nu. 8.* m *Ser. 16. in cant. nu. 12.* n *Ser. 33. diu. nu. 3.* o *ibidem n. 9.*

ut comprehendat: imò ut ipse comprehendatur, & in illam amplitudinem montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix qui in illum beatificum montem tam desideranter & perseveranter ascenderit, ut in loco sancto locum accipiens stationis, Deo Patri in *Sancto* ejus appareat, simul & videat virtutem ejus & gloriam: haud aliam sanè, quàm eundem ipsum Montem montium, montem coagulatum & pinguem, Jesum Christum Dominum nostrū. In quo nimirùm per prædestinationem ab æterno apparvit ei, qui dilexit nos & gratificavit in dilecto Filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem.

§. II.

Tunc venit Jesus cum discipulis suis in villam, quæ dicitur Gethsemini, ubi erat hortus. Et dixit eis: Sedete hic donec vadam illuc & orem. Orate, nè intretis in tentationem. Sustinete hic & vigilate mecum. Matt. 26. *Marc.* 14. *Luc.* 22. Joan. 18.

Christus (p) ad Discipulos ait: *Sedete hìc donec orem*: verba sunt debitæ subjectionis. Christo igitur adhuc orante, nequaquam surgere debemus per aliquam extollentiam; sed humiliari, & in bonis exercitari operibus convenit: ut quandoque post laborum quibus hìc afficimur tolerantiam, surgamus loco & tempore suo promovendi ad cælestem gloriam. *Vigilate & orate* [q] *ut non intretis in tentationem*. Quis hoc dixerit, scitis, & tempus scitis. Domini enim est verbum istud, instan-

p *Ser.2. in Cæna Domini n.5.* q *Ser.5. super Psal.90. n.1.*

stante jam passione sua. Et attendite quoniam ipse quidem erat passurus, & non discipuli: nec tamen pro se dicebat orandum, sed pro illis. Unde ad Petrum ait: *Ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Si tantùm illos oportebat timere in Passione Domini: quantùm nobis timendum est, Fratres, in passione nostra? Vigilate proinde & orate, ut non intretis in tentationem; quoniam undique circumdati estis tentationibus. Unde & legitis, quia *tentatio est vita hominis super terram*. Itaque si tot tentationibus plena est vita nostra, ut non immeritò tota ipsa tentatio debeat appellari, pervigili circumspectione opus est & oratione, ne inducamur in eam. Custodiendæ sunt vigiliæ noctis [r] supra gregem cogitationum & actionum nostrarum, ut si in prima vigilia vel secunda vel tertia Dominus venerit, paratos nos inveniat. *Prima* vigila est *rectitudo operis*, ut ad hanc quam jurasti Regulam, omnem vitam exæquare coneris; nec trasgrediaris terminos quos posuerunt Patres tui: in omnibus viæ & vitæ hujus exercitiis non declinans ad dextram, neque ad sinistram. *Secunda* vigilia est *puritas intentionis*, ut simplex oculus totum Corpus lucidum faciat: ut quidquid feceris, propter Deum facias: & ad locum unde exeunt gratiæ revertantur, ut iterum fluant. *Tertia* vigilia est *custodia unitatis*, ut in Congregatione positus, voluntates aliorum tuis voluntatibus anteponas: ut non solùm sine querela, sed & cum gratia inter Fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, ut

& de

[r] *Ser. 3. in vig. Nat. Dom. n. 6.*

& de te quoque dicatur: *Hic eſt fratrum amator, & populi Iſraël: hic eſt qui multùm orat pro populo, & univrſa ſancta civitate Hieruſalem*. Audi denique [s] quid ſponſa dicat: *Invenerunt me vigiles qui cuſtodiunt civitatem*. Qui enim vigiles hi? Nempe illi, quos Salvator in Evangelio beatos pronuntiat, ſi cùm venerit, invenerit vigilantes. Quàm boni vigiles, qui nobis dormientibus ipſi pervigilant, quaſi rationem reddituri pro animabus noſtris. Quàm boni cuſtodes, qui vigilantes animo atque in oratione pernoctantes, hoſtium inſidias ſagaciter explorant, anticipant conſilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula diſſipant, machinamenta fruſtrantur. Hi ſunt Fratrum amatores & populi Chriſtiani, qui multùm orant pro populo & univererſa ſancta civitate. Hi ſunt, qui multùm ſoliciti pro ſibi commiſſis Dominicis ovibus, cor ſuum tradunt ad vigilandum diluculò ad Dominum qui fecit illos, & in conſpectu Altiſſimi deprecantur. Et vigilant & deprecantur, ſcientes ſuam inſufficientiam in cuſtodienda civitate, & quia niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Porrò [t] cùm Dominus ita præcipiat: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem*: liquet, quòd abſque duplici hoc exercitio fidelium ſtudioquè cuſtodum, non poteſt eſſe ſecura Civitas, non Sponſa, non Oves. Horum differentiam quæris? Unum ſunt. *Civitas* propter collectionem, *Sponſa* propter dilectionem, *Oves* propter manſuetudinem. Vis ſcire hoc Sponſam quod Civitatem eſſe? *Vidi* (inquit Joannes) *Civitatem ſanctam Hieruſalem novam deſcen-*

s *Ser. 76. in Cant. n. 7.* t *Ibidem n. 8.*

ſcendentem de Cælo, à Deo paratam, ſicut Sponſam ornatam viro ſuo. Identidem tibi hoc & de Ouibus liquidò apparebit, ſi recorderis quàm attentè ſimul de amore commonitus ſit primus ille cuſtos (Petrum loquor) cùm ſibi primò Oves committerentur. Quod utique tantâ curâ Sapiens creditor non feciſſet, niſi ſe ſentiret Sponſum, id ſibi utique ex intimo reſpondente conſcientia, Audite hæc amici Sponſi, ſi tamen amici. At parum dixi, amici: amiciſſimi ſint oportet, qui privilegio tantæ Samiliaritatis donantur. Non ocioſè toties repetitum eſt, *Patre amas me*, in commiſſione Ovium, Et ego quidem id ſignificatum eſſe perinde puto, ac ſi illi dixiſſet Jeſus: Niſi teſtimonium tibi perhibente conſcientia quòd me ames, & valdè perfectequè ames, hoc eſt pluſquàm tua, pluſquàm tuos, pluſquàm & te, ut hujus repetitionis meæ numerus impleatur: nequaquam ſuſcipias curam hanc, nec te intromittas de Ovibus meis, pro quibus Sanguis utique meus effuſus eſt. Terribilis ſermo, & qui poſſit etiam impavida quorumvis tyrãnorum corda concutere. Proinde ego infelix [v] quò me vertam, ſi tantum theſaurum, ſi precioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus Sanguine proprio precioſius judicavit, contigerit negligentiùs cuſtodire? Si ſtillantem in Cruce Domini Sanguinem collegiſſem, eſſetquè repoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpiùs oporteret, quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſervandum accepi, pro quo mercator non inſipiens (ipſa utique Sapientia) Sanguinem illum dedit. Sed & habeo theſaurum iſtum in vaſis fi-

u *Ser. 3. de Advent. Dom. n. 6.*

ctilibus, & quibus multò plura quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum & pondus timoris, quòd cùm & meam & proximi conscientiam servare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Utraque abyssus est imperscrutabilis, utraque mihi nox est, & nihilominus exigitur à me utriusque custodia, & ore Esajæ clamatur: *Custos quid de nocte? custos quid de nocte?* Non est mihi dicere cum Cain: *Numquid custos fratris mei sum ego?* Sed est fateri humiliter cum Propheta David: *Quia nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Propterea attendite vobis(x) quicunque opus ministerij hujus sortiti estis: attendite inquam vobis,& precioso deposito quod vobis creditum est. *Civitas* est, vigilate ad custodiam concordiamquè. *Sponsa* est, studete ornatui. *Oves* sunt, intendite pastui. Et hæc tria ad illam Domini trinam sciscitationem fortè non incongruè pertinere dicentur. Porrò custodia *Civitatis* ut sit sufficiens, trifaria erit, à vi tyrannorum, à fraude hæreticorum, à tentationibus dæmonum. *Sponsæ* verò ornatus in bonis est operibus, & moribus, & ordinibus. At pastus *Ovium* communiter quidem in pascius Scripturarum tanquam in hæreditate Domini est. Ad hæc boni solicitiquè Pastores impinguare pecus non cessant bonis lætisquè exemplis, & suis magis quàm alienis. Nam si alienis & non suis, ignominia est illis, & pecus ita non proficit. Hæc interim de custostia Civitatis, atque ornatu Sponsæ, nec non & pastu Ovium dicta sint. Volo tamen adhuc (y) eadem paulò expressiùs designare propter eos, qui dum avidè nimis hono-

x Ser.76.in Cant.n.9. y Ibidem.n. 10.

honoribus inhiant, minùs providè gravibus se supponunt oneribus, exponunt periculis: ut sciant ad quid venerint, sicut scriptum est: *Amice ad quid venisti?* Ni fallor, ad solam *Civitatis* custodiam, ut quantùm satis est procuretur, opus est viro forti, spirituali, fideli. *Forti*, ad propulsandas injurias: *Spirituali*, ad deprehendendas insidias: *Fideli*, qui non quæ sua sunt, quærat. Porrò autem ad mores honestandos vel corrigendos (quod utique ad decorem pertinet *Sponsæ*) quis non liquidò agnoscat pernecessariam fore cum multa quidem diligentia disciplinæ censuram? Eapropter omnis cui, hoc opus incumbit, oportet ferveat zelo illo, quo accensus præcipuus ille æmulator sponsæ Dei ajebat: *Æmulor vos Dei æmulatione: despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* Jam quomodo in pascua divinorum educet eloquiorum *greges Dominicos* pastor idiota? Sed etsi doctus quidem fuerit, non sit autem bonus, verendum ne non tam nutriat doctrina uberi, quàm sterili vita noceat. Temerè itaque & in hac parte hoc onus subitur absque scientia pariter vtiquè laudabili.

§. III.

Jesus assumpto Petro, & Jacobo, & Joanne, introivit in hortum ipse & discipuli ejus: & cæpit pavere & tædere, contristari & mæstus esse. Et ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Matt. 26. *Marc.* 14.

Christus (z) dato charitatis salutari mandato, & disposito fratribus regno Patris sui, ad locum prodi-

z *Ser. de Pass. Dom. n.* 6.

tori suo notum cum illis divertit, sciens omnia quæ ventura erant super se. Accinxit se quodammodò Dei Filius (a) & aggressus est per humilitatem recuperare eum qui recuperari poterat, qui per superbiam perierat. Itaque inter Deum & hominem medium se faciens, qui recedens à *Deo*, captus & ligatus à diabolo erat: hoc modo boni mediatoris & personã induit, & actu tum factus est homo. *Egressa est virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendit: & requievit super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replevit eum spiritus timoris Domini.* Intellige hîc fortissimum scilicet Agonothetam nostrum, quasi campum mundi ingressum inungi ad palæstram oleo Spiritus Sancti, & exultantem gigantem ad currendam viam dispensationis humanæ. Incipiat ergo [b] consideratio nostra in eodem loco, ubi ipso teste cùm inciperet pavere & tædere, tristis fuit Anima ejus usque ad mortem. Hîc namque turbare se [c] pavere quoque dignatus est & tædere, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. Videas si attendas [d] tristari lætitiam, pavere fiduciam, salutem pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed quod non minùs mirandum est. Ipsa ibi cernitur tristitia lætificans, pavor confortans, passio salvans, mors vivificans, infirmitas roborans. Agnosce planè [e] in Duce belli pusillanimorum trepidationem: agnosce ægroti vocem in medico: agnosce infirmantem gallinam

a *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. n. 35.* b *Tract. de vitemyst. cap. num. 23.* c *Ser. 34. diu. num. 2.* d *Ser. 2. super missus num. 9.* e *Ser. 1. de S. Andr. n. 5.*

linam cum pullis: considera charitatem, stupe miserationem, expavesce dignationem. Misericors Dominus non beati Andreæ robustum sibi suscepit affectum: quia non est sanis opus medicus, sed malè habentibus. Si quem fortè dignatio scandalizat, planè meretur audire: *Nonne oculus tuus nequam est, quia ego bonus?* Huic enim odor vitæ in mortem est. Quid magnum fuerat Domine Jesu [f] si accedente hora propter quam veneras, intrepidus stares, tanquam qui potestatem habebas ponendi Animam tuam, & nemo eam tollebat à te? An non longè gloriosiùs fuit, quando quidem totum propter nos agebatur, ut nonmodò passio Corporis, sed etiam Cordis affectio pro nobis faceret: & quos vivificabat mors tua, nihilominus & trepidatio robustos, & mæstitia lætos, & tædium alacres, & turbatio quietos faceret, desolatio consolatos? In horto [g] Animæ tuæ tristitiam, quam ex imminente Passione tua spontè assumpsisti, sicut & cætera quæ passus es, in auribus fratrum non erubuisti profiteri dicens: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Arbitramur autem quòd hoc ad consolationem infirmorum membrorum tuorum assumpsisti, ne fortè desperet quis si caro infirma remurmurat, ubi ad passionem promptus est spiritus. Nimirùm ut majoris erga te amoris & gratitudinis stimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his indiciis in te expressisti, quibus docemur quia verè languores nostros portasti, & non absque sensu doloris passionum sentes percurristi. Vox enim illa vox esse carnis videtur, non spiritûs, ex eo quòd subjunxisti: *Spiritus quidem*

f *Ibidem num. 6.* g *Ser. de Pass. Dom. n. 5.*

dem promptus est, caro autem infirma. Arabia vespera interpretatur [h] quæ diei finis est noctisquè principium: horam mortis non incongruè (ut puto) signans, quæ cunctis ferè mortalibus timoris non leve pondus imponit. Quis enim hominum hoc onus evitet, cui se Salvator spontanea voluntate submisit? Imminente enim morte, *cœpit pavere & tædere.* Sub hoc timoris onere totum vivit genus humanum: nisi fortè aliquis talis sit, cui certa sit beata vita post mortem, cujus desiderio etiam amaritudinem mortis non sentiat. Timuit Christus mori [i] ut tu, o homo, non timeas mori, confidens in eum qui suscitavit Jesum à mortuis tertia die. In illum tantùm, qui suscitavit Jesum, est confidendum. O tu Christiane ne de hac infirmitate desperes, Jesus docuit quid tunc, & in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem sperare. In Patrem Deum, qui non potest despicere sperantes in se, cum attestatione bonorum operum. *Bonorum*, dico, quia sine meritis aliquid sperare non spes sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera tua, ut ei in hora mortis in veritate dicere & orare possis: *In te Domine speravi non confundar in æternum.* Hoc enim est, totum hominis meritum [k] si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem saluum facit. *In te speraverunt patres nostri, speraverunt & liberasti eos: ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.* Quis enim speravit in eo, & confusus est? Sperate in eo omnis congregatio populi.

h *Ser. de Adventu Dom. nu. m 12. tom. 6. pag. 605.* i *Ser. 1. in ult. Cœna n. 2.* k *Ser, 15. super Psal. 90. n. 5.*

puli. Quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester utique ſpes veſtra eſt: & quantumcunque illa proceſſerit, obtinebit, ſi tamen in Deum tota figatur, ut firma ſit & non titubet. Quid timeat aſpidem aut baſiliſcum, quid leonis rugitus aut draconis ſibilos expaveſcat? Quidni tolleret omnia [l] quæ ad omnia valet, promiſſionem habens ejus vitæ quæ nunc eſt & futuræ? Repugnet fortiter, impugnanti propugnator aderit indefeſſus, & triumphanti non deerit largiſſimus remunerator. *Scuto* (inquit Pſalmiſta) *circumdebit te veritas ejus*. Neceſſaria planè inſuperabilis protectio veritatis [m] nonmodò interim in carne degenti, ſed poſtmodùm exeunti: & nunc quidem ob periculoſos conflictus, tunc verò ab monſtruoſos occurſus ſpirituum malignorum. Nempè & ſanctiſſimam illam Glorioſi Martini Animam volvit pars inimica nocere, & cruenta beſtia ſciens quòd modicum jam tempus haberet, totâ profectò inſaniâ malitiæ infatigabilis non eſt verita propè aſſiſtere ei quoque in quo nihil habebat. Immo verò ad ipſum etiam Regē gloriæ accedere impudentiſſima temeritas illa præſumpſit, ſicut ipſe teſtatur: *Venit enim princeps mundi hujus, & in me non invenit quidquam*. Fælix anima, quæ ſic interim tentationum jacula ſcuto veritatis repulerit, ut nil prorsùs venenatum in ſe coaleſcere paſſa, omninò non confundatur cùm loquetur inimicis ſuis in porta: *Nihil in me funeſti reperies*. Fælix quem ſic circumdabit clypeus veritatis, ut introitum quoque & exitum ejus cuſtodiat: exitum utique ab hac vita, & introitum in futuram;

l *Ser. 7. ſuper. Pſalm. 90. num. 1.* m *Ibidem n. 2.*

quo videlicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quidpiam inimicus attentet. Siquidem omninò opus erit illic custode, opus erit duce fideli, opus erit consolatore magno propter horribiles illas visiones; non minûs quàm hîc adjutore & propugnatore contra invisibiles tentationes. Licet autem (n) nullus tibi ad regnum cælorum nisi per medios hostium cuneos patet accessus, in itinere medio sunt gigantes in aëre volitant, obsident transitum, observant transeuntes: attamen fiducialiter age, ne timeas. Magni sunt, multi sunt: sed *cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis*. Cadent undique, nunquam tibi deinceps in perpetuum nocituri: parum est, non appropinquaturi. Equidem videbit peccator & irascetur, sed à latere veniet, eò quòd videlicet præveniat te misericordia Dei tui, eadē quoque nihilominus etiam misericordia subsequatur, & introitum videlicet tuum & exitum tuum custodiens. Alioquin quid in illo tam terribili spiritualium nequitiarum occursu humani possent consistere sensus quid non intolerabili concuterentur horrore? Sed (o) nec juxta iter quidē scandalū de cætero inimicus ponet tibi, ad te enim non appropinquabit: nonmodò non attinget ut feriat, sed nec accedet ut terreat. Puto enim id verebaris, ne te forsitan gravis ad illas tam monstruosas effigies, & larvalium tantam multitudinem specierum horror invaderet: sed egregius tibi Paracletus & efficacissimus aderit consolator, ipse nimirùm de quo legisti: *Coram illo procident Æthiopes, & inimici ejus terram lingent*. Planè ad nihilum deducetur in conspectu ejus malignus: sic timentes

n *Ibidem n.7.* o *Ibidem n.9.*

tes se glorificabit. Præsente te Domine Jesu, quantumlibet irruant hostes, imò non irruant, sed ruant: confluant undique, sed ut fluant & pereant à conspectu Domini, quemadmodùm fluit cera à facie ignis. Quid enim metuam deficientes? quid trementes paveam? quid verear cadentes? Etsi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, dummodò tu mecum sis Domine Deus meus. Siquidem protinùs aspirabit dies, & inclinabuntur umbræ, cadent hincinde principes tenebrarum. Quos enim nunc quoque, dum inter malignas eorum occultasquè suggestiones per fidem adhuc non per speciem ambulamus, fides tamen victoriosa triumphat: quomodò non faciliùs ipsa jam tunc propalatæ cognitio veritatis evidens cum suis illis tenebrosis ferrugineisquè imaginibus exsufflabit? Nec causeris fortè de numero, vel ipsam saltem multitudinē verearis homo. Memento sanè quod ad unum Salvatoris imperium ab obsesso jam& diu possesso unius hominis corpore dæmonum legio tota discessit, & ne ipsos ausa est nisi ab eo jussa contingere porcos: quantò magis ipso Duce quotquot fuerint undique cadent, cum ingenti admiratione & confusione dicentes: *Quæ est ista, quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata*? Intrepidus itaque & omninò impavidus, magis autem gratulabundus & laudans oculis tujs considerabis: nec sanè jam vel impugnationem sustinebis, vel furorem pavebis, sed magis retributionem peccatorum videbis.

CA-

CAPUT III.

De circumstantiis primæ orationis Christi in horto Gethsemani.

1. *Christus oraturus in horto avulsus est à suis Discipulis, ut exemplo suo commendaret orare volentibus loci secretum quærendum, propter cautelam & verecundiam.* 2. *Christus procidens super terram in faciem suam, ad instar Elisæi contraxit se mortuo generi humano, eique restituit vitam, quam septem oscitationes demonstrant.* 3. *Christus ideo oravit Deum Patrem transferri à se calicem passionis, ut doceret nos in tribulationibus nostris recurrendum esse ad Deum, ut avertat à nobis flagella iracundiæ suæ. Et ostenditur Deum esse nobiscum in omni tribulatione nostrâ.*

§. I.

Jesus avulsus est ab eis, & progressus pusillùm quantùm jactus est lapidis, orabat. Matth. 26. Luc. 22.

VIde ô homo[a] quàm utiliter orationis tempore etiam corporalis loci secretum quærimus, quãdo hoc Jesus non solùm docuit verbo: *Intra*, inquiens, *in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum:* sed & commendavit exemplo, nec domesticorum quemquam admittens, sed solus ascendens ad orationem. Denique (b) licet tres secum intimos sibi addu-

a *Ser. 4. in Ascens. Dom. n. 11.* b *Ser. 40. in Cant. n. 5.*

adduxerat, cùm ultrò properaret ad mortem, avulsus est tamen & ab ipsis orare volens. Ergo & tu fac similiter, quando orare volveris. Beatus (c) qui dicere potest: *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine*. Non fuit contentus exire, nisi & longè se faceret, ut posset quiescere. Quærit sponsa Verbum verecundè quidem (d) quia in lectulo, quia per noctes: sed hæc verecundia habet gloriam, non peccatum. Quærit hoc ad purificationem conscientiæ, quærit ad testimonium, ut possit dicere: *Gloria mea hæc est testimonium conscientiæ meæ. In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea*. Verecundia tibi si advertis, & loco signatur & tempore. Quid tam amicum verecundo animo quàm secretum? Porrò secretum & nox & lectulus habet. Denique orare volentes jubemur intrare cubiculum, utique secreti gratiâ. Id quidem ad cautelam, ne coram orantibus laus humana orationis furetur fructum, frustretur effectum. Sed doceris nihilominùs verecundiam sententia hac. Quid tam proprium verecundiæ, quàm proprias vitare laudes, vitare jactantiam? Patet, quòd signanter & ad verecundiam orantibus petere secretum indixerit pudoris filius & minister. Necmodò locum (e) sed & tempus observare oportet eum, qui sibi orare volverit. Tempus feriatum commodius aptiusquè est, maximè autem cùm profundum nocturnus sopor indicit silentium, tunc planè liberior exit puriorquè oratio. *Consurge in nocte* (inquit Scriptura) *in principio vigiliarum tuarum, & effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini Dei tui*. Quàm secura ascendit

c Ser. 52. in Cant. n. 5. d Ser. 86. in Cant. n. 2. e Ibidem n. 3.

dit de nocte oratio, ſolo arbitro Deo, ſanctoquè Angelo, qui illam ſuperno Altari ſuſcipit præſentandam. Quàm grata & lucida verecundo colorata rubore. Quàm ſerena & placida nullo interturbata clamore vel ſtrepitu. Quàm denique munda atque ſincera nullo reſperſa pulvere terrenæ ſollicitudinis, nulla aſpicientis laude ſeu adulatione tentata. Propter hoc ergo ſponſa non minùs verecundè quàm cautè, & lectuli ſecretum petabat & noctis, orare hoc eſt Verbum quærere volens. Porrò (f) verecundiam intellige tanquam colorem in facie, quòd hæc potiſſimum virtus & venuſtatem ingerat, & augeat gratiam. *Pulchræ ſunt* (ait Sponſus ad ſponſa) *genæ tuæ ſicut turturis*. Poterat uſitatiùs faciem ponere & deſcribere pulchram, ſicut ſolet cujus pulcritudo laudatur, pulchra facie ſeu decora facie dici. Sed neſcio quid ſibi volverit, ut magis *genas* pluraliter dicendum putaverit, niſi quòd minimè id crediderim ocioſum. Spiritus namque ſapientiæ loquitur, cui non eſt fas vel modicum quid omninò adſcribere ocioſum, aut secùs dictum quàm oportuerit. Eſt itaque ſine dubio cauſa, quæcunque illa ſit, cur pluraliter *genas* malverit quàm ſingulariter faciem dicere. Et ſit tu melius non habes, ego quod mihi videtur aperio. Duo quædam in *intentione* (quam faciem animæ dicimus) neceſſariè requiruntur, *Res & Cauſa*: id eſt, quid intendas, & propter quid intendas. Ex his ſanè duobus animæ, vel decor, vel deformitas judicatur, ut (verbi causâ) anima quæ ambo iſta recta atque pudica habuerit, illi meritò veraciterquè dicatur: *Pulchræ*

f *Serm. 40. in cant. n. 1. et 2.* g *Ibidem n. 3. et 4.*

chræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Quæ verò altero horum carverit, non poterit dici de ea quòd pulchræ sint genæ ejus sicut turturis, propter eam quæ adhuc ex parte erit deformitatem. Multò autem minùs illi hoc poterit convenire, quæ neutrum horum habere laudabile invenitur. Nimirùm intendere non in Deum, sed in sæculum, sæcularis animæ est, nec ullam prorsùs genarum speciosam habentis. Inquirere autem solum Deum, propter ipsum solum, hoc planè est utramque *bipartitæ intentionis* faciem habere pulcherrimam; atque id proprium ac speciale sponsæ est, cui meritò singulari prærogativæ audire conveniat: *Pulcbræ sunt genæ tuæ sicut turturis*. Cur verò, *sicut turturis*? (h) Pudica avicula est, & conversatio ejus non cum multis, sed solo degere fertur contenta compare: ita ut si illum amiserit, alterum non requirat, sed sola deinceps conversatur. Tu ergo qui hæc audis, ut sanè non ociosè audias ea quæ scripta sunt propter te, & nunc propter te versantur & disputantur: tu, inquam, si ad istiusmodi Spiritus Sancti incitamenta moveris, & inardescis dare operam quomodò animam tuam facias sponsam Dei, stude ambas speciosas habere has genas tuæ *Intentionis*, ut imitator castissimæ volvcris sedeas secundùm Prophetam solitarius, quoniam levasti te supra te. Omninò supra te est, Angelorum Domino desponsari. An non supra te adhærere Deo, atque unum spiritum esse cum eo? Sede itaque solitarius sicut turtur, nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine cæterorum: etiamquè obliviscere ipsum popupulum tuum & domũ patris tui, & concupiscet

Rex

h *Ibidem n. 5.*

Rex decorem tuum. O sancta anima sola esto, ut soli omnium serves teipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam ab illo qui tibi ministrat. An nescis te verecundum habere Sponsum, & qui nequaquam suam velit tibi indulgere præsentiam præsentibus cæteris? Secede ergo, sed mente non corpore, sed intentione, sed devotione, sed Spiritu. *Spiritus enim ante faciem tuam Christus Dominus*, spiritûsquè requirit non corporis solitudinem: quanquam & corpore interdum non ociosè te separas, cùm oportunè potes, præsertim in tempore orationis. Tenes etiam in hoc & mandatum Sponsi Jesu & formam. *Tu*, inquit, *cùm oraveris, intra cubiculum tuum, & clauso ostio ora*. Et quod dixit, fecit. *Solus in oratione pernoctabat*: nonmodò se abscondens à turbis, sed nec ullum domesticorum admittens. De cætero sola (i) indicitur tibi mentis & spiritûs solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant: si jurgia devites, si damna non sentias, si non recorderis injuriarum. Alioquin nec si solus corpore es, solus es. Videsne posse esse te & solum cùm inter multos, & inter multos cùm solus es? Solus es in quantacunque hominum verseris frequentia. Ubicunque autem fueris (k) intrà teipsum ora. Si longè fueris ab Oratorio, noli quærere locum, quoniam tu ipse locus es. Si fueris in lecto aut in alio loco, ora, quia & ibi est templum. Frequenter orandũ, & flexo corpore mens est erigenda ad Deum. Sicut enim

i *Ibidem n.6.* k *Tract. de cognit. human. condit. cap. 6. num. 18.*

enim nullum eſt momentum, quo homo non utatur vel fruatur Dei bonitate & miſericordia: ſic nullum debet eſſe momentum, quo Deum præſentem non habeat in memoria.

§. II.

Jeſus poſitis genibus, procidit ſuper terram, in faciem ſuam. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

Fortaſsè Crux ipſa nos ſumus (l) cui Chriſtus memoratur infixus. Homo enim formam Crucis habet, quam ſi manus extenderit exprimet manifeſtiùs. Ibi magnus Eliſæus (m) in menſuram ſuſcitandi pueri ſeſe contraxit, nimirum Jeſus Chriſtus. Loquitur enim (n) in Pſalmo: *Infixus ſum in limo profundi*. Limum quidem nos eſſe manifeſtum eſt, quoniam de limo plaſmati ſumus. Sed tunc quidem limus paradiſi fuimus, nunc verò limus profundi. Habuit & Judæa quoſdam Jeſus (o) quorum vacuis gloriatur vocabulis. Et illi quidem præmiſſi ſunt tanquam baculus ad mortuum, Prophetam prævenientes, ſed ſua interpretari nomina nequiverunt: vacua quippe erant. Superpoſitus mortuo baculus eſt, & non erat vox, neque ſenſus: quoniā baculus erat. Deſcendit qui baculum miſit, & mox ſaluum fecit populum ſuum à peccatis eorum, probans ſe eſſe quod dicebatur: *Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit?* Nimirum qui dicit: *Salus populi ego ſum*. Jam vox jam ſenſus eſt, & patet eum non inane portare nomen inſtar priorum. Sentitur infuſa ſalus, & bene-

l *Ser. 4. in Vig. Nat. Dom. n. 7.* m *Ser. 3. de Virg. Dep. n. 3.* n *Ser. 4. in Vig. Nat. Dom. n. 7.* o *Ser. 15. in Cant. n. 8.*

beneficium non tacetur. Intùs sensus, foris vox: Compungor & confiteor, & confessio vitam indicat. A mortuo enim tanquam qui non est, perit confessio. Ecce vita, ecce sensus. Suscitatus perfectè sum, integra est resurrectio. An aliud mors corporis est, nisi cùm sensu privatur & vitâ? Peccatum, quod mors animæ est, nec compunctionis mihi sensum nec confessionis reliquerat vocem, & eram mortuus. Venit is qui peccata dimittit, & utrumque restituit. Et dicit animæ meæ: *Salus tua ego sum*. Quid mirum si cedit mors, ubi vita descendit? Jam corde creditur ad justitiam, & ore confessio fit ad salutem. Jam oscitat puer, & oscitat septies. Quid autem (p) sibi vult septenarius iste? Nescio enim an ita simplex quispiam in nobis sit, qui ociosas esse has voces & numerum hunc putet fortuitum? Ego nec illud vacare reor, quod Propheta incumbens super mortuum, ad mensurã puerilis corporis sese contraxit, os suũ ad os illius conjunxit, oculisq; oculos, & manibus manus. Spiritus Sanctus sic omnia fieri, & sic scribi fecit ad eruditionem proculdubio illorum spirituum, quos corrupti corporis circumvenit infida societas, ac stulta mundi sapientia desipere docuit. Propterea nemo miretur aut molestè accipiat, si in his scrutandis tanquam quibusdam Spiritus Sancti apothecis curiosus existo, cùm sciam quia sic vivitur, & in talibus vita spiritus mei. Non paruum equidem fiduciæ robur præstat mihi, quòd magnus ille vir Propheta (*Christus*) potens in opere & sermone, de excelso monte Cælorum descendens, visitare dignatus est me, cùm sim cinis & pulvis: misereri mortuo, incli-

p *Ser. in cant. n. 1. et 2.*

inclinare ſe jacenti, contrahi & coæquari parvo, cæco partiri lumen oculorum ſuorum, & os mutum oris proprii oſculo ſolvere, debileſquè manus ſuarum roborare contactu. Suaviter rumino iſta, & replentur viſcera mea, & interiora mea ſaginantur, & omnia oſſa mea germinant laudem. Hoc ſemel contulit Univerſitati generis humani. Hoc quotidie ſinguli in nobis actitari ſentimus, & *cordi* ſcilicet tribui intelligentiæ lumen, & *ori* ædificationis verbum, & *manibus* opus juſtitiæ. Dat ſentire fideliter, dat proferre utiliter, dat efficaciter adimplere. Et eſt funiculus triplex (qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahendas poſt ſe ad regna cæleſtia) ſi rectè ſentias, ſi dignè proloquaris, ſi vivendo confirmes. *Oculis* ſuis tetigit meos, interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu. *Ori* meo junxit ſuum, & mortuo ſignum pacis impreſſit: quoniam cùm adhuc peccatores eſſemus, reconciliavit nos Deo, juſtitiæ mortuos. Os ori applicuit, iteratò inſpirans in faciem meam ſpiraculum vitæ, ſed ſanctioris quàm primò. Nam primò quidem in animam viventem creavit me: ſecundò in ſpiritum vivificantem reformavit me. *Manus* ſuas meis ſuperpoſuit, exemplum præbens bonorum operum, formam obedientiæ. Aut certè manus ſuas miſit ad fortia, ut doceret manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Itaque (q) Crux ipſa nos ſumus, cui Chriſtus memoratur infixus. *Et* [r] *oſcitavit puer ſepties*, inquit Scriptura. Sufficiebat ad gloriam manifeſtandi miraculi oſcitaſſe ſemel: ſed mul-

q *Ser.4. in Vig. Nat. Dom. n.7.* r *Ser. 16. in cant. n.3.*

tiplicitas & insignis numerus, mysterii admonent. Si illud ingens universi humani generis primum quidem exanime corpus attendas: vides ubique Ecclesiam(ex quo vitam Propheta incumbente recipit) quasi septies oscitare: quia septies in die laudem dicere consuevit. Habeo & alias septem oscitationes, [s] septem videlicet experimenta, sine quibus vera & certa salus redivivi spiritus minimè constatq;uatuor ad sensum *Compunctionis*, tria ad *Confessionis* sonum pertinentia. Si vivis, si vox, si sensus est, tu quoque eadem in te recognoscis. Porrò sensum ex integro recuperasse te scias, si tuam conscientiam quadruplici sentis compunctione morderi; *pudore* gemino, & gemino *metu*: nam vitam ad perficiendum septenarium triplex Confessionis species attestatur, de quibus postea videbitur. Nonne & sanctus Ieremias in suo planctu observat hunc numerum? *Quis dabit capiti meo aquam* (inquit) *& oculis meis fontem lachrymarum? &c.* Et tu igitur in tua pro te lamentatione formam habens propheticam, Deum cogita *Factorem* tuum cogita & *Benefactorem*, cogita *Patrem*, cogita *Dominum*. Ad omnia reus es, plange ad singula. Ad primum & ultimum respondeat *timor* tuus, ad duo media *pudor*. *Pater* sanè non metuitur, cùm Pater sit. Patris enim est misereri semper & parcere. Et si percutit, virgâ non baculo percutit: & cùm percusserit, sanat. Paterna vox est: *Percutiam, & ego sanabo*. Non est proinde quod à Patre formides, qui etsi quandoque feriat ut emendet, numquid tamen ut vindicet? At verò cogitantem quòd Patrem offenderim, est certè quod pudeat, etsi non quod

s *Ibidem n.4.*

quod terreat. Voluntariè genuit me verbo veritatis, non stimulo carnalis cupiditatis excussit, quemadmodùm genitor carnis meæ. Deinde etiam non pepercit Unigenito pro sic genito. Ita ipse quidem Patrem se exhibuit mihi, sed non ego me illi vicissim filium. Quanam fronte attollo jam oculos ad vultum Patris tam boni tam malus filius! Pudet indigna gessisse genere meo: pudet tanto Patre vixisse degenerem. Exitus aquarum deducite oculi mei, operiat confusio faciem meam, vultum meum pudor suffundat, occupetquè caligo. Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Proh pudor! quem fructum habui in quibus nunc erubesco. Confundor audire: *Si ego Pater, ubi est honor meus?* Sed (t) etsi Pater non esset, obrueret me tamen beneficiis ut *Benefactor*. Instaurat adversùm me testes, videlicet hujus corporis victum, & usum temporis hujus, & super omnia Sanguinem dilecti Filii clamantem de terra. Pudet ingratitudinis, quanquam ad confusionis cumulum arguar etiam reddidisse mala pro bonis, & odium pro dilectione. Minimè quidem mihi à Benefactore sicut nec à Patre timendum. Verus quippè beneficus est, dans affluenter, & non improperans. Non improperat dona, quia dona sunt: & beneficia sua mihi dedit, non vendidit. Denique sine pænitentia sunt dona ejus. At quantò de illo benignùs, tantò de me indigniùs sentire cogor. Erubesce & dole nihilominùs anima mea, quoniā etsi illum non repetere & improperare decet, nos tamen omninò dedecet ingratos immemoresquè extitisse. Heu, quid vel nunc tandem retribuam Domino pro omnibus

t Ibidem n. 5.

nibus quæ retribuit mihi? Quod si segnior fortè (u) suas partes minùs exequitur pudor, timor sanè excitetur in adjutorium. Excitetur, ut excitet. Sepone parùm pia vocabula Benefactoris & Patris, atque ad austeriora convertere. Nempe qui legitur, *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis*: legitur nihilominus *Deus ultionum Dominus*. Legitur *Deus judex, justus, & fortis*: legitur *terribilis in consiliis super filios hominum*. Legitur *Deus zelans*. Quòd Pater est, quòd Beneficus est, tibi est: quòd *Dominus*, ac *Creator*, sibi. Etenim propter semetipsum fecit omnia, Scriptura teste. Qui ergo quod tuum est tibi descendit ac servat, putas & pro se aliquando non zelabit? putas sui non requiret principatus honorem? Propter hoc irritavit impius Deum, quia dixit in corde suo: *Non requiret*. Et quid est in corde suo dicere, *Non requiret*, nisi non metuere quod requirat? Sed requiret usque ad novissimum quadrantem: requiret, & retribuet abundanter facientibus superbiam. Requiret à redempto servitium, honorem & gloriam ab eo quem plasmavit. Esto quòd dissimulet Pater, ignoscat Beneficus: sed non *Dominus, & Creator*. Et qui parcit filio, non parcet figmento, non parcet servo nequam. Pensa (x) cujus sit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempsisse *Factorem*, offendisse *Dominum* majestatis. Majestatis est timeri, Domini est timeri, & maximè hujus Majestatis, hujusquè Domini. Nam si reum regiæ majestatis quamvis humanæ, humanis legibus plecti capite sancitum sit: quis finis contemnentium Divinam omnipotentiam erit? Tangit montes, & fumi-

u *Ibidem n.6.* x *Ibidem n. 7.*

fumigant: & tam tremendam Majeſtatem audet irritare vilis pulviculus, uno levi flatu mox diſpergendus, & minimè recolligendus? Ille ille timendus eſt, qui poſtquam occiderit corpus, poteſtatem habet mittere & in gehennam. Qui ſic afficitur (y) ſenſum proculdubio recuperavit, & in duplici *metu* iſto, itemquè in *pudore* illo æquè duplici habet oſcitationes quatuor. Tres quæ reſtant ex voce Confeſſionis adiiciet, & nequaquam dicetur jam de eo, quòd non ſit vox neque ſenſus, ſi tamen de corde humili, ſimplici, fideliquè proceſſerit illa Confeſſio. Omne ergo quod remordet conſcientiam, confitere *humiliter*, *purè*, *fideliter*, & has vices impleſti. Hæ autem tres Confeſſionis obſervantiæ (z) junctæ quatuor ſuperioribus compunctionibus, ſeptenarium implent.

§. III.

Jeſus orabat, ut ſi fieri poſſet, tranſiret ab eo hora, dicens: Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Matt. 26. *Mar.* 14.

Per Calicem [a] quem bibiturus erat, proculdubio Paſſionem ſignificans, quam erat paſſurus. Sed eſt quod moveat nos: quia cùm inſtaret hora paſſionis extremæ, procedens ad orationem Dominus Jeſus procidit in faciem ſuam, orans & dicens: *Mi Pater, ſi poſſibile eſt, transfer hunc calicem à me*: & hoc non tantùm ſemel, ſed ſecundò & tertiò fecit. Quid eſt hoc? antequam guſtes ô bone Jeſu, petis calicem

y Ibidem n. 8. z Ibidem n. 11. a *Tract. de vite myſt. cap.* 13. n. 54. & 55.

cem omninò auferri? Sed ut existimo, ante Passionem calicem ipsius Patris à te transferri orasti, non ut Passionem declinares, pro qua veneras patienda, & sine qua salus humano generi non adesset: sed ne putaret quis te verum hominem amaritudinem non sensisse propter claritatis unionem, verbis petentibus calicem à te transferri semel & bis & tertiò, summam acerbitatem Passionis tuæ dubitantibus indicasti: nobis quoque te sequentibus doctrinæ & exempli formam præscripsisti; quòd imminentibus periculis, etiam cùm ad utilitatem nostram pertineant, posse & debere à nobis Dominum frequentiùs exorari, ut flagella iracundiæ suæ etiam à nobis dignetur avertere. Nihilominùs & si tamen ablata non fuerint, exemplo Passionis Jesu gratanter, patienter, & viriliter cum omni perseverantia toleranda sunt. *Clamabit ad me* (b) *& ego exaudiam eum*, ait Dominus. Hoc planè est testamentum pacis, hoc pietatis fædus, hoc pactum misericordiæ & miserationis. *Exaudiam eum,* ait. (c) In quo exaudies Domine, vel in quibus? *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Ad magnum illud triduum (quod ante Dominicam Resurrectionis celebratur) hunc mihi ternarium numerũ arbitror referendum. Siquidem & ipse Dominus Jesus propter nos & tribulationem & dolorem invenit, quando proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, confusione contempta. Verumtamen quæ de ipso erant, sicut ante mortem prædixerat, finem habuerunt: & sicut in morte dixit, *Consummata sunt*: & extunc sabbatizavit. Nec dilata est gloria Resurrectionis die tertia,

b *Ser. 16. super Psalm. 90. n. 1.* c *Ibidem n. 2.*

tia, summo diluculo Sol justiæ de tumulo ortus est nobis. Ita ergo fructus pariter tribulationis & veritas ereptionis in manifestatione glorificationis apparvit. Nihilominus quoque & in nobis simile quoddam triduum posse videbitur assignari. *Cùm ipso sum* (ait) *in tribulatione*. Quando hoc nisi in die tribulationis nostræ, in die crucis nostræ, dum impletur quod ipse ait: *In mundo quidem presuram habebitis*. Hoc & Apostolus ejus ait. *Omnes qui piè volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur*. Nam liberatio plena atque perfecta ante diem sepulturæ esse non poterit: eò quòd maneat jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium. In hac ergo die *eripiam eum* (inquit) quando nihil jam ultra, quod vel corpori vel animæ faciat, mundus habebit. Sanè glorificatio diem ultimum manet, diem resurrectionis, quãdò resurget in gloria quod in ignominia interim seminatur. Sed unde scimus (d) quòd nobiscum sit in tribulatione? Ex eo utique quòd in ipsa tribulatione nos sumus. Quis enim sustineret, quis persisteret sine eo? Omne gaudium existimemus, Fratres mei, cùm in tribulationes varias inciderimus: nonmodò quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, sed quoniam *juxta est Dominus his qui ribulato sunt corde*. Nam & mater (e) quem ægrotantem novit filium magis fovet, & sæpiùs amplectitur eum. Utilis tribulatio (f) quæ probationem operatur, ducit ad gloriam. *Cum ipso sum* (inquit) *in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo*

 enm:

d Ibidem n. 3. e Ser. 2. in Dom. Palm. n. 6. f Ser: 17. super Psal. 90. n. 3.

eum. Agamus gratias Patri misericordiarum, qui nobiscum est in tribulatione, & in omni tribulatione nostra nos consolatur. Res enim (ut dixi) necessaria tribulatio, quæ in gloriam vertitur, tristitia quæ mutatur in gaudium. Gaudium sanè longum quod nemo tollit à nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum. Res necessaria est ista necessitas, quæ coronam parit. Non contemnamus, Fratres: Semen modicum est, sed magnus exinde fructus exurgit. Fortè insipidum, fortè acerbum est, fortè granum sinapis. Non consideremus quæ videntur, sed quæ non videntur in eo. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna. Prælibemus primitias gloriæ magni Dei. Non solùm autem, sed ut dicam expressiùs, gloriemur in tribulatione. In ea siquidem spes gloriæ est. Vide si non hoc ipsum docere volvit Apostolus, cùm subjunxit: *Quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem*. Manifestè advertere est in his verbis, cùm præmisisset Apostolus *gloriari in spe*: non aliud aliquid, sed amplius eum addidisse dicendo: *Non solùm autem, sed & gloriari in tribulationibus*. Non enim altera gloriatio commendatur, sed additur ubi spes gloriæ, ubi ipsa spei gloriatio requiratur. Siquidem in tribulatione spes gloriæ, imò & ipsa in tribulatione gloria continetur: sicut spes fructus in semine, sic & ipse fructus in semine est. Omne ergo gaudium existimemus, cùm in varias inciderimus tribulationes. Dicamus ex animo, dicamus ex sententia: *Bonum magis ire ad domum luctûs, quàm ad domum convivij. Cum*

ipso

ipſo ſum [g] *in tribulatione*, ait Dominus: & ego aliud interim requiram quàm tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum eſt. Non ſolùm autem, ſed & ponere in Domino ſpem meam: quia *eripiam eum* (inquit) *& glorificabo eum*. *Cum ipſo ſum in tribulatione*. *Deliciæ*, inquit, *meæ eſſe cum filiis hominum*. Deſcendit ut propè ſit his qui tribulato ſunt cordè, ut nobiſcum ſit in tribulatione noſtra. Bonum mihi Domine tribulari, dummodò ipſe ſis mecum, quàm regnare ſine te, epulari ſine te, ſine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quàm eſſe ſine te vel in Cælo. Quid enim mihi eſt in Cælo, & à te quid volvi ſuper terram? Aurum probat fornax, & viros juſtos tentatio tribulationis. Ibi ibi cum eis es Domine; ibi in tuo nomine congregatis medius aſtas, ſicut olim cum tribus pueris es dignatus etiam Ethnico apparere, ut diceret: *Quia ſpecies quarti, ſimilis Filio Dei*. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sævit ignis, ſed Dominus nobiſcum eſt in tribulatione. *Si Deus nobiſcum, quis contra vos*? Nihilominus quoque ſi ille eripit, quis eſt qui rapiat de manu ejus? Quis eſt qui de manu ejus poſſit ervere? Poſtremò ſi ille glorificat, quiſnam alius inglorium faciet? Si ille glorificat, quis humiliabit? Itaque (h) cùm defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido: ſcio quid faciam. *Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo*. Quid eſt (i) calicem accipiam? *Anima mea deſideravit te in nocte, ſed & ſpiritus meus in præ-*

cor-

g *Itidem n. 4.* h *Ser. 22. in cant. n. 9.* i *Ser. de verb. ſap. n. 4. et 5. tom. 6. p. 769.*

cordiis meis. Nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animæ meæ. Non solùm autem nomen, sed & memoriale Passiionis ejus semper sit in desiderio animæ meæ, ut Passionis ejus particeps efficiar, si quomodo cognoscere potero sicut & agnitus sum. Sic ergo calicem ejus accipiam: quia monumenta Passionis suæ intra animæ meæ sinum, intra memoriæ meæ cellas semper revolvam. Tres sunt Calices (k) quos Dominus nobis propinat. Calix *pænitentiæ* & doloris, qui est plenus mixto. Calix *patientiæ* & laboris, quem bibit Jesus. Calix *benevolentiæ* & amoris, qui est inebrians & præclarus. Vinum est utique (l) & calix inebrians Christi amor. Calix hujus vini inebrians (m) quàm præclarus est? Inebriat, calefacit, acuit, audaces facit, & fortes, obliviosos, discretos, somnolentos. *Inebriat* amor Dei ad contemptum mundi. *Calefacit*, quia ferventes facit. *Acuit*, quia erudit. Facit *audaces* contra adversa: & *fortes* à carne, mundo, & à dæmonibus invincibiles. Facit *obliviosos* eorum scilicet quæ retrò sunt, & in futura extentos. Facit *discretos*, erudiens ad justitiam. Facit *somnolentos* & tædiosos ad temporalia, & ad invisibilia contemplanda pronos & promptos.

CA-

k *Lib. sent. n.* 32. *tom.* 6. *pag.* 1001. l *Ser.* 44. *in cant. num.* 8. m *Ser.* 4. *super Sal. Reg. num.* 19.

CAPUT IV.

De triplici ſermone Chriſti, quo diſcipuli ejus blandè reprehenduntur ob ſuam dormitionem: & monentur ad vigilandum & orandum: ſed nihilominus excuſatur eorum infirmitas carnis.

1. Oſtenditur, quòd Jeſus ſurgens ab oratione, veniensquè ad ſuos diſcipulos præ triſtitia dormientes, exhibuit magnam tunc habuiſſe circa illos curam: quam etiam nunc exhibere non ceſſat circa nos licet ſomnolentos. 2. Quòd Jeſus ſuos diſcipulos tunc exhortatus eſt ad vigilandum & orandum, ne intrarent in tentationem. Docemur dupliciter fieri orationem, voce, & deſiderio: nec non triplici modo fieri vigilias, nimirum ſuper opera, verba, & corda noſtra. 3. Oſtenditur, fortitudinem carnis operari debilitatem ſpiritûs, infirmitatem verò carnis augere robur ſpiritûs. Et probatur virtutem perfici in infirmitate, id eſt, in humilitate, de qua afferuntur plura documenta.

§. I.

ET *cùm ſurrexiſſet Jeſus ab oratione, venit ad diſcipulos ſuos, & invenit eos dormientes præ triſtitia. Et dicit Petro: Simon, dormis? non potuiſti unâ horâ vigilare mecum.* Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22.

Vi

Vigilat super nos (a) indefessus & pervigil ille singularis clementiæ oculus, non dormit neque dormitat qui custodit Israël. Id quidem necesse: non enim dormit neque dormitat qui impugnat Israël. Et sicut Dominus sollicitus est nostri, & ipsi cura est de nobis: sic satanas sollicitus est ut nos mactet & perdat, & una ei cura est, ne fortè qui aversus est revertatur. Nos autem aut non attendimus, aut minùs attendimus reverentiam præsidentis, protegentis custodiam, beneficia largientis, ingrati gratiæ, imò tam multiplicibus gratiis quibus prævenit nos, & subvenit nobis. Et nunc quidem per seipsum implet splendoribus animas nostras, nunc per Angelos visitat, nunc per homines instruit, nunc etiam consolatur & erudit per Scripturas: *Quæcunque enim scripta sunt* (ait Apostolus) *ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus*. Benè *ad doctrinam*, ut per patientiam speremus. Siquidem (ut alibi dictum est) *doctrina viri per patientiam noscitur*: sed & patientia probationem operatur, probatio verò spem. Proinde non dedignatur (b) esse spes miserorum miserator & misericors Dominus: non seipsum liberatorem simul & protectorem in se sperantibus exhibere recusat. *Quoniam in me speravit* (inquit Dominus) *liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. Non in vigilibus, non in homine, non in Angelo, sed *in me* (inquit) *speravit*; nihil boni nisi ex me, nec per ipsos expectans. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum

a *Ser.* 11. *super Psal.* 90. *nu.* 1. b *Ser.* 15. *super Psalm.* 90. *num.* 3.

fectum desursum est, descendens à Patre luminum. Ex me vigiliæ hominum utiles, circa utique opera manifesta, eis nimirùm custodes homines deputavi. Ex me excubiæ Angelorum observantium secretiores motus, spiritualiter sollicitantium, propulsantium suggestores iniquos. Cæterùm intima sanè custodia secretissimæ intentionis non modò ex me, verùm etiam per me fiat necesse est: quam ille quidem humanus nequeat, sed ne Angelicus quoque oculus penetrare. Adest etiam nobis (c) nunc carnis ipsius vera substantia, haud dubium sanè quin in Sacramento. Adsunt revelationes, sed in spiritu & virtute: ut tempori gratiæ quod nunc est, nihil in ulla gratia deesse probetur. Quid ergo nos soli (d) nobis non adsumus? quid soli negligimus nosipsos? An ideo dissimulandum nobis, quia undique subvenitur nobis? Imò verò propterea studiosiùs vigilandum. Neque enim tàm magna pro nobis in cœlo pariter & in terra sollicitudo gereretur, si non magna nobis incumbere necessitas videretur: non tam multiplex nobis custodia nisi ob multiplices insidias poneretur. Huc accedit (e) quòd is qui nostrum profitetur se mediatorem ad Deum, Dei Filius est, & Deus est. Et quid est homo, ut innotescat ei: aut filius hominis, ut reputet eum? Quæ mihi fiducia, ut tantæ me audeam credere Majestati? unde inquam terra & cinis præsumo Deum curam habere mei? Ad hęc diligit Filius Patrem suum, me verò opus non habet, bonorum meorum non eget. Denique [f] si ipsę quoque justitiæ nostræ omnes ad lumen verita-

tis

c *Ser. de S. Mart. num.* 11. d *Ser.* 11. *super Psal.* 90. *nu.* 1.
e *Ser.* 2. *in Cant. nu.* 4. f *Ser.* 5. *in dedicat. Eccl. nu.* 3.

tis inspectæ velut pannus menstruatæ inveniuntur, injustitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lumen quod in nobis est, tenebræ sunt; ipsæ tenebræ quantæ erunt? Facilè est unicuique nostrûm, si sua meliùs uniuersa & sine dissimulatione vestiget & judicet sine acceptione personæ, attestari per omnia Apostolicæ veritati, & liberè proclamare: *Qui se putat aliquid esse, cùm nihil sit, ipse se seducit. Quid est homo quia magnificas eum* (ait fidelis & devota confessio) *aut apponis erga eum cor tuum*? Quid? Sine dubio vanitati similis factus est homo, ad nihilum redactus est homo, nihil est homo. Quomodo tamen penitùs nihil est, quem magnificat Deus? Quomodo nihil, erga quem appositum est cor Divinum? Respiremus ergo fratres [g] & si nihil sumus in cordibus nostris, fortè in corde Dei potest aliud latere de nobis. Testamentum utique pietatis, & testimonia veritatis. Legé homo in corde tuo, lege intra teipsum de teipso testimonia veritatis, etiam hac communi luce judicabis te indignum. Legé in corde Dei testamentum, quod firmatum est in Sanguine mediatoris, & invenies quàm longè aliud spe possidere, quàm re tenere videris. *Quid est* [inquit Job.] *homo quia magnificas eum*? Magnus utique, sed in illo: siquidem magnificatus est ab illo. Aut quomodo non magnus apud illum, cui tam magna cura est de eo? *Ipsi enim cura est de nobis*, ait Apostolus Petrus. Et Propheta Dauid inquit: *Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei*. Planè artificiosa connexio utriusque considerationis, quâ velut uno momento descendens pariter & ascendens, &

se

g *ibidem n. 4. & 5.*

ſe pauperem & mendicum, & Deum pro ſe ſollicitum vidit. Crede ergo te Deo [h] committe te ei, jacta in eum cogitatum tuum, & ipſe te enutriet, ut fiducialiter & fideliter dicas: *Dominus ſollicitus es mei*. Neque enim hoc ſapiunt homines amantes ſeipſos, homines ſcioli, & ſolliciti pro ſeipſis, curam carnis perficientes in deſideriis, ſurdi ad vocem dicentis: *Omnem ſollicitudinem veſtram proiicientes in eum: ipſi enim cura eſt de vobis*. Nam ſibi quidem ipſi fidere, non fidei, ſed perfidiæ eſt: non confidentiæ, ſed diffidentiæ magis, in ſemetipſo habere fiduciam. Is verè fidelis eſt, qui nec ſibi credit, nec in ſe ſperat, factus ſibi tanquam vas perditum: ſed ſic perdens animam ſuam, ut in vitam æternam cuſtodiat eam. Porrò id quidem ſola facit humilitas cordis, ut non ſibi fidelis anima innitatur, ſed deſerens ſemetipſam aſcendat jam de deſerto innixa ſuper dilectum, atque adeo deliciis affluens. Alioquin fruſtra nititur [i] ſi non innititur. Sanè etiam contra ſe innitens invaleſcet, & facta ſeipsâ validior coget pro ratione univerſa: iram, metum, cupiditatem & gaudium veluti quendam animi currum bonus auriga reget, & in captivitatem rediget omnem carnalem affectum, & carnis ſenſum ad nutum rationis in obſequium virtutis. Quidni omnia poſſibilia ſint innitenti ſuper eum qui omnia poteſt? Quantæ fiduciæ vox: *Omnia poſſum in eo, qui me confortat*. Nil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes qui in ſe ſperant. Denique omnia poſſibilia ſunt credenti.

O Pa-

h *Ser. 5. in vig. Nat. Dom. nu. 5.* i *Ser. 85. in Cant. num. 5.*

O Pater misericordiarum [k] ô Pater miserorum, quid apponis erga nos cor tuum? Scio, scio: ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Omnes gentes quasi non sint, sic sunt ante te, & tanquam nihilum & inane reputabuntur. Siquidem ante te, sed non sic intra te. Sic in judicio veritatis tuæ, sed non sic in affectu pietatis tuæ. Nimirùm vocas ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Et non sunt ergo, quia quæ non sunt vocas: & sunt, quia vocas. Licet enim non sint quantùm ad se, apud te tamen sunt, utique juxta Apostolum, *non ex operibus justitiæ, sed ex vocante*. Sic nimirùm, sic consolaris in tua pietate, quem in veritate tua humiliasti: ut magnificè dilatetur in tuis visceribus, qui meritò angustiatur in visceribus suis. Siquidem universæ viæ tuæ misericordia & veritas, requirentibus testamentum tuum & testimonia tua: testamentum vtique pietatis, & testimonia veritatis.

§. II.

Jesus ait discipulis: Quid dormitis? Surgite, vigilate & orate, ne intretis in tentationem. Matt. 26. Luc. 22. Mar. 14.

Quis hoc dixerit, scitis, [l] & tempus scitis. Domini enim est verbum istud, instante jam passione sua. Et attendite quoniam ipse quidem erat passurus, & non discipuli: nec tamen pro se dicebat orandum, sed pro illis. Ad commendationem utique

k *Ser. 5. in dedicat. Eccl. nu. 4.* l *Ser. 5. super Psal. 90. num. 1.*

que alacritatis [m] & ad commendanda exercitia ſpiritualia, contra acediam Dominus ait diſcipulis: *Vigilate & orate, ne intretis in tentationem*. Et alibi: *Quoniam ſemper orare oportet, & nunquam deficere*. Ubi intelligitur orationem non tantùm eſſe vocis, ſed & devotionis. Non enim ſemper clamare poſſumus motu labiorum, ſemper autem poſſumus bono deſiderio fervere, quod oſtendit Dominus loquens ad Moyſen tacentem: *Quid clamas ad me?* Deſiderium viri ſancti clamorem appellat, quia lingua profectò tacebat. Unde Dominus ait in Pſalmo: *Deſiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua*. Dulcis lex [n] quæ meritum exauditionis in clamore conſtituit poſtulationis: *Clamabit* [inquit Dominus] *ad me, & ego exaudiam eum*. Meritò non exauditur qui clamare diſſimulat, aut omninò non poſtulans, aut tepidè poſtulans & remiſsè. Siquidem in Dei auribus deſiderium vehemens, eſt clamor magnus: è regione autem remiſſa intentio, eſt vox ſubmiſſa. Spiritus eſt Deus, & in ſpiritu clamet neceſſe eſt, quiſquis clamorem ſuum ad eum deſiderat pervenire. Sicut enim non faciem hominis reſpicit tanquam homo, ſed magis intuetur cor: ſic ad cordis potiùs vocem quàm corporis aures ejus, cui meritò dicitur: *Deus cordis mei*. Hinc eſt quòd Moyſes foris tacens intùs auditur, dicente Domino: *Quid clamas ad me?* Cæterùm [o] vigilias ſemper debet comitari orationum inſtantia. Unde & Dominus in Evangelio legitur in oratione pernoctaſſe. Et diſcipulos

E ſuos

m *Tract. de vite myſt. cap. 6. nu. 29.* n *Ser. 16. ſuper Pſal. 90. nu. 1.* o *Ser. 55. diver. nu. 2.*

suos exhortans, utrumque simul conjunxit dicens: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem*. Tales vigiliæ abluunt nos à sordibus, quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum oblivione quadam à via salutis intepuimus ac torpuimus. Vigilemus proinde [p] *super opera* nostra, Fratres, nè vel omittamus quod præceptum est, vel quod prohibitum est, committamus. Hortatur nos ad bipertitam hanc custodiam Propheta cùm dicit: *Declina à malo, & fac bonum*. Integra [q] & perfecta moralitas in duobus præcipuè consistit, scilicet in evitandis vitiis, & appetendis virtutibus: quoniam non sufficit à malo abstinere, si non & bonum faciamus. Inde Psalmista ait: *Declina à malo, & fac bonum*. Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Vigilemus quoque *super verba* nostra (r) nè in eis vel offendere Deum, vel proximum nocere contingat. Felix siquidem est, quem in omni confabulatione duplex timor sollicitat, & duorum consideratio stimulat auditorum. Primùm quidem Divinæ Majestatis, in cujus manus incidere prorsùs horrendum: deinde fraternæ infirmitatis, cui nihilominùs perfacilè est offendiculum dare. Puto tamen ne eum quidem, (s) qui in verbo cavet offensionem, perfectum adhuc dici oportere, nisi forsitan comparatione prioris qui tantùm super opera vigilabat. Nam & Veritas in Evangelio de vigilantibus servis, & adventum Domini præstolantibus loquens: *Si* (inquit) *in tertia vigilia venerit, & ita invenerit: beati sunt servi illi*. Quod nequaquam de prima, sed nec de secunda vigilia di-

ctum

p *Ser. 17. diver. nu. 7.* q *Ser. 71. diver. num. 1.* r *Ser. 17. diver. nu. 7.* s *Ibidem nu. 8.*

ctum quidem reperies. Eſt autem vigilia hæc *ſuper cor*, cui ſanè *omnem* jam *cuſtodiam* exhibere ſapiens monet: nimirùm *quia ex ipſo vita procedit*. Ego tamen etiam hanc vigiliam conſtare arbitror ſpecialiter in duobus: ut videlicet ſuper affectionum pariter & cogitationum ſuarum greges mens ſollicita vigilanter intendat. Et benè huic datur omnis cuſtodia cordi, à quo cæteras quoque duas procedere conſtat: niſi fortè (quod abſit) ſimulationis gerantur ſtudio, & pietatis habeant ſpeciem, non virtutem. Sicut enim fontis vena ſcaturiens, niſi foſſas antè repleverit adiacentes, nec refluere, nec ſedare, nec in altum ſeſe tollere prævalebit, quòd uidelicet aliàs occupetur: ſic humanus animus, donec eas quas prædiximus manus & linguæ cuſtodias ſolerter impleat, nec ad perfectam ſui ipſius poterit reflecti curam, nec jucunda devotionis tranquilitate frui, nec in ſublime divinæ contemplationis proficere gradum. Proinde anima (t) quia ſeipſam ignorat, foras mittitur ut hædos paſcat. Hædos quippe qui peccatum ſignificant, rectè oculos aureſquè appellaverim: quoniam ſicut mors per peccatum in orbem, ſic per has feneſtras intrat ad mentem. In his ſanè paſcendis ſe occupat curioſus, dum ſcire non curat qualem ſe reliquerit intùs. Et verè ſi te vigilanter *homo* attendas, mirum eſt ſi ad aliud unquam attendas. Audi curioſe Salamonem, audi ſtulte ſapientem. *Omni cuſtodia* [inquit] *cuſtodi cor tuum*: ut omnes videlicet ſenſus tui vigilent ad id unde vita procedit cuſtodiendum. Duobus autem modis (u) vita à corde procedit. *Primò*, quia corde creditur

t *Tract. de grad. humil. cap. 10. nu. 28.* u *Ser. 82. div. nu. 1.*

ad justitiam, & justus ex fide vivit, & fide mundatur cor, & mundo corde Deus videtur, id est agnoscitur: & hæc est vita æterna, ut cognoscant te unum Deum, & quem misisti Jesum Christum. *Secundò*, quia Christus est vita nostra, qui nunc per fidem habitat in cordibus nostris, erit cùm apparebit, & nos cum ipso apparebimus in gloria: & qui nunc latet in corde, tunc quasi de corde ad corpus procedet, quando reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Porrò considerandum est (x) quid dicat sapiens: *Omni custodia serva cor tuum.* Solent dicere homines huius seculi: Bonum castellum custodit, qui corpus suum custodit. Nos autem non sic, sed sterquilinium vile custodit, qui custodit corpus suum, Apostolo teste: *Quoniam qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Qui verò* [inquit] *seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.* Ac si dicat: Colendum & custodiendum magis animæ castrum, quoniam æterna ex ipso vita procedit. Sed quia castrum istud in terra inimicorum situm undique impugnatur: & idcirco omni custodia, idest, ex omni parte vigilanti sollicitudine est muniendum, inferiùs & superiùs, antè & retrò, à dextris & sinistris. *Inferiùs* impugnat concupiscentia carnis, quæ militat adversùs animam, quia caro concupiscit adversùs spiritum. *Superiùs* imminet judicium Dei: horrendum est enim incidere in manus Dei viventis. Sollicitè satis hac in parte cor suum custodierat Job, qui dicebat: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum.* Retrò mortifera delectatio est, quæ oritur ex recordatione præ-

x Ibidem nu. 2.

præteritorum peccatorum. *Ante* instantia tentationum est. *A sinistris* verò arrogan tium fratrum & murmurantium inquietudo est. *A dexteris* obedientium fratrum devotio est. Possunt enim quoque (nisi caveant) duobus nocere modis: aut bonis eorum actibus invidendo, aut singularem gratiam æmulando. Vigilet ergo (y) adversùs *carnem* rigor disciplinæ: contra *judicium* Dei vigilet judicium propriæ confessionis. Et hoc sit duplex, manifestum de manifestis, occultum de occultis. Unde ait Apostolus: *Si nosmetipsos dijudicaremus, non utique judicaremur*. Contra *delectationem*, quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, vigilet frequentia lectionis. Contra instantiam *tentationis* vigilet instantia supplicis orationis. Contra fratrum *inquietudinem* vigilet patientia & compassio. Adversùs inobedientium fratrum *furorem* vigilet congratulatio & discretio. Congratulatio enim expellit invidiam, discretio nimiam æmulationem.

§. III.

Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Matt. 26. Mar. 14.

Quis hoc dixerit, scitis, [z] & tempus scitis. Domini enim est verbum istud, instante jam passione sua. In hunc sensum poterit Ecclesia [a] sive anima diligens Deum dicere; *Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, quoniam non est sanitas in carne mea*: ut secundùm animam sanior proinde fortiorquè factus dicat: *Spiritus*

y *Ibidem nu.* 3. z *Ser.* 5. *super Psalm.* 90. *nu.* 1. a *Ser.* 29. *in Cant. num.* 7.

ritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et cum Apostolo: *Quando enim infirmor, tunc potens sum & fortis*. Vides quia carnis infirmitas robur spiritui augeat, & subministret vires? Ita è contrario noveris carnis fortitudinem debilitatem spiritûs operari. Et quid mirum si hoste debilitato, tu fortior efficeris? Nisi fortè illam tibi insanissimè ducas amicam, quæ non cessat concupiscere adversùs spiritum. Porrò [b] quomodo corpus nostrum continuè aut crescere constat, aut decrescere: sic necesse sit & spiritum aut proficere semper, aut deficere. Interest tamen, quòd nequaquam juxta ordinem corporalium vicissitudinum etiam spiritus sua vel incrementa capit, vel patitur detrimenta. Nam semper in robusto & vegeto corpore animus mollior atq; tepidior jacet, & rursùm in corpore debili & infirmo fortior viget promptiorquè spiritus. Quòd se utique in se expertum contestans Apostolus inquit: *Quando infirmor, tunc fortior sum*. Sed & libenter gloriatur in infirmitatibus suis, *ut inhabitet in me* [ait] *virtus Christi*. Optanda infirmitas [c] quæ Christi virtute compensatur. Quis dabit mihi non solùm firmari, sed & destitui ac deficere penitùs à memetipso, ut Domini virtutum virtute stabiliar? *Nam virtus in infirmitate perficitur*, inquit Apostolus. Denique ait: *Quando infirmor, tunc fortis sum & potens*. O quàm salubriùs (d) ad tactum Angeli nervus fæmoris Jacob emarguit, quàm Angeli superbientis intumuit, evanuit, ruit! Utinam & meum nervum Angelus tangat, ut marcescat: si fortè ex hac infir-

b *Epist.* 253. *num.* 5. c *Serm.* 25. *in Cant. num.* 7. d *Tract. de grad. humil. cap.* 9. *nu.* 25.

infirmitate incipiam proficere, qui ex mea firmitate non possum nisi deficere. Lego profectò: *Quòd infirmum est Dei, fortius est hominibus*. Sic quoque Apostolus de suo nervo conquestus, quem Angelus non Domini sed satanæ colaphizabat, responsum audivit: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur*. Quæ virtus? Ipse Apostolus respondeat: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Sed nondum forsitan intelligis de qua virtute specialiter dixerit, quia Christus omnes virtutes habuit. Sed cùm omnes habuerit, præ omnibus tamen unam, ideſt humilitatem nobis in se commendavit, cùm ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Libenter igitur (e) & ego Domine Jesu gloriabor si potero, in mea infirmitate, in mei nervi contractione, ut tua virtus, ideſt, humilitas perficiatur in me. Nam sufficit mihi gratia tua, cùm defecerit virtus mea. Pedem profectò gratiæ fortiter figens, & meum qui infirmus est leniter trahens, securus ascendam per scalam humilitatis, donec veritati adhærens, ad latitudinem transeam charitatis. Tunc psallam cum gratiarum actione, & dicam: *statuisti in loco spacioso pedes meos*. Quod si deficit virtus mea (f) non tamen dereliquit me, ne qui cæperat, non posse perficere videretur. Quid multa? In veritate mox comperi, quia virtus in infirmitate perficitur. Et aio: *Bonum mihi quia humiliasti me*. *Nam* (g) *virtus in infirmitate*, hoc est, in humilitate *perficitur*. Non latuit Prophetam David (h) quippe cui incerta &

 occul-

e *Ibidem nu.* 26. f *Ser.* 3. *diver. nu.* 3. g *Tract. de off. & mor. Episc. cap.* 5. *num.* 17. h *Ser.* 34. *in Cant. nu.* 2. & 3.

occulta sapientiæ suæ manifestaverat Deus : & ideò dicit : *Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas*. Vides quia humilitas justificat nos? Humilitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliantur, & humiles non sunt? Alii cum rancore humiliantur, alii patienter, & alii libenter. Primi rei sunt, sequentes innoxii, ultimi sunt justi. Quanquam & innocentia portio justitiæ est, sed consummatio ejus apud humilem. Qui autem dicere potest, *Bonum mihi quia humiliasti me*: is verè humilis est. Non potest hoc dicere qui invitus tolerat, minùs qui murmurat. Neutri horum promittimus gratiam, quòd humiliatur, etsi sanè longè hi duo à se differant: & alter quidem in patientia sua possideat animam suam, alter in suo murmure pereat. Sed enim etsi unus iram, neuter tamen gratiam promeretur: quoniam non humiliatis, sed humilibus Deus dat gratiam. Est autem humilis, qui humiliationem convertit in humilitatem, & ipse est qui dicit Deo: *Bonum mihi quòd humiliasti me*. Nemini prorsùs quòd patienter fert bonum est, sed planè molestum. Scimus autem, quòd hilarem datorem diligit Deus. Unde & cùm jejunamus jubemur *caput nostrum ungere oleo, & faciem lavare*: ut nostrum scilicet opus bonum spirituali quodam gaudio condiatur, & holocaustum nostrum pingue fiat. Etenim sola gratiam quam præfert meretur læta & absoluta humilitas. Quæ enim coacta fuerit vel extorta, qualis utique est in viro patiente illo, qui possidet animam suam: hæc inquam humilitas etsi vitam obtinet propter patientiam, propter tristitiam tamen gratiam non habebit. Non enim congruit ei qui

qui ejusmodi est, illud Scripturæ: *Glorietur humilis in exaltatione sua*: quoniam non spontè humiliatur, neque libenter. Vis autem videre (i) humilem rectè gloriantem, & verè dignum gloriâ? *Libenter* (inquit Apostolus (*gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam sibi bonum esse quòd humiliatur: nec sufficere omnino, ut possideat animam suam tanquam patienter humiliatus, nisi & gratiam accipiat tanquam spontè humiliatus. Generalem verò hinc audi regulam: *Omnis qui se humiliat* (ait Dominus) *exaltabitur*. Significat profectò non omnem exaltandam esse humilitatem, sed eam tantùm quæ de voluntate venit, non ex tristitia nec ex necessitate. Nec enim per contrarium omnis qui exaltatur, humiliandus erit: sed tantùm is qui se exaltat, humiliabitur, nimirùm ob voluntariam vanitatem. Ita ergo non qui humiliatur, sed qui spontè se humiliat, exaltabitur: utique ob meritum voluntatis. Esto enim quòd humilitatis materia per alium ministratur, verbi gratiâ, probra, damna, supplicia: non tamen idcirco rectè ab alio quàm à semetipso humiliatus ille dicetur, qui illa omnia tacitâ & lætâ conscientiâ (causâ Dei) subeunda decreverit.

CA-

i *Ibidem nu.* 4.

CAPUT V.

De secunda & tertia oratione Christi, facta in horto ad Deum Patrem suum.

1. *Christus secundò orans transferri à se calicem, demonstravit suam animam fuisse nimis contribulatam & desolatam, omniquè solatio destitutam. Et ostenditur quomodo Deus succurrat servis suis languidis in exercitiis spiritualibus.* 2. *Ostenditur quòd sicut Jesus iterum suos discipulos visitavit, ut eorum langnoribus compateretur: ita & modò non dubitatur humiles visitare, superbos verò præterire.* 3. *Ostenditur Christum propterea reliquisse suam voluntatem ut fieret communis, id est, & Dei Patris, & ipsius Christi, & nostra. Monemur vitare propriam voluntatem, & imitari Jesum, qui venerat facere voluntatem Patris sui.*

§. I.

Iterum Jesus secundò abiit, & oravit eundem sermonem dicens: Abba Pater, omnia tibi possibilia sunt: Si vis, transfer calicem istum à me. Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22.

COmmendant nobis Sacræ literæ (a) Christum Dominum & ex Patre, & in Patre, & cum Patre, & à Patre, & pro Patre, & etiam sub Patre. Quòd dici-

a *Ser. 5. de verb. Esa. n. 1.*

dicitur, *ex Patre*, ineffabilis est Nativitas: quòd *in Patre*, consubstantialis unitas: quòd *cum Patre*, æqualitas Majestatis. Sanè hæc tria ab æterno. Jam verò (b) quòd dicitur, *à Patre*, ambulantem significat, & ad Incarnationis ejus adventum spectat. Hinc nimirùm & ipse ait: *Ego enim à Deo processi & veni*. In terris denique visus & cum hominibus conversatus, medius nostrûm quem nesciebamus stetit, verus quidem Emmanuel, nobiscum Deus: nobiscum stans, sed *pro Patre*. Quòd enim nobiscum stetit, adjutorium designat: quòd pro Patre stetit, zelum designat. Paternam namque quærebat in omnibus gloriam, cujus & venerat facere voluntatem. Cæterùm si pendentem in Cruce consideres, si Christum & hunc Crucifixum attendas, ibi maximè evidentissimèquè eum *sub Patre* reperies. Hoc enim propriè ac specialiter ad humanæ pertinuit naturæ humilitatem, secundùm quam ipse ait: *Pater major me est*. Dicerene audebimus quòd aliquando fuerit etiam *sine Patre*? Nemo id præsumeret, si non prior ipse dixisset: *Deus meus, Deus meus ut quid dereliquisti me?* Quasi quædam enim ibi derelictio fuit, ubi nulla fuit in tanta necessitate virtutis exhibitio, nulla ostensio Majestatis. Quia enim (c) veram humanæ carnis & animæ substantiam suscepit, veram utriusque naturam: ideo nec corporis illi defuerunt nec animæ passiones. Videas (d) si attendas tristari lætitiam, pavere fiduciam, salutem pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Arbitramur autem (e) quòd hoc ad consolationem infirmorum membro-

b *Ibidem num.* 3. c *Ser.* 34. *di ver. nu.* 4. d *Ser.* 2. *super missus n.* 9. e *Ser. de pass. Dom. n.* 8.

brorum suorum assumpsit. Ut (f) nonmodò passio ejus corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis faceret: & quos vivificabat mors sua, nihilominus trepidatio robustos, & mæstitia lætos, & tædium alacres, & turbatio quietos faceret, desolatio consolatos. Sunt aliqui (g) qui in studiis spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritùs positi ambulant tristes vias Domini, corde arente & tædente accedunt ad quæque injuncta, frequenter murmurant, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum Sancto Job: *Si dormiero, dicam, quando consurgam? & rursùm expectabo vesperam.* Ergo ubi contingit tale aliquid pati, si misertus Dominus appropiet nobis in via quâ ambulamus, & incipiat loqui de cœlo qui de cœlo est, necnon favorabile quippiam cantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de Civitate *Dei*, de pace Civitatis, de æternitate pacis, de statu æternitatis: Dico vobis erit pro vehiculo animæ dormitanti & pigritanti læta narratio, itaut pellat omne fastidium ab animo audientis, & à corpore fatigationem. An tibi aliud vel pati vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitavit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis?* Et nonne cùm obtinuerit, clamabit: *Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est?* Sunt enim quædam verba Verbi Sponsi ad nos, nostræ meditationes de ipso & ejus gloria, elegantia, potentia, majestate. Non solùm autem, sed & cùm avida mente versamus testimonia ejus & judicia oris ejus, & in lege ejus meditamur die ac nocte: sciamus pro certo adesse Sponsum Je-

f *Ser. 1. de s. Andrea nu. 6.* g *Ser. 32. in Cant. nu. 4. & 5.*

Jesum, atque alloqui nos, ut non fatigemur laboribus, sermonibus delectati. Tu ergo cùm tibi aliqua talia volui animo sentis, non tuam putes cogitationem, sed illum agnosce loquentem, qui apud Prophetã Esajam dicit: *Ego sum qui loquor justitiam.* Unde & licet mortuus in peccato (h) si audieris vocem Filii Dei, vives. Sermo enim quem loquitur, spiritus & vita est. Si cor tuum induratum est, memento Scripturæ dicentis: *Emittet eloquium suum, & liquefaciet ea.* Et item: *Anima mea liquefacta est, at dilectus locutus est.* Si tepidus es, & evomi jam formidas, non discedas ab eloquio Domini, & inflammabit te: quia eloquium ejus ignitum valdè. Quæ cùm ita sint (i) duo liquet contemplationis genera esse: *Unum* de statu & felicitate & gloria Civitatis supernæ, quo vel actu vel ocio ingens illa Cælestium Civium occupata sit multitudo: *Alterum* de Regis ipsius majestate, æternitate, Divinitate. Si cui ne hoc quidem possibile sit, huic sanè propono Jesum, & hunc crucifixum: ut & ipse absque suo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laboravit. Judæi in his laboraverunt, & ipse in labores infidelium introibit, ut sit fidelis. Nec verendum quòd patiatur repulsam, qui & vocatur ut intret: *Ingredere* (inquit Esajas) *in petram, abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus.* Infirmæ adhuc & inerti animæ (quæ juxta quod in Evangelio quidam de semetipso confitetur, fodere non valet, mendicare erubescit) fossa ostenditur humus ubi lateat, donec convalescat & proficiat. Et si intelleximus fossam humum illam

h *Ser. 24. div. nu. 2.* i *Ser. 62. in Cant. nu. 4. 6. & 7.*

illam quæ ait: *Foderunt manus meas & pedes meos*: non erit ambigendum de sanitate citiùs adipiscenda animæ vulneratæ, quæ in ea demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, necnon ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio? Jam verò (k) cùm in his diutiùs fueris exercitatus, roga tibi dari devotionis lumen, diem serenissimam, & sabbatum mentis, in quo tanquam emeritus miles, in laboribus universis vivas absque labore, & dilatato nimirùm corde currens viam mandatorum Dei: ut quod priùs cum amaritudine & coactione tui spiritus faciebas, de cætero jam cum summa dulcedine peragas & delectatione. Hanc (ni fallor) gratiam petebat David, dum ait: *Remitte mihi ut refrigerer*. Ac si dicat: Quousque in labore & dolore isto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi ut refrigerer. Verùmtamen ad hanc quidem perfectionem pauci (ni fallor) perveniunt in hac vita. Neque enim si quis aliquando videtur hanc habere, continuò credat sibi necesse est: maximè si novitius est. Pius enim Dominus noster Jesus Christus pusillos corde blanditiis talibus solet allicere. Sed noverint qui hujusmodi sunt, gratiam hanc præstitam sibi esse, non datam: ut in die bonorum memores sint malorum, & in die malorum immemores sint bonorum. Longè aliter qui exercitatos habent sensus, devotionis hujus felici fruuntur jucunditate. Sed multi totâ vitâ suâ ad hoc tendunt, & nunquam pertendunt: quibus tamen si piè & perseveranter conati sunt, statim ut de corpore exeunt, redditur quod in hac vita dispen-

k *Ser.* 3. *in Circumcis. Dom. nu.* 10. l *Ser.* 21. *Cant. nu.* 6.

diſpenſatoriè eſt negatum ; illuc perducente eos ſola gratia, quò priùs tendebant ipſi cum gratia, ut conſummati in brevi, expleant tempora multa. Verumtamen cùm te torpore (l)acediâ vel tædio affici ſentis, noli propterea diffidere, aut deſiſtere à ſtudio ſpirituali; ſed juvantis require manum, trahi te obſecrans Sponſæ exemplo, donec denuò ſuſcitante gratia factus promptior alacriorquè curras, & dicas: *Vitā mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum*. Sic autem quamdiu adeſt gratia, delectare in ea, ut non te exiſtimes donum Dei jure hæreditario poſſidere, ita videlicet ſecurus de eo, quaſi nunquam perdere poſſis: ne ſubitò cum fortè retraxerit manum, & ſubtraxerit donum, tu animo concidas, & triſtior quàm oportet fias. Denique ne dixeris: *In abundantia tua non movebor in æternum*. Ne etiam illud quod ſequitur dicere cum gemitu quidem cogaris: *Avertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus*. Curabis potiùs (ſi ſapis) juxta conſilium Sapientis, *in die malorum non immemor eſſe bonorum, atque in die bonorum non immemor eſſe malorum.*

§, I I.

Et venit iterùm Jeſus, & invenit diſcipulos dormientes: erant enim oculi eorum gravati, & ignorabant quid reſponderent ei. Et relictis illis iterùm abiit orare. Matt. 26. Mar. 14.

Ecce venit is (m) *ſaliens in montibus, tranſiliens colles*. Ad hoc ſalit ut tranſiliat, qui non vult ad omnes

l *Ser. 21. Cant. nu. 6.* m *Ser. 54. in Cant. nu. 9.*

nes pertingere. *Neque enim in omnibus beneplacitum est Deo*. Fratres, si juxta sapientiam Pauli scripta sunt ista ad correctionem nostram, observemus Sponsi discretos & circumspectos saltus, quemadmodùm videlicet tam apud Angelos quàm apud nos, & in humiles saliat, & superbos transiliat: siquidem excelsus Dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Hæc, inquam, attendamus, quo cauti simus Sponsi nos salutaribus saltibus præparare, ne veluti à montibus Gelboë fortè transeat, & à nobis, si indignos nos sua visitatione conspexerit. Quid superbis terra & cinis? Et de Angelis transilit Dominus execrans eorum superbiam. Ergo repudiatio Angelorum fiat emendatio hominum: scripta est enim ad ipsorum correctionem. Cooperetur mihi in bonum etiam diaboli malum, & levem manus meas in sanguine peccatoris. Qualiter inquis? Audi. Superbo certè diabolo horrenda & formidolosa maledictio intorquetur, Propheta David in spiritu dicente de illo sub typo Gelboë: *Montes* (inquit) *qui in circuitu ejus sunt, visitet Dominus, à Gelboë autem transeat*. Sanè ergo hoc legens (n) referensquè oculos in me, & intuens diligenter, invenio me peste ipsa infectum, quam in Angelo Dominus intantùm exhorruit, quatenùs propterea declinaret ab eo, cùm omnes in circuitu ejus montes, sive de Angelis, sive de hominibus visitationis suâ gratiâ dignaretur. Et pavens tremensquè aio ad memetipsum: Si sic actum est cum Angelo, quid de me fiet terra & cinere? Ille in cœlo intumuit, ego in sterquilinio. Quis non tolerabilem in divite superbiam

quam

n *Ibidem num*. 10.

quàm in paupere ducat? Væ mihi. Si tam durè in potente illo animadversum est, pro eo quòd elevatum est cor illius, nec ei profuit quòd cognata potentibus superbia esse cognoscitur: quid de me exigendum & misero & superbo? Denique jam luo pœnas, jam acerbissimè vapulo. Non sine causa ab heri & nudius tertius invasit me languor iste animi, & mentis hebetudo, insolita quædam inertia spiritûs. Currebam benè: sed ecce lapis offensionis in via, impegi, & corrui. Superbia inventa est in me, & Dominus declinavit in ira à servo suo. Hinc ista sterilitas animæ, & devotionis inopia quam patior. Quomodò ita exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua? Nec compungi ad lachrymas queo: tanta est duritia cordis. Non sapit Psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Ubi illa inebriatio spiritûs? Ubi mentis serenitas & pax & & gaudium in Spiritu Sancto? Ideo ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, linguæ & gulæ indulgentior, segnior obtusiorquè ad prædicationem. Præterea donec divisa sunt corda nostra [o] & multos interim sinus inveniuntur habere, nec sibi omninò cohærere videntur, sed particulatim ea & membratim quomodò levare necesse est, ut in superna illa Hierusalem colligantur, cujus participatio ejus in idipsum: ubi non tantùm singuli, sed & omnes pariter incipiant habitare in unum, nonmodò scilicet non divisi in semetipsis, sed nec inter seipsos. Ecce enim vt tanquam principalia cordis ipsius membra distin-

o *Serm. 5. in Ascens. Dom. num. 5. & 6.*

guam: est *Intellectus* in nobis, est & *Affectus*. Et hi quoque sæpiùs sibi invicem adversantur, ut alter summa petere, alter appetere infima videatur. Quantus verò is dolor, quàm gravis animæ cruciatus, dum sic distrahitur, sic dilaceratur, sic abrumpitur à seipsa, vel ex ea saltem, quam omnibus experiri in promptu est, corporis scissione coniiciat: si quis in suo spiritu animadvertere perniciosa & periculosa insensibilitate non neglexerit. Distrahuntur hominum crura,& longioris obice ligni remouentur ab invicem pedes: & dum adhuc cutis integra manet, quis tamen ille est cruciatus? Sic sic affligi plango me miserum. Heu [p] omnes montes in circuitu meo visitat Dominus,ad me autem non appropinquat. Num collis non sum ex his quos transilit Dominus sponsus? Nam alium quidem intueor singularis abstinentiæ, alium verò patientiæ admirandæ, alium autem summæ humilitatis & mansuetudinis, alium multæ misericordiæ & pietatis: illum intueor in contemplatione frequenter excedere,hunc pulsare & penetrare cœlos orationum instantiâ,aliosquè in aliis præeminere virtutibus. Hos, inquam, considero omnes ferventes, omnes deuotos, omnes in Christo unanimes, omnes donis cælestibus & gratiâ affluentes, tanquam spirituales revera montes, qui â Domino visitantur, & Sponsum in se salientem frequenter recipiunt. Ego autem, qui horum in me invenio nihil, quid me aliud putem quàm unum de montibus Gelboë, quem præterit in ira & indignatione sua ille cæterorum omnium benignissimus Visitator? Frequenter etiã ego ipse (q) quod

p *Serm.* 54. *in Cantic. nu.* 10. q *Serm.* 14. *in Cant. num.* 6.

quod fateri non verecundor, maximèquè in initio conversionis meæ, corde durus & frigidus, & quærens quem vellet diligere anima mea: nec adhuc enim diligere poterat quem nondum invenerat, aut certè minùs quam vellet diligebat, & ob hoc quærebat ut magis diligeret, quem nequaquam quæreret, nisi jam aliquatenùs dilexisset. Cùm ergo eum quærerem, in quo recalesceret atque requiesceret spiritus meus, utique torpens & languens, nec ulla de parte occurreret qui succurreret, per quem videlicet pruina rigens quæ sensus stringebat internos, dissolveretur, & vernalis illa suavitas ac spiritualis amænitas reverteretur: tunc magis ac magis languebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio tristis penè & desperans, & mussitans secum illud: *A facie frigoris ejus quis sustinebit?* Cùm subitò fortè ad affatum vel etiam aspectum cujuspiam spiritualis perfectiquè viri, interdum & ad solam defuncti seu absentis memoriam flabat spiritus, & fluebant aquæ: & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte. Quidnam istud nisi odor exhalantis unctionis, quâ erat ille perfusùs? Non enim unctio, quæ ad me nimirùm nisi homine mediante non pertingebat. Eapropter etsi gaudebam de munere, confundebar tamen & humiliabar, quòd sola ad me tenuis exhalatio & non pinguis aspersio pervenisset. Odoratu quippe delectatus non tactu, indignum me proinde cognoscebam cui per seipsum dulcisceret Deus. Et nunc idipsum si accidat, avidus quidem suscipio munus indultum, gratumquè habeo: sed dolens doleo per meipsum non meruisse, atque (ut dicitur) de manu in manum minimè accepisse,

cùm obnixè id peterem. Pudet nimirùm magis ad hominis quàm ad Dei moveri memoriam. Et tunc cum gemitu clamo: *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Existimo & aliquos vestrûm idem esse expertos, & experiri interdum adhuc. Qua in re quid sentiendum, nisi quòd nostra aut superbia convincitur, aut humilitas custoditur, aut fraterna charitas nutritur, aut desiderium excitatur? Unus idemquè cibus & ægrotis est medicina, & ægrotativis dieta: porrò & debiles confortat, & delectat valentes. Unus idemquè cibus, & languorem sanat, & servat sanitatem, & corpus nutrit, & palato sapit. Fratres, (r) hæc cogitatio tollit extollentiam oculorum, conciliat gratiam, Sponsi saltibus præparat. Hæc ego in me trasfiguravi propter vos, ut & vos ita faciatis. Imitatores mei estote. Quod non de exercitio dico modò virtutum, aut morum disciplina, aut gloria sanctitatis: (nec enim de huiusmodi quidquam mihi temerè arrogaverim imitatione dignum,) sed volo vos non parcere vobis, sed accusare vosmetipsos, quoties fortè in vobis vel ad modicum tepere gratiam, virtutem languescere deprehenditis, sicut & ego pro hujusmodi metipsum accuso. Hoc facere hominis est, qui curiosus circumspector est sui, & scrutator viarum suarum ac studiorum, atque in omnibus semper suspectum habet arrogantiæ vitium ne subrepat.

§. III.

r *Serm. 54. in Cant. nu. 11.*

§. III.

Et oravit Jesus tertiò eundem sermonem dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Matt. 26.

Quid est Deus? (s) Voluntas omnipotens, benevolentissima virtus, lumen æternum, incommutabilis ratio, summa beatitudo, creans mentes ad se participandum, vivificans ad sentiendum, afficiens ad appetendum, dilatans ad capiendum, justificans ad promerendum, accendens ad zelum, fæcundans ad fructum, dirigens ad æquitatem, formans ad benevolentiam, moderans ad sapientiam, roborans ad virtutem, visitans ad consolationem, illuminans ad cognitionem, perpetuans ad immortalitatem, implens ad felicitatem, circumdans ad securitatem. Hinc Christus (t) Paternam quærebat in omnibus gloriam, cujus & venerat facere voluntatem. Sed fortè quærendum ab ipso est, (u) quomodo voluntatem suam reliquerit. O Domine, voluntas de qua dixisti ut non fieret, si bona erat, quomodo tua erat? si bona erat, quare derelicta est? Et bona erat, & ejus erat, neque minùs tamen relinquenda, ob hoc videlicet ut fieret melior. Neque enim oportebat propriam præjudicare communi. Erat ergo voluntas Christi, & bona erat, quâ dicebat. *Si fieri potest, transeat à me calix iste.* Sed ea, de qua dicebat, *Fiat voluntas tua*, melior erat: quia communis non solùm *Patris*, sed & *Christi* ipsius, (oblatns est

s *Lib. 5. de considerat. cap. 11.* t *Ser. 5. de verb. Esa. nu. 3.* u *Ser. 3. de Resur. Domini nu. 5.*

enim, quia ipse voluit) & *nostra*. Nisi enim granum frumenti cadens in terram mortuum esset, ipsum solum maneret, mortuum verò multum fructum attulit. Atque hæc voluntas *Patris* erat, ut videlicet haberet quos adoptaret in filios. *Christi* erat, ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus. *Nostra* erat, quia pro nobis faciebat ut redimeremur. Sed audiant qui propriæ voluntatis, & qui proprii consilii leprâ sordent. Audiant quid spiritus dicat Ecclesiis, brevi uno versiculo lepram utramque condemnans. *Sapientia* (ait Jacobus Apost.) *quæ desursum est, primùm quidem pudica est*, contra propriç voluntatis impuritatem: *deinde pacifica*, contra consilii proprii obstinatam rebellionem. In corde duplex est lepra, (x) propria voluntas, & proprium consilium. Lepra utraq; nimis pessima, eoquè perniciosior, quò magis interior. Voluntatem dico propriam, quæ non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantùm, quando quod volumus, non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus, non intendentes placere Deo & prodesse fratribus, sed satisfacere propriis motibus animorum. Huic contraria est recta fronte charitas, quæ Deus est. Hæc enim adversùs Deum inimicitias exercens est, & guerram crudelissimam. Propria siquidem voluntas (y) Deum impugnat, & adversùs eum extollitur. Ipsa est, quæ Paradisum spoliat, & ditat infernum. Ipsa est, quæ Sanguinem Christi evacuat, & ditioni diaboli subjugat mundum. Vide qualiter propria voluntas adversetur Deo. *Nemo potest duobus Dominis servire*. Non pote-

x *Ibid. nu.* 3. y *Ser. de Verb. Sap. nu.* 14. *tom.* 6. *pag.* 774.

poteris obedire ſimul & Divinæ & propriæ voluntati. Si autem voluntas tua voluntati divinæ concordat, jam non propria voluntas eſt, ſed communis: non tantùm eſt hominis, ſed hominis & Dei. Cæterùm voluntati Dei ex debito creationis tuæ neceſſariò es obnoxius. Quare? Quia ſola voluntas Dei certa eſt, quare creaverit & recreaverit te Deus, ſicut ait Apoſtolus Jacobus: *Voluntariè genuit nos verbo veritatis*, Facis quod debes, dum obedis Deo. Debitum etiam virtutis penſum fideliter perſolvis, cùm ejus voluntatem & habes in deſiderio, & ſervas in obſequio. Hæc planè, fratres[z] perfectæ converſionis eſt forma. *Paratum* (inquit David) *cor meum Deus, paratum cor meum. Paratus sũ, & non ſum turbatus, ut cuſtodiam mandata tua. Domine, quid me vis facere*? O verbum breve, ſed plenum, ſed vivum, ſed efficax, ſed dignum omni acceptione! Quàm pauci inveniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ſuam ita abjecerint voluntatem, ut ne ipſum cor proprium habeant: ut non quid ipſi, ſed quid Deus velit, omni hora requirant, dicentes ſine intermiſſione cum Paulo Apoſtolo: *Domine, quid me vis facere*? Et illud Samuelis: *Loquere Domine, quia audit ſervus tuus*, Heu plures habemus Evangelici illius cæci, quàm novi Apoſtoli Pauli imitatores. *Quid vis* (ait Dominus ad cæcum illum) *ut faciam tibi*? Quanta eſt miſeratio tua Domine, quanta dignatio tua? Siccine Dominus quærit ut ſervi faciat voluntatem? Verè cæcus ille, quia non conſideravit, non expavit, non exclamavit: Abſit hoc Domine, tu magis dic, quid me face-

z *Ser. 1. de converſ. S. Pauli n.6.*

re velis: sic enim decet, sic omninò dignum est, non meam à te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem. Videtis, fratres, quia verè necessaria erat hoc in loco conversio. Sic profectò, sic multorum usque hodie pusillanimitas & perversitas exigit, ut ab eis quæri oporteat: *Quid vis ut faciam tibi?* Non ipsi quærunt: *Domine, quid me vis facere?* Considerare necesse habent Ministri & Vicarii Christi, quid sibi præcipi velint: non ipsi considerant quæ voluntas sit Præceptoris. Non est obedientia eorum plena, non in omnibus parati sunt obsequi: non per omnia sequi proposuerunt eum qui non suam, sed Patris venit facere voluntatem. Discernunt & dijudicant eligentes in quibus obediant imperanti, imò in quibus Præceptorem suum ipsorum obedire necesse sit voluntati. Hujusmodi itaque etsi tolerari se videant, & condescendi ac morem geri infirmitati suæ, perficiant obsecro, pudeatquè semper paruulos inveniri, ne quãdo fortè audiant: *Quid debui vobis facere, & non feci?* Et abutentibus patientiâ & benignitate Prælati, fiat tandem multitudo exhibitæ miserationis cumulus justæ damnationis. Quid enim odit (a) aut punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille dæseviet, nisi in propriam voluntatem? Hæc est immundissima lepra animi, propter quam oporteat imitari eum, qui non venit facere voluntatem suam: unde & in passione, *Non mea*, inquit, *voluntas, sed tua fiat*. Obedientia victimis jure præponitur (b) quia per victimas aliena caro,

per

a *Ser.* 3. *de Resur. Dom. num.* 3. b *Tract. de ord. vit. cap.* 5. *n.* 16. *tom.* 5. *pag.* 460.

per obedientiam verò voluntas propria mactatur. Tantò quiſque Deum citiùs placat, quantò ante oculos ejus repreſſa arbitrii ſuperbia gladio præcepti ſe immolat. Quo contra hariolandi peccatum inobedientia dicitur, ut quanta ſit virtus obedientia demonſtretur. Ex adverſo enim meliùs oſtenditur, quid de ejus laude ſentiatur. Si enim quaſi peccatum hariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idolatriæ nolle acquieſcere: ſola obedientia eſt quæ fidei meritum poſſidet, ſine qua quiſque infidelis convincitur, etſi fidelis eſſe videatur. Hinc (c) per Salamonem dicitur in oſtenſione obedientiæ: *Vir obediens loquitur victorias*. Vir quippe obediens victorias loquitur: quia dum alienæ voci humiliter ſubdimur, nosmetipſos in corde ſuperamus. Hinc Veritas in Evangelio dicit; *Eum qui venit ad me, non eiiciam foras: quia non veni facere voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me*. Quid enim ſuum faceret, ſi eos qui ad ſe veniunt, expuliſſet? Quis autem neſciat, quòd voluntas Filii à Patris voluntate non diſcrepet? Sed quoniam primus homo, quia ſuam voluntatem facere volvit, à paradiſi gaudiis exivit: ſecundus ad redemptionem hominum veniens, dum ſe voluntatem Patris & non ſuã facere oſtendit, permanere nos intùs docuit. Cùm igitur non ſuam, ſed voluntatem Patris facit; eos qui ad ſe veniunt, foras non eiicit: quia dum exemplo ſuo nos obedientiæ ſubiicit, viam nobis tranſgreſſionis claudit.

CA-

c *Ibidem. num.* 17.

CAPUT VI.

De Obedientia Christi, quam Deo Patri exhibuit, eamq; perfecit, dum executus est ipsius voluntatem in Opere redemptionis nostræ.

Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. *Joann. 4.*

1. *Ostenditur cibum Christi fuisse obedientiam, quam perficere juxtà voluntatem Dei Patris volvit. Cibus ejus sunt etiam actus virtutum nostrarum, inter quas virtus obedientiæ principatum tenet. 2. Docemur voluntatem nostram debere esse subjectam voluntati Divinæ: de qua traditur triplex doctrina utilissima saluti nostræ. 3. Proponitur nobis Christi obedientia ad imitandum. Ostenditur triplicem esse obedientiam: specialem, propriam, & communem. 4. Agitur de septem gradibus obedientiæ.*

§. I.

BOnus cibus obedientia (a) de qua nimirùm & ipse Dominus ait: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*. Paternam quoque (b) quærebat in omnibus gloriam, cujus & venerat facere, voluntatem. Nonne ipse Filius Regis (c) Rex regionis illius quæ continuis gaudiis inclarescit, factus est

a *Ser.2.diver.n.4.* b *Ser.5. de verb. Esa. n.3.* c *Ser.41. div.n.1.*

est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, & didicit obedientiam ex iis quæ passus est? Hoc est (d) obedientiam didicit in suo corpore (quod est Ecclesia) ex iis quæ passus est in Capite. Nam illa mors, illa crux, opprobria, sputa, flagella, quæ omnia Caput nostrum Christus pertransiit, quid aliud corpori ejus, idest nobis, quàm præclara obedientiæ documenta fuerunt? Porrò (e) audi ipsum quo se dicat cibo ali. *Meus*, inquit, *cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*. Verbum Verbi est, apertè indicantis esse suum cibum factum bonum si tamen invenerit illud inter lilia, hoc est, inter virtutes. Alioquin si extra reperit, etsi bonus, quod in se est, videtur cibus, non tanget illum is qui pascitur inter lilia. Verbi causâ, non recipit eleemosynam de manu raptoris, seu fæneratoris; sed nec de hypocritæ quidem, qui cùm facit eleemosynam, facit tubâ cani ante se, ut glorificetur ab hominibus. Sed nec illius orationem aliquando exaudiet, qui amat orare in angulis platearum, ut ab hominibus videatur. Teste sancto Propheta Isaia, etiam abominabatur sabbata & neomenias & sacrificia Judæorum, ita ut manifestè protestaretur odisse ea Animam suam, & dicebat: *Cùm veneritis ante conspectum meum, quis quæsivit ea de manibus vestris?* Credo non redolebant lilia manus illæ, & propterea respuebat munus ex illis qui pasci inter lilia consuevit, & non inter spinas. Quidni spinosas habebant manus, quibus ajebat: *Manus vestræ sanguine plenæ sunt?* Et manus Esau pilosæ erant spinosis similes, ideoque non sunt admissæ ut ministrarent Sancto.

Vereor

d *Tract. de grad. humil. cap. 3. n. 7.* e *Ser. 71. in Cant. num. 41.*

Vereor ne & inter nos aliqui ſint (f) quorum non acceptet munus Sponſus, eò quòd non redoleant lilia. Etenim ſi in die jejunii mei inveniatur voluntas mea, non tale jejunium elegit Sponſus: nec ſapit illi jejunium meum, eò quòd non lilium obedientiæ, ſed vitium propriæ voluntatis ſapit. Ego autem non ſolùm de jejunio, ſed de ſilentio, de vigiliis, de oratione, de lectione, de opere manuum, poſtremò de omni obſervatione Monachi ubi invenitur voluntas ſua in ea, & non obedientia Magiſtri ſui, idipſum ſentio. Minimè prorsùs obſervantias illas etſi bonas in ſe, tamen inter lilia, ideſt, inter virtutes cenſuerim deputandas: ſed audiet à Propheta qui ejuſmodi eſt: *Nũquid tale eſt obſequiũ quod elegi? dicit Dominus* Et addit: *In die bonorum tuorum inveniuntur voluntates tuæ.* Grande malum propria voluntas, quâ fit ut bona tua tibi bona non ſint. Oportet proinde extra lilia fiant qui hujuſmodi ſunt, quia nihil omninò quod propriâ inquinatum ſit voluntate, guſtabit is qui paſcitur inter lilia. Sapientia eſt ubique attingens propter munditiam ſuam, & nil inquinatum in eam incurrit. Ita ergo inter lilia paſci amat Sponſus, ideſt, apud munda & nitida corda. En fortè appetis & ipſe contemplationis quietem [g] & benè facis, tantùm ne oblivíſcaris flores, quibus lectulum ſponſæ legis aſperſum, cùm dicat: *Lectulus noſter floridus*. Ergo cura & tu tuum ſimiliter circumdare bonorum floribus operum, virtutum exercitio tanquam flore fructum ſanctum ocium prævenire. Alioquin delicato ſatis ocio dormitare voles, ſi non exercitatus quieſcere appetas, & Liæ fæcunditate neglecta,

f *Ibidem. num.15.* g *Ser. 46. in Cant. num. 5.*

cta, solis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & præposterus ordo est, ante meritum exigere præmium, & ante laborem sumere cibum, cùm dicat Apostolus: *Qui non laborat, non manducet. A mandatis tuis intellexi*, inquit Propheta: ut scias nisi obedien- dientiæ mandatorum contemplationis gustum penitus non deberi. Non igitur putes de propriæ amore quietis, sanctæ obedientiæ actibus, seniorumquè traditionibus præjudicium ullatenùs faciendum. Alioquin non dormiet tecum Sponsus in lecto uno, illo præsertim quem tibi pro obedientiæ floribus, cicutis atque urti cis inobedientiæ aspersisti. Propter quod non exaudiet orationes tuas, vocatusquè non veniet. Nec enim dabit inobedienti copiam sui tantus obedienriæ amator, ut mori quàm non obedire malverit. Sed neque approbat tuæ contemplationis inane ocium, qui dicit per Prophetam: *Laboravi sustinens*: significans tempus quo exul cælo, & patriâ summæ quietis, operatus est salutem in medio terræ. Magis autem vereor, ne te quoque involvat formidolosa illa sententia, ita intonans in perfidiam Judæorum: *Neomenias vestras, & sabbatum, & festivitates alias non feram. Itē: Kalendas vestras & solēnitates vestras odit anima mea*. Miror valdè impudentiam aliquorum (h) qui cùm omnes nos sua singularitate turbaverint, suâ impatientiâ irritaverint, suâ contumaciâ & rebellione contempserint, suâ inobedientiæ coinquinaverint, audent nihilominùs ad tam fædum conscientiæ suæ lectulum omni orationum instantia totius puritatis Dominum inuitare. *At cùm extenderitis* (ait) *manus vestras, avertā oculos meos*: &

h *Ibidem. n. 6.*

& cùm multiplicaveritis orationem, non exaudiam. Quid enim? Lectulus non est floridus, magis autem & putidus est: & tu illuc Regem gloriæ trahis? Ad pausandum hoc facis, an ad causandum? Centurio vetat illũ intrare sub tectum suum propter suam indignitatem, cujus tamen fides in universo redolet Israele: & tu ad te compellis intrare tantorum sordens spurcitiâ vitiorum? Clamat Apostolorum Princeps: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum*: & tu dicis: Intra ad me Domine, quoniam sanctus sum? *Omnes* (inquit Petrus) *unanimes in oratione estote, fraternitatẽ diligite.* Et vas electionis, *Levantes puras manus*, ait, *sine ira & disceptione*. Videsne quomodo cõcordent sibi, & eodem spiritu de pace & tranquillitate animi (quã habere debet ille qui orat) loquantur Princeps Apostolorum & Doctor Gentium? Perge ergo tu tota die expandere ad Deum manus tuas, qui Fratres tota die molestas, unanimitatem impugnas, ab unitate te separas. Et [i] quid me vis facere, inquis? Profectò ut primò quidem emundes conscientiam ab omni inquinamento iræ, & disceptationis, & murmuris, & livoris: & quidquid omninò adversari cognoscitur aut paci fratrum, aut obedientiæ seniorum, de cordis habitaculo eliminare festines. Deinde etiam circumdare tibi flores bonorum quorumque actuum & laudabilium studiorum, atque odoramenta virtutum: idest, quæcunque sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ. Hæc cogitare, in his exerceri curato.

Ad

i *Ibidem. n. 7.*

Ad istiusmodi securè vocabis Sponsum, quoniam cùm introduxeris eum, veraciter dicere poteris & tu: *Quia lectulus noster floridus*: redolente nimirum conscientia pietatem, sed pacem, sed mansuetudinem, sed justitiam, sed obedientiam, sed hilaritatem, sed humilitatem.

§. II.

Meus cibus est (K) *ut faciam voluntatem Patris mei*. Cibus utique est, sed cibus cordis. Quid enim æquè confirmat & corroborat cor humanum? quid ita in omni necessitate confortat & sustentat, ut Divinæ voluntatis executio, velut in quendam animæ ventrem, conscientiam scilicet ejus ingesta? Totius humilitatis summa in eo videtur consistere (l) si voluntas nostra Divinæ (ut dignum est) subjecta sit voluntati, sicut ait Propheta: *Nonne Deo subjecta erit anima mea*? Scio quidem creaturam omnem velit nolit subjectam esse Creatori: sed à creatura rationali voluntaria subjectio quæritur, ut voluntariè sacrificet Domino: & confiteatur nomini ejus, non quia terribile & sanctum, non quia omnipotens, sed quia bonum est. At verò subjectionem istam triplicem esse necesse est, ut quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino: & quod certum est eum nolle, similiter execremur & nos. Quod autem incertum est utrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitùs non velimus. Hîc certè, Fratres, in hoc medio totum periculum est omnium nostrûm, dum infeliciter blandimur nobis, & palpando seducimus nosmetipsos. Huic accedit, ut dissimule-

k *Ser.3. in Dom. Pal.n.4.* l *Ser.26. int. diuer. n. 2.*

imulemus Domini quærere voluntatem, dum & nostram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excusationem. Quis enim est ille tam infelix, qui id nolle audeat, quod certus est Deum velle: aut quod certus est eum nolle, id velle præsumat? Sed in medio periculum est his, qui jam egressi de seculo, in loco conversionis habitant tanquam in paradiso voluptatis: sicut in medio paradisi lignum transgressionis positum erat, in quo prævaricati sunt Parentes primi, lignum scientiæ boni & mali, non tantùm boni vel mali solius, sed boni & mali. Propterea rogo vos Fratres (m) diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit quod utilius possitis audire. Ubi certa est Dei voluntas, omninò nostra sequatur, in his videlicet de quibus certum aliquid in Scripturis invenimus: aut ipse Spiritus manifestè clamat in cordibus nostris quid sentiendum sit, ut est charitas, humilitas, castitas, obedientia. Hæc approbemus indubitanter, & appetamus quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odisse debemus, de quibus certum est quòd oderit ea Deus, ut est apostasia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his verò rebus, de quibus nihil certi possumus invenire, nihil certum voluntas nostra definiat, sed pendeat inter utrumque, aut saltem neutri parti nimis inhæreat, cogitans semper ne fortè altera pars Deo magis placeat: & parati simus voluntatem ejus sequi, in quamcunque partem eam cognoverimus inclinari. Nemo super his quæ certa sunt, hæsitet: nemo dubia pro certis admittat: nemo sibi in dubiis judicium vendicet, præcipitetquè sententiam. Et

expe-

m *Ibid. n. 3.*

experiemur quod scriptum est: *Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum.* Unde enim sunt scandala, unde turbationes, nisi quòd propriam sequimur voluntatem, & temerè quod volumus in corde nostro definientes? Si quomodo id prohiberi contingat aut impediri; continuò etiam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperantur in bonum his, qui secundùm propositum vocati sunt sancti: & qui nobis casus videtur, sermo quidem Dei est, suam nobis indicans voluntatem. At quicunque nihil certum de hujusmodi in corde posuerit, in quamcunque partem postea convertatur, scandilizari non poterit. Aut si quis facere cogitat unde mandatum certum non habet, si voluntatem suam suspensã tenuerit, donec Prælatum interroget, & ab eo quærat Domini voluutatem, qui vice ipsius obedit, non turbabitur quidquid ei præcipiatur: quoniam *pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum.* Porrò (n) quod dixi: Voluntatem suspensam teneat, aut voluntatem suspensam teneat, aut voluntatem suam Divinæ subjaceat voluntati; non de concupiscentiis desideriorum, non de affectionibus dico. Illud enim impossibile est, dum adhuc in hoc peccati corpore, & in hoc corpore mortis anima detinetur. Quid enim esset aliud quàm vita æterna, tota affectione Divinam in omnibus sequi voluntatẽ? Sed consensum nostrum necesse est Divinę subiicere voluntati, si pacem æternã, & pacem desideramus habere præsentẽ, sicut scriptum est: *Pacem meã do vobis, pacẽ relinquo vobis.*

n *Ibidem. n. 4.*

Domine (ait Propheta) *in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die*. Alius enim ambulabat in lumine vultus ſui, ſollicitus facere ſuam voluntatem, & beneplacitum cordis ſui conſiderans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo ſemper intentus quid hominibus placeat, quid mundus judicet. Propterea homines ſibiipſis aut aliis hominibus placere ſtudentes, confuſi ſunt. Sed qui in lumine vultus tui ambulant Domine, id ſolùm cogitantes quomodo tuam faciant voluntatem, & toto corde contendentes placere tibi: nunc quidem in nomine tuo exultabunt, & non erit illis ſcandalum: demùm in juſtitia tua exultabunt, quando exuentes infirmitates ſuas, & intrantes potentias Domini memorabuntur juſtitiæ tuæ ſolius, ut eam tunc teneant ſine labore, quam modò ſequi laborant. Sola autem voluntas (o) quoniam pro ſui ingenita libertate, aut diſſentire ſibi, aut præter ſe in aliquo conſentire, nulla vi, nullaquè cogitur neceſſitate; non immeritò juſtam vel injuſtam, beatitudine ſeu miſeria dignam ac capacem creaturam conſtituit, prout ſcilicet juſtitiæ injuſtitiævè conſenſerit. Quid enim odit (p) aut punit Deus præter propriam voluntatem? Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille deſæviet, niſi in propriam voluntatem? Væ oppoſitis voluntatibus (q) ſolam ſuæ profectò averſionis referentibus pœnam. Quid tam pænale, quàm ſemper velle quod nunquam erit? Quid tam damnatum, quàm voluntas addicta huic neceſſitati volendi nolendiquè, ut ad

o *Tract. de lib. arb. cap. 3. n. 6.* p *Ser. 3. in* Reſur. *Dom. n. 3.*
q *Lib. 5. de conſider. cap. 12. n. 25.*

ad utrumlibet jam ſicut nonniſi perversè, ita nonniſi miſerè moueatur? In æternum non obtinebit quod vult, & quod vult in æternum nihilominus ſuſtinebit. Dignè omninò, ut qui ad nihil afficitur unquam quod deceat, ad nil unquam quod libeat, evadat. Quid hoc facit? Rectus Dominus Deus noſter, qui & cum perverſo pervertitur. Nunquam recto pravoquè conveniet. Hæc enim ſibi invicem adverſantur, & ſi non invicem lædant. Læſio alterius eſt, abſit ut Dei. *Durum tibi eſt* (inquit Dominus) *contra ſtimulum calcitrare*: hoc eſt, non ſtimulo durum, ſed calcitranti. Caveamus itaquè à propria voluntate [r] tanquam à vipera peſſima & nequiſſima, & quæ ſola deinceps damnare poſſit animas noſtras.

§. III.

Chriſtus [s] *factus eſt obediens Patri uſque ad mortem, mortem autem crucis*. Qua neceſſitate? Reſpondeat Apoſtolus Petrus; *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini*, inquit, *veſtigia ejus*: ideſt, ut imitemini obedientiam ejus. Ex his ſanè quæ paſſus eſt, diſcimus quanta nos qui puri homines ſumus, oporteat pro obedientia perpeti, pro qua is qui & Deus erat, non dubitaverit mori. Chriſtus utique [t] factus eſt obediens Patri. Unde & ipſe dicit: *Non veni facere voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me*. Et in alio loco: *Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus qui miſit me Patris*. Denique [u] in eo obedientia conſum-

r *Ser. 11. div. n. 3.* s *Tract. de grad. humil. cap. 3. num. 7.* t *Ser. 2. in cœna Dom. n. 2.*

ſummata eſt, cùm inclinato capite tradidit ſpiritum, factus obediens uſque ad mortem. Familiaris quidem[x] & amica ſaluti obedientia eſt, ſed obedientia firma & ſtabilis, quæ fundata eſt ſupra petram. *Melior eſt enim obedientia quàm victimæ, & acquieſcere nolle, ut peccatum hariolandi eſt.* Unde & vitæ quoque ipſe Salvator prætulit hanc virtutem, eligens magis Animam ponere, quàm obedientiam non implere. Ejus ergo exemplo (y) bonum obedientiæ toto mentis & cordis conatu nobis amplectendum eſt, ut qui inobediendo receſſimus à Deo, per obedientiæ legem redire mereamur. Nam [z] quem à Deo ſuo exturbavit inobedientia, ſine dubio per obedientiam recto tramite ad Deum redit. Præterea purgatio eſt [a] obedientia præceptorum, ſicut audierunt Diſcipuli: (quod utinam audire mereamur & nos) *Vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis.* Nimirùm quia non erant ſicut hi quibus dicitur: *Sermo meus non capit in vobis*: ſed in auditu verbi obaudierant ei. An non tibi videntur Apoſtoli [b] ſingularis obedientiæ conſcendiſſe faſtigium, qui acceptâ licentiâ ſedendi in civite, intra unius domunculæ ſepta concluſi unanimiter in oratione perſeverabant? Intellixiſti quia ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati? O quantis obedientiæ viribus jnnituntur, qui gaudent pro Chriſto ad concilium trahi? Dignitatem ducunt pro eo cædi, gloriam quærunt pro eo mori. Bea-

u *Ser. 1. de reſur. Dom. n. 3.* x *Tract. de vit. & mor. Cler. c. 1. n. 1.* y *Epiſ. 385. n. 3.* z *Ser. 35. diuer. n. 3.* a *Ser. 1. in Dom. 1. poſt. oct. Epiph. n. 4.* b *Ser. 41 int. diu. n. 1.*

Beatæ animæ, & abundanti majeſtate Spiritûs influentes, quibus vilitas ſublimitas, contumelia gloria, patientia victoria, mirabili mirabilitate videntur. Multùm repleta eſt anima eorum, opprobrium abundantibus, & deſpectio ſuperbis. Cernis quàm libera fronte Pontificum faciem, Phariſæorum ſupercilium, tumultum plebis irrumpant dicentes: *Magis oportet Deo obedire quàm hominibus*. Intuere illa duo magna Luminaria Petrum & Paulum, & uniuerſum ordinem Apoſtolici Senatus obambula, & ibi videbis obedientiæ firmitatem inter tormentorum multitudinem viriliter perſtitiſse. Quàm beatus ille (c) qui ait: *Dominus Deus apervit mihi aurem, & ego non contradico, retrorsùm non abii*. Ubi & voluntariæ habes obedientiæ formam, & longanimitatis exemplum. Qui enim non contradicit, ſpontaneus eſt: & qui retrò non abiit, perſeverat. Utrumque neceſsarium, quoniam hilarem datorem diligit Deus: & qui perſeveraverit in finem, hic ſaluus erit. Utinam & mihi aperiat aurem Dominus, intret ad cor meum ſermo veritatis, mundet oculum, & lætæ præparet viſioni, ut dicam Deo etiam ipſe: *Præparationem cordis mei audivit auris tua.* Utinam audiam à Deo etiã ipſe cum cæteris obedientibus: *Et vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis*. Nec omnes mundantur qui audiunt, ſed quia obediunt. *Beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud*. Talem requirit auditum qui mandat dicens: *Audi Iſraël*. Talẽ offert qui ait: *Loquere Domine, quia audit ſervus tuus.* Talem ſpondet qui dicit: *Audiam quid loquatur Dominus*

c *Ser. 28. in Cant. n. 5.*

minus Deus. Fortissima res est obedientia vera (d) & quæ in animum descendere non potest, nisi à mundi hujus aspergine purè presséque detersum. Ut autem via ejus evidentiùs elucescat, ostendamus quantùm possumus, quæ sit obedientia *specialis* ad Deum, *propria* ad hominem, *communis* inter Deum & hominem. Sunt quædam summè mala, quædam summè bona. Summè bona sunt, diligere Deum, amare poximum, veritatem loqui, non furtum facere, non falsum testimonium dicere, non adulterari, & alia multa, quæ sermonis brevitas numerare prohibet. Summè mala sunt eorum contraria, & similia illis. Bona præcipit Deus ut faciamus, à malis jubet ut abstineamus. Præcepti hujus sancta & incommutabilis auctoritas non valet quoquomodò refelli, quia illius est charactere consignita qui dicit: *Ego Dominus, & non mutor*. Si ergo homo ille, quem imposuit Dominus super capita nostra, aliter sentire volverit, ponens tenebras lucem, & lucem tenebras, vel præcipiat prædicta bona relinquere, vel malis præfatis adhærere: audacter refutandum est præcipientis imperium, & libera voce dicendum: *Obedire oportet magis Deo quàm hominibus*. Hæc est *specialis* obedientia ad Deum, quæ nunquam est hominibus arbitrio temperanda, sed incommutabili conservanda proposito. Certam igitur regulam tene, ut nec imperio Prælatorum prædicta bona relinquas, vel facias mala. Inter summè verò mala & summè bona, quædam media sunt ad alterutrum se habentia, & boni maliquè nomen assumunt. Media sunt ambulare, sedere, loqui, tacere, comedere, jejunare,

d *Ser. 41. int. diu. 3.*

nare, vigilare, dormire, & si qua sunt similia: quæ si Pastoris licentiâ fiant, summam expectant retributionem. In his igitur mediis subditi esse & obedientes debemus ad nutum Præpositorum, nihil interrogantes, propter conscientiam: quia in his nullum præfixit opus Deus, sed Prælatorum dereliquit imperio disponenda. Non autem te moveat Magister imperitus, indiscreta potestas, sed memento quia non est potestas nisi à Deo: & qui resistit potestati, resistit Dei ordinationi. Hæc est *propria* hominis obedientia quam homini debemus, qui homini subditi sumus. *Communis* est etiam inter Deum & hominem: quia quidquid obedientiæ Prælatis exhibetur, ei exhibetur qui dicit: *Qui vos audit, me audit.* Cum magna igitur cautela hoc tramite dicimus incedendum: quia & multi gradus ibidem delitescunt, quorum qui unum reliquerit, cæteros sine retributione tenebit.

§. IIII.

Primus (e) gradus obedientiæ est *obedire libenter.* Omnis ætas ab adolescentia sua prona est ad malum, & unusquisque voluntatem pravi cordis sui sectatur. Ab illa enim primæ prævaricationis angustia innatus est homini amor propriæ voluntatis, quæ voluntatem sui Creatoris relinquens, ibi subdita est servituti, ubi volvit dominari. Difficile est ergo suam relinquere voluntatem, & alterius voluntati deservire. Quamlibet autem grave sit, non posset tamen primum obediendiæ ascendere gradum, qui voluntatem præcipientis suam non fecerit. In volunta

e *Ibidem* n. 4.

lunta sua justus gloriatur sese Domino confiteri: unde *voluntariè* (inquit) *sacrificabo tibi*. Sola ergo voluntas est, quæ totius operis ornat effectum, sine qua etiam nec benè aliquid agitur, etiamsi bonum esse videatur. Ex voluntate igitur suscipienda sunt imperia Prælatorum, & ipsum cor à suis voluntariis reflexionibus abducendum, donec propria voluntas mactata mandatum diligat imperantis. Hoc est ergo libenter obedire, Prælatorum voluntatem voluntariè adimplere.

Secundus (f) obedientiæ gradus est *obtemperare simpliciter*. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. In simplicitate cordis quærere Dominum Scriptura præmonstrat. Multos videmus post præcipientis imperium multas facere quæstiones: Cur, quare, quam ob rem, sæpiùs interrogare, crebras ingeminare querelas: quærere, quare hoc præcepit? unde hoc venit? quis hoc adinuenit consilium? Inde murmuratio, inde verba murmurationem & indignationem sonantia, & redolentia amaritudinem. Inde frequens excusatio, simulatio impossibilitatis, advocatio amicorum. Non sic Abraham. Audi quid Dominus de simplici populo protestetur: *In auditu* (inquit) *auris obedivit mihi*: ut videlicet ostenderet uno eodemquè momento processisse & imperantis imperium, & obsequium obsequentis. Nolite errare, Deus non irridetur. Murmuras contra Prælatum in tabernaculo corporis tui? elevat manum suam ad prosternendum te dextera Dei. Incede igitur simpliciter in mandatis obedientiæ, addens voluntati simplicitatem, intentioni illuminationem.

For-

f *ibidem n.5.*

Fortitudo enim ſimplicis via Domini, quæ obedientia eſt. Fortitudinem igitur indvunt qui obedientes ſunt, & ſimpliciter incedunt.

Tertius (g) gradus obedientiæ eſt *hilariter obedire*. Hilarem enim datorem diligit Deus, *Non ex triſtitia* (inquit Apoſtolus) *aut ex neceſſitate*. Serenitas in vultu, dulcedo in ſermonibus multùm colorant obedientiam obſequentis. Unde & gentilis ille Poëta ait ſic: *Super omnia vultus acceßêre boni*. Quis enim locus obedientiæ, ubi triſtitiæ cernitur ægritudo? Oſtendunt plerumque voluntatem animi ſigna exteriora, & difficile eſt ut vultum non mutent, qui mutant voluntatem. Nubilioſa corporis compoſitio, & facies tenebris obfuſcata triſtitiæ, devotionem ab animo receſſiſſe ſignat. Reſpice David ante arcam Domini hilariter ſaltantem, & quàm ſapienter ſuperbientis fæminæ reprimit indignationem. *Ludam* (inquit) *& vilior ero in conſpectu Domini*. Cernis igitur quàm neceſſaria & conveniens ſit hilaritas in obedientiæ executione. Quis imperat libenter triſtitiam efflanti? Si vis ergo perfectus eſſe, hilariter, & cum magna vultûs alacritate ſuſcipe jubentis imperium, ut voluntati cordis, ſimplicitati operis, vultûs hilaritatem adjungas.

Quartus [h] gradus obedientiæ eſt *obſecundare velociter*. Velociter currit ſermo Dei, & velocem habere deſiderat ſequentem. Vides cum quanta velocitate currit ille qui dicit: *Viam mandatorum tuorum cucurri*. Fidelis obediens neſcit moras, fugit craſtinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos viſvi, aurem auditui, linguam voci,

g *Ibidem n. 6.* h *ibidem n. 7.*

voci, manus operi, itineri pedes; totum se colligit, ut imperantis colligat voluntatem. Vide Dominum festinanter præcipientem, & hominem festinanter obedientem. *Zachæe* (inquit) *festinans descende, quia in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit eum gaudens.* Animadvertisti quia & festinanter descenderit, & gaudenter exceperit. Audisti obedientiam, audi & obedientiæ remunerationem: *Quia salus huic domui facta est.* Intuere etiam ex occasione hujus obedientiæ conclusionis grande mysterium, & obsignatam signaculo misericordiæ sententiam. *Venit enim* (inquit) *filius hominis quærere & salvum facere quod perierat.* Nonne legisti quod filiis Israël præcipitur, ut agnum comedant festinanter? Festinanter quippe veri Agni comestio signatur implenda: quia verba illa quæ per legem dedit, quæ per semetipsum præsens exibuit, quæ per Ecclesiæ Præpositos tradenda reliquit, veloci sunt obedientia consummanda. Et tu ergo cùm voluntatem cordi, simplicitatem operi, hilaritatem vultui conjunxeris, adde velocitatem: ut sis juxta Apostolum Jacobum, *velox ad audiendum, & ad implendum velocior.*

Quintus [i] gradus obedientiæ est *adimplere viriliter.* Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Non est fortitudinis ire ad inobedientiam, sed ab obedientia non abduci. Si tribulatio intonat, si persecutio resultat, si peccatores tibi laqueum ponunt, si maligni tuum iter impediunt: tu obedientiæ viam non deseras, sed dic: *Paratus sum, & non sum turbatus, ut custodiam*

[i] *Ibidem n.8.*

diam mandata tua. Quid enim ſuperiùs enumerata pariunt utilitatis, ſi fortitudo deſit, quæ in arce conſtantiæ virtutes collocat, & eo vallo monit, quo furentis impetus aſpirare non poſſit? Manum tuam miſiſti ad fortia? agendum eſt inſtanter,& conſtanter obediendum: nec inter verborum ſeu verberum aſperitatem tam regalis eſt ſemita reliquenda,ſed tenaciori eſt retinenda fervore.Et ut breviter dotes fortitudinis concludamus: Virtus eſt, virtutes ſervans ac muniens. Junge igitur velocitati fortitudinem,conſtantiam inſtantiæ,& tunc decantabis ſecurus: *Manus peccatoris non movebit me*. Audi denique hominem (k) quem ſecundùm cor ſuum invenerat Deus: *Paratum* (inquit David) *cor meum Deus, paratum cor meum*. Paratum ad proſpera, paratum ad humilia, paratum ad ſublimia, paratum ad univerſa quæcunque præceperis. Vis Paſtorem ovium facere? vis conſtituere Regem populorum? paratum cor meum Deus, paratum cor meum.

Sextus (l) gradus obedientiæ eſt *humiliter obedire*. In humilitate noſtra memor fuit noſtri, qui fecit nos: Magna virtus humilitas, ſine cujus obtentu virtus fortitudinis non ſolùm virtus non ſit, ſed etiam in ſuperbiæ vitium erumpat, Quàm fortiter currebat Saûl cùm eſſet parvulus in oculis ſuis? quanta Philiſtæorum agmina proſternebat, quantis viribus exercebat gladium? Poſtquam autem tenuit eum ſuperbia, & tranſivit in affectum cordis, debilis & impotens factus, incircumciſorum armis facilè proſtratus occubuit. Aſpice Regem David, in quo humilitas ſublimis & humilis ſublimitas felici compoſitio-

k *Serm. 2. in Quadrag. n. 6.* l *Serm. 31. inter. diver. n. 9.*

sitione nitescunt. *Domine* (inquit) *non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei.* Et ad totum intinerarium ejus sedula intentione recurre, & quaquaversùm oculos reflexeris, invenies humilitatis floribus esse respersum: Audi namque alibi quid dicat: *Fortitudinem meam ad te custodiam*. Quàm verè loquitur justus justitiæ executor! Sunt namque plurimi, qui fortitudinem suam non ad Deum, sed ad inanem gloriam custodiunt: qui confidunt in virtute sua, qui de acceptis virtutibus quasi non acceperint, gloriantur: Conditori facientes injuriam, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum. Ne ergo fortitudo in superbiam transeat, condienda est sale humilitatis: quia nihil proderit fortiter obedire, si contigerit infeliciter superbire. Illi ergo fortitudinem suam ad Deum custodiunt, qui cùm fecerint quod facere debenr, dicere possunt: *Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.*

Septimus (m) gradus obedientiæ est *indesinenter obtemperare*. Non qui incæperit, sed qui perseveraverit, saluus erit. Incipere multorum est, perseuerare paucorum. Perseuerantia singularis est filia summi Regis, virtutum fructus, earumquè consummatio, totius boni repositorium, virtus sine qua nemo videbit Deum, nec à Deo uidebitur: finis est ad iustitiam omni credenti, in qua virtutum conuentus reuerendum sibi thalamum consecrauit. Quid enim currere prodest, & ante metam cursûs deficere? *Sic currite ut comprehendatis*, dicit Apostolus. O quàm perseueranti pede cursum suum perfecerat qui dicebat: *Cursum consummavi*. O quàm lon-

m *Ibidem. n. 10.*

longum curſum felix ille Latro compleuit, qui conſummatus in breui explevit tempora multa. Denique & Dominus Prophetarum loquitur: *Si conversus fuerit juſtus à juſtitia ſua, & fecerit iniquitatem: omnium juſtitiam ejus non recordabor.* Vides ergo quàm profunda obliuione virtutes illæ ſepeliantur, quas perſeuerantia non inſignivit. Sola eſt, quæ amatorem obedientiæ ad Regis cubiculum introducit, ut eum uideat in decore ſuo, in quem deſiderant Angeli proſpicere. In via igitur iſta quâ ambulamus, abſconderunt ſuperbi laqueum mihi. Difficilis eſt uia iſta & grauis, ſpinoſis anfractibus & multiplicium uinculorum nexibus innodata. An tu ibi putas obedientiæ fructum, cùm ſubditus audit obedientiam quam multis expetierat votis, cùm ei præcipitur quod redoleat dignitatem, gaudio & lætitia fluitet, potentiæ fulciatur imagine? E contrario autem, an tu illi obedientiæ meritum aſſignas, quæ cum aduerſitate procedens, animum terret audientis, gravis ad audiendum, gravior ad implendum, ad tenendum grauiſſima? Non eſt ita. Faciendum eſt ut à proſperitate animo ſeparemur, & aduerſitatem animo complectamur, ſi uolumus Chriſtum ſequi, qui regnum fugit, & ad paſſiomem voluntarius venit.

CAPUT VII.

De agonia, & ſudore ſanguineo Chriſti orantis in horto.

1. *Oſtenditur Chriſtum in agonia non ſolùm immaduiſſe ſudore ſanguineo, ſed etiam decorem exteriorem*

rem corporis sui amisisse: quo docemur ut & nos deformemur in corpore extrinsecùs, interiùs verò reformemur in anima. 2. Ostenditur Christum sudaße sanguinem, ob ingentem angustiam & scissionem cordis: quo docemur scindendum esse corda nostra. Assignantur causæ, cur toto corpore sudavit Sanguinem Christus. 3. Ostenditur Christum, ideo voluiße consolari & confortari ab Angelo, ut nos doceret non ad carnales & caducas recurrere consolationes, sed ad spirituales & Angelicas. Docemur, ut in omni tribulatione nostra invocemus Angelum Custodem nostrum, qui nos consoletur & confortet.

§. I.

Et factus in agonia, prolixiùs orabat. Luc. 22.

NOn est aliquo modo dubitandum de Christo (a) quin infirmitatē & exterminationem corporis incomparabilem sustinuerit, qui etiam vere poris incomparabilem sustinuerit, qui etiam verebat crucem sustinere: & præ cæteris tantò magis fuerit confectus, quantò major in eo fuit compassionis affectus, qui non solùm facta, sed etiam cogitationes inspexit. Suffragatur his rationibus sententia ipsius Domini sic dicentis: *Jerusalem Jerusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodùm gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* Videamus quid sibi hoc velit, quòd Dominus se gallinæ magis quàm alteri animali voluit comparere? Quia ut à Sanctis Patribus tenetur, ideo factum est, ut exprimatur

a Tract. de vit e Myst. cap. 5. n. 21.

matur incomparabilis affectus charitatis. Nullum enim animal circa pullos suos tanta compassione movetur, sicut gallina. Fit enim toto corpore hispida, voce rauca, toto fervens animo, & omnibus membris infirma, & usque ad supremum defectum perveniens. Si ergo intantùm pullis suis gallina animal irrationale compatitur: quantò putas optimum Jesum humano generi fuisse compassum? ad quantam putas eum debilitatem & infirmitatem pervenisse? Quanta ipsum putas macie confectum fuisse, qui pro omnibus cognoscitur doluisse? Unde Esajas ait: *Verè languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portavit*. Et præco ipsius (b) Joannes Baptista clamat: *Ecce*, inquit, *Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Non dicit morbos corporis, non molestias carnis, sed peccatum, quod est morbus animæ, & corruptio mentis. *Ecce qui tollit peccata mundi*. Unde? Vtique à manu, ab oculo, à collo, demùm etiam à carne ipsa, cui altiùs infixum est. Tollit peccatum à manibus (c) commissa peccata delens: tollit ab oculo, purgans cordis intentionem: tollit à collo, violentam removens dominationem, sicut scriptum est: *Sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian*. Itemquè: *Computrescet jugum à facie olei*. Et Apostolus loquitur, dicens: *Ut non regnet peccatum in vestro mortali corpore*. Siquidem alio in loco ait idem Apostolus: *Scio*, inquit, *quòd non est in me bonum, hoc est, in carne mea*. Sed jam veniamus ad illum ultimæ diei agonem (d) & causas deformati corporis Jesu nequibimus

b *Serm. 6. de Adu. Dom. nu. 1.* c *Ibidem nu. 2.* d *Tract. de vite myst. cap. 5. nu 23.*

bimus ignorare. Incipiat ergo consideratio nostra in eodem loco, ubi ipso teste cùm inciperet pavere & tædere, tristis fuit anima ejus usque ad mortem. Sudor sanguineus orantis & agonizantis membra copiosè perfudit, itaut jam non solùm distillaret, sed guttatim decurreret in terram. Quis hîc decor speciei? Quis in corpore sic macerato formæ pulchritudinem quærat? Venite quæso (e) & condolete ei omnes, qui gaudere desideratis in Domino. Attendite manu fortem nostrum, quomodo contritus est: desiderabilem nostrum, quomodo miserabiliter deformatus est: pacificum nostrum, quomodo in bello peremptus est. Ubi est rubor roseus? ubi candor juvenilis? ubi in corpore tam contrito decorem invenies? Ecce defecerunt dies nostræ diei Domini Jesu, qui solus est dies sine tenebris: & ossa ejus sicut cremium aruerunt. Percussus est sicut fænum, & aruit cor ejus: elevatus est, & allisus valdè; sed in dedecore extrinseco decorem simul verè & decus intrinsecùs retinebat. Noli ergo deficere pro ipso in tribulationibus tuis, quia hunc speciosum formâ præ filiis hominum viderunt omnes in cruce, qui tantùm exteriora intuebantur, & viderunt eum non habentem speciem neque decorem: & facies ejus abiecta est quasi deformis. De hac tamen deformitate Redemptoris nostri manavit precium decoris nostri, sed decoris interni. Omnis enim gloria filiæ Regis ab intus. Senserat hoc & Sponsa, quæ in Cantico Salamonis proclamat: *Nigra sum, sed formosa filiæ Jerusalem, sicut pelles Salamonis*. Nisi corpus Domini Jesu deforme fuisset, cujus nigredinem supra pro

e *Ibidem nu.27.*

pro parte executi ſumus: formoſitatem intrinſecam (quia in ipſo omnis plenitudo divinitatis) quis enarrabit? Sciendum tamen eſt, quòd ea quæ diximus de deformitate Corporis ſpecioſi, non de naturali, ſed de accidentali deformitate Domini: non accuſantes in ipſo defectum naturæ, ſed paſſionis charitatem commendantes. Deformemur igitur & nos in corpore extrinſecùs cum deformato Jeſu, ut reformemur interiùs in anima cum formoſo Jeſu. Confotmemur corpori Jeſu in corpore noſtro, ut reformet corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. Imitatores ſimus Pauli Apoſtoli, ſicut ipſe Chriſti fuit, qui de ſe dicit: *Chriſto confixus ſum cruci.* Et alibi: *Ego ſemper porto ſtigmata Jeſu Chriſti in corpore meo.* Benè portabat characterem paſſionis Jeſu Chriſti in corpore ſuo, cui mundus mortuus erat, & ipſe mundo. Fuſcus effectus eſt, quia decoloravit eum ſol paſſionis & charitatis Chriſti. Vis tibi denique demonſtrem (f) animam & nigram pariter & formoſam? *Epiſtolæ*, inquiunt, *graves ſunt: ſed præſentia corporis infirma, & ſermo contemptibilis.* Paulus hic erat. Itane Paulum, ô filiæ Jeruſalem, de præſentia corporis æſtimatis, & tanquam decolorem deformemquè contemnitis, quia cernitis homunculum afflictari in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter? Hæc ſunt quæ denigrant Paulum. Pro hujuſmodi Doctor Gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obſcurus, tanquam denique peripſema hujus mundi. Enimverò nonne ipſe eſt qui rapitur in Paradiſum, qui

f *Ser. 25. in Cant. nu. 5.*

unum alterumquè perambulans, usque ad tertium sui puritate penetrat cælum? O verè pulcherrima anima, quam etsi infirmum inhabitantem corpusculum, pulchritudo cælestis admittere non despexit, Angelica sublimitas non rejecit, charitas divina non repulit: hanc vos dicitis nigram? Nigra est, sed formosa, filiæ Jerusalem. Nigra vestro, formosa divino Angelicoquè judicio. Etsi nigra est, forinsecùs est. Sibi autem pro minimo est, ut à vobis judicetur, aut ab his qui secundùm faciem judicant. Homo siquidem videt in facie, Deus autem intuetur cor. Propterea etsi nigra foris, sed intùs formosa, ut ei placeat cui se probavit. Non enim vobis, quibus si adhuc placeret, Christi seruus non esset. Felix nigredo, quæ mentis candorem parit, lumen scientiæ, conscientiæ puritatem. Non planè contemnenda est in aliis sanctis ista nigredo extera (g) quæ candorem operatur internum, & sedem proinde præparat Sapientiæ. Candor est enim vitæ æternæ Sapientia, ut Sapiens definit: & candidam oportet esse animam, in qua ipsa Sapientia sedem elegerit. Quod si anima justi sedes est Sapientiæ, haud dubiè dixerim animam justi esse candidam: & fortassis justitia ipsa candor est. Justus autem erat Paulus, cui reposita fuerat corona justitiæ. Candida proinde Pauli anima erat, & Sapientia sedebat in ea, ita ut sapientiam loqueretur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum mundi hujus agnovit. Porrò hunc in eo sapientiæ justitiæquè candorem nigredo illa exterior de sapientia corporis infirma, de laboribus plurimis, de jejuniis ac vigiliis multis

g. Ibidem nu. 6.

multis aut operabatur, aut promerebatur. Ideoquè & quod nigrum est Pauli, speciosius est omni ornatu extrinseco, omni etiam Regio cultu. Non comparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, non cutis utique nitida & arsura, non facies colorata vicina putredini, non vestis preciosa obnoxia vetustati, non auri species, splendorvè gemmarum, seu quæcunque talia, quæ omnia sunt ad corruptionem. Habet & Salamon, *scilicet Christus*, nigredinem (h) sed in pelle. Foris niger, in cute niger, non intus. Alioquin omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus. Intùs Divinitatis candor, decor virtutum, splendor gloriæ, innocentiæ puritas. Sed tegigit hæc despicabilior infirmitatis color, & quasi absconditus vultus ejus & despectus, dum tentatur per omnia pro similitudine absque peccato.

§. II.

Et factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Luc. 22.

Angustias quidem cordis Domini Jesu (i) certissimè indicabat sudor ille sanguineus, qui orationis tempore de carne sua Sanctissima guttatim decurrebat in terram. Inspice ò homo (k) tribulationem ipsius mitissimi Cordis quâ angebatur, cùm toto corpore ex omni parte sanguineus sudor maneret. Neque enim corpus extrinsecùs tanto taliquè sudore deflueret, si Cor intrinsecùs nullius doloris molestiâ frangeretur. *Contritum est cor meum in meipso*, ait

 Pro-

h *Ser: 28. in Cant. nu. 2.* i *Ser: de Pass. Dom. nu. 8.* k *Tract. de vite myst. cap. 37.*

Propheta Jeremias. Sciſſo igitur corde interiùs; ſciſſa eſt & exteriùs pellis noſtri Salvatoris: effuſus eſt ſudor ſanguineus ſuper terram. Dominus Jeſus in oratione conſtitutus (l) præ anguſtia ſpiritus ſui, totus ſudore ſanguineo immaduit. Ubi quidem (m) non ſolis oculis, ſed quaſi membris omnibus fleviſſe videbatur: ut totum corpus ejus, quod eſt Eccleſia, totius lachrymis corporis purgaretur. Floret in Vite noſtra (n) benigno Jeſu roſa rubens & ardens. Rubens Sanguine paſſionis, ardens igne charitatis, roſcida effuſione lachrymarum dulciſſimi Jeſu. Flevit enim & contriſtatus eſt propter me gaudium meum, imò gaudium Angelorum, Dominus Jeſus: *qui* (ut ait Apoſtolus) *in diebus carnis ſuæ offerens vota & ſupplicationes ad eum, qui poſſit ſaluum facere eum à morte, cum clamore valido & lachrymis, exauditus eſt pro ſua reverentia.* Audis cor non carneum, ſed lapideum, illum magnum Jeſum & optimum in diebus carnis ſuæ, quam pro me redimendo aſſumpſerat, lachrymis immaduiſſe, & adhuc aridum permanens? O cor durum, audis commoveri pro me ad lachrymas illum, qui in æternum ſtat & non commovebitur: nec adhuc tu ad lachrymas commoveris? Addam & ignem charitatis & paſſionis Sanguinem, ſi fortè calefacias, ſi emolliaris, ut dulciſſimo Jeſu pro lachrymis ſuis & Sanguinis effuſione ſolas ſaltem lachrymas rependas. Sanguinis effuſio Jeſu Chriſti (o) quâ paſſionis roſa coloratur, invenitur in ſudore ſanguineo orantis & agonizantis benigni Jeſu.

l *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 6. num. 13.* m *Ser. 3. in Dom. Palm. nu. 4.* n *Tract. de vite myſt. cap. 33. nu. 137.* o *Ibidem cap. 37.*

Jeſu. Ita enim ait Evangeliſta: *Et factus in agonia, prolixiùs orabat: & factus eſt ſudor ejus, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram*: ut ceſſent omnes cæteræ Sanguinis puriſſimi effuſiones, Numquid hæc ſola non poterit roſam noſtram ſufficienter rubricare? Verè poteſt cōſcindere cor meum miſerum, & ſanguineis lachrymis madefacere: quia ecce Creator meus pro me ſanguineo cruore perfunditur; nec levi quidem, ſed decurrente in terram. Væ miſero cordi, quòd tali & tanto ſudore non madeſcit perfuſum. *Scindite corda veſtra* (p) *& non veſtimenta veſtra*, ait Dominus omnipotens. Si quis in vobis eſt, cujus voluntas circa unum aliquid ſolet obſtinatior inveniri, ſcindat cor ſuum gladio ſpiritûs, quod eſt verbum Dei: ſcindat illud, & in multas minutias feſtinet diſpartiri. Alioquin non eſt converti ad Dominum in toto corde, niſi ſciſſo corde. Poteſt quoque (q) & aliter hæc ſciſſio cordis intelligi, ut ſi pravum fuerit, ſcindatur ad confeſſionem: ſi durum, ad compaſſionem. Quidni ſcindatur cor, ut viſceribus effluat pietatis? Quidni ſcindatur ulcus, ut ſanies effluat? Utilis prorsûs utraque ſciſſio, ut nec clauſum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo claudamus viſcera miſericordiæ, ut & ipſi conſequamur miſericordiam à Domino noſtro Jeſu Chriſto. Porrò (r) rubricata eſt roſa paſſionis, & charitatis Chriſti rubicundi Jeſu. Ecce quàm rubicundus, & quàm totus rubicundus: nec vacat à myſterio iſta Sanguinis Jeſu effuſio generalis. Sudavit enim toto corpore Sanguinem, qui noſtras venerat tolle-

p *Ser. 2. in quadrag. n. 5.* q *Ibidem nu. 6.* r *Tract. de vite myſt. cap. 37.*

tollere infirmitates ex carne nostra & sanguine contractas : ut ad convalescentiam & sanitatem totius corporis spiritualis sive Ecclesiæ sufficeret sudor sanguineus ab omni parte corporis, capitis scilicet nostri Domini Jesu Christi effusus. Arbitramur quoque (s) quod hoc ad consolationem infirmorum membrorum suorum assumpsit, ne fortè desperet quis si caro infirma remurmurat, ubi ad passionem promptus est spiritus. Nimirum ut majoris erga Jesum amoris & gratitudinis stimulos habeamus, naturalem carnis infirmitatem his judiciis in se expressit, quibus doceremur quia verè languores nostros portavit, & non absque sensu doloris passionum sentes percurrit. Liberati ergo sumus (t) de sanguinibus. Deo gratias, auctori salutis nostræ benigno Jesu, qui suum pro nobis Sanguinem liberalissimè effudit. Totus siquidem (u) nobis datus, & totus in nostros usus expensus est. Porrò (x) vel hoc certè significabat sudor sanguineus à toto corpore Capitis nostri effusus, quia in toto corpore suo spirituali quod est Ecclesia, sanguis erat Martyrum effundendus, & Ecclesia rubricanda. Cæterùm nos, fratres, (y) ut vel fideles nos probemus Deo nostro, si martyrium sanguinis non habemus (martyrium enim testimonium est) quæramus vel testimonium aquæ, & ne ipsum quidem despiciet Deus. *Tres sunt enim qui testimonium dant in terra: Spiritus, Aqua, & Sanguis*, Beati quibus trinum suppetit testimonium, quoniam funiculus triplex difficilè rumpitur. Nos si san-

s *Ser. de Paß. Dom. nu.* 8. t *Tract. de vite myst. cap.* 37. u *Ser.* 3. *in Circumcis. Dom. nu.* 4. x *Tract. de vite myst. cap.* 37. y *Ser. de S. Clem. nu.* 5.

ſanguinis teſtimonium non habemus, habeamus ſpiritum & aquam: quoniam ſine ſpiritu nec ſanguis nec aqua ſufficiet. Imò verò ſi ſpiritus ipſe ſine aqua aut ſanguine invenitur, ſufficit teſtimoniũ ejus: quoniam ſpiritus veritatis eſt, nec ſanguis nec aqua quidquam proderunt à ſe ipſis, ſed ſpiritus eſt qui teſtificatur in illis. Sanè tamen aut vix aut nunquam ſine aqua, aut ſanguine ſpiritum arbitror inveniri. Propterea, chariſſimi, quæramus vel aquam, qui ſanguinem non habemus: quæramus menſuras binas vel ternas, quas hydriæ capiebant. Nam & Chriſtus triplicem nobis apponit aquam: & perfectus omnis qui fuerit in nobis ſicut ipſe, qui videlicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc enim ſub diſtinctione dicitur, *binas vel ternas*, ut duas adminùs conſtet neceſſarias eſſe, tertiam non ab omnibus exigendam. Accipe igitur triplicem aquam, (z) quam tibi Saluator apponit. Plorat ſuper Lazarum, & ſuper Civitatem Jeruſalem: & hęc eſt *aqua prima*. Sudavit imminente jam paſſionis horâ: & hæc eſt *aqua ſecunda*, non ab oculis tantùm, ſed à toto corpore manans. Hæc autem rubea eſt, ſanguineiquè coloris, ſicut ſcriptum eſt: *Et factus eſt ſudor ejus, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram*. Iam verò *tertia aqua* eſt, quæ de latere ejus unà cum Sanguine emanavit. E tu ergo *primam* quidem habes *aquam*, ſi rigas lachrymis tuis conſcientiæ tuæ ſtratum, & dolore compunctionis præteritorum diluis maculas peccatorum. *Secundam aquam* habes, ſi in ſudore vultus tui veſceris pane tuo, & labore pænitentiæ corpus tuum caſtigas, ac reſtinguis concupi-

 ſcen-

z *Ibidem nu. 6.*

ſcentiæ flammam. Eſt autem ſanguinei coloris, ſive propter laborem, ſive etiam propter ipſum quem extinguit concupiſcentię ignem. Jam verò ſi proficere potes uſque ad devotionis gratiam, potaberis *aquâ ſapientiæ* ſalutaris; & ſpiritus Chriſti, qui ſuper mel dulcis eſt, fiet in te fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Et ut breviter repetam. *Prima* quidem aqua à præteritis delictis abluit conſcientiam. *Secunda* ut futura caveas, extinguit concupiſcentiam. *Tertia* ſi ad eam pervenire merueris, potat animam ſitientem.

§. III.

Apparuit autem illi Angelus de cælo, confortans eum. Luc. 22.

Lego quidem in Lazari reſurrectione (a) quia Jeſus infremuit ſpiritu, & turbavit ſeipſum. Sed eſto interim quia ſe ipſe turbavit, non conditionis neceſſitate, ſed ſuæ beneplacito voluntatis. Nunc autem aliquid jam amplius audio. Uſque adeò ſiquidem prævaluit ea quæ fortis eſt ut mors dilectio, ut Chriſtum Angelus Dei confortaverit. Quis, Quem? Evangeliſtam audi. *Apparuit* (inquit) *Angelus confortans eum*. Quem *eum*? Planè eum, cui naſcituro clauſus patuit Virginis uterus: cujus nutu in vinum aqua mutata eſt: cujus tactu lepra fugata eſt: ſub cujus plantis ſolidum mare ſtetit: ad cujus vocem mortui ſurrexerunt. Denique *eum*, qui portat omnia verbo virtutis ſuæ, per quem facta ſunt omnia, per quem univerſa ſubſiſtunt, etiam & Angelus ipſe.

Et

a *Serm: 1. de S: Andr: nu: 6:*

Et quid dicam? Quem *eum*? Minùs enim morarer, ſi non penitùs eſſet indicibilis: *Confortans eum*. Quem *eum*? Cujus ne ipſe quidem confortator ſuus capere poterat Majeſtatem. Aliter quippe Chriſtus fortitudo (b) vel virtus Dei dicitur, aliter Angelus. Angelus enim tantùm nuncupativè, Chriſtus autem etiam ſubſtantivè. Chriſtus Dei virtus & dicitur & eſt, quæ forti armato (qui ſuum atrium in pace cuſtodire ſolebat) fortior ſuperveniens, ipſum ſuo brachio debellavit, & ſic ei vaſa captivitatis potenter eripuit. Angelus verò fortitudo Dei appellatus eſt, quòd hujuſmodi meruerit prærogativam officii. Rogo te Angele [c] quem conſolaris? An ignoras quis eſſet, ad quem conſolandum veniebas? Certè conſolator eſt, certè Paracletus eſt. Alioquin non diceret alium Paracletum à Patre mittendum Apoſtolis, ſi non eſſet & ipſe Paracletus. Denique agnoſco & in hoc ipſo Paracletum maximum, agnoſco Paracletum benigniſſimum, qui propè ſit his qui tribulato ſunt corde. Non deſpero jam, Domine, etiamſi moleſta mihi videatur tribulatio quam patior, etiam ſi puſillanimis ſum, etiamſi deſidero ut transferatur calix à me. Non deſpero inquam, dummodò audiam ipſe: *Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu.* Ita planè, dummodò non murmurem: id enim penitùs ſepararet à te, ſi non citiùs reſpicerem: non renuo, etiamſi opus habeo conſolari. Quid enim? Agnoſco vocem meam in Salvatore, & de ſalute deſperem? Planè in patientia mea poſſidebo animam meam. Qui minor eſt in regno cœlorum (d) major eſt

b *Ser: 1: ſuper miſſus nu: 2:* c *Ser: 1: de S: Andr: nu: 7:* d *Ser: 53: in Cant: nu: 8:*

est quovis carnem portãte super terram, etiamsi sit ille magnus Jo: Baptista. Nam etsi sanè Deum hominẽ fateamur Christum, etiam in homine super omnem principatum & potestatem longè incomparabiliter præeminere: certum tamen est, quia etsi præit majestate, sed infirmitate succumbit. Porrò etsi prælatus hominibus (e) sed ab Angelis minoratus est. Miro enim modo & Angelis sese factus caro subiecit, & Angelos sibi manens Deus subiectos retinuit. Denique *videbitis* (inquit) *Angelos ascendentes & descendentes super Filium hominis*: quòd in uno eodemquè homine Christo Jesu, & infirmitatem foueant, & stupeant Maiestatem. Proinde didici ex hoc ipso (f) non ad carnalem sive caducam recurrere consolationem, sed ad Angelicam, sed ad spiritualem, sed ad cælestem. *Quoniam Angelis suis* (g) *mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*. Quantam tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam? Reverentiam pro præsentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, ut videlicet cui adsunt Angeli, (sicut eis mandatum est) in omnibus viis tuis. In quovis diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habe. Quoties autem gravissima cernitur urgere tẽtatio (h) & tribulatio vehemens imminere, invoca Custodem Angelum tuum, ductorem tuum, adiutorem tuum. In opportunitatibus, in tribulatione inclama eum, & dic: *Domine, salva nos, perimus*. Non dormit neque dormitat: etsi ad tempus quandoque dissimulet, ne

forte

e *Serm: 48: in Cant: n: 4:* f *Ser: de S: Andr: n: 7:* g *Ser: 12: super Psal: 90: nu: 6.* h *Ibid. nu. 9.*

fortè periculosiùs ab illius te manibus ipse præcipites, si te eis ignoraveris sustentatum. Spirituales enim sunt manus istæ, & auxilia utique spiritualia, quæ singulis electorum pro cujusque discriminis modo & objectæ difficultatis, tanquam lapideæ molis quantitate, ab his qui sibi deputati sunt Angelis spiritualiter & multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his quæ communia magis arbitror, & paucis qui inter vos sunt inexperta. Turbatur aliquis vehementer, seu corporali quovis incommodo, seu tribulatione aliqua sæculari, seu acediâ spiritûs, & quadam animi defectione languescens. Jam tentari incipit supraquàm valeat sustinere, jam impinget & offendet in lapidem, si non fuerit qui subveniat. Quis verò est lapis iste? Ego illum intelligo lapidem offensionis, & petram scandali, in quam si offenderit quis, collidetur: super quem verò ceciderit, conteret eum. Lapidem utique angularem, electum, preciosum, qui est Dominus Christus. In hunc lapidem offendere est murmurare adversùs eum, scandalizari à pusillanimitate spiritûs & tempestate. Itaque opus illi est Angelica ope, Angelica consolatione, Angelicis manibus, qui jam deficit, jam propemodùm offendit in lapidem. Et verè offendit in lapidem qui murmurat & blasphemat, seipsum collidens, non eum in quem furibundus impingit. Arbitror sanè [i] velut duabus quibusdam manibus ejusmodi homines interdum ab Angelis supportari, ut quodammodò non sentientes transeant quod tantoperè formidabant, nec parùm mirentur postmodùm tam super posteriori facilitate, quàm

i *Ibid.* num. 10.

quàm super difficultate priori. Vultis scire quas intelligam duas manus? Duplicem utique demonstrationem, dum videlicet hinc quidem *tribulationis brevitas*, inde *æternitas retributionis* ostenditur: aut magis pingitur, vel imprimitur cordi, ut intimo affectu sentiat, quoniam momentaneum hoc & leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate væternum pondus gloriæ operatur in nobis. Quis verò istas tam bonas per bonos non credat fieri, cùm certum sit, quòd è contrario malæ utique fiant immissiones per Angelos malos? Habetote familiares Angelos, Fratres mei, frequentate eos sedula cogitatione & devota oratione, qui semper vobis adsunt ad custodiam & consolationem. Ipsi enim amant nos [k] quia nos Christus amavit. Dicitur certè vulgari quodam proverbio: Qui me amat, amat & canem meum. Nos verò, ô beati Angeli, catelli sumus Domini illius, quem tanto affectu diligitis: catelli inquam, cupientes saturari de micis quæ cadunt de mensa Dominorum nostrorum, qui estis vos. Et hæc dixerim, Fratres, ut ampliorem de cætero erga beatos Angelos fiduciam habeatis, ac proinde familiariùs in omni necessitate vestra eorum invocetis auxilia: sed & ut digniùs in eorum præsentia conversari, & magis ac magis eorum vobis conciliare gratiam, captare benevolentiam, exorare clementiam studeatis. Cujus rei gratiâ necessarium duco alias quoque charitati vestræ exponere causas, quæ ipsos beatos Angelos pro nostra infirmitate reddant sollicitos: absque sua sanè anxietate, sed non absque utilitate nostra, nec ad detrimentum felicitatis suæ, sed

k *Serm: 1. de S. Michaele Archang.* num. 3.

ſed ad noſtræ ſalutis augumentum. Conſtat ſine dubio rationis participes (l) & capaces beatitudinis humanas animas, Angelicæ cognatas eſſe naturæ: nec decet vos, ô beati Spiritus, contra legis præceptum dedignari, quam viſitare debetis ſpeciem veſtram, licet in multam (ut ipſi cernitis) dejecta ſit vilitatem. Sed neque arbitramur vos, Superni Cives, civitatis veſtræ excidio delectari, & ruinâ murorum quos ſemirutos ipſi videtis. Cujus inſtaurationem ſi deſideratis (ut dignum eſt) frequenter, quæſo, ante thronum gloriæ verbum precis iterate dicentes: *Benefac Domine in bona voluntate Sion, ut ædificentur muri Hieruſalem*. Si diligitis decorem domus Dei, imò quia diligitis: experiantur zelum veſtrum vivi & rationales lapides, qui ſoli in inſtaurationem ejus vobis poſſunt coædificari. Hic eſt, dilectiſſimi, funiculus triplex, quo de excelſo cœlorum habitaculo ad conſolandos, ad viſitandos, ad adjuvandos nos attrahitur ſupereminens charitas Angelorum: propter Deum, propter nos, propter ſeipſos. *Propter Deum* utique, cujus tanta erga nos miſericordię viſcera ipſi quoq; Angeli (ut dignum eſt) imitantur. *Propter nos*, in quibus nimirùm propriam ſimilitudinem miſerantur. *Propter ſeipſos*, quorum ordines inſtaurandos ex nobis toto deſiderio præſtolantur. In ore enim parvulorum, qui lacte modò veſcuntur, & nondùm ſolido cibo, perficienda eſt laus illa Majeſtatis Divinæ, cujus habentes primitias Angelici Spiritus beata nimirum delectatione fruuntur: ſed tantò avidiùs nos expectant, quantò conſummationis ejus expectatione & expetitione ſollicitantur.

CA-

l *Ibidem nu. 4.*

CAPUT VIII.

De spontanea voluntate Christi, quam ostendit manifestando se Judæ & satellitibus, ut caperetur ab eis.

1. Christus voluntariè oblatus passioni docet nos, ut libenter offeramus Deo vitam nostram. Docemur qualiter quatuor obstacula adversantia divinæ voluntati reprimēda sunt mediantibus quatuor virtutibus cardinalibus. 2. Christus manifestans se ad capiendum, monstravit se esse sollicitum de accelerandâ redemptione nostra. Ostenditur quantam curam habeat erga Ecclesiam electorum suorum. 3. Christus antequam caperetur, ostendit suam potentiam Divinam in illo tempore, quo prostravit in terram eosdem qui volebant ipsum capere.

§. I.

Tunc venit tertiò ad discipulos suos, & dicit illis: Dormite jam, & requiescite: ecce appropinquavit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce appropinquavit qui me tradet. Matt. 26. Mar. 14.

VIde homo magnitudinem caloris(a) imò fervoris in patiente pio Jesu, & miraberis fructus sui accelerationem. Ardebat incomparabiliter charitatis intrinsecùs & passionis extrinsecùs igne, ut fructus nostræ

a *Tract. de vite myst. cap. 46. nu. 178.*

noſtræ redemptionis ſine mora produceret. Pater diligit Filium (b) & ſingulari dilectione amplectitur, ſummus æqualem, æternum coæternum, unus Vnicum. Sed non minori à Filio affectione aſtringitur: quippè pro cujus amore & moritur, ipſo atteſtante cùm ait: *Vt ſciant omnes quia diligo Patrem, ſurgite, eamus*: haud dubium quin ad paſſionem. Ea nocte quâ Dominus tradebatur (c) cùm fatigatos productioribus vigiliis diſcipulos qui ſecum erant, dormire demùm ac requieſcere præcepiſſet, in ipſa hora ſurgere cogit: *Surgite, eamus* [inquit] *ecce appropinquat qui me tradet*. Fidelis ſermo (d) & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus eſt. Nonmodò voluit & oblatus eſt, ſed quia voluit. Solus nimirùm poteſtatem habuit ponendi Animam ſuam: nemo eam abſtulit ab eo. In templo priùs oblatus eſt [d] non quia opus habuit, non quia ſub legis edicto fuit, ſed quia voluit. Et in mortem nihilominus oblatus eſt, non quia meruit, non quia Judæus prævaluit, ſed quia ipſe voluit. Voluntariè ſacrificabo tibi Domine, quia voluntariè oblatus es pro mea ſalute, non pro tua neceſſitate. Sed quid, Fratres nos offerimus [f], aut quid retribuimus illi pro omnibus quæ retribuit nobis? Ille pro nobis obtulit hoſtiam precioſorem quam habuit, nimirùm quæ precioſior eſſe non potuit. Et nos ergo faciamus quod poſſumus, optimum quod habemus offerentes illi, quod ſumus utique noſmetipſi. Ille ſeipſum obtulit, tu quis es qui teipſum offerre cunctaris? Quis mihi tribuat, ut oblationem meam digne-

b *Ser*: 8. *in Cant. num*. 1. c *Ser*. 58. *in Cant. nu*. 1. d *Ser. in fer*. 4. *hebd. San. n*. 4. e *Ser*. 3. *in Purific. B. M. n*. 2 f *Ibid. n*. 3.

gnetur Majestas tanta suscipere? Duo minuta habeo Domine, corpus & animam dico: utinam hæc tibi perfectè possim sacrificium laudis offerre. Bonum enim mihi longequè gloriosiùs atque utiliùs est, ut tibi magis offerar, quàm deserar mihiipsi. Nam ad meipsum anima mea conturbatur, in te verò exultabit spiritus meus, si tibi veraciter offeratur. Fratres, Morituro Domino Judæus mortuas hostias offerebat: sed jam nunc, *Vivo ego*, (dicit Dominus) *no lo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat*. Non vult Dominus mortem meam, & non libenter offeram illi vitã meam? Hæc est enim hostia placabilis, Deo placens hostia, hostia viva. Hæc est utique professio fidei Christianæ [g] ut qui vivit, jam non sibi vivat, sed ei qui pro omnibus mortuus est. Ipse enim oblatus est [h] quia apud ipsũ propitiatio est, & copiosa apud eum redemptio. Oblatus est, quia sic decrevit ipsius erga hominem inæstimabilis dilectio. Oblatus est, quia sic homo indiguit. Oblatus est, quia ipse volvit. Quid retribuam Domino [i] pro omnibus quæ retribuit mihi? Nonne si conferrentur in me omnes vitæ filiorum Adam, & omnes dies sæculi, & labores omnium hominum qui fuerunt, qui sunt, & qui erunt: nihil esset ad comparationem Corporis illius, quod spectabile & stupendum est Virtutibus etiam supernis in conceptu de Spiritu Sancto, in ortu de Virgine, in vitæ innocentia, in doctrinæ affluentia, in coruscationibus miraculorum, in revelationibus Sacramentorum? Vides igitur quia sicut exaltantur Cæli à terra,

g *Ser. 33. inter. diuer. n. 6.* h *Tract. de 3 præcip. myst. cap. 6. num. 16*
i *Ser. 22. inter. diuer. num. 6.*

ra, sic exaltata est Vita Christi a vita nostra: quæ tamen posita est pro vita nostra. Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem, ita & vita nostra nullam habet ad Vitam illius proportionem: cùm illa dignior, ista miserior esse non possit. Nec me putes rem exaggerare sermonibus: quia hìc deficit omnis lingua, nec sufficit oculus vel ad intuendum tantæ dignetionis arcanum. Cùm ergo ei donavero quidquid sum, quidquid possum: nonne istud sic est, sicut stella ad Solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, granum ad aceruum? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima, Corpus scilicet & animam: vel potiùs unum minutum, voluntatem scilicet meam, & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit, qui toto se totum me comparavit? Alioquin si illam retinuero, qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia vado ad viscera misericordiæ Dei nostri: & audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum quod custodit Israel, & illius Sanguinis non guttas sed undas à quinque partibus Corporis in meum precium retorquere? Hoc quidẽ oramus ut voluntas Domini (k) sicut in cælestibus facta est creaturis, fiat etiam in terrenis: ut sicut Angelus, sic & homo adhærens Deo, unus cum eo spiritus sit. Sed heu me, quot obstacula separant, quot prohibent impedimenta! *Primò* obiicit sese *malitia* mediam. Inest enim nobis quasi à natura, magis autem ab exterminio naturæ, affectio quædam pessima & libido nocendi, ut inextinguibilis inveniatur in miseris animabus nostris malitiæ

 dele-

k *Ser. 6 in Quadrag. n. 1. & 2.*

delectatio. Quid verò longius à voluntate Divina? Planè chaos magnum inter nos & illam firmatum est in hac parte: cùm semper Deum delectat præstare beneficia, & ingratis nobis è contra suggerat affectio crudelissima & innoxiis vel nocere. Hinc omnis radix amaritudinis germinat, hinc invidiæ, hinc detractiones, hinc dissensiones pullulant, hinc sylvescunt inimicitiæ. At hæc quidem germina virulenta præcidi semper necesse est falce *Justitiæ*, quâ videlicet extorqueamus à nobis, ne cui faciamus quod nolumus nobis fieri: sed quæ volumus vt faciant nobis homines, & nos eis eadem faciamus. *Secundò* obiicit sese *infirmitas* nostra. Ipsâ enim corruptibilis hujus infirmitate corporis præpedimur, ne voluntas nostra Divinæ valeat cohærere. Nobis quidem quod molestum sentimus, non potest non displicere: & frequenter in his voluntas nostra à Divina dissidet voluntate; cui ne penitùs adversetur, *Fortitudo* est nobis necessaria, quæ secunda species est virtutis. *Tertiò* obiicit sese (l) *concupiscentia* nostra. Nec enim sola impedit afflictio corporis, sed impedit & concupiscentia, quâ multiplicibus & inexplebilibus distrahimur desideriis. Quando autem poterit anfractuosa & angulis plena voluntas nostra ei Voluntati uniri, quæ rectissima est & omnimodis indistorta? Heu mihi Domine Deus, quia undique mihi bella, undique tela volant, undique pericula, undique impedimenta! Quocunque me vertam, nulla usquã securitas est: & quæ mulcent, & quæ molestant, timeo: & esuriens & refectio, & somnus & vigiliæ, & labor & requies militant contra me.

l *Ibidem.n.3.*

me, *Divitias & paupertatem ne dederis mihi*, orat Sapiens: nimirum quia utrobique periculum. Quod si reprimit *Temperantia* concupiscentiam (hoc quippe unicum in hujusmodi remedium est) erit quidem unio jam nonnulla, sed plena non erit. Hinc & Apostolus de se fatetur: *Ego ipse*, ait, *mente consentio legi Dei, carne autem legi peccati, quæ est in membris meis.* Ex parte ergo cohæret, & ex parte dissidet, donec veniat quod perfectum est, & quod ex parte est evacuetur. *Quartò* [m] obiicit sese *ignorantia* nostra, quam & ipsa in nobis plurimùm obesse non ignoratis. Quo enim pacto voluntatem Dei præviam sequar, ubi ignoro eam? Cognosco autem tantùm ex parte, & necdum sicut cognitus sum. Propterea inquirenda sunt nobis cum omni desiderio incrementa *Prudentiæ*, ut magis ac magis notam faciat nobis Deus voluntatem suam, ut sciamus quid acceptum sit ei omni tempore. Sic virtutum consummatio, Justitiæ & Fortitudinis, Temperantiæ & Prudentiæ, unionem illam tam felicem quàm desiderabilem consummabit, ut sit nobis cum Deo una voluntas: & quæcunque ei placent, placeant simul & nobis.

§. II.

Adhuc Jesu loquente, ecce Judas cùm accepisset cohortem & ministros, à principibus Sacerdotum & Senioribus populi missos cum gladiis & fustibus & armis & laternis & facibus, venit illuc. Sciebat enim Judas qui antecedebat eos, locum, quia

m *Ibid. n. 4.*

Jesus convenerat illuc cum discipulis suis. Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super se, processit, et dixit: Quem quæritis? Responderunt ei: Jesum Nazarenum. Respondit eis Jesus: Ego sum. Si ergo me quæritis, sinite hos abire. Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Joan. 18.

Redemptor noster [n] Dominus noster Jesus, quem Pater ad salutarem victimam misit in mundum, cùm tempus instaret quando moreretur, præsentem exhibere se volvit ubi traderetur. In nostra quidem vita, [o] multa, quantùm in nobis est, videmur agere casu & necessitate: sed Christus Dei Virtus & Dei Sapientia neutri potuit subjacere. Quæ enim Dei Virtutem necessitas cogeret, aut quid ageret Dei Sapientia casu? Sicut autem venit ut moreretur (p) sic prævidit & ubi, quando, & quo mortis genere moreretur: præscriptum coram se habens ab æterno mortis suæ genus, locum, & tempus. Hæc autem tria erant, Hierosolyma, Pascha, & Crux. Nam si de loco quæris, in Hierosolyma mortuus est: si de genere, morte crucis: si verò de tempore, instante tempore Paschalis solennitatis. Denique (q) quòd promptus ad passionem fuerit spiritus ejus, evidenter ostendit, quando venientibus unà cum proditore Juda viris sanguinum, & quærentibus Animam ejus cum laternis & facibus & armis per noctem, ultrò occurrit: & ne quid acciperent à duce flagitii, seipsum manifestavit. Exiit quandoque [r] & abscondit se ab eis, scilicet Judæis: nec volebat jam

n Ser.4.in Dom.Palmn.1. o Ser.4.in Ascens.Dom.n.2. p Ser.4.in Dom.Palm.n.1. q Ser.de Pass.Dom.n.9. r Ser.3.in Dom.Pal.n.5.

jam ambulare palàm in Judæa, quia quærebant eum interficere. Sciens autem quòd venerit hora ejus, tanquam potestatem habens, spontaneus ipse se obtulit passioni. Et qui (s) quæsitus in regnum, fugit; quæsitus ad tanta probra & ignominiosum supplicium crucis, spontè obtulit semetipsum. Non pepercit sibi (t) qui suis parcere novit. Hujus rei evidentiam vides in Evangelio Joannis, ubi cùm ab his qui ad Jesum venerant capiendū, ei diceretur quòd ipsum quæreret, subjungit: *Ego sum, quem quæritis. Si ergo me quæritis, sinite hos abire.* Nimirū tres discipulos. O ardor verissimæ charitatis! Manifestat & tradit se charitas sævientibus inimicis, non parcens sibi: rogatquè pro suis, ut parcatur illis. Unde (u) quidam servorum suorum gratulando sic dicit de eo: *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis.* O verè admirabile commercium! Tradidit se Rex pro servo, Deus pro homine, Creator pro creatura, innocens pro nocente. Propterea meritò Sponsa locuta est (x) & dixit Sponsum intendere sibi. Quæ est Sponsa, & quis est Sponsus? Hic Deus noster est, & illa, si audeo dicere, nos sumus cum reliqua quidem multitudine captivorum, quos ipse novit. Gaudeamus. *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ.* Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen disparilitas? Quid terreginæ & filii hominum coram illo? Secundùm Esaiam Prophetam sic sunt quasi non sint, & quasi nihilum & inane reputati sunt ei. Quid sibi ergo vult ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum

 glo-

s *Ser. 4. de Adu. Domini n. 4.* t *Tract. de vite myst. cap. 41. n. 147.* u *Ibidem. cap. 5. n. 25.* x *Ser. 68. in cant. n. 1.*

gloriatur, aut is in immensum amat. Quàm admirabile est, quòd illius intentionem Sponsa sibi quasi propriam vendicat dicens: *Dilectus meus mihi*? Nec eo contenta tamen, pergit ampliùs gloriari, respondere se illi quasi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim: *Et ego illi*. Insolens verbum, *Et ego illi*: nec minùs insolens, *Dilectus meus, mihi*: nisi quod utroque insolentius utrumque simul. O quid audet cor purum (y) & consciectia bona, & fides non ficta? *Mihi*, inqvit, *intendit*. Itane huic intenta est illa Majestas, cui gubernatio pariter & administratio universitatis incumbit & cura sæculorum; ad sola tranfertur negocia, imò ocia amoris & desiderii huius? Ita planè. Ipsa est enim Ecclesiam electorum, de quibus Apostolus: *Omnia*, inquit *propter electos*. Et cui dubium quòd gratia & misericordia Dei sit in sanctos ejus, & respectus in electos illius? Ergo providentiam cæteris creaturis non negamus, curam Sponsa rendicat sibi. *Numquid de bobus cura est Deo*? Nec dubium est quin idem possimus dicere de equis, de camelis, de elephantis, & de cunctis bestiæ terræ: similiter & de piscibus maris, & volatilibus Cæli, postremò de omni re quæ est super terram. Solis sanè exceptis quibus dicitur: *Omnē solicitudinem vestram proiicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis*. An non tibi videtur veluti his verbis dictum: Intendite illi, quia ipse intendit vobis? Et observa Apostolum Petrum (ejus enim verba sunt) si non & ipse verborum Sponsæ observaverit ordinem. Nempe non ait: *Omnem solicitudinem vestram proiicientes in eum*, ut sit ipsi cura

y Ibid. n. 2.

cura de vobis: sed, *quia ipsi cura est de vobis*: apertè proinde monstrans, quòd Ecclesia sanctorum nonmodò quoniam dilecta, sed & quòd priùs dilecta fuerit. Constat non ad eam pertinere de verbo [z] quod de bobus dixit Paulus Apostolus, nam curam illius habet qui dilexit illam, & semetipsum dedit pro illa. Nonne hæc est Ovis errans, cujus cura Supernorum curæ gregum prælata est? Denique illis expositis, Pastor descendit ad istam, quæsivit diligenter, inventam non reduxit, sed revexit: nova cum illa & de illa intulit Cælis festa gaudiorum, populis Angelorum invitatis ad solennitatem. Quid ergo? Propriis humeris dignatus est eam reportare, & curam illius non habebit? Ideo non confunditur dicere: *Dominus sollicitus est mei*. Nec se existimat errare cùm item dicit: *Dominus retribuet pro me*. Et si quid est aliud quod curam Dei circa ipsā significare videatur. Videamus denique (a) quàm verum dixerit ille qui dixit: *Dominus sollicitus est mei*. Pater ut servum redimat, Filio non parcit: Filius seipsum libentissimè tradit. O quàm indebita miseratio (b) quàm gratuita & sic probata dilectio, quâm inopinata dignatio!, quàm stupenda dulcedo, quàm invicta mansuetudo? O quàm vilis negociatio, ubi Filius Dei pro servo traditur, pro creatura Creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur! Tua sunt hæc Christe opera, qui de lumine cæli ad tenebras inferni, à dextra majestatis ad miseriam humanitatis, à gloria Patris ad mortem crucis descendisti: infernum illustrando, hominem redimendo, superando mor-

z *Ibid. n. 3.* a *Ser. 2. in die Pent. n. 7.* b *Ser. 42. int. div. n. 1.*

tem, & mortis auctorem. Unus es, & secundum non habes: quem ad nos redimendum propria benignitas invitavit: misericordia traxit, veritas quâ te venturum promiseras, compulit: puritas uteri virginalis suscepit, salva virginitatis integritate potentia eduxit, patientia armavit, charitas verbis & miraculis manifestavit. O duri & indurati (c) & obdurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amor ejus, qui pro vilibus sarcinis tam preciosas merces expendit!

§. III.

Stabat autem Judas, qui tradebat Jesum, cum ministris. Ut ergo dixit eis Jesus: Ego sum: abierunt retrorsùm, & ceciderunt in terram. Joan. 18.

Sicut mediator noster (d) Christus Jesus duas naturas, Humanitatem videlicet & Divinitatem conjunxit in una persona: ita singula ejus opera ad hanc sive illam necesse est pertinere naturam. Ad hanc siquidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid miseriæ passus est, ex homine contraxit: quidquid potenter operatus est, à Patre habuit. Apparvit humanitas ejus [e] in nostræ infirmitatis susceptione, Divinitas in miraculorum exhibitione: apparuit in dæmoniorum oppressione potestas, in peccatorum susceptione benignitas. Potestatis quoque fuit, quòd volentes eum capere prostravit: benigni-

gnita-

c *Ser.2. in die Pent. n. 8.* d *Ser.de verb. Sap. n.7. tom. 6. pag. 771.*
e *Ser.de Adu.* Dom. *n.1. tom.6.pag.600.*

gnitatis, quòd abſciſſam ſui perſecutoris Malchi auriculam loco ſimul & ſanitati reſtituit. In Arca teſtamenti (f) Thuribulum aureum, Manna & Virga ſunt recondita. Thuribulum Sacroſanctam Carnem ſignificat Salvatoris, quæ ideo aurea dicitur, quia nullius paſſa eſt detrimentum pudoris. Carbones Thuribuli ſunt opera Jeſu Chriſti. Carbones iſti aliquando mortui, quandoque verò ſunt ignei: quia in Salvatore noſtro nunc propria tolerabat humanitas, nunc propria faciebat Divinitas. Ignis in carbone, Divinitas eſt ignoſcens in opere. Ignis in prunis, evidens eſt indicium Divinitatis. Carbo mortuus, in præſepio jacens: Igneus, dæmonia expellens. Carbo mortuus, in Ægyptum fugiens: Igneus, vendentes & ementes columbas de templo eiicientes. Carbo mortuus, dormiens in navi: Igneus, imperans ventis & mari. Carbo mortuus, ſubditus parentibus: Igneus, quinque ſatians hominum millia de ſeptem panibus. Carbo mortuus, ad peteum Jacob rogans potum: Igneus, circa Jerico illuminans cæcum, & ſanans leproſum. Carbo erat mortuus, dum à diabolo tentaretur: Igneus, dum ei ab Angelis miniſtraretur. Carbo mortuus in proditione diſcipuli: Igneus in filio Reguli. Carbo erat ſopitus ante Præſidem: Igneus circa Tyberiadem. Carbo ſopitus erat, dum ei Herodes illuderet: Igneus, dum mortuorum ſuſcitator magnificus fieret. Carbo ſopitus erat, dum ei acetum cum felle mixtum propinaretur: Igneus, dum ab eodem decem leproſi mundarentur. Carbo erat ſopitus, dum à Judæis ſe abſconderet: ſopitus, dum cum

publi-

f *Ser. de B. M. Deip. n. 11. tom. 6. pag. 766.*

publicanis & peccatoribus ederet. Igneus carbo erat, dum ambularet super undas: Igneus, dum ex aqua facto vino lætificaret convivas. Sopitus carbo erat, jacens in cunabulis: Igneus, fulgens in miraculis. Sopitus carbo erat ante tribunal Præsidis: Igneus in filia Chananitidis. Carbo erat sopitus in Cruce: Igneus in monte Thabor. Prunæ ergo mortuæ, erant Humanitatis opera; ignitæ, Divinitatis miracula. Denique considerate quid sit Deus [g] & videte quid sit quòd deposuerit tantam Majestatem, quòd exinaniverit tantam Potestatem, quòd infirmaverit tantam Virtutem, quòd tantam Altitudinem humiliaverit, quòd tantam Sapientiam infatuaverit. Numquid hominis justitia? Absit. *Omnes enim declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum*. Quid ergo? Num aliqua ejus egestas? Minimè. Ejus enim est *orbis terræ & plenitudo ejus*. An fortè nostri in aliquo eguit? Nequaquam. Deus quippe meus est: *bonorum meorum non eget*. Quid ergo? Verè Domine non mea justitia, sed tua misericordia: non tua egestas sed, mea necessitas. Dixisti enim: *Misericordia ædificabitur in cælis*. Ita planè: quia miseria abundabat in terris. Ideo misericordiam cantabo tibi Domine. Misericordiæ namque fuit, quòd infirmitates nostras factus homo in se suscepit: misericordiæ, quòd fidem Divinitatis suæ miraculis confirmavit. Misericordiæ nihilominus fuit, quòd dæmonum nobis calliditates detexit, & evacuavit virtutem. Misericordiæ fuit, quòd meretricis attactum non respuit, sed approbavit devotionem. Itaque quòd se exhibuit

g *Ser. de Adu. Domin. n. 2. tom. 6. pag. 600.*

buit in humanitate humilem, in miraculis potentem, in dæmonum oppressione fortem, in peccatorum susceptione mitem: totum hoc ex misericordiæ fonte processit, totum ex pietatis visceribus emanavit. Implevit quidem & Pater & Spiritus Sanctus carnem Filii [h] à quo neuter eorum poterat separari: sed implevit Majestate, non susceptione. Ideoquè Filius ostendit in carne potentiam Patris per opera, exhibuit bonitatem Spiritus Sancti, remittendo peccata: & quod ipse erat, idest, Sapientia, occultavit per septē signacula. Septem enim signacula quædam arbitror inveniri [i] quibus maximè celebatur in carne præsentia Majestatis, ut non posset Sapientia quæ latebat agnosci. Septem autē signacula sunt [k] temporalis Nativitas, legalis Circumcisio, Matris purgatio, fuga in Ægyptum, carnis necessitudo, Baptismus, Passio. Hæc siquidem sunt vera quædam Humanitatis insignia, quibus se teneri ac ligari voluit Incarnata Dei Sapientia. Facta est igitur res mira & obstupenda. Infirmata est Virtus summa, & ut ita dicam (si dici liceat, quod tamen reverenter dico) quasi infatuata est Sapientia. Nec erubesco dicere, quod non erubuit Doctor gentium docere. Sic nempè credidit, sic docuit, sic scriptum reliquit: *Nos* (inquit) *prædicamus Christum Crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam; ipsis autem vocatis Judæis atque Græcis, Christum Dei Virtutem, & Dei Sapientiam: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus*. Verumtamen

h *Ser. 57. int. diu. n. 1.* i *Ser. 1. de Resur. Dom. n. 10.* k *Ser. 57. diu. n. 1 & 2.*

men hæc Virtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda, ut omnia implerentur oracula Prophetarum. Oportebat quoque (l) à principe mundi aliquandiu celari Divini consilii Sacramentum: non quòd Deus si palàm opus suum facere vellet, impediri posse ab illo metuebat sed quia ipse, qui non solùm potenter sed etiam sapienter quæcunque volvit fecit. Sicut in omnibus operibus suis quasdam rerum vel temporum congruentias propter ordinis pulchritudinem servare consuevit: ità in hoc quoque tam magnifico opere suo, nostræ videlicet reparationis non tantùm potentiam suam, sed & prudentiam ostendere volvit: quatenus malitiæ fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi Virtus contereret, diabolo Deus & prudentior appareret & fortior. Ita quippè decuit Incarnatam Sapientiam spiritualem vincere malitiam, quo non solùm attingeret à fine usque ad finem fortiter, sed & disponeret omnia suaviter.

CAPUT IX.

De osculo Judæ, quo tradidit Christum ministris Judæorum ad capiendum.

1. *Ostenditur summa benignitas Christi, quòd non est dedignatus suscipere osculum Judæ, in quo dolus erat & virus hypocrisis. Docemur hypocrisim reprimendum esse duplici humilitate, quarum unam parit veritas, alteram charitas. 2. Christus licet dixerit se ignorare causam adventûs Ju-*

dæ,

(l) *Ser. 2. super. missus n. 13.*

dæ, minimè tamen dubitatureum scivisse cogitationes suas dolosas. Docemur Christum Deum nostrum præstò ubique esse Divinæ præsentiâ majestatis, gratiæ tamen exhibitione hypocritis longè. 3. Ostenditur, quantùm fuit derogatum libertati Christi, dum sicut latro captus ligabatur à satellitibus. Et proponuntur nobis imitanda tria vincula, quibus astringamur Domino Jesu Christo liberatori nostro.

§. I.

Dederat autem traditor eis signum, dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est: tenete eum, & ducite cautè. Et confestim accedens ad Jesum, dixit: Ave Rabbi: & osculatus est eum. Marc. 14. Matth. 26.

O bonitas Redemptoris! (a) O pietas Creatoris! Neminem vult perire, sed omnes fieri salvos. Nam accedentem ad osculum sanctissimi oris sui (b) trucem bestiam aversatus non est, sed os in quo dolus inventus non est, ori quod abundavit malitiâ, dulciter applicuit. Innocens Agne Dei, quid tibi & lupo illi? Quæ conventio tui ad Belial? O quantos (c) habes Domine Jesu percussores? Percutit te Pater tuus, qui proprio Filio, idest tibi non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit te. Percutis temetipsum: tradis enim in mortem Animam tuam, quam nemo potest tollere à te sine te. Percutit te discipulus impius traditione & osculo falso.

Nemo

a *Ser. 3 in ult. Cæna n. 20.* b *Ser. de Pass. Dom. n. 9.* c *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 25.*

Nemo magis iram meretur (d), quàm amicum simulans inimicus. *Juda, osculo tradis filium hominis?* Hujusmodi sibi versutiam & serpens induerat (e) cùm se ut deciperet consiliarium exhibebat, simulabat amicum. Hujusmodi quoque ab eo paradisi Incolæ induerant sibi, cùm pudendam jam nuditatem tegere conarentur umbrâ frondosi ligni, & frondium succinctoriis, & verbis excusatoriis Quàm latè extunc & deinceps omnem posteritatem hæreditarium hypocrisis virus infecit? Quem dabis de filiis Adam, qui quod est non dico velit, sed vel patiatur videri. Situs violæ floris terræ est proximus, [f] & optimè. Ita enim habes docentem Apostolum: *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* Non habent hanc proprietatem istius floris, qui se aliis meliores putant, vel aliis meliores videri volunt, quamvis sibimetipsis parvi sunt. Sunt enim nonnulli, qui quidem in conscientiis suis se subjectos judicant, sed tamen videri foris volunt aliis meliores. Isti staturam hujus floris habent, qui sibi intùs in animo parvi sunt, situm verò non habent: quia volunt foris super alios elevari, de quibus dicit Salamon: *Mensura & mensura, pondus & pondus abominatio est Domino.* Et in lege Moysis duplex pondus prohibetur haberi. Duplex quippe pondus habet ille, qui sibi malorum conscius, malum se judicat: aliis verò vult foris bonus, & aliis melior apparere. Agitantur hi quicunque tales sunt, vitio hypocriseos. Porrò est nardus humilis herba [g] quã etiam calidæ fuerunt esse naturæ hi, qui herbarũ vires

d *Tract. de convers. ad Cler. c. 19. n. 33.* e *Ser. 82. in cant. n. 3.* f *Tract. de vite myst. c. 17. n. 64.* g *Ser. 42. in Cant. n. 6.*

vires curiosiùs explorarunt: & ideo per hanc videor mihi non inconvenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere, sed quæ sancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea sanè dico, quoniam est humilitas quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & est humilitas, quam charitas format & inflammat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si temetipsum intùs ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione dijudices; non dubito quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamvis necdum fortasse id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minimè adhuc de amoris infusione. Nam si veritatis ipsius, quæ te tibi veraciter atque salubriter demonstravit, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore fuisses; voluisses propuldubio, quod in te est, eandem de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatem habere cognoscis. Sanè quod in te est dixerim, quoniam plerumque non expedit innotescere omnibus omnia, quæ nos scimus de nobis: atque ipsa veritatis charitate, & charitatis veritate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoscenti. Alioquin si privato amore tui tentus detines pariter intra te judicium veritatis inclusum, cui dubium est minùs te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Vides igitur non esse idipsum (h) hominem de seipso non altum jam sapere, veritatis lumine redargutum, & humilibus spontè consentire, munere charitatis adjutum. Illud enim necessitatis est,

h *Ibidem. n. 7.*

eſt, hoc voluntatis. Chriſtus Jeſus, *qui cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinanivit* (inquit Apoſtolus) *formam ſervi accipiens*, & formam humilitatis tradens. Ipſe ſe exinanivit, ipſe ſe humiliavit, non neceſſitate judicii, ſed noſtri charitate. Poterat nimirùm vilem ſe & contemptibilem demonſtrare, ſed planè non reputare, quoniam ſciebat ſeipſum. Voluntate proinde humilis fuit, & non judicio, qui talem ſe obtulit, qualem ſe neſcivit: magis autem placuit minimum reputari, qui ſe Summum non ignorabat. Denique ait: *Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde*. Corde dixit, cordis affectu, id eſt voluntate. Itaque neceſſitatem excluſit, qui voluntatem confeſſus eſt. Non enim quomodo ego vel tu invenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam ſuppliciis, dignos plagis: non, inquam, ita & ille: quæ tamen omnia expertus eſt, quia volvit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quam cordis ſuaſit affectio, non quam extorſit diſcuſſio veritatis. Propterea [i] dixi hanc voluntariæ humilitatis ſpeciem non redargutione veritatis, ſed charitatis intra nos infuſione creari: quia cordis eſt, quia affectionis, quia voluntatis: an verò rectè dixi, tu judica. Itemquè etiam hoc tuo æquè examinetur judicio, dignene eandem Domino aſſignaverim, quem charitate conſtat exinanitum, charitate minoratum ab Angelis, charitate parentibus ſubditum, charitate Joannis Baptiſtæ manibus inclinatum, charitate carnis infirma paſſum, charitate poſtremò morti obnoxium, cruce inglo-

i *Ibidem. n.* 8.

inglorium extitisse. Sed & hoc unum adhuc tui sit considerare arbitrii, rectene etiam hanc ipsam humilitatem ita charitate calentem, herba humili & calida, *id est* nardo putaverim designatam. Et si ita cuncta probaveris (probabis enim rationi manifestissimæ aquiescens, tunc si jam apud teipsum humiliatus es necessaria illa humilitate, quam scrutans corda & renes veritas sensibus ingerit animæ vigilantis) adhibe voluntatem, & fac de necessitate virtutem, quoniam nulla est virtus sine convenientia voluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis alter apparere foris, quàm te invenis intùs. Alioquin time ne de teipso legas: *Qoniam dolosè egit in conspectu ejus, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. Pondus* (inquit Sapiens) *& pondus abominatio est apud Deum*. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud teipsum veritatis trutinâ ponderatus, & foris alterius precii mentiens majori te pondere vendis nobis, quàm ab ipsa accepisti? Time *D*eum, & noli hanc rem pessimam facere: ut quem humiliat veritas, extollat voluntas. Non aliud abscondas intùs [K] & aliud ostendas foris. Non sis aliud in secreto, & aliud in publico. Qualis vis haberi, talis esto: qualis es in facie, talis esto in operatione: & qualis es in vultu, talis esto in actu.

K §. II.

k *Tract. de modo bene vivent. cap. 9. n. 27.*

§. II.

Jeſus autem dixit illi: Amice, ad quid veniſti? Juda, oſculo filium hominis tradis? Matt. 26. Luc. 22.

O bonitas Redemptoris! [l] O pietas Creatoris! Neminem vult perire, ſed omnes fieri ſalvos. Manifeſtat crimen, & dat locum pænitentiæ: ut proditor videns ſe latere non poſſe, agat pænitentiam. Hoc autē benignitatis fuit (m) ut omnia illa exhiberet Jeſus, quæ pravi cordis pertinaciam emollire poſſent. Nam & veteris amicitiæ non immemor illum commonvit, dicens: *Amice, ad quid veniſti?* Atque horrore ſceleris ſui cor impii ferire volvit, cū dixit: *Juda, oſculo filium hominis tradis?* Homo unanimis (n) qui ſimul mecum dulces capiebas cibos, qui in paropſide panē mecū pariter intinxiſti? Panis intinctio (o) ſignificat fictionem Judæ, qui fictus amicus venerat ad cænam. Proinde (p) non dicet hypocrita: *Gloria mea hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ meæ*: quia & ſi judicantium ſecundùm faciem, verbo, vultu, habituquè ſimulatorio illudat opinioni, ſed non ejus qui ſcrutatur renes & corda, fallit & evadit judicium. Siquidem Deus non irridetur. Cujus utique ſcientiam nemo effugit, ſententiam non ſubterfugit, etiam quod propriam latet conſcientiam. Audivit Deus in corde cogitantis, quod non audit vel ipſe qui cogitat. Aderat auris Eliſei Prophetæ abſentis Gieſi ori fortiuè poſcentis pecuniam:

l *Ser. 3. in ult. Cæna n. 20.* m *Ser. de Paſſ. Dom. num. 9.* n *Tract. de Converſ. ad Cleric. cap. 19. n. 33.* o *Ser. 3. in ultim. Cæna n. 20.* p *Tract. de Offic. & mor. Epiſc. cap. 6. n. 21. & 22.*

niam: & ego quantumlibet in occulto lædere cogitans aut proximum nequiter, aut turpiter meipsum, non verear aurem nusquam absentem? Tremenda prorsùs auris & reverenda, cui non cessat quies, non tacet silentium. Denique ait: *Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis*. Sed quid est quod dicit, *ab oculis meis*? An & nostra Deus non solùm audit, sed & videt arcana? Quales oculi qui contemplantur cogitationes? Non sunt coloratæ ut videantur, sicut nec sonant ut audiantur. Solent sentiri à cogitante, non audiri ab auscultante, non à contemplante videri. Meritò tamen Domiuus scit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt. Cur enim nesciret, quas & audit & videt? His præcipuè duobus sensibus, id est, visui & auditui nemo putat fidem esse negandam. Hoc nos scire constanter adstruimus, quod vidimus & audivimus. Meritò itaque non erat opus Domino Jesu, ut quis testimonium perhiberet de homine. Ipse nimirùm sciebat quæ essent in homine. *Quid cogitatis* (ait) *mala in cordibus vestris*? Respondebat non sermonibus, sed cogitationibus. Audiebat non loquentes, videbat non apparentes. Ubique enim regnat [q] ubique imperat, ubique Majestas ejus, sed gratia fortè non ita. Non, inquam, ubique sicut potestas, sic & voluntas ejus bona & beneplacens & perfecta. Alioquin quid est quod dicimus: *Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra*? Fit enim voluntas ejus de omnibus, fit per omnes, non in omnibus tamen. Sed hoc (r) dico planiùs. Sponsus quidem Christus æqualiter atque indifferenter præstò ubique est, Divinæ utique

q *Ser. 5. de verb. Esa: nu. 5.* r *Ser. 56. in Cant. num. 4.*

præsentiâ Majestatis, & magnitudine virtutis suæ. Gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibusdam longè, quibusdam propè esse dicitur Angelorum duntaxat & hominum, idest, rationalium creaturarum. Denique longè à peccatoribus salus. Et Sanctus David nihilominus dicit: *Ut quid Domine recessisti longè?* Cæterùm à sanctis pia dispensatione ad tempus, & non ex toto, sed juxta aliquid aliquando longè se facit. Peccatoribus autem de quibus dicitur: *Superbia eorum ascendit semper*: & item: *Inquinatæ sunt viæ illorum in omni tempore*: semper valdequè longè est, atq; in ira hoc, & non in misericordia. Quamobrem orat ad Deum Sanctus David, & ait: *Ne declines in ira à seruo tuo*: sciens quia & in misericordia potuerit declinare. Propè est ergo Dominus sanctis & electis suis etiam cùm longè esse videtur, & non æqualiter omnibus, sed aliis plùs, aliis minùs pro diversitate meritorum. Attendite & vos vobis in omni loco [s] scientes quoniam omnia vestra norit, scrutans corda & renes Deus, qui finxit singillatim corda vestra, & intelligit omnia opera vestra. Ubi est? [t] Quid dixi miser? Sed ubi non est? Altior est cœlo, inferno profundior, latior terrâ, mari diffusior. Nusquam est, & ubique est, quia nec abest ulli, nec ullo capitur loco. Quid est Deus? [u] *Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia*. Quæris si in ipso sunt omnia, ipse ubi? Nihil minus invenio. Quis capiat locus? Quæris ubi non sit? Ne hoc quidem dixerim. Quis sine Deo locus? Incomprehensibilis est Deus: sed non parum appre-

s *Ser.9. in Cant. nu.* 4. t *Ser: 4. diu. nu.* 2. u *lib.* 5. *de Consid: cap.6: nu.* 14.

apprehendisti, si hoc tibi de eo compertum est, quòd nusquam sit, qui non clauditur loco, & nusquã nonsit, qui non excluditur loco. Suo autem sublimi atque incomprehensibili modo, sicut omnia in ipso, sic ipse in omnibus est. Non est tamen [x] corporalis Divina substantia, nec in formam hominum membris distincta corporeis. Spiritus est Deus: & quæ de eo dicuntur, spiritualiter vestiganda. Animæ (y) corporalibus & corporeis egent sensibus, per quæ sibi invicem innotescant, & valeant. At non ita omnipotens Deus, cui de sola voluntate celeris suppetit efficientia tàm creandis rebus, quàm ordinandis pro ut voluerit. Valet cui vult, quantum vult, & absque corporalium officio obsequiovè membrorum. Quid? Ad intuenda quæ condidit ipse, putas sibi requirat corporei sensus adjutorium? Nihil omnium omninò latet aut effugit lucem ubique præsentem, nec tamen ut agnoscat aliquid, necessarium habet renunciantis sensus ministerium. Nec solùm universa noscit sine corpore, sed & innotescit mundis corde sine corpore. Propterea expedit omni animæ, [z] Deum semper attendere tanquam proprium nonmodò adiutorem, sed etiam inspectorem. Quomodo enim negligens poterit fieri, qui intuentem se Deum nunquam desinit intueri? Aut quomodo non quasi proprium illum habere videtur, qui sic eum super se videt intentum, ut omnia interiora ejus & exteriora omni hora considerare non cesset: omnesquè non solùm actus, sed etiàm ipsos subtilissimos animæ motus perscrutetur atque dijudicet? Audit planè qui plan-

x *Ser. 5. de verb. Esa: nu. 9.* y *Ser: 4. in Cant: num. 4.* z *Ser. 2. super Psal. 90. nu. 3.*

plantavit aurem [a] & qui finxit oculum, ipse considerat. Non illius Solis arcet radios maceria lapidum, quos ipse creavit: non vel ipse corporis hujus paries veritatis excludit aspectum. Nuda sunt ejus oculis omnia, penetrabilior est ancipiti gladio. Ipsas quoque nonmodò cernit, sed & discernit cogitationum vias, & medullas affectionum. Denique si non totam humani cordis abyssum & quidquid in ipso latet, inspiceret præ ipso, non ille jam nil sibi conscius judicantis sese Domini sententiam tantopere formidaret. *Mihi* (inquit Paulus) *pro minimo est ut à vobis judicer, aut ab humano die, sed neque meipsum judicio: nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum. Qui autem judicat me Dominus est*

§. III.

Tunc accesserunt cohors & tribunus, & ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, & manus injecerunt in eum: & tenuerunt & ligaverunt eum. Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18.

Tunc videlicet cùm traditus esset (b) iniecerunt manus in Jesum, & vinxerunt eum. O Rex regum & Domine dominantium, quid tibi & vinculis? Ligantur vites, ne si jaceant in terra, aut minuantur, aut corrumpantur fructus earum. Incorruptibilis autem fructus fuit, & est. Quare ergo ligatur? Benè quidam Rex, cùm percussus humanâ sagittâ patere-tur,

a *Tract. de Convers. ad Cleric. cap. 9. num. 18.* b *Tract. de vit. myst: cap. 4. num. 12.*

tur, ut se ligari permitteret donec exçideretur, quia levissimo motu mortem posset incurrere: *Non decet*, inquit, *vinciri Regem: libera sit Regis & semper salva potestas*. O Deus deorum, quantum derogatum fuit libertati & potentiæ tuæ! Tu enim ligaris vinculis, qui solus ligandi & solvendi potestatem habes. Sed propter misericordiam tuam ligatus es, ut nos à miseriis nostris faceres absolutos. Ecce Philisthæi super te (c) Samson. Non illos à te absterruit, quòd in hora apprehensionis tuæ omnipotenti brachio tuo terræ eos allisisti, non quidem defensionis causâ, sed ut cognosceret humana præsumptio nihil se posse adversùs te, nisi quantum permitteretur à te. Et nec tunc misericordiæ effundere super inimicos tuos, & distillare fauum dulcedinis tuæ Christe cessasti, ac defensoris tui zelum à læsione trahentium te compescuisti. Maledictus furor eorum, quia pertinax, quem nec majestas miraculi, nec pietas beneficii potuit confringere. Majestatis namque fuit, [d] quòd volentes eum capere, prostravit: benignitatis fuit, quòd abscissam sui persecutoris auriculam loco simul & sanitati restituit. O grossum vipereumquè affectum Judæorum (e) odire hominem qui hominum corpora sanat, & animas salvat! O nihilominùs intellectum grossum & certè bovinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei! Nimiùm me fortassè queratur in sui suggillatione Judæus, qui intellectum illius dico bovinum. Sed legat in Esaja, & plusquam bovinum audiet. *Cognovit*, inquit, *bos possessorem suum, & asinus præ-*

 sepe

c *Ser. de Pass. Dom. n. 9. & 10.* d *Serm. de Aduen. Domini num. 1. tom. 6. pag. 600.* e *Ser. 60. in Cant. num. 4. & 5.*

ſepe Domini ſui: Iſraël autem non cognovit me, populus non intellexit. Vides me Judææ mitiorem tibi Propheta tuo? Ego te comparavi jumentis, ille ſubiicit. Quanquàm in ſua perſona Propheta non dixit hoc, ſed in Dei, qui Deum ſe & in ipſis operibus clamat: *Et ſi mihi*, inquit, *non creditis, operibus credite: & ſi non facio opera Patris, nolite credere.* Nec ſic tamen evigilant ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum beſtialem hanc & pluſquam beſtialem habetudinem ab eis depellere quivit. De qua non minùs mirabili quàm miſerabili cæcitate factum eſt, ut in illud tam horrendum tamquè enormiter groſſum facinus proruerint, Domino majeſtatis iniicientes manus ſacrilegas. O quàm [f] immitia fuerunt illorum immitiſſimorum vincula, quibus Agnum mitiſſimum vinciebant! Quis audiat ſine gemitu [g] qualiter homicidas manus in illa hora in Jeſum iniecerunt, & innocentes manus ſuas vinculis adſtringentes, Agnum manſuetiſſimum nihil loquentem, adinſtar latronis contumelioſè traxerunt ad victimam? Occurrat itaque ſpiritualiter [h] & ingerat ſemetipſum cordibus noſtris Dominus Chriſtus, proditus & venditus à diſcipulo, à Judæis tanquam vile mancipium precio ſatis exiguo comparatus, captus, tractus, & ligatus tanquam homo ſine adiutorio. Vinculum fuit funis [i] quo ligabatur, cùm caperetur. Ita enim habes: *Tunc*, videlicet cùm traditus eſſet, *iniecerunt manus in Jeſum*,

f *Tract. de vite myſt. cap.* 4. *num.* 12. g *Ser. de Paſſ. Domini nu.* 10. h *Ser.* 2. *in Cœna Domini num.* 7. i *Tract. de vite myſt. cap.* 4. *nu.* 12.

ſum, & vinxerunt eum. Vinciamur ergo vinculis paſſionis boni Jeſu [k] ut etiam vinculis charitatis cum illo vinciri poſſimus. Ipſe vinculis charitatis devinctus ad ſuſcipienda vincula paſſionis de cęlo eſt tractus in terras: nos è contrario, qui de terris trahi deſideramus in cælum, priùs paſſionis vinculum noſtro Capiti colligemus, ut per hoc ad charitatis vincula pertinentes unum efficiamur cum ipſo, ſecundùm quod oravit Patrem dicens: *Rogo Pater, ut quos dediſti mihi*, confirmati in charitate, *ſint unum in nobis, ſicut tu & ego unum ſumus*. Quid hac unitate glorioſius? Quid ultra vel optare poteris vel habere? Unum cum Sponſo Jeſu tu eris. O felix, felicior, imò omnium feliciſſima unitas! Hac unitate ſe Apoſtolus Chriſto unitum ſentiebat, cum dixit: *Quis ſeparabit nos à charitate Chriſti? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an perſecutio, an periculum, an nuditas, an gladius? Certus ſum, quia neque mors, neque Angeli, neque principatus, neque poteſtates, neque altitudo, neque profundum, neque alia creatura poterit nos ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Jeſu*. Optemus totis deſideriis, hujus charitatis vinculis Sponſo & Domino noſtro colligari, itaut ejus ſequentes veſtigia illuc pervenire poſſimus, ubi ipſe eſt qui dixit: *Volo Pater, ut ubi ego ſum, illic ſit & miniſter meus*. Sed [l] quomodo poſſunt tam diverſa coniungi? *Mihi* (ait Sanctus David) *adhærere Deo bonum eſt*. Immediatè ei coniungi non poſſumus, ſed per medium aliquod poterit fieri fortaſſis iſta coniunctio. Tria autem ſunt vincula, quibus Deo aſtringimur: & ſic tria, ut ſola cum ſolis iſtis vel iſto- rum

l Ser. 4. inter. diu. nu. 3.

rum similibus omne quod ligatur, ligetur. *Primum vinculum sunt funes.* Hoc vinculum astringit fortiter & durè. Fune quodammodò alligatus est Redemptori, si quis fortè dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis: & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitùs abrumpatur. Durum profectò vinculum est & molestũ, sed & periculosum nimis,& quòd diu teneri non possit: siquidem putrescũt funes, & pudoris vinculum aut obliviscimur,aut abrumpimus citò. *Secundùm vinculum*[m] *sunt clavi* lignei vel ferrei. Hoc vinculum astringit fortiùs & duriùs. Est autem qui clavis configitur Domino majestatis, quem timor Dei ligat, qui non expavescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorum: & hic quidem peccare non metuit, sed ardere. Duriùs tamen & fortiùs primo imprimitur, quia cùm ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. *Tertium vinculum est gluten.* Hoc vinculum astringit suaviter & securè. Glutine autem ei conglutinatur, idest charitate, qui tam suaviter quàm securè ligatus adhærens Deo, unus spiritus est cum eo. Iste est qui quæcunq; undecunque, sive quæ facit, sive quæ ei fiunt, ad suum commodum revocat & retorquet. Beatus hujusmodi homo, & abundanti Spiritûs influens majestate, qui suavis & unctus portat omnes, & neminem onerat ipse: qui terribilius & horribilius ipsâ gehennâ judicat in re levissima vultum Omnipotentis scienter offendere. *Glutinum bonum est*, ait Esajas. Bonum est revera & jucundum, quia alia duo comparatio-

m *Ibidem n. 4.*

ratione iſtius gravia & importabilia ſunt. Sed ille miſericors oculus qui novit figmentum noſtrum, neminem ſalvandorum dimittit in primo, ſed provehit ad ſecundum: & nec ibi deſerens, de ſecundo perducit ad tertium. Primò ſiquidem quia pudet deſerere, æſtuantes vix ſuſtinemus ad horam: ſecundò jam timentes & ſperantes proficimus: tertiò perficimur amantes. Sic igitur duobus præcedentibus timore pariter & pudore excluſis, in ſolius amoris reclinatario commoramur.

CAPUT X.

De auricula Malcho amputata, & de fuga diſcipulorum.

1. *Chriſtus reprehendens Petrum ob abſciſſionem auriculæ Malchi, oſtendit intempeſtiuum fuiſſe ejus zelum ad excolendam vineam ſterilem: per quam deſignatur populus Judæorum.* 2. *Præcipiens Petro mittere gladium in vaginam, innuit quidem non trucidandos eſſe Judæos neque effugandos: non tamen prohibet evaginandum gladium ad debellandum Paganos. Docemur, hæreticos non armis ſed argumentis convincendos eſſe, ut reconcilientur Eccleſiæ Catholicæ.* 3. *Oſtenditur, quòd diſcipuli fugientes tunc reliquerãt Jeſum corporaliter ſimul & mentaliter, mulieres verò tantùm mentaliter: ſed B. V. Maria neutro modo reliquerat eum. Et probatur, Chriſtum eſſe veram Vitem, palmites verò eos eſſe omnes qui ei adhærent fide: cujus quatuor acceptiones afferuntur.*

§. I.

§. I.

Et ecce unus ex his qui erant cum Jesu, Simon Petrus habens gladium eduxit eum, & percutiens servum principis Sacerdotum, amputavit illi auriculam dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. Et cùm tetigisset Jesus auriculam ejus, sanavit eum. Tunc dixit Petro Jesus: Converte gladium tuum in locum suum. Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22. Joan. 18.

Meritò quidem Petrus abscidit auriculam servi [a] ut viam faceret veritati, & veritas liberaret eum, id est, liberum faceret. Sed non erat tunc putationis tempus [b] & ideò audivit: *Converte gladium tuum in locum suum*. Erat enim hora & potestas tenebrarum, & quisquis tunc discipulorum levaret gladium vel ferri vel verbi, aut ferro truncandus erat, & neminem lucraretur, nec quidpiam fructûs afferret: aut certè timoris gladio ad negandum cogendus erat, et sic magis ipse periret juxta verbum Domini, quod subjunxit mox ita dicens: *Omnis qui accipit gladium, gladio peribit*. Quis nempe cæterorum ante pavendam mortis imaginem impavidus staret, trepidante & cadente Principe suo: & qui voce confortatoria sui Imperatoris fuerat præmunitus & præmonitus alios confortaret? Cæterùm nec is [c] nec illi sibi adhuc induerant virtutem ex alto,

a *Ser. 28. in Cant. nu. 4.* b *Ser. 58. in Cant. nu. 5.* c *Ibidem nu. 6.*

alto, & ob hoc tutum non erat eis exire in vineas, & exerere linguæ ſarculum, & gladio Spiritûs putare vites, putare palmites, ut fructum plùs afferrent. Denique ipſe Dominus tacebat in paſſione, & in multis interrogatus non reſpondebat, *factus* (juxta Prophetam David) *ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones*. Dicebat autem: *Si vobis dixero, non credetis mihi: ſi autem interrogavero, non reſpondebitis mihi*. Sciens tempus putationis nondum adveniſſe, nec reſponſuram prorsùs vineam ſuam impenſis laboribus: ideſt, nec fidei, nec boni operis fructum aliquem relaturam. Quare? Quia hyems erat in cordibus perfidorum Judæorum, & hyemalis quidam malitiæ imbres occupaverant terram, jacta ſemina verbi ſuffocare quàm fovere paratiores, ſed & cultui vinearum omnem nihilominùs impendendam operam fruſtraturi. Quos vos me nunc putatis [d] dicere imbres? Iſtosne quos videmus currentes per aëra nubes turbulento ſpiritu ſpargere ſuper terram? Non eſt ita. Sed quos de terra in aërem ſursùm ferunt homines turbulenti ſpiritus, ponentes in cælum os ſuum, & lingua eorum tranſiens in terram, tanquam pluvia amariſſima terram ipſam paluſtrem & ſterilem facit, & tam plantis quàm ſatis inutilem, non quidem his viſibilibus atque corporeis ad noſtros utique corporeos uſus datis: de quibus nulla planè, ſicut nec de bobus cura eſt Deo. Sed quibus? Profectò quæ ſevit & plantavit Dei manus & non hominis, quæ & vel germinare vel radicari in fide & charitate poterant, & fructus parturire ſalutis, ſi bonis & temporaneis imbri-

d *Ibidem nu.* 7.

bribus rigarentur. Animæ denique sunt, pro quibus Christus mortuus est. Uæ nubibus pluentibus istiusmodi imbres super eas qui lutum faciant, fructum non afferant. Nam sicu t sunt & bonæ & malæ arbores, ferentes quæque fructus pro sui dissimilitudine differentes, bonæ videlicet bonos, & malæ malas: ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malos quæ malos pluant imbres. Et vide ne fortè innueret nobis hanc nubium imbriumquè differentiam Dominus, cùm per Esajam dicebat: *Mandabo nubibus meis, ne pluant imbrem super eam*: haud dubium quin super vineam. Cur putas adiunxisse signanter, *meis*, nisi quia sunt & malæ nubes, quæ non sunt ejus? *Tolle, tolle*, (inquiunt) *crucifige eum*. O nubes violentas & turbidas! O imbrem procellosum! O torrentem iniquitatis, evertere magis quàm fæcundare idoneum! Nec minùs malus minusvè amarus, minori licet impetu proruens imber ille, qui subsecutus est: *Alios salvos fecit, seipsum non potest saluum facere? Christus Rex Israël descendat nunc de Cruce, & credimus ei*. Porrò Philosophorum ventosa loquacitas non bonus imber est, qui sterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multò magis prava dogmata hæreticorum mali imbres sunt, quæ pro fructibus spinas producunt & tribulos. Mali imbres sunt etiam traditiones Pharisæorum, quos Salvator redarguit, & ipsi nubes malæ. Et nisi existimes me iniuriam facere Moysi, nam bona nubes est illa, non omne quod pluit vel ipsa, bonum tamen dicam, ne illi contradicam qui ait: *Dedit illis*, idest Judæis, *præcepta non bona* (haud dubium quin per Moysen) & *justificationes in quibus non vivent in eis*. Literalis

lis illa (verbi causâ) observatio Sabbati sonantis requiem non donantis , indictus sacrificiorum ritus , interdictus porcinæ carnis esus , nonnullorumquè similium quæ immunda à Moyse censentur : pluvia est hoc totum ex illa nube descendens, sed nolo in agrum vel hortum meum quandoque descendat. Donec ergo istiusmodi aquæ pestilentes occupaverunt terram [e] & invaluerunt super eam , tempus suum vineæ non habuerunt : nec fuit quòd Sponsa invitaretur ad putandas vineas . Cæterùm illis decurrentibus terra apparuit arida , & flores apparuerunt in ea , significantes tempus putationis adesse. Quæris quando hoc fuit ? Quando putas , nisi cùm refloruit caro Christi in resurrectione? Et hic primus & maximus est flos , qui apparuit in terra nostra : nam primitiæ dormientium Christus . Flores etiam fuerunt , qui primi crediderunt de populo , primitiç sanctorum . Flores eorum miracula instar florum producentia fructum fidei . Nam postquam ille infidelitatis imber aliquantulùm vel ex parte abiit & recessit , secuta mox est pluvia voluntaria quam segregavit Deus hæreditati suæ, & flores apparere cæperunt . Dominus dedit benignitatem , & terra nostra dedit flores suos : ita ut una die tria millia , in alia quinque millia de populo crederent, adeo in brevi crevit florum numerus , idest, credentium multitudo . Et non potuit gelu malitiæ prævalere adversùs flores qui apparebant , nec præripere (ut assolet) fructum vitæ quam promittebant . Nam cùm omnes qui crediderant induerentur virtute ex alto, surrexerunt ex eis homines qui minas hominum con-

e *Ibidem nu. 8.*

contempserunt, fortes in fide: passi sunt quidem quàm plurimos contradictores, sed non cesserunt, neque subterfugerunt quominùs & facerent & annunciarent opera Dei. Processu temporis tempestas sedata est (f) & pace reddita terris, creverunt vineæ & propagatæ & dilatatæ sunt, & multiplicatæ super numerum. Et tunc demùm Sponsa ad vineas invitatur, non quidem ad plantandum, sed ad putandum quod plantatum jam erat. Opportunè quidem, nam id opus pacis tempus requirebat. Quando etenim persecutionis tempore id liceret? Alioquin sumere in manus gladios ancipites, facere vindictam in nationibus, increpationes in populis, alligare reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis, & facere in eis judicium conscriptum: hoc quippe putare vineas est. Spirituali sensu *vineas* Ecclesias, [g] id est, fideles interpretamur populos, juxta Esaiæ Prophetæ sensum dicentis: *Vinea Domini Sabaoth domus Israël est.*

§. II.

Dixit Jesus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquàm duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Joan. 18. Matt. 26.

Licet

f *Ibidem nu.* 9. g *Ser.* 30. *in Cant. nu.* 3.

Licet Judæi [h] qui per Judam significantur, panem intinctum comedunt, quia Christum Jesum non Deum, sed purum hominem fuisse credunt: & mortem illius concedunt, sed resurrectionem adhuc non admittunt. Non sunt tamen persequendi Judæi [i] non sunt trucidandi, sed nec effugandi quidem. Interroga tu Divinas paginas. Novi quod in Psalmo legitur prophetatum de Judæis: *Deus ostendit mihi* (inquit Ecclesia) *super inimicos meos, ne occidas eos: ne quando obliviscantur populi mei*. Numquid tu major es Patre nostro Abraham [k] qui eodem Deo prohibente gladium deposuit, quo jubente levaverat? Numquid tu major es Principe Apostolorum, qui quæsivit à Domino: *Domine, si percutimus in gladio?* Sed instructus es omni sapientia Ægyptiorum, idest, sapientià hujus mundi, quæ stultitia est apud Deum. Aliter solvis quæstionem Petri, quam ille docuit qui dicit: *Mitte gladium in locum suum. Omnis enim qui acceperit gladium, gladio peribit*. Nonne copiosiùs triumphat Ecclesia de Judæis per singulos dies, vel convincens, vel convertens eos, quàm si semel & simul consumaret eos in ore gladii? Numquid in cassum constituta est illa universalis oratio Ecclesiæ, quæ offertur pro perfidis Judæis à Solis ortu usque ad occasum, ut Deus & Dominus auferat velamen de cordibus eorum, ut ad lumen veritatis à suis tenebris eruantur? Nisi enim eos qui increduli sunt, credituros speraret, superfluum videretur & vanum orare pro eis. Sed considerat oculo pietatis, quòd Dominus habet respectum gratiæ

h *Ser. 3. in ult. Cæna nu. 21.* i *Epist. 322. nu. 6.* k *Epist. 323. nu. 2.*

apud eum qui reddit bona pro malis, & dilectionem pro odio. Ubi est ergo illud quod dictum est: *Videas ne occidas eos*? Ubi est: *Cùm plenitudo gentium intraverit, tunc omnis Israël salvus fiet*? Ubi est: *Ædificans Jerusalem Dominus, dispersiones Israëlis congregabit*? Tune es ille qui mendaces facies Prophetas: & evacuabis omnes thesauros pietatis & misericordiæ Jesu Christi? Vivi quidam apices nobis sunt Judæi (1) repræsentantes Dominicam Passionem. Propter hoc dispersi sunt in omnes Regiones, ut dum justas tanti facinoris pœnas luunt, testes sint nostræ redemptionis. Unde & addit in dicto Psalmo loquens Ecclesia: *Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Domine*. Ita factum est. Dispersi sunt, depositi sunt, duram sustinent captivitatem sub Principibus Christianis. Convertentur tamen ad vesperam, & in tempore erit respectus eorum. Denique *cùm introierit gentium plenitudo, tunc omnis Israël salvus erit*, ait Apostolus Paulus. Si Judæi penitùs conterantur, unde jam prosperabitur eorum in fine promissa salus, sive conversio? Planè & gentiles (*Turcæ, & Tartari*) si essent similiter expectandi, sustinendi forent potiùs quàm gladiis expetendi. Nunc autem cùm in nos cæperint esse violenti, opportet vim vi repellere eos qui non sine causa gladios portant. Est autem Christianæ pietatis ut debellare superbos, sic & parcere subiectis: his præsertim quorum est legislatio repromissa, & ex quibus Christus secundum carnem natus est, qui est benedictus in sæcula. Proinde Christi

1 *Epistola 332. nu. 6. & 7.*

sti milites securi præliantur prælia Domini sui (m) nequaquam metuentes aut de hostium *Turcarum* cæde peccatum, aut de sua nece periculum: quandoquidem mors pro Christo vel ferenda vel inferenda, & nihil habeat criminis, & plurimum gloriæ mereatur. Hinc quippe Christo, inde Christus acquiritur: qui nimirùm & libenter accipit hostis mortem pro ultione, & libenter præbet seipsum militi pro consolatione. Miles inquam Christi securus interimit, interit securior. Sibi præstat cùm interit, Christo cùm interimit. Non enim sine causa gladium portat. Dei etenim minister est ad vindictam malefactorum, ad laudem verò bonorum. Sanè cùm occidit malefactorem, non homicida, sed, ut ita dicam, malicida, & planè Christi vindex in his qui malè agunt, & defensor Christianorum reputatur. Cùm autem occiditur ipse, non perisse, sed pervenisse cognoscitur. Mors ergo quam irrogat, Christi est lucrum: quam excipit, suum. In morte Pagani Christianus gloriatur, quia Christus glorificatur. In morte Christiani liberalitas Regis aperitur, cùm miles remunerandus educitur. Porrò super illo *lætabitur justus cùm viderit vindictam*: de isto dicet homo: *Si utique est fructus justo; utique est Deus judicans eos in terra*. Non enim vel Pagani necandi essent, si quoquomodò aliter possent à nimia infestatione seu oppressione Fidelium cohiberi. Nunc autem meliùs est ut occidantur, quàm certè relinquatur virga peccatorum super sortem justorum: ne fortè extendant justi ad iniquitatem manus suas. Quid

L 2 enim?

m *Tract. de exhortat. ad milit. templi cap. 3. nu. 4.*

enim? (n) Si percutere in gladio omninò fas non est Christiano, cur ergo præco Salvatoris contentos fore suis stipendiis militibus indixit, & non potiùs omnem militiam interdixit? Si autem (quod verum est) omnibus fas est ad hoc ipsum duntaxat divinitùs ordinatis, ut depulsis Divinæ transgressoribus legis, secura ingrediatur gens justa custodiens veritatem? Securè proinde dissipentur gentes quæ bella volunt, & abscindantur qui nos conturbant: & disperdantur de Civitate Domini omnes operantes iniquitatem, qui repositas in Hierosolymis Christiani populi inæstimabiles divitias sustulerunt, Sancta polluerunt, & hæreditate possederunt Sanctuarium Dei. Exeratur gladius uterq; Fidelium in cervices inimicorum, ad destruendam omnem altitudinem extollentem se adversùs scientiam Dei, quæ est Christianorum Fides: ne quando dicant gentes: *Ubi est Deus eorum*? Cæterùm (o) etsi juxta allegoriam Ecclesias vineas, vulpes hæreses vel potiùs hæreticos ipsos intelligamus: simplex est sensus, ut hæretici capiantur potiùs quàm effugentur. Quia fides suadenda est (p) non imponenda. Quanquam meliùs proculdubio coercerentur gladio illius videlicet qui non sine causa gladium portat, quàm in suum errorem multos traiicere permittantur. Dei enim minister ille est, vindex in iram ei qui malè agit. Capiantur, dico, (q) non armis, sed argumentis quibus refellantur errores eorum: ipsi verò si fieri potest reconcilientur Ecclesiæ Catholicæ, revocentur ad veram fidem. Hæc est enim voluntas ejus, qui vult om-

n *Ibidem nu.* 5. o *Ser.* 64. *in Cant. nu.* 8. p *Ser.* 66. *in Cant. num.* 12. q *Serm.* 64. *in Cant. nu.* 8.

omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hoc denique velle ſe perhibet, qui non ſimpliciter capite vulpes, ſed, *Capite*, inquit, *nobis vulpes parvulas*. Sibi ergo & Sponſæ ſuæ, ideſt Eccleſiæ Catholicæ jubet acquiri has vulpes, cùm ait: *Capite eas nobis*. Itaque homo de Eccleſia exercitatus & doctus, ſi cum hæretico homine diſputare aggreditur, illò intentionem ſuam dirigere debet, quatenùs ita errantem convincat, ut & convertat, cogitans illud Apoſtoli Jacobi: *Quia qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum*. Quod ſi reverti noluerit nec convictus, poſt primam & ſecundam admonitionem (utpote qui omninò ſubverſus eſt) erit ſecundùm Apoſtolum devitandus. Ex hoc jam meliùs (ut quidem ego arbitror) effugatur, aut etiam religatur, quàm ſinitur vineas demoliri.

§. III.

Tunc diſcipuli omnes, relicto Jeſu, fugerunt. Petrus autem ſequebatur à longe. **Matt. 26. Joan. 18.**

Videamus (r) quanto deſperationis mærore diſcipulorũ in captivitate Jeſu corda percuſſa fuerũt. Solet vitis fructifera præcidi (s) quod corporaliter & figurativè accipi poteſt. Cultro ſiquidẽ timoris amputati ſunt à Jeſu omnes amici & proximi, ita ut non eſſet qui cõſolaretur eum ex omnibus charis ejus. Torcular enim calcavit ſolus, & de gentibus non erat vir cum eo. Et cùm ſuſtineret cor ejus improperium

r *Tract. de vite myſt. cap. 46. n. 187.* s *Ibidem cap. 2. num. 1. & 4.*

& miseriam, expectavit qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, etiam non invenit. Vide nunc quantùm præcisa fuerit Vitis nostra Jesus. Quæ vitis unquam tantùm præcisa fuit? Sed quæ est consolatio hujus præcisionis? Multus fructus. Multam enim & incomparabilem præcisionem sustinuit. Videtur tamen signanter dictum esse: *Et de gentibus non est vir meum*: tanquam intelligendum sit solas mulieres cum Jesu remansisse. Viris enim fortioris naturæ fugientibus præ timore, non fugit muliebris infirmitas, quæ etiam bajulantem sibi Crucem, & in Cruce morientem non derelinquerunt, sicut in persona Christi conquerentis loquitur Beatus Job: *Derelicta sunt tantummodò labia mea circa dentes meos*. Per labia quippe, quæ cæteris sunt membris molliora, muliebris sexus mollis & infirmus (qui solus Christo Discipulis fuggientibus adhæsit) intelligitur & figuratur. Elegit enim Dominus infirma mundi, ut confunderet fortia. Si verò fugam mentalem intelligimus, nec vir nec mulier relicti sunt cum eo, præter illam quæ sola benedicta est in mulieribus, quæ sola per illud triste Sabbathum stetit in fide, & salvata fuit Ecclesia in ipsa sola. Propter quod aptissimè tota Ecclesia in laudem & gloriam eiusdem Virginis diem Sabbathi per totius anni circulum celebrare consuevit. Verè & singulariter benedictus palmes, qui à sua Vite nullo potuit timore præcidi. Abscissi sunt viri qui dicunt: *Nos autem sperabamus, quòd ipse redempturus esset Israël.* Abscissę sunt mulieres, quę quamvis piè pręveniunt mortuo corpori Jesu humanitatis servitium exhibere, tamen illum resurrecturum nequaquam credebant. Et fortas-

tas-

taſſe propterea (quod tamen non aſſerendo dico , ne novas videar aſſertiones introducere)illa Mater Virgo quæ plus habuit pietatis , cum aliis ad ungendum non venit Corpus Chriſti ſepultum , quia fruſtra putabat eum ungi quem reſurrecturum ſciebat. Sperans firmiter (t) fortiterquè tenens ipſum ſecundùm promiſſum ſuum tertia die reſurrecturum . In ipſa ergo ſola in triduo illo fides Eccleſiæ ſtabat: & dum unuſquiſque hærebat, hæc quæ fide concepit, fidem quam à Deo ſemel ſuſcepit , nunquam perdidit ; ſpequè certiſſima Domini reſurgentis gloriam expectavit . Verè fortis hæc mulier (u)& præ cunctis poſt Filium honoranda . Verè & virago dici poteſt , quæ à viro Chriſto per animi fortitudinem ſeparata non eſt : ſed eum quem morientem & mortuum vidit , credidit immortalitatis gloriâ ſublimatum . Sed fortaſsè quis dicat : (x) Numquid non eum præſcierat moriturum? Et indubitanter . Numquid non ſperabat continuò reſurrecturum ? Et fidenter . Cæterùm quoad alios (y) jam tunc Deus implevit per os , quod olim præſignaverat per Prophetam dicens : *Percutiam paſtorem , & diſpergentur oves* . Omnes ſiquidem amici (z) & proximi & noti , fratres quoque , imò & ipſi diſcipuli unanimes & electi de mundo , à Domino Jeſu Chriſto in tantarum preſſurarum moleſtiis , in tanta confuſione , & tantis opprobriis , percuſſo paſtore velut erraticæ oves ſunt diſperſi . Fugerat quoque ille diſcipulus quem diligebat Jeſus , & ille ardens (*Petrus*) à longe ſequebatur : ſignorum imme-

t *Serm. de Lament. V. M. nu.* 11. u *Tract. de vite myſt. cap.* 2 *num.* 4. x *Serm.* 1. *de Virg. Deip. num.* 15. y *Serm.* 29. *in Cant. num.* 1.

memores divinorum, quæ Salvatorem toties viderant operari, imò & ipsi in nomine ipsius fuerant operati. Christus est Vitis(a) in quo est totus humor, id est, omnis plenitudo Spiritus Sancti corporaliter. Palmites ejus sunt Apostoli, & omnes qui Christo fide adhærent. Hanc Vitem, id est Christi humanam naturam Deus Pater mundavit, faciendo immunem à peccatis, & dando virtutes. Sic facit & palmitibus, licet non omninò sicut & Christo, unde sequitur: *Omnem palmitem in me non ferrentem fructum tollet eum, & omnem qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plùs afferat*, Omnes enim qui Christo adhærent fide, sunt palmites manentes in Christo, salutifera Vite. Sed alii faciunt fructum, alii in sterilitate persistunt. Alii florent & germinant, & botrum producunt dulcedinis: alii se per latitudinem foliorum expandunt, pulchritudinem cupientes habere tantùm viriditatis. Omnes qui in sterilitate persistunt, & qui per latitudinem sine fructu se foliorum expandunt, tempore putationis, si Deus Pater illos sine fructu invenerit, abscindet à Vite, & in ignem mitet, & ardent. Sed (b) forsitan tuum animum pulsat: quomodo qui fide Christo adhærent, abscindi ab ipso contingat, cùm omnis qui adhæret Christo, unus spiritus sit cum illo? Unde ut hoc tibi luce clarius constet, te scire oportet, quòd fides distinguitur per diversas proprietates. Dicitur fides mortua, fides ficta, fides perversa, fides recta, id est Catholica. Omnes enim homines in eo quòd christiani vocantur, Christo adhærere dicuntur: in

eo

z *Tract. de vite myst. cap.* 10. *nu.* 44. a *Serm.* 10. *in ultim. Cæna nu.* 76. b *Ibidem nu.* 77.

eo quòd Christiani sunt, fidem Christi habere dicuntur. Sed quorundam *mortua*, quorundam *ficta*, quorundam *perversa*, quorundam *Catholica* est fides. In *prima* sunt superbi & luxuriosi, pecuniæ cupidi, fures & latrones, & alii hujusmodi. In *secunda* sunt non obedientes patribus spiritualibus, ingrati de donis cœlestibus: qui sunt sine affectione fraterna, sine pace charitatis, fratrum criminatores, iræ incontinentes, voluptatum amatores magis quàm Dei, habentes speciem pietatis, virtutem ejus abnegantes. In *tertia* sunt hæretici, contra Deum elati, de suis erroribus superbi, in Deum blasphemi, per omnia aliis deteriores & scelestiores. Omnes isti conculcant Dominum Jesum Christum, & Sanguinem istius dulcissimæ Vitis ducunt pollutum. *In fide Catholica* sunt mites, patientes, mansueti, humiles, virgines, casti, continentes, dilectores Dei & proximi, ad omne opus parati, expectantes redemptionem filiorum Dei: in quorum numero nos Dominus computare dignetur. Valdè enim, dilectissimi, timere debemus hoc quod Dominus Jesus dicit: *Omnem palmitem in me non ferētem fructum, tollet eum.* Verūtamen (c) omnem palmitem veræ Viti adhærentem & facientem fructum, Deus Pater purgabit, sive putabit eum, ut fructum plùs afferat. Ut ergo, dilectissimi, Deum Patrem mereamur habere cultorem, adhæreamus veræ Viti, Domino Jesu Christo Salvatori nostro, non fide mortua, nec fide ficta, nec fide perversa: sed fide recta, quæ per dilectionem operatur, sine qua nullus salvari potest. Adhæreamus Christo, quia bonum est ei adhærere: & in

c *Ibidem num.* 79. & 81.

in illo ponamus totam ſpem noſtram, totum deſiderium noſtrum, confidentes in illum qui ſuſcitavit eum à mortuis, quia & ſuſcitabit mortalia corpora noſtra, & conſedere nos faciet cum illo in dextera ſua. Quod ipſe nobis per eundem Filium ſuum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum præſtare dignetur, qui vivit & regnat cum eodem Patre in unitate Sancti Spiritus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

DEO GRATIARUM ACTIO, ET BEATO BERNARDO.

Servo ejus dulci & fideli.

S. Bonavent, Concluſ. tract. medit de vita Chriſti.

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Secunda.

De gestis passionis Christi in civitate Jerusalem.

Ecce ascendimus Jerosolimam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellaverint, occident eum, & tertia die resurget: dixit Jesus duodecim discipulis suis. Luc. 18.

CAPUT I.

De gestis coram Anna Pontifice Judæorum.

1. *Christus de sua doctrina interrogatus à Pontifice Anna simulante se ignorare illam, respondit ei ut interrogaret potiùs eos, qui suas prædicationes auscultabant. Ostenditur triplicem esse ignorantiam culpabilem: necnon docemur, quantùm Christianæ pietati expediat auscultare doctrinam Christi, eamque adimplere opere. 2. Christus non solùm verbo commendavit nobis patientiam suam imitandam, sed etiam exemplo consecravit tunc quando cæsus erat alapâ. Ostenditur triplici modo*

do

do patientiam nostram tentari: verborum injuriis, damnis rerum, corporis læsione. Docemur in patiendo triplex malum, triplicem providentiam adhibendam esse. 3. Ostenditur, quòd Caiphas uti Pontifex paulò ante verè quidem prophetavit oportere Jesum mori, ne totum genus humanum periret: sed Judæis justitia & repudium obtigit, Gentibus autem misericordia & connubium. Utrisque pro voto suo.

§. I.

Comprehendentes autem Iesum, adduxerunt eum ad Annam primùm, qui erat Pontifex anni illius. Pontifex ergo interrogavit Jesum de discipulis suis, & de doctrina ejus. Respondit ei Jesus: Ego palàm locutus sum mundo: Ego semper docui in Synagoga, & in templo, quò omnes Judæi conveniunt: & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego. Luc. 22. Joan: 18.

VLTA scienda nesciuntur (a) aut sciendi incuriâ, aut discendi desidiâ, aut verecundiâ inquirendi. Et quidem hujusmodi ignorantia non habet excusationem. Sed numquid fortè tale est hoc, quod inquisitura humano possit addisci magisterio? Homo hominis nisi

(a) *S. Bernar. Abb. juxta ejus libror. edit. authore Horstio in VI. Tom. impres. Parisiis an. 1667. a Tract. ad Hugon. de S. Vict. cap. 1. num. 3.*

si ipso indicante non intelligit cogitatum: quantò minùs Divinum quis poterit investigare consilium, nisi cui ipse voluerit revelare? Audi denique ipsum: *Si non venissem*, ait, *& locutus eis non fuissem, peccatum non haberent*. Non dicit simpliciter, & locutus non fuissem, sed inserens, *eis*, *Et locutus eis*, inquit, *non fuissem*: ostendens sine dubio non ante censeri inexcusabiles de contemptu, quàm ad ipsorum usque notitiam jussio perveniret. Nam si locutus quidem fuisset, sed non eis, inobedientiæ culpam ignorantia nihilominùs excusaret. Nunc autem, inquit, quoniam locutus sum eis, excusationem non habent de peccato suo. Unde & ajebat: *Ego palàm locutus sum mundo, & in occulto locutus sum nihil*. Non quod suos domesticos multa in occulto privatimquè non docuerit; sed quòd tanquam nihilum interim reputaret, & nec pœnam nec præmium ea augere quæ in secreto tradebat judicaret, donec de medio fierent, & prodirent in lumine. Denique & dicebat: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine*: ut meritò videlicet jam audientibus obedientię vel meritum adscriberet vel contemptum, cùm in medio proferrentur. Item: *Qui vos audit*, inquit, *me audit: & qui vos spernit, me spernit*. Ac si diceret: Judicium meum inter obedientes & contemnentes, non de mea secreta traditione, sed de vestra publica prædicatione pendebit. Currebant in odore sapientiæ (b) qui missi fuerant à Pharisæis, cùm reversi dicerent: *Nunquam homo sic locutus est*. Utique admirantes doctrinam, & confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus,

b *Serm. 22. in Cant. nu. 10.*

mus, qui venit ad Jesum nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippè instructus edoctusquè recessit. Verùm (c) cæteros advertens Jeremias Propheta in sui siccitate & cæcitate remanentes (justorum siquidem imbris & lucis expertes) infæcundos ac tenebrosos, confusos & aversos subsannat & notat: *Hæc est* (inquit) *gens, quæ non audivit vocem Dei sui*. Non vultis, ô miseri, dicere cum David: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*. Utique foris fusi in vanitates & insanias falsas, intimum optimumquè non requiritis veritatis auditum. *Filii hominum usquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Surdi ad vocem veritatis, ignorantes consilium cogitantis cogitationes pacis; sed & loquentis pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor. *Jam vos* (inquit Dominus) *mundì estis propter sermonem meum, quem locutus sum vobis*. Ergo qui hunc sermonem non audiunt, immundi sunt. Sermo Dei veritas est (d) & ipse Sponsus Jesus. Nostis hoc, audite cætera. Is cùm auditur, & minimè obeditur illi; vacuus interim & jejunus quodammodò remanet, omninò tristis & querulus, quòd prolatus in vacuum sit. Si autem obeditum fuerit, nonne tibi verbum videbitur in quandam excrevisse corpulentiam, quia verbo opus accessit, utpote refectum quibusdam fructibus obedientiæ, justitiæ frugibus? Inde est quod in Apocalipsi loquitur: *Ecce sto ad ostium & pulso, si quis audierit vocem meam, & aperverit mihi januam, introibo ad illum, & cænabo cum illo, & ipse mecum*.

Vide-

c *Epist*.107.*n*.12. d *Ser*.71.*in Cant*.*n*.13.

Videtur approbari hic ſenſus & apud Iſaiam Prophetam ſententiâ Domini, ubi dicit, quòd verbum ſuum non revertetur ad eum vacuum, ſed proſperabitur, & faciet ad quæ miſit illud. *Non revertetur*, inquit, *ad me vacuum*, vel jejunum, ſed quaſi proſperè in omnibus agens, ſaturabitur bonis actibus eorum qui in dilectione acquieſcent illi. Denique uſu loquendi ſermo impletus tunc dicitur, cùm fuerit mancipatus effectui, quòd videlicet tamdiu inanis & macer ac quodammodò famelicus ſit donec opere compleatur. Sed loquar vobis experimentum meum (e) quod expertus ſum. Si quando ſanè comperi profeciſſe aliquos veſtrûm ex meis monitis, tunc non me piguit (fateor) curam prætuliſſe ſermonis proprio ocio & quieti. Cùm enim, verbi gratiâ, poſt ſermonem iracundus quiſpiam reperitur mutatus in mitem, ſuperbus in humilem, puſillanimis in fortem; porrò mitis, humilis, fortis, in ſua quiſque gratia excreviſſe, & ſeipſo melior factus eſſe agnoſcitur: ſed & qui fortè tepuerant & languebant circa ſpirituale ſtudium torpentes & dormitantes, ad ignitum eloquium Domini referbuiſſe & evigilaſſe videntur: & qui deſerto fonte Sapientiæ, foderant ſibi propriæ voluntatis ciſternas non valentes aquas continere, proptereaquè ad omne injunctum gravati corde arido murmurabant, nullum in ſe habentes devotionis humorem: Hi, inquam, cùm de rore verbi & pluvia voluntaria quam ſegregavit Deus hæreditati ſuæ, refloruiſſe probantur in opera obedientiæ, facti in omnibus voluntarii & devoti: non eſt (dico vobis) unde ſubeat mentem quaſi pro intermiſ-

termiſ-

e *Ser. 51. in Cant. n. 4.*

termisso studio jucundæ contemplationis tristitia, cùm talibus fuero circumdatus floribus atque fructibus pietatis. Patienter avellor ab infæcundæ Rachelis amplexibus, ut de Lya mihi exuberent fructus profectuum vestrorum. Minimè prorsùs pigebit me intermissæ quietis pro cura sermonis, dum videro in vobis germinare semen meum, atque ex eo augeri incrementa frugum justitiæ vestræ.

§. II.

Hæc cùm dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens: Sic respondes Pontifici? Respondit ei Jesus: Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem benè, quid me cædis? Joan. 18.

Hìc tu ô homo (f) totus contremisce, tremore obrigesce, meritò expallesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere patienti Jesu. Percutit Jesum Judæus colaphis (g) & alapis: ut non eatenùs (h) etsi justa indignatione inebrieris, quatenùs Dominici illius præcepti obliviscaris, quo *percutienti unam maxillam, præbere jubemur & alteram*. Plùs te præpara ad suscipiendam injuriam [i] quàm ad inferendam. Disce potiùs mala tolerare, quàm mala facere. Esto patiens, esto mitis, esto suavis, modestus, mansuetus. Contumelias detrahentium per patientiam supera: clypeo patientiæ frange sagittas contumeliæ: præbe scu-

f *Tract.* de 3. *præcip. myst. cap.* 6. *n.* 13. g *Tract.* de *vitæ myst. cap.* 5. *n.* 25. h *Epist.* 80. i *Lib.* de modo bene *vivent. cap.* 40. *n.* 101.

ſcutum conſcientiæ contra gladium linguæ. Magnæ virtutis es, ſi non lædas, a quo læſus es. Magnæ fortitudinis es, ſi etiam læſus dimittas. Magnæ es gloriæ, ſi ei de quo te potuiſti ulciſci, parcas. Triplici autem velut ariete (k) manſuetudo noſtra pulſatur: verborum injuriis, damnis rerum, corporis læſione. In his tribus eſt omnis exhibitio patientiæ, & omnis exercitatio manſuetudinis. Probata eſt illa virtus, quam nihil horum videtur concutere potuiſſe. Conſiderare libet quemadmodùm Paulus ſuper his omnibus in ipſa ſtatim converſione tentatus, verè jam Paulus inventus ſit, in hac parte verè mitis & patiens. *Saule, Saule, quid me perſequeris? Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare*. Durum equidem *verbum*, verbum increpatorium, plenum comminatione. Sanè quod ad *corpus* pertinuit, concuſſus eſt & proſtratus in terram. An verò & *damno* quoque probatus eſt? Et valdè. Si quidem ipſum ei lumen ademptum eſt oculorum: *& apertis* (ut ſcriptum eſt) *oculis nihil videbat*. Experta eſt in his tribus & exercitata patientia Job, quem in hac virtute opinatiſſimum Deus exemplar dedit. Sed veſtræ hoc induſtriæ relinquimus veſtigandum. Et quia (l) niſi humilitatis merito maxima minimè obtinentur, propterea qui provehendus eſt, correptione humiliatur, humilitate meretur. Tu ergo cùm te humiliari videris, habeto id ſignum in bonum, omninò argumentum gratiæ apropinquantis: nam ſicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationem humiliatur. Sanè utrumque legis, Deum ſcilicet & ſuperbis reſiſtere, & humilibus dare gra-

M tiam

k *Ser. 2. in Converſ. S. Pauli n. 2.* l *Ser. 34. in Cant. n. 1.*

tiam. Nonne denique servum suum Job, cùm post insignem triumphum, tantam & tam probatam ipsius patientiam larga remunerandam benedictione censeret, priùs in multis & districtis percunctationibus humiliare curavit, & sic parare viam benedictioni? At parum est (m) cùm per seipsum humiliat nos Deus, si tunc libenter accipimus, nisi quando & per alium hoc facit, sapiamus similiter. Quamobrem accipite hujus rei mirabile documentum de sancto David. Aliquando maledictum est illi & à servo: at ille nec cumulatam injuriam sensit, quia præsensit gratiam. *Quid mihi* (ait) *& vobis filii Sarviæ*? O verè hominem secundùm cor Dei, qui se ulciscenti potiùs quàm exprobranti succensendum putavit! Unde & secura conscientia loquebatur: *Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidā meritò ab inimicis meis inanis*. Vetuit ergo prohiberi maledicum convitiantem, quæstum æstimans maledicta. Et addit: *Dominus misit illum ad maledicendum David*. Prorsùs secundùm cor Dei, qui de corde Dei ferebat sententiam. Sæviebat lingua maledica, & ille intendebat quid in occulto ageret Deus. Vox maledicentis in auribus, & animus inclinabat se ad benedictionem. Numquid in ore blasphemi Deus? Absit. Sed eo usus est ad humiliandum David. Nec latuit Prophetam, quippè cui incerta & oculta sapientiæ suæ manifestaverat Deus. Et ideo dicit: *Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas*. Et tu ergo acceptâ fortè injuriâ (n) non continuò more secularis, obliquè referire Fratrem responsione festines: sed neque sub specie quasi corripiendi, ver-

m *Ibidem nu.* 2. n *Serm.* 29. *in Cant. num.* 5.

verbo acuto & urenti transfigere audeas ullatenùs animam, pro qua Christus affigi Cruci dignatus est; non grunire quasi increpando, non labiis mussitare quasi murmurando, non narem contrahere aut cachinnare quasi subsannando, non frontem rugare quasi invehendo aut comminando. Sanè commotio tua ibi moriatur ubi oritur, nec permittas exire quæ mortem portat, ne perimat, ut dicere possis & tu cum Propheta David: *Turbatus sum, & non sum locutus*. Denique audi Sponsum loquentem: (o) *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Non mediocris titulus profectò virtutis inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem, & morum lenitantem; magis autem si his qui oderunt pacem, pacificum & amicum ipsis te exhibeas iuimicis. Id planè tibi similitudinē datam de lilio jurè quodam proprietatis specialiter vendicabit, quod ipsas utique pungentes se spinas candore proprio illustrare & venustare non cessat. An non proinde lilium tibi videtur, implere quodammodò Euangelij perfectionem, quâ orare jubemur pro calumniantibus & persequentibus nos, benefacere his qui oderunt nos? Ergo & tu fac similiter, & erit anima tua amica Domini, & laudabit te de te dicens: *Quia sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Si in Christo volumus piè vivere (p) necesse est sustineamus persecutionem, nec malum pro malo, aut maledictum pro maledicto reddamus. Alioquin qui patientiam non servaverit, perdet justitiam: hoc est vitam perdet hoc est perdet animam suam. *Mihi vindictam, & ego retribuam*, dicit

 Do-

o *Ser. 48. in Cant. num. 2.* p *Ser. 3. in Annunt: B. M. n. 6.*

Dominus. Ita prorsùs est. Ipse retribuet, sed si ei vindictam serves, si non tollas ab eo judicium, si non reddes retribuentibus tibi mala. Faciet judicium, & injuriam patienti in æquitate judicabit, sed pro mansuetis terræ. Cæterùm in patiendo malum (q) quoniam triplex est, triplicem providentiam adhibere te oportet. Est enim quod *à te* pateris, quod *à proximo*, quod *à Deo*. *Primum* est austeritas pænitentiæ. *Secundum* est vexatio alienæ malitiæ. Tertium est flagellum correctionis Divinæ. In eo quod à te pateris, debes voluntariè sacrificare: quod à proximo, patienter ferre: quod à Deo, sine murmure, & cum gratiarum actione sustinere.

§. III.

Et misit Jesum Annas ligatum ad Caipham principem Sacerdotum. Erat autem Caiphas qui consilium dederat Judæis, dicens eis: Vos nescitis quidquam, nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cùm esset Pontifex anni illius, prophetavit, quòd Jesus moriturus erat pro gente. Joan. 11. & 18. Matt. 26.

Hæretici (r) qui Ecclesiam non agnoscunt, non est mirum si Ordinibus Ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiunt, si Sacramenta contemnunt, si mandatis non obediunt. Peccatores, inquiunt, sunt Apostolici, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri, ac per hoc nec dandis nec accipiendis idonei Sacramen-

q *Ser. 1. in Fest. SS. Apost. Petri & Pauli n. 5.* r *Ser. 66. in Cant. n. 11.*

mentis: nunquam verò duo iſta convenient, Epiſcopum eſſe & peccatorem? Falſum eſt. Epiſcopus erat Caiphas, & tamen quantus peccator qui in Dominum mortis dictabat ſententiam? Si negas Epiſcopum, arguet te teſtimonium Joannis qui eum in teſtimonium ſui Pontificatus etiam prophetaſſe refert. *Expedit*, inquit, (s) *ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*. Expedit ſanè, ut unus pro omnibus denigretur ſimilitudine carnis peccati, & non tota gens nigredine condemnetur peccati. Splendor & figura ſubſtantiæ Dei obnubiletur in forma ſervi, pro vita ſervi. Candor vitæ æternæ nigreſcat in carne, pro carne purganda. Specioſus formâ præ filiis hominum, pro filiis hominum illuminandis obſcuretur in Paſſione, turpet in Cruce, palleat in morte: ex toto non fit ei ſpecies neque decor, ut ſibi ſpecioſam atque decoram acquirat ſponſam Eccleſiam ſine macula & ſine ruga. Jeſus quoque quid dicat (t) audiamus: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert*. Moriatur igitur granum, & ſurgat Gentium ſeges. Oportet pati Chriſtum & reſurgere à mortuis, & prædicari in nomine ejus pænitentiam, & remiſſionem peccatorum non ſolùm in Judæam, ſed etiam in omnes Gentes: quatenus ab uno nomine quod eſt Chriſtus, millia millium credentium Chriſtiani dicantur, & dicant: *Oleum effuſum nomen tuum*. Notus in Judæa Deus [u] in Iſraël magnum nomen ejus. Populus Gentium qui

 am-

s Ser. 27. in Cant. n. 1. t Ser. 15. in Cant. n. 3. u Ser. 14. in Cant. num. 1.

ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, quæ erat in Judæa & in Israël: volvitquè accedere & illuminari, ut qui aliquando non populus, nunc populus esset, lapisquè unus angularis ambos in se parietes venientes in diverso reciperet, & esset de cætero in pace locus ejus. Porrò fiduciam dabat invitatis vox quæ jam sonuerat: *Lætamini Gentes cum plebe ejus*. Ergo accedere voluit, sed vetuit Synagoga, immundam asserens Ecclesiam de Gentibus & indignam, idolatriæ fæcem & ignorantiæ cæcitatem improperans, & dicebat: Tu enim quo merito? Noli me tangere. Cur inquit? An Judæorum tantùm Deus? Nonne & Gentium? Etsi mihi certè meritum deest, sed non illi miseratio. Numquid solũmodò justus est? Est & misericors. *Domine, veniant mihi miserationes tuæ, & vivam*. Et rursùm: *Misericordiæ tuæ multæ Domine, secundùm judicium tuum vivifica me*: quod nimirùm temperatum misericordiâ est. Quid faciet justus & misericors Dominus? Synagogâ gloriante in lege, & applaudente justitiam sibi, nec indigente misericordiâ, sed despiciente ipsam quæ indiget: Ecclesiâ è regione propria cognoscente delicta, confitente indignitatem, renuente judicium, flagitante misericordiam. Quid, inquam, faciet Judex, & ille Judex cui & judicare & misereri sic utrumque familiare est, ut neutrum altero familiarius? Quid sanè possit esse convenientius, quàm ut pro suo quæque accipiat voto, judicium illa, ista misericordiam. Judæus judicium quærit, & habeat: Gentes autem super misericordia honorant Deum. Et est judicium, vt qui contemnunt Dei misericordem iustitiam, & suam volunt constitue-

tuere (quæ profectò non justificat sed accusat) eidem suæ justitiæ relinquantur, opprimendi magis quàm justificandi. Et quippe ex lege [x] quæ neminem unquam duxit ad perfectum: est iugum quod neque ipsi neque Patres eorum unquam portare potuerunt. Sed Synagoga fortis est, non curat onus leve, nec jugum suave. Sana est, non est ei opus medicus, nec unctio Spiritûs. Confidit in lege, liberet eam si potest. Non autem data est lex quæ possit vivificare, insuper & occidit. Litera enim occidit. *Propterea* (inquit Dominus) *dico vobis, moriemini in peccatis vestris*. Hoc ergo judicium, ô Synagoga, quod flagitas. Errori tuo cæca & contentiosa desereris, donec plenitudo Gentium (quas superba spernis, & invida repellis) introeat, & agnoscat etiam ipsa ipsum qui notus est in Judæa Deus, quòdquè est in Israël magnum nomen ejus. Hoc quippe in judicium venit Jesus in hunc mundum, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Habuit & Judęa quosdam *Jesus* [y] quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris est usque adhuc, fame & infirmitate laborans: & non sanabitur neque satiabitur, quousque sciat meum *Jesum* dominari *Jacob* & finium terræ, & convertatur ad vesperam. Adhuc Synagoga (z) foris epulatur cum amicis suis dæmonibus, quibus satis placet, quòd hædum peccati insipiens devorat transglutiens, & reponens atque quodammodò occultans sibi illud in ventre secordiæ & insipientiæ suæ: dum contemnens Dei justitiam, & suam volens constituere, dicit se

 non

x *Ibidem nu. 2.* y *Ser. 15. in Cant. nu. 8.* z *Ser. 14. in Cant. n. 4.*

non habere peccatum, nec morte egere vituli saginati, mundam siquidem justamquè ex legis operibus se reputans. At verò Ecclesia scisso velo occidentis literæ in morte Verbi Crucifixi, audacter ad ejus penetralia prętereunte spiritu libertatis irrumpit, agnoscitur, placet, sortitur æmulæ locum, fit Sponsa, fruitur præreptis amplexibus: & in calore spiritûs Christo Domino cui confricatur inhærens, stillante ac fundente undique sui oleum exultationis. Hoc illa præ participibus suis excipiens, ait: *Oleum effusum nomen tuum*. Quid mirum si ungitur, quæ unctum amplectitur? Sponsa, ut dixi, (a) Ecclesia est. Ipsa est cui plùs dimissum est, & quæ plùs diligit. Quod æmula Synagoga improperat ei ad convitium, hoc, sibi ipsa inflectit ad commodum. Inde mansuetior ad correptionem, inde patientior ad laborem, inde ardentior ad amorem, inde sagacior ad cautelam: inde humilior pro verecundia, inde ad obediendum paratior, inde ad gratiarum actionem devotior ac solicitior. Denique Synagogâ (ut dictum est) murmurante, & memorante merita sua & labores & pondus diei & æstus, Ecclesia beneficium recolit dicens: *Oleum effusum nomen tuum*. Hoc planè testimonium Israël ad confitendum nomini Domini. Non tamen Israël secundùm carnem, sed ejus qui secundùm spiritum est. Nam hoc ille quo pacto dicat? Non quòd non habet oleum, sed non habet effusum. Habet, sed reconditum: habet in codicibus, sed non in cordibus. Foris hæret in litera: contrectat manibus vas plenum, sed & clausum, nec aperit ut ungatur. Intùs intùs est unctio Spi-

a *Ibidem num.* 7. & 8.

Spiritûs: aperi & ungere, & jam non eris domus exasperans. Quid facit oleum in vasis, si nonsentias & in membris? Quid tibi prodest pium Salvatoris nomen lectitare in libris, nec habere pietatem in moribus?

CAPUT II.

De gestis coram Caipha præsidente in Concilio Judæorum, coacto contra Jesum innocentem.

1. *Describitur Concilium impiorum Judæorum. Docemur fugiendam esse unitatem perversorum, sectandam verò unitatem bonorum. Ostenditur unitatis bonum servari duobus modis, triaquè esse quæ unitatem impediunt.* 2. *Ostenditur Caipham ejusque Concilium ideo condemnavisse Jesum reum esse mortis, quia interrogatus & adjuratus confessus est veritatem, respondendo se esse Christum Filium Dei:* 3. *Ostenditur Judam pænituisse quidem quòd Christum tradiderit, & confessum esse se peccavisse: sed confessio ejus fuit infidelis, non credens Christum esse Deum. Docemur tria requiri ad Sacramentalem Confessionem, ut sit pura, humilis, & fidelis.*

§. I.

Et adduxerunt Jesum ad Caipham summum Sacerdotem, ubi omnes Sacerdotes & Scribæ & Seniores convenerant. Princeps autem Sacerdotum & omne Concilium quærebant falsum testimonium adver-

adversùs Jesum, ut eum morti traderent: nec inveniebant, cùm multi falsi testes accessissent. Multi enim falsum testimonium dicebant adversùs eum, & convenientia testimonia non erant. Novissimè autem venerunt duo falsi testes, qui falsum testimonium ferebant adversùs Jesum, dicentes: Nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam hoc templum Dei manufactum, & post triduum aliud non manufactum ædificabo: & non erat conveniens testimonium eorum. Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogavit Jesum dicens: Non respondes quidquam ad ea quæ tibi obiiciuntur ab his. Ille autem tacebat, & nihil respondit. Matt. 26. Mar. 14.

OCcurrat spiritualiter (a) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, proditus à discipulo, à Judæis tanquam vile mancipium precio satis exiguo comparatus, tractus & ligatus tanquam homo sine adjutorio. Et incipiat [b] consideratio nostra in eodem loco: ubi [c] cùm multi falsi testes contra Jesum procederent, & in multis mendaciis accusarent, ipse tanquam agnus innocens qui ad victimam ducitur, obmutuit, nec aperuit os suum, tanquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Ibi conspuerunt faciem dulcis Jesu, colaphis eum cædebant, & alapas in Caput ejus certatim ministri dederunt. O dulcissime atque amantissime Jesu [d] quis te tam ama-

a *Ser. 2. in Cœna Domini n. 7.* b *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 23.* c *Tract. de 3. pracip. myst. cap. 6. n. 13.* d *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 24.*

amaræ & tam odiosæ morti addixit? *Filii matris meæ, ait,* [e] *pugnaverunt contra me*. Annas & Caiphas & Judas Iscarioth filii Synagogæ fuerunt. Et pulchrè filios matris suæ, non autem & Patris sui illos vocat, qui non habebant Patrem Deum, sed ex patre diabolo erant: homicidæ utique, sicut & ille homicida erat ab initio. Propterea non dicit fratres mei, aut filii Patris mei: sed, *Filii* (inquit) *matris meæ pugnaverunt contra me*. Conglobantur vel ad convincendum [f] vel ad occidendum. Faciunt impietatis parietem unum: squama squamæ conjungitur: sibilant sibi serpentes adjnvicem: convenerunt in unum adversùs Dominum, & adversùs Christum ejus. Hinc sciendum [g] quòd alia est unitas Sanctorum, & alia facinosorum, quæ ex Scripturis ostenditur & improbatur. De hac enim scriptum est: *Astiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum adversùs Dominum, & adversùs Christum ejus*. De hac iterùm Evangelista: *Abeuntes Pharisæi consilium inierunt, ut caperent Jesum in sermone*. Et iterùm: *Collegerunt Pontifices & Pharisæi concilium*. Ut quid hoc? Sicut Joannes testatur, *ut interficerent Jesum*. Quàm verò pertinax sit ista reproborum unitas, docet ipse Dominus, qui de corpore diaboli ad beatum Job loquitur dicens: *Corpus illius quasi scuta fusilia & compactum squamis se prementibus. Una uni conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adhærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur*. Talis unitas, imò verò perversitas solet esse ali-

e *Ser. 29. in cant. n. 1.* f *Ser. de S. Steph.* [illegible] *3. tom. 6. pag.* [illegible]
g *Ser. 5. de Assumpt. B. M. initio.*

aliquorum fratrum tepidè & remissè conversantium. Quibus si quid honestatis, aut insigne cujusquam bonæ consuetudinis persuadere velis, promptiores sunt majori dispendio ac difficultate graviori resistere, quàm facili compendio assequi velle quod rectum esse constiterit. Pervetsa & execranda talis unitas est. Quàm miserandi sunt (h) qui ad jucundum justorum consilium, nullum adhuc tenent suæ vocationis testimonium? Domine, quis credit auditui nôstro? O vtinam saperent & intelligerent! Verùm nisi crediderint non intelligent. Sed habetis & vos (i) ô infelices sæculi malè securi amatores, vestrum seorsùm à justis consilium. Squama squamæ conjungitur, & non est spiraculum in vobis. Habetis, inquam, & vos ô impii, communicatum adinvicem consilium, sed planè adversùs Christum ejus. Etenim si dicente Scriptura, *Pietas est cultus Dei*: profectò quisquis plùs amat mundum quàm Deum, impius atque idololatra esse convincitur, colens & serviens creaturæ potiùs quàm Creatori. Habentibus autem Sanctis atque impiis suum ad se quibusque consilium, magnum proculdubio inter utrosque chaos firmatum est. Nam quomodò justus longè se facit à consilio & concilio malignantium: ita nec resurgunt omninò impii in judicio, neque peccatores in consilio justorum. Hac ergo unitate (k) à cordibus & sermonibus nostris exclusa, illam quæ bona est & tantùm bonorum est, prosequamur. Et ipsa quidem gemina est. *Alia* est enim quæ justificat, *alia* quæ glorificat. Illa meritum, ista præmium est. Denique de

illa

illa ſcriptum eſt: *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una*. De hac autem: *Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt*. Et quoniam in futuro magis ſperanda eſt (res eſt enim futuri temporis magis quàm præſentis) eam interim omittamus, & à Deo ſperemus potiùs quàm tractemus. Illam verò quæ juſtificat, quæ etiam nunc potiſſimùm neceſſaria eſt, in uſum noſtri operis aſſumamus. Ipſa eſt enim decus ſuavitatis, quam dulcedine ſacra inſonat Pſalmiſta: *Ecce quàm bonum & quàm jucundum, habitare fratres in unum*. Cujus unitatis cùm deſcripſiſſet ſermo propheticus pulchritudinem, ejus etiam non tacuit utilitatem: *Quoniam illic*, inquiens, *mandavit Dominus benedictionem & vitam*: hîc ſcilicet benedictionem, & in futuro ſæculo vitam æternam. Ipſa eſt, inquam, unitas, quam ſummâ diligentiâ obſervandam tradidit Apoſtolus, dicens: *Solliciti ſervare unitatem ſpiritûs in vinculo pacis*. Servatùr autem hoc unitatis bonum duobus modis (l) ab his qui curam gerunt ſervandi. Debet quiſque perfectus unitatem habere *ad ſeipſum*: debet habere & *ad proximum*. Ad *ſeipſum* per integritatem, ad *proximum* per conformitatem. Omnis quippè creatura, & maximè rationalis, debet ſuum principium imitari. Si ergo Deus noſter unus eſt, dicente Moyſe: *Audi Iſraël, Dominus Deus tuus unus eſt*; ſed & ille cùm ſit unus & idem, atque in ſeipſo perfectus, nec ullo indigens, ineſt ei tamen benignitas erga nos, & amor ex benevolentia in nos veniens: debemus & nos quiſque ſibi unus eſſe per integritatem virtutis, & unum cum pro-

l *Ibidem num. 12.*

proximis per vinculum dilectionis. Hanc imitationem loquens de charitate commendat nobis Apostolus Joannes dicens: *Quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo*. Sed hanc unitatem, quam quemque sibiipsi diximus habere debere, tria sunt quæ solent impedire: *nimietas, pusillanimitas, levitas*, Et *nimii* quidem sunt, qui putant se posse quod non possunt, & quod non acceperunt, præsumunt. Quorum speciem tenebat Petrus in passione Domini, cùm diceret: *Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem* ire. *Pusillanimes* contrarii sunt nimiis. Et horum quoque tenuit imaginem Petrus, cùm diceret: *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine*. *Leves* sunt & inconstantes, qui circumferuntur omni vento doctrinæ: quibus quod paulò ante placuit, nunc displicet; & quod nunc eligunt, post paululùm reprobant.

§. II.

Rursùm summus Sacerdos interrogabat Jesum, & dixit ei: Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei. Jesus autem dixit illi: Tu *dixisti:* Ego *sum. Verùm amen dico vobis: Amodò videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus Cæli. Tunc summus Sacerdos scindens vestimenta sua, ait:* Blasphemavit. *Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam: quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis*. Matt. 26. Mar. 14.

Pro-

Procedamus nunc (m) & illius noctis incommoda percurramus, quomodò Jesus tentus, vinctus, tractatus est. Occurratquè spiritualitèr (n) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus captus & ligatus, tanquam homo sine adiutorio. Incipiat autem (o) consideratio nostra in eodem loco: ubi Judæi (p) non immemores odij quo oderant Patrem, exercebant illud in Filium. Quid enim fecerunt impij, quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est*, inquiunt, *hæres: venite, occidamus eum*. O venenata lingua (q) verbum malitiæ, sermo nequam! O vipereum affectum (r) odire hominem qui hominum & corpora sanat, & animas salvat! O intellectum grossum & certè bouinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei! Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum bestialem hanc & pluquàm bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit. Terra cognovit Dominum (s) quia ad vocem virtutis ejus cùm clamasset voce magna: *Lazare veni foras*, mortuum reddidit. Cognovit mare quia solidum se præbuit sub pedibus ejus, ita ut Apostoli eum putarent phantasma esse. Sed (t) non cognovit Synago- Judæorum. De qua (u) non minùs miserabili quàm mirabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum tamquè enormiter grossum facinus proruerint, Domino majestatis iniiciẽtes manus sacrilegas. Christus namque concilio malignantium Judeorum præsentatus & veritatem prout oportuit confessus, quasi de

m *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 25.* n *Ser. 2. in Cæna Dom. n. 7.* o *Tract. de vite myst. cap. 5. n. 25.* p *Ser. 3. in Circumcis. Dom. n. 4.* q *Ser. 1. de Resur. Dom. n. 1.* r *Ser. 60. in Cant. n. 5.* s *Serm. 2. de Ascens. Dom. n. 1.* t *Ser. 28. in Cant. n. 10.* u *Ser. 60. in Cant. n. 5.*

de blasphemia adjudicatus est morti. Cognosce anima mea (x) cognosce: Hic est Dominus Deus noster Jesus Christus, Salvator tvus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce tanquam abortivum quod proiicitur à vulua, sic projectus est ab utero matris suæ, infelicis Synagogæ. Judęi qui per Judā significantur (y) panem intinctum comedunt, quia Christum Jesum non Deum, sed purū hominem credunt. Et quē (z) propriis attrectant manibus, ligando, flagellando, colaphizando: minimè tamen vel resurgendo intelligunt. Christum in carne nasciturum (a) & moriturum odoraverunt Prophetæ & Patriarchæ, sed non dederunt tunc eundem odorem suum: quia non exhibuerunt in carne quem in spiritu præsenserant. Videamus de olfactu Isaac. (b) Loquitur de illo Scriptura sic: *Statimquè ut sensit vestimentorum ejus fragrantiam* (haud dibium quin Jacob) *Ecce*, inquit, *odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus*. Vestimenti fragrantiam sensit, sed vestiti præsentiam non agnovit: soloquè vestis tanquam floris odore forinsecùs delectatus, quasi fructus interioris dulcedinem non gustavit, dum electi Filij simul & Sacramenti fraudatus cognitione remansit. Quò spectat hoc? Vestimentum profectò spiritûs litera est, & caro Verbi. Sed ne nunc quidem Judæus in carne Verbum, in homine scit Deitatem, nec sub tegmine literæ sensum prævidet spiritualem: forisquè palpans hædi pellem (quæ similitudi-

x *Ser. de Passion. Dom. n.* 10. *&* 15. y *Ser.* 13. *in ultim. Cæna n.* 21. z *Tract. exhort. ad milit. cap.* 7. a *Serm.* 60. *in Cant. num.* 8. b *Tract. exhor. ad milit. cap.* 7. *n.* 13.

tudinem majoris, hoc eſt primi & antiqui peccatoris expreſſerat) ad nudam non pervenit veritatem. Hac ergo ſimilitudine deceptus Propheta cæcus hodie quem neſcit benedicit, dum quem lectitat in libris, ignorat & in miraculis. Porrò vir ille (c) qui Jacob tangens, & Chriſtum ſentiens, *Ecce* inquit, *odor filij mei, ſicut odor agri pleni cui benedixit Dominus*: cùm hoc dicebat, habebat delicias ſuas ſibi, nec cuiquam illas communicabat. *At ubi venit plenitudo temporis, in quo miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos qui ſub lege erant redimeret*: tunc prorsùs odor ille qui in illo erat, ſeſe ubique ſparſit, adeo ut à finibus terræ ipſum ſentiens clamaret Eccleſia: *Oleum effuſum nomem tuum*. Et quid mirum (d) ſi ejus effuſum eſt nomen, cùm ipſe quoque effuſus ſit? Nam ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens. Denique ait: *Sicut aqua effuſus ſum*. Effuſa eſt plenitudo Divinitatis, habitans ſuper terram corporaliter: ut de illa plenitudine omnes qui corpus mortis geſtamus, caperemus, ac vitali odore repleti diceremus: *Oleum effuſum nomen tuum*. Cæterùm unde ſcimus, (e) quòd Chriſtus ſit Deus? Miracula probant: facit quippe opera quæ nemo alius facere poſſit, ut taceam oracula Prophetarum, nec non & Paternæ vocis teſtimonium elapſæ cælitus ad ipſum â magnifica gloria. Sicut autẽ mediator noſter duas naturas [f] humanitatem videlicet & Divinitatem conjunxit in una perſona: ita ſingula ejus opera ad hanc vel illam neceſſe eſt pertinere naturam. Ad hanc ſi-

c *Ser. 60. in Cant. n. 8.* d *Ser. 15. in Cant. n. 4.* e *Tract. exhort. ad milit. cap. 11. n. 21.* f *Ser. de verb. ſap. n. 7. tom. 6. pag. 771.*

quidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid ergo miseriæ passus est, & homine contraxit. Quidquid potenter operatus est, à Patre habuit. Ipse namque est [g] secundùm Gabrielis testimonium Altissimi Filius, ac proinde coaltissimus ipse. Neque enim fas est Dei Filium degenerem suspicari, sed æqualis fateri necesse est altitudinis, & ejusdem penitùs dignitatis. Et cùm esset Filius Dei [h] verus Deus, Deo Patri Sanctoquè Spiritui coæternus & consubstantialis, lucem habitans inaccessibilem, portansquè omnia Verbo virtutis: non despexit tamen in hoc nostræ mortalitatis ergastulum altitudinem suam inclinare, ubi nostram & gustaret & absorberet miseriam, nosquè repararet ad gloriam. Cùm igitur videas Christum [i] in una quidem persona duas habere naturas, unam quâ semper fuit, alteram quâ esse cæpit: & secundùm sempiternum suum quidem esse, semper omnia nosse, secundùm temporalem verò multa temporaliter expertum fuisse: cur fateri dubitas ut esse in tempore cæpit, sic carnis quoque miserias scire cæpisse, illo duntaxat modo cognitionis, quem docet defectio carnis. Ergone credendum est [k] quòd iste Deus sit, qui flagellatur, qui conspuitur, qui crucifigitur, excelsus & immensus? Quomodò potuit hoc persuaderi generi humano, universo orbi terrarum? Et tamen tam facilè, tam potenter persuasum est, ut mihi id credibile faciat credentium multitudo. Juvenes & virgines, senes cum junioribus elegerunt potiùs mille mortibus mori, quàm vel ad momentum ab ista Fide deficere.

§. III.

g *Ser. 1. de Advent. Dom. n. 2.* h *Ser. de Pass. Dom. n. 3.* i *Tract. de grad. humil. cap. 3. n. 12.* k *Ser. 3. in vig. Nat. Dom. n. 9.*

§. III.

Tunc videns Judas qui tradidit Jesum, quòd damnatus esset, pænitentiâ ductus, retulit triginta argenteos principibus Sacerdotum & Senioribus, dicens: Peccavi, tradens Sanguinem justum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. Et projectis argenteis in templo, recessit: & abiens, laqueo se suspendit. Et suspensus crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera ejus. Matt. 27. & Actor. 1.

Judas proditor Domini [l] & Cain fratricida confessi sunt, & diffisi sunt. Alter: *Paccavi*, inquit, *tradens sanguinem justum* Alter ait: *Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear.* Et verax licet nihil eis profuit infidelis confessio. Omnis spes veniæ & misericordiæ [m] est in confessione vera: simulata autem confessio non est confessio, sed duplex confusio. Excludit enim miserationem Dei, miseriæ simulatio: nec dignatio locum habet, ubi fuerit dignitatis præsumptio Provocat verò compassionem humilis miseriæ confessio. Nulla est enim tam gravis culpa, quæ non habeat veniam per puram confessionem. *Primò* confessio *purè* facienda est [n] quia non est pars una peccatorum dicenda, & altera reticenda: neque levia confitenda, & gravia diffitenda: nec alter accusandus, & ipse excusandus. Sed cum justo Propheta dicendum est: *Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.* Hæc enim sunt verba malitiæ, quâ gravior vel

l *Ser.16.in cant.n.11.* m *Tract.de interior.dom. cap.21.n.46.tom.5.pag.426.* n *Ser.de S.And.n.7.tom.6 pag.786.*

pejor vix esse possit. Oportet itaque [o] confessionem esse simplicem. Non intentionem (fortè quia latet homines) excusare delectet, si sit rea: nec levigare culpam quæ gravis est, nec alieno adumbrare suasu, cùm invitum nemo coëgerit. Primum illud non confessio est sed defensio, nec placat sed provocat: sequens monstrat ingratitudinem; & quò minor reputatur culpa, eò minuitur & gloria indultoris. Sed enim minùs libenter beneficium datur, quod minùs gratè minusuè necessariè provenire sentitur. Veniam proinde sibi adjudicat, qui munus largitoris attenuat: quod quidem omnis qui reatum suum verbis alleviare conatur, facit. Jam à postremo primi hominis dehortetur exemplum, nec culpam siquidem diffitentis, nec tamen consequentis veniam, non dubium quin ob reatûs mulieris admixtionem. Genus excusationis est, cùm argueris tu alium incusare. Porrò excusare te velle quando corriperis, quàm sit nonmodò minimè fructuosum, sed & perniciosum, Sanctum David interroga: *Verba* nempè *malitiæ excusationes in peccatis appellat*, ne in ea declinet cor suum rogans & supplicans. Meritò quidem. In animam etenim suam peccat, qui se excusat, repellens proinde à se indulgentiæ medicinam, & sic vitam sibi proprio ore intercludens. *Secundò* confitendum est & *humiliter* [p] ut idem sit in corde, quod sonabit in ore. Sunt enim nonnulli qui narrare in confessionibus solent, quæ vel argutè literario, vel fortiter gladiatorio gessêre conflictu. Proh dolor? sub humilitatis pallio superbiam inducentes, & putantes se posse vitare oculos

Judi-

o *Ser.16. in Cant.n.10.* p *d.Ser. de S.And.n.7*

Judicis cuncta cernentis. Nonne utrique Reges Saül & David redarguti à Prophetis Samuële & Nathan, dixerunt, *Peccavi*? Et tamen Saül audivit: *Transtulit Dominus regnum tuũ à te, & dabit illud æmulo tuo*. Et David audivit: *Transtulit Dominus peccatum tuum, & non morieris*. Quid est hoc, nisi quia quòd Saül habuit in ore, non fuit in corde: & humilitas quæ in ore David extitit, in corde etiam radiavit? Numquid profuit Saül [q] quòd se ad increpationem Samuëlis peccasse confessus est? Culpabilis proculdubio fuit illa confessio, quæ culpam non diluit. Quomodo enim humilem contemneret confessionem humilitatis Magister, & cui humilibus dare gratiam certè ingenitum est? Omninò non poterat non placari, si quæ in ore sonuit, in corde radiasset humilitas. *Tertiò* confitendum est & *fideliter* [r] ut in fide Ecclesiæ credat quisque sibi peccata dimitti, quia Cain & Judas purè & humiliter confessi sunt, sed nequaquam fideliter: quia alter eorum desperans ad laqueũ cucurrit, alter illud grande scelus evomuit: *Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear*. Mentiris latro Cain: quia major est pietas Dei, quàm quævis iniquitas quia miserationes ejus super omnia opera ejus. Audi denique Deum (s) quomodò ipse contriti cordis temperat amaritudinem, quomodò pusillanimem à desperationis barathro revocat, quomodò blandæ & fidelis promissionis melle mærentem consolatur, erigit diffidentem. Ait per Isaiam Prophetam: *Ego infrænabo os tuum laude mea ne intereas*: hoc est, ne interitu facinorum tuorum nimiam incurras tri-

q *Ser.16.in Cant.n.9.* r *Ser.de S.And.n.7.* s *Ser.11.in cant.n.2.*

stitiam, atque instar effrænis equi desperatus in præceps ruas & pereas. Fræno te, inquit, (t) inhibebo indulgentiæ meæ, & meis laudibus erigam: respirabisquè in bonis meis, qui de tuis confunderis malis, dum me sanè benigniorem quàm te culpabiliorem inuenies. Hoc fræno si infrænatus fuisset Cain, nequaquam desperando dixisset: *Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear*. Absit, absit. Major enim est ejus pietas, quàm quævis iniquitas. Denique (u) ideo liquet errasse illum, qui ait: *Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear*: quòd non erat de membris Christi, nec pertinebat ad eum de Christi merito, ut suum præsumeret, suum diceret quod illius esset, tanquam rem capitis membrum. Judas ideo panem intinctum accepit (x) quia Dominum Jesum tantùm hominem & non Deum putavit. Buccellam intinctam, vel panem subcinericium intinctum comedit, quia etsi Dominum moriturum, tamen resurrecturum non credidit. O Juda infelix (y) ô discipule pessime, mercator nequam! Tibi cæna parabatur, & à te dator cænæ tradebatur. O miser Juda, ô male confessor! O desperate pænitens, dixisti: *Peccavi, tradens sanguinem justum*, & laqueo disperationis te miser suffocasti? Diabolus miserat in cor per suggestionem, ut traderet Jusum, non credens illum esse Deum. Denique Judas suspendit seipsum [z] diabolo sine dubio immittente. Pulchrè Petrus Apostolus (a) *filium perditionis in locum suum abiisse* testatus est, quòd in aëre crepuerit me-

ibidem n.3. u *Ser.61. in cant.n.4.* x *Ser.3.in ult.cæna num.21* y *Ser.1.in vlt.cæna n.3.* z *Ser.66.in Cant.num.13.* a *Ser.8.super. Psalm.90.n.10.*

medius, aëriarum collega poteſtatum: utpote quem veri Dei & veri pariter hominis (qui de cælo veniſſet operaturus ſalutem in medio terræ) proditorem nec *cælum* reciperet, nec terra ſuſtineret. Quomodò cecidiſti de cælo Lucifer (b) qui mane oriebaris? In deliciis paradiſi glorioſus apparuiſti, Civium cæli ſocius, & Verbi Divini conviva, quomodò reputatus es inter filios tenebrarum? *Meliùs ei fuerat* (c) *ſi natus non fuiſſet homo ille*, ait Jeſus. Non utique ſi natus non fuiſſet omninò, ſed ſi natus non fuiſſet homo, ſed verbi gratiâ, aut pecus, aut alia quæpiam creatura: quæ quoniam judicium non haberet, ad judicium non veniret, ac per hoc nec ad ſupplicium.

CAPUT. III.

De prima accuſatione Chriſti, facta à Judæis coram Pilato Præſide.

1. Oſtenditur malitia & ingratitudo Judæorum; qui ſuum Benefactorem Jeſum accuſantes, & aſſeverantes eum eſſe malefactorem, tradiderunt Pilato ad crucifigendum: quem tamen linguâ ſuâ maledicâ jam crucifixerant. Agitur de vitio detractionis. 2. Oſtenditur, Jeſum Chriſtum nedum eſſe Regem Cæleſtis Jeruſalem, ſed etiam illius terreſtris Jeruſalem, in qua habitabant Judæi. 3. Oſtenditur cauſa, cur Pilatus ſtatim ac interrogavit Jeſum quid ſit veritas, reſiliit non expectans reſponſum. Docemur agnitionem veritatis in tri-

b *Ser. de Paſſ. Dom. n. 7.* c *Ser. 35. in cant. n. 7.*

bus gradibus consistere: scilicet in nobis, in proximis, in sui natura.

§. I.

Et surgens omnis multitudo Judæorum, duxerunt Jesum à Caipha in prætorium: & vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi. Erat autem mane: & ipsi non intraverunt ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Exivit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis adversùs hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi traddissemus eum. Dixit autem eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram judicate eum. Dixerunt ei Judæi: Nobis non licet interficere quenquam. Ut sermo Jesu impleretur quem dixit: significans qua morte esset moriturus. Luc. 23. Matt. 27. Joan. 18.

J*Udæi dixerunt Pilato: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum.* Judæi non immemores odii (a) quo oderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum.* Quid ergo fecerunt impii, quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est*, inquiunt, *hæres, venite, occidamus eum.* O vipereum affectum, odire hominem [b] qui hominum & corpora sanat, & animas salvat. O intellectum grossum & certè bovinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei! Nimiùm me fortasse queratur in sui

sug-

a *Ser. 3. in Circumcis. n. 4.* b *Ser. 6o. in Cant. n. 4. & 5.*

ſuggillatione Iudæus, qui intellectum illius dico bovinum. Sed legat in Eſaia, & pluſquàm bovinum audiet: *Cognovit*, inquit, *bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe* Domini *ſui*: *Iſtraël non cognovit me, populus meus non intellexit*. Vides me, Judæe, mitiorem tibi Prophetâ tuo? Ego te comparavi jumentis, ille ſubiicit. Quanquam in perſona ſua Propheta non dixit hoc, ſed in Dei, qui Deum ſe & ipſis operibus clamat. *Et ſi mihi*, inquit, *non creditis, operibus credite*: *& ſi non facio opera Patris mei, nolite credere*. Ipſe denique (c) Judæis proteſtatus eſt dicens: *Multa bona opera oſtendi vobis ex Patre meo*. Et item Scriptura de eo: *Qui pertranſiit* ait, *benefaciendo & ſanando omnes*. Obtulit Carnem ſapientibus carnem (d) per quam diſcerent ſapere & ſpiritum. Nam dum in Carne & per Carnem facit opera non carnis, ſed Dei, naturæ utique imperans, ſuperanſquè fortunã, ſtultam faciens ſapientiam hominum, dæmonumquè debellans tyrannidem: maniſeſtè ipſum ſe indicateſſe, per quem eadem & ante fiebant quando fiebant. In Carne, inquam, & per Carnem potenter & patenter operatus mira, locutus ſalubria, paſſus indigna; evidenter oſtendit quia ipſe ſit qui potenter ſed inviſibiliter ſæcula condidiſſet, ſapienter regeret, benignè protegeret. Denique dum evangelizat ingratis, ſigna præbet infidelibus Judæis, pro ſuis crucifixoribus orat: nonne liquidò ipſum ſe eſſe declarat, qui cum Patre ſuo quotidie oriri facit Solem ſuum ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos? Hoc enim eſt quod ipſe ajebat: *Si non facio opera Patris mei, noli-*

c *Ser.47. in Cant.n.5.* d *Ser.6. in cant.n.2.*

nolite credere. Nec ſic tamen (e) evigilant Judæi ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum beſtialem hanc & pluſquàm beſtialem habetudinem ab eis depellere quivit. De qua non minùs miſerabili quàm mirabili cæcitate factum eſt, ut in illud tam horrendum tamquè enormiter groſſum facinus proruerint, Domino majeſtatis iniicientes manus ſacrilegas. Domine audivi auditionem tuam (f [illegible] imui: conſideravi opera tua, vias tuas, & exp[illegible] ſubſannaverunt te ſubſannatione, dentibus [illegible] ſuper te frenduerunt, lætati ſunt & convenerunt. Te ſummi Sacerdotes & principes tradiderunt, & crucifixerunt. Illi qui regere gregem debuerunt per viam ſalutis, facti ſunt loqueus & ruina in præcipitium damnationis aliorum: ex ipſis flamma invidiæ erupit. Per Sacerdotum quippè perſuaſionem (g) populus dimitti Barabbam, Chriſtum verò cruſigi acclamavit: & Pilatus fieri adiudicavit. Ecce quommodò Summi Sacerdotes & principes crucifixerunt Jeſum. Linguis utique non manibus ipſum crucifixerunt. Unde dicit David, quia *linguas ſuas ut gladium acuerunt*. In hoc fortè Judæi minùs reprehenſibiles, quàm novi crucifixores, qui manibus & verbis mortem illi accerſunt, immortalem mortificant, incrucifigibilem crucifigunt. Quæ ab ipſis in occulto vel etiam in aperto fiunt, turpe eſt dicere. Ponere vereor os meum in cælum, & non dicam in cænum, & Saül ad purgationem ventris inclinatum occidere: cùm Dominus dicat per Malachiam: *Vos me configitis, gens* ſcili-

e *Ser. 60. in Cant. n. 5.* f *Ser. in fer. 2. Paſchæ num. 11. tom. 6. pag. 722.*
g *Ibidem. num. 10.*

ſcilicet *tota*. Porrò videas eos ambulare ſeorſum (h) convenire ſibi & ſedere pariter, moxquè laxare procaces linguas in deteſtandum ſuſurrium, Non veniat anima mea in concilio detrahentium, quoniam Deus odit eos, dicente Apoſtolo: *Detractores Deo odibiles*. Quam ſententiam Deus ipſe loquens in Pſalmo, audi quommodo affirmat: *Detrahentem* inquit, *ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar*. Nec mirum (i) cùm id præcipuè vitium charitatem quæ Deus eſt, & quidem cæteris vitiis acriùs impugnare & perſequi cognoſcatur, quemadmodum vos quoque poteſtis advertere. Omnis qui detrahit, primùm quidem ſeipſum prodit vacuum charitate: deinde quid aliud derrahendo intendit, niſi ut is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipſis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatem in omnibus qui ſe audiunt, lingua maledica, & quantùm in ſe eſt, necat funditùs & extinguit: non ſolùm autem, ſed in abſentibus univerſis,ad quos volans verbum fortè per eos qui præſentes ſunt pervenire contigerit. Vides quàm facilè & in brevi ingentem multitudinem animarum velociter currens ſermo tabe malitiæ hujus inficere poſſit? Propterea dicit de talibus Propheticus ſpiritus: *Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt, veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem*. Utique tam veloces, quàm velociter currit ſermo. Unus eſt qui loquitur, & unum tantùm verbum profert: & tamen illud unum verbum uno in momento multitudinis audiẽtium dum aures inficit, animas interficit. Cor ſiqui-

h *Ser.29.in Cant.num.* 3. i *Ibidem. n.4.*

quidem felle livoris amarum per linguæ instrumentum spargere nisi amara non potest, dicente Domino: *Ex abundantia cordis os loquitur*. Et sunt duæ species pestis hujus. Alii quidem nudè atque irreverenter (uti in buccam venerit) virus evomant detractionis. Alii autem quodam simulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicquè quadam cum gravitate & tarditate, vultu mæsto, dimissis superciliis, & voce plangenti egredi maledictionem: & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu quàm malitiosè proferri. Doleo, inquit, vehementer, pro eo quòd diligo eum satis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius ait: Mihi quidem benè compertum fuerat de illo istud, sed per me nunquam innotuisset: at quoniam per alterum patefacta est res, veritatem negare non possum, dolens dico: Revera ita est. Et addit: Grande damnum. Nam aliàs quidem in pluribus valet, cæterùm in hac parte, ut verum fatear, excusari minimè potest.

§ II.

Cæperunt autem Jesum accusare, dicentes. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram: & prohibentem tributa dare Cæsari: & dicentem se Christum Regem esse. Introivit ergo iterùm in prætorium Pilatus, & vacuit Iesum. Iesus autem stetit ante Præsidem, & interrogavit eum Præses: dicens Tu es Rex Judæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit

dit Pilatus: Numquid ego Iudæus ſum? Gens tua, & Pontifices tui tradiderunt te mihi. Quid feciſti? Reſpondit Ieſus: Regnum meum non eſt de hoc mundo: ſi de hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei utique decertarent, ut non traderer Iudæis. Nunc autem Regnum meum non eſt hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Reſpondit Ieſus: Tu dicis quia Rex ſum ego, Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum. Luc. 23. Matt. 27. Joan. 18.

Egredimini filiæ Sion (k) *& videte Regem Salamonem,* ait Scriptura. Non dicit Eccleſiaſtem, aut Iditan. Nam & his nominibus appellatus eſt Rex ille; & ſignificat Jeſũ Chriſtum noſtrum verum Salamonem, qui eſt *Salamon*, ideſt, pacificus in exilio: *Eccleſiaſtes*, ideſt, concionator in judicio: *Idida*, ideſt, dilectus Domini in regno. Ubique Rex. In exilio rector morum, in judicio diſcretor meritorum, in regno diſtributor præmiorum. In exilio manſuetus, in judicio juſtus, in regno glorioſus. In exilio amabilis, in judicio terribilis, in regno admirabilis. Unde [l] Lucas Evangeliſta ait: *Et dabit illi Dominus Deus ſedem David patris ſui.* Verba ſunt Angeli ad Virginem de Filio promiſſo, promittentis quòd debeat poſſidere regnum David. Quòd de ſtirpe David duxerit originem Dominus Jeſus, nemo dubitat. Quæro autem quommodò dederit ei Deus ſedem David patris ſui, cùm ipſe in Hieruſalem non regnaverit, quinimo turbis eum volentibus conſtituere Regem, non acquieverit; ſed & ante faciem

k *Ser. 50. de diu. n. 1.* l *Ser. 4. ſuper miſſ. n. 1.*

ciem Pilati protestatus sit: *Regnum meum non est de hoc mundo?* Denique quid magnum promittitur ei qui sedet semper Cherubim, (quem Propheta Isajas vidit *sedentem super solium excelsum & elevatum*) sedere in throno David patris sui? Sed novimus quandam aliam Hierusalem ab ea, quæ nunc est in qua regnavit David, significatam, multò istâ nobiliorem, multò ditiorem. Hanc igitur puto hîc fuisse significatam, illo videlicet usu loquendi, quo sæpè reperis in Scripturis significans poni pro significato. Tunc sanè dedit illi Deus sedem David patris sui, quando *constitutus est Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*. Sed hîc Propheta de quo regno dixerat, expressiùs aperuisse videtur in eo, quòd non in Sion posuit, sed *super Sion*. Nam ideo fortassis dictum est, *super*, quia in Sion quidem regnavit David, super Sion verò regnum est illius de quo dictum est ad David: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*. De quo etiam dictum est per Esajam Prophetam: *Super solium David, & super regnum ejus sedebit*. Vides quia ubique reperis, *super*: *Super Sion, super sedem, super solium, super regnum*. Dabit ergo ei Dominus Deus sedem David patris sui, non typicam, sed veram; non temporalem, sed æternam; non terrenam, sed cælestem. Cæterùm (m) venientes ab Oriente Hierosolymam Magi quid dixerint audiamus: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum?* Quàm certa fides, & nihil penitùs hæsitans. Non quærunt utrum natus sit: sed fiducialiter loquuntur & interrogant sine dubitatione, ubi sit qui natus est Rex Judæorum. Porrò audito nomine

Re-

m *Ser. 3. in Epiph. n. 3.*

Regis, Rex Herodes ſucceſſorem ſuſpicatus expavit. Denique (n) venturas aliquando turbas ut reperent Chriſtum, & eum Regem facerent, fugiens legitur declinaſſe: poſtea verò etiam non quæſitus adfuit, ut tanquam Rex Iſrael ſuſciperetur, & prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipſa præconia eorum animos (quod dubium non eſt) excitavit. *Egredimini* igitur (o) *filiæ Sion, & videte Regem Salamonem*. Nam ubique Rex eſt. Licet enim regnum ejus non ſit de hoc mundo, tamen Rex eſt etiam in hoc mundo. Interrogatus ſiquidem à Pilato: *Ergo Rex es tu? Ego* (inquit Jeſus) *in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum*. Princeps ergo eſt Chriſtus (p) & magnus Princeps, cujus ne ipſi quidem dæmones poſſunt effugere dominatum. At illorum regnum in ſeipſis diviſum deſolabitur. Huius Regnum integrum atque perfectum eſt: & regni ejus non erit finis. Regnum Dei (q) homines ſunt juſti. Beati (r) in quibus Jeſus regnabit in æternum, quia & ipſi cum eo regnabunt: & regni ejus non erit finis. O quàm glorioſum eſt regnum illud, in quo Reges congregati ſunt, convenerunt in unum, ad laudandum ſcilicet & glorificandum eum, qui ſuper omnes eſt Rex regum, & Dominus dominantium. De cujus ſplendidiſſima contemplatione fulgebunt juſti ſicut Sol in regno Patris eorum. O ſi & mei peccatoris meminerit Jeſus in beneplacito populi ſui, cùm venerit in regnum ſuum? Inde eſt (s) quòd non ſimpliciter petimus ut *fiat voluntas Domini*, quam in omni-

n *Ser. 3. in Dom. Palm. n. 1.* o *Ser. 2. in Epiph. n. 2.* p *Ser. 33. diver. n. 7.* q *Ser. 6. in ultim. Cœna n. 41. tom. 6. pag. 673.* r *Ser. 4. ſuper miſſus. n. 2.* s *Ser. 2. diver. n. 3.*

omnibus & per omnia fieri certissimè constat: sed ut *fiat sicut in Cælo & terra.* Quam nimirùm adjectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut Patrem nostrum qui in Cælis est, exoremus, quatenùs & nomen ejus sanctificetur, & regnum ejus adveniat, & voluntas fiat. Hæc omnia sicut in Cælo, sic & in terra. Alioquin ubi non sanctificatur nomen ejus? Ubi etiam regnum ejus non venit, quando *in nomine Jesu omne genu flectitur Cælestium, terrestrium, & infernorum* à *Scio te quis es, Sanctus Dei*, ait etiam ipse malignus spiritus. At longè aliter & dissimili prorsùs affectione nemen istud sanctificatur in Cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamatur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth.* Sic & regnat non in terra solùm, verumetiam in gehenna imperium habens vitæ & mortis. Sed omninò dissimiliter regnat in his qui inuiti serviunt, & qui voluntariè famulantur.

§. III.

Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, iterum exivit ad Judæos. Joannes cap. 18.

Quid tu Pilate (t) seorsùm interrogas Dominum, ut tibi susurret in aure, *quid sit Veritas*? Multùm

t *Ser. 15. diver. n. 3.*

tùm eſt ad te: non dabitur Sanctum cani, nec margarita porco. Quære potiùs fidei guſtum, ſatietatem intelligentiæ interim ne requiras. Meritò reverberata acie protinùs reſilivit, & reſponſum non ſuſtinens egreſſus eſt ad Judæos, qui ambulare cæperat in magnis & mirabilibus ſuper ſe, quid eſſet Veritas percontatus. Non revelatur ſervo Veritas (u) quia ſervus neſcit quid faciat Dominus ejus. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandum Veritatem, qui propriam quærit utilitatem. Filio autem Pater notam faciet Veritatem ſuam, quem audit dicentem: *Verumtamen non quod ego volo, ſed quod tu Pater*. Denique (x) ſuperbo oculo Veritas non videtur, ſincero autem patet, Non eſt quòd ſe Veritas deneget intuendam puro cordi, ac per hoc nec eloquendam. Duo quædam in *Intentione* (y) quam faciem animæ eſſe dicimus, neceſſariè requiruntur, *Res & Cauſa*: ideſt, quid intendas, & propter quid. Et ex his ſanè duobus animæ vel decor vel deformitas judicatur, ut (verbi cauſâ) anima quæ ambo iſta recta atque pudica habuerit, illi meritò veraciterquè dicatur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*. Quæ verò altero horum carverit, non poterit dici de ea quòd pulchræ ſint genæ ejus ſicut turturis, propter eam quæ adhucex parte erit deformitatem. Multò autem minùs illi poterit convenire (z) quæ neutrũ horum habere laudabile invenitur. At id totum fiet planiùs in exemplis. Si verbi cauſâ intendat quis animum inquirendæ Veritati, atq; id ſolo veritatis amore nonne is tibi videtur & *Rem & Cauſam* haberehoneſtam

v *Ser. 3. diver. n.9.* x *Ser.62.in Cant.n.8.* y *Ser.40.in Cant.n.2.* z *Ibidem n. 3.*

ſtam, meritoquè ſibi vendicare quod dicitur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*: quippè cui in neutra genarum næuus reprehenſionis appareat? Quod ſi minimè quidem Veritatis deſiderio, ſed aut inanis gloriæ, aut alterius qualiſcunque commodi temporalis obtentu in Veritatem intenderit: jam etſi unam genarum videatur habere formoſam, non tamen (ut arbitror) dubitabis judicare vel ex parte deformem, cujus alteram faciem cauſæ turpitudo fœdaverit. Si autem videris hominem nullis honeſtis ſtudiis intendentem, ſed carnis illecebris irretitum, ventri & luxuriæ deditum, quales ſunt illi quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum qui terrena ſapiunt: quid iſtum, nonne ex utraque parte fœdiſſimum judicabis, in cujus utique intentione & *Res & Cauſa* reproba invenitur? Ergo intendere non in Deum ſed in ſeculum, ſæcularis animæ eſt, nec ullam prorsùs genarum ſpecioſam habentis. Intendere autem quaſi in Deum (a) ſed non propter Deum, hypocritæ planè animæ eſt. Cujus &ſi una facies decora videtur, quòd ad Deum qualicunque intentione reſpiciat; ipſa tamen ſimulatio omne decorum in ea exterminat, & magis per totum ingerit fœditatem. Si autem vel ſolùm vel maximè ob vitæ præſentis neceſſaria ad Deum converterit intentionẽ, non quidem fæce hypocriſis putidam, puſillanimitatis tamen vitio dicimus ſubobſcuram, & minùs acceptam. Porrò è contrario intendere in aliud quàm in Deum, tamen propter Deum, non ocium Mariæ, ſed Marthæ negotium eſt. Abſit autem ut quæ hujuſmodi eſt, quidquam illam dixe-

a Ibidem n. 4.

dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectum affirmaverim pervenisse decoris: quippè quæ adhuc sollicita est & turbatur erga plurima, & non potest terrenorum actuum vel tenui pulvere non respergi. Quem tamen citò facilèquè deterget vel in hora sanctæ dormitionis casta intentio, & bonæ conscientiæ interrogatio ad Deum. Ergo solùm inqnirere Deum propter ipsum solum, hoc planè est utramque *bipartitæ Intentionis* faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac speciale sponsæ, cui meritò singulari prærogativa audire conveniat: *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*. Denique (b) qnia ipsa quoque Veritatis agnitio in tribus gradibus consistit, ipsos breviter distinguo, Inquirimus namque Veritatem in nobis, in proximis, in sui natura. In *nobis*, nosmetipsos dijudicando. In *proximis*, eorum malis compatiendo. In *sui natura*, mundo corde contemplando. Observa sicut numerum, ita & ordinem. Primò te doceat Veritas ipsa quòd priùs in proximis, quàm in sui debeat inquiri natura. Post hoc accipies cur priùs in te, quàm in proximis inquirere debeas. In numero siquidem beatitudinum, quas suo sermone distinxit Matthæus Evangelista, priùs misericordes quàm mundicordes posuit. Misericordes quippe citò in proximis Veritatem deprehendunt, dum suos affectus in illos extendunt: dum sic per charitatem se illis conformant, ut illorum vel bona vel mala tanquam propria sentiant. Cum infirmis infirmantur, cum scandalizatis uruntur: gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus consueverunt. Hac charitate fraterna cordis acie munda-

O 2 ta,

b *Tractat. de grad. humil. cap. 3. n. 6.*

ta, Veritatem delectantur in sui contemplari natura, pro cujus amore mala tolerant aliena. Qui verò ita se fratribus non consociant, sed è contrario aut flentibus insultant, aut gaudentibus derogant; dum quod in illis est, in se esse non sentiunt, quia similiter affecti non sunt: veritatem in proximis qualiter deprehendere possunt? Benè namque convenit illis illud vulgare proverbium: *Nescit sanus quid sentiat æger, aut plenus quid patiatur jejunus*. Et æger ægro, & jejunus jejuno quantò propinquiùs tantò familiariùs compatiuntur. Sicut enim pura Veritas non nisi puro corde videtur, sic miseria fratris veriùs misero corde sentitur. Sed ut ob alienam miseriam miserum cor habeas, oportet ut tuam priùs agnoscas: ut proximi mentem in tua invenias, & ex te noveris qualiter illi subvenias, exemplo scilicet Salvatoris, qui pati voluit, ut compati sciret; miser fieri, ut misereri disceret: ut quomodo de ipso scriptum est: *Didicit ex his quæ passus est obedientiam*: ita & misericordiam disceret. Cùm sint itaque [c] tres gradus seu status Veritatis: ad *primum* ascendimus per laborem humilitatis, ad *secundum* per affectum compassionis, ad *tertium* per excessum contemplationis. In primo Veritas reperitur severa, in secundo pia, in tertio pura. Ad primum ratio ducit, quâ nos discutimus: ad secundum affectus perducit, quo aliis miseremur: ad tertium puritas rapit, quâ ad invisibilia sublevamur. Impuris autem non se ostendit Veritas [d] non se credit Sapientia.

CA-

c *ibidem cap.6.n.19.* d *Ser.62.in Cant.n.8.*

CAPUT IV.

De Secunda accusatione Christi, facta per Judæos, coram Pilato.

1. Ostenditur, Jesum nihil respondentem Pilato ad falsam accusationem Judæorum docuisse nos, ut ejus humilitatem & mansuetudinem, verecundiam & taciturnitatem imitemur. 2. Ostenditur ignorantiam Judæorum esse culpabilem, graviùsquè peccari doctrinæ Christi contemptu, quàm neglectu. Agitur de differentia utriusque. 3. Ostenditur, Jesum ideo se subjecisse potestati Herodis, ut doceret omnem hominem debere esse subjectum utrique potestati, seculari videlicet & Ecclesiasticæ.

§. I.

Pilatus iterùm exivit ad Judæos, & dixit eis: Ego nullam invenio in eo causam. At summi Sacerdotes accusabant eum in multis. Et cùm accusaretur à principibus Secerdotum & Senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta adversùm te dicunt] testimonia? non respondes quidquam? Vide in quantis te accusant. Jesus autem ampliùs nihil respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Pilatus vehementer. Joan. 18. Mar. 15. Matt. 27.

quidem felle livoris amarum per linguæ instrumentum spargere nisi amara non potest, dicente Domino: *Ex abundantia cordis os loquitur*. Et sunt duæ species pestis hujus. Alii quidem nudè atque irreverenter (uti in buccam venerit) virus evomant detractionis. Alii autem quodam simulatæ verecundiæ fuco conceptam malitiam, quam retinere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicquè quadam cum gravitate & tarditate, vultu mæsto, dimissis superciliis, & voce plangenti egredi maledictionem: & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu quàm malitiosè proferri. Doleo, inquit, vehementer, pro eo quòd diligo eum satis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius ait: Mihi quidem benè compertum fuerat de illo istud, sed per me nunquam innotuisset: at quoniam per alterum patefacta est res, veritatem negare non possum, dolens dico: Revera ita est. Et addit: Grande damnum. Nam aliàs quidem in pluribus valet, cæterùm in hac parte, ut verum fatear, excusari minimè potest.

§ II.

Cæperunt autem Jesum accusare, dicentes. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram: & prohibentem tributa dare Cæsari: & dicentem se Christum Regem esse. Introivit ergo iterùm in prætorium Pilatus, & vacuit Iesum. Iesus autem stetit ante Præsidem, & interrogavit eum Præses: dicens Tu es Rex Judæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Respondit

dit Pilatus : Numquid ego Iudæus ſum? Gens tua, & Pontifices tui tradiderunt te mihi. Quid feciſti? Reſpondit Ieſus : Regnum meum non eſt de hoc mundo : ſi de hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei utique decertarent, ut non traderer Iudæis. Nunc autem Regnum meum non eſt hinc. Dixit itaque ei Pilatus : Ergo Rex es tu? Reſpondit Ieſus : Tu dicis quia Rex ſum ego, Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum. Luc. 23. Matt. 27. Joan. 18.

Egredimini filiæ Sion (k) *& videte Regem Salamonem*, ait Scriptura. Non dicit Eccleſiaſtem, aut Iditan. Nam & his nominibus appellatus eſt Rex ille; & ſignificat Jeſũ Chriſtum noſtrum verum Salamonem, qui eſt *Salamon*, ideſt, pacificus in exilio: *Eccleſiaſtes*, ideſt, concionator in judicio: *Idida*, ideſt, dilectus Domini in regno. Ubique Rex. In exilio rector morum, in judicio diſcretor meritorum, in regno diſtributor præmiorum. In exilio manſuetus, in judicio juſtus, in regno glorioſus. In exilio amabilis, in judicio terribilis, in regno admirabilis. Unde [l] Lucas Evangeliſta ait: *Et dabit illi Dominus Deus ſedem David patris ſui.* Verba ſunt Angeli ad Virginem de Filio promiſſo, promittentis quòd debeat poſſidere regnum David. Quòd de ſtirpe David duxerit originem Dominus Jeſus, nemo dubitat. Quæro autem quommodò dederit ei Deus ſedem David patris ſui, cùm ipſe in Hieruſalem non regnaverit, quinimo turbis eum volentibus conſtituere Regem, non acquieverit; ſed & ante faciem

k *Ser. 50. de diu. n. 1.* l *Ser. 4. ſuper miſs. n. 1.*

ciem Pilati protestatus sit: *Regnum meum non est de hoc mundo*? Denique quid magnum promittitur ei qui sedet semper Cherubim, (quem Propheta Isajas vidit *sedentem super solium excelsum & elevatum*) sedere in throno David patris sui? Sed novimus quandam aliam Hierusalem ab ea, quæ nunc est in qua regnavit David, significatam, multò istâ nobiliorem, multò ditiorem. Hanc igitur puto hîc fuisse significatam, illo videlicet usu loquendi, quo sæpè reperis in Scripturis significans poni pro significato. Tunc sanè dedit illi Deus sedem David patris sui, quando *constitutus est Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus*. Sed hîc Propheta de quo regno dixerat, expressiùs aperuisse videtur in eo, quòd non in Sion posuit, sed *super Sion*. Nam ideo fortassis dictum est, *super*, quia in Sion quidem regnavit David, super Sion verò regnum est illius de quo dictum est ad David: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*. De quo etiam dictum est per Esajam Prophetam: *Super solium David, & super regnum ejus sedebit*. Vides quia ubique reperis, *super*: *Super Sion, super sedem, super solium, super regnum*. Dabit ergo ei Dominus Deus sedem David patris sui, non typicam, sed veram; non temporalem, sed æternam; non terrenam, sed cælestem. Cæterùm (m) venientes ab Oriente Hierosolymam Magi quid dixerint audiamus: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum*? Quàm certa fides, & nihil penitùs hæsitans. Non quærunt utrum natus sit: sed fiducialiter loquuntur & interrogant sine dubitatione, ubi sit qui natus est Rex Judæorum. Porrò audito nomine

Re-

m *Ser. 3. in Epiph. n. 3.*

Regis, Rex Herodes successorem suspicatus expavit. Denique (n) venturas aliquando turbas ut reperent Christum, & eum Regem facerent, fugiens legitur declinasse: postea verò etiam non quæsitus adfuit, ut tanquam Rex Israel susciperetur, & prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipsa præconia eorum animos (quod dubium non est) excitavit. *Egredimini* igitur (o) *filiæ Sion, & videte Regem Salamonem*. Nam ubique Rex est. Licet enim regnum ejus non sit de hoc mundo, tamen Rex est etiam in hoc mundo. Interrogatus siquidem à Pilato: *Ergo Rex es tu? Ego* (inquit Jesus) *in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum*. Princeps ergo est Christus (p) & magnus Princeps, cujus ne ipsi quidem dæmones possunt effugere dominatum. At illorum regnum in seipsis divisum desolabitur. Huius Regnum integrum atque perfectum est: & regni ejus non erit finis. Regnum Dei (q) homines sunt justi. Beati (r) in quibus Jesus regnabit in æternum, quia & ipsi cum eo regnabunt: & regni ejus non erit finis. O quàm gloriosum est regnum illud, in quo Reges congregati sunt, convenerunt in unum, ad laudandum scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est Rex regum, & Dominus dominantium. De cujus splendidissima contemplatione fulgebunt justi sicut Sol in regno Patris eorum. O si & mei peccatoris meminerit Jesus in beneplacito populi sui, cùm venerit in regnum suum? Inde est (s) quòd non simpliciter petimus ut *fiat voluntas Domini*, quam in omni-

---

n Ser. 3. in Dom. Palm. n. 1. o Ser. 2. in Epiph. n. 2. p Ser. 33. diver. n. 7. q Ser. 6. in ultim. Cæna n. 41. tom. 6. pag. 673. r Ser. 4. super missus. n. 2. s Ser. 2. diver. n. 3.

omnibus & per omnia fieri certissimè constat: sed ut *fiat sicut in Cælo & terra*. Quam nimirùm adjectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut Patrem nostrum qui in Cælis est, exoremus, quatenùs & nomen ejus sanctificetur, & regnum ejus adveniat, & voluntas fiat. Hæc omnia sicut in Cælo, sic & in terra. Alioquin ubi non sanctificatur nomen ejus? Ubi etiam regnum ejus non venit, quando *in nomine Jesu omne genu flectitur Cælestium, terrestrium, & infernorum?* *Scio te quis es, Sanctus Dei*, ait etiam ipse malignus spiritus. At longè aliter & dissimili prorsùs affectione nemen istud sanctificatur in Cælis, ubi tam inenarrabili jucunditate clamatur: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*. Sic & regnat non in terra solùm, verumetiam in gehenna imperium habens vitæ & mortis. Sed omninò dissimiliter regnat in his qui inuiti serviunt, & qui voluntariè famulantur.

§. III.

Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cùm hoc dixisset, iterum exivit ad Judæos. Joannes cap. 18.

Quid tu Pilate (t) seorsùm interrogas Dominum, ut tibi susurret in aure, *quid sit Veritas*? Multùm

(t) *Ser. 15. diver. n. 3.*

tùm eſt ad te: non dabitur Sanctum cani, nec margarita porco. Quære potiùs fidei guſtum, ſatietatem intelligentiæ interim ne requiras. Meritò reverberata acie protinùs reſilivit, & reſponſum non ſuſtinens egreſſus eſt ad Judæos, qui ambulare cæperat in magnis & mirabilibus ſuper ſe, quid eſſet Veritas percontatus. Non revelatur ſervo Veritas (u) quia ſervus neſcit quid faciat Dominus ejus. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplandum Veritatem, qui propriam quærit utilitatem. Filio autem Pater notam faciet Veritatem ſuam, quem audit dicentem: *Verumtamen non quod ego volo, ſed quod tu Pater*. Denique (x) ſuperbo oculo Veritas non videtur, ſincero autem patet, Non eſt quòd ſe Veritas deneget intuendam puro cordi, ac per hoc nec eloquendam. Duo quædam in *Intentione* (y) quam faciem animæ eſſe dicimus, neceſſariè requiruntur, *Res & Cauſa*: ideſt, quid intendas, & propter quid. Et ex his ſanè duobus animæ vel decor vel deformitas judicatur, ut (verbi causâ) anima quæ ambo iſta recta atque pudica habuerit, illi meritò veraciterquè dicatur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*. Quæ verò altero horum carverit, non poterit dici de ea quòd pulchræ ſint genæ ejus ſicut turturis, propter eam quæ adhucex parte erit deformitatem. Multò autem minùs illi poterit convenire (z) quæ neutrũ horum habere laudabile invenitur. At id totum fiet planiùs in exemplis. Si verbi causâ intendat quis animum inquirendæ Veritati, atq; id ſolo veritatis amore nonne is tibi videtur & *Rem & Cauſam* haberehone-

O ſtam

v *Ser. 3. diver. n.9.* x *Ser.62.in Cant.n.8.* y *Ser.40.in Cant.n.2.* z *Ibidem n. 3.*

ſtam, meritoquè ſibi vendicare quod dicitur: *Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis*: quippè cui in neutra genarum næuus reprehenſionis appareat? Quod ſi minimè quidem Veritatis deſiderio, ſed aut inanis gloriæ, aut alterius qualiſcunque commodi temporalis obtentu in Veritatem intenderit: jam etſi unam genarum videatur habere formoſam, non tamen (ut arbitror) dubitabis judicare vel ex parte deformem, cujus alteram faciem cauſæ turpitudo fædaverit. Si autem videris hominem nullis honeſtis ſtudiis intendentem, ſed carnis illecebris irretitum, ventri & luxuriæ deditum, quales ſunt illi quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione eorum qui terrena ſapiunt: quid iſtum, nonne ex utraque parte fædiſſimum judicabis, in cujus utique intentione & *Res & Cauſa* reproba invenitur? Ergo intendere non in Deum ſed in ſeculum, ſæcularis animæ eſt, nec ullam prorsùs genarum ſpecioſam habentis. Intendere autem quaſi in Deum (a) ſed non propter Deum, hypocritæ planè animæ eſt. Cujus & ſi una facies decora videtur, quòd ad Deum qualicunque intentione reſpiciat; ipſa tamen ſimulatio omne decorum in ea exterminat, & magis per totum ingerit fæditatem. Si autem vel ſolùm vel maximè ob vitæ præſentis neceſſaria ad Deum converterit intentionẽ, non quidem fæce hypocriſis putidam, puſillanimitatis tamen vitio dicimus ſubobſcuram, & minùs acceptam. Porrò è contrario intendere in aliud quàm in Deum, tamen propter Deum, non ocium Mariæ, ſed Marthæ negotium eſt. Abſit autem ut quæ hujuſmodi eſt, quidquam illam dixe-

a *Ibidem n. 4.*

dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectum affirmaverim pervenisse decoris: quippè quæ adhuc sollicita est & turbatur erga plurima, & non potest terrenorum actuum vel tenui pulvere non respergi. Quem tamen citò facilèquè deterget vel in hora sanctæ dormitionis casta intentio, & bonæ conscientiæ interrogatio ad Deum. Ergo solùm inqnirere Deum propter ipsum solum, hoc planè est utramque *bipartitæ Intentionis* faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac speciale sponsæ, cui meritò singulari prærogativa audire conveniat: *Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*. Denique (b) qnia ipsa quoque Veritatis agnitio in tribus gradibus consistit, ipsos breviter distinguo, Inquirimus namque Veritatem in nobis, in proximis, in sui natura. In *nobis*, nosmetipsos dijvdicando. In *proximis*, eorum malis compatiendo. In *sui natura*, mundo corde contemplando. Observa sicut numerum, ita & ordinem. Primò te doceat Veritas ipsa quòd priùs in proximis, quàm in sui debeat inquiri natura. Post hoc accipies cur priùs in te, quàm in proximis inquirere debeas. In numero siquidem beatitudinum, quas suo sermone distinxit Matthæus Evangelista, priùs misericordes quàm mundicordes posuit. Misericordes quippe citò in proximis Veritatem deprehendunt, dum suos affectus in illos extendunt: dum sic per charitatem se illis conformant, ut illorum vel bona vel mala tanquam propria sentiant. Cum infirmis infirmantur, cum scandalizatis uruntur: gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus consueverunt. Hac charitate fraterna cordis acie munda-

b *Tractat. de grad. humil. cap. 3. n. 6.*

ta, Veritatem delectantur in sui contemplari natura', pro cujus amore mala tolerant aliena. Qui verò ita se fratribus non consociant, sed è contrario aut flentibus insultant, aut gaudentibus derogant; dum quod in illis est, in se esse non sentiunt, quia similiter affecti non sunt: veritatem in proximis qualiter deprehendere possunt? Benè namque convenit illis illud vulgare proverbium: *Nescit sanus quid sentiat æger, aut plenus quid patiatur jejunus*. Et æger ægro, & jejunus jejuno quantò propinquiùs tantò familiariùs compatiuntur. Sicut enim pura Veritas non nisi puro corde videtur, sic miseria fratris veriùs misero corde sentitur. Sed ut ob alienam miseriam miserum cor habeas, oportet ut tuam priùs agnoscas: ut proximi mentem in tua invenias, & ex te noveris qualiter illi subvenias, exemplo scilicet Salvatoris, qui pati volvit, ut compati sciret; miser fieri, ut misereri disceret: ut quomodo de ipso scriptum est: *Didicit ex his quæ passus est obedientiam*: ita & misericordiam disceret. Cùm sint itaque [c] tres gradus seu status Veritatis: ad *primum* ascendimus per laborem humilitatis, ad *secundum* per affectum compassionis, ad *tertium* per excessum contemplationis. In primo Veritas reperitur severa, in secundo pia, in tertio pura. Ad primum ratio ducit, quâ nos discutimus: ad secundum affectus perducit, quo aliis miseremur: ad tertium puritas rapit, quâ ad invisibilia sublevamur. Impuris autem non se ostendit Veritas [d] non se credit Sapientia.

CA-

c *ibidem cap.6.n.19.* d *Ser.62.in Cant.n.8.*

CAPUT IV.

De Secunda accusatione Christi, facta per Judæos, coram Pilato.

1. *Ostenditur, Jesum nihil respondentem Pilato ad falsam accusationem Judæorum docuisse nos, ut ejus humilitatem & mansuetudinem, verecundiam & taciturnitatem imitemur.* 2. *Ostenditur ignorantiam Judæorum esse culpabilem, graviùsquè peccari doctrinæ Christi contemptu, quàm neglectu. Agitur de differentia utriusque.* 3. *Ostenditur, Jesum ideo se subjecisse potestati Herodis, ut doceret omnem hominem debere esse subjectum utrique potestati, seculari videlicet & Ecclesiasticæ.*

§. I.

Pilatus iterùm exivit ad Judæos, & dixit eis: Ego nullam invenio in eo causam. At summi Sacerdotes accusabant eum in multis. Et cùm accusaretur à principibus Secerdotum & Senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta adversùm te dicunt] testimonia? non respondes quidquam? Vide in quantis te accusant. Jesus autem ampliùs nihil respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Pilatus vehementer. Joan. 18. Mar. 15. Matt. 27.

FIlius Dei (a) & Dominus noster Jesus Christus de cælo ad hoc missus est, ut nobis præiret in via virtutum, & legem vitæ & disciplinæ suo nobis exemplo daret, & erudiret nos sicut semetipsum. Et (b) ut omnis sua actio esset nostra lectio, & omnis sua vita esset nostra doctrina. Profectò (c) sanctus ille Emmanuel terris intulit magisterium disciplinæ cælestis, dum supernæ illius Hierusalem quæ est mater nostra, visibilis quædam imago & species decoris ejus per ipsum nobis & in ipso expressa innotuit. Vita Christi (d) vivendi nobis regula extitit, mors à morte redemptio. Illa vitam instruxit, mortem ista destruxit. Omnia proinde (e) quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubitemus fuisse plena Sacramentorum, plena salutis. Cùm autem multi falsi testes contra Jesum procederent (f) & in multis mendaciis eum accusarent, ipse tanquam agnus innocens qui ad victimam ducitur, obmutuit: & non apervit os suum, tanquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones. Tacebat ore (g) sed instruebat opere: & quod priùs docuit verbo, jam clamabat exemplo: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Discite, ait (h) à me, non quòd sobrius, aut castus, aut prudens, aut aliquid hujusmodi: sed quia mitis sum & humilis corde. *A me*, inquit, *discite*. Non ad doctrinam Patriarcharum, non ad Prophetarum libros ego vos mitto: sed me vobis exemplum,

me

a *Opusc. Ad quid venisti cap. 24.* b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. n. 12.* c *Ser. 27. in Cant n. 7.* d *Exhort. ad milites templi cap. 11. n. 18.* e *Ser. 4. de Ascens. Dom. n. 2.* f *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. n. 13.* g *Ser. 1. in Epiph. Dom. n. 8.* h *Tract. de mor. & vit. Episc. cap. 5. n. 11.*

me formam humilitatis exhibeo. Inviderunt mihi altitudinem quam habeo apud Patrem, Angelus & Fæmina: ille potentiæ, ista scientiæ. Vos autem æmulamini charismata meliora, discentes à me quia mitis sum & humilis corde. Profectò collectaneæ sunt humilitas & mansuetudo (i) & in eo confœderatæ germaniùs qui dicebat: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Sicut enim mater præsumptionis est elatio, sic mansuetudo vera nonnisi ex vera humilitate procedit, Cùm enim boni adolescentuli (k) & mansueti tacendo revereantur Majores suos, nemo solius taciturnitatis hanc laudem putet: quia silentium ipsum (in quo est reliquarum virtutum ocium) maximus actus verecundiæ est. Denique si naturale est, aut infantiæ deputatur, aut superbiæ probro datur: si verecundiæ, laudi ducitur. Tacebat in periculis Susanna, gravius verecundiæ quàm vitæ damnum putabat, ubi soli loquebatur cui poterat casta verecundia loqui. Fugit & pulcher Joseph, relicta veste in manibus fornicariæ: tacensquè celeriter egressus est, qui incongrua suæ verecundiæ audiens, non poterat diu stare. Moyses quoque & Hieremias quod poterant per gratiam, excusabant per verecundiã. Tutiùs etenim est discere quàm docere, tacere quàm loqui. Quid autem magis potest verecundiæ bonum, quàm ut juniorum ætas magis debeat discere quàm tacere? Pythagoras quippè legẽ dedit silentij discipulis suis, ut tacentes per quinquennium loqui discerent: & tu non vis tacere, cui virtus silentij propria est? Quid opus est, ô adolescens, ut

i *Ser. 1. de Virg. Deip. n. 12.* k *Tract. de ord. vitæ cap. 4. n. 12. & 14. tom. 5. pag. 458.*

properes periculum suscipere loquendo, cùm tacendo possis esse tutior? Quàm plures vidi loquendo incidisse in peccatum, vix quenquam tacendo. Ideoquè tacere nosse quàm loqui difficilius est. Scio plerosque loqui, cùm tacere nesciant. Rarum est tacere quenquam, cùm sibi loqui nihil prosit. Sapiens ergo est qui novit tacere. Meritò quoque sapiens dicendus est, qui novit tempus loquendi. Unde benè ait Scriptura: *Homo sapiens tacebit usque ad tempus*. Jdeo Sancti Domini, qui sciebant quia uox hominis plerumque peccato juncta est, & initium erroris humani sermo est hominis, tacere amabant. Denique sanctus David ait: *Posui ori meo custodiam*. Propheta custodiebat, & tu non custodies? Potes autem custodire, si non citò loquaris. Potes & cum Propheta David dicere: [l] *Proposui custodire vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Quoniam juxta eundem Prophetam: *Vir linguosus non dirigetur super terram*. Et juxta aliam Scripturam: *Mors & vita in manibus linguæ*. *Silentium* autem, dicente Esaja, *cultus justiæ est*. Et: *Bonum est expectare* (ut docet Hieremias) *salutare Dei cum silentio*. Est utique silentium irreprehensibile [m] imò & laudabile magis. Est & sermo non bonus. Alioquin non diceret Propheta: *Bonum est homini præstolari cum silentio salutare Dei*. Bonum silentium à jactantia, bonum à blasphemia, bonum à murmure & detractione. *Alius* enim ob laboris magnitudinem & pondus diei exasperatus, animo murmurat; dijudicat eos qui animâ suâ pervigilant, tanquam reddituri utique rationem. Clamor est, sed supra omne silentium clamor iste

l Epist. 89. n. 2. m Serm. 2. de Virg. Deip. n. 14.

iste animi obdurati silere facit: quia audiri non patitur vocem Verbi. *Alius* pusillanimitate spiritûs in expectatione deficit, pessimumquè hoc verbum blasphemiæ est, quod nec in hoc seculo remittitur, nec in futuro. *Tertius* in magnis ambulat & mirabilibus super se dicens: Manus nostra excelsa, putans se aliquid esse cùm nihil sit. Quid loqueretur huic qui loquitur pacem? Dicit enim quia dives sum, & nullius egeo. Porrò Veritatis sententia est: *Væ vobis divitibus, quia habetis hìc consolationem vestram.* Contra verò: *Beati*, inquit, *qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*. Sileat ergo in nobis lingua maledica, lingua blasphema, lingua magniloqua: quoniam bonum est in hoc triplici silentio salutare Dei præstolari. Imitemur Christum [n] qui sicut agnus coram tondente se obmutuit, & non apervit os suum.

§. II.

At illi invalescebant, dicentes: Commovet populum docens per universam Judæam, incipiens à Gallilæa usque huc. Luc. 23.

Judæi non immemores odij (o) quo oderant Patrem, exercent illud in Filium, unde & ipse ait: *Quia oderunt me & Patrem meum*. Domine audivi auditionem tuam (p) & timui: consideravi opera tua, vias tuas, & expavi. Subsannaverunt te subsannatione, dentibus suis super te frenduerunt. Venisti quidem ad oves quæ perierant domûs Israël (q) Divini verbi lampadem extollens palàm ad illumina-

tio-

n *Ser. 4. de Advent. Dom. n. 7.* o *Ser. 3. in Circumcis. Dom. n.* p *Ser. infer. 2. Paschæ n. 11.* q *Ser. de Pass. Dom. n. 6.*

tionem orbis terræ, & regnum Dei cunctis annuncians obtemperantibus verbo, sermonem sequentibus signis confirmasti: virtutem Divinitatis in cunctis ostendisti malè habentibus, & omnes omnibus gentibus gratias exhibens, quæ saluti peccatorum congruerent, ut omnes lucrifaceres. Sed obscuratum est insipiens cor eorum, Domine, & projecerunt sermones tuos retrorsùm: neque attenderunt ad omnia mirabilia tua, Domine, quæ operatus es in eis. Terra cognovit Dominum (r) quia ad vocem virtutis ejus cùm clamasset voce magna: *Lazare veni foras*, mortuum redidit. Cognovit mare, quia solidum se præbuit sub pedibus ejus, ita ut Apostoli eum putarent phantasma esse. Cognoscit Ecclesia (s) quæ æmulatur ejus nigredinem passionis, ut decorem perciperet. Sed non cognovit Synagoga, quæ nigredinem illi passionis & infirmitatis improperans: *Alios*, ait, *salvos fecit, seipsum non potest salvum facere*. Multa profectò [t] scienda nesciuntur, aut sciendi incuriâ, aut discendi desidiâ, aut verecundiâ inquirendi. Et quidem hujusmodi ignorantia non habet excusationem. Sed numquid fortè tale est hoc, quod inquisitū humano possit addisci magisterio? Homo hominis nisi ipso indicante non intelligit cogitatum: quantò minùs Divinum quis poterit investigare consilium, nisi cui ipse voluerit revelare? Audi denique ipsum: *Si non venissem*, ait, *& locutus eis non fuissem, peccatum non haberent*. Non dicit simpliciter, & locutus non fuissem, sed interserens, *eis*: *Et locutus eis*, inquit, *non fuissem*. osten-

r *Ser. 1. de Ascens. Dom. n. 1.* s *Ser. 28. in Cant. n. 10.* t *Tract. ad Hugon. cap. 1. n. 3.*

oſtendens ſine dubio non ante cenſeri inexcuſabiles de contemptu, quàm ad ipſorum uſque notitiam juſſio perveniret. Nam ſi locutus quidem fuiſſet, ſed non eis, inobedientiæ culpam ignorantia nihilominùs excuſaret. *Nunc autem*, inquit, *quoniam locutus ſum eis, excuſationem non habent de peccato ſuo*. Unde & ajebat: *Ego palàm locutus ſum mundo, & in occulto locutus ſum nihil*. Non quòd ſuos domeſticos multa in oculto privatimquè non docuerit; ſed quòd tanquam nihilum interim reputaret, & nec pænam nec præmium ea augere quæ in ſecreto tradebat judicaret, donec de medio fierent, & prodirent in lumine. Denique & dicebat: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine*: ut meritò videlicet jam audientibus obedientiæ vel meritum adſcriberet vel contemptum, cùm in medium proferrentur. Item: *Qui vos audit*, inquit, *me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Ac ſi diceret: Judicium meum inter obedientes & contemnentes, non de mea ſecreta traditione, ſed de veſtra publica prædicatione pendebit. Licet namque [u] ipſa per ſe iniuncti operis qualitas innoxia ſit: adjunctæ tamen auctoritatis pondus obnoxium mandato, mandatumquè peccato obnoxium facit, non magno tamen ſi contemptus defuerit. Hæc ergo generalis regula ſit univerſorum (x) quæ per ſe aut propter ſe nec bona nec mala ſunt, aut Divina inſtitutione, aut propria cujuſque profeſſione fixa non ſunt, ut non juſſa quidem licitè utrumlibet vel admittantur vel omittantur: juſſa verò ſine culpa non negligantur, ſine crimine non con-

u *Tract. de præcepto & diſpenſat. cap.* 8. *n.* 17. x *Ibidem n.* 18

contemnantur. Ubique enim & culpabilis neglectus, & contemptus damnabilis est. Differunt autem, quòd neglectus quidem languor inertiæ est, contemptus verò superbiæ tumor. Porrò contemptus in omni specie mandatorum pari pondere gravis, & communiter damnabilis est: neglectus autem in fixis gravior, tolerabilior in mobilibus mandatis. Siquidem adulterium quocunque modo, quocunque perpetres animo, turpe flagitium est, ac criminale peccatum: cùm tamen leve verbum in tempore vel loco silentii fortè per oblivionem subreptum, risusuè per impetum magis excussus quàm præsumptus contra præceptum (quod utique animi negligentis, aut dissoluti spiritus indicium est) eò facillimè veniam promeretur, quò vix vel peccatum reputatur. Quid cùm scienter vel ex deliberatione in verba ociosa, silentio licet non indicto, lingua laxatur? numquid hoc tamen neget quispiam usurpari contra regulam veritatis? Unde nimirùm & ratio exigenda est in futuro judicio: Judice ipso terrificè admodùm comminante, quia de omni verbo ocioso reddent homines rationem in die judicii. Multi sunt (y) qui se de infirmitate vel ignorantia tegunt ad excusandas excusationes in peccatis. Sed frustra sibi de infirmitate vel ignorantia blandiuntur, qui ut liberiùs peccent, libenter ignorant, vel infirmantur. Putas primo homini profuit, licet non libenter peccavit, quòd se per uxorem tanquam per carnis infirmitatem defendit? Aut primi Martytis lapidatores, quoniam aures suas continuerunt, per ignorantiam excusabiles erunt? Unde Stephanus ad homi-

y *Tract. de grad. humil. cap. 6. n. 19.*

homicidas (z) ad legis adulteros, ad crucifixores Filii Dei Patris loquitur, genti peccatrici in Ægypto, populo gravi iniquitate in diserto, semini nequam in terra promissionis, filiis sceleratis in morte Salvatoris: *Dura*, inquit, *cervice & incircumcisi corde & auribus, vos semper Spiritui Sancto restitistis*. Propterea (a) viri Ninivitæ consurgent contra vos in judicio, propterea ipsi judices vestri erunt: quia Prophetæ Jonæ obtemperaverunt, vos nec Domino Prophetarum. Et ipse Dominus (b) ait per Prophetam: *Perditio tua Israël ex te tantùm: in me auxilium tuum*. Quasi diceret: Ut pereas, imputa tuo merito: ut salveris, meo auxilio. Denique (c) ipsa Sapientia prædicit, quæ mentiri omninò non potest: *Quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret*. Et post pauca: *Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo cùm vobis quod timebatis advenerit, cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit*. Quid ergo in insipientium interitu Sapientiæ credimus placiturum, nisi justissimam suam dispositionem, & irreprehensibilem ordinem rerum? Sanè quod Sapientiæ tunc placebit, sapientibus quoque placeat necesse est universis.

§. III.

Pilatus autem audiens Galilæam, interrogavit si homo Galilæus esset Jesus. Et ut cognovit quòd de Hero-

z. *Ser. de S. Steph. n. 2. tom. 6. pag. 627.* a *Ser. 1. in die Paschæ. n. 11.* b *Tract. de interior. domo cap. 25. n. 57.* c *Ser. 8. super Psal. 90. num. 10.*

Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Jerosolymis erat illis diebus Luc. 23.

Christus jussit (d) & gessit. *Reddite* (ait) *quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo*. Quod ore locutus est, mox opere implere curavit. Conditor Cæsaris, Cæsari non cunctatus est reddere censum. Exemplum enim dedit vobis, ut & vos ita faciatis. Quando verò Dei Sacerdotibus debitam negaret reverentiam, qui hanc secularibus quoque potestatibus exhibere curavit? Secularior nemo Pilato (e) cui Dominus astitit judicandus: *Non haberes*, inquit, *in me potestatem, nisi tibi data esset desuper*. Jam tunc per se loquebatur, & in se experiebatur quod post per Apostolos clamavit in Ecclesiis: *Non est potestas nisi à Deo: & qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*. Ergo (f) non debemus cõtemnere potestates sive mundi sint sive Ecclesiæ, quia omnes à Deo ordinatæ sunt. Non autem te moveat magister imperitus (g) indiscreta potestas, sed memento quia non est potestas nisi à Deo: & qui resistit potestati, resistit Dei ordinationi. Quando namque (h) per inobedientiã Prælatis nostris contradicimus, Deo injuriam facimus. Quando per superbiam & inobedientiam Prælatis nostris rebelles sumus, contra Dei præcepta facimus. Quando Prælatis nostris contumaces sumus atque inobedientes, Deum contemnimus, qui dicit: *Qui vos audit, me audit*; id est, qui vobis est obediens, mihi obediens est: & qui vos despicit, me

d *Tract. de off. & mor. Episc. cap. 8. n. 31.* e *Ibidem cap. 9. n. 35.* f *Tract. de modo bene viven. cap. 19. n. 55.* g *Ser. 14. diver. num. 3.* h *Tract. de modo bene viven. cap. 19. n. 55.*

me despicit. Ergo qui Prælatum suum despicit, Deum despicit: & qui Prælatum suum honorat, Deum honorat: & qui obediens est Prælato suo, obediens est Deo. Hanc virtutem scilicet obedientiam laudat Samuël Propheta dicens: *Melior est obedientia, quàm sacrificium: & obedire magis quàm offerre adipem arietum: quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere*: id est, nolle obedire. Maria soror Aaron quia per superbiam & inobedientiam murmuravit contra Moysen fratrem suum, & statim percussa est leprâ. Maria quæ contra Moysen fratrem suum, idest, Prælatum murmuravit per inobedientiamm & rebellionem, significat animam cujuslibet hominis qui murmurat contra Prælatum suum, cui non vult obedire, nec præcepta salutis accipere. Et quia non vult per obedientiam præcepta sui Prælati suscipere, leprâ peccatorum percutitur atque fædatur. Etiam Core, Dathan, & Abiron, qui contra Moysen & Aaron per superbiam & contumeliam atque inobedientiam insurrexerant, statim pro sua præsumptione pænas sustinuerunt, sicut scriptum est in Psalmo: *Aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & oportuit super congregationem Abiron*. Et iterum: *Exarsit ignis in Synagoga eorum, flamma combussit peccatores*. Nam & Ozias Rex, cùm per superbiam & inobedientiam atque contumaciam Thuribulum accepisset, & contra legem Dei sacrificare volvisset, à Deo est leprâ percussus, atque maculatus in fronte. Nam & Saül Rex quia inobediens fuit, regnum perdidit, & in manibus inimicorum suorum cecidit. Etiam Jonas Propheta per inobedientiam fugit, &

eum

eum piscis absorbuit, atque in profundum maris misit. Cavendum est igitur nobis, ne contra Prælatos nostros per inobedientiam audeamus insurgere: ne Dominus per eos velit nos, quia vice sua funguntur, asperè visitare. Pro salute nostra posuit Deus Prælatos in Ecclesia (i) ut nobis provideant, ut Deo pro nobis rationem reddant, atque nos ne mala faciamus custodiant. Unde Paulus Apostolus ait: *Obedite Præpositis vestris, & subjacete eis: ipsi enim pervigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris.* Prælati debent custodire ac regere gregem Dominicum cum magna vigilantia ac sollicitudine, de quibus in canticis Canticorum legitur: *Lectulum Salamonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos.* Verus *Salamon* Christus esse intelligitur, quia revera pacificus est, qui pacem inter Deum & hominem reformavit. *Lectulus* verò Salamonis Congregatio est fideliũ, in qua Deus habitat & quiescit. *Lectulum* verò *Salamonis sexaginta fortes ambiunt,* scilicet Prælati, qui defendendo, castigando, increpando, admonendo, circumeunt & custodiunt Ecclesiam Dei contra vitia, & contra inimicos visibiles atque invisibiles. Qui ideo *fortes* esse dicuntur, quia Prelati sanctæ Ecclesię perfecti sunt in observatione mandatorum Dei. *Omnes tenentes gladios*, id est, spirituale verbum, quia prædicando vitia subditorum debent reprimere. *Ad bella sunt doctissimi,* quia nececesse est ut ad bella spiritualia sint instructi. *Uniuscuiusque ensis super femur suum*: Prælati sanctæ Ecclesiæ super femur

i *Ibidem n.56.*

murenses tenent, quia priùs in se, & tunc in sibi subjectis vitia debent resecare. Et hæc omnia faciunt *propter timores nocturnos*, idest, propter occultas insidias malignorum spirituum, qui in nocte hujus seculi maximè insidiantur sanctis Prælatis: ut illis deceptis, lectulum Salamonis, idest, congregationem Servorum Dei fædare ac maculare possint. Si enim tentatio est cujuscunque hominis vita super terram, (*k*) quantis putatis periculis patet vita Prælati, cui omnium necesse est ferre tentationes? Si ego latens in caverna, & quasi sub modio non quidem lucens sed fumigans, ventorum tamen impetus nec sic declinare sufficio, sed continvis tentationum variisquè fatigatus impulsibus, instar vento agitatæ arundinis hac illacquè circumferor: quid positus supra montem, positus supra candelabrum? Solus mihi servandus, solus tamen ipse mihi sum scandalo, solus tædio, solus oneri atque periculo, ita ut propriæ gulæ & ventri & oculo scandalizanti frequenter irasci oporteat: quibus ergo molestiis angitur Prælatus, quibus lacessitur iujuriis, cui etiam etsi propria cessent, nunquam tamen de alienis desunt foris pugnæ, intùs timores?

CAPUT V.

De gestis coram Herode Rege, commorante tunc Jerosolymis.

Herodes viso Jesu, gavisus est valdè, eò quòd sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. *Luc.* 23.

k *Tract. de off. & mor. Epis. cap. 1. n. 1.*

1. *Ostenditur multipliciter accipi signum in sacra Scriptura. Herodes non aliud signum voluit videre, nisi ut ipsi revelaßet seipsum Christus: sed ob malam voluntatem non fuit dignus cognoscere illum.*
2. *Ostenditur, Jesum ideo nihil respondisse Herodi, quia sciebat illum nullum fructum fidei relaturum ex suis responsis: hunc tamen fructum multi credentes in Iesum retulerunt post ejus resurrectionem.*
3. *Ostenditur, Herodem ideò sprevisse & illusisse Iesum, quia vidit eum tantùm foris esse nigrum absque specie & decore secundùm humanitatem, non autem intùs speciosum secundùm Divinitatem. Agitur de nigredine simul & pulchritudine Christi. Nigredo designat passionem & infirmitatem ejus, pulchritudo majestatem Divinitatis.*

§. II.

Herodes viso Iesu, gavisus est valdè. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audierat multa de eo: & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Luc. 23.

ETsi non latuit Sanctos Patres ante adventum Salvatoris (a) Deum super mortalium genus cogitare cogitationes pacis: nec enim faceret verbum super terram, quod non revelaret servis suis Prophetis. Erat tamen verbum hoc absconditum à multis. Fuit namque in tempore illo rara fides in terris, & tenuis admodùm spes in pluribus quoque illorum, qui expectabant redemptionem Israël. Qui verò

a *Serm. 2. in Cant. nu. 3.*

verò præsciebant, ipsi & prædicebant Christum in carne venturum, & cum ipso pacem. Unde quidam eorum: *Et pax erit*, inquit, *in terra nostra cùm venerit*. Cæterùm illis prænunciantibus pacem, moram autem faciente auctore pacis; nutabat populi fides, dum non erat qui redimeret, neque qui salvum faceret. Itaque causabantur homines moras, quòd ille toties nunciatus necdum veniret Princeps pacis, sicut locutus fuerat per os Sanctorum qui à sæculo sunt Prophetarum ejus: & suspectas habentes promissiones, signum promissæ reconciliationis (quod est osculum) flagitabant. Ac si nunciis pacis unus quilibet responderet de populo: Quousque tollitis animas nostras? Jam olim prædicitis pacem, & non venit: promittitis bona, & ad huc turbatio. Ecce hoc ipsum multifariè multisquè modis & Angeli Patribus, & Patres nostri annunciaverunt nobis dicentes: *Pax, pax: & non est pax*. Si mihi vult esse persuasum Deus, quod de suæ beneplacito voluntatis tam crebra jam legatione spondet nec exhibet: *Osculetur me osculo oris sui*, sicquè in signo pacis faciat de pace securum. Ne ergo universum genus humanum moram faciente Christo (b) desperatione periret, dum se contemni suspicaretur infirma mortalitas, suæquè reconciliationis cum Deo de gratia toties repromissa diffideret: Sancti Patres qui de spiritu certi erant, certitudinem de carnis præsentia exoptabant, ac signum reformandæ pacis propter pusillanimes & incredulos omni instantia requirebant. *O radix Iesse, qui stat in signum populorum*, quàm multi Reges & Prophetæ voluerunt te videre, & non

b *Ibidem num.* 6. & 7.

viderunt! Fœlix tamen ex omnibus Simeon, cujus senectus in misericordia uberi. Is nempè exultavit ut videret desiderii signum, & vidit & gavisus est: acceptoquè osculo pacis in pace dimittitur; ante tamen apertè pronuncians Iesum esse natum in signum cui contradicendum erat. Omninò ita fuit. Contradictum est exorto signo pacis, sed ab his qui oderunt pacem. Nam pax hominibus bonæ voluntatis; malevolis autem petra scandali, & lapis offensionis. Herodes denique turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Siquidem in propria venit, & sui eum non receperunt. Felices illi in sua pernoctatione pastores, qui signi hujus visione digni habiti sunt. Sic enim Angelus ad pastores ait: *Et hoc vobis signum*: vobis humilibus, vobis obedientibus, vobis non alta sapientibus, vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. *Hoc*, inquit, *vobis signum*. Quod? Quod Angeli promittebant, quod populi requirebant, quod Prophetæ prædixerant, hoc fecit Dominus nunc, & ostendit vobis: in quo recipiant fidem increduli, pusillanimes spem, perfecti securitatem. Hoc ergo vobis signum. Cujus rei signum? Indulgentiæ, gratiæ, pacis, & pacis cujus non erit finis. Hoc est ergo signum. *Invenietis infantem pannis* quidem *involutum, & positum in præsepio*: Deus est tamen in ipso mundum reconcilians sibi. Morietur propter peccata vestra, & resurget propter justificationem vestram, ut justificati per fidem, pacem habeatis ad Deum. Hoc signum pacis (c) Propheta Esajas quondam Regi Achas proponebat petendum à Domino Deo suo sive in excelso-

c *Ibidem num.* 8.

ſo ſuprà, ſive in inferno deorsùm. Sed impius Rex recuſavit, non credens miſer quòd in ſigno hoc ima ſummis in pace ſocienda eſſent: quatenùs & inferi Domino deſcendente ſalutati, in oſculo ſancto ſignum pacis & ipſi recipiant, & ſuperni Spiritus idipſum nihilominùs cùm ad cœlos redierit, æterna ſuavitate participent. Audivimus ſuadentem Regi Achas Eſajam (d) petere ſignum à Domino ſive in profundum inferni, ſive in excelſum ſupra. Audiamus reſponſionem ejus, formam quidem habentem pietatis, ſed non virtutem. Propter hoc denique ab eo qui intuetur cor, & cui confitetur hominis cogitatio, meruit reprobari. *Non petam*, inquit, *& non tentabo Dominum*. Elatus erat Achas faſtigio ſolii regalis, aſtutus humanæ ſapientiæ verbis. Audierat igitur Eſajas à Domino: *Vade, dic vulpi illi, petat ſibi ſignum à Domino in profundum*. Habet enim vùlpes foveam: ſed in infernum quoq; ſi deſcenderit, adeſt qui comprehendat ſapientes in aſtutia ſua. Item: *Vade*, ait Dominus, *dic volucri iſti, petat ſibi ſignum in excelſum ſupra*. Habet enim volucris nidum: ſed etſi in cœlum aſcenderit, illic eſt qui ſuperbis reſiſtens propriâ calcat virtute ſuperborum & ſublimium colla. Verumtamen diſſimulat ille poteſtatis excelſæ, ſeu incomprehenſibilis profunditatis ſapientiæ quærere ſignum: & propterea ſignum bonitatis & charitatis domui David ipſe Dominus promiſit, ut quos nec poteſtas nec ſapiētia terruit, alliceret ſaltē exhibitio charitatis. Felices autem illi in ſua pernoctatione paſtores (e) qui ſigni hujus viſione digni habiti ſunt. Iam tunc ſe abſcondebat à ſa-

d *Serm. 2. de Adven. Domini num.* 1. e *Serm. 2. in Cant. n.* 6.

pientibus & prudentibus, & revelabat parvulis. Et Herodes videre voluit: sed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis siquidē signum erat, datum tantùm hominibus bonæ voluntatis. Hærodi verò & similibus ejus non dabitur nisi signum Jonæ Prophetæ. Egreditur Jonas de ventre Ceti (f) Christus de corde terræ tertia die procedit: nisi quòd manifestè plusquàm Jonas hic, qui semetipsum viriliter & ab ipso utero mortis eduxit.

§. II.

Stabant autem principes Sacerdotum & scribæ constanter accusantes Jesum. Interrogabat autem eum Herodes multis sermonibus. At ipse nihil respondebat. Luc. 23.

Dominus Jesus tacebat in passione (g) & in multis interrogatus non respondebat, *factus* (juxta *Prophetam*) *sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones*: sciens tempus putationis nondum advenisse, nec responsuram prorsùs vineam suam impensis laboribus; idest, nec fidei nec boni operis fructum aliquem relaturam. Quare? quia hyems erat in cordibus perfidorum Judæorum: & hyemales quidam malitiæ imbres occupaverant terram, jacta semina verbi suffocare quàm fovere paratiores, sed & cultui vinearum omnem nihilominùs impendendam operam frustraturi. Quos vos me nunc putatis (h) dicere imbres? Istosne quos vide-

f *Serm. 1. in die Pasch. num. 11.* g *Serm. 58. in Cant. num. 6.*
h *Ibidem num. 7.*

demus currentes per aëra nubes turbulento ſpiritu ſpargere ſuper terram? Non eſt ita. Sed quos de terra in aërem ſursùm ferunt homines turbulenti ſpiritus, ponentes in cœlum os ſuum, & lingua eorum tranſiens in terram, tanquam pluvia amariſſima terram ipſam paluſtrem ac ſterilem facit, & tam plantis quàm ſatis inutilem, non quidem his viſibilibus atque corporeis ad noſtros utique corporeos uſus datis, de quibus nulla planè, ſicut nec de bobus cura eſt Deo. Sed quibus? Profectò quæ ſevit & plantavit Dei manus & non hominis, quæ & vel germinare, vel radicari in fide & charitate poterant, & fructus parturire ſalutis, ſi bonis & temporaneis imbribus rigarentur. Væ nubibus pluentibus iſtiuſmodi imbres ſuper eas qui lutum faciant, fructum non afferant. Nam ſicut ſunt & bonæ & malæ arbores ferentes quæque fructus pro ſui diſſimilitudine differentes, bonæ videlicet bonos, & malæ malos: ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malas quæ malos pluant imbres. Et vide ne fortè innueret nobis hanc nubium imbriumquè differentiam qui dicebat: *Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem*: haud dubium quin ſuper vineam. Cur putas adjunxiſſe ſignanter, *meis*, niſi quia ſunt & malæ nubes, quæ non ſunt ejus? *Tolle, tolle* (inquiunt) *crucifige eum*. O nubes violentas & turbidas! O torrentem iniquitatis, evertere magis quàm fæcundare idoneum! Nec minùs malus minuſvè amarus minori licet impetu proruens imber ille qui ſubſecutus eſt: *Alios ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere? Chriſtus Rex Iſraël deſcendat nunc de cruce, & credimus ei*. Porrò Philoſophorum ventoſa loqua-

citas non bonus imber est, qui sterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multò magis prava dogmata hæreticorum mali imbres sunt, quæ pro fructibus spinas producunt & tribulos. Mali imbres sunt traditiones Pharisæorum quos Salvator redarguit, & ipsi nubes malæ. Et nisi existimes me iniuriam facere Moysi, nam bona nubes est illa, non omne quod pluit vel ipsa bonum tamen dicam, ne illi contradicam qui ait: *Dedi illis*, idest Judæis, *præcepta non bona* (haud dubium quin per Moysen) *& justificationes in quibus non vivent*. Literalis illa (verbi causâ) observatio Sabbathi sonantis requiem non donantis, indictus sacrificiorum ritus, interdictus porcinæ carnis esus, nonnullorumquè similium quæ immunda à Moyse censentur, pluvia est hoc totum ex illa nube descendens, sed nolo in agrum vel hortum meum quandoque descendat. Donec ergo (i) istiusmodi aquæ pestilentes occupaverunt terram, & invaluerunt super eam, tempus suum vineæ non habuerunt, nec fuit quòd Sponsa invitaretur ad putandas vineas. Cæterùm illis decurrentibus terra apparuit arida, & flores apparuerunt in ea, significantes tempus putationis adesse. Quæris quando hoc fuit? Quando putas, nisi cùm refloruit caro Christi in resurrectione? Et hic primus & maximus flos qui apparuit in terra nostra, nam primitiæ dormientium Christus. Is quidem flos apparuit primus, sed non solus. Nam & multa corpora sanctorum qui dormierant, pariter surrexerunt, qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparuerunt in terra nostra. Denique venerunt in sanctam

i *Ibidem num.* 8.

ctam civitatem, & apparuerunt multis. Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiæ Sanctorum. Flores eorum sunt miracula instar florum producentia fructum fidei. Nam postquam ille infidelitatis imber aliquantulùm vel ex parte abiit & recessit, secuta mox est pluvia voluntaria quam segregavit Deus hæreditati suæ, & flores apparere cæperunt. Dominus dedit benignitatem, & terra nostra dedit flores suos: ita ut una die tria millia, in alia quinque millia de populo crederent, adeo in brevi crevit florum numerus, idest, credentium multitudo. Et non potuit gelu malitiæ prævalere adversùs flores qui apparebant, nec præripere (ut assolet) fructum vitæ quam promittebant. Nam cùm omnes qui crediderant, induerentur virtute ex alto, surrexerunt ex eis homines qui minas hominum contempserunt, fortes in fide: passi sunt quidem quàm plurimos contradictores, sed non cesserunt, neque subterfugerunt quominùs & facerent & annunciarent opera Dei. Nam juxta illud in Psalmo spiritualiter quidem *& seminaverunt agros, & plantaverunt vineas, & fecerunt fructum nativitatis*. Processu temporis tempestas sedata est (k) & pace reddita terris, creverunt vineæ & propagatæ & dilatatæ sunt, & multiplicatæ super numerum. Et tunc demùm Sponsa ad vineas invitatur, non quidem ad plantandum, sed ad putandum quod plantatum jam erat. Opportunè quidem, nam id opus pacis tempus requirebat.

§.III.

(k) *Ibidem nu. 9.*

§. III.

Sprevit autem Jesum Herodes cum exercitu suo, & illusit indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant adinvicem. Luc. 23.

Christus in uniuersali hominum miseria (l) pressiùs & profundiùs se immersit, ne subtilis ille diaboli oculus magnum pietatis deprehenderet Sacramentum. Ideo habitu & omni habitu inventus est ut homo: nec in eo quantùm ad naturæ debitum, signum aliquod singularitatis apparuit. Quia enim inventus est, ideo crucifixus est. Paucis autem revelavit seipsum, ut essent qui crederent: reliquis autem absconditus est. *Quia si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Non cognovit Herodes (m) & idcirco despexit. Contemnat Herodes (n) ego tantò magis non contemno, quantò magis contemptibilem se ostendit Herodi. Agnosco pellem Salamonis (o) imò ipsum in pelle foris nigra Salamonem Jesum amplector. Habet & Salamon ingredinem, sed in pelle. Foris niger, in cute niger, non intùs. Alioquin omnis gloria ejus filiæ Regis ab intùs. Intùs Divinitatis candor, decor virtutum, splendor gloriæ, innocentiæ puritas: sed tetigit hæc despicabilior infirmitatis color, & quasi absconditus vultus ejus & despectus, dum tentaretur per omnia pro similitudine absq; peccato. Agnosco

l Ser. in fer. 4. hebd. san. nu. 10. m Ser. 28. in Cant. num. 10 n Ser. 61. in Cant. nu. 6. o Ser. 28. in Cant. nu. 2.

ſco denigratæ formam naturæ. Agnoſco tunicas illas pelliceas Protoplaſtorum peccantium habitum. Denique ſemetipſum denigravit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Exinanivit ſemetipſum (p) formam ſerui accipiens. Filius Dei erat: & factus eſt tanquam ſervus. Non ſolùm formam ſervi accepit, ut ſubeſſet: ſed etiam ſervi, ut vapularet: & ſervi peccati, ut pænam ſolveret, cùm culpam non haberet. Quàm mihi decorus es Domine mi (q) in ipſa tui hujus poſitione decoris. Etenim ubi te exinaniviſti, ubi naturalibus radiis lumen indeficiens exuiſti: ibi pietas magis emicuit, ibi charitas plùs effulſit, ibi ampliùs gratia radiavit. Agnoſco ſub pelle hædi (r) qui peccatum ſignificat, & manum quæ peccatum non fecit, & collum per quod mali cogitatio non tranſivit. Ideoque non eſt inventus dolus in ore ejus. Novi quod ſis lenis naturà, mitis & humilis corde, blandus aſpectu, ſuavis ſpiritu: & quidem unctus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Unde ergo nunc inſtar Eſaü piloſus & hiſpidus? Cujuſnam rugoſa & tetra imago hæc? & unde hi pili? Mei ſunt, nam piloſæ manus ſimilitudinem proximi exprimunt peccatoris. Unde Apoſtolus (s) inquit: *In ſimilitudinem hominum factus*, non hominis: quia primus homo nec in carne peccati, nec in ſimilitudine carnis peccati creatus eſt. Meam proinde ad hoc induit formam (t) ut ſuſcipiat cauſam. Quippe diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, dicente Propheta Eſaja: *Et Domi-*

p *Ser. in fer. 4. hebd. ſan. num. 10.* q *Serm. 45. in Cant. num. 9.* r *Ser. 28. in Cant. nu. 2.* s *Serm. in fer. 4. hebd. ſan. num. 10.* t *Serm. 28. in Cant. nu. 3.*

Dominus in eo posuit iniquitatem omnium nostrûm. Unde *debuit fratribus per omnia similari* (sicut ait Apostolus) *ut misericors fieret*. Propterea vox quidem, vox Jacob: manus autem, manus sunt Esaü. Suum est quod auditur ex eo: quod in eo videtur, nostrum. Quod loquitur, spiritus & vita est: quod apparet, mortale & mors. Aliud cernitur, & aliud creditur. Nigrum sensus renunciat, fides candidum & formosum probat. Niger est, sed oculis insipientium: nam fidelium mentibus formosus valdè. Niger est, sed formosus. Niger reputatione Herodis, formosus confessione Latronis, Centurionis fide. Siquidem (u) absque specie & decore vidit eum & sprevit Herodes. Niger planè (x) cui non erat species neque decor. Niger, quia vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Deniq; seipsum fecit peccatum, & nigrum dicere verear? Intuere sanè pannis sordidum, plagis lividum, illitum sputis, pallidum morte, & nigrum vel tunc profectò fatebere. Splendor & figura substantiæ Dei (y) obnubilatur in forma servi pro vita servi. Candor vitæ æternæ nigrescit in carne pro carne purganda. Nigredo est (z) sed forma & similitudo Domini. Vade ad sanctum Esajam, & describet tibi qualem in spiritu illum viderit. Quem namque alium dicit *Virum doloris & scientem infirmitatem*, & quia *non erat ei species neque decor?* Et addit: *Nos putavimus eum tanquam leprosum, & percussum à Deo & humiliatum*. Ecce unde niger. Junge & illud Sancti David: *Speciosus formâ præ filiis hominum*, &

u *Serm. 1. de verb. Esa. num. 1.* x *Serm. 25. in Cant. num. 8.*
y *Serm. 28. in Cant. num. 1.* z *Serm. 25. in Cant. num. 9.*

& habes totum in Sponso Jesu. Percunctare etiam Apostolos (a) eundem ipsum qualem in monte Thabor perspexerint, aut certè Angelus in qualem prospicere concupiscunt, & nihilominùs formosum mirabere. Ergo formosus in se, niger propter te. Quàm formosum & in mea forma te agnosco Domine Jesu, non ob divina tantùm quibus effulges miracula, sed & propter veritatem & mansuetudinem & justitiam. Beatus qui te in his hominem inter homines conversantem diligenter observans, seipsum præbet pro viribus imitatorem tui. Ad hoc utique facta sunt hujusmodi [b] ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Habeamus ergo eorum [c] quæ contemptibilia Christo sunt illata, continuam & indesinentem memoriam: non utique ociosam, non tepidam, non torpentem, Sed compassionis ardore super omnia delectantem, & imitationis privilegio omnia impetrantem. Grata ignominia crucis ei [d] qui Crucifixo ingratus non est.

CAPUT VI.

De reassumptione causæ contra innocentem Jesum coram Pilato: & de postulatione Barabbæ homicidæ.

1. *Pilatus cognoscens innocentiam Iesu, meritò dixit se nullam causam mortis invenire in eo: quia cùm*

a *Ibidem num. 9.* b *Serm. 2. in Cœna Domini num. 6.* c *Ibidem num. 9.* d *Ser. 25. in Cant. n. 8.*

cùm solus sub Sole sine macula inventus sit, argui non potuit de peccato. 2. *Ostenditur, Iudæos per invidiam tradidisse Pilato Iesum ad crucifigendum. Monemur ut invidiam tanquam basiliscum fugiamus, charitatem verò sectemur.* 3. *Ostenditur, Judæos tunc vel maximè exercuisse odium in Iesum, quando eum innocentem scelerato Barabbæ postponentes, multoties postulabant hunc dimitti, Iesum autem crucifigi. Monemur timere asperam auditionem in die judicii.*

§. I.

Pilatus autem convocatis principibus Sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi avertentem populum, & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inveni in homine isto ex his, in quibus eum accusatis. Sed, neque Herodes: nam remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Luc. 23.

CIrcuit veritas orbem terræ (a) & nemo mundus à sorde, nec infans cujus est unius diei vita super terram. Originale quidem maximum illud peccatum vocatur [b] quod à primo Adam contrahimus, in quo peccavimus omnes, pro quo morimur universi. Maximum planè, quod sic totum nonmodò genus humanum, sed & quemlibet ipsius generis occupat, ut non sit qui evadat, non sit usque ad unum. A primo homine usque ad novissimum proten-

a *Ser. 1. in Annunt. B. M. n. 13.* b *Ser. in fer. 4. hed. San. n. 6.*

tenditur: & in singulis quoque à planta pedis usque ad uerticem diffunditur hoc venenum. Sed et aliter nihilominùs in universam dilatatur ætatem, ab ea scilicet die, quâ sua quemque concipit mater, usque ad eam, quâ communis eum recipit mater. Proinde quis gloriabitur innocentes manus (c) aut castum se habere cor? *Nemo mundus à sorde, nec infans cujus est unius diei vita super terram.* Unus tamen est inter noxios innocens, mundus inter impuros, inter mortuos liber: unus est, & non æstimabitur alius absque eo. Ipse est, de quo legisti: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo.* Erat enim innocens manibus, qui peccatum non fecit, sed multa bona operatus Judæis liberè ajebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* An verò mundissimum cor fuisse quis dubitat unitum personaliter Sapientiæ, in quam nihil inquinatum incurrit, attingit autem ubique propter suam munditiam? Sed non in vano accepit Animam suam, qui solus potestatem habuit ponendi Animam suam, & iterùm resumendi. Non in vano accepit nascens, non in vano posuit moriens, non in vano recepit resurgens. Et si piè quærimus (d) cum Propheta utique dicere non audemus: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur*, inquit, *sine macula.* Sed hæc, inquies, præparatio soli Christo convenire videtur. *Nemo* enim cæterorum omnium *mundus à sorde, nec infans cujus est vita unius diei super terram.* Itaque solus intrabit, qui solus

Ageus

c *Ser. 33. div. n. 3.* d *Ser. 28. div. n. 1.*

Agnus est sine macula. Nullum omninò peccatum (e) nec actu proprio, nec contractu, sed nec in quo crescere posset habens. Solus ergo argui non potuit de peccato (f) quod nec ab eo factum est, nec in eo inventum. Solus planè Summus Pontifex meus nec in Patre, nec in Matre contaminatus est, ut lex dicit: Patrem quippè sed Deum, matrem quoque sed Virginem habens. Mater est sine corruptione virginitatis (g) Filius sine omni labe peccati. Non cadit in Matrem Evæ maledicto, non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictum est per Prophetam: *Nemo mundus à sorde, nec infans cujus est unius Dei vita super terram*. Ecce infans sine sorde, solus inter homines verax, imò & Veritas ipsa. Unde jam quidem peccatum in propria persona vicit (h) quando humanam nostram sine ulla contagione suscepit. Grandis enim peccato facta est violentia, & revera expugnatum esse cognoscitur, quando natura, quam se totam infecisse & occupasse gloriebatur, ab eo penitùs aliena in Christo inventa est. Germen Domini [i] est Jesus Christus solus de mundissimo conceptus semine: quia etsi in similitudine carnis peccati, non tamen in carne peccati. Etsi filius carnis Adæ, non tamen filius prævaricationis Adæ: qui non fuit naturâ filius iræ, sicut reliqui omnes qui in iniquitatibus sunt concepti. Ecce Agnus sine macula, (k) Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata meliùs tolleret, quàm is in quem peccatum non cadit? Iste sine dubio lavare me potest

e *Ser. in fer. 4. heb. san. n. 2.* f *Ser. 28. diu. num. 1.* g *Ser. 4. in Vi. Nat. Dom. n. 5.* h *Ser. 1. in Nat. Dom. n. 4.* i *Ser. 2. in die Pent. n. 1.* k *Ser. 4. in vig. Nat. Dom. n. 5.*

test, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus opertum luto detergat oculum meum, quæ sola sine pulvere est. Iste mihi festucam educat de oculo, qui non habet trabem in suo: imò iste trabem educat de meo, qui nec exiguum pulverem habet in suo. Neque enim intùs (l) nigredinem meus Salamon habet. Unde sponsa non ait: *Nigra sum* sicut Salamon, *sed sicut pelles Salamonis*: quòd in superficie tantùm sit veri nigredo pacifici. Peccati nigredo intùs est, quòd priùs interiora culpa commaculet, quàm ad oculos prodeat. Deniq; de corde exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, adulteria, blasphemiæ, & hæc sunt quæ coinquinant hominem: sed absit ut Salamonem. Minimè prorsùs apud verum pacificũ istiusmodi inquinamenta reperies. Oportet namque esse sine peccato eum, qui tollit peccata mundi: quoad reconciliandos peccatores inventus idoneus, jure sibi nomen vendicet Salamonis. Solus merum habuit vinum Dominus meus Jesus [m] qui solus perfectè mundus, & semper etiam potest facere mundum de immundo conceptum semine. Solus planè merum habuit vinum, qui nimirùm & secundùm Divinitatem Sapientia est, ubique attingens propter munditiam suam, & nihil inquinatum cadit in eum: & secundùm Humanitatem peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Et fortassis propterea ipse se lilium appellavit (n) quòd totus versetur in liliis, & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: Conceptio, Ortus, Conversatio, Eloquia, Miracula, Sacramenta, Passio, Mors, Resurrectio

l *Ser.28.in cant.n.10.* m *Ser.9.super.Psal.90.n.3.* n *Ser.70.in Cant.n.7.*

Ascensio. Quid horum non candidum & non suavissimè redolens? Tanta denique in *Conceptione* refulsit superni luminis claritas de supervenientis abundantia Spiritûs, ut ne ipsa quidem Virgo sancta sustinuisset, si non sibi obumbratum foret à Virtute Altissimi. Porrò *Ortum* candidavit incorrupta virginitas Matris, *Conversationem* innocentia vitæ, *Eloquia* veritas, *Miracula* puritas cordis, *Sacramenta* pietatis arcanum, *Passionem* patiendi voluntas, *Mortem* libertas non moriendi, *Resurrectionem* martyrum fortitudo, *Ascensionem* exhibitio promissionum. Quàm bonus fidei odor in his singulis, nostra quidem qui candorem non vidimus, tempora & viscera replens. Et beati qui non viderunt, & crediderunt. Pars mea in his odor vitæ, qui procedit ex ipsis. Infusus naribus meis apto quodam Fidei instrumento, & quidem copiosiùs præ multitudine liliorum, sanè & exilium levat, patriæ desiderium assiduè innovat in visceribus meis.

§ II.

Per diem autem solemnem consueverat Præses & necesse habebat dimittere populo unum ex vinctis, quemcunque voluissent & petiissent. Habebat autem tunc vinctum insignem qui dicebatur Barabbas, qui in seditione fecerat homicidium, & cum seditiosis erat vinctus. Congregatis autem Principibus Sacerdotum & Scribis, dixit Pilatus: Est consuetudo vobis, ut unum dimittam vobis in Pascha: quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Jesum qui dicitur Christus? Sciebat enim quod

per

per invidiam tradidissent eum summi Sacerdotes. Matt. 27. Mar. 14. Luc. 23. Joan. 18.

Judæi (o) non immemores odii quo oderant Patrem, exercent illud in Filium, unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum.* Item: (p) *Filii matris meæ pugnaverunt contra me.* Annas & Caiphas & Judas Iscarioth filii Synagogæ fuerunt. Et pulchræ *filios matris suæ*, non autem & Patris sui illos vocat, qui non habebant Patrem Deum, sed ex patre diabolo erant: homicidæ utique, sicut & ille homicida erat ab initio. Quid ergo fecerunt impii (q) quibus gravis erat Christus etiam ad videndum? *Hic est*, inquiunt, *hæres, venite, occidamus eum.* Quis autem tam gravis pruritus oculi (r) quàm invidia est? Nec verò aliis livor invidus quàm alienâ gloriâ & felicitate torquetur. Miseria enim (ut ajunt) invidiâ caret. Basiliscus venenum in oculo gerit (s) pessimum animal, & præ omnibus execrabile. Nosse cupis oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Invidiam cogitato. Quid verò est invidere, nisi malum videre? Si non esset ille basiliscus, nunquam per ejus invidiam mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero quòd invidum non prævidit. Superemus vitium hoc dum adhuc vivimus, si post mortem volumus ministrum tantæ nequitiæ non timere. Nemo alterius bonum invido aspiciat oculo. Nempè hoc ipsum jam, quod in se est, tabe sua illud inficere,

o *Ser. 3. in circumcis. n. 4.* p *Ser. 29. in Cant. n. 1.* q *Ser. 3. in Circumcis. Dom. n. 4.* r *Ser. 5. de Verb. Esa. n. 10.* s *Ser. 13. super. Psal. 90. n. 4.*

& quodammodò interficere est. Qui hominem odit homicidam illum Veritas ipsa testatur. Quid & ille qui bonum odit in homine, numquid non homicida poterit appellari? Adhuc vivit homo, & ille jam reus est mortis. Adhuc ardet ignis quem Deus Jesus misit in terram, & invidus tanquam qui spiritum extinxerit, jam damnatur. Proinde homo invidus[t] membrum est diaboli, cujus invidiâ mors introivit in orbem. Invidia cuncta germina virtutum concremat. Invidia cuncta bona pestifero ardore devorat. Invia [u] duplices evomit flammas. Modò illũ urit, qui meliori invidet ob id quod ipse non est: modò illum afficit, qui quemlibet consimilem dolet sibi esse æqualem. Nulla enim virtus est [x] quæ non habeat contrarium invidiæ malum. Nimirùm metientes nosmetipsos nobis [y] sentimus aliqui nostrûm pro nostræ imperfectionis experientia, quàm rara virtus sit alienæ non invidere virtuti, nedum gaudere ad illam, nedum etiam tantò plùs quàm ad propriam quemque gratulari, quantò se perpenderit in virtute superatum. Porrò [z] invidia tinea est animæ. Invidia priùs nocet sibi quàm alteri. Invidia priùs seipsum mordet quàm alterum. Invidia primùm suum mordet auctorem: invidia sensum hominis comedit, pectus urit, mentem lacerat, cor hominis quasi quædam pestis depascit. Tristitius invidiâ nihil est (a) quæ protinùs ipsum auctorem torqueat discrutiatquè suum. Omnino igitur fugienda est & execranda invidia, quoniam in illa Deus offenditur,

---

t *Tract. de modo bene vivent. cap. 34.* u *tract. de ord. vit. cap. 10. n. 32.* x *tract. de modo bene viven. cap. 24.* y *Ser. 49. in Cant n. 7.* z *Tract. de modo bene viv. cap. 24. num. 94.* a *Tract. de interior. domo cap. 33. n. 76.*

ditur, proximus læditur, animus affligitur. Invidia etenim semper torquet possessoris sui animum, quamvis sæpè lædere non possit suum proximum, erga quem sævit. Sed cùm mala sit omnis invidia, pessima tamen est hujus mali species, quæ sub specie sanctitatis suas exercet injurias. Sæpe enim quando sævit in proximum ex vitio iracundiæ, vel veneno invidiæ, fingit sibi cogitatio quòd faciat illud zelo justitiæ. Læsus namque quilibet à proximo suo, non jam eum facilè respicere potest simplici oculo. Displicet sibi quidquid ab illo fieri considerat. Omni ferè hora tacita apud se cogitatione illum accusat. Surgunt causæ quotidie innumeræ, quæ illum culpabilem ostendunt: occurrunt rationes multæ, quæ illum reum puniendumquè esse convincunt. Crescit autem sæpe eousque malum, ut apud Deum esse credat se reum, nisi illum severiùs corripiat, & de sua perversitate redarguat. Loquitur enim apud se hujusmodi maligna cogitatio: Usquequò illum talem tolero? Consentire ei comprobor, si eum non corripio, consentiens autem Deum offendo: Corripiam ergo eum, ne Deum offendam: nihil enim pro mea, sed pro Dei injuria ulciscendo totum faccio, imò sic illum sibi restituam. Proximum enim corrigere & eum castigare, hoc non est proximo nocere, sed prodesse velle. Sic sæpè apud se loquitur maligna cogitatio humana: excæcavit enim eam malitia sua: & putat odium suum amorem esse, & injuriâ suâ justitiam exercere. Conveniunt itaque undique hujusmodi malignæ cogitationes ad mentem, & fingunt se ad obsequium Dei convenire, non autem suum odium exercere velle. Sed tibi contra in-

vidiam occurrat bonitas (b) charitas præparetur adversùs invidiam. Vis autem audire verba breviter (c) quæ tanquam folia refrigerium nobis ab ęstu præstent invidiæ? Ad commendationem charitatis contra invidiam dicit Jesus: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & calumniantibus: ut sitis filij Patris vestri, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos.*

§. III.

Principes autem Sacerdotum & Seniores concitaverunt turbam, & persuaserunt populis ut peterent Barabam, Jesum verò perderent. Et cùm ascendisset turba cæpit rogare Pilatum, sicut semper faciebat illis. Respondent autem Præses, ait illis: Quem vultis de duobus dimittam? Vultis dimittam vobis Regem Judæorum? Exclamavit simul universa turba, dicens: Tolle *hunc, & dimitte nobis Barabbam. Erat autem Barabbas latro, qui erat propter seditionem quandam factam in civitate & homicidium missus in carcerem. Pilatus autem iterùm respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam Regi Judæorum? At illi iterùm clamaverunt: Crucifige eum. Iterum autem Pilatus locutus est ad illos, volens dimittere Jesum. At illi succlamabant dicentes: Crucifige, Crucifige eum. Et invalescebant voces eorum: Tolle, tolle, crucifige eum.* Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 18:

Judæi

b *Tract. de modo bene viven. cap. 34.* c *Tract. de vite myst. cap. 6 n. 29.*

Judæi non immores odij (d) quo oderant Patrem, exercent illud in Filium. Vinctum siquidem ante faciem Pilati perduxerunt (e) postulantes crucis supplicio eum interimi qui peccatum non uoverat, & virum homicidam dari sibi: Agnum lupo, aurum luto postponentes. O vipereum affectum (f) odire hominem qui hominum & corpora sanat, & animas salvat! *Tolle* (g) *tolle*, inquiunt, *crucifige eum*. O nubes violentas & turbidas! O imbrem procellosum! O torrentem iniquitatis, evertere magis quàm fæcundare idoneum! O venenata lingua (h) verbum malitiæ, sermo nequam! Verbum asperum fuit (i) quod protulit domus exasperans, populus Judæorum: *Tolle, tolle, Crucifige eum.* Quàm horribile verbum, quàm asperum, quàm crudele? Verè dentes eorum arma & saggittæ, & lingua eorum gladius acutus. Hoc verbum asperum tu sustinuisti Domine. Cur? nisi ut nos liberes à verbo aspero. Sit pietatis tuæ, ut non sustineamus nos quod tu dignatus es sustinere pro nobis. Cæterùm [k] jam nunc tibi provide quisquis es dexteri negligeus, sinistri lateris cultor, ne cum hædis locum accipias in sinistra quam elegisti. Asperum verbum est, Fratres, non immeritò expavistis. At cavere non minùs necesse est, quàm pavere. O homo (l) vel magis bestia, laqueum non timebas, time vel malleum: *A verbo aspero*, inquit Psalmus. Quid est hoc verbum, nisi illud insatiabilis gehennæ: *Affer, affer, percute, dilacera, citò interfice, velociter spolia detra-*

d *Ser. 3. in Circumcis. num. 4.* e *Ser. de pass. Dom. n. 11.* f *Ser. 60. in Cant. num. 4.* g *Ser. 58. in Cant. n. 7.* h *Ser. 1. in die Pascha n. 1.* i *Ser. 3. super psal. 90. n. 2.* k *Ser. 7. super psal. 90. num. 15.* l *Ser. 3. super. psal. 90. n. 2.*

trabe? Quid est verbum asperum? *Tollatur i*
pius ne videat gloriam Dei. Quomodo exultant
natores captâ bestiâ, & clamant: Tolle, tolle,
fige verubus, infer prunis, & malè bullentibus i
pone lebetibus. Tunc ergo nihil opertum erit qu
non reveletur (m) quoniã veniet Christus Domin
qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & ma
festabit consilia cordium. Non erit jam quo lat
ô misera anima. Frustra dices montibus, *Cad*
super nos: & collibus, *Operite nos*: quoniam
dam & opertam oportebit te stare ante tribu
Christi, ut audias vocem judicii, quæ vocem co
lii contempsisti. Ecce enim quid loquitur De
Agite pænitentiam: & dissimulant multi, & c
tinent aures suas,& dicunt: *Durus est hic sermo*. N
sic impii, non sic dissimulare poteritis cùm sona
asperum illud verbum, & auditio mala: *Ite m*
dicti in ignem æternum. Respondent homines se
lares (n) cùm eis suademus agere pænitentiam,
dicunt: *Durus est hic sermo*. Ergone durum m
mentaneum hoc & leve tribulationis, quod su
modum in sublimitate æternum pondus gloriæ o
ratur in nobis? Durum est brevissimo & levissi
labore cruciatus illos & tormenta redimere, q
nullus terminus finiat, nullus animus sufficiat co
tare? Durum vobis videtur cùm dicitur: *Ag*
pænitentiam? Erratis, sed audituri estis aliquan
verbum asperum, sermonem durum, audition
malam: *Ite maledicti in ignem æternum*. Ita d
vobis hoc timete, hoc durum reputate, & inver
tis quia jugum Domini suave est, & onus ejus le
Alio-

m Ser. 5. int. diver. n. 2. n Ser. 3. super. psal. 90. n. 3.

Alioquin væ tibi generatio prava (o) atque perversa: væ tibi popule ſtulte & inſipiens, qui & memoriam faſtidis, & præſentiam expaueſcis. Meritò quidem. Nec modò enim liberari vis de laqueo venantium: ſiquidem qui volunt divites fieri in hoc ſeculo, incidunt in laqueum diaboli. Nec tunc à verbo aſpero poteris liberari. O Verbum aſperum, ô ſermo durus: *Ite maledicti in ignem æternum*. Legimus in Evangelio (p) quòd prædicante Domino, & ſub myſterio edendi Corporis ſui diſcipulos ad communicandum paſſionibus ſuis admonente, dixerint quidam: *Durus eſt hic ſermo*: & ex hoc jam non fuerunt cum eo. Interrogati verò Diſcipuli an & ipſi vellent abire: *Domine*, inquiunt, *ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes*. Ita dico vobis, Fratres, uſque hodie quibuſdam manifeſtum eſt, quoniam verba quæ loquitur Jeſus, ſpiritus & vita ſunt, & propterea ſequuntur illum: aliis dura videntur, & miſeram alibi quærunt conſolationem. Sapientia ſiquidem in plateis clamitat, in lata videlicet & ſpacioſa via quæ ducit ad mortem, ut revocet ambulantes per eam. Denique *quadraginta annis*, inquit, *proximus fui generationi huic, & dixi: Semper hi errant corde*. Porrò habes in alio Pſalmo: *Semel locutus eſt Deus*. Semel utique, quia ſemper: una enim & non interpolata ſed continua & perpetua locutio eſt. Poſtremò videte Fratres, (q) quàm ſalubriter admoneat nos Propheta, utſi vocem ejus audierimus hodie, non obduremus corda noſtra. Eadem enim penè verba & in Evangelio legitis, & in Propheta.

Ait

o *Tract. de diligen. Deo cap.* 4. *n.* 11. p *Ser.* 5. *int. diver*, *num* 1. q *ibidem n*: 3.

Ait enim Dominus in Evangelio: *Oves meæ vocem meam audiunt*. Et Sanctus David in Psalmo: *Populus*, inquit, *ejus* (haud dubium quin Domini) *& oves pascuæ ejus. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*. Utiliùs namque & multò salubriùs est hodie audire eum consulentem, consolantem, admonentem, docentem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebrosa audire illum judicantem, indignantem, ulciscentem, sævientem, condemnantem. Bonum interim mihi est ut humilier, ut corripiat me justus in misericordia & increpet me, quàm ut oleum peccatoris impinguet caput meum: ne fortè terra inveniar, quam percutiat virga oris sui, quando vasa figuli virgâ ferreâ conterentur. Bonum mihi propter verba labiorum ejus cum Propheta custodire vias duras, quàm pariter cum impio interfici spiritu labiorum ejus.

CAPUT VII.

De flagellatione Christi ad columnam ligati.

Pilatus autem tertiò dixit ad Judæos: Quid enim mali fecit iste qui dicitur Christus? Nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimittam. At illi instabant vocibus magnis, postulantes ut crucifigeretur. Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum, & flagellavit. *Luc.* 23. *Matt.* 27. *Joan.* 19.

I. Pro-

1. Proponitur nobis ad considerandum Jesus alligatus columnæ, flagellisquè cæsus. Et invitamur ad colligendum ejus Sanguinem, ex consciβo Corpore & flagellato distillantem in terram. 2. Ostenditur, patientiam ejus fuisse singularem tunc dum flagellabatur, siquidem non aperuit os suum. Hoc exemplo docuit nos, ut patientiam ejus imitemur, ac flagella Dei patienter toleremus. 3. Ostenditur, Deum tribus modis castigare homines in hac vita: nec non flagella ejus esse utilia hominibus. Et probatur, flagella Dei esse argumenta amoris ejus erga homines: in quibus nemo debet murmurare contra Deum, sed potiùs seipsum accusare.

§. I.

EXpergiscere nunc anima Christiana (a) excutere de pulvere, & contemplare virum hunc memorabilem, quem in speculo Evangelici sermonis quasi præsentem intueris. Occurrat spiritualiter (b) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, proditus & venditus à discipulo, à Judæis tanquam vile mancipium precio satis exiguo comparatus, captus & ligatus tanquam homo sine adjutorio, scisso etiam verberibus dorso: qui tanquam jugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum Corpus quasi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit. Cognosce anima mea (c) cognosce: Hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius,

verus

a *Ser. de Paß. Dom. n. 13.* b *Ser. 2. in Cœna Dom. n. 7.* c *Ser. de Paß. n. 15.*

verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inventus eſt. Et ecce ad columnam revinctus (d) flagellis cæditur, Carne præ nodis flagellorum in tumorem ſurgente, & in livores ſe vertente, Sanguine guttatim de plagis in terram decurrente. Filius Dei erat: (e) & ecce factus eſt tanquam ſervus. Non ſolùm formam ſervi accepit ut ſubeſſet, ſed etiam ſervi, ut uapularet: & ſervi peccati, ut pænam ſolveret, cùm culpam non haberet. Adhuc autem attentiùs intuere (f) quàm grandi admiratione,& tenerrima compaſſione dignus apparet. Vide nudum corpus Jeſu,& verberibus laceratum. Fletus deduciteoculi mei, & liqueſce anima mea igne compaſſionis ſuper contritione amabilis viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. O cum quanta quantitate putas illum ſanctiſſimum Sanguinem (g) ex conciſſo Corpore & flagellato diſtillaſſe in terram! O quantâputas ſævitiâ impiorum frementium, quanto fremitu ſævientium flagellatum putas fuiſſe dulcem Jeſum, qui venerat ut nos à flagellis liberaret æternis? *Sine cauſa*, inquit, *flagellis ceciderunt me*. Verè ſine cauſa, niſi fortè miſerrimi & peruerſi bona opera tua pænis digna judicarent, qui veritatem tuam in mendacio detinuerunt. Et quidem (h) nec ignorabat impius Pilatus per invidiam hæc in te fieri, nec tamen abſtiuit à te temerarias manus, ſed replevit Animam tuam amaritudine ſine cauſa. Illuſum recepit, in conſpectu illuſorum adſtare te juſſit, nec pepercit ama-

d *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 6. n. 13* e *Ser. in fer. 4. hebd. San. n. 10.* f *Ser. de Paſſ. Dom. n. 14.* g *Tract. de vite myſt. cap. 40.* h *Ser. de Paſſ. Dom. n. 11.*

amarissimis verberibus virgineam Carnem tuam divellere, plagis plagas, livores livoribus crudeliter infligere. Electe puer Dei mei, quid tanta amaritudine, quid tanta confusione dignum commiseras? Prorsus nihil. Ego ego homo perditus, totius perditionis tuæ causa extiti. Ego, Domine, vuam acerbam comedi, & dentes tui obstupuerunt: quia quæ non rapuisti tunc exolvebas. Proinde quamvis immitia (i) quamvis dura, quamvis injusta erant illa flagella quæ Corpus tuum circuibant: diligo flagellorum istorum vincula, quibus Sacratissimum Corpus tuum datum est contingere, quæ tuo purissimo Sanguine non mediocriter sunt imbuta, ô bone Jesu. Si enim Sanguis tuus in flagellatione fuit tam cupiosè effusus, ut columna guttis illius respersa adhuc habere rubra vestigia dignoscatur: quantùm Sanguis ejus sursùm in aëra resultaret? Videamus autem quàm bene huic ligationi conveniat, quòd vitis ad palum ligatur. Quid enim per palum quàm ipsa columna, cui Dominus Jesus erat alligatus, accipitur? Sicut enim vitis pallo, ita Christus statuæ alligatur. Tunc domus Christi, id est, Ecclesia [k] impleta est ex ardore unguenti nostræ Vitis præcipuè in passione florentis. Conscissus est saccus corporis Domini Jesu, ceciderunt grana sanguinearum guttarum, quæ adhuc à fidelibus mente colligi possunt, & ab accedentibus ad columnam fideliter ac devotè colliguntur. Preciosissimus thesaurus & incomparabilis guttæ sunt Sanguinis Jesu Christi. Accede huc ô fidelis anima [l] & collige tibi reliquias epularum Sponsi

i *Tract. de vite myst. cap. 4. n. 13.* k *Ibidem cap. 43. n. 161.* l *Ibidem n. 162.*

Sponsi tui Jesu, micas gratissimas & folia rosarum. Nec est morbus animæ, cui his floribus mederi non possis. Collige tantùm folia florum florentis Jesu, stillas Sanguinis rubicundi, & tanquã pillulas (sine quibus esse nolo) in cubiculo cordis tui reconde. Erit tibi illarum sapor & odor in medicinam salubrem, morbos si qui fuerint repellentem venturosquè caventem. Vide tantùm, ne unquam sine illis esse velis quæ verè nomen habent, quodam fideli dicente: *Sine quibus esse nolo.* Hauri ergo toto cordis tui affectu odorem Vitis veræ Jesu Christi Nazareni, & delectare in illo, sicut Pater cælestis in illo delectatus fuit, ut verè dicere potuerit: *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.* Verè pleni, in quo habitat omnis plenitudo Divinitatis, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi sunt.

§. II.

Porrò agnosce ô homo, [m] quàm gravia sunt vulnera, pro quibus necesse est Dominum Christum vulnerari. Cogita ad columnam illum [n] qui totius est orbis sustentamentum, ligatum & flagellatum. In hac flagellatione Christi (o) patientia singularis nobis commendatur, quòd videlicet cùm supra dorsum ejus fabricarent peccatores, tanquam ovis coram tondente non aperuit os suum: non adversùs Patrem murmurans, à quo missus fuerat: non adversùs humanum genus, pro quo quæ non rapuit exolvebat: non denique vel contra populum ipsum

m *Ser. 3. in Nativit. Dom. n. 4.* n *Form. honestæ vitæ n. 3. tom. 6. pag. 1025.* o *Ser. 4. hebd. San. n. 2.*

ſum peculiarem ſibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recepiebat. Plectuntur aliqui pro peccatis ſuis, & humiliter ſuſtinent: hoc ipſum tamen eis ad patientientiam reputarur. Flagellantur alij non tam purgandi quàm probandi coronandiquè, & major in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodò non maxima patientia cenſeatur in Chriſto? qui in funiculo hæreditatis ſuæ ab his quibus ſpecialiter advenerat, Salvator crudeliſſimè flagellatur ſicut fur, nullum omninò peccatum nec actu proprio, nec contractu, ſed nec in quo creſcere poſſet, habens. Moraliter autem hîc erudimur (p) ut flagella benigniſſimi Patris Dei noſtri diſcamus æquanimiter tolerare, quia peſſimorum flagella pro nobis indignis tam patienter ſuſtinuit dulcis Jeſus. Quis enim flagella non ſufferret homo in flagella paratus, ad laborem natus, in peccatis nutritus & converſatus, hæreditati cæleſtis aulæ deſtinatus, quæ non niſi mundos recipit: cùm videat Regem omnium regum & Dominum dominantium dulcem Jeſum, qui peccatum non fecit, & in cujus ore non eſt dolus inventus, tam gravibus flagellationibus eſſe contritum? Audi ô homo ſtulte & inſipiens, & erudire: & non ſolùm refuge, ſed etiam apprehende diſciplinam, ne fortè quandoque pereas de via juſta, Domino tibi iraſcente, qui proprio Filio ſuo non pepercit, ſed propter te tradidit flagellandum. Non pepercit Filio ſuo naturali, conſubſtantiali ſibi & coæterno, & impaſſibili: quia pro ſalute tua ipſum fecit naſci in tempore & paſſibilem, ut flagellis eum contereret ſicut ſcriptum eſt: *Dominus volvit eum*

con-

p *Tract. de vite myſt. cap. 4.*

conterere in infirmitate. Et qnomodò parcet tibi fi
adoptivo, cùm sensus tui proni sint in malum ? Q
nimo in camo & fræno maxillas tuas constringit,
saltem vexatio det tibi iutellectum, quatenus ad i
sum approximare cogaris: qui licet molestè, salub
ter tamen flagellat omnem filium, quem recipit.
lorum quidem est hic flagella percipere (q) quib
datur de æternitate gaudere: sed qui de percussio
murmurat, ad ipsum qui supra ipsum est non appr
pinquat: imò hæreditatem supernæ felicitatis am
tit, si flagellum Dei Patris patienter & cum amo
non suscipit. Et si de flagello Domini murmurav
rit, certus sit quia murmurantium pænam incu
rit. Vos ergo Fratres dilectissimi nolite murmura
(r) si vobis inesse contigerit disciplinam Dom
ni nostri, neque fatigemini dum ab eo arguimin
Omnis enim disciplina (ait Apostolus) *in præsen
quidem videtur non esse gaudij, sed mæroris: pos
autem fructum pacatissimum exercitatis per ea
reddet justitiæ*. Flagellis Domini pinguendo carn
lis voluptatis atteritur, & virtutes animæ robora
tur: & lasciva caro restringitur, & anima penn
virtutum ad cælestia sublevatur. Caro quod sup
fluum habebat amittit, & spiritus virtutes quas n
habebat acquirit. Sic ergo per flagella Domini v
tutes augentur, vitia resecantur, spernuntur terre
amantur cælestia. Nos autem æternitatis præn
prestolantes, si nobis aliqua gravis infirmitas vel te
tatio fortis vel etiam damnū temporalium rerum
repserit, ex omnibus his vires sumere debemus, q
crescente pugna gloriosiorem non ambigemus no
ma-

q *Ser.10.in ultim.Cœna n.79.* r *Ibidem num.80.*

manere victoriam. In hoc namque ostendimus quanta ad Deum cupiditate flagramus, si non solùm ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Ad æterna gaudia jam redire non possumus, nisi per temporalia detrimenta: & ideò spe manentis lætitiæ, omnia adversa prosperitatem non modicam debemus reputare, Peccata quippe nostra (s) Divina severitas nequaquam inulta remanere permittit, sed ira sui judicij inchoat à nostra hîc correctione, ut in reproborum damnatione conquiescat. Interiùs enim est medicus, & peccatorum in nobis contagia, quæ inesse medultitùs reprobat, secat, abscinditquè vulnus putredinis ferro tribulationis. Et hoc est quod Veritas ait: *Omnem palmitem in me facientem fructum, Deus Pater purgabit eum, ut fructum plùs afferat*. Nam dum mens posita in tentatione considerat quòd à virtutis suæ pristina soliditate repellitur, tunc solicita trepidat, ne hoc quod dudum esse cæperat, funditùs amittat. Tunc qualiter resistere tentationi possit, inquirit: & qualiter eam debellare jam valeat, elaborat. Tunc arripit glaudium orationis, fletum compunctionis, & sic eam debilitat, & de ea gloriosè triumphat non ipsa, sed gratia Christi per ipsam: & ita fit ut mens, quæ pigra & infæcunda in prosperitate jacebat, fortior & uberior ad fructificandum assurgat. Deus justissimo judicio suo quibusdam hîc miseretur (t) non misserturus in futuro: quosdam autem flagellat tanquam iratus, ut ipsius ira & flagella afflictis in gloriam convertantur. Dimittit illos secundùm desideria cordis ipsorũ, ut eant in adinventionibus suis:

R ut

s *Ibidem. num.81.* t *Lib.3. de amore Dei cap. 29. n. 96.*

ut iniquitatem inquitati apponant: ut qui in sordibus sunt, plùs sordescant. Quodsi à Deo corrigantur (u) neque mundantur, neque emendantur, sed est emundatio eis suæ destructionis occasio, juxta illud: *Destruxisti eos ab emundatione.* Isti inter flagella Dei murmurant & blasphemant, & pænis præsentibus pænas gehennales accumulant. Sancti verò Domini inter flagella, & flagella ipsius diligunt propter Deum, & gratias agunt Deo de judiciis ejus, se accusantes & cum Propheta dicentes: *Omnia quæ fecisti nobis Domine, in vero judicio fecisti. Quia peccavimus tibi*: sed da gloriam nomini tuo. Talibus convenit illud Propheticum: *Exultaverunt filij Judæ propter judicia tua Domine.* Sunt qui non solùm judicia Dei sustinent patienter, sed ipsi seipsos judicant, & manum adjuvant flagellantis: accusant se, testificantur contra se, seipsos judicant, & propriæ sunt executores sententiæ.

§. III.

Dominus loquitur in Apocalipsi (x) dicens: *Ego quos amo, arguo & castigo.* Tribus modis Deus in hac vita castigat homines. *Primò* ad damnationem percutit reprobos. *Secundò* ad purgationem corripit quos videt errare electos. *Tertiò* castigat justos ad augendam gloriam meritorum. Deus percussit Ægyptum multis plagis ad damnationem. Flagellatus est pauper Lazarus ad purgationem: flagellatus est etiam Job ad probationem. Flagellat etiam hominem ante peccatum, ne malus fiat: sicut flagellavit Paulũ, qui

u *Ibidem n.* 97. x *Tract. de modo bene viven. cap.* 43 *num.* 106.

qui instigante angelo satanæ tolerabat stimulos carnis. Flagellatur etiam homo à Deo post peccatum, ut emendetur: sicut ille qui traditus est satanæ in interitum carnis, ut spiritus ejus saluus esset. Qui valentiores sunt & sani, utile est eis infirmari, ne per vigorem sanitatis plùs lætentur in transitoriis & terrenis rebus quàm debent. Mala est sanitas carnis, quæ hominem deducit ad infirmitatem animæ. Et valdè est bona infirmitas carnis, quæ perducit hominem ad sanitatem auimæ. Infirmitatem carnis laudat Apostolus dicens: *Cùm enim infirmor, tunc fortior sum*, scilicet spiritu. In flagellis Dei non debet murmurare homo: quia per hoc quòd castigatur, à peccato emendatur. Leviùs sustinebimus infirmitates corporis, si ad memoriam reduxerimus mala quæ fecimus. In infirmitate non debet homo murmurare. Quare? Quia ab illo judicatur, cujus judicia semper sunt justa. Qui infirmitatem patitur, & contra Deum murmurat, justitiam judicantis accusat, ac iram Dei adversùm se provocat. Non potest non esse justum, quod justo placet Judici. Quem enim diligit Deus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit, & quasi pater in filio complacet sibi. In hac vita Deus parcit peccatoribus, & non parcit iustis. In futura vita parcet justis, & non parcet peccatoribus. Qui in hac vita flagellari non meretui, in inferno torquebitur. Vides qnia tunc magis irascitur Deus peccatoribus (y) cùm non irascitur. *Misereamur impio*, inquit. *& non discet facere justitiam*. Misericordiam hanc ego nolo. Super omnem iram miseratio ista, sepiens mihi vias justitiæ.

R 2 Sa-

y Ser. 42. in Cant. n. 4.

Satiùs profectò mihi juxta Prophetæ consilium apprehendere disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & paream de via justa. Volo irascaris mihi Pater misericordiarum, sed illâ irâ, quâ corrigis devium, non quâ extrudis de via. Illud tua nobis benigna animadversio parit, hoc formidolosa nutrit dissimulatio. Non enim cùm nescio, sed cùm sentio te iratum, tunc maximè confido propitium: etenim cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis. *Deus* (inquit Propheta) *tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum*. Moysem loquitur & Aaron atque Samuëlem, quos modò præmiserat: & hoc vocat propitiationem, quòd eorum Deus non pepercit excessibus. Porrò si quid amaritudinis sentio in voce ejus (z) non sine dulcedine est, quoniam cùm iratus fuerit, misericordiæ recordabitur: imò verò & ipsa indignatio non aliunde quàm de misericordia est. Quos enim amat, arguit & castigat, & flagellat omnem filium quem recipit, visitans in virga iniquitates ejus, & in verberibus peccata ipsius: misericordiam autem suam non dispergit ab eo. Propterea qui prudentes sunt, non operiunt vulnera sua sed detegunt, & confitentur Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus: & sic vinum reprehensionis infundit, ut non desit oleum consolationis. Unde (a) dicit Dominus. *Ego quos amo, arguo & castigo*. Si autem te zelus deseruit & amor, non eris amore dignus, qui indignus castigatione censeris. Semper Deus hos castigat (b) quos ad salutem præparat per-

z *Ser. 5. diver. n. 4.* a *Ser. 42. in Cant. num. 4.* b *Tract. de modo bene vivend. cap. 43. num. 106. & 107.*

perpetuam. Proinde in infirmitatibus tuis non contristeris, ſed in languoribus tuis gratias age Deo. Valere te magis opta animo, quàm corpore. Semper deſidera plùs valere mente, quàm carne. Adverſa carnis remedia ſunt animi. Ægritudo carnem vulnerat, mentem curat. Languor enim vitia excoquit, languor vires libidinis frangit. Probari te in dolore cognoſce, ut non frangaris. In fornace probatur aurum, ut ſordibus careat: tribulationibus camino purgaris, ut purior appareas: perſecutionis igne conflaris, ut omni peccatorum ſorde purgeris: ad probationem ſunt omnia iſta quæ ſuſtines. Igitur in infirmitatibus tuis non murmures, non blaſphemes. Non dicas: Quare ſuſtineo mala? Non dicas: Cur eſſligor? ut quid mala patior? Sed te accuſa: [c] Peccavi: ut eram dignus non recepi, æqualem vindictam peccati mei non ſentio: minùs me ſentio percuſſum quàm mereor: juxta modum meriti minor eſt tribulatio ultionis: ſecundùm meritum peccatorum meorum diſpar eſt cauſa pænarum: non ſunt tanta ſupplicia, quanta extiterunt peccata. Porrò ſi vis à peccatis tuis purgari, in pæna te accuſa, & Dei juſtitiam lauda. Ad purgationem tuam ſufficit, ſi ea quæ pateris ad juſtitiam Dei retuleris, ſi pro irrogata infirmitate tu humilis Deum glorificaveris. Corripit enim te Deus flagello piæ caſtigationis, exercet in te diſciplinam. Et qui parcendo te à ſe abiiciebat, feriendo clamat ut redeas. Denique cogita quoslibet mundi cruciatus, intende animo quaſcunque mundi pænas, quoſcunque tormentorum dolores, quaſcunque dolorum acerbita-

 tes:

c Ibidem. 108.

tes: compara hoc totum gehennæ, & leve erit quod pateris. Si times, pænas inferni time. Istæ enim pænæ temporales sunt, illæ æternæ. In istis pænis moriendo tormenta recedunt: in illis moriendo æternus dolor succedit. Si enim conversus fueris homo, emendatio est quod pateris. Converso instantes plagæ ad purgationem proficiunt. Qui enim hîc castigatus corrigitur, illic liberatur. Qui verò nec sub flagello corriguntur, isti & tẽporali pænaret æterna damnantur: & in hoc priùs judicantur seculo, & illic denuò in futuro. His duplex est pæna & damnatio, gemina his percussio est: quia & hîc habent judicia tormentorum, & illic supplementum pænarum. Propterea consultiùs est hîc poniri (d) hîc uri, hîc nos accusando & judicando torqueri, quàm incidere in manus Dei viventis, & in die tremenda damnationis æternæ supplicium à terribili & inexorabili Iudice expectare.

CAPUT VIII.

De coronatione Christi, quem coronâ spineâ coronarunt Judæi ad illudendum.

1. *Ostenditur, coronam spineam adeò validè impressam fuisse Capiti Jesu, ut non guttæ sed rivi sanguinei inde profluxerint in collum & faciem ejus.* 2. *Monemur imitari Iesum spinis coronatum, veste irrisoria indutum, ac irrisoriè adoratum & salutatum. Excitamur, ut ejus exemplo sustineamus contumelias & convitia malignantium, tacendo & dis-*

d *Lib. 3. de amore Dei cap. 29 n. 98.*

dissimulando. 3. Ostenditur, Caput Iesu ideo coronatum esse spinis & punctum, ut nos videntes illud vepribus punctum compungamur ad lachrymas. Docemur quibus modis compungatur cor hominis justi, & quisnam sit effectus compunctionis & lachrymarum.

§. I.

Tunc milites Præsidis suscipientes Iesum in prætorium, congregaverunt ad eum universam cohortem: & exuentes eum, chlamidem coccineam circumdederunt ei: & plectentes coronam de spinis posuerunt super caput ejus, & erundinem in dextera ejus. Matt. 27.

E*Gredimini filiæ Sion* (a) *& videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit eum mater sua*, in corona paupertatis, in corona miseriæ: siquidem coronatus est & à noverca sua coronâ spineâ, coronâ miseriæ. Synagogam loquor [b] quæ se Christo Iesu non matrem exhibuit, sed novercam. Populus namque Judæorum [c] qui spinosus detractione, hispidus superstitione, aridus fuit unctione Divinæ gratiæ: spineam coronam Regi suo exhibuit, & in eum sicut ignis in spinis exarsit. Occurrat itaque spiritualiter [d] & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus proditus & venditus à discipulo, à Judæis tanquam vile mancipium precio satis exiguo comparatus, captus & ligatus tan-

a *Ser.2.in Epiph.n.3.* b *Ser.50. diu. num.1.* c *Ser. de B.M.Virg. Deip.n.10.tom.6.pag.765.* d *Ser.2. in Cæn.Dom.n.7.*

quam homo sine adiutorio: puncto etiam vepribus capite. Interim namque non sicut est (e) sed sicut pro nobis factum est Caput nostrum (*Christus*) nobis repræsentatur non coronatum gloriâ, sed peccatorum nostrorum circumdadum spinis, dicente Scriptura: *Egredimini filiæ Sion, & videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit eum mater sua.* O Regem! O diadema! Mater siquidem Synagoga non matrem sanè se exhibens sed novercam, Regem nostrum coronâ spineâ coronavit. Agnosce ô homo (f) quàm gravia sunt vulnera, pro quibus necesse est Dominum Christum vulnerari. Ipsa namque ejus corona (g) cruciatus est illi, & mille puncturis speciosum caput ejus diuulnerat. Vinculum fuit corona illa spinea (h) quæ cum magna amaritudine illud caput amabile complectens, multorum aculeorum in illo signa reliquit: sanguineas quoque guttas elicuit, & in faciem venerabilem transmisit, vix adhuc de sputis Iudaicis exsiccatam. Siquidem corona spinea (i) non leviter imposita fuit, sed validè impressa capiti dulcissimi Capitis mei dulcis Iesu. Satis enim consentit veritati: ut qui oderant Veritatem, non solùm opprobrium illius sed supplicium requirant. Nec hîc puto quidem rivos Sanguinis defuisse, qui à capite irrisoriè & invidè coronati defluerent in collum simul & in faciem dulcis Jesu: quia si nolvissent coronato pœnam simul cum irrisionibus irrogare, faciliùs de aliis ramis vel virgultis arboris alicujus poterant plexisse coronam: sed ut morum suorum aculeos demonstra-

e Ser. 5. de omn. San. n.9. f Ser. 2. in Nat. Dom. n.4. g Ser. de Pass. n.13.

ſtrarent, ſpinarum aculeis coronaverunt Agnum mitiſſimum, dulcem Jeſum. O Rex gloriæ (K) Domine Jeſu Chriſte, corona omnium te confitentium, te ſequentium, pugnantium pro te, viventium pro te, manentium in te, quis te tam amaro vinculo confuſionis addixit? Ecce operit confuſio caput tuum, & faciem tuam amabilem: ingeritur tibi à generatione prava & amaricante honor deriſionis in corona, ſed ſpinarum aculeis contendunt in te dolor & confuſio. Neſcio in utro magis puniaris. Corona deriſionem, ſpinæ ingerunt punctionem. O Vitis dulciſſima, bone Jeſu (l) hunccine fructum reddidit ſibi vinea tua, quam de Ægypto tranſtuliſti? Expectaveras patienter uſque ad hunc diem nuptiarum tuarum, ut faceret uvas, fecit autem ſpinas. Spinis enim coronavit te, & ſpinis peccatorum ſuorum circumdedit te, Ecce in quantam amaritudinem converſa eſt vitis non jam tua, ſed aliena. Vide Jeſum ô felix anima [m] in diademate quo coronavit eum mater ejus, Synagoga videlicet plebs Judæorum. Et quidem impia Synagoga (n) hunc nobis filium peperit officio quidem matris, ſed non matris affectu. O mater amara, (o) quid peccavit hic bonus filius tuus, ut vinculis etiam ſpinarũ vinciatur? Hic eſt qui ſolvit compeditos, qui erexit eliſos, ſuſcipiens advenas, pupillos viduaſquè conſolans, & meruit vinculari? Hancne dotem, hæccine munuſcula nuptiis illius impendis? Dies enim deſponſationis illius, dies iſta eſt dies indignationis & blaſphe-

h Tract. de vite myſt. c. 4. n. 14. i Ibid. cap. 39. K Ibidem c. 4. n. 14. l Ibid. c. 5. n. 24. m Ibid. c. 4. n. 15. n Ser. 6. in Vig. N. D. n. 12. o Tract. de vite myſt. cap. 4. nu. 15.

phemiæ, dies tribulationis & miseriæ, d es percussionis & doloris, dies vinculorum & mort s, dies desponsationis illius est. Hac arrha, ô fid lis aima, Sponsus tuus speciosus subarrhavit te; & ipse tanquam sponsus hodie coronatus processit. Coronatus inquam non auro, non gemmis, sed spinis: nec defuit purpura vestis irrisoriæ. Chlamydē enim coccineam circumdederunt ei, quamvis ipse vester corporis sui, Sanguinis sui preciosissimi effusione multò nobiliùs purpuravit. Purpura enim non plù s quàm bis tingitur: ipse verò purpuram corporis sui non solùm bis, sed etiam tertiò sanguineo torrente pertinxit. Ecce Sponsus tuus Jesus, ô sponsa anim a, rubricatur in sudore, in flagellatione, in coronatione. Eleva mentis oculos, & vide si tunica Sponsi tui hæc sit, an non? Ecce fera pessima condemnavit filium tuum, fratrem tuum, sponsum tuum. Quis hîc gemitus lachrymasquè contineat? Quis hîc non doleat? Quia si est pium gaudere pio Jesu, ita est pium flere pium Jesum.

§. II.

Et veniebant ad Jesum, & genu flexo ante eum, adorabant, & illudebant ei. Et cæperunt salutare eum, dicentes: Ave Rex Judæorum. Joan. 19. Matt. 27. Mar. 15.

Licet in irrisione coronent (p) tamen ignorantes & irridentes coronatum Regem fatentur: quia Regum est coronari. Coronatus ergo Rex esse à nescientibus

p *Ibidem cap.* 39.

tibus demonſtratur : in ſpinis verò coronantium malitia aperitur. Moraliter autem docemur imitari Caput noſtrum, Regem & Ducem noſtrum, dulcem *Jeſum*. Si autem malorum quorumlibet perverſitate compungimur & irridemur, cùm Caput noſtrum ita compūctum & ita irriſum conſpexerimus, non murmuremus, non recalcitremus. Pauca quæ nobis in vita præſenti & brevi inferuntur, cum omni æquanimitate & patientia ſufferamus, ut digni ſimus eſſe membra Capitis noſtri, & boni bellatores ſimus, ſequendo veſtigia Signiferi noſtri. Ad hoc enim facta ſunt hujuſmodi (q) ut his omnibus cōfiguretur & conformetur vita Chriſtiani. Habeamus ergo eorum (r) quæ contemptibilia Chriſto ſunt illata, continuam & indeſinentem memoriam : non utique ocioſam, non tepidam, non torpentem; ſed compaſſionis ardore ſuper omnia plurimùm delectantem, & imitationis privilegio omnia impetrantem. Imitemur quoad poſſumus (s) eum qui impoſita ſibi ab aliis patienter audivit, qui pro reconciliandis ſibi peccatoribus tāta ſuſtinuit opprobria. Non interroges ô homo, [t] ea quæ pateris, ſed quę paſſus eſt Chriſtus. Quid fles [u] quid ſuſpiras ô homo, dum ſuſtines verborum iniurias? Non audis quanta adversùs Dominum Deum tuum ceciderunt opprobria propter te? Diſce à Chriſto modeſtiam [x] diſce tolerantiam: Chriſtum attende, & non dolebis de iniuriis. Pro nobis namque paſſus reliquit nobis exemplum. Hoc autem exemplum [y] ideo ingerit oculis noſtris ea

quæ

q *Ser. 2. in Cæna Dom. nu. 6.* r *Ibidem num. 9.* s *Serm. 4. de Adv. Dom. num. 7.* t *Serm. 1. in Epiph. Dom. num. 2.* u *Serm. de Paſſ. Dom. num. 6.* x *Tract. de modo bene viven. cap. 42. n. 104.* y *Ser. 6. ſuper Pſalm. 90. n. 2.*

quæ pertulit Christus, ut crebrò considerantes quanta sustinuit illa Majestas pro inutilibus servis, erubescamus non sustinere vel parva pro nobis. Palmis percussus (z) flagellis cæsus, sputis derisus, spinis coronatus, semper conticuit. Quando enim aliquis tibi conviciatur, propter pecata tua contingit tibi: quando tibi iniuriatur, mala tua hoc faciunt: quidquid tibi contingat adversum, pro tuo evenit peccato. Leviùs sustinebis, si pro quibus tibi infertur, intenderis. Cùm autem derogatur tibi, tu ora: quando aliquis maledicit tibi, tu benedic ei. Benedic ei, qui maledixerit tibi: maledicenti tibi, benedictionem appone: irascentem patientiâ delini, blandimento iracundiam furentis dissolve, lenitate vince nequitiam, bonitate malitiam. Tuo bono supera mala aliorum: tua tranquilla mente aliorum contumelias disperde. Ad bona & mala præpara cor tuum, & bona & mala prout tibi evenerint, porta. Sustine adversa & prospera, ut quæcunque occurrerint tibi, quæcunque evenerint tibi, mente placida sustineas. Respue probra illatæ contumeliæ, despiciendo supera irrisionum probra, dissimulando contemne errores detrahentium. Et quamvis te quisq; irritet (a) quamvis te incitet, quamvis exasperet, quamvis insultet, quamvis convincietur, quamvis criminetur, quamvis ad litem provocet, quamvis ad jurgium vocet, quamvis convicium dicat, quamvis iniuriam faciat, quamvis afficiat contumeliis: tu sile, tu tace, tu dissimula, tu contemne, tu non loquaris, tu tene silentium, iniuriam non respondeas, mala verba non dicas, convicium non retorqueas,

z *Tract. de modo bene viven. cap. 42. nu. 104.* a *Ibidem nu. 105.*

queas, contumeliam non respondeas. Tene silentii pacem: tacendo citiùs vinces. O sponsa Christi, audi quid ipse de te dicat: (b) *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Tractabile & lene est lilium, pungentes & duræ sunt spinæ. Non perdit lilium suam lenitatem, licet perferat spinarum asperitatem. O quàm malæ filiæ per communionem fidei, spinæ per amaritudinem morum! Tu ergo si vis esse lilium verum, si vis à Sponso dulcissimo collaudari, esto lilium inter filias, inter illas animas quæ ejusdem fidei, ejusdem professionis tecum sunt. Sed si morum amaritudine & verborum asperitate te pungunt: esto inter tales mitis & tractabilis, non exasperis ad quodlibet verbum, sed habe sustinentiam, ut merearis & tu audire: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. O candens lilium [c] ô tener & delicate flos, increduli & subversores sunt tecum, vide quomodo cautè ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. In terra sunt, in aëre sunt, in carne tua sunt. Versari in his, & minimè lædi, divinæ potentiæ est, non virtutis tuæ. *Sed confidite* (inquit Dominus) *quia ego vici mundum*. Et si igitur undique tibi intendi prospicias tribulationum tanquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum neque formidet, sciens quia tribulatio operatur patientiam, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri, quomodò inter spinas vigent & nitent. Si fænum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic custodit, quantò magis amicam & sponsam suam charissimam? Denique custodit Dominus omnes dili-

b *Tract. de vite myst. cap. 19. nu. 78.* c *Serm. 48. in Cant. nu. 2.*

diligentes se. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Non mediocris titulus profectò virtutis inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiæ servare candorem, & morum lenitatem: magis autem si his qui oderunt pacem, pacificum & amicum ipsis te exhibeas inimicis. Id planè tibi similitudinem datam de lilio jure quodam proprietatis specialiter vendicabit, quod ipsas utique pungentes se spinas candore proprio illustrare & venustare non cessat. An non proinde lilium tibi videtur, implere quodammodò Evangelii perfectionem, quâ orare jubemur pro calumniantibus & persequentibus nos, benefacere his qui oderunt nos? Ergo & tu fac similiter, & erit anima tua amica Domini, & laudabit te de te dicens: *Quia sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. Nec tamen hæc dicimus [d] ut tacitè transeat omnium perversitas, & ut non corripiantur inquieti, vel ut tumidi non comprimantur: imò qui ejusmodi sunt, reprehendendi veniunt, ut ne amittatur tractabilitas tuæ radicis, qui vis esse lilium. Sed secundùm Apostolum argue, obsecra, increpa, insta opportunè, importunè, in omni mansuetudine & patientia. Quasi dicat: Ita foris exerce zelum disciplinæ, ut lenitatem non perdas interiùs in mente, ut revocando perversum tu ipse quoque non pervertaris. Sunt autem quandoque malorum vitia arguenda, quandoque tacitè sufferenda, secundùm quod uniuscujusque qui talis est, utilitati videris expedire: quia non omnes ægroti uno genere medicinæ curantur.

§. III.

d *Tract. de vite myst. cap. 19. nu. 79.*

§. III.

Et expuentes in Jesum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput ejus arundine: & dabant ei alapas. Matt. 27. Mar. 15. Jo: 19.

Cognosce anima mea [e] cognosce: Hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigeniti Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce omnis ei interim purpura [f] non tam honoris est, quàm irrisionis. Sceptrum in manu gestat [g] sed eo ipso Caput ejus reverendum feritur. Adorant coram ipso positis in terra genibus, & Regem clamant: & continuò sputis amabiles ejus genas sublinunt: maxillam palmis & honorabile collum exhonorant. Occurrat itaque spiritualiter [h] & ingerat seipsum Dominus Christus, vellicatis genis, facie sputis illita, puncto vepribus capite. Equidem utrisque adest Caput unum Christus [i] *scilicet viatoribus & comprehensoribus*: sed non uno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim gloriosum apparet, ut ab ipso glorificentur, & in ipso glorientur facta ei similia, quem vident sicuti est. Quibusdam ostenditur Caput hirsutum spinis, inclinatum in cruce, ut humilientur pariter & compungantur Unde unus eorum [k] ait: *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina*. Benè confixus, qui con-

e *Ser. de Paß. Dom. num.* 15. f *Serm.* 5. *de omn. Sanc. num.* 9. g *Serm. de Paß. Dom. num.* 3. h *Serm.* 2. *in Cæna Dom. nu.* 7. i *Ser.* 5. *de omn. Sanct. nu.* 8. k *Serm.* 48. *in Cant. nu.* 1.

conversus exinde est. Benè pungeris, si compungeris. Multi cùm sentiunt pœnam, corrigunt culpam. Et talis dicere potest: *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina*. Spina culpa est, spina pœna est. Videant ergo [l] peccatores Christum in corona miseriæ, idest spinea, & compungantur. Compunctio cordis est humilitas mentis, [m] veniens de recordatione peccati, & de timore judicii. Illa compunctio est perfecta, quæ repellit à se omnem delectationem carnalium rerum, & toto studio mentis figit intentionem suam in contemplatione Dei. Duplicem esse compunctionem legimus, unam scilicet, quâ propter Deum anima cujusque servi Dei afficitur, idest, cùm ad memoriam reducit mala quæ fecit: alteram verò, cùm suspirat propter desiderium æternæ vitæ. Exigit planctum à nobis [n] pænitentia præteritæ conversationis: exigit fletum desiderium futuræ beatitudinis. *Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte* (ait Propheta) *cùm dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?* Parum ei placet hujus vitæ novitas, quâ necdum vetera plangit, necdum plangit admissa peccata, necdum plangit tempus amissum. Si non plangis, planè non sentis animæ vulnera, conscientiæ læsionem. Sed nec futura satis gaudia concupiscis, si non quotidie satis postulas ea cum lachrymis: minùs tibi nota sunt, si non renuit consolari anima tua, donec veniant. Denique quatuor modis compungitur [o] mens justi hominis: nempè memoriâ peccatorum: recor-

l *Serm. 50. divers. nu.* 1. m *Tract. de modo bene viven. cap.* 10. *num.* 28. n *Serm.* 2. *in Quadrag. nu.* 4. o *Tract. de modo bene viven. cap.* 10. *nu.* 28.

recordatione futurarum pœnarum: consideratione peregritationis hujus vitæ: desiderio supernæ patriæ, quatenus ad eam possit citò pervenire. Omnis peccator tunc se cognoscit visitari à Domino, quando compungitur ad lachrymas. Nam & Petrus tunc flevit, quando in eum Christus respexit, sicut scriptum est: *Et conversus Dominus respexit Petrum: qui statim egressus foras, flevit amarè*. Unde etiam Psalmista dicit: *Respexit terram, & commota est & contremuit terra*. Tunc terra contremiscit, quando peccator ad lachrymas cõmovetur. Admoneo te igitur ô homo, ut in oratione cum lachrymis ad memoriam reducas peccata tua: quia qui non habet cordis compunctionem vel contritionem, non habet mundam orationem. Audi exempla Sanctorum, qui propter compunctionem & lachrymas apud Deum obtinuerunt veniam peccatorum suorum. *Anna* mater Samuëlis per compuuctionem & lachrymas meruit habere filium: insuper obtinuit apud Deum prophetiæ donum. *David* per compunctionem & lachrymas obtinuit veniam perpetrati homicidii atq; adulterii. Sic enim audivit per Prophetam: *Non morieris, quia Dominus transtulit peccatum tuum*. Pater *Tobias* per compunctionem & lachrymas meruit accipere curationem cæcitatis, & consolationem paupertatis. Sic enim dixit ei Raphaël Angelus: *Gaudium tibi semper sit*. Et adiecit: *Forti animo esto, in proximo est ut à Deo cureris*. Etiam Maria *Magdalena* per compunctionem & lachrymas meruit à Domino audire: *Remittuntur tibi peccata tua*. Ideo autem exempla Sanctorum proposui tibi, ut lachrymæ per compunctionem suaves sint tibi.

Bona compunctio [p] thesaurus est desiderabilis, & inenarrabile gaudium in mente hominis. Anima quæ in oratione habet compunctionem, proficit ad salutem. Vir fortis non est minùs laudandus in luctu, quàm in bello. Quia ergo post Baptismum inquinavimus vitam, baptizemus lachrymis conscientiam nostram. Ubi lachrymæ fuerint, ibi accenditur spiritualis ignis, qui illuminat secreta mentis. Lachrymæ pænitentium pro baptismate reputantur apud Deum. Si compunctionem secundùm Deum habueris, beatus eris. Compunctio cordis, sanitas est animæ. Compunctio mentis, illuminatio est animæ: quia tunc anima illuminatur, quando ad lachrymas compungitur. Compunctio lachrymarum, remissio est peccatorum: quia tunc peccata dimittuntur, quando cum lachrymis ad memoriam reducuntur. Compunctio Spiritum Sanctum reducit ad se: quia cùm à Spiritu Sancto mens visitatur, statim homo peccata sua plorat. Initium revertendi ad Deum [q] pœnitentia est, quam sine dubio Spiritus operatur non noster, sed Dei: idquè & certa ratio docet, & confirmat auctoritas. Quis enim cùm ad ignem venerit algens, & fuerit calefactus, dubitabit ei ab igne venisse calorem, quem habere non poterat sine illo? Sic ergo qui priùs in iniquitate erat frigidus, si postmodùm fervore quodam pœnitentiæ accendatur, alium sibi Spiritum, qui suum arguit & dijudicat, non dubitet advenisse. Habes hoc & in Evangelio, ubi cùm Christus loqueretur de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum: *Ille*, inquit, *arguet mundum de peccato*.

CA-

p *Ibidem n.* 29. q *Ser.* 1. *in die Pent. nu.* 3.

CAPUT IX.

De spectaculo Christi, facto Judæis à Pilato extra prætorium.

1. *Ostenditur, Christum ideo voluisse coronari spinis, & indui veste irrisoria, ut fugiamus gloriam mundi, & luxum vestimentorum. 2. Ostenditur insipientia Judæorum & Pilati, qui Christum non Deum, sed purum hominem esse putabant: nec non prudentia Ecclesiæ, quæ eundem Christum catholicè credit Deum esse & hominem: qui præter oracula Prophetarum & paternam vocis testimonium, fidem divinitatis suæ miraculis comprobavit. 3. Ostenditur juxsta verbum Christi, Pilatum non à Judæis, sed desuper datam sibi habuisse potestatem crucifigendi Jesum. Quod autem diabolus habeat potestatem & in homines, probatur triplici argumento.*

§. I.

Exivit iterùm Pilatus foras. Exivit & Jesus portans coronam spineam & purpureum vestimentum. Et dicit Judæis Pilatus: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. Joan. 19.

EXpergiscere nunc anima Christiana [a] excutere de pulvere, & contemplare virum hunc memorabilem, quem in speculo Evangelici sermo-

a *Ser. de Pass. Dom. nu.* 13.

tis quasi præsentem intueris. Attende anima mea quis est iste, qui ingreditur habens imaginem quasi Regis, & nihilominùs servi despectissimi confusione repletus & coronatus incedit: sed ipsa etiam ejus corona cruciatus est illi, & mille puncturis speciosum Caput ejus divulnerat. Regali purpura induitur, sed potiùs in ea despicitur quàm honoretur. Spinarum punctionibus Caput ejus undique cruentatur [b] & in ludibrium ipsius virga manui ejus inseritur: coccineaquè chlamyde amictus, tanquam infatuatus irridetur. Pudeat ergo sectari gloriam membra [c] quibus Caput suum tam inglorium exhibetur, non habens speciem aut decorem, vel aliquid ejusmodi. Imitemur nostrum Jesum(d) qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi (e) ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Pudeat sub spinato Capite (f) membrum fieri delicatum, quòd omnis ei interim purpura non tam honoris sit, quàm irrisionis. Unde & ipse Dominus noster Jesus Christus (g) dicit in Evangelio: *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt*. Mollia dicuntur vestimenta, quia mollem faciunt animum. Mollibus vestimentis delectatur Regis curia: asperis verò & humilibus delectatur Christi Ecclesia. Talia debent esse vestimenta servorum Dei, in quibus nihil possit notari novitatis, nihil su-

per-

b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* c *Serm. 5. de omn. Sanct. num. 9.* d *Ser. 4. de Aduen. Dom. nu. 7.* e *Ser. 2. in Cœna Dom. nu. 6.* f *Ser. 5. de omn. Sanct. nu. 9.* g *Tract. de modo bene viven. cap. 9. nu. 25.*

perfluitatis, nihil vanitatis, nihil quod pertineat ad ſuperbiam & ad vanam gloriam. Superbia habitûs eſt (h) quando homo ut glorioſus videatur, precioſis ſe ornat veſtibus. Unde Paulus ait: *Non in veſte precioſa.* Et Dominus: *Qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt:* ubi ſuperbia abundat. Veſtes autem noſtræ (i) virtutes ſunt. Bona veſtis charitas, bona veſtis obedientia eſt. Beatus qui cuſtodit veſtimenta hæc, ut non ambulet nudus. Non facit ornatum Clericum tenera veſtis (k) ſed munditia mentis. Ergo ornemus noſmetipſos ſpiritualibus ornamentis, ſcilicet charitate, humilitate & manſuetudine, obedientiâ & patientiâ. Hæc ſunt veſtimenta quibus placere poterimus Jeſu Chriſto, cęleſti Sponſo. Chriſtus inviſibilis Sponſus non requirit pulchritudinem foris, ſed intùs, ſicut ſcriptum eſt in Pſalmo: *Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus.* Studeamus placere Chriſto non precioſis veſtibus, ſed bonis moribus: non pulchritudine carnis, ſed pulchritudine mentis. Studeamus placere illi non facie, ſed corde. Veſtimenta noſtra & calceamenta nec nimiùm ſint precioſa, nec multùm vilia, ſed ex moderato & competenti habitu. Sic enim ait Beatus Auguſtinus de ſemetipſo: *Fateor, de precioſa veſte erubeſco.* Et iterum: *Non decet hanc profeſſionem, non decet hanc admonitionem, non decet hæc membra, non decet hos canos.* Proinde profeſſionem noſtram (l) habitu & inceſſu demonſtremus: ſit in greſſu noſtro ſimplicitas, ſit in inceſſu honeſtas. Nihil dedecoris, nihil laſciviæ, nihil petulantiæ, nihil inſolen-

h *Ser. 47. dict.* i *Ser. 2. in Quadrag. nu. 16.* k *Tract. de modo bene viven. cap. 9. n. 25.* l *Ibidem nu. 26.*

tiæ, nihil levitatis in incessu nostro appareat, Animus enim in corporis gestu apparet: gestus corporis signum est mentis: corporis gestu animus proditur. Ergo incessus noster non habeat imaginem levitatis: incessus noster non habeat imaginem levitatis: incessus noster non offendat oculos alterius. Non præbeamus de nobis spectaculum: non demus aliis locum de nobis obtrectandi. Ideò autem hoc dixi, ut plùs gaudeamus intùs in anima de sanctis virtutibus, quàm foris in corpore de preciosis vestibus. Unde dicit Beatus Gregorius: Nemo vestimenta preciosa quærit, nisi ad inanem gloriam: videlicet, ut inde laudetur, & ut honorabilior cæteris appareat. Nemo vult preciosis vestibus indui, nisi ut ab aliis possit videri. Ergo pro sola vana gloria vestimentum preciosum quæritur. In hoc cognoscimur (m) quòd sæculum diligimus, quia preciosa vestimenta amamus. Qui sęculum non diligit, preciosa vestimenta non quærit. Quando homo gaudet de pulchritudine corporis, mens ejus elongatur ab amore Creatoris. Quantò ampliùs in compositione corporis lætamur, tantò magis à superno amore disiungimur. Quantò plùs in terrenis & transitoriis rebus gaudemus, tantò minùs cælestia desideramus. Ex cordis thesauro sine dubio procedit (n) quidquid foris apparet vitiosum. Vanum cor, vanitatis notam ingerit corpori: & exterior superfluitas, interioris vanitatis indicium est. Mollia indumenta animi mollitiem indicant. Non tantò curaretur corporis cultus, nisi priùs neglecta fuisset mens inculta virtutibus.

m *Ibidem num.* 27. n *Apolog. de vit. & mor. Relig. cap.* 10. *num.* 29. o *Serm.* 3. *de Resurrect. Dom. num.* 2.

bus. Porrò in lepra vestis (o) omnem sæculi hujus pomposam intellige vanitatem. Sed ab illa nihilominùs mundaberis, ubi intueris Christum Dominum vilibus pannis involutum, factum opprobrium hominum, & abiectionem plebis. A lepra quoque corporis mundamur, si benè cogitantes Dominicam Passionem, erubescimus sequi corporis voluptatem. Ubi enim ille mulctatur morte (p) turpatur cruce: quis Christianorum delicias seu gloriam sustinere queat, nedum audeat quærere? Flagellatus Christus & sputis illitus, ludibrium factus est irrisoria veste, arundineo sceptro, coronâ spineâ: & hæc intuens qui dicitur Christianus, propriis nihilominus voluptatibus indulgere & florere in sæculo nullatenùs erubescit?

§. II.

Iterùm dicit eis Pilatus: Ecce Homo. Cùm ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos & crucifigite: ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei Judæi: Nos legem habemus, & secundùm legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. Joan. 19.

Judæi non immemores odii (q) quo oderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum.* O grossum vipereumquè affectum (r) odire hominem qui homi-

p *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 14. num. 49.* q *Serm. 3. in Circumcis. Dom. num. 4.* r *Ser. 60. in Cant. num. 4.*

num & corpora sanat, & animas salvat. Judas panem intinctum accepit (s) quia Dominum Jesum tantùm hominem & non Deum putavit. Hunc Judæi qui per Judam significantur, panem intinctum comedunt, quia Christum Jesum non Deum, sed purum hominem fuisse credunt. Non cognovit Synagoga (t) quæ nigredinem illi passionis & infirmitatis improperans: *Alios* (ait) *salvos fecit, seipsum non potest saluum facere.* Sed cognovit Centurio, qui Filium Dei clamat. Cognoscit Ecclesia, quæ & æmulatur nigredinem, ut decorem participet. Sicut Mediator noster duas naturas, (u) Humanitatem videlicet & Divinitatem coniunxit in una persona: ita singula ejus opera ad hanc, sive illam necesse est pertinere naturam. Ad hanc siquidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid miseriæ passus est, ex homine contraxit: quidquid potenter operatus est, à Patre habuit. Apparuit humanitas ejus in nostrę infirmitatis susceptione (x) Divinitas in miraculorum exhibitione: in dæmoniorum oppressione potestas, in peccatorum susceptio- benignitas. Humanitatis namque fuit, quòd esuriit: Divinitatis, quòd de quinque panibus quinque millia hominum satiavit. Humanitatis fuit, quòd in mari dormivit: Divinitatis, quòd mari & fluctibus imperavit. Humanitatis fuit, quòd mortem sustinuit: Divinitatis, quòd mortuos suscitavit. Item potestatis fuit, quòd Pharisæos de templo ejecit: benignitatis, quòd in convivium publicanos & peccatores

s *Serm. 3. in ultim. Cæna num. 21* t *Serm. 28. in Cant. num. 10.* u *Serm. de verb. sap. num. 7. tom. 6. pag. 771.* x *Serm. de Advent. Dom. num. 1. tom. 6. pag. 600.*

rores suscepit. Potestatis fuit, quòd dæmones terruit: benignitatis, quòd adulteram absolvit. Postremò potestatis fuit, quòd volentes eum capere prostravit: benignitatis, quòd abscissam sui persecutoris auriculam loco simul & sanitati restituit. Considerate denique quid sit Deus (y) & videte quid sit quòd deposuerit tantam Majestatem, quòd exinaniverit tantam potestatem, quòd infirmaverit tantam virtutem, quòd tantam altitudinem humiliaverit, quòd tantam sapientiam infatuaverit. Numquid hominis justitia? Absit. Omnes enim declinaverunt simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum. Quid ergo? Num aliqua ejus egestas? Minimè. Ejus enim est orbis terræ, & plenitudo ejus. An fortè nostri in aliquo eguit? Nequaquam. Deus quippe meus est, bonorum meorum non eget. Quid ergo? Verè Domine non mea justitia fuit, sed tua misericordia: non tua egestas, sed mea necessitas. Dixisti enim: *Misericordia ædificabitur in Cælis*. Ita planè: quia miseria abundabat in terris. Ideo misericordiam cantabo tibi Domine. Misericordiæ namque fuit, quòd infirmitates nostras factus homo in se suscepit: misericordiæ, quòd fidem Divinitatis suæ miraculis confirmavit. Misericordiæ nihilominùs fuit, quòd dæmonum nobis calliditates detexit, & evacuavit virtutem. Misericordiæ fuit, quòd meretricis attactum non respuit, sed approbavit devotionem. Itaque quòd se exhibuit in Humanitate humilem, in miraculis potentem, in dæmonum oppressione fortem, in peccatorum susceptione mitem: totum hoc ex misericordiæ fonte processit, totum ex pie-

y Ibidem num. 2.

pietatis visceribus emanavit. Unde & ipse Deum se [z] & in ipsis operibus clamat: *Et si mihi*, inquit, *non creditis, operibus credite: et si non facio opera Patris, nolite credere*. Nec sic tamen evigilant Judæi ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum bestialem hanc & plusquàm bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit. De qua non minùs mirabili quàm miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum tamquè enormiter grossum facinus proruerint, Domino majestatis iniicientes manus sacrilegas. O fatuam sponsam Synagogam [a] quæ contemnens Dei justitiam, id est gratiam Sponsi sui, & suam volens constituere, justitiæ Dei non est subiecta. Ob hoc misera repudiata est, & jam non est sponsa, sed Ecclesia cui dicitur: *Desponsavi te mihi in fide. Desponsavi te mihi in judicio & justitia. Desponsavi te mihi in misericordia & miserationibus*. Habet & Judæa quosdam Jesus [b] quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris est usque adhuc, fame & infirmitate laborans. Et non sanabitur nec satiabitur, quousque sciat meum Jesum dominari Jacob & finium terræ, & convertatur ad vesperam: & famem patiatur ut canes, & circumeat Civitatem.

§. III.

Cùm ergo audisset hunc sermonem Pilatus, magis timuit. Et ingressus prætorium, dixit ad Jesum:

Unde

z *Serm.* 60. *in Cant. num.* 5. a *Serm.* 67. *in Cant. num.* 11. b *Serm.* 15. *in Cant. num.* 8.

Unde es tu? Jesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris: nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Jesus: Non haberes potestatem adversùm me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Joan. 19.

Dicebat Dominus [c] capientibus se: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.* Potestas ista non latuit Apostolum qui dicebat: *Qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii claritatis suæ.* Hanc ergo Dominus Jesus nec in se quidem negavit diaboli potestatem, sicut nec etiam Pilati, qui membrum erat diaboli. Ait siquidem: *Non haberes potestatem in me ullam, nisi data tibi fuisset desuper.* Quodsi in viride lignum intãtùm grassata est ista desuper data potestas, aridum quomodo non audet contingere? Jam quidem diabolo ignis paratus est (d) etsi nondum ille præcipitatus in ignem, modico tamen adhuc tempore sinitur malignari. Tanquam malleus cælestis opificis factus est, malleus universæ terræ. Terit electos ad eorum utilitatem, reprobos conterit in eorum damnationem. Callidissimo serpenti nullum aliud desiderium (e) nullum studium, nullum negotium, nisi effundere sanguinem animarum. Hic est qui jugiter machinatur malum, qui desideria carnis instigat, qui concupiscentiæ ignem naturalem quodammodò venenatis suggestionibus sufflat, illicitos motus inflammat, peccati occa-

c *Tract. de error. Abailar. cap. 5. num. 14.* d *Serm. de S. Malach. num. 4.* e *Serm. 5. in Quadrag. num. 2.*

occasiones parat, & mille nocendi artibus corda hominum tentare non cessat. Sed quid prodest indicasse pericula (f) si nulla consolatio, nulla adhibeantur remedia? Magnum quidem discrimen est adversùs diabolicæ fraudis astutias tàm crebros, imò continuos habere conflictus: quem nec videre quidem possumus, & quem nimis astutum fecerit tam natura subtilis, quàm longa exercitatio malitiæ ejus. Verumtamen in nobis est si vinci nolumus, & nemo nostrûm in hoc certamine deiicitur invitus. Sub te est ô homo appetitus tuus, & tu dominaberis illi. Potest inimicus excitare tentationis motum, sed in te est si volueris dare seu negare consensum. In tua facultate est si volueris inimicum tuum facere servum tuum, ut omnia tibi cooperentur in bonum. Notandum est (g) quod dicitur: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne dimiseris*. Nihil quippe adversùs nos malignus spiritus potest, nisi missus aut permissus. Unde cùm ejus sit voluntas semper mala, nunqnam potestas est nisi justa. Nam voluntas quidem mala ex seipso sibi inest, potestatem verò non aliundè quàm à Deo habet. Quam tamen potestatem semper moderatur Dominus, ne scilicet ex nequitia voluntatis plùs puniat, quàm eorum exigunt merita qui puniuntur. Ceterùm etsi justam dicimus diaboli potestatem (h) non tamen & voluntatem. Unde non diabolus qui invasit, non homo qui meruit: sed justus Dominus qui exposuit. Non enim à potestate, sed à voluntate justus iniustusvè quis dicitur. Hoc ergo diaboli quod-

f *Ibidem num.* 3. g *Serm.* 84. *diver. num.* 2. h *Tract. de error. Abailar. cap.* 5. *num.* 14.

quoddam in hominem jus, etsi non jure aquisitum sed nequiter usurpatum, justè tamen permissum. Tripliciter autem mihi videntur (i) homines esse sub principe tenebrarum. *Primò* quidem *nec volentes, nec nolentes*, quod convenit his qui necdum habent voluntatis usum: sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum, donec alligato forti vasa ejus diripiat fortior, per Sacramentum adveniens, verus utique Moyses qui in aqua venit, nec in aqua solùm, sed in aqua & Sanguine. *Secundo* modo *volentes*, cùm jam voluntariè peccant. Nam & qui voluerunt sui esse (k) utique sicut Dii, scientes bonum & malum: facti sunt non tantùm jam sui, sed & diaboli. Itaque libera voluntas nos facit nostros, mala diaboli, bona Dei. Ad hoc pertinet quod dicitur: *Novit Dominus qui sunt ejus*. Nam illis qui ejus non sunt: *Amen dico vobis*, inquit, *nescio vos*. Dum ergo per malam voluntatem sumus diaboli, quodammodò interim non sumus Dei: sicut cùm per bonam voluntatem efficimur Dei, desinimus jam esse diaboli. *Nemo* siquidem *potest duobus Dominis servire*. Cæterùm sive Dei simus, sive diaboli: non tamen desinimus esse & nostri. Manet quippe utrobique libertas arbitrii, per quam maneat & causa meriti: quatenus meritò vel puniamur mali, quòd tanquam liberi ex propria voluntate efficimur; vel glorificemur boni, quòd nisi æquè voluntarii esse non possumus. Sanè diabolo nostra nos mancipiat voluntas, non ipsius potestas. Deo subiicit ejus gratia, non nostra voluntas. Nostra quippè voluntas bona (quod faten-

i *Serm. 8. diver. num. 5.* k *Tract. de grat. & lib. art. cap. 6. num. 18.*

fatendum est) à bono Deo creata est, perfecta tamen non erit quousque suo Creatori perfectè subiecta sit. *Tertiò* denique modo (l) videntur homines esse sub principe tenebrarum *nolentes*, cùm jam resipiscere vellent, nisi quòd peccati consuetudine miserabiliter obligati, justo Dei judicio qui in sordibus sunt, sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius, & verè prodigus nimis, qui nonmodò dissipârat sua, sed & semetipsum subiecerat miseræ servituti. Infelix venundatus sub peccato, cùm ad se reversus ait: *Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hìc fame pereo?* Si quis expertus est in semetipso, facilè credo in his verbis animum miserabilem recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret, si datum ei esset tanquã unum ex his se esse, quos in sęculo tepidos videt viventes sine crimine, minimè tamen quærentes quæ sursùm sunt sed quæ super terram? *Quanti*, inquit, *mercenarii in domo patris mei abundant panibus?* idest, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientiæ bono. *Ego autem hìc fame pereo*: id est, insatiabilibus crucior peccatorum desideriis, affectibus vitiorum. Potest tamen intelligi, quòd non fame panis nec siti aquæ, sed fame & siti Divini verbi, quam & Judæę Propheta minatur, & se perhibeat laborare. Et hæc dixerim non quòd ita sit, sed quòd ita sentiat miser humiliatus sub peccato. Neque enim gloriantur conscientiæ testimonio, quorum sæcularis & mercenaria intentio est: sed peccator compunctus reputat sanctissimum quacunque ex causa alterum cùm videat

l *Serm.* 8. *diver. num.* 5.

deat innocentem. *Fac me*, inquit, *ſicut unum ex mercenariis tuis*.

CAPUT X.

De ſententia mortis, quâ condemnavit Pilatus Jeſum ad crucifigendum.

1. *Reprehenduntur Judæi, quòd impiè abnegantes Chriſtum coram Pilato dixerunt*: Non habemus Regem, niſi Cæſarem. *Proinde oſtenditur, Chriſtum meritò repudiaviſſe Synagogam Judæorum, Eccleſiam verò Gentium deſponſaviſſe ſibi*. 2. *Oſtenditur, Judæos ſimiles eſſe beſtiis, eò quòd ſicut iſtæ ſitiunt ſanguinem humanum ob ejus dulcedinem, ſic illi ſitiebant Sanguinem Chriſti ob execrabile odium, cùm dicebant*: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. *Ideò probatur eos eſſe homicidas Chriſti, quem occiderunt in ſuam quidem perniciem, ſed in noſtram ſalutem. Excitamur ad ſitiendum Sanguinem Chriſti*. 3. *Oſtenditur, Pilatum condemnaviſſe Chriſtum ad crucifigendum, ob ſolam duntaxat voluntatem Judæorum. Monemur fugire propriam voluntatem, cùm nihil puniat Deus præter illam. Oſtenditur, propriam voluntatem hominis triplici modo exercere bellum crudeliſſimum adversùs Deum*.

§. I.

Exinde quærebat Pilatus dimittere Jeſum. Judæi autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non eris

eris amicus Cæsaris: omnis enim qui se Regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus autem cùm audisset hos sermones, adduxit foras Jesum, & sedit pro Tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè Gabbata. Erat autem hora quasi sexta, & dicit Judæis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle: crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices: Non habemus Regem, nisi Cæsarem. Joan. 19.

IVdæi non immemores odii (a) quo oderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum*. An non domus illa Jacob exasperans (b) impiè abnegavit Jesum, & insipienter respuit ante faciem Pilati, quando illo perhibente, *Regem vestrum crucifigam?* uno ore respondendo clamavit: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem?* Christus ab eodem populo (b) & in eodem loco, & ipso tempore, paucissimis diebus interpositis, primò cum tanto triumpho susceptus, postea crucifixus est. O quàm dissimile est, *Tolle, tolle, crucifige eum*: Et, *Benedictus qui venit in nomine Domini?* Quàm dissimile, *Rex Israël*: Et, *Non habemus Regem, nisi Cæsarem?* Quàm dissimiles rami virentes & Crux, flores & spinæ? Paveant qui abnegaverunt (d) qui dixerunt: *Non habemus* Regem, *nisi Cæsarem*. Paveant qui dixerunt: *Nolumus hunc regnare super nos*. Redit siquidem accepto regno, & malos malè perdet. Vultis nosse

quia

a Ser. 3. in Circumcis. Dom. nu. 4. b Ser. 4. super missus num. 2.
c Serm. 2. in Dom. Palm: num. 4. d Ser. 1. in die Pascha num. 9.

quia redit accepto regno? *Data est mihi*, inquit, *omnis potestas in cælo & in terra*. Sed & Pater in Psalmo: *Postula à me*, ait, *& dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*. Tuam, inquit, hæreditatem (e) tuamquè possessionem dabo tibi. Quomodò dabis ei, si sua est? & quomodò suam mones ut postulet? Mihi proinde postulat, qui meam ad hoc induit formam, ut suscipiat causam. O si me in illa die [f] quando traditurus est regnum Deo & Patri, visitare dignabitur in Salutari suo, ad videndum scilicet in bonitate Electorum suorum, ad lætandum in lætitia Gentis suæ, ut laudetur etiam à me cum hæreditate sua! Veni interim Domine Jesu, aufer scandala de regno tuo quod est anima mea, ut regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim avaritia, & vendicat sibi in me sedem: jactantia cupit dominari mihi, superbia vult mihi esse rex. Luxuria dicit: Ego regnabo. Ambitio, detractio, invidia & iracundia certant in meipso de meipso, cujus ego potissimùm esse videar? Ego autem quantùm valeo resisto, renitor quantùm juvor: Dominum meum Jesum reclamo, ipsi me defendo: quia ipsius me juris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi Dominum teneo, & dico: Non habeo Regem, nisi Dominum Jesum. Veni ergo Domine, disperge illos in virtute tua, & regnabis in me: quia tu es ipse Rex meus, qui mandas salutes Jacob. Et tu quidem ô impia synaga (g) hunc nobis Filium peperisti officio quidem matris, sed non matris affectu. Excussisti eum de sinu tuo extra civitatem eii-

e *Ser. 28. in Cant. nu. 3.* f *Serm. 4. super missas nu. 2.* g *Ser. 6. in vig. Nat. Dom. num. 11.*

ciens & elevans ſuper terram, tanquam dicens Eccleſiæ Gentium pariter & Eccleſiæ primitivorum, quæ eſt in cælis: Nec mihi nec vobis ſit, ſed dividatur. Dividatur, inquam, non inter vtraſque, ſed ab utriſque. Expulſum enim & exaltatum & elevatum & quidem modicè ſatis, tamen ut nec in tuis eſſet mænibus nec in terra, ferro undique coarctaſti, ne fortè vel hac vel illac excideret: ut videlicet à te ſeparatus, ad neutram pervenitet illarum. Sæva nimirùm mater ita abortivum facere voluiſti, dum non eſſet qui excipere poſſet excuſſum. Age ergo, quid profeceris intuere. Undique enim egrediuntur filiæ Sion, ut videant Regem Salamonem in diademate quo coronaſti eum. Relinquens matrem adhæret uxori ſuæ, ut ſint duo in carne una: & civitate pulſus atque elevatus à terra omnia trahit ad ſe. Vide autem nunc quomodò trahat ad ſe omnia (h) quomodò ei omnia uniantur unitate ſubſtantiali, perſonali, ſpirituali, Sacramentali. Habet in ſe Patrem, cum quo eſt una ſubſtantia. Habet aſſumptum hominem, cum quo eſt una perſona. Habet adhærentem ſibi animam, cum qua eſt ſpiritus unus. Habet ſponſam Eccleſiam unam omnium Electorum, cum qua eſt caro una. Et fortè carnalis hæc unio dicenda fuiſſe videbitur; ſed Sacramentalem dicere malvi, dignius hoc vocabulum arbitratus, præſertim occaſionem dante Apoſtolo ubi ait: *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia*. O fatuam ſponſam ſynagogam (i) quæ contemnens Dei juſtitiam, ideſt gratiam Sponſi ſui, & ſuam volens conſtituere, juſtitiæ Dei non eſt ſub-
jecta

h *Serm. 33. diver. n. 8.* i *Ser. 67. in Cant. num. 11.*

jecta. Ob hoc misera repudiata est, & jam non est sponsa, sed Ecclesia cui dicitur: *Desponsavi te mihi in fide. Desponsavi te mihi in judicio & justitia. Desponsavi te mihi in misericordia & miserationibus*. Nec tu me elegisti, sed ego eligi te: nec ut te eligerem, tua inveni merita, sed præveni. Ita ergo in fide desponsavi te mihi, & non in operibus legis: desponsaviquè in justitia, sed justitia quæ est ex fide, non ex lege. Restat ut judices judicium rectum inter me & te, judicium quo te desponsavi, ubi constat intervenisse non tuum meritum, sed meum beneplacitum. Hoc est autem judicium ut tua merita non extollas, non præferas opera legis, non jactes pondus diei & æstus, quæ magis in fide & in justitia quæ est ex fide, nec non in misericordia & miserationibus nosceris desponsata.

§. II.

Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: acceptâ aquâ, lavit manus coram populo dicens: Innocens ego sum à Sanguine justi hujus: vos videritis. Et respondens universus populus, dixit: Sanguis ejus super nos, & super filios nostros. Matt. 27.

Scitis Fratres (k) quia in primo homine Adã peccavimus omnes, in ipso etiam cecidimus universi. Cecidimus sanè in carcerem luto pariter & lapidibus plenum. Exinde jacebamus captivi, inquinati, conquassati, donec venit desideratus Gentibus qui nos redimeret, ablueret, adjuvaret. Ego autem au-

k *Ser. 2. in oct. Pasch. num. 4.*

diens (l) quia transit ante carcerem Filius magni Regis, cæpi altiùs gemere, & mirabiliùs exclamare dicens: Filii Dei, misere mei. At ille sicut benignissimus, Quisnam est, inquit, ille fletus & ulatus quem audio? Et dicnnt ei: Ipse est Adam proditor ille, quem Pater vester trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum suppliciis faciat interire. Quid ageret cujus natura bonitas, cui proprium est misereri semper & parcere? Descendit in carcerem, venit ut educeret vinctum de domo carceris. Judæi verò non immemores odii quo oderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum.* Quid ergo fecerunt impii quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est*, inquiunt, *hæres, venite occidamus eum.* Homicidium fit multis modis: (m) manu, præcepto, consilio, consensu, vel neglectu. Si enim moriturum aliquo modo vivificare valeas & negligis, proculdubio ejus mortis reus eris. Siquidem & Judæi (n) cùm per Sacerdotum persuasionem populus dimitti Barabbam, Christum verò crucifigi acclamavit, linguis non manibus ipsum crucifixerunt. Unde dicit David: *Quia linguas suas ut gladium acuerunt.* Sic ergo Judæi occiderunt Agnum Dei (o) in suam quidem perniciem, sed in nostram salutem. Illi enim Sanguinem Agni fuderunt, nos accessimus & bibimus illum. Accepimus calicem salutaris: & calix noster inebrians quàm præclarus est. Quis autem nisi totus caro & sanguis (p) & qui nihil in se habet spirituale,

San-

l *Ser. 3. in Circumcis. n. 4.* m *Ser. 4. super Sal. Reg. n. 24.* n *Ser. in fer. 2. Pasch. n. 13. tom. 6. pag. 723.* o *Ser. 3. in Circumcis. n. 4.* p *Tract. de vite myst. cap. 33. num. 140.*

Sanguinem iſtum faſtidiat? Quis volens ſe de ſanguinibus contractis liberari, iſtum puriſſimum ſaluberrimumquè Sanguinem Jeſu puriſſimi non affectet? Quis ſemel iſto dulciſſimo Sanguine inebriatus, quem paravit in dulcedine ſua pauperi Deus, non magis ac magis ſitiat, audiens veram vocem Sapientiæ Dei, Unigeniti Patris, optimi Jeſu dicentis: *Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient?* Si verum eſt, imò quia verum eſt humano ſanguini præ cæteris tantam naturaliter ineſſe dulcedinem, ut cùm à beſtia qualibet ſemel guſtatus fuerit, illum de cætero ſemper guſtare deſiderent: itaut aliis animalibus poſtpoſitis, ſanguini inſidientur humano,& in mortem ſuam corruant pro illo acquirendo. Quantum in ſe credis habere dulcedinis Sanguinem Filii hominis Jeſu Chriſti? Ecce ſitiunt irrationales beſtiæ ſanguinem hominis, & non ſitiam ego Sanguinem Filii Dei? Beſtiæ quantò plùs guſtaverint, tantò plùs ſitiunt ſanguinem humanum: & ego faſtidiam SanguinemDei & hominis benigni Jeſu? Beſtiæ corrvunt in mortem ſuam dulcedine ſanguinis humani attractæ: ego non feſtinabo ad vitam meam, & Sanguinem rubicundi Jeſu & candidi? Imò verè feſtinabo, emam & bibam. Emam abſque argento & abſqne ulla commutatione vinum & mel, quę nobisSapientia PatrisAltiſſimi benigniùs miſcuit in cratere cordis ſui,nimirùm Sanguinem ſuum,precium vitæ noſtræ. Properate mecum qui diligitis Dominum: emitte non corruptibilis auro & argento, ſed commutione morum & converſationis veſtræ, vinum & lac. Sanguinem illum dico puriſſimum & precioſiſſimum, inebriantem perfectos ut

vinum, ut lac parvulos nutrientem. Si perfectus, si fortis es; vinum est tibi Sanguis iste meracissimus. Si adhuc infirmus es, & cui opus sit lacte; lac est tibi ad nutriendum te. Bibe ergo Sanguinem hunc meracissimum, fide, memoriâ, & intuitu spirituali. Synagoga fortis est (q) non curat onus leve, nec jugum suave. Sana est, non est ei opus medicus, nec unctio spiritûs. Confidit in lege, liberet eam si potest. Non autem data est lex quę possit vivificare, insuper & occidit. Litera enim occidit. *Propterea* (inquit Jesus) *dico vobis quia moriemini in peccatis vestris.* Hoc judicium est, ô Synagoga, quod flagitas: errori tuo cæca & contentiosa desereris, donec plenitudo Gentium introeat. Tu ergo in medio gehennæ expectato salutem (r) quæ jam facta est in medio terræ. Quam tibi somnias proventuram inter ardores sempiternos facultatem veniam promerendi, cùm jam transiit tempus miserendi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis, mortuo in peccatis. Non crucifigitur iterùm Filius Dei, mortuus est semel, jam non moritur. Non descendit ad inferos Sanguis qui effusus est super terram. Biberunt omnes peccatores terræ: non est quòd sibi ex eo vendicent dæmones ad restinguendos focos suos, sed neque Judæi socii dæmoniorum. Semel illò descendit non Sanguis, sed Anima Christi: & hæc portio eorum qui in carcere erant, una illa visitatio quæ tunc facta est per præsentiam Animæ, cùm Corpus penderet exanime super terram. Sanguis aridam rigavit, Sanguis infudit terram, & inebriavit eam. Sanguis quæ in terra & quæ in cælis sunt pacificavit, non autem & quæ apud infe-

q *Ser.14.in Cant.n.2.* r *Ser.75.in Cant.n.5.*

inferos: nisi quòd semel illò (ut dixi) Anima ejus excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momenti vacarent opera charitatis: sed ultra non adiiciet. Per Sacerdotum persuasionem (s) populus dimitti Barabbam, Christum verò crucifigi acclamavit: *Sanguis ejus super nos, & super filios nostros.* Propter hoc (t) dispersi sunt Judæi in omnes Regiones, ut dum justas tanti facinoris pœnas luunt, testes sint nostræ Redemptionis. Vivi quidam apices nobis sunt, repræsentantes Dominicam Passionem. Unde in Psalmo loquitur Ecclesia: *Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus, Domine.* Ita factum est. Dispersi sunt, depositi sunt, durã sustinent captivitatem sub Principibus Christianis. Nulla turpior servitus graviorvè (u) quàm servitus Judæorum: quam quocunque post se trahunt, ubique Dominos offendunt suos.

§. III.

Tunc Pilatus volens populo satisfacere, adiudicavit fieri petitionem eorum. Dimisit autem eis eum qui propter homicidium & seditionem missus fuerat in carcerem, Barabbam quem petebant: Jesum verò flagellatum tradidit voluntati eorum, ut crucifigeretur. Mar. 15. Luc. 23. Matt. 27. Joan. 19.

Per Sacerdotum persuasionem (x) populus dimitti Barabbam, Christum verò crucifigi acclamavit: & Pilatus fieri adjudicavit. Vinctum quippe Christum

s *Ser. in fer. 2. Pasch. n. 13.* t *Epist. 322. n. 6.* u *Lib. 1. de Consid. cap. 3. num. 5.* x *Ser. in fer. 2. Pasch. n. 13.*

(y) ante faciem Pilati perduxerunt Judæi, postulantes Crucis supplitio eum interimi qui peccatum non noverat, & virum homicidam dari sibi: Agnum lupo, aurum luto postponentes. O indignum & infelix commercium! O verè admirabile (z) commercium! Tradidit se Rex pro servo, Deus pro homine, Creator pro creatura, innocens pro nocente. Verbum Patris (a) Vnigenitus Dei, Sol justitiæ, Summus ille negociator de ultimis cælorum finibus nostræ redemptionis precium apportavit. Fidelis ista negociatio & omni acceptione dignissima, in qua Rex Filius Regis efficitur negociator, aurum pro plumbo tribuitur, pro peccatore donatus est justus ad mortem. Nam morte (b) & morte turpissima condemnatus est ab iniquis. O quàm indebita miseratio (c) quàm gratuita & sic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm stupenda dulcedo, quàm invicta mansuetudo, quàm vilis negociatio, ubi Filius Dei Unigenitus pro servo traditur, pro creatura Creator occidi jubetur, pro mancipio Dominus condemnatur. Et quidem non ignorabat (d) impius Pilatus hæc per invidiam in Jesum fieri, nec tamen abstinuit ab eo temerarias manus, sed replevit Animam ejus amaritudine sine causa, dimittens Judæis Barabbam, qui propter homicidium & seditionem missus fuerat in carcerem: Jesum verò tradens voluntati eorum, ut crucifigeretur. Huic voluntati contraria est recta fronte charitas (e) quæ Deus est. Hæc enim adversùs Deum inimicitias exercens est, & bellum crude-

y Ser. de Pass. Dom. n. 11. z Tract. de vite myst. cap. 5. n. 25. a Ser. 42. diver. n. 1. b Ser. 4. in. vig. Nat. Dom. n. 3. c Ser. 42. diver. n. 1. d Ser. de Pas. Dom. n. 11. e Ser. 3. de Resurect. Dom. n. 3.

crudelissimum. Propria voluntas Deum impugnat (f) & adversùs eum extollitur. Ipsa est, quæ paradisum spoliat, & ditat infernum. Ipsa est, quæ Sanguinem Christi evacuat, & ditioni diaboli subjugat mundum. Porrò voluntas propria (g) quo furore Dominum majestatis impugnet, audiant & timeant servi propriæ voluntatis. *Primò* namque seipsam & subtrahit & subducit ejus dominatui, cui tanquam Auctori servire jure debuerat, dum efficitur sua. Sed numquid contenta erit hac injuria? *Secundò* addit adhuc & quod in se est, omnia quoque quæ Dei sunt, tollit & diripit. Quem enim modum ponit humana cupiditas? Nonne qui per usuram acquirit pecuniam modicam, similiter mundum lucrari conaretur universum, si non deesset possibilitas, si suppetteret voluntati facultas? Dico fiducialiter: Nemini qui sit in propria voluntate, posset universus mundus sufficere. Sed utinam vel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desæviret Rectorem universorũ. *Tertiò* denique nunc & ipsum (quantùm in ipsa est) Deum perimit voluntas propria. Omniò enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantùm in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut injustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omninò execranda malitia, quæ Dei potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & leæna sævissima. Denique vide [h] qualiter propria voluntas adversetur Deo: *Nemo*

f *Ser. de verb. Sap. n. 13. tom. 6. pag. 774.* g *Ser. 3. de Resur. Dom. n. 3.* h *Ser. de verb. Sap. n. 13. tom. 6. pag. 774.*

Nemo potest duobus Dominis servire. Non poteris obedire simul & divinæ & propriæ voluntati. Si enim voluntas tua voluntati Divinæ concordat, jam non propria voluntas est, sed communis: non tantùm est hominis, sed & hominis & Dei. Cæterùm voluntati Dei ex debito creationis tuæ necessariò es obnoxius. Quare? Quia sola voluntas Dei certa est. Quare creaverit & recreaverit te Deus, sicut ait Apostolus Jacobus: *Voluntariè genuit nos verbo veritatis*. Facis quod debes, dum obedis ei. Debitum etiam virtutis pensum fideliter persolvis, cùm ejus voluntatem & habes in desiderio, & servas in obsequio. Si autem fallente diabolo [i] & sensibus tuis sæculo lenocinante, ad ea quæ foris sunt curiosè egrederis, ad quorum delectationem dum propriæ voluntatis attraheris concupiscentiâ, quodammodò abrenuntias Deo, ac si abnegans diceres: Hucusque te colvi, voluntatem tuam feci, sed nullam in me deinceps habeas fiduciam, quia alii Domino servire fidemquè servare proposui. Ecce propriæ voluntatis iniquitate abnegasti Deum tuum. Sed necdum sufficit tibi ipsa negatio: quinimò impudenissimus prædo subsequenter effectus, in possessiones ejus violenter debaccharis, tam alimentis quàm indumentis, quæ præparavit non contemptoribus sed servitoribus suis, ad tantæ Majestatis injuriam abuteris. Si in Religione es, nihil comedis, nihil bibis, nullo indueris, quod priùs non auferas: dumquè de Sacrario victualia rapis, latrocinio sacrilegium jungis. Accedis tamen ad Altare, & Dominicum Corpus & Sanguinem tractans, nihil in te criminale reperis,

Ibidem. n. 14.

ſi veritas ſubtiliter indagatur, Deum negaſſe convinceris, ac latro probaris & ſacrilegus. Sequitur *tertium*, quod graviſſimum eſt: quem abnegaſti, quem deprædatus es, ad ultimum molieris occidere. Permanens enim in iniquitate tua, peccatum tuum vis eſſe impunitum, in quo Deum vis eſſe injuſtum. Exigit enim juſtitia ejus, ut unicuique reddat ſecundùm opera ſua. Qui enim Deum vult eſſe injuſtum, vult Deum non eſſe Deum: & qui deſiderat non eſſe Deum, nonne quantùm in eo eſt, ipſe Deum occidit? Caveamus ergo à propria voluntate [k] tanquam à vipera peſſima & nequiſſima, & quæ ſola deinceps damnare poſſit animas noſtras. Quid enim odit [l] aut punit Deus præter propriam voluntatem? Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille gehennæ deſæviet, niſi in propriam voluntatem? Hæc eſt immundiſſima lepra animi, propter quam oporteat imitari eum, qui non venit facere voluntatem ſuam. Unde & in paſſione: *Non mea*, inquit, *voluntas, ſed tua fiat*. Placeat igitur tua voluntas Deo [m] & voluntas ejus ſemper placeat tibi. Semper concorda te cum eo, ſemper ſequere ejus voluntatem in omnibus, qui ſemper bonum tuum vult, qui nihil aliud curat niſi ſalutem tuam, cujus voluntas ad miſerendũ tibi eſt benevola, & delectatur benefacere tibi. Alioquin ſtultiſſimus & dementiſſimus es, ſi tua deſideria vel aliorum ſequeris, & illius conſilium dimittis qui ſemper eſt amicus dulcis, ſapiens & pius conſiliarius & Salvator, & ſuper omnia adiutor fortis & potens, pater futuri ſæculi & princeps pacis. Amen.

PHI-

k Ser. 11. diver. n. 3. l Ser. 3. de Reſurrect. Dom. n. 3. m Ser. de miſeria hum. n. 7. tom. 6. pag. 846.

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Tertia.

De geſtis extra portam civitatis Jeruſalem, & in via, quâ ducebatur JESUS bajulans ſibi Crucem.

Jeſus ut ſanctificaret per ſuum Sanguinem populum, extra portam paſſus eſt. Exeamus igitur ad eum extra caſtra, improperium ejus portantes. S. Paul. ad Hebr. 13.

PROEMIUM.

CUM de Redemptore noſtro (a) lingua noſtra ſilere non debeat, & ne citò ſit adfuturum de ipſo tacentibus; nimis noſtrûm intereſſe conſidero, ſi diem de ipſo loquendo non perfunctoriè terminemus: & è contrario diræ damnationis noſtræ ſubire ſententiam contingat, ſi vanis

S. *Bernard. Abb. juxta ejus libror. edit. authore Horſtio in VI. Tom. impr. Pariſiis ann.* 1667. a *Serm.* 14. *in ultim. Cœna num.* 107.

vanis verbis nostram manumiserimus linguam: Igitur vana verba & non sonantia Christum, nec religionis tenentia pondus, in omni loco æternâ clausurâ damnantes, ad dulcia eloquia à Verbo Patris eructata, cithara nostra suas chordas extendat: & plectrum mentis linguâ vocis magistrâ tuba insonet Salvatori, quæ de ore mellifluo Christi profluxêre dulcia eloquia vitæ. Sed utinam quod nobis proponitur, nulla vilitatis vel contemptûs offuscaret obductio, sed arctiùs charitate obnexum placeret vobis super lapidem preciosum, & dulciùs saperet in vestri cordis palato, super omnia mella & super quemlibet fauum. Ipse Auctor dulcedinis cui omnia optata succedunt, cujus voluntati cuncta obediunt, qui etiam ea potest quæ impossibilia videntur esse: sic dulcescat in cordibus vestris, ut vos de eo semper audire delectet, & me interiùs sapientiam quæ de ipso est, doceat: & per lanceam oris mei vulneret & confodiat hostem generis humani, qui pro viribus elaborat, ut ipsa nobis verba Christi auditu vilescant, & mihi & aliis prædicata & dicta sententiam damnationis impendant. Adjuvet nos semper & protegat & defendat ab illo Jesus, qui dilexit & lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo, nos instruens verbo & informans exemplo, statuens edictum, sanciens præceptum: e dictum dulce, præceptum vitæ: edictum amoris, præceptum charitatis, statuens & adimplens, præcipiens & perficiens, in se inquam & in nobis. Verùm ego unum timeo (b) nè toties audita verba salutis vilescere nobis incipiant, tanquam verba. Vilis siquidem & vola-

b *Ser. 2. in fest. SS. Petri & Pauli n. 1.*

volatilis res verbum hominis, nullius molis, nullius ponderis, nullius pretii, nullius soliditatis: Aërem verberat, unde & verbum dicitur, & sicut folium quod vento rapitur, effluit, & non est qui consideret. Nemo vestrûm Fratres mei, sic accipiat, imò nemo sic despiciat verbum Dei. Dico enim vobis: Bonum illi fuisset, si non audisset homo ille. Fructus vitæ sunt verba Dei, non folia; & si folia, sed aurea sunt: proinde non parvipendantur, non pertranseant, non prætervolent. Ipsa quoque colligite fragmenta ne pereant. Terra enim quæ sæpiùs supervenientem susceperit imbrem, & non fecerit fructum, terra reproba est, proxima maledicto. Nonnullos enim sic interdum audientes invenies (c) ac si nihil omninò ad eos pertineant quæ dicuntur: non intrare cor suum, non discutere mores suos, non cogitare, nè fortè quod audiunt dictum sit propter eos. Magis autem si fortè sermo Dei vivus & efficax, qui suo, & non ejus qui loquitur arbitrio fertur, quocunque voluerit: si inquam, manifestè adversùs vitia illa processerit, quibus sese illi sentiunt obligatos, dissimulant & avertunt oculos cordis, aut qualibet adinventione palliant vitia, & seducunt miseri semetipsos. In his profectò salutis signa non video, magis autem vereor ne fortè propterea non audiant verbum Dei, quia non sunt ipsi ex Deo. Unde & ea (d) quæ in Evangelio sterilis ficulnea legitur, si postquam foderit circa eam vineæ cultor, atque miserit stercora, nihilominùs sterilis inventa fuerit: nonne jam securis ad radicem illius arboris est

c *Ser. 1. in Septuagesima n. 2.* d *Ser. 2. in fest. SS. Petri & Pauli n. 1.*

est ponenda? Sed jam superest (e) ut distribuam quæ paravi: vos autem considerate potiùs dantem Dominum, quàm ministrum distribuentem. Ego enim quantùm in me est, nihil aliud sum quàm conservus vester, qui vobiscum pariter & mihi & vobis (sicut ipse Dominus novit) mendico panem de cælo, & alimoniam vitæ. Propterea non ego vobis, sed Pater vester ipse est, qui dat vobis panem de cælo vivum. Ipse vos pascit & operibus & sermonibus, etiam & carne Filii sui, qui est verè cibus. Nam & de operibus lego: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Patris mei*. Et de verbis: *Quoniam non solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei*. Volebam fateor præterire (f) meque subducere huic scrutinio, cui sufficere me non sentio. Cæterùm reminiscens in quantis æquè dubiis & obscuris etiam supra spem meam adjutum me desuper senserim, pudet diffidentiam: & reprehendens timorem meum, adorior non quidem temerè quod timidè refugiebam. Ipse autem det vobis ea quæ dicuntur, non solùm tenere memoriter, sed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere, Sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT I.

De bajulatione Crucis, quam Christus portavit in montem Calvariæ.

1. *Invitamur egredi, & videre Regem Salamonem Jesum*

e *Ser. 1. de omn. sanct. n. 3.* f *Ser. 77. in Cant. num. 8.*

Jesum Christum bajulantem sibi Crucem, ut sequentes vestigia ejus adhærentesque ei, compatiamur Regi nostro: & ut passionibus ejus per patientiam communicantes, Regni ejus mereamur esse consortes. 2. *Ostenditur, Christum in bajulando sibi Crucem, pertulisse laborem & dolorem, ut languores nostros auferat à nobis. Item ostenditur, tria præcipua motiva compulisse Jesum ad subeundam ignominiam Crucis.* 3. *Ostenditur, Simonem Cyrenæum portantem Crucem alienam denotare hypocritas illos, qui portantes Crucem Christi, & non suam, palliant sanctitatem negligendo sectari ejus humilitatem. Describitur Publicani humilis imploratio propitiationis pro peccatis suis, & Pharisæi superba gratiarum actio.*

§. I.

Susceperunt autem Jesum milites, & exuerunt eum Chlamydem coccineam, & induerunt eum vestimentis suis: & eduxerunt illum, ut crucifigerent eum. Ducebantur autem & alii duo nequam cum eo, ut interficerentur. Joan. 19. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23.

COgnosce anima mea (g) cognosce: Hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce cum sceleratis quomodò reputatus est: & quasi leprosus, novissimus virorum æstimatus, & tanquam abortiuum quod proiicitur à vulva, sic projectus est ab utero matris suæ, infelicis Syna-

g *Ser. de Pass. Dom. num. 15.*

Synagogæ. Et tu quidem ô impia Synagoga (h) hunc nobis Filium peperisti officio quidem matris, sed non matris affectu. Fxcussisti eum de sinu tuo extra civitatem eiiciens & elevans super terram, tanquam dicens Ecclesiæ Gentium pariter & Ecclesiæ primitivorum, quæ est in Cælis: Nec mihi nec vobis sit, sed dividatur. Dividatur, inquam, non inter utrasque, sed ab utrisque. Sæva nimirùm mater ita abortiuum facere volvisti, dum non esset qui excipere posset excussum. Porrò in omnibus his [i] non est satiata perfidorum Judæorum impietas. Novissimè autem incircumcisorum militum manibus devolutus est Jesus morte turpissima consummendus. Quid enim ait de illis Scriptura? *Et postquam illuserunt ei, induerunt eum vestimentis suis, ut crucifigerent bajulantem sibi Crucem*. Hinc alia Scriptura ait nobis: *Egredimini filiæ Sion* (k) *& videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit eum mater ejus*. Quæcunque autemanima confitetur se filiam Sion, id est Ecclesiæ, egrediatur à curis sæcularibus, à cogitationibus vanis, & videat per contemplationem mentis Regem Salamonem, idest Christum Jesum, qui est pax nostra, destruens inimicitias, amicitiasquè reformans inter Deum & hominem. *Egredimini filiæ Sion* (l) *& videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit mater sua*, Egredimini virtutes Angelicæ, incolæ civitatis supernæ. Ecce Rex vester, sed in corona nostra, in diademate quo coronavit eum mater sua.

 Sed

h *Ser. 6. in Vig. Nat. Dom. num.* 11. i *Ser. de Pass. Dom. num.* 11. & 12. k *Tract. de vite myst. cap.* 4. *num.* 14. l *Ser. 2. in Epiphan. Dom. num.* 1.

Sed his deliciis usque modò carvistis, hanc hactenus dulcedinem non gustastis. Habetis sublimitatem ejus, sed humilitatem ejus non vidistis. Egredimini igitur & videte Regem Salamonem in diademate, quo coronavit eum mater sua. Verumtamen non non est opus illis nostra exhortatione (m) quoniam ipsi sunt, qui desiderant in illum prospicere. Illis enim quantò sublimitas notior, tantò humilitas preciosior & amabilior est. Vobis ergo dicimus, filiæ Sion, animæ sæculares, debiles, delicatæ filiæ, non filii; in quibus nihil est fortitudinis, nihil est virilis animi: *Egredimini filiæ Sion*. Egredimini de sensu carnis, ad intellectum mentis: egredimini de servitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem spiritualis intelligentiæ, Egredimini de terra vestra, & de cognatione vestra,&de domo patris vestri,&videte Regem Salamonem: alioquin non erit tutum vobis videre eum Ecclesiasten. Idem enim qui *Salamon*, idest *pacificus*, in exilio est: *Ecclesiastes*, idest, concionator erit in Judicio: *Idida*, idest, dilectus Domini in Regno. In *exilio* mansuetus & amabilis; in judicio justus & terribilis; in *Regno* gloriosus & admirabilis. Egredimini igitur & videte Regem Salamonem: nam ubique Rex est. Licet enim regnum ejus non sit de hoc mundo, tamen Rex est etiam in hoc mundo. Hîc rector est morum, in judicio discretor meritorum, in Regno distributor præmiorum. Exeamus itaq: secundùm monita Pauli Apostoli (n) cum Sponso nostro bono Jesu, *extra castra*, idest, extra concupisentias præsentis seculi, improperium crucis & vinculorum asperitatem

cum

m *Ibidem num. 2.* n *Tract. de vite myst. cap. 4. n. 18.*

cum illo portantes: quia non decet membrum delicatum esse sub Capite crucem bajulante, nec ad Capitis corpus se indicat pertinere membrum, quod Capiti compassum non fuerit. Non est magnum (o) si compatitur membrum Capiti, cum quo & glorificandum est. Felix membrum, quod huic adhæserit per omnia Capiti: & sequetur illud quocunque ierit. Alioquin si fortè abscindi separarique contingat, privetur statim necesse est etiam spiritu vitæ. Quæcunque enim portio capiti non cohæret, unde ei jam sensus aut vita? Imitemur quoad possumus eum (p) qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi [g] ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Portavit ille onera tua ô Christiane (r) invitans te, ut & tu onera portes illius: idest, ut tu passionem illius imiteris. Christus enim passus est, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus.

§ II.

Jesus bajulans sibi crucem, exivit in eum qui dicitur Calvariæ locum, Hebraicè autem Golgotha. Joan. 19.

Vide anima Christiana (s) qualiter vir iste per omnia conturbatur, & spernitur: sub Crucis onere dor-

---

o *Ser. 1. in Quadrag. n. 1.* p *Ser. 4. de Adu. Dom. n. 7.* q *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 6.* r *Tract. de vite myst. cap. 10. num. 48.* s *Ser. de Pass. Dom. n. 13.*

dorsum incurvare videtur, & tuam ipse portare ignominiam. Hic tu ô homo (t) totus contremisce, tremore obrigesce, meritò expallesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere Christo patienti. Ad mortem ducitur, ut tu educaris de morte. Ducunt impii lanistæ, ducunt Agnum immolandum, & angariant ut propriam Crucem propriis humeris bajulet, & ad locum suæ passionis deferat: non reclamat, non remurmurat, non contradicit, obsequitur tortoribus. Ille qui lucem inhabitat inaccessibilem (u) in quem desiderant Angeli prospicere, cujus solius odor Sanctorum sic mentes inebriat, ut & mundi præsentis & suiipsorum obliti totis viribus currant post ipsum: tanto dolori subiicitur, ut in ipso veraciter noscatur impletum, quod ante dixerat per Jeremiam Prophetã: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus*. Tollam Crucis patibulum (x) ut solvam mortis imperium. Citò veniet tempus & hora, quâ jam non pro homine videar reputari: sed ero tanquam opprobrium hominum, & abjectio plebis. Duo nobis in hæreditatem reliquerat [y] vetustus Adam qui fugit à facie Dei, *laborem* videlicet & *dolorem*: laborem *in actione*, dolorem *in passione*. Non hoc ipse audierat in paradiso quem acceperat ut operaretur & custodiret illum: Operaretur delectabiliter, custodiret fideliter et sibi & posteris suis. Christus Dominus laborem & dolorem consideravit, ut traderet eos in manus suas, imò se magis in manus

t *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* u *Tract. de vite myst. cap. 2. num. 3.* x *Ser. 4. in ult. Cœna num. 29.* y *Ser. in fer. 4. heb. san. num. 11.*

nus eorum, infixus in limo profundi: & intraverunt aquæ istæ usque ad animam ejus. *Uide* (ad Patrem inquit) *humilitatem meam, & laborem meum: quia pauper ego sum, & in laboribus à juventute mea*. Laboravit sustinens, manus ejus *in laboribus* servierunt. Denique [z] loquitur Christus in Psalmo: *Infixus sum in limo profundi*. Limum quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo psalmati sumus: sed tunc quidem limus paradisi fuimus, nunc verò limus profundi. *Infixus sum*, inquit, non pertransii, non recessi. Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Ipse est enim *Emmanuel, nobiscum Deus*. Nobiscum utique, sed per sinistram. Ipsa est læva Christus Iesus, & hic crucifixus. Sic enim olim Thamar pariente, Zara priùs solam protulit manum, quæ in sacramento Dominicæ passionis coccineo alligata est filo. De *dolore* autem (a) vide quid dixerit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portavit*, vir dolorum, pauper & dolens, tentatus per omnia absque peccato. Et in vita passivam habuit actionem, & in morte passionem activam sustinuit, dum salutem operaretur in medio terræ. Et hoc totum non propter se (b) sed propter nos sustinuit, ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Sustinuit, inquam, in assumpta carne incommoda nostra sine peccato carnis, portans in sua Carne peccata nostra. Deinde propria

z *Ser. 4. in Vig. Nat. Dom. n. 7.* a *Ser. infr. 4. hebd. san. num. 11.*
b *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 2.*

Cruce oneratus (c) primò portavit eam, quæ ipsum postea statim fuit portatura. Unde Esaias (d) de natiuitate Iesu Christi loquens: *Puer* (inquit) *natus est nobis, & filius datus est nobis: cujus imperium super humerum ejus*. Crucem imperii nomine significavit. Cruce enim totum mundum simul & inferos subjugavit, qui regnavit à ligno fortis Jesus. Propter etiam Crucem, ad quam humiliavit semetipsum factus obediens, exaltavit illum Deus Pater: & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Tria autem quædam præcipua (e) coactione voluntaria compulerunt Dominum Jesum Christum subire Crucis & mortis ignominiam. *Primò* quidem filialis & pura *obedientia*, quâ prioris inobedientiæ piaculum solveretur. *Secundò* compassibilis & *communis miseria*, quæ Divinam justitiam inflexibilem & virgam ferream ad misericordiam hortabatur. Erat miseria illa & ponderosa & gravis, & cervices hominum communis peccati & mortis conditione premebat: publica & generalis, quæ justos & injustos simili damnationis sententiâ pariter obligabat: continua & perennis, quæ nisi per Christum redemptionis gratia fieret, irremediabilis captivitatis nexu omne genus Adam damnationis voragine absorbebat. *Tertiò* demùm spontaneè coegit in mortem celeberrima & solemnis *victoria*, cuius successu inevitabilis diaboli & mortis potentia in monumento gloriosè & efficaciter erat imminuenda. Tua sunt hæc Christe opera qui

c *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 23.* d *Ibidem cap. 36. nu. 242.* e *Lib. sentent. num. 4. tom. 6. pag. 993.*

(f) qui de lumine cæli ad tenebras inferni, à dextera Majeſtatis ad miſerias humanitatis, à gloria Patris ad mortem crucis deſcendiſti: infernum illuſtrando, hominem redimendo, ſuperando mortem & mortis auctorem. Unus es tu, & ſecundum non habes, quem ad nos redimendum propria benignitas invitavit, miſericordia traxit, veritas quâ te venturum promiſeras, compulit: puritas uteri virginalis ſuſcepit, ſalva Virginitatis integtitate potentia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patientia armavit, charitas verbis & miraculis maniſeſtavit,

§ III.

Et cùm ducerent Jeſum, invenerunt hominem quendam Cyrnæum, nomine Simonem venientem de villa, patrem Alexandri, & Rufi: hunc apprehenderunt & angariaverunt, ut tolleret Crucem ejus: & impoſuerunt illi Crucem portare poſt Jeſum. Luc. 23. Matt. 27. Mar. 15.

Sunt qui fructum non faciunt: (g) ſunt qui faciunt, ſed non ſuum. Sunt, inquam, arbores infructuoſæ, ut quercus & ulmus, & ſylveſtres aliæ arbores. Sed hujuſmodi arbores nemo plantat in horto ſuo, quia non faciunt fructum: etſi quem faciunt, non humano uſui aptus eſt, ſed porcino. Tales ſunt filii hujus ſæculi, agentes in comeſſationibus & ebrietatibus, in crapula & voracitate, in cubilibus & impudicitiis. Hæc namque porcorum cibus ſunt, quos Judæus verus prohibetur comedere, quia Chriſtianus his

f Ser. 42. diver. num. 1. g Ser. de S. Benedict. n. 4.

non debet adhærere. Sicut enim caro porcina cùm comeditur adhæret carni, ut jam sit una caro: sic transgressor præcepti Dominici spurcos sibi sociat spiritus, & adhærendo eis, unus cum eis efficitur dæmon. Nam & idcircò in Sacrificiis prohibetur animal illud offerri, quòd spurcos spiritus immundosquè designet: qui relicta omni munditia, solis sibi spurcitiis complacentes, vitiorum & criminum semper cæno delectantur involui. Unde & in Evangelio legio illa maledicta dum eiiceretur ab homine, tanquam simile sibi animal porcos postulat, nec negantur. His fructum ferunt arbores infructuosæ, ad quarum radices securis posita jam videtur. Arbores autem quæ fructum faciunt [h] sed non suum, hypocritæ sunt, cum Simone Cyrenæo crucem portantes non suam: qui religiosa intentione carentes angariantur, & quæ non amant, amore gloriæ quam desiderant, facere compelluntur. Væ portantibus crucem [i] non sicut Salvator suam, sed sicut ille Cyrenæus, alienam. Vę citharædis citharizantibus, non ut illi de Apocalypsi in citharis suis, sed verè ut hypocritæ in alienis. Væ semel, & væ iterùm pauperibus superbis. Væ inquam semel, & væ iterùm portantibus crucem Christi, & non sequentibus Christum, qui nimirùm cujus passionibus participiant, humilitatem sectari negligunt. Duplici quippè contritione conteruntur qui hujusmodi sunt [K] quando & hîc pro temporali gloria se effligunt, & in futuro pro interna superbia ad æterna supplicia subtrahuntur. Laborant in Christo, sed cum

h *Ibidem num.* 5. i *Tract. de vite & mor. Relig. cap.* 1. *n.* 2. K *Ibidem. num.* 3.

cum Christo non regnant. Sequuntur Christum in paupertate sua, sed in gloria non sequuntur. De torrente in via bibunt, sed non exaltabunt caput in patria. Lugent nunc, sed tunc non consolabuntur. Et meritò. Quid enim facit superbia sub pannis humilitatis Jesu? Numquid non habet quo se palliet humana malitia, nisi unde involuta est infantiâ Salvatoris? Et quomodò intra præsepium Domini simulatrix arrogantia se coarctat, ac pro vagitibus innocentiæ, malum inibi detractionis immurmurat? An non illi superbissimi de Psalmo, quorum prodiit ex adipe iniquitas eorum, multò tutiùs operti sunt iniquitate & impietate sua: quàm nos latemus sub sanctitate aliena? Quis enim magis impius, an profitens impietatem, an mentiens sanctitatem? Nonne is qui etiam mendacium addens geminat impietatem. Consideretis [l] Pharisæum illum orantem. Non erat raptor, non injustus, non adulter. An sine fructibus pænitentiæ erat? Jejunabat bis in Sabbatho, decimas dabat omnium quæ possidebat. Sed ingratum forsitan suspicamini. Audite quid dicat: *Deus, gratias ago tibi*. Sed non erat vacuus, non erat exinanitus, non erat humilis, sed elatus. Non enim quid sibi deèsset scire volvit, sed exaggeravit meritum suum: nec erat solida plenitudo, sed humor. Vacuus proinde rediit, quia plenitudinem simulavit. Nam Publicanus ille qui exinanire seipsum, qui vacuum vas exhibere curavit, gratiam retulit ampliorem. Siquidem (m) cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, descendit justifi-

l *Ser. 3. in Annunt. B. M. num. 10.* m *Ser. 22. in Cant. num. 10.*

justificatus, teste ipsa Justitia. Nec illa gratiarum actio [n] si benè recolitis Evangelium, gratiorem fecit Pharisæum. Quare? Quia quidquid in ore devotum sonverit, cordis non sufficit excusare tumorem apud eum, qui alta à longe cognoscit. Deus, ô Pharisæe [o] non irridetur. Putas tu habes aliquid quod non accepisti? Nihil, inquit. Et ideo gratias refero Largitori. Si omninò nihil, ergo nec meritum præcessit in te ullum. ut illa de quibus gloriaris acciperes. Quod si & fatearis, primò quidem frustra inflaris adversùs Publicanum, qui ideo non habet quod tu, quia non accepit ut tu. Deinde vide etiam ne non integrè sua dona resignes Deo, & tibi inflectens aliquid de gloria & honore ipsius, fraudis meritò arguaris, & fraudis in Deum. Si enim de his quæ jactas, ex te tibi quippiam fortè arrogares, falli te magis quàm velle fraudare crederem, & errorem corrigerem. Nunc verò quia gratias agendo, probas te tibi nihil tribuere, sed Dei esse dona tua merita prudenter agnoscere: certè cæteros aspernando prodis te quod in corde & corde locutus sis, altero commodans linguam mendacio, altero veritatis usurpans gloriam. Non enim judicares Publicanum contemnendum præ te, si non præ illo te honorandum censeres. Sed quid respondes Apostolo præscribenti & dicenti: *Soli Deo honor & gloria?* Quid Angelo distinguenti & docenti quid sibi retinere placeat Deus, & quid partiri dignetur hominibus? Nam *gloria*, inquit, *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Cernitisne Pharisæum agentem gratias, labiis quidem honorare Deum, agen-

n *Ser. 13. in Cant. num. 1.* o *Ibidem num. 2. & 3.*

cordis autem ſententiâ ſe? Sic uſu quodam magis quàm ſenſu vel affectu personare in ore multorum gratiarum actionem advertere eſt, intantùm ut homines quoque ſceleratiſſimi ad quæque flagitia & facinora ſua ſoleant gratias Deo agere, quòd benè proſperèquè (ut quidem ipſi ſapiunt) ceſſerit ſibi in adimpletione perverſarum voluntatum ſuarum. Audiet qui hujuſmodi eſt: *Exiſtimaſti inique quòd ero tui ſimilis? arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam*. Proinde rogo & obſecro vos, Fratres, [p] fugite ſimulationem omnem, & angulos propriæ voluntatis: niſi fortè (quod abſit) fraudare vultis animas veſtras panis edulio benedicti.

CAPUT II.

De planctu mulierum, quæ flebant ſuper Jeſum bajulantem ſibi Crucem.

1. *Excitamur exemplo ſanctarum fæminarum plangentium ſuper Jeſum cruce propria oneratum, ut plangamus compatiendo doloribus ejus. Et quia non dubitatur & ipſe fleviſſe cum flentibus, ideo lachrymæ ejus debent nobis incutere pudorem & dolorem.* 2. *Oſtenditur, Jeſum tunc exhibuiße ſuum compaſſionis affectum ſuper mærore ſanctarum fæminarum, quando illis locutus eſt verbum conſolatorium. Docemur ut imitemur Jeſum, & quæramus compaſſionis affectum, zelum juſtitiæ, & ſpiritum diſcrectionis.* 3. *Oſtenditur, Jeſum dum locutus eſt ad mulieres, innuere quòd Judæi magnam ſuſti-*

p *Ser. 1. in Dom. 6 poſt. Pent. n. 3.*

ſuſtinebunt calamitatem in die Judicii, ob incred.- litatem & contemptum doctrinæ Chriſti. Mon - mur timere judicium extremum, & pœnas g - hennæ.

§. I.

Sequebatur autem Jeſum multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum. Luc. 23.

Cum Chriſtus Deus (a) præcone clamante, Pilato imperante, ſibi bajulans crucem ad ſuppicium traheretur, factus eſt concurſus populorum poſt eum euntium: alii ſuper eum plangentes, alii illudentes, & proiicientes lutum & fimum & immunditias ſuper Caput ejus. Erant etiam & mulieres multæ, plangentes eum quaſi unigenitum. Inter quas erat Maria Magdalena quæ ſuper omnes dolebat, & plorabat cum aliis mulieribus, quæ eum ſecutæ fuerant à Galilæa miniſtrantes ei. O anima Chriſtiana (b) quid agis? quis dabit aquam capiti tuo, & fontem lachrymarum oculis tuis, ut ſatis plangere, & ſatis flere poſſis Jeſum bajulantem ſibi crucem? Vide (c) quanto deſperationis mærore illa diſcipulorum corda percuſſa fuerunt. Vide illarum fidelium mulierum lamentationes, quæ dulciſſimum Jeſum ad paſſionis locum euntem, cùm ſibi crucem bajularet, non deſerverunt. Et quia videre eſt homines ſic affectos erga Chriſti paſſionem (d) ut vix ſine

a *Ser. de lament. V. M. nu. 3. tom. 6. pag. 1056.* b *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 6. num. 15.* c *Tract. de vite myſt. cap. 46. num. 187.* d *Ser. 29. diu. num. 4.*

ſine lachrymis audiant vel recordentur. Occurrat itaque ſpiritualiter (e) & ingerat ſeipſum cordibus noſtris Dominus Chriſtus. Incipiant conſideratio noſtra in eodem loco (f) ubi propria cruce oneratus, primò portat eam quæ ipſum poſtea fuit portatura. Cognoſce anima mea (g) cognoſce: Hic eſt Dominus Deus noſter Jeſus Chriſtus, Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inventus eſt. Et ecce cum ſceleratis quomodo reputatus eſt. Vide anima mea, vide qualiter vir iſte per omnia conturbatur & ſpernitur: ſub Crucis onere dorſum incurvare videtur, & tuam ipſe portare ignominiam. Heu! (h) candor lucis æternæ nigreſcit in Carne pro carne ſalvanda. Facies ejus, quam Cherubim & Seraphim aſpicere deſiderant, erat ex lachrymis turgida. Fratres, (i) Lachrymæ Chriſti mihi & *pudorem* pariunt & *dolorem*. Ludebam ego foris in platea, & in ſecreto Regalis cubiculi ſuper me ferebatur judicium mortis. Audivit hoc Unigenitus ejus, exiit poſito diademate, ſacco veſtitus, aſperſus cinere caput, nudus pedes, flens & ejulans, quòd morte damnatus eſſet ſervulus ejus. Intueor eum ſubitò procedentem, ſtupeo novitatem, cauſam percunctor, & audeo dicere: Quid facturus ſum? adhucne ludam, & deludam lachrymas ejus? Planè ſi inſanus ſum & mentis inops, non ſequar eum, nec ſimul cum lugente lugebo? Ecce unde pudor. Dolor & timor unde? Utique quia ex conſideratio-

e *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 7.* f *Tract. de vite myſt. cap. 5. num. 23.* g *Ser. de Paſſ. Dom. num. 15. & 13.* h *Tract. de vite myſt. cap. 5. num. 24.* i *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.*

ratione remedii, periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi videbar: & ecce mittitur Virginis filius, Filius Dei Altissimi, & jubetur occidi, ut vulneribus meis precioso Sanguinis balsamo medeatur. Sic & medicinæ æstimatio, & doloris mihi & timoris exaggeratio est. Verùm si diligenter observem præcepta medici (K) erit etiam consolationis occasio. Sicut enim gravem agnosco morbum, cui tanta apponitur medicina: sic & ex hoc ipso non incurabilem esse conjecto. Neque enim preciosiores species frustra insumeret medicus sapiens, imò Sapientia ipsa. Porrò frustra insumi constat non solùm si absque eis facilis esset curatio, sed multò magis, si & cum eis sit impossibilis. Itaque [l] quantũcunque gravis se ingerat memoriæ meæ recordatio scelerum meorum, quantumcunque me deterreat præteritæ vitæ meæ horribilis consideratio, faciant alii quod consueveruut expedire: ego semper sentiam in bonitate de dulcedine Domini mei Jesu Christi, semper oculi mei ad misericordiam ejus, sciens nimirùm, & quandoque in me experiens longè efficaciorem ejus dulcedinem esse ad consolandũ, multòquè promptiorem ejus benignitatem ad indulgendum, quàm meam iniquitatem ad delinquendum. Scio utique quia non est iniquitas, sicut iniquitas mea: sed è regione non est dolor, sicut dolor ejus. Si supra modum peccavi, non despero: quia supra modum dolvit, in quo respiro. Si exasperatur Deus immanitate sceleris mei, mitigatut proculdubio in dolore satisfactionis Filii sui. Porrò mitis & innocens Agnus bajulans sibi Crucem, non impro-

k *Ibidem num.5.* l *Epist.385. num.8.*

improperat circumſtantibus, & inſanientibus in eum: ſed dulciter ſuggerit tranſeuntibus per viam, & reſpicientibus ad eum. Sic enim ſcriptum eſt: *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite, & videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus.* O qualem te intueor (m) dulcis Jeſu? O dulciſſime atque amantiſſime Ieſu, quis te tam amaræ & tam odioſæ morti addixit? Vulnerum antiquorum noſtrorum plaga, Salvator. Fletus deducite oculi mei (n) & liqueſce anima mea igne compaſſionis, ſuper contritione amabilis viri hujus, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Doleo ſuper te Domine mi Rex (o) magiſter & pater, imò & frater Domine mi Jeſu Chriſte, amabilis valdè ſuper amorem mulierum: cujus ſagitta nunquam abiit retrorsùm. Sagittæ enim tuæ, ideſt, doctrinæ tuæ acutæ ſunt. quia vivus eſt ſermo tuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſque ad diviſionem animæ & ſpiritûs.

§. II.

Converſus autem ad illas Jeſus dixit: Filiæ Jeruſulem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vosipſas flete, & ſuper filios veſtros. Luc. 23.

Salvator crucem ſuam (p) tanquam latro ſuum laqueum portans, cùm mulieres quæ eum à Galilæa ſecutæ fuerant, ſuper ſe lamentantes reſpiceret, con-

ver-

m *Tract. de vite myſt. cap. 5. num. 24.* n *Ser. de Paſſ. Dom. num. 14.* o *Tract. de vite myſt. cap. 5. num. 26.* p *Ser. in obitu. devoti Humberti num. 7.*

verſus ad eas dixit: *Filiæ Jeruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper vosipſas flete, & ſuper filios veſtros*. Chriſtus in die paſſionis ſicut totum hominem ſaluum fecit (q) ſic de toto ſe fecit hoſtiam ſalutarem: Corpus exponens tantis ſuppliciis & injuriis, Animam verò geminæ cujusdam humaniſſimæ compaſſionis affectui: hinc quidem ſuper mærore inconſolabili ſanctarum Fæminarum, inde ſuper deſperatione & diſperſione Diſcipulorum. In his quatuor crux Dominica fuit: & hæc omnia propter nos paſſus eſt, qui tanta charitate compaſſus eſt nobis. Nec aliquo modo dubitandum eſt (r) quin infirmitatem & exterminationem Corporis incomparabilem ſuſtinuerit, qui etiam venerat crucem ſuſtinere, & præ cæteris tantò magis fuerit confectus, quantò major in eo fuit compaſſionis affectus: qui non ſolùm facta, ſed etiam cogitationes inſpexit. Suffragatur his rationibus ſententia ipſius Domini ſic dicentis: *Jeruſalem, Jeruſalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodùm gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti?* Videamus quid ſibi hoc velit, quòd Dominus ſe gallinæ magis quàm alteri animali voluit comparare? Quia, ut à Sanctis Patribus tenetur, ideo factum eſt, ut exprimatur incomparabilis affectus charitatis. Nullum enim animal circa pullos ſuos tanta compaſſione movetur, ſicut gallina. Fit enim toto corpore hiſpida, voce rauca, toto fervens animo & omnibus membris infirma, & uſque ad ſupremum defectum perveniens. Si ergo intantùm pullis ſuis gallina

q *Ser. 3. in Dom. Palm. num. 5.* r *Tract. de vitę myſt. cap. 5. num. 21.*

lina animal irrationale compatitur : quantò putas optimum Iesum humano generi fuisse compassum ? ad quantam putas eum debilitatem & infirmitatem pervenisse ? Quanta ipsum putas macie confectum fuisse, qui pro omnibus cognoscitur dolvisse ? Unde Esajas ait : *Verè languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portavit*. Hinc moraliter docemur (s) imitari Caput nostrum, Regem & Ducem nostrum, dulcem Jesum. Quærat igitur mens nostra (t) ante omnia compassionis affectum, dehinc rectitudinis zelum, & inter hæc discretionis spiritum non omittat. *Primò*: Quoties peccantem videris fratrem, continuò procedere debet *compassionis affectus*, tanquam cognatus humanitati, quippè quem concipis ex te ipso. *Vos* (inquit Apostolus) *qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tù tenteris*. Et Dominus cùm exiret bajulans sibi crucem, & plangerent super eum nondum quidem Tribus terræ, sed mulieres paucæ, conversus ad eas: *Filiæ*, inquit, *Jerusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros*. Ordinem diligenter attende: *Super vos*, inquit primò: deinde *super filios vestros*: Temetipsum attende, ut alii noveris compati, ut arguas in spiritu lenitatis. Temetipsum considera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficaciùs persuadet & altiùs imprimit animo, mitto vos ad sanctum illum Senem, de quo in Vitis Patrum legitur. Qui cùm audisset peccâsse unum ex Fratribus, amarissimè flebat inquiens: Ille hodie, & ego cras. Qui sic flebat super se, putas quia non compassus fuit fratri?

s *Ibidem cap. 39.* t *Ser. 2. de Resur. Dom. num. 3.*

tri? Hic itaque compaſſionis affectus multis quidem prodeſt: quia animus liberalis contriſtare, quem pro ſe viderit anxium, erubeſcit. *Secundò*: Sed quid agimus (u) quòd nonnulli dura cervice & attrita ſunt fronte, ut quò magis compatimur, tantò magis noſtra & compaſſione & patientia abutuntur? Nonne ſicut compatiebamur fratri, ita ipſi juſtitiæ compatiendum eſt, quam videmus tam impudenter abiici, & tam imprudenter provocari? Scio quia ſi quâ in nobis eſt charitas, contemptum hunc Dei ferre æquanimiter non poſſumus. Hic eſt *zelus juſtitiæ*, quo adversùs delinquentem accendimur, tanquam pietate ducti erga eam quam videmus contemni juſtititiam Dei. Verumtamen oportet, ut priora ſibi vendicet compaſſionis affectus: alioquin in ſpiritu vehementi conterimus naves Tharſis, conterimus quaſſatum calamum, extinguimus linum fumigans. Ferveat itaque [x] in nobis zelus iſte, ſimi: ferveat amor juſtitiæ, odium iniquitatis. Nemo, Fratres, vitia palpet, peccata diſſimulet nemo. Nemo dicat: Nnmquid cuſtos fratris mei ſum ego? Nemo, quod in ſe eſt, æquanimiter ferat cùm viderit ordinem deperire, minui diſciplinam. Eſt enim conſentire, ſilere cùm arguere poſſis: & ſcimus quia ſimilis pæna facientes maneat & conſentientes. Vera eſt etiam (y) illa ſententia: Qui cùm emendare poſſit, negligit, participem ſe proculdubio conſtituit. *Tertio*: Sed cùm vterque aderit (z) videlicet & compaſſionis affectus & zelus juſtitiæ, neceſſe eſt ut adſit *ſpiritus diſcretionis*: ne fortè

cùm

u *Ibidem num.* 4. x *Ser. de S. Joan. Baptiſt. num.* 9. y *Ser.* 40. *diver. n.* 8. z *Ser.* 2. *de Reſurrect. Dom. n.* 5.

cùm oportebat hunc adhiberi, ille procedat, & indiſcretio ipſa confundat univerſa. Habeat itaque mens noſtra tertio loco ſpiritum diſcretionis, ut miſcens aptè temporibus tempora, opportunè æmulari & nihilominus ignoſcere ſciat. Samaritanus ſit, cuſtodiens & obſervans quando oleum miſericordiæ, quando vinum fervoris exhibeat. Et ne fortè meum putetis inventum, Prophetam audite in Pſalmo hæc eadem & eodem ordine poſtulantem: *Bonitatem*, inquit, *& diſciplinam, & ſcientiam doce me*.

§. III.

Filiæ Jeruſalem, nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros: quoniam ecce venient dies in quibus dicent: Beatæ ſteriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ non lactaverunt. Tunc incipient dicere montibus, Cadite ſuper nos: & collibus, Operite nos. Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Luc. 23.

Rebroborum perditio (a) noſtra ſit cautio. Dum neſcimus, repentè mors venit. Neſcimus enim quid hodie nobis contingat, & ignoramus ſi hac nocte animam noſtram conditio mortis depoſcat. Quotidiè ad finem vitæ tendimus, & ad mortem properamus. Idcirco ſingulis horis cogitare debemus, quò ſingulis momentis properamus. Unde Dominus ait per Oſeam Prophetam. *Perditio tua Iſraël ex te tantùm, in me auxilium tuum*. Quaſi diceret: Ut pereas,

 im-

a *Tract. de inter. domo cap. 25. n. 57. tom. 5. pag. 431.*

imputes tu merito: uto salveris, meo auxilio. Audi denique ipsum: (b) *Si non venissem*, ait, *& locutus eis non fuissem, peccatum non haberent*. Non dicit simpliciter, & locutus non fuissem, sed inserens, *ait*: *Et locutus eis*, inquit, *non fuissem*: ostendens sine dubio non ante censeri inexcusabiles de contemptu, quàm ad ipsorum usque notitiam jussio perveniret. Nam si locutus quidem fuisset, sed non eis, inobedientiæ culpam ignorantia nihilominùs excusaret. Nunc autem, inquit, quoniam *locutus sum eis*, *excusationem non habent de peccato suo*. Unde hi qui ante non respiraverunt (c) nec enim quæsierunt inspirantis diei lumen, & sol justitiæ non ortus est eis, ibunt de tenebris in tenebras densiores, ut qui in tenebris sunt, tenebrescant adhuc. Certum id quidem Fratres (d) omnem, qui non credit in Filium Dei, ex hoc ipso jam nonmodò victum esse, sed etiam judicatum. In priori adventu Christus in terris visus (e) & cum hominibus conversatus est, quando, sicut ipse testatur, *Et viderunt*, *& oderunt*. In posteriori verò adventu videbit omnis caro salutare Dei nostri: & videbunt in quem transfixerunt. Veniet enim (f) cùm præcedentibus omnibus Angelis, & subsequentibus hominibus universis, descendet judicare vivos & mortuos. Quis cogitabit diem adventûs illius (g) quando descendet cum plenitudine luminis, præcurrentibus Angelis, & tubæ concentu excitantibus corpus inops? Veniet Dominus (h) expectantibus eum in veritate, ex quibus erat qui dicit: *Expe-*

b *Tract. ad Hugonem. cap. 1. n. 3.* c *Ser. 72. in Cant. n. 10.* d *Ser. 1. in oct. Pasch. n. 3.* e *Ser. 5. de Adv. Dom. n. 1.* f *Ser. 2. de Ascens. Dom. n. 4.* g *Ser. 6. de Advent. Dom. n. 5.* h *Ser. 1. in Dom. 1. post. Epiph. n. 1.*

Expectans expectavi Dominum. Veniet tanquam revertens à nuptiis inebriatus vino charitatis, & immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus tanquam revertens à nuptiis, tanquam potens crapulatns à vino, verè ebrius & immemor miserationum suarum. Tunc enim quantùm ad, illos oblivis cetur misereri Deus. Veniet in ira & indignatione tanquam furibundus. Videbunt eum Sancti in corona gloriæ (i) & perpetualiter gaudebunt. Videbunt eum impii in corona justitiæ, & peribunt. O judiciorum Dei (k) abyssus multa! O terribilis Deus in consiliis super filios hominum! Frustra *tunc incipient miseri dicere montibus, Cadite super nos: & collibus, Operite nos*. Venient, venient ante tribunal Christi. Quis ille pudor erit (l) quævè confusio, post tanta beneficia tam ingratos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei nostri. Fugiebat Adam ut absconderetur ab eo, post unius utique pomi vetiti gustum: quid illi post tanta flagitia, post tanta facinora præsument? Siquidem (m) gravissimum peccatum commissum est in Dominum majestatis, cùm viri impii virum justum injustè occiderunt, & sacrilegas manus in ipsum Dei Filium injecerunt crudelissimi homicidæ, imò si fas est dicere, etiam Deicidæ. Quid tam pavendum [n] quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm judicandum adstare illi tam terrifico Tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Judice sententiam? *Horren-*

X 3

i *Ser. 56. diu. n. 1.* k *Tract. de vit. & mor. Cleric. c. 7. n. 20.*
l *Ser. 28. diver. n. 7.* m *Ser. in fer. 4. heb. San. n. 7.* n *Ser. 8. super Psal. 90. n. 12.*

rendum est (ait Apostolus) *incidere in manus Dei viventis*. Horrendum inquam est [o] incidere in manus Dei viventis, offendere Creatorem, nescire Dominum, recalcitrare dominantis imperio, qui habet potestatem corpus & animam mittere in gehennam. *Terribilis certè* (sicut ait Apostolus ad Hebræos) *quædam expectatio Iudicii*: quando ignis in conspectu ejus exardescet, & virtutes Cælorum movebuntur, & vacillantibus conscientiis, latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil prorsùs terribilius est, quàm videre latronis officinam plenam sanguine, cumulatam opprobriis, tormentis inundantem. Quis hæc diutiùs cogitans non statim contremiscat, & in desperationis rotetur abyssum? Time nunc ô homo [p] quòd in terribili Judicio ei præsentandus es, in cujus manus horrendum est incidere: & eo examinante quem nihil latet, si inventa fuerit in te iniquitas, alienandus es ab universitate quietis & gloriæ, & segregandus à numero Beatorum. Pensa nunc benè cujus sit formidinis & horroris (q) tuum atque omnium contempsisse Factorem, offendisse Dominum majestatis. Majestatis est timeri, Domini est timeri, & maximè hujus Majestatis, hujus Domini. Nam si reum Regiæ majestatis quamvis humanæ, humanis legibus plecti capite sancitum sit: quis finis contemnentium Divinam omnipotentiam erit? Tangit montes, & fumigant: & tam tremendam Majestatem audet irritare vilis pulviculus, uno levi flatu mox dispergendus, & minimè recolligendus? Ille ille timendus est, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet

mit-

---

o Ser. de S. M. Magd. n. 6. d *Ser. 12. div. n. 4.* q *Ser. 16. in Cant. n. 7.*

mittere & in gehennam. Paveo gehennam, paveo Judicis vultum, ipsis quoque tremendum Angelicis potestatibus. Contremisco ab ira Potentis, à facie furoris ejus, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Contremisco à dentibes bestiæ infernalis, à ventre inferi, à rugientibus præparatis ad escam. Horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarum: horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut præveniam fletibus fletum, & stridorem dentium, & manuum pedumquè dura vincula & pondus catenarum prementium, stringentiũ, urentium, nec consummentium? Heu me! Mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, natus in combustionem, & cibus ignis?

CAPUT III.

De imitatione Christi bajulantis Crucem.

Dicebat Jesus ab omnes: Siquis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Luc. 9. Matt. 16.

1. *Christus proponit animæ rationali servitutem in abnegatione sui: ut quæ ceciderat per inobedientiam à seipsa, id est à libertate, abnegando semet*

 ipsam,

ipsam, id est propriam voluntatem, recuperet per obedientiam libertatem sui. 2. Proponit eidem animæ vilitatem in toleratione crucis: ut quæ ceciderat per inobedientiam à societate Angelorum, id est à dignitate, tollendo crucem suam, id est carnem suam affligendo, per continentiam recuperet societatem Angelorum. 3. Christus proponit animæ rationali asperitatem in imitatione sui: ut quæ per inobebientiam ceciderat à visione Dei, id est à Beatitudine, sequendo Christum, id est ejus passionem imitando, recuperet visionem claritatis ejus. Ostenditur, triplex dari genus hominum: quorum alij trahuntur ad Jesum, alij ducuntur, alij rapiuntur.

§. I.

QVi vult venire post me (a) abneget semet ipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Tria proposuit Christus Dei Virtus & Dei Sapientia, Angelus magni consilij, animæ rationali ad imaginem Trinitatis factæ: scilicet *servitutem, vilitatem, asperitatem*. In abnegatione sui *servitus*, in toleratione crucis *vilitas*, in imitatione Christi designatur *asperitas*: ut anima quæ per inobedientiam de statu trinæ felicitatis ceciderat, humiliata afflictione trinæ miseriæ per obedientiam resurgat. *Primò* enim ceciderat anima rationalis *à seipsa*, idest, *à libertate*. Audiat ergo consilium, ut abnegando semetipsam, id est propriam voluntatem, sui libertatem recuperet. Porrò quid est semetipsum abnegare (b) nisi voluptatibus propriis renunciare? ut qui

a Ser. 63. diver. b Tract. de mod. bene viven. cap. 7. n. 18.

qui superbus erat, sit humilis: & qui erat iracundus, sit mansuetus: & qui erat luxuriosus, sit castus: & qui erat ebriosus, sit sobrius: & qui erat avarus, sit largus. Nam si ita quisque renunciet omnibus quæ possidet, & non renunciet suis pravis moribus, non est Christi discipulus. Qui renuntiat suis rebus, sua abnegat: qui renuntiat suis pravis moribus, semetipsum abnegat. Mundus transit & concupisentia ejus: (c) proinde relinquere hæc magis expedit, quàm relinqui. *Ecce* (inquit Petrus) *nos relinquimus omnia*. Omnia sanè dixerim, non tantùm possessiones, sed etiam cupiditates, & eas maximè. Plùs enim concupiscentia mundi quàm substantia nocet. Et hæc fugiendarum causa divitiarum præcipua est, quòd aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. Liminosa siquidem & glutinosa nimis non modò exterior, verum etiam interior substantia nostra videtur, & facilè cor humanum omnibus quæ frequentat, adhæret. Age ergo qui relinquere universa disponis (d) te quoque inter relinquenda numerare memento. Imò verò maximè & principaliter abnega temetipsum, si deliberas sequi eum, qui exinanivit propter te semetipsum. Pone gravissimam sarcinam, pone asinariam molam, & terrenam molem: pone illa quinque non hominum planè juga sed boum, quæ tibi insipienter emisti. Alioquin sequi Sponsum Jesum, & venire ad nuptias spirituales quinaria hac pressus & oppressus corporis sensualitate non poteris. Sed & si novissimè veneris & pulsaveris, minimè profectò aperietur tibi, sed respondebitur de intus, quòd non sit de bobus

c *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 1. n. 1.* d *Ibidem n. 2.*

bus & aſinis cæteriſquè jumentis inſipientibus cura Deo. Ergone (e) beſtiæ ſumus? Beſtiæ prorsùs. *Homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus*. Beſtiæ profectò ſunt homines, oves errantes non habentes paſtorem. Proinde (f) ait Dominus Jeſus: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*: quia niſi quis à ſemetipſo deficiat, ad Chriſtum Regem ſublimem non appropinquat. Felix eſt propter Chriſtum addicatio ſui, quam qui perfectè non habet, ſe Chriſto ad purum placere non exiſtimet. Fruſtra enim Chriſto placere ſe credit, qui ſeipſum propter ipſum non abiicit: & perfectè ſe noverit illi placere, qui perfectè jam propter ipſum ſe didicerit abdicare. Ut ergo Chriſto placere poſſimus, neceſſaria nobis eſt abdicatio noſtri, quantùm noſtra valetudo permittit, non quantùm odium noſtri, lanceâ peccatorum perfoſſa, in nos quandoque manus iniicere geſtierit: maximè duntaxat in alimentis ſumendis, ubi conſervandus eſt vigor naturæ, & non ſequendus eſt appetitus illecebroſæ gulæ. Contra vitia quæ de lumbis carneis pugnantia procedunt, palmativè belligerare nequimus, niſi priùs appetitum gulæ reſtringamus fortiter contuſione abſtinentiæ. Legimus Verbum [g] in Evangelio loquens: *Eſto conſentiens*, inquit, *adverſario tuo, dum es in via cum illo, ne fortè tradat te judici & judex tortori*. Quid conſultius? Verbi conſilium eſt (ni fallor) ſe adverſarium proteſtantis, quòd adverſetur carnalibus deſideriis noſtris dum dicit: *Semper hi errant corde*. Tu verò qui hæc audis, ſi pavens cæ-

peris

e *Ser. 3. Super. Pſal. 90. n. 1.* f *Ser. 11. in ultim. Cæna num. 89.* g *Ser. 85. in Cant. n. 1.*

peris velle fugere à ventura ira, credo sollicitus eris quomodò huic consentias adversario, qui tibi illam tam terribiliter intonare videtur. At istud impossibile est, nisi dissentias tecum, nisi tibimet adverseris, nisi gravi & vigili lucta tuipse contra teipsum infatigabiliter prælieris, postremò nisi valefacias inveteratæ consuetudini, innatæquè affectioni: abnegando temetipsum (h) propter ipsum qui seipsum exinanivit, & pro nostra salute formam servi suscepit, in qua solvit quæ non rapuit, qui flagellari & mactari, crucifigi & occidi pro nobis voluit. Felix abnegatio, & beatus contemptus, qui facit de de peccatore justum, de inimico amicum, de servo filium: imò quod magnum est, de servo diaboli filium Dei.

§. II.

Secundò ceciderat anima rationalis (i) *à societate Angelorum*, idest, à dignitate. Audiat ergo consilium, ut tollendo crucem suam, idest, carnem suam cum vitiis & concupiscentiis crucifigendo, per continentiæ bonum recuperet societatem Angelorum. Nam (k) propter crucem piis dictum est: *Qui sunt Christi Jesu, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis*. Cum quo ut simul (l) crucifigamur & nos, attentiùs auribus cordis audiamus vocem Christi dicentis: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me*. Ac si dicat: Qui me desiderat, se despiciat: qui vult facere voluntatem meam, discat frangere suam.

Crux

h *Ser. 13. in ult. Cœna n. 115.* i *Ser. 63. div.* k *Ser. 2. in Cœna n. 6.*
l *Ser. 2. de S. Andr. n. 5.*

Crux à cruciatu dicitur (m) aut certè cruciatus à cruce. Qui crucem portat (n) debet mundo mori: nam crucem ferre, semetipsum est mortificare. Crucem ferre & non mori, simulatio hypocritarum est. Porrò (o) audi Apostolum dicentem: *Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo*. Non solùm, inquit, mortuus mundo, sed & crucifixus: quod est ignominiosum genus mortis. Ego illi, papariter & ipse mihi. Omnia quæ mundus amat, crux mihi sunt: delectatio carnis, honores, divitiæ, vanæ hominum laudes. Quæ verò mundus reputet crucem, illis affixus sum, illis adhæreo, illa toto amplector affectu. Nulla ergo & te (p) mundi oblectamenta inclinent, nullæ adversitates deiiciant. Absit tibi gloriari nisi in cruce Domini tui Jesu Christi, per quem tibi mundus crucifixus est: ut quæ mundus appetit, crucem reputes: & tu crucifixus mundo, illis quæ mundus crucem reputat, toto inhæreas amore. Ea quæ amatores seculi diligunt (q) servi Dei velut adversa refugiunt. Servi Dei plùs gaudent adversitatibus mundi, quàm prosperitatibus delectantur. Ea quæ in hoc mundo sunt, servis Dei contraria sunt: ut dum ista adversa sentiunt, ad cæleste regnum cum summo desiderio suspirent. Magna apud Deum refulget gratia, quæ huic mundo contemptibililis est. Nam revera necesse est, ut quæ mundus odit, diligantur à Deo. Sancti viri peregrini sunt & hospites in seculo. Unde reprehenditur

Pe-

m *Ser. in vig. S. Andr. num.* 3. n *Ser. de modo bene vive. cap.* 1. o *Ser. 7. in Quadrag. n.* 3. p *Ser. 4. de Ascens. Dom. n.* 13. q *Tract. de modo bene viven. cap. 7. n.* 18.

Petrus, quòd tabernaculum in monte fieri volverit: quia Sanctis in hoc mundo tabernaculum non est, quibus in cælo patria & domus est. Cuncta temporalia quasi herbæ marcentes siccantur & transeunt: & ideo præ æternis rebus quæ nunquam arescunt, rectè servi Dei ista contemnut & despiciunt: quia in eis nullam stabilitatem aspiciunt. Sancti viri (r) qui perfectè seculum contemnunt, ita huic mundo moriuntur, ut soli Deo vivere delectentur. Et quantò se à conversatione hujus seculi subtrahunt, tantò magis oculis mentis presentiam Dei, atque Angelicæ societatis frequentiam contemplantur. Quamvis enim Deus in medio hominum carnalium vitam electorum protegat, tamen valdè rarum est, ut homo inter seculi voluptates positus à peccatis sit alienus. Non erit semper securus, qui periculo fuerit proximus. Quidni periclitetur castitas in deliciis (s) humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in hoc seculo nequam? Fugite ergo de medio Babylonis, fugite, & salvate animas vestras. Bonum est (t) ut homo sit corporaliter remotus à mundo: sed multò est melius, ut sit & voluntate elongatus à seculo. Unde Beatus Job ait: *Onager contemnit civitatem*: & servus Dei contemnit secularium hominum societatem. Qui perfectè mundum despiciunt, adversa vitæ nostræ appetunt, & prospera contemnunt: & dum ab eis vita hæc contemnitur, cælestis invenitur. Longè quippe à Deo est animus, cui hæc miserabilis vita dulcis est. Iste enim quid de cælestibus concupiscat, vel quid de terrenis despiciat,

r *Ibidem n. 19.* s *Tract. de Convers. ad Cleric. cap. 21. num. 38.*
t *Tract. de modo bene viven. cap. 7. n. 19.*

ciat, ignorat. Nam ſicut ſcriptum eſt: *Qui apponit ſcientiam, apponit & dolorem*. Quantò homo plùs poteſt ſuperna cognoſcere quæ concupiſcat, tantò ampliùs dolere debet de terrenis & tranſitoriis rebus, quibus involvitur. Cui autem Chriſtus incipit dulceſcere (u) profectò neceſſe eſt amareſcere mundum. Eſt ſiquidem panis qui de cælo deſcendit, habens omne delectamentum & ſuavitatem ſaporis. Sapor eſt Patris per illam æternam & ineffabilem naturam. Sapor eſt Angelorum per gratiam. Sapor eſt noſter per miſericordiam. Proinde ſi juſtus eſſe volueris (x) neceſſe eſt ut non ſolùm præſens ſeculum contemnans, ſed & ipſam carnem caſtiges, & ſubiicias ſervituti. Nam Chriſtus dixit: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*. Quod exponens Apoſtolus: *Quicumque*, inquit, *ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis*.

§. III.

Tertiò[y]ceciderat anima rationalis *à viſione Dei*, ideſt, à beatitudine. Audiat ergo conſilium, ut ſequendo Chriſtum, ideſt, ejus paſſionem immitando, recuperet claritatis ejus viſionem: quia ſi compatimur ei, & conregnabimus. Tu itaque ſi deſideras videre ſublimem [z] humilem priùs Jeſum videre curato. Iſta te humiliet viſio, ut illa exaltet humiliatum. Reprimat & ſanet iſta tumorem tuum, ut illa repleat & ſatiet deſiderium tuum. Exinanitum vi-

u *Ser. de ver. Sap. num. 2. tom. 6. pag. 768.* x *Ser. 3. in Epiph. Dom. n. 6.* y *Serm. 63. diver.* z *Serm. 1. de verb. Eſaiæ num. 2.*

vides? Non ſit ocioſa viſio, quia exaltatum ocioſè videre non poteris. Similis eris illi, cùm videris eum ſicuti eſt. Eſto & nunc ſimilis ei, videns eum ſicut propter te factus eſt. Si enim ne in humilitate quidem ſimilitudinem ejus abnuis, certa tibi ſublimitatis quoque ſimilitudo debetur. Nunquam ille ſocium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Denique uſque adeo non dedignatur paſſionis ſuæ conſortem & in regnum mittere ſecum, ut in cruce confitens Latro eadem die cum eo fuerit in paradiſo. Hinc eſt quod ait etiam ad Apoſtolos: *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus, & ego diſpono vobis regnum*. Quia ergo ſi compatimur, & conregnabimus, ſit interim meditatio noſtra Chriſtus, & hic crucifixus. Ipſum ſequamur ſtudio piæ converſationis. Hoc enim eſt iter, quo oſtendatur & nobis ipſe, qui eſt ſalutare Dei: ſanè non jam ſine ſpecie & decore, ſed in claritate tanta ut majeſtas ejus repleat orbem terram. Chriſtus Dominus [a] & in vita paſſivam habuit actionem, & in morte paſſionem activam ſuſtinuit, dum ſalutem operaretur in medio terræ. Facit ergo mihi fortitudo, facit ſimilitudo, ſed ſi acceſſerit etiam imitatio, ut ſequar veſtigia ejus. Alioquin etiam exquiretur à me Sanguis juſtus, qui effuſus eſt ſuper terram: nec immunis ero ab illo tam ſingulari ſcelere Judæorum, quòd videlicet tanti charitati ingratus fuerim, quòd ſpiritui gratiæ coutumeliam fecerim, quòd Sanguinem teſtamenti pollutum duxerim, quòd conculcaverim Filium Dei. Quàm pauci (b) poſt te, ô Domine Jeſu, ire volunt, cùm tamen ad te pervenire nemo ſit qui nolit:

a *Ser. in er. 4. hebd. San. nu. 11.* b *Ser. 21. in Cant. nu. 3.*

nolit: hoc scientibus cunctis, quia delectationes in dextera tua usque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari: conregnare cupiunt, sed non compati. Ex his erat ille qui dicebat: *Moriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum similia*. Optabat sibi extrema justorum, sed non ita & principia. Mortem spiritualium optant sibi etiam carnales, quorum tamen vitam abhorrent, scientes preciosam mortem esse sanctorum: quoniam cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, & quia beati mortui qui in Domino moriuntur: cùm è contrario juxta Prophetæ sententiam, *mors peccatorum pessima sit*. Non curant quærere quem tamen desiderant invenire, cupientes consequi, sed non & sequi. Non sic illi quibus ajebat: *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis*. Beati qui digni habiti sunt testimonio tuo, benigne Jesu. Ipsi revera ibant post te & pedibus & affectibus. Notas eis fecisti vias vitæ, vocans eos post te, qui via & vita es & veritas, dicens: *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Dicebant ergo discipuli gloriantes: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te*. O perversitas(c) ô abusio filiorum Adam, quia cùm ascendere difficillimum sit, descendere autem facillimum, ipsi & leviter ascendunt, & difficiliùs descendunt, parati ad honores & celsitudines graduum Ecclesiasticorum, ipsis etiam Angelicis humeris formidandas. Ad sequendum autem te Domine Jesu vix inveniuntur, qui velint duci per viam mandatorum tuorum. Alii enim *trahuntur*, qui possunt dicere: *Trahe me post*

te.

c *Ser. 2. in Ascens. Dom. nu. 6.*

te. Alii *ducuntur*, qui dicunt: *Introduxit me Rex in cellaria sua*. Alii *rapiuntur*, sicut Apostolus raptus est ad tertium cœlum. Et primi quidem felices sunt, qui in patientia sua possident animas suas. Secundi feliciores, quia ex voluntate sua confitentur ei. Tertii felicissimi, qui in profundissima Dei misericordia, quasi quodammodò sepultâ jam arbitrii sui potestate, in divitias gloriæ in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes sive in corpore sive extra corpus, hoc solùm scientes quòd rapti sint. Beatus qui ubique te ducem habet Domine Jesu, non illum refugam spiritum (*diabolum*) qui statim ascendere voluit, & totâ Divinitatis dexterâ percussus est. Nos autem populus tuus & oves pascuæ tuæ sequamur te, per te, ad te: quia *tu es via, veritas, & vita*: Via in exemplo, Veritas in promisso, Vita in præmio. Verba enim æternæ vitæ habes, & nos cognoscimus & credimus quia tu es Christus Filius Dei vivi. Ad te proinde (d) libenter accedimus Domine Jesu, discipuli ad magistrum, infirmi ad medicum, servi ad Dominum. Tu es enim magister & Dominus, cujus schola est in terris, cathedra in cœlis. Tu es ille eximius medicus, qui solo verbo restauras universa. Vias tuas demonstra nobis, & semitas tuas edoce nos: viæ enim tuæ viæ pulchræ, & omnes semitæ tuę pacificicæ. Beati, qui ambulant in via tua Domine virtutum: beatiores, qui currunt viam mandatorum tuorum: beatissimi, qui currunt in odore unguentorum tuorum. Exultas enim ut gigas ad currendam viam: & non solùm currens, sed & saliens in montibus, & transiliens colles. Exultaverunt gi-

d *Ser. 42. diver. nu. 1.*

gantes Philosophi non ad currendam viam tuam, sed ad quærendam vanam gloriam, evanescentes in cogitationibus suis, non in humilitate aut in virtutibus tuis, sed suis. Viam enim sapientiæ nescierunt, neque meminerunt semitarum ejus. Non est audita in Chanaam, neque visa est in Theman. Maledicti qui dixerunt Domino Jesu: *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus*. Nos autem quærimus te de die in diem, & scire vias tuas volumus.

CAPUT IV.

De suavitate jugi Christi, quæ ad gustandum datur portantibus jugum ejus.

1. *Ostenditur, Christum reficere portantes jugum suum triplici cibo: incipientes cibo humilitatis, proficientes cibo charitatis, perfectos cibo sapientiæ. Septem sunt panes, quibus nos pascit Christus: imò & ipse pascitur profectibus nostris.* 2. *Invitamur ad tollendum jugum ejus suave, quo auferatur durum jugum sæculi ab humeris nostris, & onus premens animas nostras. Reprehenditur dementia hominum, qui potiùs malunt emere multiplex jugum mundi durum, quàm tollere jugum Christi suave.* 3. *Ostenditur, jugum Christi nullum habere onus seu laborem: probaturquè exemplo & similitudine, quòd onus Christi non onerat, sed alleviat portantes ipsum.*

§. 1.

DOminus ait: *Venite ad me omnes* (a) *qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*; quos vestræ seu alienæ voluntatis dura premit servitus. Illud quoq; quod in scala illa (b) quæ in typo humilitatis Jacob monstrata est, & Dominus desuper innixus apparuit: quid nobis aliud innuit, nisi quòd in culmine humilitatis constituitur cognitio veritatis. Dominus quippe de summitate scalæ prospiciebat super filios hominum tanquam Veritas (cujus oculi sicut fallere nolunt, ita falli non norunt) ut videret si est intelligens aut requirens Deum. An non tibi de alto videtur clamare ac dicere requirentibus se: *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me: & à generationibus meis implemini*? Et illud: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ergo reficiam vos. Venite*, inquit Dominus. Quò? Ad me Veritatem. Quâ viâ? Per humilitatem. Quo fructu? Ego vos reficiam. Sed quæ est refectio quam Veritas ascendentibus promittit, pervenientibus reddit? Charitas est. Verè dulcis & suavis cibus est charitas, quæ fessos allevat, debiles roborat, mæstos lætificat: jugum denique Veritatis facit suave, & onus leve. Bonus cibus charitas: (c) quæ media in ferculo Salamonis consistens, diversarum odore virtutum, velut diversi generis fragrantiâ pigmentorum, esurientes reficit, jucundat reficientes. Ibi siquidem apponitur pax, patientia, benignitas, longanimitas, gau-

a *Ser. 26. div. num. 4.* b *Tract. de grad. humil, cap. 2. num. 3.* c *Ibidem num. 4.*

dium in Spiritu Sancto : & si quæ sunt aliæ virtutes seu sapientiæ generationes, apponuntur in illa. Habet & humilitas in eodem ferculo suas epulas, panem scilicet doloris & vinum compunctionis : quas primò Veritas *incipientibus* offert, quibus utique dicitur : *Surgite postquam sederitis , qui manducatis panem doloris* . Habet ibidem contemplatio ex adipe frumenti solidum cibum sapientiæ , cum vino quod lætificat cor hominis : ad quæ Veritas *perfectos* invitat dicens: *Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini charissimi* . *Media*, inquit, *charitate constravit propter filias Jerusalem*, propter imperfectas, videlicet animas : quæ dum adhuc illum solidum cibum minùs capere possunt, lacte interim charitatis pro pane, oleo pro vino nutriendæ sunt. Quæ rectè *media* describitur, quia ejus suavitas nec incipientibus præstò est, prohibente timore : nec perfectis satis est, pro abundantiori contemplationis dulcedine. Hi adhuc à noxiis carnalium delectationum humoribus timoris amarissima potione purgandi, nondum lactis dulcedinem experiuntur. Illi jam auulsi à lacte, epulari ab introitu gloriæ gloriosiùs delectantur : Solis mediis, idest proficientibus ita jam melleas quasdam sorbitiunculas charitatis expertis, ut illis interim pro sui teneritudine contenti sint. Primus ergo cibus est *humiliiatis* [d] purgatorius cum amaritudine: secundus *charitatis*, consolatorius cum amaritudine : tertius *contemplationis*, solidus cum fortitudine . Bona tamen via humilitatis, quâ veritas inquiritur, charitas acquiritur, generationes sapientiæ participantur. Deniq; sicut finis legis est Christus,

d *Ibidem. num.* 5.

ſtus, ſic perfectio humilitatis eſt cognitio veritatis. Chriſtus cùm venit, attulit gratiam: veritas quibus innotuerit, dat charitatem. Innoteſcit autem humilibus: humilibus enim dat gratiam. Deniq; qui habet aures audiendi (e) audiat Chriſtum clamantem in templo: *Qui ſitit, veniat ad me & bibat*. Et: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Septem panes quibus reficiamini (f) iſti ſunt. *Primus* panis eſt verbum Dei, in quo vita hominis eſt, ſicut & ipſe Chriſtus teſtatur. *Secundus* panis eſt obedientia: quoniam *meus cibus eſt*, inquit, *ut faciam voluntatem ejus qui miſit me*. *Tertius* panis eſt meditatio ſancta, de qua ſcriptum eſt: *Cogitatio ſancta conſervabit te*. Et quæ alio in loco nominari videtur *panis vitæ & intellectus*, *Quartus* panis ſunt orantium lachrymæ. *Quintus* verò panis eſt pænitentiæ labor. Ne mireris quòd laborem aut lachrymas panes dixerim, niſi fortè excidit tibi quod in Propheta legiſti: *Cibabis nos pane lachrymarum*. Et in alio Pſalmo: *Labores*, inquit, *manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit*. *Sextus* panis eſt jucunda unanimitas ſocialis: panis in quam ex diverſis granis confectus, fermentatus utiquè Sapientiâ Dei. Porrò *ſeptimus* panis eſt Euchariſtia: quoniam *panis*, inquit, *quem ego do, caro mea eſt pro mundi vita*. Bonus paterfamilias (g) qui ſuorum domeſticorum curam gerit, maximè in diebus malis: ut alat eos in fame, cibans illos pane vitæ & intellectûs, & ſic nutriens ad vitam æternam. At paſcens ita puto nihilominùs paſcitur ipſe, & quidem

 dem

e *Epiſt.* 106. *nu.* 1. f *Ser.* 1. *in Dom.* 6. *poſt Pent. nu.* 4. g *Ser.* 71. *in Cant. nu.* 4.

dem escis quibus libenter vescitur profectibus nostris. Etenim gaudium Domini fortitudo nostra. Ita ergo & cùm pascit pascitur, (h) & cùm pascitur pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æquè spirituali profectu gaudens. Cibus ejus pœnitentia mea, & cibus ejus salus mea, cibus ejus ego ipse. An non cinerem tanquam panem manducat? Ego autem quia peccator sum, cinis sum, ut manducer ab eo. Mandor cùm arguor, glutior cùm instituor, decoquor cùm immutor, digeror cùm transformor, unior cùm conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quò arctiùs illi astringamur.

§. II.

Tollite (i) *jugum meum super vos*, ait *Dominus*. Acsi diceret: Non impono invitis, sed vos tollite si vultis. Ecce oleum (k) ad cujus præsentiam jugum vestræ captivitatis computrescet, sicut ait Esajas sanctus: *In illa die auferetur onus ejus de humero tuo, & jugum de collo tuo, & computrescet jugum à facie olei*. Quæ est ista dies, quod onus istud, quod jugum? Audi quod idem Propheta præmittit: *Suscitabit super eum Dominus* (scilicet super Regem Assiriorum) *flagellum supra plagam Madian in petra Oreb, & virgam suam super mare, & levabit eam in via Ægypti*. Flagellato itaque & percusso diabolo, qui est rex super omnes filios superbiæ: levavit Dominus virgam suam super mare, & levavit eam in via Ægy-

h *Ibidem num.* 5. i *Epist.* 11. *num.* 6. k *Ser. de Advent. Dom. num.* 3. *tom.* 6. *pag.* 621.

Ægypti. Mare eſt ſęculum, virga eſt Crux, via Ægypti eſt via illa lata & ſpacioſa quæ ducit ad mortem. Gratias tibi Domine Jeſu, qui exaltaſti virgam tuam ſuper mare, proſternens Cruci tuæ ſuperbiam ſæculi, & ſubiiciens ei principatus & poteſtates. Verè Domine, Crux tua premit fluctus ſæculi, ſedat tempeſtates perſecutionum, & tentationum procellas mitigat. Levaſti etiam eam in via Ægypti, ut obſtructâ illâ viâ latâ quæ ducit ad mortem, illam arctam viam & anguſtam oſtenderes, quæ ducit ad vitam. An neſcitis? An non ſentitis? An non experimini? Fervet in carne æſtus concupiſcentiæ, aliquando in mente ira deſævit, indignationis & amaritudinis verba prorumpunt, & adinſtar maris quod vehementer agitat ventus, omnia interiora hominis conturbantur: ſed levante ſuper hoc mare Crucem ſuam Jeſu, ſedantur omnia, omnia conquieſcunt. Meritò hac die (l) ideſt tempore gratiæ, tempore miſericordiæ, tempore quo Crux levatur, quo Chriſto ſubditur mundus, qno princeps mundi hujus eiicitur foras: hac inquam die, hoc tempore auferetur onus de humero veſtro. Quod onus? Legimus in Scripturis multa onerum genera. Nam ſanctus Eſajas undecim nobis onera prophetico ſermone deſcribit. 1. Onus Babylonis. 2. Onus Philiſtiim. 3. Onus Moab. 4. Onus Damaſci. 5. Onus Deſerti maris. 6. Onus Ægypti. 7. Onus Dama. Onus in Arabia. 9. Onus Vallis viſionis. 10. Onus Tyri. 11. Onus jumentorum Auſtri. Et quid eſt onus, niſi pondus quoddam deprimens animam, & ad terram inclinans: faciens eam ad inferio-

l Ibidem num. 4.

sa respicere, & negligere superiora? Tale nobis onus aliquando ex mundi provenit delectatione: & hoc est *Onus Babylonis*. Aliquando ex immundorum spirituum immissione: & hoc est *Onus Philistiim*. Aliquando ex naturali quadam & inevitabili necessitate: & hoc est *Onus Moab*. Aliquando ex tenebris ignorantiæ: & hoc est *Onus Ægypti*. Aliquando ex innata nobis infirmitate: & hoc est *Onus Damasci*. Aliquando ex malorum persecutione: & hoc est *Onus Deserti maris*. Aliquando ex occulta animi vexatione: & hoc est *Onus Dama*. Aliquando ex timore mortis: & hoc est *Onus in Arabia*. Aliquando ex vanitate quando proficimus: & hoc est *Onus Vallis visionis*. Aliquando ex angustia pro his quæ toleramus: & hoc est *Onus Tyri*. Aliquando ex charitate quando aliis prodesse desideramus: & hoc est *Onus jumentorum Austri*. An verò comparatum jumentis esse quis dubitet hominem (m) qui sibi juga emerit jumentorum: nisi quòd eò sanè ipsis quoque jumentis convincitur stolidior, & bestialior bestiis comprobatur, quòd juga necessitatis earum propriâ ipse subeat voluntate? Quod enim illis natura est, huic culpa: dum tanquam unus ex his quæ ratione carent, sine ratione degens & ipse, sub corporeis similiter sensibus incurvatur. Sed quid eum juga subisse causamur? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miserandæ, istud extremæ dementiæ est. Planè & in eo qui juga emit, contrarium fieri manifestum est. Quid enim juga emit, & juga boum (n) cui jugum suave offertur? Nam jugum Chri-

m *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 1. num. 2.* n *Ibidem cap. 2, num. 3.*

Christi, jugum hominis est, siquidem & Christus homo. Necmodò gratis tribuitur, sed & copiosa his qui tulerint illud, remuneratio est, ut à nemine non dico emi, sed gratis sustineri queat. Quid ergo miser pro jugo boum distrahis animam tuam, qui jugum Christi suscipiens emere poteras regnum Dei, mercari vitam, lucrifacere Christum? Nam sine jugo interim esse non potes homo, nimirùm qui natus es ad laborem: sed *grave jugum super omnes filios Adam*, utique qui sequuntur eum. Nam super eos qui Christum sequuntur, leve est & suave. Postremò ut cætera sileam, cùm sine jugo esse non possint: quale hoc ipsum est eligere potiùs quinque quàm unum? Quis enim potest servire quinque dominis, nedum quinque tyrannis, quinque prædonibus? Siquidem *oculus* meus deprædatur animam meam. An non sæpè aliud *gula* exigit, ad aliud pruritus *aurium* vocat? Sic & *odoratus* & *tactus* diversa imperant, interdum forsitan & adversa, dum uterque communem sibi gestit præripere servum, & trahit sua quemque voluptas. Vides excusationem hominis qui propterea Christum non sequitur, propterea se excusat à nuptiis, quòd juga boum emerit quinque? Quòd si eorum laborem & dolorem consideres (o) si numeres eorum juga qui variis serviunt vitiis morum, magis quàm corporum sensibus: erit profectò invenire jam homines, qui multò magis in labore hominum non sunt, sed longè ampliùs aliena ab homine flagella sustineant. Erit invenire ementes nonmodò quinque, sed plusquàm quinquaginta quinque, non planè jumentorum juga, sed dęmonum.

Con-

o *Ibidem num. 4.*

Contendunt *ambitio*, *& elatio cordis*: altera modum, altera foveam parat: volare altera jubet, repere monet altera, cùm neutrum profectò sit hominis. Quis enim es tu (ait *elatio*) quis verò ille, vel ille est, aut quæ domus patris eorum, ut eis in aliquo cedas, ut reverearis eos, ut aliquatenùs eis blandiaris? At bonus sermo bonum invenit locum (ait *ambitio*) & interdum quoque qui prodesse non potest, potest obesse: unde dissimula, primùm vinum bonum pone, donec veniat hora tua? *Avaritia* quoque & *appetitus* laudis sibi invicem adversantur, & quod hæc congregat, hic dispergit. Nec minùs contraria sunt ea, quæ *simulatio* & *pusillanimitas* suggerunt impudentiæ, impatientiæquè clamoribus: & est utraque labor & dolor & afflictio spiritûs. Hæc autem omnia (p) similiaquè ac dissimilia mala ex una radice pullularunt, propriæ scilicet voluntatis. Hujus enim sanguisugæ duæ sunt insatiabiles filiæ, clamantes: *Affer*, *affer*. Siquidem nec animus vanitate, nec voluptate corpus aliquando satiatur, ut scriptum est: *Non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu*. Fuge sanguisugam hanc, & omnia reliquisti. Hæc enim omnia trahit ad se propria voluntas. Pone hanc, & jugum tam importabile quàm multiplex abiecisti. Non est enim Dominus crudelis ad illam, non est tyrannus tam impius & inhumanus sic urgens servulum, & non parcens. Fatigatum magis instigat, subditum premit duriùs. Inquietum malum est, quòd spiritui semper incubãs inexcogitabilia meditatur. *O custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis?*

Nul-

(p) Ibidem num. 5.

Nullum mihi onus importabilius, nulla gravior sarcina est. Factus sum mihi talentum plumbi, & resedit iniquitas super illud. Sed audiam vocem solatii, audiam quid loquatur magni consilii Angelus.

§. III.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve, dicit Dominus. Matt. 11.

Laborantes ad refectionem invitat[q]ad requiem provocat oneratos. Non tamen interim onus subtrahit aut laborem, magis autem onere alio, alio labore commutat; sed onere levi, suavi jugo: in quibus requies ac refectio etsi minùs appareat, tamen invenitur. Grave onus iniquitas sedens super talentum plumbi. Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus gravatæ sunt super me.* Quod ergo onus Christi, quod onus leve? Ut quidem ego sentio, onus beneficiorum est. Dulce onus, sed ei qui sentit, & qui experitur. Alioquin si non invenias, si non advertas, grave omninò & periculosum. Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis si adhuc portat peccata sua, onus est grave: si jam fortè exoneratus est à peccatis, minùs quidem grave; sed si sanum sapiat, non minùs grande onus inveniet hanc ipsam quam diximus exonerationem. Onerat nos

q *Serm.* 15. *super Psalm.* 90. *nu.* 1.

nos cùm exonerat Deus, onerat beneficio cùm exonerat peccato. Vox onerati: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi*? Vox onerati: *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine*. Vox onerati: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Deum*. *Semper* (inquit) *timui*, sicut ante, sic post acceptam indulgentiam peccatorum. Et hoc miraculum [r] agit sermo Dei vivus & efficax: hoc illud Verbum per quod facta sunt omnia, benignissimè & potentissimè operatur: hoc denique facit *jugum Christi suave, & onus leve*. Libet admirari quàm leve sit onus Veritatis. Num verè leve est, quod portantem non gravat, sed levat? Quid eo levius onere, quod non solùm non onerat, sed & portat omnem cui portandum imponitur? Hoc onus potuit uterum gravidare Virginis, gravare non potuit. Hoc onus ipsa quibus se præbuit sustentandum senis Simeonis brachia sustentabat. Hoc etiam onus Paulum in gravi licet & corruptibili corpore positum rapiebat usque ád tertium cœlum. Quæram in rebus si quod fortè huic exoneranti oneri simile inveniamus. Occurrit mihi de pennis avium quod utcunque coaptem, quæ quodam videlicet singulari modo & corpulentiorem reddunt substantiam, & agiliorem. Mirum opus naturæ: unde grossescit materia, inde sarcina levigatur: & quantùm crescit in massa, tantùm decrescit in pondere. Hoc planè in pennis Christi oneris exprimit similitudinem, quod & ipsæ ferunt, à quibus feruntur. Proinde qui pro Christo laboribus fatigantur [s] qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab aliis illa-

r *Epist.72. num.2.* s *Serm.51. din.*

illata patienter ferunt: meritò isti portare Christum in humeris dicuntur, quibus & ab ipsa Veritate dicitur: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam*. O dulcis sarcina! [t] Hæc sarcina fratres mei, scilicet crux ipsa benedicta, bajulum suum non gravat, sed levat: non deprimit, sed extollit: non quassat, sed erigit, & portat portantem, ubi Christus est in gloria Patris. *Jugum itaque Christi suave est* [u] *& onus leve*. Sed quibus? Qui spiritu Dei aguntur. Qui sunt illi? Non servi carnis, sed filii Dei. Vultis cognoscere filios Dei? Qui spiritu facta carnis mortificant, quorum membra templum sunt Spiritus Sancti, quem à Deo acceperunt: ut jam non sint sui, nec sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit: empti videlicet precio magno pretiosi Sanguinis Christi. Unde & portantes eum & glorificantes in corpore suo, utique honorificant eum: quia non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus confitentur eum. Glorificate itaque & vos dilectissimi [x] & portate interim Christum in corpore vestro, onus delectabile, suave pondus, sarcinam salutarem. Etiamsi premere aliquando fortè videtur, etiamsi interdum latera tundit & flagellat recalcitrantem, etiamsi aliquando in camo & fræno maxillas constringit & coercet, omninò feliciter: esto ut jumentum. *Homo* (inquit Psalmista) *cùm in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis*. Quid enim tantoperè vel plangit Propheta, vel arguit in homine similitudinem jumentorum;

t *Serm. 11. in ult. Cæn. nu. 84. & 85.* u *Epist. 485. n. 4.* x *Serm. 7. super Psalm. 90. num. 3.*

rum ; præſertim qui in alio quodam loco de ſe loqui, & dicere Deo non ſine quadam congratulatione videtur : *Ut jumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum* ? Puto, imò non puto, ſed ſcio ſimilitudinem aliquam jumentorum homini commendari ; ſed planè non eam quæ non intelligendo, nec inſipientiæ ſed patientiæ imitatione conſiſtat. Neque enim ſuccenſentis ſimiliter, ſed ne plangentis quidem videretur vox ſi dixiſſet : Homo cùm ſub opere Dei eſſet, non recalcitravit, ut jumentum factus eſt apud eum. Quis enim non illi jumento plurimùm invideret, cujus in humili tergo ad commendationem ſuæ ineffabilis manſuetudinis dignatus eſt ſedere Salvator : ſi cum illius tam pretioſi oneris geſtatione intelligentiam quoque tam ſingularis habuiſſet honoris ? Ut jumentum igitur eſto, minimè tamen jumentum, patienter quidem ſuſtinens onus, ſed honorem intelligens ; ſapienter & delectabiliter cogitans tam ipſius oneris qualitatem, quàm propriam utilitatem. Id quidem neceſsè : [y] nam ſub lingua ejus mel & lac, qui juxta Prophetam *laborem fingit in præcepto*. Miraris fingere Veritatem, nam mirari licet, dubitare non licet. Si & alterum teſtem quæris, lege in Evangelio, quia *finxit ſe longiùs ire*. Quidni figmentum figmento exhibeat ? Siquidem ipſe novit figmentum noſtrum, utique laboris impatiens, dilationem non ſuſtinens, fragile ad utrumque. Piè ergo providit, ut haberet pietas promiſſionem vitæ ejus quæ nunc eſt, & futuræ ; nec laborem verum imponeret, ſed magis fingeret in præcepto. Audi quomodò laborem fingere ipſe ſe prodat : *Tollite jugum meum*

y *Serm. 97. div. num. 1.*

meum super vos , & invenietis requiem animabus vestris . Jugum enim meum suave est, & onus meum leve . Quomodò non fictus labor , ubi non labor,sed requies invenitur ?

CAPUT V.

De vera requie animarum nostrarum , quæ invenitur à portantibus jugum Christi .

1. *Ostenditur, sub jugo Christi esse veram requiem & pacem . Agitur de duplici pace , vera , & falsa : una est Christi, altera mundi . Pacis nomine intelligitur charitas Christi .* 2. *Ostenditur, Christum non solùm nos invitare ad tollendum jugum suum , sed etiam ad discendam suam humilitatem . Agitur de duplici humilitate, quarum unam parit veritas , alteram format charitas .* 3. *Docemur* exemplo *& doctrinâ Christi , ut eius sectemur humilitatem , per eamquè tendamus ad Deum . Agitur de duplici humilitate , quarum una est cognitionis , altera affectionis : nec non de duplici superbia , ut ex opposito sibi vitio appareat decor humilitatis .*

§. I.

Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris , ait Dominus . Matt. 11.

NOn impono invitis [a] sed vos tollite si vultis. Alioquin non requiem, sed laborem invenietis

a *Tract. de diligen. Deo cap. 14. nu.37.*

tis animabus vestris. Proinde consensum nostrum necesse est divinæ subiicere voluntati [b] si pacem æternam, & pacem desideramus habere præsentem, sicut scriptum est: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis*. Qualem pacem [c] dat mundus? Pacem falsam, pacem fictam, pacem sophisticam, pacem palliatam. Pax est vinculum amoris, & indissolubilis compago charitatis. Sed quid amat mundus? Prorsùs vtique nihil. Nihil amat, nihil diligit, cuncta odit, cuncta perimit & occidit. Ab egressu propriæ matris uteri usque ad ingressum ventris omnium matris, quid habet homo miser à mundo? Famem, sitim, nuditatem, frigus crucians, scabiem cutis, dolorem capitis, chiragram in manibus, podagram in pedibus, morbum in liene, morbum in jecore; undique miseriam intùs & extrà. Foris illum interficit gladius, & domi mors similis est: ad ultimum morte sæva cunctos prosternit, & deiicit. Ecce qualis est amor mundi. Et tamen miseri homines mundi fallaciam non attendentes, odientem diligunt, & sævo ejus gladio spontè colla submittunt. Isti miseri sunt sine consilio, sed utinam saparent & intelligerent, & his quæ ventura sunt in novissimis temporibus, maturè providerent: profectò mundum odio haberent, nec diligerent. Dicitur etiam aliter mundus, scilicet rerum transeuntium amatores. Sed qualis sit pax & concordia inter illos, sapiens quisque advertere facilè potest. Igitur spretâ hujus mundi pace & concordia, ad pacem Domini nostri Jesu Christi redeamus, quam ejus dilectionem

nem

b *Serm. 26. div. num. 4.* c *Serm. 10. in ult. Cœna num. 71.*

nem esse & credere, quâ dilexit nos & lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo, videtur non esse absurdum. Hæc est illa dilectio, quâ Deus mundum sic dilexit, ut se mundo hominem daret: ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam. Hanc pacem scilicet charitatem Discipulis suis reliquit, cùm Animam suam pro illorum salute dedit. Hanc pacem nobis reliquit, sicut Beatus Petrus Apostolus asserit dicens: *Christus passus est pro nobis, relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus*. Et ad hanc charitatem alibi hortatur, ubi ait: *Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini*. Hanc pacem nobis moriendo reliquit, aliam pacem nobis resurgendo donavit. Prima nos liberat à peccato: secunda nos reconciliat Domino. Prima nobis peccata dimittit: secunda nos ad gaudia paradisi perducit. Primam nobis dedit moriens in Cruce: secundam nobis dabit in æternitate regnans cum Patre. Prima fuit in dolore, secunda erit in gaudio & exultatione. Prima lachrymosa, altera gloriosa. Prima est in miseria, secunda erit in gloria. In prima sumus flentes pro Christo, in secunda erimus gaudentes cum Christo. Sed quomodò inquis [d] possunt hæc fieri? Nempè hoc est quod paulò ante commemoravi: *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem*. Mira novitas, sed ejus qui nova omnia facit. Jugum tollens invenit requiem, relinquens omnia Centuplum habet. Noverat hoc & ille nimirùm homo secundùm cor Dei, qui ei loquebatur in Psalmo: *Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fingis labo-*

d *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 18. num. 59 & 62.*

rem in præcepto? An non fictus in præcepto labor, onus leve, suave jugum, crux inuncta? Hujus enim rei sacramentum est, quòd in dedicatione Ecclesiarum depictas in parietate cruces oleo Sancto Pontifex linit. Sic & olim quidem Abrahæ dictum est: *Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres mihi eum in holocaustum*. Labor fictus est in præcepto. Oblatus siquidem Isaac, sanctificatus est, non mactatus. Et tu igitur si vocem Domini audieris intùs in animo, & dicatur tibi ut offeras Isaac, & tuum quodcunque est gaudium immoles Deo, (interpretatur enim Isaac gaudium seu risus) fideliter & constanter obedire ne timeas. Nimirùm etsi rem grandem tibi dicit Propheta, facere debes, & ob temperandum est ei per omnia, etiamsi oportuerit ipsum Isaac jugulari. Nunc autem quidquid affectio propria judicet, securus esto, non Isaac, sed aries morietur: non peribit tibi lætitia, sed contumacia, cujus utique cornua vepribus hærent, & sine punctionibus anxietatis esse non potest. Tentat enim te Dominus Deus tuus, nec mactabitur Isaac ut opinaris, vivens vivet, sed elevatus est utique super ligna, ut in sublime gaudeas: nec in carne propria, sed in cruce Domini glorieris, per quem nimirùm crucifixus & ipse es, sed crucifixus mundo, nam ei vivis. Hæc est nimirùm conversatio perfectorum, hæc sanctorum vita, hæc gratia spiritualis. Denique habes ex verbis Sapientis [e] vanitatem & afflictionem spiritûs. Apponit Veritas *tertium*, scilicet *servitutem*. *Omnes*, inquit, *qui facit peccatum, servus est peccati*. Conjungantur autem hæc tria, vanitas, servi-

e *Lib. 3. de amore Dei cap. 1 2. n. 45.*

ſervitus, & afflictio ſpiritûs: ubi ergo quies ubi ſabbatum? Nonne verbum legis eſt, nullum peccatum facies in eo? Quis eſt qui peccatum non fecit? Dixit rex David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea*. Quis ergo nos liberabbit à jugo veteri & ſervitute peccati? Ille de quo Veritas in Evangelio dicit: *Si Filius vos liberaverit, verè liberi eritis*. Ipſe nos ad ſabbatum invitans: *Venite*, inquit, *ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Ecce refectio quaſi ſabbati præparatio. Audiamus & ſabbatum: *Tollite jugum meum ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris*. Ecce ſabbatum, ecce quieta tranquillitas. *Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve*. Quantò enim benignior [f] & dulcior eſt Divina clementia quolibet homine, tantò ſuavius eſſe manifeſtum eſt jugum ejus cæteris omnibus. Jugum hoc non premit [g] ſed erigit: pennas habet quibus evolet, non pennas quibus aliquos gravet. Illud jugum charitas eſt Dei, proximiquè dilectio: hîc requieſcitur, hîc ſabbatizatur, hîc ab omni opere ſervili vacatur. Nimirùm charitas non agit perperam, non cogitat malum: ſed & dilectio proximi malum non operatur. Vides ô Chriſtiane ſabbatum ubi ſit? Inde etſi aliqua peccati ſurreptitio ex aliqua infirmitate contingat, non perit ſabbati feriatio: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Videamus aliquos [h] qui cùm ſuaviter reſpirare deberent ſub jugo & onere tam ſuavi & tam levi, ſub utroque laborant & murmu-

f *Ser. 26. div. n. 4.* g *Lib. 3. de amore Dei cap. 12. n. 45.* h *Ibidem, n. 46.*

ra respicere, & negligere superiora? Tale nobis onus aliquando ex mundi provenit delectatione: & hoc est *Onus Babylonis*. Aliquando ex immundorum spirituum immissione: & hoc est *Onus Philistiim*. Aliquando ex naturali quadam & inevitabili necessitate: & hoc est *Onus Moab*. Aliquando ex tenebris ignorantiæ: & hoc est *Onus Ægypti*. Aliquando ex innata nobis infirmitate: & hoc est *Onus Damasci*. Aliquando ex malorum persecutione: & hoc est *Onus Deserti maris*. Aliquando ex occulta animi vexatione: & hoc est *Onus Dama*. Aliquando ex timore mortis: & hoc est *Onus in Arabia*. Aliquando ex vanitate quando proficimus: & hoc est *Onus Vallis visionis*. Aliquando ex angustia pro his quæ toleramus: & hoc est *Onus Tyri*. Aliquando ex charitate quando aliis prodesse desideramus: & hoc est *Onus jumentorum Austri*. An verò comparatum jumentis esse quis dubitet hominem (m) qui sibi juga emerit jumentorum: nisi quòd eò sanè ipsis quoque jumentis convincitur stolidior, & bestialior bestiis comprobatur, quòd juga necessitatis earum propriâ ipse subeat voluntate? Quod enim illis natura est, huic culpa: dum tanquam unus ex his quæ ratione carent, sine ratione degens & ipse, sub corporeis similiter sensibus incurvatur. Sed quid eum juga subisse causamur? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miserandæ, istud extremæ dementiæ est. Planè & in eo qui juga emit, contrarium fieri manifestum est. Quid enim juga emit, & juga boum (n) cui jugum suave offertur? Nam jugum Chri-

m *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 1. num. 2.* n *Ibidem cap. 2. num. 3.*

Christi, jugum hominis est, siquidem & Christus homo. Necmodò gratis tribuitur, sed & copiosa his qui tulerint illud, remuneratio est, ut à nemine non dico emi, sed gratis sustineri queat. Quid ergo miser pro jugo boum distrahis animam tuam, qui jugum Christi suscipiens emere poteras regnum Dei, mercari vitam, lucrifacere Christum? Nam sine jugo interim esse non potes homo, nimirùm qui natus es ad laborem: sed *grave jugum super omnes filios Adam*, utique qui sequuntur eum. Nam super eos qui Christum sequuntur, leve est & suave. Postremò ut cætera sileam, cùm sine jugo esse non possint: quale hoc ipsum est eligere potiùs quinque quàm unum? Quis enim potest servire quinque dominis, nedum quinque tyrannis, quinque prædonibus? Siquidem *oculus* meus deprædatur animam meam. An non sæpè aliud *gula* exigit, ad aliud pruritus *aurium* vocat? Sic & *odoratus* & *tactus* diversa imperant, interdum forsitan & adversa, dum uterque communem sibi gestit præripere servum, & trahit sua quemque voluptas. Vides excusationem hominis qui propterea Christum non sequitur, propterea se excusat à nuptiis, quòd juga boum emerit quinque? Quòd si eorum laborem & dolorem consideres (o) si numeres eorum juga qui variis serviunt vitiis morum, magis quàm corporum sensibus: erit profectò invenire jam homines, qui multò magis in labore hominum non sunt, sed longè amplius aliena ab homine flagella sustineant. Erit invenire ementes nonmodò quinque, sed plusquàm quinquaginta quinque, non planè jumentorum juga, sed dęmonum. Con-

o Ibidem num. 4.

Contendunt *ambitio*, *& elatio cordis*: altera modum, altera foveam parat: volare altera jubet, repere monet altera, cùm neutrum profectò sit hominis. Quis enim es tu (ait *elatio*) quis verò ille, vel ille est, aut quæ domus patris eorum, ut eis in aliquo cedas, ut verearis eos, ut aliquatenùs eis blandiaris? At bonus sermo bonum invenit locum (ait *ambitio*)& interdum quoque qui prodesse non potest, potest obesse:unde dissimula,primùm vinum bonum pone, donec veniat hora tua? *Avaritia* quoque & *appetitus* laudis sibi invicem adversantur, & quod hæc congregat, hic dispergit. Nec minùs contraria sunt ea, quæ *simulatio* & *pusillanimitas* suggerunt impudentiæ,impatientiæquè clamoribus: & est utraque labor & dolor & afflictio spiritûs. Hæc autem omnia (p) similiaquè ac dissimilia mala ex una radice pullularunt, propriæ scilicet voluntatis. Hujus enim sanguisugæ duæ sunt insatiabiles filiæ, clamantes: *Affer*, *affer*. Siquidem nec animus vanitate, nec voluptate corpus aliquando satiatur, ut scriptum est: *Non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu*. Fuge sanguisugam hanc, & omnia reliquisti. Hæc enim omnia trahit ad se propria voluntas. Pone hanc, & jugum tam importabile quàm multiplex abiecisti. Non est enim Dominus crudelis ad illam, non est tyrannus tam impius & inhumanus sic urgens servulum, & non parcens. Fatigatum magis instigat, subditum premit duriùs. Inquietum malum est, quòd spiritui semper incubās inexcogitabilia meditatur. O *custos hominum, quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis?*

Nul-

(p) *Ibidem num. 5.*

Nullum mihi onus importabilius, nulla gravior sarcina est. Factus sum mihi talentum plumbi, & resedit iniquitas super illud. Sed audiam vocem solatii, audiam quid loquatur magni consilii Angelus.

§. III.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam. Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve, dicit Dominus. Matt. 11.

Laborantes ad refectionem invitat[q]ad requiem provocat oneratos. Non tamen interim onus subtrahit aut laborem, magis autem onere alio, alio labore commutat; sed onere levi, suavi jugo: in quibus requies ac refectio etsi minùs appareat, tamen invenitur. Grave onus iniquitas sedens super talentum plumbi. Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus gravatæ sunt super me.* Quod ergo onus Christi, quod onus leve? Ut quidem ego sentio, onus beneficiorum est. Dulce onus, sed ei qui sentit, & qui experitur. Alioquin si non invenias, si non advertas, grave omninò & periculosum. Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis si adhuc portat peccata sua, onus est grave: si jam fortè exoneratus est à peccatis, minùs quidem grave; sed si sanum sapiat, non minùs grande onus inveniet hanc ipsam quam diximus exonerationem. Onerat

nos

q *Serm. 15. Super Psalm. 90. nu. 1.*

nos cùm exonerat Deus, onerat beneficio cùm exonerat peccato. Vox onerati: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Vox onerati: *Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.* Vox onerati: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Deum. Semper* (inquit) *timui*, sicut ante, sic post acceptam indulgentiam peccatorum. Et hoc miraculum [r] agit sermo Dei vivus & efficax: hoc illud Verbum per quod facta sunt omnia, benignissimè & potentissimè operatur: hoc denique facit *jugum Christi suave, & onus leve.* Libet admirari quàm leve sit onus Veritatis. Num verè leve est, quod portantem non gravat, sed levat? Quid eo levius onere, quod non solùm non onerat, sed & portat omnem cui portandum imponitur? Hoc onus potuit uterum gravidare Virginis, gravare non potuit. Hoc onus ipsa quibus se præbuit sustentandum senis Simeonis brachia sustentabat. Hoc etiam onus Paulum in gravi licet & corruptibili corpore positum rapiebat usque ád tertium cœlum. Quæram in rebus si quod fortè huic exoneranti oneri simile inveniamus. Occurrit mihi de pennis avium quod utcunque coaptem, quæ quodam videlicet singulari modo & corpulentiorem reddunt substantiam, & agiliorem. Mirum opus naturæ: unde grossescit materia, inde sarcina levigatur: & quantùm crescit in massa, tantùm decrescit in pondere. Hoc planè in pennis Christi oneris exprimit similitudinem, quod & ipsæ ferunt, à quibus feruntur. Proinde qui pro Christo laboribus fatigantur [s] qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab aliis illa-

r *Epist.* 72. *num.* 2. s *Serm.* 51. *din.*

illata patienter ferunt: meritò isti portare Christum in humeris dicuntur, quibus & ab ipsa Veritate dicitur: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam*. O dulcis sarcina! [t] Hæc sarcina fratres mei, scilicet crux ipsa benedicta, bajulum suum non gravat, sed levat: non deprimit, sed extollit: non quassat, sed erigit, & portat portantem, ubi Christus est in gloria Patris. *Jugum itaque Christi suave est* [u] *& onus leve*. Sed quibus? Qui spiritu Dei aguntur. Qui sunt illi? Non servi carnis, sed filii Dei. Vultis cognoscere filios Dei? Qui spiritu facta carnis mortificant, quorum membra templum sunt Spiritus Sancti, quem à Deo acceperunt: ut jam non sint sui, nec sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit: empti videlicet precio magno pretiosi Sanguinis Christi. Unde & portantes eum & glorificantes in corpore suo, utique honorificant eum: quia non solùm coram Deo, sed etiam coram hominibus confitentur eum. Glorificate itaque & vos dilectissimi [x] & portate interim Christum in corpore vestro, onus delectabile, suave pondus, sarcinam salutarem. Etiamsi premere aliquando fortè videtur, etiamsi interdum latera tundit & flagellat recalcitrantem, etiamsi aliquando in camo & fræno maxillas constringit & coercet, omninò feliciter: esto ut jumentum. *Homo* (inquit Psalmista) *cùm in honore esset non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis*. Quid enim tantoperè vel plangit Propheta, vel arguit in homine similitudinem jumentorum;

t *Serm. 11. in ult. Cœn. nu. 84. & 85.* u *Epist. 485. n. 4.* x *Serm. 7. super Psalm. 90. num. 3.*

rum ; præsertim qui in alio quodam loco de se loqui, & dicere Deo non sine quadam congratulatione videtur : *Ut jumentum factus sum apud te, & ego semper tecum*? Puto, imò non puto, sed scio similitudinem aliquam jumentorum homini commendari ; sed planè non eam quæ non intelligendo, nec insipientiæ sed patientiæ imitatione consistat. Neque enim succensentis similiter, sed ne plangentis quidem videretur vox si dixisset : Homo cùm sub onere Dei esset, non recalcitravit, ut jumentum factus est apud eum. Quis enim non illi jumento plurimùm invideret, cujus in humili tergo ad commendationem suæ ineffabilis mansuetudinis dignatus est sedere Salvator : si cum illius tam pretiosi oneris gestatione intelligentiam quoque tam singularis habuisset honoris? Ut jumentum igitur esto, minimè tamen jumentum, patienter quidem sustinens onus, sed honorem intelligens ; sapienter & delectabiliter cogitans tam ipsius oneris qualitatem, quàm propriam utilitatem. Id quidem necesse: [y] nam sub lingua ejus mel & lac, qui juxta Prophetam *laborem fingit in præcepto*. Miraris fingere Veritatem, nam mirari licet, dubitare non licet. Si & alterum testem quæris, lege in Evangelio, quia *finxit se longiùs ire*. Quidni figmentum figmento exhibeat? Siquidem ipse novit figmentum nostrum, utique laboris impatiens, dilationem non sustinens, fragile ad utrumque. Piè ergo providit, ut haberet pietas promissionem vitæ ejus quæ nunc est, & futuræ ; nec laborem verum imponeret, sed magis fingeret in præcepto. Audi quomodò laborem fingere ipse se prodat : *Tollite jugum meum*

y *Serm. 97. div. num. 1.*

meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Quomodò non fictus labor, ubi non labor, sed requies invenitur?

CAPUT V.

De vera requie animarum nostrarum, quæ invenitur à portantibus jugum Christi.

1. *Ostenditur, sub jugo Christi esse veram requiem & pacem. Agitur de duplici pace, vera, & falsa: una est Christi, altera mundi. Pacis nomine intelligitur charitas Christi.* 2. *Ostenditur, Christum non solùm nos invitare ad tollendum jugum suum, sed etiam ad discendam suam humilitatem. Agitur de duplici humilitate, quarum unam parit veritas, alteram format charitas.* 3. *Docemur exemplo & doctrinâ Christi, ut eius sectemur humilitatem, per eamquè tendamus ad Deum. Agitur de duplici humilitate, quarum una est cognitionis, altera affectionis: nec non de duplici superbia, ut ex opposito sibi vitio appareat decor humilitatis.*

§. I.

Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris, ait Dominus. Matt. 11.

NOn impono invitis [a] sed vos tollite si vultis. Alioquin non requiem, sed laborem invenietis

a *Tract. de diligen. Deo cap. 14. nu. 37.*

tis animabus vestris. Proinde consensum nostrum necesse est divinæ subiicere voluntati [b] si pacem æternam, & pacem desideramus habere præsentem, sicut scriptum est: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis*. Qualem pacem [c] dat mnndus? Pacem falsam, pacem fictam, pacem sophisticam, pacem palliatam. Pax est vinculum amoris, & indissolubilis compago charitatis. Sed quid amat mundus? Prorsùs vtique nihil. Nihil amat, nihil diligit, cuncta odit, cuncta perimit & occidit. Ab egressu propriæ matris uteri usque ad ingressum ventris omnium matris, quid habet homo miser à mundo? Famem, sitim, nuditatem, frigus crucians, scabiem cutis, dolorem capitis, chiragram in manibus, podagram in pedibus, morbum in liene, morbum in jecore; undique miseriam intùs & extrà. Foris illum interficit gladius, & domi mors similis est: ad ultimum morte sæva cunctos prosternit, & deiicit. Ecce qualis est amor mundi. Et tamen miseri homines mundi fallaciam non attendentes, odientem diligunt, & sævo ejus gladio spontè colla submittunt. Isti miseri sunt sine consilio, sed utinam saparent & intelligerent, & his quæ ventura sunt in novissimis temporibus, maturè providerent: profectò mundum odio haberent, nec diligerent. Dicitur etiam aliter mundus, scilicet rerum transeuntium amatores. Sed qualis sit pax & concordia inter illos, sapiens quisque advertere facilè potest. Igitur spretâ hujus mundi pace & concordia, ad pacem Domini nostri Jesu Christi redeamus, quam ejus dilectionem

b *Serm. 26. diu. num. 4.* c *Serm. 10. in ult. Cœna num. 71.*

nem esse & credere, quâ dilexit nos & lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo, videtur non esse absurdum. Hæc est illa dilectio, quâ Deus mundum sic dilexit, ut se mundo hominem daret: ut omnis qui credit in illum non pereat, sed habeat vitam æternam. Hanc pacem scilicet charitatem Discipulis suis reliquit, cùm Animam suam pro illorum salute dedit. Hanc pacem nobis reliquit, sicut Beatus Petrus Apostolus asserit dicens: *Christus passus est pro nobis, relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus*. Et ad hanc charitatem alibi hortatur, ubi ait: *Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini*. Hanc pacem nobis moriendo reliquit, aliam pacem nobis resurgendo donavit. Prima nos liberat à peccato: secunda nos reconciliat Domino. Prima nobis peccata dimittit: secunda nos ad gaudia paradisi perducit. Primam nobis dedit moriens in Cruce: secundam nobis dabit in æternitate regnans cum Patre. Prima fuit in dolore, secunda erit in gaudio & exultatione. Prima lachrymosa, altera gloriosa. Prima est in miseria, secunda erit in gloria. In prima sumus flentes pro Christo, in secunda erimus gaudentes cum Christo. Sed quomodò inquis [d] possunt hæc fieri? Nempè hoc est quod paulò ante commemoravi: *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem*. Mira novitas, sed ejus qui nova omnia facit. Jugum tollens invenit requiem, relinquens omnia Centuplum habet. Noverat hoc & ille nimirùm homo secundùm cor Dei, qui ei loquebatur in Psalmo: *Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fingis labo-*

d *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap.* [illegible] *num.* 59 *&* 62.

rem in præcepto? An non fictus in præcepto labor, onus leve, suave jugum, crux inuncta? Hujus enim rei sacramentum est, quòd in dedicatione Ecclesiarum depictas in parietate cruces oleo Sancto Pontifex linit. Sic & olim quidem Abrahæ dictum est: *Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres mihi eum in holocaustum.* Labor fictus est in præcepto. Oblatus siquidem Isaac, sanctificatus est, non mactatus. Et tu igitur si vocem Domini audieris intùs in animo, & dicatur tibi ut offeras Isaac, & tuum quodcunque est gaudium immoles Deo, (interpretatur enim Isaac gaudium seu risus) fideliter & constanter obedire ne timeas. Nimirùm etsi rem grandem tibi dicit Propheta, facere debes, & ob temperandum est ei per omnia, etiamsi oportuerit ipsum Isaac jugulari. Nunc autem quidquid affectio propria judicet, securus esto, non Isaac, sed aries morietur: non peribit tibi lætitia, sed contumacia, cujus utique cornua vepribus hærent, & sine punctionibus anxietatis esse non potest. Tentat enim te Dominus Deus tuus, nec mactabitur Isaac ut opinaris, vivens vivet, sed elevatus est utique super ligna, ut in sublime gaudeas: nec in carne propria, sed in cruce Domini glorieris, per quem nimirùm crucifixus & ipse es, sed crucifixus mundo, nam ei vivis. Hæc est nimirùm conversatio perfectorum, hæc sanctorum vita, hæc gratia spiritualis. Denique habes ex verbis Sapientis [e] vanitatem & afflictionem spiritûs. Apponit Veritas *tertium*, scilicet *servitutem*. *Omnes*, inquit, *qui facit peccatum, servus est peccati.* Conjungantur autem hæc tria, vanitas, servi-

e *Lib.3. de amore Dei cap.[illegible] 2.n.45.*

ſervitus, & afflictio ſpiritûs: ubi ergo quies ubi ſabbatum? Nonne verbum legis eſt, nullum peccatum facies in eo? Quis eſt qui peccatum non fecit? Dixit rex David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea*. Quis ergo nos liberabbit à jugo veteri & ſervitute peccati? Ille de quo Veritas in Evangelio dicit: *Si Filius vos liberaverit, verè liberi eritis*. Ipſe nos ad ſabbatum invitans: *Venite*, inquit, *ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos*. Ecce refectio quaſi ſabbati præparatio. Audiamus & ſabbatum: *Tollite jugum meum ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris*. Ecce ſabbatum, ecce quieta tranquillitas. *Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve*. Quantò enim benignior [f] & dulcior eſt Divina clementia quolibet homine, tantò ſuavius eſſe manifeſtum eſt jugum ejus cæteris omnibus. Jugum hoc non premit [g] ſed erigit: pennas habet quibus evolet, non pennas quibus aliquos gravet. Illud jugum charitas eſt Dei, proximiquè dilectio: hîc requieſcitur, hîc ſabbatizatur, hîc ab omni opere ſervili vacatur. Nimirùm charitas non agit perperam, non cogitat malum: ſed & dilectio proximi malum non operatur. Vides ô Chriſtiane ſabbatum ubi ſit? Inde etſi aliqua peccati ſurreptitio ex aliqua infirmitate contingat, non perit ſabbati feriatio: quia charitas operit multitudinem peccatorum. Videamus aliquos [h] qui cùm ſuaviter reſpirare deberent ſub jugo & onere tam ſuavi & tam levi, ſub utroque laborant & murmu-

f *Ser. 26. div. n. 4.* g *Lib. 3. de amore Dei cap. 12. n. 45.* h *Ibidem, n. 46.*

rant. Ad jugum utique mundi pertinet quòd curis æstuant, quòd inflammantur odiis, quòd torquentur invidiâ. Hoc jugum cupiditatis est, & onus sæculi grave. Jugum autem Domini suave est & onus leve. Et quid suavius homini, quid jucundius, quàm mundum contemnere, & se reputare sæculo celsiorẽ, atque in bonæ conscientiæ vertice consistentem; & mundum habere sub pedibus, nihil in eo videre quod appetat, nullum cui invideat, quem metuat, nihil mali esse quod ab aliquo sibi possit inferri: & in illam hæreditatem immarcescibilem, incontaminatam & incorruptam, conservatam in cælis, oculos dirigendo, fallaces divitias & honores perniciosos, & damnabiles delicias conculcare? Quid quæso desiderabilius est, & quid tranquillius, quàm suam animam sic stabilire, ut nullis motibus carnalis concupiscentiæ agitetur? Carnem rore pudicitiæ tepescentem compellet ancillari, ut eam ad exercitium militiæ spiritualis promptissimam habeat adjutricem. Quid præterea ita Divinæ tranquillitatis imaginem gerit, quàm anima, quæ sic ad omnium injuriarum tolerantiam se obfirmat, ut eam contumeliæ illatæ non moveant, & mentem ejus à statu suo nullæ comminationum aut injuriarum machinæ deiiciant? Amicum & inimicum eodem oculo intueri, nonne similis est ei, qui facit Solem suum oriri super justos & malos? Quid, cùm omnia circa eum mutabiliter fiant, nulla est in corde ejus mutatio?

Tol-

§. II.

Tollite jugum meum super vos: & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, ait Dominus. Matt. 11.

Videamus [i] quantùm in se hanc humilitatis virtutem omnium virtutum Dominus commendavit. Primò verba ejus attendentes, ubi ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris.* Quid est Magister bone, optime Jesu? Numquid ad hoc redacti sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ in te reconditi, ut hoc singulariter doceas, *quia mitis & humilis corde?* Non doces, ut cæli discantur fabricari, fieri miracula, mortui suscitari, & cætera hujusmodi: sed, *quia mitis sum & humilis corde*: Numquid tam magnum est quod est paruum? Utique. Quia per hoc invenitur requies animabus. Quæ enim alia est causa omnis laboris & certaminis nostri, nisi ut inveniamus requiem animabus nostris? Brevis doctrina, brevis via demonstrata est. Disce ô homo hanc à Domino Jesu, qui mitis est & humilis corde: id est, vide & quantùm & quare humilitatus fuit ille, qui est Excelsus super omnes gentes Dominus, & super cælos gloria ejus: & disce etiam quia tu es lutum & cinis, & sic invenies requiem animæ tuæ. Sed nota quod ait: *Humilis corde.* Non enim ficta humilitate placatur ille qui est humilis corde, sed humilitate vera. Humilitate cordis delectatur ille qui intue-

i *Tract. de vite myst. cap. 17 n. 69.*

tuetur cor, quia in humilium cordibus requiescit. Quærit enim corda humiliũ, quæ elevet: non tumida, à quibus resiliat. Proinde & ego huic animæ [k] in omnibus me profiteor debitorem, huic me ministrum seruum tanquam dignissimæ Domini mei sponsæ, & quæ revera dicere possit: *Cùm esset Rex in accubitu suo nardus mea debit odorem suum*. Bonus humilitatis odor, qui de hac valle plorationis ascendens, perfusis circumquaque vicinis regionibus, ipsum quoque regium accubitum grata suavitate respergat. Est nardus humilis herba, quam & calidę ferunt esse naturæ, hi qui herbarum vires curiosiùs explorarunt: & ideo per hanc videor mihi non inconvenienter hoc loco virtutem humilitatis accipere, sed quæ sancti amoris vaporibus flagret. Quod propterea sanè dico, quoniam est humilitas quam nobis veritas parit, & non habet calorem: & est humilitas quam charitas format, & inflammat. Atque hæc quidem in affectu, illa in cognitione consistit. Etenim tu si temetipsum intùs ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias, & sine palpatione dijudices; non dubito quin humilieris & tu in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui, quamvis necdum fortassè id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minimè adhuc de amoris infusione. Nam si veritatis ipsius, quæ te tibi veraciter atque salubriter demonstravit, sicut splendore illuminatus ita & affectus amore fuisses; voluisses proculdubio (quod in te est) eandem de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te veritatem habere cognoscis.

k *Ser. 42. in Cant. num. 5. & 6.*

ſcis. Sanè quod in te eſſe dixerim, quoniam plerumque non expedit innoteſcere omnibus omnia quæ nos ſcimus de nobis, atque ipſa veritatis charitate & charitatis veritate vetamur palàm fieri velle quod noceat agnoſcenti. Alioquin ſi privato amore tentus detines pariter intra te judicium veritatis incluſum, cui dubium eſt minùs te veritatem diligére, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Vides igitur non eſſe idipſum (l) hominem de ſeipſo non altum jam ſapere, veritatis lumine redargutum: & humilibus ſpontè conſentire, munere charitatis adjutum. Illud enim neceſſitatis eſt, hoc voluntatis. *Chriſtus Jeſus cùm in forma Dei eſſet, ſemetipſum exinanivit* (inquit Apoſtolus) *formam ſervi accipiens*, & formam humilitatis tradens. Ipſe ſe exinanivit, ipſe ſe humiliavit, non neceſſitate judicii, ſed noſtri charitate. Poterat nimirùm vilem ſe & contemptibilem demonſtrare, ſed planè non reputare, quoniam ſciebat ſeipſum. Voluntate proinde humilis fuit, & non judicio, qui talem ſe obtulit qualem eſſe neſcivit: magis autem placuit minimum reputari, qui ſe Summum non ignorabat. Denique ait: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde*. Corde dixit, cordis affectu, ideſt voluntate. Itaque neceſſitatem excluſit, qui voluntatem confeſſus eſt. Non enim quomodo ego vel tu invenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam ſuppliciis, dignos plagis: non inquam ita & Chriſtus. Quæ tamen omnia expertus eſt, quia voluit tanquam humilis corde: humilis videlicet illa

 humi-

l Ibidem. n. 7.

humilitate, quam cordis suasit affectio, non quam extoriit discussio veritatis. Propterea dixi hanc voluntariæ humilitatis speciem (m) non redargutione veritatis, sed charitatis intra nos infusione creari: quia cordis est, quia affectionis, quia voluntatis. An verò rectè, tu judica. Itemquè etiam hoc tuo æquè examinetur judicio, dignene eandem Domino assignaverim, quem charitate constat exinanitum, charitate minoratum ab Angelis, charitate Parentibus subditum, charitate Baptistæ manibus inclinatum, charitate carnis infirma passum, charitate postremò morti obnoxium, Cruce inglorium extitisse. Sed & hoc unum adhuc tui sit considerare arbitris, rectène etiam hanc ipsam humilitatem ita charitate calentem, herba humili & calida id est nardo putaverim designatam. Et si ita cuncta probaveris (probabis enim rationi manifestissimæ acquiescens, tunc si jam apud teipsum humiliatus es necessaria illa humilitate, quam scrutans corda & renes Veritas sensibus ingerit animæ vigilantis) adhibe voluntatem, & fac de necessitate virtutem, quoniam nulla est virtus sine convenientia voluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis alter apparere foris, quàm te invenis intùs. Alioquin time ne de teipso legas: *Quoniam dolosè egit in conspectu ejus, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. Pondus* (inquit Sapiens) *& pondus abominatio est apud Deum*. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud teipsum veritatis trutinâ ponderatus, & foris alterius precii mentiens, majori te pondere vendis nobis quàm ab ipsa accepisti? Time Deum, & noli hanc rem pessimam

m *Ibidem. num. 8.*

ſimam facere, ut quem humiliat veritas, extollat voluntas: hoc enim eſt reſiſtere veritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquieſce Deo, & ſit voluntas ſubdita veritati, nec tantùm ſubdita, ſed & devota.

§. III.

Denique ſola eſt humilitas (n) de qua omnium plena virtutum Maria gloriandum eſſe putavit: *Reſpexit*, inquiens, *Deus humilitatem ancillæ ſuæ*. Quid deinde Auctor & dator virtutum Chriſtus, in quo omnes theſauri ſapientiæ ſunt abſconditi, in quo omnis quoque plenitudo Divinitatis habitat corporaliter: nonne tamen & ipſe de humilitate tanquam ſumma ſuæ doctrinæ ſuarumquè virtutum gloriatus eſt? *Diſcite* (ait) *à me*, non quòd ſobrius, aut caſtus, aut prudens, aut aliquid ejuſmodi: ſed *quia mitis ſum & humilis corde*. *A me*, inquit, *diſcite*. Non ad doctrinam Patriarcharum, non ad Prophetarum libros ego vos mitto, ſed me vobis exemplum, me formam humilitatis exhibeo. Inviderunt mihi altitudinem, quam habeo apud Patrem, Angelus & Fæmina: ille potentiæ, illa ſcientiæ. Vos autem æmulamini chariſmata meliora, diſcentes à me quia mitis ſum, & humilis corde. Coſilium iſtud, Fratres mei, (o) ſecretum eſt, quod ſolis credatur amicis. Myſterium regni Dei eſt, quod Apoſtolis revelatur in aure, nam turbis nihil dicitur abſque parabola. *Niſi converſi fueritis*,

n *Tract. de mor. & Off. Epiſc. cap. 5. n. 17. & 18.* o *Ser. 2. in Quadrag. num. 1.*

tis, inquit, *& efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum Cælorum*. Agnosce planè, quò velit ut convertamur. Ad paruulum converti necesse est, ut discamus ab eo, quia mitis est & humilis corde. Ad hoc siquidem paruulus datus est nobis. Sanè idem & magnus est, sed in civitate Domini, cui & dicitur: *Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui Sanctus Israël*. Quid tu inflaris ô homo? Quid extolleris sine causa? Quid alta sapis, & oculi tui omne sublime vident, quod tibi non cedet in bonum? Sublimis quidem Dominus, sed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Elevata est magnificentia illius, & non poteris ad eam: nec si te ruperis, apprehendes. *Accedat* (inquit David) *homo ad cor altum, & exaltabitur Deus*. Excelsus siquidem Dominus & humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Humiliare, & apprehendisti. Hæc est planè lex pietatis: & propter hanc legem sustinui te Domine. Si fortè sublimitatis esset via proposita, & illic iter quo ostenderetur salutare Dei, quanta facerent homines ut exaltarentur? Quàm crudeliter sese invicem sternerent, invicem conculcarent? quàm impudenter reperent, manibusquè & pedibus conarentur in altum, ut imponerent sese homines super capita aliena? Et certè qui contendit supergredi proximos, multas inveniet difficultates, multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, ascendentes equidem ex adverso. Nihil verò facilius est volenti, quàm humiliare semetipsum. Hoc verbum est, dilectissimi, quod omninò nos reddit inexcusabiles, ita ut ne tenue quidem nobis velamen prætende-

re liceat. Propter quod (p) dicebat: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Considera sanè in his verbis, quoniam humilitas dupplex est: altera cognitionis, altera affectionis, quæ hîc dicitur *cordis*. Priore cognoscimus quòd nihil sumus: & hanc discimus à nobis ipsis, & ab infirmitate propria. Posteriore calcamus gloriam mundi: & hanc ab illo discimus, qui exinanivit semetipsum formam servi accipiens: qui etiam quæsitus in Regnum, fugit; quæsitus ad tanta probra & ignominiosum supplicium crucis, spontè obtulit semetipsum. Denique non simplex (q) aut modica illa exinanitio fuit, sed semetipsum exinanivit usque ad carnem, ad mortem, ad Crucem. Sed ad quid hoc, Fratres (r) aut quæ necessitas fuit, vt sic exinaniret se, sic humiliaret se Dominus majestatis, nisi ut vos similiter faciatis? Jam clamat exemplo, quod prædicavit verbo: *Discite à me, quia mitis sum humilis corde*. Obsecro proinde & plurimùm rogo, Fratres, non patiamini sine causa tam preciosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi, & renovamini spiritu mentis vestræ. Studete humilitati, quæ fundamentum est custosquè virtutum: sectamini illam, quæ sola potest salvare animas vestras. Quid enim magis indignum, quid detestandum ampliùs, quid graviùs puniendum, quâm ut videns Deum Cœli paruulum factum, ultra apponat homo magnificare se super terram? Intollerabilis impudentiæ est, ut ubi se exinanivit Majestas, vermiculus infletur & intumescat. Commodum reor indagare aliquid & de

p *Ser. 4. de Advent. Dom. n. 4.* q *Ser. 11. in Cant. n. 7.* r *Ser. 1. in nat. Dom. n. 1.*

de ſuperbia (s) quatenùs ex oppoſito ſibi vitio, virtutis ſcilicet humilitatis decor manifeſtior appareat. Superbia eſt appetitus propriæ excellentiæ. Hæc in ſpecies duas dividitur, in *cæcam*, & *vanam* ſuperbiam. Quæ quidem & aliis nominibus appellari poſſunt, *contumacia* & *vanitas*: quarum prior intelligentiæ, poſterior voluntatis vitium eſt. Nam ex illa rationis fallitur oculus, ex iſta voluntatis malę appetitus afficitur. Quod meliùs ex ſingularum definitionibus demonſtrabimus. *Cæca* ſuperbia ſeu contumacia eſt vitium, quo ſe exiſtimans aliquis vel eſſe bonum quod non eſt, vel à ſe eſſe quod eſt, in ſe non in Domino gloriatur. *Vana* ſuperbia ſeu vanitas eſt vitium, quo quis tam de eo quod eſt, quàm de eo quod non eſt, ſuis magis quàm Dei laudibus delectatur. His ita præmiſſis, aptemus jam contraria humiliati, ſingula ſingulis opponentes. Humilitas eſt contemptus propriæ excellentiæ. Contemptus opponitur appetitui. Duabus quoque ſuperbiæ ſpeciebus, duæ nihilominùs ſpecies humilitatis opponuntur. Contra cæcam, ut quis de ſe noverit ſentire humiliter. Contra vanam, nec conſentire aliter ſentientibus. Nempè qui de ſeipſo ſentire humiliter novit, in neutro ipſius ad ſe judicium falli poteſt: videlicet ut aut majus aliquid putet ſe eſſe quàm ſit, aut à ſe eſſe quod ſit. Et ideo patienter carens quod ſibi novit deeſſe, humiliter de eo quod certus eſt adeſſe, non in ſe, ſed in Domino gloriatur. Noverat quidem Apoſtolus (t) gloriã propriam eſſe Creatoris, non creaturæ, secundùm illud: *Gloriam meam alteri non dabo*. Et: *Glo-*

ria

s *Tract. de mor. & off. Episc. cap. 5. n. 19.* t *Ser. 7. diver. n. 1.*

ria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Itemquè: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Sed tamen consideravit rationalem creaturam adeò affectare gloriam, ut aut vix, aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit: quippè quæ ad imaginem facta est Creatoris. Propterea secundùm datam sibi à Deo sapientiam, saluberrimum adinvenit consilium, dicens: Quandoquidem persuaderi nobis non potest non gloriari, saltem *qui gloriatur, in Domino glorietur.*

CAPUT VI.

De vera, & falsa sequela hominum Christum sequentium.

1. *Ostenditur, quadruplicem esse sequelam sequentium Chistum. Exhortantur personæ Ecclesiasticæ ut Crucem Christi tollant, id est ut laborem & humilitatem ejus amplectantur, vanitatem verò & delicias mundi detestentur. 2. Ostenditur, Crucem Christi foris quidem esse duram, sed intùs dulcissimam. Docemur, triplicem esse gradum ferentium crucem, quam incipientes sustinent patienter, proficientes portant libenter, perfecti amplectuntur ardenter. 3. Ostenditur, neminem posse esse discipulum Christi absque renunciatione & contemptu mundi. Agitur tamde angustiis eorum qui possident divitias, quàm de spiritualibus deliciis eorum, qui terrenas contemnunt divitias.*

Qui

§. I.

Q*Vi mihi ministrat* (a) *me sequatur*. *Primò* sunt homines, qui non sequuntur Christum, sed fugiunt. Illi non sequuntur sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus scriptum est: *Omnis qui malè agit, odit lucem*. Et Propheta: *Ecce qui elungant se à te, peribunt*. *Secundò* alii non sequuntur, sed præeunt. Illi non secuuntur sed præeunt, qui magistrorum sententiis suas præferunt sententias. Quorum imaginem tenebat Petrus, cùm pro salute nostra volentem pati Dominum increparet, dicens: *Absit à te Domine, non erit tibi hoc*. *Tertiò*, nonnulli sequuntur, sed non consequuntur. Illi sequuntur sed non assequuntur, qui segniter & remisse agunt, vel usque ad finem non perseverantes de medio itinere revertuntur. Talibus dicit Apostolus: *Remissas manus & dissoluta genua erigete, gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur*. *Quartò* denique alii sequuntur, & consequuntur. Illi sequuntur & consequuntur, qui viam humilitatis Christi devoto mentis affectu perseveranter imitantur. Hujusmodi verè sequuntur Dominum dicentem: *Qui mihi ministrat, me sequatur*; idest, me imitetur. Quo fructu? *Vt vbi sum ego*, inquit, *ibi sit & minister meus*. Proinde omnis qui se dicit in Christo manere [b] debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare: multò magis qui pro eo legatione fungitur, qui ei ministrat, si eum non sequitur, inexcusabilis est. Sanè nisi abnegaverit seme-

a *Ser.62.diver.* b *Tract.de vit.& mor.cleric.cap.14.n.49.*

ſemetipſum, & tulerit crucem ſuam, ſequi eum omninò non poteſt. Quid verò crucem tollere eſt, niſi laborem amplecti & humilitatem, ſicut ſcriptum eſt: *Elegi abjectus eſſe in domo Dei*. Videtur enim ſanctus David cauterio gravi inurere quosdam [c] ipſi viderint quos hæc parabola tangat. *In labore*, inquit, *hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideò tenuit eos ſuperbia*. Habent enim ſingula quæque genera hominum laboris aliquid, aliquid voluptatis. Sed advertere eſt prudentiam aliquorum, & mirari eſt quemadmodùm novo inter hæc artificio diſcernentes & ab invicem ſequeſtrantes ea, totum quod delectat eligunt & amplectantur, quod moleſtum eſt fugiunt & declinant. Cum militibus nempè ſuperbiæ faſtus, amplam familiam & nobiles apparatus, equorum phaleras, accipitres, aleas, & ſimilia quæque frequentant: aliqui fortè & dependentes à collo rubricatas murium pelles, ornatos thalamos, balnea, & mollitiem omnem atque gloriam veſtium à mulierculis mutuantur. Cautè omninò loricæ pondus & inſomnes in caſtris noctes incertaquè diſcrimina præliorum, muliebrem quoque verecundiam & diſciplinam, aut ſiquid aliud ſexus ille laboris habere cernitur, declinantes. Sudant agricolæ, putant & fodiunt vinitores. Et illi inter hæc torpent acio, accedente fructuum tempore innovari ſibi horrea jubent, & promptuaria eorum plena: utinam non præ illis, utinam vel cum illis: vivunt tritico, bibunt vuæ ſanguinem meraciſſimum. Parum eſt. Impinguantur & dilatantur adipe frumenti. Herbarum viribus peregrinum mutu-

c *Ibidem. cap. 4.n.10.*

mutuantur vina saporem: & additur oleum camino. Sed considera & negociatores: cicumeunt mare & aridam, in labore corporis & periculo vitæ perituras sibi divitias congregantes. Dura sunt hæc: caveant prudentes nostri, ne dulces interea capiant somnos, ne dicam in stratis lasciviant suis. Erit tamen invenire in die festo graves vasis aureis & argenteis ministrorum dexteras, refertas variis operibus manticas, perticas oneratas, & in scriniis tam multiplices loculos, vt si mensas adhibueris, nummularios putes. Quid fabros aut cęmētarios cęterosquè ejusmodi operarios necesse est numerare? Victum sibi multo tempore quærunt agricolæ: illi madent deliciis, copiis affluunt ociosi. An non meritò tales [d] magnus ille Propheta & plusquàm Propheta terribiliter increpat dicens: *Genimina viperarum, quis demonstravit vobis fugere à ventura ira?* Ubi enim sunt pænitentiæ fructus? Cùm cæperint resurgere homines unusquisque in ordine suo, ubi putas generatio ista locabitur? Si ad milites fortè diverterint, exsufflabunt eos, quòd minimè secum laborē aut pericula tolerârint. Sic agricolæ, sic negociatores, & singuli quique ordines hominum à suis eos similiter arcebunt finibus, utpote qui in hominum labore non fuerint. Quid igitur restat, nisi ut quos omnis ordo repellit pariter & accusat, eum sortiantur locum ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Nemo tamen indignetur nobis [e] aut molestè accipiat quæ dicuntur. Si sanctus est, & minimè sibi conscius horum, congratulamur ei: doleat & ipse nobiscū in pluribus hęc inveniri. Nec enim revelamus nunc occulta dedecoris,

nec

d *Ibidem. n. 11.* e *Ibidem. n. 12.*

nec parietem fodimus, ut abominatio major appareat: nullum adhuc de fornicatione fecimus verbum, quamvis & hæc in multis etiam & multipliciter regnet, qui puritatis Auctori impuro corde & corpore ministrantes, non verentur stare Angelum Domini qui secet medios & disperdat: sed omninò audent Agni immaculati sacras contingere Carnes, & intingere in Sanguine Salvatoris manus nefarias, quibus paulò ante carnes (proh dolor) meretricias attrectaverunt. Sic Altaria circuiere audent, sic frequentare Psalmos, cùm & ejusmodi laus execrabiiis, & oratio sit in peccatum. Verùm hæc aliàs. (f) Invenient fortè in novissimis locum sibi. Interim sanè fęlices liquet esse, qui exonerati sunt, & sequuntur Dominum expediti. Arctissimum enim nos foramen expectat. Si, quem sequimur, consequi volumus, per angustam contendamus ingredi portam necesse est.

§. II.

Qui non bajulat crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus, dicit Dominus. Luc. 14.

Christus Dominus pro peccatis nostris crucifixus est [g] & crucem amaram suis amatoribus dulcoravit. Sanè necesse est [h] ut unctio spiritualis gratiæ adiuvet infirmitatem nostram, observantiarum & multimodæ pęnitentiæ cruces devotionis suæ gratiâ liniens: quia nec sine cruce sequi Christum, nec sine

 un-

f *Ibidem. cap. 2. n. 5.* g *Ser. de Pass. Dom. num. 1.* h *Ser. 1. in dedicat. Eccles. n. 4.*

unctione crucis asperitatem ferre quis posset? Hinc est quòd multi abominantur & fugiunt pænitentiam, crucem quidem videntes, sed non etiam unctionem. Vos qui experti estis, ecce scitis quia verè crux nostra inuncta est, & per gratiam Spiritûs adjuvantis est suavis & dectabilis pænitentia nostra: & ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima est. Sanctus Andras homo erat similis nobis passibilis [i] & tam vehementi ardore spiritûs crucem sitiebat, tam inaudato à sæculis gaudio tripudiabat, cùm paratum sibi eminùs patibulum conspexisset: O *crux* (inquit) *diu desiderata, & jam concupiscenti animo præparata: securus & gaudens venio ad te, ita ut & tu exultans suscipias me*. Videtis quia non se capit præ magnitudine gaudii? *Ita* (inquit) *ut & tu exultans*. Ergone tanta exultatio est, ut exultet & ipsa Crux: nec læti quidquam habeat, sed totum lætitiæ sit? Aut quis dicat minùs contra consuetudinem, supra rationem, ultra naturam crucifixum exultare Andream quàm Crucem? Illi sensum lætitiæ natura negavit: huic si quid prævalet, gaudium omne exterminat, ingeritquè dolorem. *Amator* (ait Andreas) *tuus semper fui, & desideravi amplecti te*. Fratres, Ignis vibrans est, non lingua loquens: & si lingua, certè ignea est. Planè Beate Andrea, [k] granum sinapis est fides tua, quæ tam insperatum ubi teri cæpit, cæpit ex se proferre fervorem. Quid si paulò ampliùs teretur, quis fervorem illum animus, quis verba illa sustinere posset auditus? Dum enim minùs minaretur Egeas, adhuc granum sinapis despicabile videbatur. Integrum erat, nesciebamus quid intùs lateret.

i *Ser. in. vig. S. And. n. 3.* k *Ibidem. num. 4.*

ret. *Dominus* (inquit Andreas) *me misit ad istam Provinciam, in qua non parvum ei populum acquisivi*. Accedat comminationis pistillum, longè jam acriùs sapiet, constantiùsquè loquetur. Terrendum eum putat Egeas, crucis supplicium minitans, sed non est ita. Accenditur magis in verbo hoc, & liberè clamat: *Ego si patibulum crucis expavescerem, crucis gloriam non prædicarem*. At ubi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc jam planè totus ignescens applaudebat, & blandiebatur illi amatæ suæ, officiosissimè salutabat, devotissimè suscipiebat, magnificè extollebat eam & in ipsius præconio gloriebatur, clamans magis affectione quàm voce: *Salve Crux preciosa, quæ decorem & pulchritudinem de membris Dominicis accepisti: Salve Crux, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris ejus tanquam margaritis ornata es*. Meritò proinde Crucis amatorem Andream venerantur, quicunque sunt servi Crucis: sed ab his ampliorem jure devotionem exigit, qui specialiùs proposuerunt tollere crucem suam. Vobis hoc & de vobis dico, Fratres mei, qui non surda aure audistis illam Evangelicam tubam: *Qui non bajulat crucem suam & sequitur me, non potest meus esse discipulus*. Et nos utiq; cum Beato Andrea [l] necesse habemus tollere crucem nostram; imò cum eo, quem & ipse secutus est, Domino Salvatore. Inde enim sic lætabatur, inde exultabat, quòd non solùm pro eo, sed etiam cum eo mori videretur, & complantari similitudini mortis ejus, ut compatiens etiam conregnaret. Talem invenimus hunc Beatum Apostolum [m] talem miramur, talem merità

l *Ser. 2. de S. Andr. n. 5.* m *Ser. 1. de Andr. n. 4. & 5.*

ritò prædicamus. Unde & triplicem hîc licet considerare gradum, *incipientium*, *proficientium*, *perfectorum*. Initium sapientiæ timor Domini: medium spes: charitas plenitudo. Denique Apostolum audi: *Quia plenitudo legis est charitas*. Qui initiatur à timore, crucem Christi *sustinet patienter*: qui proficit in spe, crucem *portat libenter*: qui verò consummatur in charitate, crucem *amplectitur* jam *ardenter*. Solus etenim iste est qui dicere possit: *Quia amator tuus semper fui, & desideravi amplecti te*. Longè est vox ista ub eo qui sustinet quidem, sed optaret omninò si posset non venisse in hanc horam. Verumtamen ego proficere volo si possum [n] nec statim adepta salute esse contentus. *Qui timet Deum* (ait Sapiens) *faciet bona*: sed parum est. Scriptum est enim: *Declina à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam*. Noli esse salute contentus, quære pacem, ne tibi sit in periculũ etiam salus ipsa. Audi ergo Angelum nato eo, qui factus est pax nostra, exultantem atque canentem: *Pax in terra hominibus bonæ voluntatis*. Quæ est autem bona, nisi ordinata voluntas? Qnænam est illa inquis? Profectò quæ rationi consentanea est, dicenti: *Quia non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Hoc si jam sentire cæpisti, haud dubium quin libenter feras crucem Domini, & dicas: *Paratus sum, & non sum turbatus: ut custodiam mandata tua*. Attamen si vis perfectus esse [o] unum adhuc tibi est necessarium. Quod illud inquis? Profectò gaudium in Spiritu Sancto. Siquidem & is qui timore coercetur & patiens est,

n *Ibidem. num. 8.* o *Ibidem n. 9.*

eſt, qui ratione ſpei ducitur & benevolus eſt: niſi etiam fuerit fervens ſpiritu facilè labi poteſt. Porrò quæ per Spiritum diffunditur charitas, & patiens & benigna eſt: & quod eſt amplius, nunquam excidit. Fortis quippe eſt ut mors [p] non patientia aut ſpes, ſed dilectio. Non timor aut ratio, ſed ſpiritus fortidinis eſt. Dicit patientia, Sic oportet fieri: quia timore urgetur. Dicit voluntas bona, Sic expedit, & ſic agendum eſt: quia ſpei attrahitur ratione. Charitas verò quæ inflammatur à Spiritu, Neque ſic oportet dicit, neque ſic expedit: ſed ſic volo inquit, ſic cupio, ſic deſidero vehementer. Videtis quanta eſt ſublimitas, videtis quanta ſecuritas, quantaquè ſuavitas charitatis? Felix anima, quæ ad hunc charitatis pervenerit ſtatum. Nec ſanè deſperandum nobis eſt, quandoquidem ejus (qui ad hunc pervenit gradum) ob hoc maximè memoria celebratur, ut ipſius & invocemus auxilium, & provocemur exemplo. Si dicis Beatum Andream Apoſtolum eſſe, nec poſſe te qui puſillus es, ejus ſequi veſtigia: pudeat vel eos qui tecum ſunt, non imitari. Nemo repentè fit ſummus: aſcendendo non volando apprehenditur ſummitas ſcalæ. Aſcendamus igitur velut duobus quibuſdam pedibus, meditatione & oratione. Meditatio ſiquidem docet quid deſit, Oratio ne deſit obtinet. Illa viam oſtendit, iſta deducit. Duas autem alas habeat oratio noſtra [q] contemptum mundi, & afflictionem carnis: nec dubium quin cælos penetret, & dirigatur ſicut incenſum in conſpectu Dei. Præterea nos quicunque ſequimur Caput noſtrum, ſcilicet Chriſtum (r) tota die hac qua

 pſal-

p *Ibidem, num. 10.* q *Ser. 3. in Epiph. n. 6.* r *Ser. 1. in die Paſch. n. 8.*

psalmati & redempti sumus, non cessemus agere pænitentiam, non cessemus tollere crucem nostram, perseverantes in ea sicut ipse perseveravit, & donec dicat Spiritus ut requiescamus à laboribus nostris. Neminem audiamus, Fratres, non carnem & sanguinem, non spiritum quemlibet, descensum de cruce suadentem. Persistamus in cruce: deponamur aliorum manibus, non nostra levitate. Caput nostrum Christum deposuêre viri justi; nos verò dignatione sua Angeli Sancti deponant: ut consummata viriliter prima die crucis, secunda die quæ post mortem est, quiescamus suaviter, dormiamus fæliciter in sepulchris, expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, qui resuscitabit corpora nostra tertia demum die, configurata Corpori claritatis suæ.

§. III.

Qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus: ait Dominus. Luc. 14.

Divitiæ perducunt hominem(s) usque ad periculum corporis & animæ: divitiæ pertrahunt hominem usque ad mortem. Multi propter opes periclitati sunt, & multi propter divitias in periculum devenerunt. Multis exitiabiles fiunt divitiæ: opes multis hominibus generaverunt mortem. Nunquam habent requiem mentis, qui curis terrenis se implicant: sollicitudines enim rerum mentem conturbant. Mens occupata in terrenis curis, semper est in angustiis. Si ergo vis esse quietus, nihil ex

s *Tract. de modo bene viven. cap. 8. num. 23.*

ex his quæ in sæculo sunt, quæras. Semper habebis requiem mentis, si à te mundi curas removeris. Semper habebis pacem mentis, si te à strepitu terrenarum actionum subtraxeris: quia divitiæ nunquam sine peccato acquiruntur. Nullus administrat res terrenas sine peccato. Valdè rarum est, ut qui divitias possident, ad requiem mentis perveniant. Qui curis terrenis se implicat, ab amore Dei se separat. Qui defigitur in amore temporalium rerum, in Deo nullatenùs delectatur. Curæ temporalium rerum ab intentione Dei avertunt animum. Nemo potest simul amplecti gloriam Dei, & gloriam sæculi. Nemo potest diligere simul Christum & sæculum. Difficile est simul servire cælestibus curis & terrenis negociis. Difficile est Deum simul & mundum diligere. Uterque enim simul æqualiter amari non potest. Proinde si justus esse volueris, (t) & non avertere aurem tuam à mandatis Domini, ne avertat & ipse suam à precibus tuis: necessè est ut non solùm præsens sæculum contemnas, sed & ipsam carnem tuam castiges, & subiicias eam servituti. Nam ipse Dominus dixit: *Nisi quis abrenunciaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus*. Etenim si dicente Scriptura, (u) *Pietas est cultus Dei*: profectò quisquis plùs amat mundum quàm Deum, impius atque idololatra esse convincitur, colens & serviens creaturæ potiùs quàm Creatori. Habentibus autem Sanctis atque impiis suum ad se quibusque consilium, magnum proculdubio inter utrosque chaos firmatum est. Nam quomodo justus longè se facit à consilio & concilio malignantium,

t Ser. 3. in Epiph. num. 6. u Epist. 107. num. 11.

ita nec resurgunt omninò impii in judicio, neque peccatores in consilio justorum. Est quippè justorum consilium pluvia voluntaria, quam segregavit Deus hæreditati suæ. Est consilium verè secretum, descendens nimirùm sicut pluvia in vellus. Est fons signatus, cui alienus non communicat. Est Sol justitiæ, qui timentibus Deum tantùm oritur. Unde cæteros advertens Propheta [x] in sui siccitate & cæcitate remanentes, justorum siquidem imbris & lucis expertes, infæcundos ac tenebrosos, confusos & aversos, subsannat & notat: *Hæc est*, inquiens, *gens quæ non audivit vocem Dei sui*. Non vultis, ô miseri, dicere cum David: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*. Utique foris fusi in vanitates & insanias falsas, intimum optimumquè non requiritis Veritatis auditum. *Filii hominum usquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Surdi ad vocem Veritatis, ignorantes consilium cogitantis cogitationes pacis: sed & loquentis pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui convertuntur ad cor. *Jam vos* (inquit Dominus) *mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis*. Ergo qui hunc sermonem non audiunt, immundi sunt. Cæterùm tu, ô charissime (y) huic voci Dei tui dulciori super mel & fauum, si præparas aurem interiorem, fuge curam exteriorem, ut expedito & vacante interno sensu dicas & tu cum Samuële: *Loquere Domine, quia audit servus tuus*. Vox hæc non sonat in foro, sed nec auditur in publico. Secretum concilium, secretum quærit auditum. Auditui tuo gaudium pro certo dabit

x *Ibidem num.* 12. y *Ibidem num.* 13.

dabit & lætitiam, si sobria aure perceperis. Abrahæ præcipitur exire de terra, & de cognatione sua, ut videre & possidere mereatur terram viventium. Jacob relicto fratre & patriâ Jordanem transit in baculo, & excipitur Rachelis amplexibus. Joseph dominatur in omni terra Ægypti, mercatione furtiva patri sublatus & patriæ. Ecclesiæ jubetur, ut concupiscat Rex decorem ejus, & oblivisci populum suum, & domum patris sui. Puer Jesus inter cognatos & notos à parentibus quæritur, nec tamen invenitur. Tu quoque fuge fratres tuos, si tuam vis invenire salutem. Fuge, inquam, de medio Babylonis, fuge à facie gladii Aquilonis. Parati sumus cum panibus occurrere fugienti. O si scires (z) & quid dicam? *Oculus non vidit Deus absque te, quæ præparasti diligentibus te*. Sed tu Frater, qui (ut audivi) Prophetas legis, putas intelligis quæ legis? Nam si intelligis, sentis utique sensum propheticæ lectionis esse Christum. Quem videlicet si apprehendere cupis, citiùs illum sequendo quàm legendo consequi potes. Quid quæris Verbum in verbo, quod jam caro factum præstò est oculis? Jam enim de latibulo Prophetarum egressus est ad oculos Piscatorum. Jam de monte umbroso & condenso tanquam sponsus de thalamo suo prosilivit in campum Evangelii. Jam qui habet aures audiendi, audiat eum clamantem in templo: *Qui sitit, veniat ad me & bibat.* Et: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*. Tu ergo times deficere, ubi se Veritas reficere te promittit? Certè si tantùm te delectat tenebrosa aqua de nubibus aëris quan-

z. *Epist.* 106. *num.* 1.

quantò jucundiùs haurias ad serenissimis fontibus Salvatoris? O si semel paululum quid de adipe frumenti [a] unde satiatur Jerusalem, degustares, quàm libenter suas crustas rodendas literatoribus Judæis relinqueres! O si te unquam in schola pietatis sub Magistro Jesu merear habere sodalem! O si mihi liceat purificatum priùs tui pectoris vasculum supponere unctioni, quæ docet de omnibus! O quàm libens tibi partirer calidos panes, quos utique adhuc fumigantes, & quasi modò de furno (ut ajunt) recens tractos de cælesti largitate crebrò Christus suis pauperibus frangit! Utinam si quam mihi guttam quandoque de pluvia voluntaria quam segregavit hæreditati suæ, stillare dignetur in dulcedine sua pauperi Deus, mox eam tibi possem refundere, & rursùs à te vicissim recipere quod senseris! Experto crede: Aliquid amplius invenies in sylvis, quàm in Libris. Ligna & lapides docebunt te, quod à magistris audire non possis. An non putas posse te sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo? An non montes stillant dulcedinem, & colles fluunt lac & mel, & valles abundabunt frumento? Eia ergo festina, (b) exi, recede: moriatur anima tua morte justorum, quo fiant & novissima tua horum similia. O quàm preciosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus! Fuge, quæso, in via peccatorum ne steteris. Quomodò vivere potes, ubi mori non audes? Cum panibus occurrere fugienti paratos nos esse confidito. Si inimici hominis [c] domestici ejus. Ipsi sunt qui non te diligunt, sed gaudium ex te. Alioquin audiant à puero nostro:

a *Ibidem. num. 2.* b *Epist. 105. num. 2.* c *Epist. 351. n. 2.*

nostro: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem.* Si prostratus (ait Beatus Hieronymus) jaceat in limine pater, si nudato sinu quibus te lactavit ubera mater ostendat, si paruulus à collo pendeat nepos: per calcatum transi patrem, per calcatam perge matrem, & siccis oculis ad vexillum Crucis evola. Summum pietatis est genus in hac parte pro Christo esse crudelem. Phreneticorum lachrymis ne movearis, qui te plangunt de gehennæ filio factum filium Dei.

CAPUT VII.

De contemptu divitiarum terrenarum, pretioquè paupertatis spiritualis.

1. *Ostenditur, neminem posse esse perfectum, nisi vendat omnia quæ possidet, ac sequatur Christum, ejusquè paupertatem imitetur. Refellitur effugium quorundam divitias amantium, & se frustrà tuentium exemplis Patrum veteris testamenti qui divitias possidebant.* 2. *Ostenditur, neminem posse esse verum discipulum Christi, nisi amorem Dei & salutem propriæ animæ præposuerit affectui parentum suorum. Monentur parentes, ne impediant suos filios volentes sequi Christum, ejusquè paupertatem amplecti. Ostenditur, tria esse quæ constituunt paupertatem spiritualem.* 3. *Docemur neminem posse animam suam salvam facere, nisi priùs perdat illam propter Christum. Monemur ut exemplo Sancti Pauli, qui juxta consilium Domini perdebat animam suam, perdamus & nos animas nostras, secundùm doctrinam quæ traditur nobis.*

§. I.

§. I.

Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me: dicit Dominus. Matt. 19.

SI justus esse volueris [a] necessè est ut non solùm præsens seculum contemnas, sed & ipsam carnem castiges, & subiicias servituti. Nam ipse Dominus dixit. *Si vis esse perfectus, vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus: & veni, sequere me.* Quid est [b] *vende omnia quæ habes?* Abrenuncia omnibus quæ possides, exiens ad Jesum extra castra, ut portes improperium crucis ejus: quatenùs tantæ humilitatis merito de nemore exiens, in quo sunt semitæ impiorum qui circuitu ambulant, agrum paupertatis possideas: in quo abjectis occupationibus curisquè sæcularibus, corpore composito & corde dilatato curras alacriter viam mandatorũ Dei, quæ quidem desiderabilia sunt & dulciora super mel & fauum. Quare? Quia in custodiendis illis retributio multa. Planè multa, quia custodientibus ea debetur vita æterna. Ager paupertatis meritò plenus dicitur (c) quem simul & ver decorat floribus, & autumnus replet fructibus. Cui meritò Pater comparat Filium suum dicens: *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni.* In quo nimirùm omnis perfectio paupertatis, & virtutum plenitudo superabundavit, ita ut de plenitudine ejus omnes acciperemus. Cùm enim

---

a *Ser. 3. in Epiph. num. 6.* b *Ser. de verb. Sap. num. 12. tom. 6. pag. 774.* c *Ibidem num. 10.*

enim dives eſſet, propter nos factus eſt egenus, ut illius ditaremur inopiâ. Ager iſte aquis irriguus, floribus redolens, & abundans fructibus, theſaurum habet in ſe abſconditum, videlicet continentiam carnis. Precioſus ſiquidem theſaurus eſt poſſidere vas ſuum in ſanctificatione & honore, non in paſſione deſiderii, ſicut Gentes quæ ignorant Deum. Noli quærere theſaurum hunc inter ſpinas & tribulos ſæcularis illecebræ, nec in ſylvis ruditatis antiquæ: non enim in ſylva, ſed in agro abſconditus eſt. Quæras in agro, ubi ſaturantur ligna campi, & ubi poſſeres nidificant: ideſt, ubi incontinentes reſipiſcunt, dignos pænitentiæ fructus facientes, prolem gignunt, non ſibi tantùm, ſed & aliis proficientes. Judas [d] à Chriſto receſſit: vos autem ſequimini illum. Judas vendidit illum Judæis: vos autem vendite quæ habetis, ut poſſitis comparare eum. Non ſolùm autem quæ habetis, ſed etiam vosmetipſos pro amore tantæ pulchritudinis margaritæ pro nihilo reputetis, & illi ſoli placere quantùm poteſtis contendite. Nam valdè bonum eſt vobis [e] omnia terrena propter nomen Domini relinquere, ut ab eo poſſitis cæleſtia accipere. Quicunque voluerit eſſe amicus hujus ſæculi, inimicus Dei erit. Igitur non diligamus mundum, ne inimicum Deum habeamus. Facilè contemnit omnia, qui ſe quotidie moriturum æſtimat. Si quotidie mortem noſtram ad memoriam reducimus, libenter omnia terrena deſpicimus. Si diem mortis noſtræ in mente habemus, citò omnia quæ in hoc mundo ſunt deſpicimus.

d Ser. 2. in ult. cœna. Domini num. 16. e Tract. de modo bene viven. cap. 8. num. 22.

mus. Sed excusant aliqui fortasse dicentes: (f) Abraham, Isaac, & Jacob, cæteriquè sancti Patres numquid non terrenas divitias habuisse leguntur? Sufficit nobis esse sicut illi fuerunt: neque enim sumus nos Patribus meliores. Si culpabilis esset possessio divitiarum, nunquam illi in divitiis tantam à Domino gratiam obtinuissent, aut tantam gratiam consecuti, divitias nihilominus possedissent. Quid respondebimus novis imitatoribus sanctorum veterum? Imponant certè vitulos super altare Domini, mactent arietes, hircos immolent, quia & hoc Abraham fecit: & hic erat ritus Patrum, quibus nonmodò meliores non sumus, sed ne digni quidem solvere corrigiam calceamentorum eorum. Sed hæc (inquiunt) statum ultrà non habent; ubi revelata est veritas, transiêre. Quid si ipsas quoque sanctorum Patrum divitias temporales, umbram fuisse dixerimus futurorum? In figura siquidem eis omnia legimus contigisse. Denique quidni terrenas palàm divitias possiderent sancti & perfecti viri, cùm sola adhuc terrena palàm promitterentur à Deo? Sicut enim sacrificiis illis, sic & divitiis, carnalibus adhuc populis dispensatio Divina morem gerebat: nimirùm ut tanquam parvuli paulatim à Gentilium secederent ritu, eadem quæ Gentes dæmoniis, Domino immolantes, eademquè & illi, sed à Domino, non à dæmoniis expectantes. Ubi sanè cælestis promissio sonuit, spiritualia jam necesse est spiritualibus comparari, & mutari sacrificium spe mutata. Noverant hæc quicunque vel eo tempore fuêre perfecti, sed ex charitate populo cohærebant, ut in manife-

f *Tract. de vit. & mor. cleric. cap. 3. n. 6.*

nifesto quidem & agere eadem, & eadem quærere viderentur. An fortè violenta videtur extorsio [g] quod de umbra dicimus & significatione? Olim B. Hieronymus super hæc scripserat in hunc modum: Nullus mihi opponat aurum templi Judæorum: tunc enim hoc fuit, quando sanguis immolabatur, quod totum figura fuit. Aurum ergo repudiemus cum cæteris superstitionibus Judæorum: aut si aurum placet, placeant & Judæi. Postremò non multos legisse me recolo aut non afflictos graviter, aut non gtaviter in ipsa sæculi hujus prosperitate tentatos, fortè & periclitatos. Nimirùm longè aliud est in luto aquarum multarum divisi fundo Maris iter carpere, terrena licet possidendo: aliud verò est ipsam quoque novis gressibus undam calcare, omnia relinquendo. Sed tempori gratiæ prærogativa hæc debebatur. Petro nouum iter & novi typus itineris servabatur. Antiquorum sanè Patrum diebus, donec in terris videretur & conversaretur inter homines Dominus majestatis, non erat Evangelicæ forma perfectionis, sed Spiritum Domini solo interim spiritu sequebantur. At ubi *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*; jam nobis in eo tradita est imago vitæ, & conversationis exemplar, quod oporteat etiam corporaliter imitari: ut utroque sequentes vestigio, non ulteriùs cum Patriarcha Jacob altero femore claudicemus. Ubi enim audivimus quia dictum sit antiquis: *Nisi quis renunciaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus*? Et item: *Si vis esse perfectus, vade, & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni,*

g Ibidem num. 7.

veni, sequere me. Neque id dicimus [h] tanquam salvari quis vel hoc tempore nequeat, si secus egerit: sed ut gradum agnoscat proprium & locum perfectionis, aut discipulatûs officium non usurpet. Habent Evangelia & perfectionis consilium, & remedium infirmitatis. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra*: hæc perfectio est. Siquidem Filius hominis ubi caput reclinaret, non habebat. Petro & Joanni nec argentum nec aurum erat. Paulus victu simplici vestituquè contentus, hæc ipsa labore manuum acquirebat. Imitemur ergo Christum [i] qui sic dilexit paupertatem, ut quamvis in ejus manu essent fines terræ, tamen non habuit ubi caput reclinaret: ita ut discipulos adhærentes ei legamus fame compulsos spicas manibus confricasse, cùm per sata transirent.

§. II.

***Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus: dicit Dominus*. Luc. 14.**

Mel & lac [k] *sub lingua ejus*: ait Scriptura. Id quidem necessè. Nam quod in lingua est, durum sonat. *Verba Sapientis quasi stimuli, & sicut clavi in altum defixi*. Denique sub lingua ejus quid? Audi Prophetam: *Labor & dolor*. Porrò sub lingua ejus mel & lac, qui juxta eundem Prophetam laborem fingit in præcepto. Miraris fingere Veritatem, nam

h Ibidem num. 8. i Ser. 4. de Adven. Dom. num. 6. K Ser. 9. [illegible] div. num. 1. & 2.

nam mirari licet, dubitare non licet. Audi quomodò laborem fingere ipse se prodat: *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris: Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Quomodo non fictus labor, ubi non labor, sed requies invenitur. Ita ergo labor in lingua, mel sub lingua. Quid supra linguam? Ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Miseri qui solum quod in linqua sonuit attendentes, nec quod sub lingua reconditum, nec quod supra repositum fuit, capere potuerunt. *Durus est hic sermo*, inquiunt. Durus equidem, sed tamen idem est Verbum vitæ, loquens: *Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, adhuc autem & animam suam, non est me dignus.* Quid durius poterat dici? Noli errare. Lapis videtur, panis est. Durus in cortice, sed suavissimus in medulla. Tentat te Dominus Deus tuus. Fidei exercitatio, & probatio dilectionis est fictio ista laboris. Sed novi ego (l) quàm liquidò & copiosè hæc me quoque tacente cogitare sufficias, materno verò devinctus amore, necdum possis abiicere quod jam contemnere noris. Et quid ego ad hæc respondebo tibi? Ut matrem deseras? Sed inhumanum videtur. Ut cum ipsa maneas? Sed nec ipsi expedit ut sit filio causa perditionis. Fortè ut & mundo simul milites & Christo? Sed nemo potest duobus dominis servire. Mater tua vult contraria tuæ saluti, ac per hoc & suæ ipsius. Elige ergo tu è duobus quod vis, aut unius videlicet satisfacere voluntati, aut utriusque saluti. Verùm si multùm eam diligis, desere potiùs ipsam propter ipsam:

l *Epist.* 104. *num.* 3.

nè si Christum deseras ut maneas cum ipsa, propter te pereat & ipsa. Alioquin malè meruit de te, quæ te peperit, si propter te perit. Quomodò enim non perit, quæ ipsum quem peperit perimit? Et hæc dixerim, ut tuo aliquo modo carnali condescendam consulamquè affectui. Cæterùm fidelis sermo, & omni acceptione dignus: Etsi impium est contemnere matrem, contemnere tamen propter Christum, piissimum est. Nam qui dicit, *Honora patrem & matrem*: ipse etiam dixit; *Qui amat patrem & matrem plusquàm me, non est me dignus*. Eia ergo fuge (m) in via peccatorum ne steteris. Sed potiùs dicito illis: (n) Sola causa, quâ non licet obedire parentibus, Deus est. Ipse enim dicit: *Qui amat patrem & matrem plusquàm me, non est me dignus*. Si me verè ut boni & ut pii parentes diligitis, si veram, si fidelem erga filium pietatem habetis, quid me Patri omnium Deo placere satagentem inquietatis, & ab ejus servitio, cui servire regnare est, retrahere attentatis? Verè nunc cognosco, quia *inimici hominis domestici ejus*. In hoc vobis obedire non debeo, in hoc vos non agnosco parentes, sed hostes. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad meum atque vestrum imò universorum Patrem. Alioquin quid mihi & vobis? Quid à vobis habeo, nisi peccatum & miseriam? Hoc solum quod gesto corruptibile corpus, de vestro me habere fateor & agnosco. Non sufficit vobis quòd me in hanc sæculi miseriam miseri miserum induxistis, quòd in peccato vestro & peccatores peccatorem genuistis, quòd in peccato natum, de peccato

cato

m Epist. 105. num. 2. n Epist. 111. num. 1.

cato nutriſtis; niſi etiam invidendo mihi miſericordiam, quam conſecutus ſum ab eo qui non vult mortem peccatoris, filium inſuper gehennæ faciatis? O durum patrem, (o) ô ſævam matrem, ô parentes crudeles & impios, imò non parentes ſed peremptores, quorum dolor ſalus pignoris, quorum conſolatio mors filii eſt! Qui me malunt perire cum eis, quàm regnare ſine eis. Qui me rursùs ad naufragium, unde tandem nudus evaſi; rursùs ad ignem, unde vix ſemiuſtus exivi; rursùs ad latrones, à quibus ſemivivus relictus ſum, ſed miſerante Samaritano jam aliquantulùm convalui, revocare conantur: & militem Chriſti propè jam rapto cælo triumphantem (quod non in me glorior, ſed in eo qui vicit mundum) ab ipſo jam introitu gloriæ, tanquam canem ad vomitum, tanquam ſuem ad lutum, ad ſæculum reducere moliuntur. Mira abuſio. Domus ardet, ignis inſtat à tergo, & fugienti prohibetur egreſſus, evadenti ſuadetur regredi? Et hæc ab his qui in incendio poſiti ſunt, & obſtinatiſſimâ dementiâ ac dementiſſima obſtinatione fugere periculum nolunt. Proh furor! Si vos contemnitis mortem veſtram, cur etiam appetitis meam? Si inquam negligitis ſalutem veſtram, quid juvat etiam perſequi meam? Quare vos non potiùs ſequimini me fugientem, ut non ardeatis? An hoc eſt veſtri cruciatus levamen, ſi me etiam perimatis: & hoc ſolum timetis, ne ſoli pereatis? Ardens ardentibus quod ſolatium præſtare poterit? Quæ, inquam, conſolatio damnatis, ſocios habere ſuæ damnationis? Quodue remedium morientibus, alios videre morien-

o Ibidem. num. 2.

rientes? Non hoc mihi persuadet dives ille, qui in tormentis desperatus de sui liberatione, rogabat nunciari fratribus suis, ne & ipsi venirent in locum eundem tormentorum, timens proculdubio ex suorum cruciatu augeri suum. Quid ergo? (p) Ibo & consolabor lugentem matrem meam mei ad tempus visitatione, ut in æternum lugeam & me & ipsam sine consolatione? Ibo, inquam, & satisfaciam patri meo irascenti pro mei ad tempus absentia, consolandus & ipse ad tempus de ejus presentia: ut postmodùm & quisque pro se, & utrique pro alterutro inconsolabili desolemur tristitia? En potiùs exemplo Apostoli non acquiescens carni & sanguini, vocem audiam Domini jubentis: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos*. Et cantabo cum David: *Renuit consolari anima mea*. Et cum Hieremia: *Diem hominis non concupivi, Domine, tu scis*. Quid enim? *Funes ceciderunt mihi in præclaris, & cælestis hæreditas præclara est mihi*, & terrena adulatur promissio, blanditur consolatio carnis? Gustato spiritu, necessè est desipere carnem. Affectanti cælestia, terrena non sapiunt. Æternis inhianti, fastidio sunt transitoria. Desinite igitur parentes mei, desinite & vos frustrà plorando affligere, & me gratis revocando inquietare. Sed imitemini quoad potestis eum, (q) qui sic dilexit paupertatem, ut quamvis in ejus manu essent omnes fines terræ, tamen non habuit ubi caput reclinaret. Paupertatem spiritualem (r) tria constituunt: depositio rerum & contemptus, vilitas & abiectio suiipsius, abdicatio pro-

p *Ibidem num.* 2. q *Ser.* 4. *de Adven. Dom. num.* 6. r *Ser.* 2. *in Cœna Dom. num.* 3.

propriæ voluntatis in omnibus. Voluntaria paupertas, quæ ſine poſſeſſione vel deſiderio habetur, quantò expeditior eſt, tantò ſecurior eſt. Cuſtos & magiſtra eſt virtutum hujuſmodi paupertas: ſicut è contrario, radix eſt vitiorum immoderata rerum affluentia.

§. III.

Qui voluerit animam ſuam ſalvam facere, perdet illam: qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam, & ſalvam feciet illam: dicit Dominus. Luc. 9. & Matt. 16.

Perfectus omnis erit (s) qui aliàs dicere poterit: *Vineam meam non cuſtodivi*, illò videlicet ſenſu, quo Salvator loquitur in Evangelio: *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam*. Idoneus planè & dignus qui ponatur cuſtos in vineis, quem propriæ cura vineæ à commiſſarum diligentia & ſolicitudine non impedit, aut retardat: dum non quærit quæ ſua ſunt, neque quod ſibi utile eſt, ſed quod multis. Propterea ſanè Petro cura iſta tradita eſt in tam multis vineis quæ erant de circumciſione, quia homo paratus erat & in carcerem & in mortem ire: uſque adeo ſuæ vineæ, ideſt ſuæ animæ non detinebatur amore quominùs curæ intenderet creditarum. Meritò & Paulo inter Gentes tam ingens ſylva credita eſt vinearum, quòd & ipſe in ſuæ cuſtodia vineæ minimè curioſus inventus ſit, ita ut non ſolùm aligari, ſed & mori in Jeruſalem paratus fuerit propter nomen Domini Jeſu Chriſti. Denique inquit: *Nihil*

s Ser. 30. in Cant. num. 9.

hil horum vereor, nec facio animam meam preciosiorem quàm me. Optimus æstimator rerum, qui nihil suorum sibi præferendum existimet. Quàm multi saluti propriæ modicam vilissimamquè pecuniam prætulerunt? Paulus nec animam. *Non* (inquit) *facio eam preciosorem quàm me*. Ergo differentiam facis inter te & animam tuam. Prudenter quidem tu tibi pluris es quàm quiduis tuum. Sed (t) quomodò non tua anima tu? Arbitror quòd quia Paulus jam tunc in spiritu ambularet, & mente consentiret legi Dei quoniam bona est, idcirco hanc ipsam mentem suam tanquam principale ac supremum quiddam sui, dignum duxerit suimet potiùs quàm suæ cujuspiam rei nomine designare: reliquum verò quod constat naturæ esse inferioris, & inferiori proinde vilioriquè essentiæ (quod est corpus) inhærere, nonmodò officio vivificandi ac sensificandi, sed & fovendi nutriendiquè desiderio. Hoc, inquam, sensuale atque carnale appellatione sui homo spiritualis indignum judicans, inter sua magis censuit deputandum, quàm se personaliter exprimendum per illud. Cùm *me* dico, (inquit) excellentius quod in me est, in quo & sto per gratiam Dei, id est mentem rationemquè intellige. Cùm loquor *animam meam*, hoc inferius accipe quod carni animandæ vides accommodatum, etiam & junctum in concupiscentia. Id me fuisse quidem, sed jam non esse agnosco, quia non secundùm carnem adhuc ambulo, sed secundùm spiritum. *Vivo ego iam non ego, vivit verò in me Christus*. Secundùm mentem ego, secundùm carnem non ego. Quid enim si carnaliter etiam

t *Ibidem num.* 10.

etiam nunc anima concupiſcit? *Jam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum.* Et ideo non me quidem, ſed tamen meum dixerim quod in me carnaliter ſapit, idquè non aliud quàm ipſam animam. Revera enim animæ portio eſt carnalis affectio ejus, & vita quam adminiſtrat corpori. Hanc ergo animam ſuam Paulus ſpernebat præ ſe, paratus pro Domino non ſolùm alligari, ſed & mori in Jeruſalem, & ſic perdere animam ſuam juxta conſilium Domini Jeſu Chriſti. Tu quoque ô homo (u) ſi propriam deſeras voluntatem, ſi corporis voluptatibus perfectè renuncies, ſi carnem tuam crucifigas cum vitiis & concupiſcentiis, ſed & mortifices membra tua quæ ſunt ſuper terram: probabis te Pauli imitatorem, qui non facies animam tuam precioſiorem teipſo: probabis te & Chriſti diſcipulum etiam illam perdendo ſalubriter. Et quidem prudentiùs eam perdis ut cuſtodias, quàm cuſtodis ut perdas. *Nam qui volverit animam ſuam ſalvam facere, perdet eam.* Quid hîc vos dicitis obſervatores ciborum, morũ neglectores? Hippocrates medicus & ſequaces ejus docent animas ſalvas facere in hoc mundo: Chriſtus & ejus Diſcipuli perdere. Quemnam vos è duobus ſequi magiſtrum eligitis? At manifeſtum ſe facit qui ſic diſputat: Hoc oculis, hoc capiti, & illud pectori vel ſtomacho nocet. Profectò unuſquiſque quod à ſuo magiſtro didicit, hoc in medium profert. Num in Evangelio legiſti has differentias, aut in Prophetis, aut in literis Apoſtolorum? Caro & ſanguis pro certo revelavit tibi hanc ſapientiam, non Spiritus Patris. Eſt enim carnis hæc ſapientia. Sed

u *Ibidem num. 11.*

audi quid de ipsa nostri medici sentiant: *Sapientia* (inquiunt) *carnis mors est*. Item: *Sapientia carnis inimica est Deo*. Num Hippocratis seu Galeni sententiam, aut certè de schola Epicuri debui proponere vobis? Christi sum discipulus: Christi discipulis loquor. Ego si peregrinum dogma induxero, ipse peccavi. Epicurus atque Hippocrates corporis alter voluptatem, alter bonam habitudinem præfert: meus Magister Christus utriusque rei contemptum prædicat. Animæ in corpore vitam, quam summo studio iste unde sustentet, ille unde delectet inquirit atque inquirere docet: Salvator monet & perdere. Quid enim tibi aliud de Christi auditorio sonvit (x) cùm paulò ante clamatum est: *Qui amat animam suam, perdet eam?* Perdet eam, dixit, sive ponendo ut martyr, sive affligendo ut pænitens. Quanquam genus martyrii est, spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. Videsne hac sententia Magistri mei carnis sapientiam condemnari, per quam utique aut in luxum voluptatis diffluitur, aut ipsa quoque bona valetudo corporis ultra quàm oporteat appetitur? Denique quòd vera sapientia in voluptates non effluat, audisti profectò à Sapiente ne inveniri quidem hanc in terra suaviter viventium. Qui autem invenit, dicit: *Super salutem & omnem pulchritudinem dilexi sapientiam*. Si super salutem & pulchritudinem, quantò magis super voluptatem & turpitudinem? Proinde rogo vos, fratres charissimi (y) exinanite vos, humilitate vos, seminate vos, perdite vos. Seminate cor-

x *Ibidem num.* 12. y *Ser. de S. Bened. num.* 8.

corpus animale, & resurget corpus spirituale. Perdite animas vestras, & in vitam æternam servabitis eas. Vultis nosse quomodo id fecerit Apostolus ipse qui docuit? *Sive*, inquit, *mente, Deo: sive sobrii sumus, vobis* Quid ergo tibi? *Ego*, inquit, *factus sum tanquam vas perditum*. Bene seipsum perdit, qui nihil unquam pro se facit: sed omnis ejus intentio & omne desiderium tendit ad Dei bene placitum, & utilitatem fratrum suorum.

CAPUT VIII.

De consideratione Christi, qui est fons, lux, via, veritas, & vita.

1. *Invitantur sitientes animæ, ut veniant ad Jesum fontem vivum, de cujus pectore procedunt quatuor fontes, scilicet misericordia, sapientia, gratia, & charitas: & ut bibant ex illis aquas remissionis, discretionis, devotionis, & æmulationis.* 2. *Invitantur animæ in tenebris ignorantiæ manentes, ut sequantur Jesum mundi lucem & vitæ lumen: cujus lux tanquam lumen solis fuit in Resurrectione. Docemur quomodò possit videri Deus in hac vita: monemurquè purgare oculum nostrum, ut in altera vita mereatur videre lucem meracissimam, Jesum Christum.* 3. *Proponitur nobis viæ labor, id est, humilitas: & laboris fructus, id est, veritas & vita. Ostenditur, neminem posse venire ad Deum Patrem, nisi per ejus Filium Unigenitum. Christus propterea didicit nostras miserias, ut misericors fieret.*

In

§. I.

In novissimo die magno festivitatis stabat Jesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me & bibat. Joan. 7.

AD fontem invitamur (a) Redemptoris nostri voce dicentis: *Si quis sitit, veniat ad me & bibat: & de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Et sequutus Evangelista exposuit ad quem fontem nos invitaret dicens: *Hoc autem dixit de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum.* Quem, nisi Spiritum charitatis, quem mundus non potest accipere, sed soli accipiunt qui verè credunt in eum? Pro paradiso quem perdidimus (b) restitutus est nobis Christus Salvator. Sicut autem de uno fonte paradisi dirivantur quatuor flumina ad irrigandum paradisum: ita de pectoris Christi arcano procedunt quatuor fontes, ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera, unde tota per universum mundum rigatur Ecclesia. Itaque (c) ut de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum, paradisum habemus multò meliorem & longè delectabiliorem, quàm primi parentes habuerunt. Et paradisus noster Christus Dominus est, in quo quatuor fontes invenimus. *Primò* quidem habemus de fonte *misericordiæ* ad diluendas culpas, aquas *remissionis*. Fons utique nobis est Christus Dominus unde lavemur, sicut scriptum est: *Qui dilexit nos & lavit nos à peccatis nostris.* *Se-*

cun-

a *Ser. 96. diver. num. 5.* b *Ibidem num. 2.* c *Ser. 1 in Nativit Dom. num. 5. & 6.*

cundò habemus de fonte *ſapientiæ* ad potandam ſitim noſtram, aquas *diſcretionis*. Non enim ille ſolus aquarum eſt uſus, nec tantùm ſordes obluunt, ſed & ſitim extingvunt. *Beatus verò* (ait Sapiens) *qui in ſapientia morabitur, & qui in juſtitia meditabitur*. Et poſt pauca inquit: *Aqua ſapientiæ ſalutaris potabit illum*. Benè *ſapientiæ ſalutaris*, quoniam ſapientia carnis mors eſt, & ſapientia mundi etiam ipſa inimica eſt Deo. Sola quæ ex Deo eſt ſapientia ſalutaris eſt, quæ ſecundùm Beati Jacobi definitionem primùm pudica, deinde pacifica eſt. *Tertiò* habemus de fonte *gratiæ* ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas *devotionis*. Hic enim aquarum uſus eſt irrigatio, quam profectò maximè neceſſariam habent novellæ plantationes. Alioquin aut minùs proficient, aut ex toto peribunt præ ſiccitate. Quærat ergo devotionis aquas, quiſquis ſeminaverit bonorum operum ſemina: ut irrigatus fonte gratiæ, bonę coverſationis hortus non areſcat, ſed in perpetua viriditate proficiat. Orat enim pro hujuſmodi Propheta David: *Et holocauſtum meum* (inquit) *pingue fiat*. Sic & in laudibus Aaron legis, quoniam ſacrificium ejus quotidianus ignis abſumpſit. In quibus omnibus nihil aliud intelligendum videtur, niſi ut bona opera fervore devotionis, & dulcedine ſpiritualis gratiæ condiantur. *Quartò* (d) quæramus ad decoquendos cibos aquas *ferventes*, aquas *æmulationis*. Hæc nimirùm condiunt & decoquunt affectiones noſtras, & ebulliunt de fonte *charitatis*, unde ait Propheta: *Concalvit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis*. Alibi quoque inquit: *Zelus domus*

d Ibidem num. 6.

mus tuæ comedit me. Siquidem ex dulcedine devotionis diligens justitiam, ex fervore æmulationis odio habet iniquitatem. Et vide ne de fontibus istis prædixerit Esajas: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Nam ut promissionem hanc vitæ præsentis esse noveris, non futuræ, illud attende quod sequitur: *Dicetis in illa die: Confitemini Domino, & invocate nomen ejus*. Inuocatio quippè præsentis temporis est, sicut scriptum est: *Invoca me in die tribulationis*. Porrò ex his quatuor fontibus (e) tres quidem propriè convenire videntur tribus Eccclesiæ ordinibus, singuli singulis. Nam primus quidem communis est omnibus. In multis enim offendimus omnes, & necessarium habemus misericordiæ fontem ad dilvendas offensionum sordes. Omnes namque peccavimus, & egemus gloriâ Dei. Et Prælati, & continentes, & conjugati, si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus. Quia ergo nemo mundus à sorde, necessarius est omnibus fons *misericordiæ*: & pari voto debent ad hunc fontem, *Noë*, *Daniel*, & *Job* properare. De cætero quidem *Job* maximè *sapientiæ* fontem quærat, quoniam ipse magis inter medios laqueos ambulat, ita ut magnum videatur, si à malo declinat. *Danieli* verò currendum est ad fontem *gratiæ*, cui nimirùm pænitentiæ opera & labores abstinentiæ devotionis gratiâ necesse est impinguare. Oportet enim ut nos maximè in hilaritate omnia faciamus, quoniam hilarem datorem diligit Deus. Nam & terra nostra nequaquam fertilis est hujusmodi seminis, bonæ scilicet conversationis: ideoquè facilè exarescet, nisi crebris irri-

e *Ibidem num.* 7.

irrigationibus adjuvetur. Unde & in oratione Dominica hujusmodi gratiam ſub quotidiani panis nomine poſtulamus. Meritò ſanè, ne fortè cadat ſuper nos terribilis illa maledictio propheticæ imprecationis: *Fiant ſicut fœnum tectorum, quod priuſquàm evellatur, exarvit.* Fons verò *æmulationis* convenit *Noë* ſpecialiter, quia maximè Prælatos decet hic zelus. Præterea (f) ne quis de ignorantia habeat excuſationem, dico: Oporte te, Frater, ad quem de fabricanda ſeu regenda inter undas diluvii arca nihil ſpectat, aut virum eſſe deſideriorum, *ut Daniel* erat: aut cum Beato *Job* virum eſſe dolorum, & ſcientem infirmitatem. Alioquin vereor, ne tepidum te & nauſeam provocantem evomat ex ore ſuo, qui te invenire cupit aut ſui conſideratione calidum, & charitatis igne flagrantem: aut tua ipſius cognitione frigidùm, & aquâ compunctionis ignita diaboli jacula reſtinguentem. Quatuor itaque fontes iſtos (g) adhuc in carne viventibus nobis in ſemetipſo Chriſtus exhibet: quintum, qui eſt *fons vitæ* poſt hoc ſæculum repromittens, ad quem ſitiebat Propheta cùm diceret: *Sitivit anima mea ad Deum fontem viuum.* Vita æterna eſt fons indeficiens (h) qui univerſam irrigat ſuperficiem paradiſi cæleſtis. Nec modò irrigat, ſed inebriat, fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Quis verò fons vitæ, niſi Chriſtus Dominus? Fortaſſis etiam propter hos quatuor fontes (i) quatuot in locis vulneratus eſt Chriſtus adhuc vivens in cruce: propter quintum, cùm

f *Ser. 3. in Aſſumpt. B. M. V. num. 5.* g *Ser. 1. in Nat. Dom. num. 8.*
h *Ser. 2. de Virg. Deip. n. 4.* i *Ser. 1. in Nat. Dom. num. 8.*

cùm jam tradidisset spiritum, transforatus est in latere. Vivebat adhuc quando foderunt ei manus & pedes, ut nobis adhuc viventibus quatuor fontes ex seipso proferret. Quintum pertulit vulnus cùm jam expirasset, ut in se nihilominùs quintum nobis fontem post obitum nostrum aperiret.

§. II.

Ego sum lux mundi : qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ, dicit Dominus. Joan. 8.

Militia est [k] vita hominis super terram: & quamdiu militamus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, idest, à luce. Nam Dominus lux est: & inquantùm quisque cum eo non est, intantùm in tenebris est. Alius enim [l] ambulat in lumine vultus sui, sollicitus facere suam voluntatem, & beneplacitum cordis sui considerans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus quid hominibus placeat, quid mundus judicet. De quo die Propheta loquitur: *Diem hominis non concupivi, Domine tu scis. Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt, non est timor Dei ante oculos eorum.* Nox præcessit [m] dies autem appropinquavit. Numquid non Dominus Christus dies est? Dies planè illustrans & spirans, qui spiritu oris sui fugat umbras, & destruit larvas illustratione adventus sui. Fuit tamen quædam hujus aurora

k *Serm. 26. in Cant. num. 1.* l *Serm. 20. diver. nu. 4.* m *Ser. 72. in Cant. num. 5.*

rora diei [n] ex quo Sol justitiæ per Archangelum Gabrielem nunciatus est terris, & Virgo Deum in utero de Spiritu Sancto concepit & peperit Virgo: ac deinceps quoad in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Nam usque adeò per totum id temporis lux pusilla & tanquam lux revera auroræ apparuit, ut diem esse interim apud homines penè universitas ignoraret. Denique *si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*. Et utique ipsis paucis Discipulis dicebatur: *Adhuc modicum lumen in vobis est*: eò quòd aurora esset, & initium vel potiùs indicium diei, dum Sol adhuc absconderet radios suos, & minimè eos spargeret super terram. Paulus quoque dicebat: *Quoniam nox præcessit, dies autem appropinquavit*: significans esse tunc adhuc adeò modicum lumen, ut propinquasse quàm venisse diem dicere maluerit. Quando autem hoc dicebat? Profectò quando Sol reversus ab inferis jam se ad alta cœli sustulerat. Quantò magis cùm adhuc similitudo carnis peccati instar densæ nubis operiret auroram, juxta omnes nimirum nostri corporis passiones, ita ut neque amara mors, nec crux probrosa defuerit: quantò magis, inquam, tunc exigua tenuisquè admodùm lux fuit, & quæ de auroræ magis quàm de Solis prodire præsentia videretur. Erat ergo aurora [o] & ipsa subobscura satis tota illa Christi conversatio super terram, usque dum occumbens & rursùm exoriens, solaris suę præsentiæ lumine clariori fugavit auroram, & mane facto absorpta est nox in victoria. Denique habes: *Et valdè manè una Sabbatorum veniunt ad monumentum orto jam Sole*. An

n *Serm. 33. in Cant. num. 5.* o *Ibidem num. 6.*

An non mane fuit quando ortus est Sol? Attulit autem nouum de resurrectione decorem, & sereniorem solito lucem: quoniam etsi noveramus eum secundùm carnem, sed nunc jam non novimus. Est scriptum in Propheta: *Decorem induit, induit fortitudinem, & præcinxit se*: quòd carnis infirma tanquam nubila quædam excusserit, stolam gloriæ induens. Sanè extunc elevatus est Sol, & sensim demùm diffundens suos radios super terram, cæpit paulatim ubique clarior apparere, fervidiorquè sentiri. Verùm quantumlibet incalescat & invalescat, multiplicet & dilatet radios suos super omne hujus nostræ mortalitatis curriculum, (erit enim nobiscum usque ad consummationem sęculi) non tamen ad meridianum perveniet lumen, nec in illa sui plenitudine videbitur modò, in qua videndus est postea, ab his duntaxat, quos hac visione ipse dignabitur. Talem se obtulit Apostolis Apostolorum Dominus [p] ut jam non invisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia Discipuli carnales erant, & Deus spiritus est, nec benè convenit spiritui & carni: umbrâ corporis sui temperavit se eis, ut obiectu vivificæ carnis viderent Verbum in carne, Solem in nube, lumen in testa, cereum in lucerna. Spiritus enim oris nostri est Christus Dominus, cui dicimus: *In umbra tua vivemus inter gentes*. In umbra, inquit, tua inter gentes, non inter Angelos, ubi purissimum lumen purissimis oculis intuebimur. Videtur quidem & hîc (q) sed sicut videtur ipsi, non sicuti est. Nam neque hoc luminare magnum (so-

p *Serm. 3. in Ascens. Dom. num. 3.* q *Serm. 31. in Cant. nu. 2.*

(Solem loquor iſtum quem quotidie vides) vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt, ſed tantùm ſicut illuminat verbi causâ aërem, montem, parietem. Quod nec ipſum quidem aliquatenùs poſſes videre, ſi non aliqua ex parte ipſum lumen corporis tui pro ſui ingenita ſerenitate & perſpicuitate cœleſti lumini ſimile eſſet. Non denique alterum membrum corporis capax eſt luminis, ob multam utique diſſimilitudinem. Sed nec ipſe oculus cùm turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirùm ob amiſſam ſimilitudinem. Qui ergo turbatus oculus nullatenùs ſerenum ſolem videt propter diſſimilitudinem, ſerenus aliquatenùs videt propter nonnullam ſimilitudinem. Profectò ſi pari prorsùs puritate vigeret, videret omninò inoffenſa facie eum ſicuti eſt, propter omnimodam ſimilitudinem. Ita & Solem juſtitiæ illum, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, videre in hoc mundo ſicut illuminat illuminatus poteſt, tanquam in aliquo ſimilis: ſicuti eſt, omninò non poteſt, tanquam nondum perfectè ſimilis. Propterea dicit Propheta: *Accedite ad eum & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.* Ita ſanè, ſed ſi quantùm ſatis eſt illuminamur, ut revelata facie ſpeculantes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tanquam à Domini Spiritu. Ergo accedendum ad eum [r] non irruendum, ne irreverens ſcrutator Majeſtatis opprimatur à gloria. Nec locis ſanè accedendum, ſed claritatibus, ipſiſquè non corporeis, ſed ſpiritualibus tanquam à Domini Spiritu. A Domini planè Spiritu, & non à noſtro, quamvis in noſtro.

r *Ibidem num.* 3.

ſtro. Qui itaque eſt clarior, ille propinquior: eſſe autem clariſſimum, perveniſſe eſt. Gloria mea hæc eſt [s] ſi unquam de me audiero: *Inveni hominem ſecundùm cor meum*. Cor Sponſi Jeſu, cor Patris ſui. Ipſum quod? *Eſtote*, ait, *miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt*. Hæc forma quam videre deſiderat, cùm Eccleſiæ dicit, *Oſtende mihi faciem tuam*: forma eſt pietatis & manſuetudinis. Hanc cum omni fiducia levat ad petram cui ſimilis eſt. *Accedite* (inquit) *ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur*. Quo pacto humilis ab humili confundetur, à pio ſancta, & à modeſto modeſta? Non planè abhorrebit à puritate petræ pura facies Sponſæ, non magis quàm à virtute virtus, à lumine lumen. Et nunc quidem apparet quibus vult (t) ſed ſicuti vult, non ſicuti eſt. Non ſapiens, non Sanctus, non Propheta videre illum ſicuti eſt poteſt aut potuit in corpore hoc mortali, poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Oculum itaque perga (u) ut videre poſſis meriſſimam lucem: & aurem tuam inclina ad obediendum, ut quandoque pervenias ad quietem perpetuam, & pacem ſuper pacem. *Lux* enim eſt propter ſerenitatem, *pax* propter tranquillitatem, *fons* propter affluentiam & æternitatem. Fontem aſſigna *Patri*, ex quo naſcitur Filius, & procedit Spiritus Sanctus. Lucem aſſigna *Filio*, qui eſt utique candor vitæ æternæ, & lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Pacem aſſigna *Spiritui Sancto*, qui nimirùm ſuper humilem & quietum requieſcit. Nec hoc

s *Serm. 62. in Cant. num. 5.* t *Serm. 31. in Cant. num. 1.*
u *Serm. 4. in vig. Nat. Dom. nu. 9.*

hoc dico tanquam propria ista sint singulorum, nam & Pater lux est, ut sit Filius de lumine: & Filius pax est, pax nostra qui fecit utraque unum: & Spiritus Sanctus fons est aquæ salientis in vitam æternam.

§. III.

Ego sum Via, & Veritas, & Vita: nemo venit ad Patrem nisi per me: dicit Dominus Jesus. Joan. 14.

Proponit Dominus nobis viæ laborem (x) & laboris mercedem. *Ego sum*, inquit, *Via, Veritas, & Vita.* Viam dicit humilitatem, quæ ducit ad Veritatem. Altera labor, altera fructus laboris est. Unde sciam, inquis, quòd ibi de humilitate locutus sit, cùm indeterminatè dixerit: *Ego sum Via?* Audi apertiùs dicentem: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Se ergo proponit humilitatis exemplum, mansuetudinis formam. Si imitaris eum, non ambulas in tenebris, sed habebis lumen Vitæ. Quid est lumen Vitæ, nisi Veritas quæ illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, ostendit ubi sit vera Vita? Ideò cùm dixisset: *Ego sum Via & Veritas*: subdit, *& Vita.* Ac si diceret: Ego sum *Via*, quæ ad Veritatem duco. Ego sum *Veritas*, quæ vitam promitto. Ego sum *Vita*, quam do. *Hæc est enim* (ait) *Vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Vel sic quasi tu dicas: *Viam* considero, id est humilitatem: fructuum desidero, *Veritatem.* Sed quid si tantus est

 labor

x *Tract. de grad. humil. cap. 1. num. 1.*

labor viæ, ut ad optatum lucrum non possim pervenire? Respondet: *Ego sum Via*, idest viaticum quo sustenteris in via. Clamat igitur errantibus & viam ignorantibus: *Ego sum Via*. Dubitantibus & non credentibus: *Ego sum Veritas*. Jam ascendentibus, sed lassescentibus: *Ego sum Vita*. Qui vult (y) veniat post me, per me, ad me. Post me, quia *Veritas* sum: per me, quia *Via* sum: ad me, quia *Vita* sum. *Ego sum Via* (z) per quam est eundum: *& Veritas*, ad quam est veniendum: *& Vita*, in qua est permanendum. *Ego sum Via* sine errore, *Veritas* sine falsitate, *Vita* sine morte. *Ego sum Via* in exemplo, *Veritas* in promisso, *Vita* in præmio. *Ego sum Via* habilis, *Veritas* irrevocabilis, *Vita* interminabilis. *Ego sum Via* lata & spaciosa, *Veritas* potens & copiosa, *Vita* delectabilis & gloriosa. *Ego sum Via* incipientium, *Veritas* proficientium, *Vita* pervenientium. *Ego sum Via* lucis & serena, *Veritas* vivens absque pæna, *Vita* fęlix & amęna. *Ego sum Via* in patibulo, *Veritas* in inferno, *Vita* in resurrectionis gaudio. *Ego sum Via*, in qua non est spina vel tribulus: *Veritas*, in qua non est falsitatis stimulus: *Vita*, in qua reviviscit mortuus. *Ego sum Via* recta, *Veritas* perfecta, *Vita* sine fine mansura. *Ego sum Via* reconciliationis, *Veritas* retributionis, *Vita* æternæ beatitudinis. *Nemo venit ad Patrem* [a] *nisi per me*. Ac si dicat: Nemo venit ad me Veritatem & Vitam, nisi per me Viam: & nemo venit ad me Deum, nisi per me hominem assumptum. Ego per assumptam carnem mortalibus facio foveam, per quàm

y *Serm.* 63. *diu.* z *Serm.* 7. *in ult. Cæna num.* 44. a *Ibidem num.* 47.

quam venitur ad Veritatem & Vitam. Et viam moriendo facio, resurgendo, ad cælos ascendendo, ubi ego sum Veritas & Vita, Deus verus, Deus æternus. Miser homo de terra terrenus, semper gibbus, semper proclivis, semper æger, semper infirmus, ad gaudia paradisi vnde expulsus fuerat, per se redire non poterat: nec ad Veritatem & Vitam (quod Deus est) per se ascendere valebat. Sed venit Verbum ad carnem, Deus ad hominem, *Verbum caro factum est*, & Deus factus est homo. Inclinavit se Verbum ad carnem, Deus ad hominem: et sic genus humanum non solùm ad paradisum, sed etiam portavit ad cœlum, ubi est esse verum, & esse æternum, Veritas quæ semper fuit & erit, Vita beata & semper beata, quæ nec principum habuit, nec habebit finem. Unde nobis terrigenis homo Deus factus est *Via*, & nos perduxit ad Veritatem & Vitam, ad se videlicet Deum & hominem. Et hoc est quod dicit: *Nemo venit ad Patrem nisi per me*. Ac si diceret: Nemo venit ad me Deum, nisi per me hominem, hominem à Verbo assumptum. *Nemo venit ad Patrem nisi per me*, qui sum homo & unus Deus cum Patre. Intuere ô homo (b) consilium Dei, agnosce consilium Sapientiæ, consilium pietatis. Ad Deum Patrem verebaris accedere (c) solo auditu territus ad folia fugiebas: Jesum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem Patrem talis Filius obtineat? Exaudietur utique pro reverentia sua: Pater enim diligit Filium. An verò trepidas & ad ipsum accedere? Frater tuus est & caro tua, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Et hoc videtur

b *Serm. 2. de Virg. Deip. num. 6.* c *Ibidem num. 7.*

approbari in Epistola ad Hebræos (d) ubi dicitur: *Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit, unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret*. Puto quod hæc verba sic ad Caput (*Christum*) referenda sunt, ut corpori (*idest nobis*) aptari non possint. De Verbo utique Dei dictum est quod *non Angelos apprehendit*, hoc est non in unam sibi personam assumpsit, *sed semen Abrahæ*. Neque enim legitur: Verbum Angelus factum est, sed *Verbum caro factum est*, & caro de carne Abrahæ, juxta promissionem quæ illi primùm facta est. Vnde, id est ex qua seminis assumptione, *debuit per omnia fratribus similari*: idest, oportuit ac necesse fuit ut similis nobis passibilis, nostrarum omnia (excepto peccato) genera miseriarum percurreret. Si quæris qua necessitate? *Ut misericors*, inquit, *fieret*. Et hoc ais, cur non rectè ad corpus referri potest? Sed audi quod paulò post sequitur: *In eo enim in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari*. In quibus verbis quid melius intelligi possit non video: nisi quòd ideo pati & tentari, omnibusquè absque peccato humanis voluit communicare miseriis (quod est per omnia fratribus similari) ut similiter passis & tentatis misereri, ac compati ipso disceret experimento. Quo quidem experimento (e) non dico ut sapiētior efficeretur, sed ut propinquior videretur: quatenùs infirmi filii Adam, quos suos fieri & appellari fratres non dedignatus est, suas illi infirmitates committere non dubitarent, qui sanari illas & posset ut Deus, & vellet ut proximus, & cognosceret ut eadem passus. Unde Esajas *Virum* eum appellat *dolorum*

d *Tract. de grad. humil. cap. 3. nu. 8.* e *Ibidem num. 9.*

lorum , & scientem infirmitatem . Et Apostolus: *Non enim habemus* , inquit , *Pontificem , qui non possit compati infirmitatibus nostris* . Unde autem possit indicans adjungit : *Tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato* . Beatus quippe Deus, beatus Dei Filius in ea forma, quâ non rapinam arbitratus est esse se æqualem Patri , proculdubio impassibilis ; priusquàm se exinanisset formam servi accipiens, sicut miseriam & subiectionem expertus non erat, sic misericordiam vel obedientiam non noverat experimento . Sciebat quidem per naturam, non autem sciebat per experientiam . At ubi minoratus est non solùm à seipso, sed etiam paulominùs ab Angelis, (qui & ipsi impassibiles sunt per gratiam, non per naturam) usque ad illam formam in qua pati & subiici posset, quod utique (sicut dictum est) in sua non posset; & in passione expertus est misericordiam , & in subiectione obedientiam . Per quam tamen experientiam non illi scientia , sed nobis fiducia crevit: dum ex hoc misero genere cognitionis , is à quo longè erraveramus , factus est propior nobis . Quando enim illi appropinquare auderemus in sua impassibilitate manenti? Nunc autem Apostolo suadente , monemur , *cùm fiducia adire thronum gratiæ ipsius* , quem nimirùm (sicut alibi scriptum est) *languores nostros tulisse, & dolores nostros portasse* cognoscimus : & in eo quod passus est ipse , nobis compati posse non dubitamus. Beati (f) qui sub tali duce strenuè militârint. Viæ Domini (g) Viæ rectæ, Viæ pulchræ, Viæ plenæ, Viæ planæ. *Rectæ* sine errore, quia ducunt ad Vitam.

 Pul-

f *Serm. 7. in Quadrag. num. 4.* g *Serm. 21. divers. num. 1.*

Pulchræ sine sorde, quia docent munditiam. *Plenæ* multitudine, quia totus jam mundus est intra Christi sagenam. *Planæ* sine difficultate, quia donant suavitatem. Jugum enim ejus suave est, & onus leve.

CAPUT IX.

De ardore desiderii Sponsæ, postulantis se trahi post Sponsum suum Jesum bajulantem crucem.

Trahe me post te: in odore unguentorum tuorum curremus. *Cant.* 1.

1. *Ostenditur, quòd licet Christus dicat neminem posse venire ad se, nisi suus Pater traxerit eum: tamen minimè dubitandum quin & ipse trahat nos ad se, ut currentes post eum imitemur vitam ejus, & sequamur vestigia conversationis suæ.* 2. *Ostenditur, alios currere in via contemplativa, alios verò torpere pro discrimine gratiæ trahentis. Docemur, nunquam debere nos esse securos de præsenti gratia contemplationis. Traditur regula torpentibus in exercitio spirituali. Tractio variè exponitur.* 3. *Agitur de quatuor unguentis Sponsi Jesu: quæ appellantur, Sapientia, Justitia, Sanctificatio, &* Redemptio. *Et hæc omnia sicut Angelis, ita & hominibus factus est Christus.* 4. *Excitamur, ut libenter curramus post Jesum in odore unguentorum præfatorum, propter quadrifariam unctionem & suavitatem eorundem. Ostenditur, non omnes æqualiter currere in odore omnium unguentorum: de quibus singulis afferuntur exempla.*

Nemo

§. I.

Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum. Joan. 6.

AD ſequendum Dominum Jeſum (a) vix inveniuntur, qui vel trahi patiantur, qui velint duci per viam mandatorum ejus. Alii enim *trahuntur*, qui poſſunt dicere: *Trahe me poſt te.* Alii *ducuntur*, qui dicunt: *Introduxit me Rex in cellaria ſua.* Alii *rapiuntur*, ſicut Apoſtolus raptus eſt ad tertium cœlum. Et *primi* quidem felices ſunt, qui in patientia ſua poſſident animas ſuas. *Secundi* feliciores, quia ex voluntate ſua confitentur ei. *Tertii* feliciſſimi, qui in profundiſſima Dei miſericordia quaſi quodammodò ſepultâ jam arbitrii ſui poteſtate, in divitias gloriæ in ſpiritu ardoris rapiuntur, neſcientes ſive in corpore ſive extra corpus, hoc ſolùm ſcientes quòd rapti ſint. *Hæc eſt* (b) *generatio quærentium Dominum.* Quærentium, an habentium dicam? Habentium utique & quærentium. Alioquin non poſſent quærere non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? Vel potiùs quomodò habentes, quomodò requirentes? Verbo geniti, Verbum habent. Numquid non Verbum Dominus? Joannem audi. *Et Deus erat Verbum.* Quid ergo jam amplius quærit generatio quærentium Dominum? Conſidera quid ſequatur in Pſalmo: *Hæc eſt generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Jacob.* Eundem proinde habent pariter &

a *Serm. 2. de Aſcenſ. Dom. num. 6.* b *Serm. 37. diver. nu. 3.*

& requirunt, quia unus idemquè & Verbum Patris, & splendor paternæ gloriæ est. Et is quidem non quæsitus haberi forsitan potest, non habitus autem quæri omninò non potest. Denique ipsa est Sapientia quæ de se loquitur: *Qui edit me, adhuc esuriet*. Potens ipse est præstare etiam se non quærenti, qui de cumulo gratiæ & benedictione dulcedinis quærit & prævenit adhuc quærere non valentes. Nemo autem ante idoneus quærere quàm habere: quia *nemo* (inquit) *venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum*. Adest ergo qui trahit, & quodammodò necdum adest, qui non aliò trahit quàm ad seipsum. Nunquam enim nec usquam sine Filio Pater adest per fidem ut ad speciem trahat. Quomodò ergo nunc non exultet spiritus meus, quomodò non sine modo jucundetur in generatione ista quærentium Dominum? Nempè testimonium credibile nimis gustatæ sapientiæ, est esuries ipsa tam vehemens. Certissima mihi probatio & indubitabile argumentum, quia habetis quem sic quæritis: & in vobis habitat, qui tam validè trahit vos ad seipsum. Non enim humanæ possibilitatis est cursus iste: ejus dextera facit virtutem, cui semper necessè est ut clametis: *Trahe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Christus Dominus mons est (c) mons coagulatus, & & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis charitate. Pinguissimus planè & uberrimus mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: siquidem propterea unxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis. Mons cælestium aromatum, mons charismatum spiritualium, non

c *Serm. 33. diver. num. 8.*

non ad menſuram accipiens ſpiritum, ſed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes theſauri & ſcientiæ abſconditi ſunt: in quo tota humanitatis veritas, tota divinitatis inhabitat plenitudo. Excelſus & immenſus mons, in quo omnia reſtaurantur quæ in cælis et quæ ſuper terram, ut ſit Deus omnia in omnibus. Dicat proinde (d) dicat cum gemitu Sponſa: *Trahe me poſt te*: quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitātem. An hoc dicat cupiens diſſolvi & eſſe cum Chriſto, præſertim dum videat adoleſcētulas, propter quas manere ipſam in carne neceſſarium videbatur, benè proficientes amare jam Sponſum, & ſtare in tuto charitatis? Siquidem hoc præmiſerat: *Propterea*, inquiens, *adoleſcentulæ dilexerunt te*. Nunc ergo quaſi dicat: Ecce adoleſcentulæ amant te, & amando firmiter inhærent tibi, mequè minimè jam opus habent, nulla mihi cauſa in hac vita ulteriùs commorandi. Idcirco ait: *Trahe me poſt te*. Hoc ſentirem (e) ſi dixiſſet: Trahe me ad te. Nunc verò quia dicit, *poſt te*, magis illud mihi poſtulare videtur, ut converſationis ejus valeat veſtigia ſequi, ut poſſit æmulari virtutem, & normam tenere vitæ, & morum queat apprehendere diſciplinam. In his quippè maximè opus eſt adjutorio, quo valeat abnegare ſemetipſam, & tollere crucem ſuam, & ſic ſequi Chriſtum. Hîc prorsùs trahi neceſſe habet Sponſa, nec ſanè trahi ab alio, quàm ab eo ipſo qui ait: *Sine me nihil poteſtis facere*. Scio (inquit Sponſa) me nequaquam poſſe pervenire ad te niſi gradiendo poſt

d *Serm.* 21. *in Cant. num.* 2. e *Ibidem num.* 3.

post te, sed neque hoc quidem nisi adjutam abs te: ideoquè precor ut trahas me post te. *Beatus* siquidem *cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum*: perventurus quandoque ad te in montibus gaudiorum. Quàm pauci post te, ô Domine Jesu, ire volunt, cùm tamen ad te pervenire nemo sit qui nolit: hoc scientibus cunctis quia delectationes in dextera tua usque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari: conregnare cupiunt, sed non compati. Non curant quærere quem tamen desiderant invenire, cupientes consequi, sed non & sequi. Non sic illi quibus ajebat Dominus: *Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis*. Beati qui digni habiti sunt testimonio tuo, benigne Jesu. Ipsi revera ibant post te & pedibus & affectibus. Notas eis fecisti vias vitæ, vocans eos post te, qui Via & Vita es & Veritas, dicens: *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Item: *Qui mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit*. Dicebant ergo Discipuli gloriantes: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Sic itaque & dilecta Sponsa tua Domine (f) relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis inhærere vestigiis, ac sequi te quocunque ieris: sciens quia viæ tuæ viæ pulchræ, & omnes semitæ tuæ pacificæ; & quia qui sequitur te, non ambulat in tenebris. Precatur autem se trahi, quoniam justitia tua sicut montes Dei, nec sufficit ad illam suis viribus. Precatur se trahi, *quia nemo venit ad te, nisi Pater tuus traxerit eum*. Porrò quos Pater trahit, trahis & tu. Opera quip-

f *Ibid. num. 4.*

quippè quæ Pater facit, hæc & Filius ſimiliter facit. Sed familiariùs à Filio poſtulat trahi, tanquam à Sponſo proprio, quem Pater miſit obviam ei ducem ac præceptorem: qui ſibi præiret in via morum, & præpararet iter virtutum, & erudiret eam ſicut ſemetipſum, & viam prudentiæ doceret, & traderet ei legem vitæ & diſciplinæ; & ſic meritò ipſe concupiſceret decorem ejus. Multi equidem imò omnes (g) id eſt omnium virtutum flores in noſtro Jeſu Chriſto Nazareno ſunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit poſt ſe. Nam qui veniunt ad ipſum propter *humilitatem*, *violæ* ejus ſequuntur odorem: qui propter *caſtitatem*, lilii ejus ſequuntur odorem: qui propter *charitatem*, paſsionis *roſæ* ſequuntur odorem: qui propter *abſtinentiam*, *croci* ſequuntur odorem. Ex his virtutibus optimi Jeſu Chriſti ubique prædicatores tanquam quodam precioſo unguento extraxerunt odorem: & ejus adoleſcentulæ odore ejus mirifico delectatæ cucurrerunt poſt unctum Jeſum. Et adhuc nimirùm currunt clamantes in toto corde ſuo: *Trahe me poſt te, ut curramus in odore unguentorum tuorum*: ſcientes quòd neque volentis neque currentis, ſed ſolius Dei miſerentis eſt.

§. II.

***Trahe me poſt te* (h) *in odore unguentorum tuorum curremus*.** Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit pauliſper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris currere modò ſicut heri & nudius

dius

g *Tract. de vite myſt. cap. 43. nu. 161.* h *Ser. 21. in Cant. num. 5.*

dius tertius. Curremus autem postea, cùm reddideris lætitiam salutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ, cùm Sol justitiæ iterùm incalverit, & pertransierit tentationis nubes, quæ hunc operire ad horam cernitur: atque ad lenem flatum auræ blandioris solito cæperint unguenta liquescere, & aromata fluere, & dare odorem suum. Tunc curremus, in odore illo curremus. Spirantibus inquam unguentis curremus, quoniam abscedet torpor qui nunc est, & revertetur devotio, & jam non erit opus nobis ut trahamur, quippè odore excitatis, ut spontè curramus. Nunc verò interim trahe me post te. Videsne illum qui in spiritu ambulat, nequaquam permanere in eodem statu, nec eadem semper facilitate proficere: & quòd non sit in homine via ejus, sed quemadmodùm ei Spiritus moderator prout vult dispensat, nunc segniùs, nunc alacriùs quæ retrò sunt oblivisci, & ad interiora se se extendere? Puto quòd hoc ipsum si attenditis, vestra vobis experientia intùs respondet quod ego foris loquor. Ergo cùm te torpore [i] acediâ vel tædio affici sentis, noli propterea diffidere aut desistere à studio spirituali, sed juvantis require manum, trahi te obsecrans Sponsæ exemplo, donec denuò suscitante gratia factus promptior alacriorquè, curras, & dicas: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* Sic autem qnamdiu adest gratia, delectare in ea ut non te existimes donum Dei jure hæreditario possidere, ita videlicet securus de eo, quasi nunquam perdere possis: nè subitò cùm fortè retraxerit manum, & subtraxerit donum, tu animo concidas,

[i] *Ibidem num. 6.*

cidas, & triſtior quàm oportet fias. Deniq: in die virtutis tuæ noli eſſe ſecurus(k)ſed clama ad Deum cum Propheta,& dic: *Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me*. Porrò in tempore tentationis conſolare, & dic cum Sponſa: *Trahe me poſt te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Sic te non deſeret ſpes in tempore malo, nec in bono providentia deerit; eriſquè inter adverſa & proſpera mutabilium temporum tenens quandam æternitatis imaginem, utique hanc inviolabilem & inconcuſſam conſtantis animi æqualitatem, benedicens Dominum in omni tempore: proindequè vendicans tibi etiam in hujus nutabundi ſæculi dubiis eventibus certiſquè defectibus perennis quodammodò incommutabilitatis ſtatum, dum te cæperis renovare & reformare in inſigne illud antiquum ſimilitudinis æterni Dei, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Quippè ſicut ipſe eſt, ita & tu eris in hoc mundo, nec in adverſis timidus, nec in proſperis diſſolutus. In hoc, inquam, nobilis creatura facta ad imaginem & ſimilitudinem ejus qui ſe fecit, antiqui honoris dignitatem receptare jam jamquè & recuperare ſe indicat, cùm ſibi indignum ducit huic labenti ſæculo conformari, magis ſatagens (juxta Pauli doctrinam) *in novitate ſui ſenſus* in eam ſimilitudinem in qua ſe conditam novit; ac per hoc etiam cogens (ut dignum eſt) ſæculum iſtud quod propter ſe factum fuit, verſa vice mirum in modum conformari ſibi: dum omnia ei cooperari in bonum incipiunt, tanquam in propria & naturali forma, abjectâ degeneri ſpecie recogno-

k *Ibidem num.* 7. l *Ibidem num.*9.

gnoscentia Dominum suum, cui ad serviendum creata fuère. Nos ergo (l) Sponsæ curemus æmulari libertatem atque constantiam, quæ sicut benè instructa in omnibus, & erudita corde in sapientia, scit abundare, scit & penuriam pati. Cùm se rogat trahi, ostendit quid desit sibi, non pecuniæ, sed virtutis. Rursùm cùm se nihilominùs de spe rediturae gratiæ consolatur, & si deficere, non tamen diffidere se probat. Dicit enim: (m) *Trahe me post te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Et quid mirum si indiget trahi, quæ post gigantem currit, quæ comprehendere nititur eum qui salit in montibus, transilit colles? *Velociter* (ait Propheta) *currit sermo ejus*. Non valet ex æquo currere, non potest pari cum illo celeritate contendere, qui *exultat ut gigas ad currendam viam*: non potest suis viribus currere, & propterea rogat se trahi. Fessa sum, inquit, deficio, noli me deserere: *sed trahe me post te*, ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum. *Trahe me post te*: quia satiùs mihi est ut me trahas, ut scilicet vim qualemcunque mihi aut terrendo minis aut exercendo flagellis inferas, quàm parcens in meo me torpore malè securam derelinquas. Trahe quodammodò invitam ut facias voluntariam. Trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore: quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus. Non curram ego sola, & si solam me trahi petierim: current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul: ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo atque hortatu, ac per

m *Ibidem num.* 10.

per hoc omnes in odore unguentorum tuorum curremus. Habet Sponſa imitatores ſui, ſicut & ipſa eſt Chriſti. Et ideo non ait ſingulariter curram, ſed *curremus*. Sed hìc oritur quæſtio (n) cur ſimiliter cùm ſe petiit trahi, etiam adoleſcentulas non adjunxit, ut non *trahe me*, ſed trahe nos diceret. Quid enim? Fortène Sponſa indiget trahi, & adoleſcentulæ non indigent? O pulchra, ô felix, ô beata, ediſſere nobis hujus diſtinctionis rationem. *Trahe me*, ais. Quare *me*, & non nos? An hoc bonum invides nobis? Abſit. Neque enim protinus dixiſſes adoleſcentulas tecum eſſe curſuras, ſi ſola poſt Sponſum ire voluiſſes. Cur ergo pluraliter mox ſubjunctura *curremus*, trahi te ſingulariter poſtulaſti? Charitas, inquit, ita poſtulabat. Diſce per hoc verbum à me in ſpirituali exercitio duplex auxilium deſuper ſperare, *correptionem* & *conſolationem*. Altera foris exercet, altera viſitat intùs. Illa reprimit *inſolentiam*, iſta in fiduciam erigit. Illa operatur *humilitatem*, iſta puſillanimitatem conſolatur. Illa cautos, iſta devotos facit. Timorem Domini docet illa, iſta ipſum timorem infuſo temperat gaudio ſalutari, ſicut ſcriptum eſt: *Lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum*. Item: *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore*. *Trahimur* [o] cùm tentationibus & tribulationibus exercemur. *Currimus*, cùm internis conſolationibus & inſpirationibus viſitati, tanquam in ſuaveolentibus unguentis reſpiramus. Ergo quod auſterum & durum videtur (ait Sponſa) retineo mihi tanquam forti, tanquam ſanæ, tanquam perfectæ: & dico ſingulariter, *Trahe me*.

n *Ibidem num.* 11. o *Ibidem num.* 12.

me. Quod ſuave & dulce tibi tanquam infirmæ communico: & dico, *Curremus*. Novi ego adoleſcentulas delicatas & teneras eſſe, & minùs idoneas ſufferre tentationes: & propterea mecum volo ut currant, & non ut mecum trahantur. Volo habere ſocias conſolationis, non autem & laboris. Quare? Quoniam infirmæ ſunt, & vereor ne deficiant, ne ſuccumbant. Me, inquit, ô Sponſe Jeſu corripe, me exerce, me tenta, me trahe poſt te: quoniam ego in flagella parata ſum, & potens ad ſuſtinendum. Certatim ſimul curremus; ideſt, ſola trahar, ſed ſimul curremus. Curremus curremus, ſed in odore unguentorum tuorum, non in noſtrorum fiducia meritorum; nec in magnitudine virium noſtrarum currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam & ſi quando cucurrimus, ac voluntariæ fuimus, non fuit volentis neque currentis, ſed miſerentis Dei. Revertatur miſeratio & curremus. Tu quidem in virtute tua tanquam gigas & potens curris, nos niſi unguenta tua ſpiraverint, non curremus. Tu quem Pater vnxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis, curris in ipſa unctione, nos in illius odore curremus: tu in plenitudine, nos in odore.

§. III.

Porrò [p] ſalvo cuique quod fortè ſublimiùs ſubtiliùſquè de Sponſi Jeſu unguentis ſpeciali munere ſentire ſibi & experiri donatum eſt, ego quod de communi accepi, profero in commune. Ipſe ſiquidem

p *Ser. 22. in Cant. num. 4.*

dem fons vitæ, ipse fons signatus, de intra hortum conclusum erumpens per os Pauli fistulam suam, tanquam verè illa Sapientia, quæ juxta Beati Job sententiam trahitur de occultis, in quatuor sese rivos diffudit, & derivavit in plateas: ubi videlicet & assignat nobis *eum factum à Deo sapientiam, & justitiam, & sanctificationem, & redemptionem.* Quis verò fons vitæ [q] nisi Christus Dominus? Sanè ipsa sese plenitudo exinanivit, ut fieret nobis *sapientia, & justitia, & sanctificatio, & redemptio.* Ex his utique quatuor rivis [r] tanquam preciosissimis unguentis (nil enim obstat utrumque intelligi, & aquam & unctionem: aquam, quia mundant; unctionem, quia fragrant) ex his, inquam, quatuor præmissis rivis, tanquam unguentis preciosissimis super montes aromatum de cælestibus speciebus confectis, tanta Ecclesiæ nares odoris suavitas replevit, ut mox à quatuor mundi partibus excitata illa dulcedine, supernum properaret ad Sponsum, tanquam verè illa regina Austri festinans à finibus terræ audire sapientiam Salamonis, opinionis siquidem odore provocata. Sanè & Ecclesia non ante currere valuit in odore sui Salamonis [s] quosque is qui ab æterno ex Patre Sapientia erat, factus est ei in tempore à Patre *sapientia*, quo ipsius odorem percipere posset. Sic *justitia*, sic *sanctificatio*, sic & *redemptio* nihilominùs ei factus est: ut horum quoque in odore currere posset, cùm hæc æquè omnia in se ante omnia esset. Nam & in principio quidem erat Verbum, sed tunc demùm ad videndum ipsum

q *Ser. 2. de Virg. Deip. num. 3.* r *Ser. 22. in Cant. num. 4.*
s *Ibidem num. 5.*

pastores venerunt festinantes, cùm nunciatum est factum. Denique & loquuntur adinvicem: *Transeamus usque Bethleem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis.* Et sequitur: Quia *venerunt festinantes*. Priùs non se movebant, dum Verbum erat tantùm apud Deum. At ubi Verbum, quod erat, factum est, ubi hoc Dominus fecit & ostendit: tunc venenunt festinantes, tunc cucurrerunt. Quomodò ergo in principio erat Verbum, sed Verbum erat apud Deum, factum est autem quatenùs esse inciperet & apud hominer: sic nihilominùs in principio *sapientia* erat, erat *justitia*, erat *sanctificatio*, erat *redemptio*, sed Angelis; ut esset & hominibus, fecit eum hæc omnia Pater, & fecit quod Pater. Denique *qui factus est* (inquit Paulus) *nobis sapientia à Deo*, non ait simpliciter, qui factus est sapientia, sed, qui *factus est nobis sapientia*: quoniam quod erat Angelis, factus est & nobis. At Angelis, inquis [t] quomodò *redemptio* fuerit, non video? Nec enim auctoritas Scripturarum uspiam assentire videtur eos aliquando aut peccato extitisse captivos, aut morti obnoxios ut necessariam haberent redemptionem, exceptis duntaxat illis qui superbiæ lapsu irremediabili corruentes, redimi deinceps non merentur. Nempè novit *superbiam Moab* [u] *quòd superbus est valdè*: & superbia ejus pænitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec veniæ. Si itaque Angeli nunquam redempti sunt [x] alii utique non egentes, alii non promerentes; illi quidem quia nec lapsi sunt,

t *Ibidem num.* 6. u *Ser.* 1. *de Advent. Dom. num.* 5. x *Serm.* 22. *in Cant. num.* 6. y

ſunt, hi autem quia irrevocabiles ſunt: quo pacto tu dicis Dominum Jeſum Chriſtum eis fuiſſe *redemptionem*? Audi breviter. Qui erexit hominem lapſum, dedit ſtanti Angelo ne laberetur: ſic illum de captivitate eruens, ſicut hunc à captivitate defendens. Et hac ratione fuit æquè utrique *redemptio*, ſolvens illum, & ſervans iſtum. Denique [y] attendo verbi profunditatem. Poſtquam natus eſt Jeſus vocatur ab hominibus, qui vocatus eſt ab Angelo priuſquàm in utero conciperetur. Idem quippè & Angeli Salvator & hominis eſt: ſed hominis ab incarnatione Verbi, Angeli ab initio creaturæ. Porrò (z) qui hominibus ſubvenit in tali neceſſitate, ſervavit Angelos à tali neceſſitate. Et qui homines diligendo tales fecit, ne tales remanerent: ipſe æquè diligendo dedit & Angelis, ne tales fierent. Liquet ergo [a] ſanctis Angelis Dominum Chriſtum fuiſſe *redemptionem*, ſicut *juſtitiam*, ſicut *ſapientiam*, ſicut *ſanctificationem*: & nihilominùs tamen hæc ipſa quatuor eſſe factum propter homines, qui inviſibilia Dei non niſi per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpicere poſſunt. Sic ergo omne quod erat Angelis, factus eſt nobis. Quid? *Sapientia, juſtitia, ſanctificatio, redemptio. Sapientia* in prædicatione, *Juſtitia* in abſolutione peccatorum, *Sanctificatio* in converſatione quam habuit cum peccatoribus. *Redemptio* in paſſione quam ſuſtinuit pro peccatoribus. Ubi ergo hæc à Deo factus eſt, tunc Eccleſia odorem ſenſit, tunc cucurrit. Tunc prorsùs odor ille qui in Chriſto erat [b] ſeſe ubique ſparſit,

 adeo

y *Ser. 1. in Circum.* Dom. n. 2. z *Tract. de diligen.* Deo *cap.* 1.
a *Ser. 22. in Cant. num.* 6. b *Ser. 60, in Cant. num.* 8.

adeo ut à finibus terræ ipsum sentiens clamaret Ecclesia : *Oleum effusum nomen tuum* : currerentquè adolescentulæ in odore olei. Ecclesia quidem recumbit intùs [c] sed Ecclesia interim perfectorum : spes tamen est & nobis. Excubemus ergo præ foribus qui minùs perfecti sumus, spe gaudentes. Sponsus & Sponsa soli interim intùs sint, mutuis secretisquè fruantur amplexibus, nullo strepitu carnalium desideriorum, nullo corporeorum phantasmatum perturbante tumultu. Turba verò adolescentularum, quæ absque hujusmodi inquietudinibus nondum esse possunt, foris expectet. Expectentquè securè, scientes ad se illud spectare quod legunt: *Adducentur Regi virgines post eam, proximæ ejus afferentur tibi*. Et ut quæque sciat cujus spiritus sit, *virgines* dico illas, quæ ante Christo fæderatæ quàm fædatæ mundi complexibus, ipsi firmiter perseverant, cui se tantò feliciùs quantò maturiùs devoverunt. *Proximas* verè dico illas, quæ pristinam suam deformitatem (in qua mundo huic quandoque conformes, mundi principibus, idest spiritibus spurcis in omni carnali concupiscentia sese turpiter prostituerant) tandem aliquando erubescentes, & exeuntes in novi hominis formam, quantò seriùs tantò sinceriùs reformare festinant. Et hæ & illæ sanè proficiant, non deficiant neque fatigentur, & si necdum plenè in se sentiunt unde dicant & ipsæ: *Oleum effusum nomen tuum*. Nec enim audent adolescentulæ per se facere verba Sponso. Tamen si magistræ vestigiis pressiùs inhærere student, effusi olei saltem odore delectabuntur, & incitabuntur etiam de

c *Ser. 14. in Cant. num. 5.*

de odotis perceptione cupere & quærere potiora.

§. IV.

Videamus jam nunc quadrifariam unctionem (d) videamus affluentissimam atque inæstimabilem suavitatem ejus, quem unxit Pater oleo lætitiæ præ consortibus suis. Sedebas ô homo in tenebrosis & umbra mortis per ignorantiam Veritatis, sedebas vinctus catenis delictorum: descendit ad te in carcerem non ut torqueret, sed ut erueret de potestate tenebrarum. Et primò quidem Veritatis doctor depulit umbram ignorantiæ tuæ, *luce sapientiæ suæ*. Per *justitiam* deinde quæ ex fide est, soluit funes peccatorum, gratis justificans peccatorem. Quo gemino beneficio implevit sermonem illum sancti David: *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos*. Addidit quoque *sanctè* inter peccatores vivere, & sic tradere formam vitæ, tanquam formam viæ quâ redires ad patriam. Ad cumulum postremò pietatis tradidit in mortem animam suam, & de proprio latere protulit precium *satisfactionis* quo placeret Patrem: per quod illum planè ad se versiculum Psalmi traxit: *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. Prorsùs copiosa: quia non gutta, sed unda Sanguinis largiter per quinque partes Corporis Christi emanavit. Quid tibi debuit facere [e] & non fecit? Illuminavit cæcos, soluit vinctum, reduxit erroneum, reconciliavit reum. Quis non post illum libenter atque alacriter currat, qui & ab errore liberat, &

d. *Ser. 22. in Cant. num. 7.* e *Ibidem num. 8. & 9.*

errata dissimulat: qui deinde merita vivendo tradit, præmia moriendo conquirit? Quam excusationem habet qui in odore horum unguentorum non currit, nisi ad quem fortè odor minimè pervenit? Sed enim in omnem terram exivit odor vitæ: quoniam misericordiâ Domini plena est terra, & miserationes ejus super omnia opera ejus. Ergo qui talem hanc sparsam ubique fragrantiam non sentit,&ob hoc non currit, aut mortuus est, aut puditus. Fragrantia fama est, prævenit opinionis odor, excitat ad currendum; perducit ad unctionis experimentum,ad bravium visionis. Vox una lætantium, omnium pervenientium: *Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum*. Omninò propter mansuetudinem quæ in te prædicatur, currimus post te Domine Jesu, audientes quòd in spernas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruisti confitentem Latronem, non lachrymantem peccatricem, non Chananæam supplicantem, non deprehensam in adulterio, non sedentem in telonio, non supplicantem Publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem Discipulorum, non ipsos crucifixores tuos. In odore horum currimus. Porrò *sapientiæ* tuæ odorem ex eo percipimus quòd audivimus, quia si quis indiget sapientiâ, postulet eam à te, & dabis ei. Ajunt siquidem quòd des omnibus affluenter, & non improperes. At verò *justitiæ* tuæ tanta ubique fragrantia spargitur, ut non solùm justus, sed etiam ipsa dicaris Justitia, & Justitia justificans. Tam validus denique es ad justificandum, quàm multus ad ignoscendum. Quamobrem quisquis pro peccatis compunctus esurit & sitit justitiam, credat

in

in te qui justificas impium, & solam justificatus per fidem, pacem habebit ad Deum. *Sanctitatem* quoque suavissimè & copiosissimè tua redolet non solùm conversatio, sed& conceptio: peccatum siquidem non commisisti, nec contraxisti. Qui ergo justificati à peccatis sectari desiderant deliberantquè sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, audiant te clamantem: *Sancti estote, quoniam ego Sanctus sum*. Considerent vias tuas, & discant à te, quia *Justus sis in omnibus viis tuis, & Sanctus in omnibus operibus tuis*. Jam *redemptionis* odor quantos currere facit? Cùm exaltaris à terra, tunc prosùs omnia trahis ad teipsum. Pro his omnibus currimus post te [f] dimitte nos, quia clamamus post te. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium unguentorum. Sed videamus alios vehementiùs studiis flagrare *sapientiæ*, alios magis ad *pænitentiam* spe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad *virtutum exercitium* vitæ & *conversationis* Christi provocari exemplo, alios ad *pietatem* Passionis memoriâ plùs accendi. Putamus nos de singulis posse reperire exempla? *Primò* quidem currebant in odore *sapientiæ* qui missi fuerant à Pharisæis, cùm reversi dicerent: *Nunquam homo sic locutus est*: utique admirantes doctrinam, & confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui venit ad Jesum nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippè instructus edoctusquè recessit. *Secundò*, in odore *justitiæ* cucurrit Maria Magdalena, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multùm. Justa profectò & sancta, & non jam pecca-

trix

f *Ibidem. num.* 10.

trix quemadmodùm Pharisæus exprobrabat, nesciens justitiam seu sanctitatem Dei esse munus, non opus hominis, & quia nonmodò justus, sed & beatus cui non imputabit Dominus peccatum. An oblitus erat, quomodò vel suam ipsius, vel alterius corporalem tangendo lepram fugârat, non contraxerat? Sic tactus à peccatrice Justus justitiam impertit, non perdit: nec sorde peccati, quâ illam mundat, se inquinat. Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, descendit justificatus, teste ipsa Justitia. Cucurrit Petrus, qui lapsus flevit amarè, quatanùs culpam dilveret, & recuperaret justitiam. Cucurrit David, qui reatum agnoscens & confitens, audire mervit: *Et Dominus transtulit à te peccatum tuum*. *Tertiò* in *sanctificationis* odore (g) Paulus currere sese testatur, cùm se Christi imitatorem esse gloriatur, dicens ad discipulos: *Estote imitatores mei, sicut & ego Christi*. Cucurrerunt & omnes qui ajebant: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Desiderio quippè sequendi Christum reliquerant omnia. Hortatur generaliter universos ad eundem odorem ista Joannis sententia: *Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare*. *Quartò*, Jam qui in odore cucurrerint *passionis*, si audire vis, universos Martyres accipe. Hoc autem tam delectabili odore inebriati (h) non solùm Viri naturâ fortiores, sed & Virguncülæ tenerrimæ currebant toto cordis affectu, omnibusquè viribus animi ad delitias crucis. En quatuor (i) unguenta assignata habetis: primum *sapientiæ*, secundum

g *Ibidem n.11.* h *Tract. de vite myst. cap.43. n.163.* i *Ser. 22. in Cant.num.11.*

dum *justitiæ*, tertium *sanctificationis*, quartum *redemptionis*. Tenete nomina, percipite fructū: & compositionis modum vel numerum specierum, quibus confecta sunt, nolite requirere. In Christo nempè rerum plenitudo est sine numero, & sine modo. Nam & *sapientiæ* ejus non est numerus: & *justitiæ* ipsius sicut montes Dei, sicut montes æterni: & *sanctitas* singularis: *& redemptio* inexplicabilis. Itaque qui se dicit in Christo manere (k) debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Jesus enim non resedit, sed exultavit ut gigas ad currendam viam. Et nos quoque si non desipimus, curramus post eum in odore unguentorum ipsius. Alioquin si elongari contigerit, erit pigritanti animæ & laboriosior & periculosior via, dum nec odore recreari, nec certa possit agnoscere vestigia abeuntis. Sic autem currite Fratres, ut comprehendatis. Quod sanè ita fiet, si nequaquam arbitramini vos comprehendisse, sed obliti quæ retrò sunt, extenditis vos in anteriora: si apprehendatis disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa. Cæterùm in omnibus actibus (l) sponsam Jesu imitamini, tollentes crucem vestram: & ad imitationem ejus, unà cum ipsa curratis ardenti desiderio fortiter post Jesum.

CAPUT X.

De triplici præmio relinquentium mundum, propter amorem Christi.

1. *Ostenditur, verba Christi habere magnam vim ad per-*

k *Epist. 341. num. 4. & 2.* l *Soliloq. S. Bernard. n. 20. tom. 6. pag. 1023*

persuadendum hominibus contemptum mundi, & sequendum Christum. Demonstratur, Petrum reliquisse omnia, licet nihil habuerit. Reprehenditur detestabilis in hominibus concupiscentia terrenorum. 2. Agitur de perfecta obedientia Petri & Andreæ, qui ad unicam Christi vocem relictis omnibus statim secuti sunt eum. Quorum exemplo docemur vocationi divinæ festinanter esse obediendum, sicut & Abraham & Zachæus obediverunt. 3. Ostenditur relinquentes omnia & sequentes Christum, habituros in futura regeneratione quietem sessionis; dum & corpus dotabitur gemina felicitate immortalitatis scilicet & impassibilitatis: & Anima sicut nihil metuet, sic nec concupiscet ultrà. 4. Ostenditur, sequaces Christi habituros excelsum honorem judiciariæ potestatis, & immensum gaudium: illum pro humilitate paupertatis, istud pro labore. Exhortamur fugire honores mundi, & ambire dignitatem promissam sequentibus Christum, quæ est excellentior omni gloria sæculi. 5. Ostenditur, contemptores mundi in hac vita accepturos præmium nomine Centupli promissum, & possessuros vitam æternam. Reprehenditur vesania hominum, qui cunctantur relinquere simpla pro Centuplo: cujus qualitas fide comprehenditur, non experimento. Afferuntur variæ definitiones & effectus hujus Centupli.

§. I.

Dixit Petrus ad Jesum: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis? Matt. 19.

Fi-

FIdelis ſermo (a) & dignum omni acceptione colloquium Simonis Petri,& Domini Jeſu. Libet proinde ſacratiſſimo huic intereſſe colloquio, & intima cordis aure percipere quæ dicuntur. Arbitror enim verba lectionis hujus ea eſſe, de quibus ad immortalem Sponſum à fininibus terræ clamat Eccleſia: *Propter verba labiornm tuorum ego cuſtodivi vias duras*. Hæc nempè ſunt verba, quæ contemptum mundi in univerſo mundo,& voluntariam perſuasêre hominінibus paupertatem. Hæc ſunt verba, quæ Monachis Clauſtra replent, deſerta Anachoretis. Hæc, inquam, ſunt verba, quæ Ægyptum ſpoliant, & optima quæque ejus vaſa diripiunt. Hic ſermo vivus eſt & efficax, convertens animas felici æmulatione ſanctitatis, & veritatis promiſſione fideli. Dixit enim Simon Petrus ad Jeſum: *Ecce nos reliquimus omnia*. Benè, optimè, & non ad inſipientiam tibi. Nam & mundus tranſit & concupiſcentia ejus,& relinquere hæc magis expedit quam relinqui. *Ecce*, inquit, *nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te*. Nimirùm quia exultavit ut gigas ad currendam viam: nec currentem ſequi poteras oneratus. Sed nec inutilis commutatio pro eo qui ſupra omnia eſt, omnia reliquiſſe: nam & ſimul cum eo donantur omnia: & ubi apprehenderis eum, erit unus ipſe omnia in omnibus, qui pro ipſo omnia reliquerunt. *Omnia* ſanè dixerim, non tantùm poſſeſſiones, ſed etiam cupiditates, & eas maximè. Plùs enim concupiſcetia mundi quàm ſubſtantia nocet. Nota admodùm quæ-

2 *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 1. n. 1.*

quæstio est (b) quomodò Petrus cùm nil ferè ex omnibus habuisse sciatur, tam fiducialiter glorietur sese omnia reliquisse. Vnde Sanctus Gregorius, Multum, inquit, deservit, qui voluntatem habendi detum reliquit. Et post pauca: A sequentibus tanta relicta sunt, quanta à non sequentibus desiderari potuerunt. Fidelis sermo, sed forsan clausus & ipse est. Numquid enim voluntas habendi tam multa complectitur, ut reliquisse illam, sit omnia deservisse? Quis hominum omnia desiderare possit, nedum piscator ille pauper & modicus? Sed quid cuique sufficere possit, diligentiùs vestigato, & facilè est invenire omnia desiderantem. Neque enim ponere est concupiscentiæ modum, donec videatur impleta, donec adepta sit quibus valeat esse contenta. Cæterùm nec amator pecuniæ dicet aliquando, Sufficit: nec libidinosus satiabitur voluptate. Sic & crudelis quisque semper sanguinem sitit: & ambitiosus aut cupidus laudis humanæ adeptis dignitatum titulis seu favoribus, nullum exinde capit omninò remedium, sed desiderio æstuat ampliori. Minùs autem invenit requiem, qui sibi placere cupit, & suis, idest, quibusdam fatuis de semetipso testimoniis gloriatur dicens: *Manus mea excelsa*: putans sese aliquid esse, cùm nil sit. Vidi ego aliquando quinque viros (c) quidni phreneticos arbitrer? *Primus* siquidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam. *Secundus* sulphureo astans lacui, exhalantem teterrimum fœdissimumquè gestiebat haurire vaporem. *Tertius* fornaci incubans vehementer accensæ, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus lætabatur. *Quartus* supra pin-

b *Ibidem. cap. 10. num. 31.* c *Ibidem. num. 32.*

pinnaculum templi residens, levioris auræ spiritum aperto attrahebat ore: & si quominùs influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat, ac si totum speraret aërem deglutire. *Quintus* seorsùm positus ridebat cæteros, ipse quoque ridendus, & maximè. Proprias enim carnes incredibili quodam studio sugere laborabat: nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Miseratus homines, causamquè miseriæ sciscitatus à singulis, unam omnibus esse reperio, validissimam utique famem. Tunc verò macilentissimam eorum facies contemplatus, recordabar Prophetæ gementis miserabiliter & dicentis: *Aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panem meum*. Quid hæc vobis, inquio, prosunt? Non sunt naturales cibi, magis famem hæc provocant quàm extinguunt. Panis namque Animæ justitia est, & soli *beati qui esuriunt illum*: *quoniam ipsi saturabuntur*. Nimirùm ad imaginem Dei facta anima rationalis (d) cæteris omnibus occupari potest, repleri omninò non potest. Capacem Dei, quidquid Deo minus est, non implebit. Inde est quòd naturali quidem desiderio summum quivis probatur appetere bonum, nullam nisi adepto eo requiem habiturus. Cæterùm errant miseri non invenientes viam: &, ut scriptum est, ambulant impii in circuitu, dum minora quæque bona quærentes, illud semper desiderant, quod sibi vicinius necdum videntur adepti. Atque utinam, si fieri posset, cætera omnia obtinuisset unus, eodemquè proculdubio & ipsum quod sibi solum deesse videret, Summum utique bonum desiderio quæsiturus, quo cætera quoque

que

d *Ibidem num.* 33.

que semper expetit non adepta. Sed innumera sunt hæc, & à cæteris quoque pariter requiruntur. Quod valet quisque trahit in partem suam, nec aliquando poterit hic circuitus peragrari. Vis pervenire? Incipe transilire. Alioquin proripieris miser in desiderio terrenorum, & à Summo bono eò longiùs invenieris, quò te ampliùs dederis caducis rebus & transitoriis appetendis. In circuitu siquidem ambulas: & quod propè erat in corde & in ore tuo, si corde crederes & ore confitereris, terga vertens declinas, & elongaris ab eo. Hinc est quod vociferatur dicens: *Convertimini filii hominum*. Anfractuosa siquidem via est, & inambulabilis: faciliùsquè pervenies spretis omnibus, quàm adeptis. Porrò attende (e) quàm sapienter ordinaverit Sapientia Dei Christus contra peccatum primum, remedium primum opponens: *Beati*, inquit, *pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Ac si apertiùs dicat: Vis obtinere cælum quod perdidit superbiens Angelus, qui confisus est in virtute sua, & in multitudine divitiarum suarum: paupertatis vilitatem amplectere, & tuum erit. Quod si ita est (f) non putent divites hujus sæculi, fratres Christi sola possidere cælestia, quia audiunt eum dicentem: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Non eos, inquam, æstiment sola cælestia possidere, quia ea sola audiunt in promissione: possident & terrena, & quidem tanquam nihil habentes, sed omnia possidentes: non mendicantes ut miseri, sed ut domini possidentes, eò pro certo magis domini, quò minùs cupidi. Denique fideli homini totus mundus divitiarum est.

Totus

e *Ser.1.de omn.Sanc.num.8.* f *Ser.21.in Cant. num.8.*

Totus planè : quia tam adversa quàm prospera ipsius mundi æquè omnia serviunt ei, & cooperantur in bonum. Ergo avarus terrena esurit ut mendicus, fidelis contemnit ut dominus. Ille possidendo mendicat, iste contemnendo servat.

§. II.

Dixit Simon Petrus ad Jesum : Ecce nos reliquimus omnia(g) *& secuti sumus te: quid ergo erit nobis?* Dignum planè Apostolica fide & devotione verbum. Jam reliquisti omnia, jam Dominum Petre secutus es: & nunc demùm quid sis accepturus, interrogas? Verè Simon, verè obediens in auditione auris, sine pacti conventione. Ad unius enim jussionis vocem *Petrus & Andreas relictis omnibus secuti sunt Redemptorem.* Vis adhuc audire (h) perfectæ obedientiæ formam? *Vidit Dominus* (ait Matthæus Evangelista) *Petrum & Andream mittentes rete in mare, & ait illis: Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum.* Faciam (inquit) de piscatoribus Piscatores, imò Prædicatores. At illi continuò nihil diiudicantes aut hæsitantes, non solliciti unde viverent, non considerantes quonam modo rudes homines & sine literis Prædicatores fieri possent: nihil denique interrogantes, sine omni mora *relictis retibus & navi secuti sunt eum.* Agnoscite Fratres, quoniam propter vos scripta sunt hæc, propter vos singulis annis in Ecclesia recitantur: ut discentes veræ obedientiæ formam, castigetis corda vestra in obedientia charitatis. Fa-

 milia-

g *Tract. de vit. & mor. cleric. cap. 11. num. 34.* h *Ser. 2. de S. Andr. num. 2.*

miliaris quidem & amica saluti obedientia est (i) sed obedientia firma & stabilis, quæ fundata est supra petram. *Melior est enim obedientia quàm victimæ: & acquiescere nolle, quasi peccatum hariolandi est.* Unde & vitæ quoque ipse Salvator prætulit hanc virtutem, eligens magis Animam ponere, quàm obedientiam non adimplere. Quod si homini carnali stultitia fortè videtur (k) audiat: *Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvare credentes: quippè cùm mundus eum in sapientia minimè cognovisset.* Quantos enim mundi sapientia maledicta supplantat, & conceptum in eis extinguit spiritum, quem volverat Dominus Jesus vehementer accendi? Noli (inquit sapientia mundi) præcipitanter agere, diu considera, diligentiùs intuere. Magnum est quod proponis, sed opus habes multa deliberatione: experire quid possis, amicos consule, ne post factum pænitere contingat. Hæc sapientia mundi terrena, (l) animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quæ solet Deo vomitum provocare, Cave tibi, ait. Ut quid enim? Cùm à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione? Vocat magni consilii Angelus, quid aliena consilia præstolaris? Quis enim fidelior, quisuè sapientior illo? Deduc me Domine, & deducar: fortior esto & invalesce. Novi ego quænam sint quæ oportet fieri citò. Ab ore potui gehennæ eripior: & inducias petam, & retardabor, & cunctabor exire si fortè interim fiat aliquid? Abscondi ignem in sinu meo: & exusto jam late-

i *Tract. de vit. & mor. cleric. cap.* 1. *num.*1. k *Ibidem cap.* 11. *num.*34. m *Ibidem num.* 63.

latere, jam nudatis viſceribus, jam ſanie defluente, diu mihi & deliberandũ eſt an expergiſcar, an excutiam, an abiiciã illum? Magnum omninò eſt quod offertur, ſed eò utique libentiùs & feſtinãtiùs ſuſcipiendum, & obviis arripiendum manibus cum fervore & hilaritate. Probet autem ſeipſum, qui de propria virtute præſumit. Nam Divina quidem omninò probata eſt. Amicos conſulat qui non legit: *Inimici hominis domeſtici ejus*. Quid frequentat Evangelium, qui Evangelio non obedit? At in eo ſanè legimus promittenti cuidam ſequi Dominum, ſed defunctum priùs patrem ſepelire volenti reſponſum eſt ab eo, ut ſineret mortuos ſepelire mortuos ſuos. Alteri quoque tantùm ſuis qui in domo erant valedicere cupienti, *Nemo*, inquit, *mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei*. Sed quid audierat primus? *Magiſter*, ait, *volo te ſequi quocunque ieris*. Cui reſpondens Dominus: *Vulpes*, inquit, *foveas habent, & volucres cæli nidum: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet*. Prudentiam carnis in fovea vulpis, in nido volucris arguens cordis elationem. Eſt enim interdùm videre nonnullos (m) qui relictis omnibus abrenunciare ſæculo diſponentes, cùm rectè offerre velint, nolunt dividere rectè, calliditate humana totos ſeſe Divino committere nutui formidantes; ſed reſervantes neſcio quid fermenti, ut totam maſſam corrumpat: quod in multis frequenter expertum eſt. Multos quoque videmus (n) poſt præcipientis imperium multas facere quæſtiones: Cur, quare, quam ob rem, ſæpiùs interrogare, crebras ingeminare querelas: quærere, quare hoc præci-

l *Ibidem num.35.* n *Ser.41.diverſ.num.5.*

pit, unde hoc venit, quis hoc adinvenit conſilium? Inde murmuratio, inde verba murmurationem & indignationem ſonantia, & redolientia amaritudinem. Inde frequens excuſatio, ſimulatio impoſſibilitatis, advocatio amicorum. Non ſic Abraham. Audivit (o) à Deo omnipotente: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monſtravero tibi*: & ad unius juſſionis vocem, patriam fugit, relinquit parentes, deſerit hæreditatem, & aliorum fines hoſpes ingreditur novus. Magna res, & primitivæ dignitatis privilegio in Patre multarum Gentium conſecrata eſt. Primus primùm ſuis facultatibus renunciat, & obedientiæ viam indefeſſa velocitate percurrit. Denique (p) audi quid Dominus de ſimplici populo proteſtetur: *In auditu* (inquit) *auris obedivit mihi*: ut videlicet oſtenderet uno eodemquè momento proceſſiſſe & imperantis imperium, & obſequium obſequentis. Velociter currit ſermo Dei (q) & velocem habere deſiderat ſequentem. Vides cum quanta velocitate currit ille qui dicit: *Viam mandatorum tuorum cucurri.* Fidelis obediens neſcit moras, fugit craſtinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos viſui, aurem auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes, totum ſe colligit, ut imperantis colligat voluntatem. Vide Dominum feſtinanter præcipientem, & Zachæum hominem feſtinanter obedientem. *Zachæe* (inquit Dominus) *feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinanter deſcendit, & excepit eum gaudens.* Animadvertiſti quia & feſtinanter deſcenderit, & gauden-

o *Ibidem num. 2.* p *Ibidem num. 5.* q *Ibidem num. 7.*

denter exceperit. Audisti obedientiam, audi & obedientiæ remunerationem: *Quia salus huic domui facta est.*

§. III.

Porrò intuere(r)quomodò alius sine duce & præceptore spirituale studium apprehende facilè cogitans, ambulat in magnis & mirabilibus super se, ut vulgò dicitur: *Saliens antequam videat, casurus antequam debeat.* Petrus autem cogitatum suum jactans in Dominum, & omnem solicitudinem suam in eum proiiciens, certus quòd illi foret cura de eo, reliquit omnia, secutus est Dominum, ne interrogans quidem de præmio, donec ex periculo divitum quod Salvator prosequebatur, sumeret occasionem percontandi: *Quid ergò erit nobis?* Ait illi Jesus: *Amen dico vobis.* Verbum confirmationis præmittitur: magnum noveris esse quod sequitur. *Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione, cùm sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos.* Quid est quod dicit, *in regeneratione?* (s) aut quæ est hæc nova regeneratio? Neque enim jam ignoramus, quoniam oportet hominem nasci denuò, non ex sanguinibus, neque ex voluntate viri, sed ex aqua & & Spiritu Sancto. Cæterùm cùm nullatenùs ad eam regenerationem valeat hæc promissio pertinere, fortè & altera regeneratione opus esse videtur: nec solùm denuò, sed & tertiò hominē nasci necesse est. Infelix ego homo, & miserabilis casus meus, cui non una sufficit, cui duplex est necessaria regeneratio. Nimirùm

r *Tract. de vit. & mor. cleric. cap. 11. num. 36.* s *Ibidem cap. 12. num. 37.*

rùm ex corpore & anima constitutus, cecidi totus simul, simul totus omninò resurgere non possum. An verò dignum non est, ut ea quæ videtur potior priorquè portio, reparetur? At ipsam sanè animam esse nemo sanæ mentis ignorat. Prior ergo reficiatur, quæ prior corruit: præsertim quòd ab ejus culpa alterius pæna prodierit, & ipsius corruptio corporeæ quoque fuerit causa corruptionis. Regeneretur interim anima (t) & tanquam præscita & prædestinata à Domino, conformis fiat imagini Filii ejus in mansuetudine cordis, & humilitate. Ipsius enim merito te quoque, o misera caro, noveris aliquando regenerandam, & conformandam Corpori Christi in gloria & claritate. *In regeneratione*, inquit (u) *cùm sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos*. Ac si dicat: Consequimini, quem sequimini: ut cùm ipse sederit, & vos pariter sedeatis. Quando enim ille resedit in mundo, quando substitit, quando reclinavit caput? *Exultavit ad currendam viam, benefaciendo pertransiit*, quippè nec nidum, nec foveam, nec locum habens in diversorio: donec opere tandem quod susceperat consummato, sedendi præceptum mereretur accipere, & diceret Dominus Domino meo: *Sede à dextris meis*. Insipiens es tu, qui præsidere eligis magis quàm considere, quærens in itinere diverticula. Ille ministrare venit, non ministrari: tu supra magistrum, & Domino major, imò nec discipulus profectò nec servus recumbere jam festinas. Paululùm dormies, paululùm dormitabis, paululùm conseres manus: ille salit in montibus, transilit colles. Clamet ad eum anima mea: *Trahe me post te*, *in*

t *Ibidem num.* 38. u *Ibidem cap.* 13. *num.* 39.

in odore unguentorum tuorum currremus. Alioquin quando eum remorando, tepeſcendo, pauſando conſequi ſperas? *Exultavit ad currendam viam*: hilarem ſine dubio diligit ſecutorem. Necdum ad bravium perveniſti, necdum apprehendiſti metam. Grandis adhuc reſtat via: noli ſiſtere gradum, noli in medio itinere reſidere. *In ſudore*, inquit *vultus tui comedes panem tuum, donec in terram de qua ſumptus es, revertaris*. Et tunc ſanè tempus erit requiei, nimirùm quando jam ſpiritus ipſe dicet, ut requieſcas à laboribus tuis. Necdum tamen erit conſummata pax, necdum perfecta quies, denique necdum ſeſſio plena. *In regeneratione*, inquit (x) *cùm ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos*. Felix regeneratio. Quando enim renaſcar ad ſeſſionem, miſer homo natus ad laborem? O ſi unquam ſedero totus, cujus modò ne minima quidem portio ſedet: in quo nihil tranquillum, nihil quietum, ſedatum nihil, nihil unquam in eodem permanens ſtatu. *Sedebitis & vos*. O ſeſſio! Quis mihi tribuat, ut dignis exprimam verbis quod de ſeſſione hac, cordis affectione concipio? Imò quis tribuat mihi ſeſſionis hujus imperturbata frui requie quam deſidero, quam cupio, quam requiro? Ecce enim dixi: Nil in me ſedet, ſed cuncta in motu ſunt, omnia nutant, fluctuant univerſa. Poſtremò ubi concupiſcit adhuc caro adversùs ſpiritum, ſpiritus advesùs carnem, quidnam homini ſedere videtur? Nec ſolùm jam concupiſcentia pacem impedit, turbat ſeſſionem, vetat eſſe ſedatum: ſed duplex quoque ſecundùm corpus miſerum hominem contritio vexat, præſentis vide-

x *Ibidem num.* 40.

videlicet *sensus* doloris, & mortis *metus* futuræ. Nimirùm cùm & passibile sit corpus & mortale, duplex nihilominus animam agitare solicitudo videtur spei utique & timoris. Inter hæc nempè fluctuat jugiter, donec peccati corpus inhabitat, ascendens usque ad cælos, & ad iterùm usque ad abyssos descendens: tabescens in malis, & ad bona nihilominùs inardescens. Erit autem cùm luteum hoc egrediens domicilium, à timore quidem penitùs liberabitur, sed necdum ab expectatione. Et tunc enim jam non erit timor in finibus nostris, sed in spe singulariter constituti psallemus singuli mente & spiritu. Quod etiam prælibaverat quodammodò qui dicebat: *Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu*. Cæterùm de expectatione idem ipse Propheta sic ait: *Me expectant justi donec retribuas mihi*; Necmodò numerum fratrum ut compleatur, sed & ipsum corpus ut sua regeneratione restituatur, expectant. Imò verò & expetunt cum desiderio, sub Altare Dei vociferantes ad ipsum, ut qui audire meruit, potuit & testificari. Nam corpus quidem illo in tempore sedere quis dicat, dum effluit, & in saniem pulveremquè redigitur? *In regeneratione*, inquit, (y) *sedebitis & vos*. Seminatur enim corpus animale, resurget corpus spirituale. Seminatur in ignominia, surget in gloria.. Ubi jam tunc mors victoria tua? Siquidem & tu inimica novissima destrueris. Corpus enim resurrectionis jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur. Sed & dolor & gemitus omnis

y *Ibidem cap*. 14. *num*. 41.

nis abſcedet, quoniam *abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum, & jam non erit ampliùs neque luctus neque clamor: ſed neque ullus dolor erit ultra, quoniam priora tranſierunt*. Sedebit igitur *corpus* immortalitatis & impaſſibilitatis gemina quadam fælicitate dotatum, liberum ab omni neceſſitate, ab omni corruptione ſecurum, alienum & immune ab omni concupiſcentia, plenum gloriâ, configuratum denique claritati corporis Chriſti. Sedebit & *anima* ſicut nil metuens, ſic nec cupiens ultrà, nimirùm, plena beatitudine, & ſecura plenitudine fruens; nullos jam cogitationum fluctus, nullos tentationum conflictus, nullos affectionum ſentiens motus: ſed æternæ illi incommutabilitati prorsùs immerſa, & ſic adhærens Deo, ut unus jam ſpiritus ſit facta cum eo. Sed quando hæc (z) aut quibus hæc erunt? *Vos* inquit, *qui ſecuti eſtis me, cùm ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos*. Jam quidem ſedet Filius hominis in ſede majeſtatis: ſiquidem aſcendens in cælum ſedet à dextris Dei. Sed *cùm ſederit* dictum eſt, hoc eſt, cùm apparuerit ſedens, ſicut Apoſtolus ait: *Cùm enim Chriſtus apparuerit vita noſtra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria*. Ipſe itaque in regeneratione corporum ſedebit in ſede majeſtatis, qui pro animarum regeneratione ſtetit in ignominioſo ſupplicio Crucis, interrogatus contumeliis pariter & tormentis, necmodò duriſſima morte, ſed & turpiſſima condemnatus. Quoniam enim obediens Patri factus eſt uſque ad mortem, mortem autemcrucis, propter hoc exaltavit eum.

§. IV.

z *Ibidem num.42.*

§. IV.

Sed fortaſsè (a) minùs adhuc firmiter ſtabilita hæc videantur, ſi tantùm fuerint ſubnixa baſibus, non etiam deſuper cohærentia capitellis. Hinc eſt quòd minimè ſuis contentus exemplis Salvator etiam præmia repromittit, ut quem fortè non provocat invitatio præcedentis, trahat vel deſiderium retributionis: & ſi quis voluptuoſus eſt, illum ſitiat torrentem voluptatis: ſi gloriæ cupidus eſt, aſpiret ad illam celſitudinem judiciariæ poteſtatis. *Sedebitis*, ait, *& vos ſuper ſedes duodecim, judicantes duodecim tribus Iſraël.* Acsi dicat: Pro confuſione veſtra duplici & rubore pars veſtra laudabitur. Propterea enim in terra ſua duplicia poſſidebunt, & lætitia ſempiterna erit in Chriſto. In exilio vobis afflictio duplex, humilitatis utique & laboris. Sed conſolamini, & nolite deficere, quoniam in terra veſtra (in terra utique viventium) duplex vos nihilominùs remuneratio manet, ſublimitatis & delectationis. In Sedibus enim quies imperturbata eſt, in Judicio dignitatis eminentia commendatur. Denique (b) oportet impleri quod dictum eſt in Pſalmo: *Abſorpti ſunt juncti petræ judices eorum.* Abſorpti planè in affectum juſtitiæ, & petræ ſoliditatem cui iuncti ſunt imitantes. *Juncti*, inquit, *petræ*: quam profectò ſolam ut ſequerentur, cætera omnia reliquerunt. Nempè hoc eſt quod interroganti Petro quidnam accepturi eſſent, petra ipſa reſpondit: *Cùm ſederit filius hominis in ſede majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim,* judi-

a *Ibidem cap.15.num.50.* b *Ser.8.ſuper Pſal.90.num.11.*

judicantes duodecim tribus Iſraël. Hæc quoque Propheta Iſaias prænuncians ait: *Dominus ad judicium veniet cum Senioribus populi ſui*. Dixit Lucifer ille (c) ſed non jam lucifer, ſed tenebrifer & veſperus: *Sedebo in monte teſtamenti, ſimilis ero Altiſſimo*. O impudens! *Millia millium miniſtrant ei, & decies centena millia aſſiſtunt*: & tu ſedebis? *Cherubim* (ait Propheta) *ſtabant*, & non ſedebant: quid laboraſti ut jam ſedeas? *Omnes adminiſtratorii ſunt Spiritus miſſi in miniſterium propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis*: & tu ſedebis? Quid ſeminaſti, ut jam metas? Non eſt tuum hoc, ſed quibus paratum eſt à Patre. Quid eis invides? Profectò ipſi ſedebunt, ipſi inquam vermiculi terræ judicantes ſedebunt: & tu nonmodò non ſtabis, ſed judicandus aſtabis. *Neſcitis* (ait Apoſtolus) *quia & Angelos judicabimus*? Ipſi utique *ibant & flebant, mittentes ſemina ſua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos ſuos*. Duo manipuli ſunt, quos quæris luciper, honoris ſcilicet & quietis. Seſſionem affectas & altitudinem, ſed non ſic, non ſic: non colliges, quia non ſeminaſti. Qui ſeminaverunt laborem & vilitatem, metent honorem pariter & quietem. Pro confuſione enim ſua duplici & labore, in terra ſua duplicia poſſidebunt. Quis verò ſæcularis honor excogitari poteſt (d) qui non prorsùs in tantæ ſublimitatis comparatione vileſcat? Non unius ſiquidem civitatis, aut populi, ſeu regionis unius, ſed Univerſitatis judices habent præſidere cum Chriſto. Nec ſolùm homines, ſed & ipſos Angelos

c *Ser. de S. Bened. num.* 10. d *Tract. de vit. & mor. cleric. cap.* 15. *num.* 51.

gelos judicabunt illi, qui parentem ad modicum vaporem præsentis gloriæ dedignantes & exsufflantes, improperium Christi universis præferunt titulis dignitatum. *Nolite timere pusillus grex, quoniam complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Diffinitum est consilium quod non evacuabitur, propositum immutabile perseverat. Denique juravit Dominus & non pænitebit eum: *Amen dico vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione, cùm sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos judicantes.* Quid gloriosius potest excogitari? O familiaritatis gratia! (e) ô honoris culmen! ô fiduciæ privilegium! ô prærogativa securitatis perfectæ! Felix paupertas voluntaria (f) omnia derelinquentium, & sequentium Dominum Jesum. Fælix planè, quæ tam securos, imò tam gloriosos faciat in illo singulari fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine judiciorum. Judicent nunc & præjudicent superbiæ filii (g) cum rege suo sedeant, qui sibi latera Aquilonis elegit. Exaltentur & leventur sicut Cedri Libani: transibimus, & ecce non erunt. Opprimant nunc quos possunt, blasphement, congregent maledicta, veniant super nos opprobria exprobrantium Christo: quoniam merces nostra copiosa est in cælis. Gloriamquè ab invicem habeant, utique vanam & mendacem: quoniam vani filii hominum, mendaces filii hominum. Gloriam enim quæ à solo Deo est, nolunt, veram utique & manentem: quoniam ipse est Veritas, & ipse est qui est. Infelix prorsùs

sùs

e *Serm. in* [illegible] *ful.* 9? *num.* 11. f *Ibidem num.* 12. g *Tract. de vit. & mor. cleric. cap.* 15. *num.* 52

sùs ambitio, quæ ambire magna non novit, quærens de modico crescere, & de maximo minui. Amant enim cathedras primas, quæ velut grossi ficuum velociter sunt casuræ. Sunt enim grossi primæ quædam ficus prorsùs inutiles, solam habentes speciem ficuum, non saporem: nec tam fructus, quàm futurorum quædam præsagia sunt fructuum; quas & decidere necesse est, ut eis aliæ humano usui & esui aptæ succedant. Unde Sponsa in Canticis Canticorum ait: *Hyems transit, imber abiit & recessit*. Et post pauca: *Ficus*, inquit, *protulit grossos suos*: quòd videlicet persecutione cessante, inclyta facta sit Ecclesia, posita in superbiam sæculorum. Quam sanè sublimitatem & excellentiam dignitatum congruè satis grossos vocat, ut futura in his moneat potiùs quàm præsentia cogitare. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ non videntur, æterna. Caveant igitur qui primas cathedras amant, ne contingat carere secundis: & qui primos nunc recubitus eligunt, incipiant cum rubore locum tenere novissimum. *Sedebitis*, inquit, *super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël*. Hæ jam ficus erunt, non utique grossi. Has nimirùm Sedes præviderat Propheta, qui de superna Civitate dicebat: *Illic sederunt sedes in judicio, sedes super domum David*. Illic planè, non hîc. Quomodò enim sedent quas hîc videmus Sedes, quæ toties nutant, toties titubant, toties subvertuntur? Nimirùm ergo grossi ficuum sunt, quos tenuis aura deiicit & disperdit. Cæterùm quid sibi vult (h) quòd duodecim Tribus Israël judicaturos fore promittit, in quibus etiam

h *Ibidem cap. 16. num. 53.*

etiam mundus ipse cognoscitur judicandus? An quia notus tantùm adhuc in Judæa Deus, Universitatem Fidelium appellatione duodecim Tribuum voluit designari, & quasi solas meminit judicandas propter illud: *Qui non credit, jam judicatus est?* Hæc enim est Perfectorum gloria singularis, inter ipsos etiam eminere Fideles, & cæteris quoque salvandis præeminere auctoritate judicariæ potestatis: ut juxta illud de Psalmo, *sedeant super domum David*. Quid istud miseriæ est, quòd ad verbum tantæ promissionis negligentia humana dormiat? *Sedebitis super sedes duodecim* (i) *judicantes duodecim tribus Israël*. Ecce quies sessionis, & honor judicii. Nam & ipse Dominus ad hæc noluit pervenire, nisi per humilitatem & laborem: utique ut inimicus (*luciper*) induatur confusione ipse, pariter & omnes qui imitantur eum, & prætergrediuntur viam.

§. V.

Hinc meritò dicit Dominus: (k) *Popule meus, quid tibi debui facere, & non fecit?* Quid causæ est, quòd inimico meo vestroquè libet magis servire quàm mihi? Neque enim ille creavit vos, sed nec pascit quidem, aut tempora vestra ipse disponit. Si parva hæc videntur ingratis: non ille, sed ego redimi vos. Sed quo precio? Non utique corruptibilibus auro & argento, non Sole vel Lunâ, non saltem aliquo Angelorum, sed proprio vos Cruore redemi. Cæterùm si neque tam multiplici jure debitum à vo-

i *Ser. de S. Bened. num. 10.* k *Tract. de vit. & mor. cleric. cap. 16. num. 53. 54. & 55.*

à vobis elicere eſt famulatum, omiſſis his omnibus, mecum ſaltem ex diurno denario convenite. Quid ad hæc conſcientia humana reſpondet? Cùm improperari cæperint hæc in die judicii, quomodò miſeri ſuſtinebunt? Quid excuſationis poterunt habere de peccato? Numquid tunc dicere incipient: Modò, ecce modò, ſine paululùm? Sic enim nunc diſſimulant infelices, & modò & modò non habet modum: &, ſine paululùm, in longum vadit. Bonus eſt, inquiunt, Deus qui in proximo juuat. Magna quidem Divina promiſſio, ſed longa valdè dilatio, & moleſta expectatio eſt. Terrenas deſerere ſortes, & necdum obtinere cæleſtem, afflictio eſt intolerabilis, & inconſolabilis dolor. Quid accelerare neceſſe eſt, ut miſeria prolongetur? Miſera prorsùs & ſeductoria eſt cogitatio. Nova ſiquidem hæc querela eſt, nec prolixiorem vitam filii hominum hactenùs cauſabantur. Breves dies hominis ſunt, donec conſcientia ſtimulante, de pænitentia & converſione vel intùs à Spiritu, vel foris commoveantur ab homine. Poſtremò quid de incerto fine, & quid de certa brevitate laboris, retributionis æternitate loquar? Novit Dominus figmentum noſtrum, conſulit puſillanimitati noſtræ, humanæ obviat cogitationi, anxietatem abigit, prævenit trepiditationem. Sequitur enim: *Et omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut domum, aut agrum propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit*. Quid ultrà dicetis filii hominum (l) quandò & in hoc mundo tanta vobis promiſſa ſunt, ut dormiatis inter medios cleros, de quibus paulò ante cau-

l *Ibidem cap. 17 num. 56.*

causabamini: & exeuntes de sorte terrena amplior statim excipiat consolatio, quâ nonmodò patienter, sed etiam gratulanter expectetis sortem Sanctorum in regeneratione promissam? Siquidem & expectatio justorum lætitia est. *Centuplum*, inquit, *accipiet, & vitam æternam possidebit*. Habetis filii Adam promissionem vitæ ejus quæ nunc est, pariter & futuræ, ut obstruatur omne os loquentium iniqua, & *confundantur omnes iniqua agentes supervacuè*. An non *supervacuè* penitùs agit iniqua, qui nonmodò fructuosiùs sed etiam jucundiùs, non modò salubriùs sed etiam suaviùs Deo poterat servire quàm mundo? Et attende quod Petro quidem Dominus tantùm de futuro respondit. Neque enim super his quæ experiebatur præsentialiter, hæsitare poterat, aut opus habebat interrogare. Denique non quid nobis est dixit, sed, *quid erit*? An verò quis dubitat (m) instantis esse temporis Centupli promissionem? Manifestè id quidem ipsa verborum consequentia probat, ubi Centuplum accepturi, & possessuri dicimur vitam æternam. Cæterùm ne quis omninò impudenti remaneat obstinationi locus, mitto vos ad Evangelium secundùm Marcum, ubi promissio eadem descripta manifestiùs invenitur. Ait enim Dominus: *Nemo est qui reliquerit patrem, aut matrem, aut filios, aut agros, aut domum propter me, & propter Evangelium: qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc*. Atque ut vehementiùs admiretur carnalis anima non percipiens quæ sunt Spiritus Dei, sed stultitiam reputans, addit signanter, *cum persecutionibus*. Fortè enim cùm audis-

m *Ibidem num.57.*

diſſet in tempore hoc Centuplum promitti, conjectabatur etiam de temporalibus exiberi: ſed præripit hunc intellectum nomen additum *perſecutionis*. Quid enim terrenæ eſt conſolationis, quod non facilè terrena perſecutio tollat? Quid terrenum inter perſecutiones Sancti Martyres acceperunt, quando & ipſa quoque beatorum Corporum terra data eſt in manus hominum impiorum? Interim tamen undecunque Centuplum ſint accepturi, dummodò ſit Centuplum, dum valeat centupliciter; centupliciter placeat, conſoletur, delectet, ametur. Quid inſaniæ eſt, quòd cunctantur homines relinquere ſimpla pro Centuplis? Ubi eſt cupidus, ubi ambitioſus, ubi conquiſitor hujus ſæculi? Quid ad fidele negocium & nundinas queſtuoſiſſimas avaritia intepuit & obdormivit humana? Cui id Judæo negares ô homo, qui in vanum accepiſti nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti? Cui ſacrilego dare quidquid habes, pro Centuplo cunctareris? Sed execrabilis tibi eſt manus Domini, ut nullam ab eo commutationem recipere, non ei in ratione dati vel accepti communicare penitùs acquieſcas. An fortè non ex odio (n) ſed ex incredulitate detractas? Nam id mihi fateor credibilius eſt. Nemo enim perire magis optaret minimæ cujuſpiam conſolationis obtentu, quàm in maxima exultatione ſalvari. Sed non eſt omnium fides, ne eorum quidem qui nominetenùs ſunt fideles. Poteram ſanè multorum vobis exempla proponere, multos producere teſtes, qui id profectò ſic credidêre, ſic ſentiunt, ſic audierunt, ſic experiuntur. Abundat hujuſmodi teſtimoniis, hujuſmodi carbonibus

Ff deſo-

n *Ibidem num. 58.*

desolatoriis omnis natio regionis, & omnis lingua, ubicunque sanctorum Congregatio est. Sed quandò humanis credat experimentis, qui Veritati non credit promittenti? Illud ergo vehementiùs arbitror admirandum, quòd fideles magis in maximo quàm in modico videamini. Non enim difficilè est ei dare Centuplum in præsenti, qui daturus est vitam æternam in futuro. Qui daturus est quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit: nonne modò Centuplum dare potest? Sed quomodò, inquis (o) possunt hæc fieri? Qua ratione accipit Centuplum, qui nihil sibi relinquit ex omnibus? Nempè hoc est quod paulò ante commemoravi. *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem.* Mira novitas, sed ejus qui nova omnia facit. Jugum tollens invenit requiem, relinquens omnia Centuplum habet. At fortè adhuc (p) secularis ad hæc quispiam dicat: Ostende mihi Centuplum quod promittis, & libens universa relinquo. Ut quid ostendam? Fides enim non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. An potiùs homini ostendenti, quam Veritati crederes promittenti? Deficis scrutans scrutinio. Nisi credideris, non intelliges. *Manna* absconditum est, quòd in Apocalypsi Joannis victori promittitur. *Novum nomen* est, quod nemo scit nisi qui accipit. *Manna*, inquam, est (q) omnem saporem habens, & odoris delectationem: & *requies* est vera & sincera, suavis & salubris, jucunda & sancta. Hæc promissio est vitæ præsentis. Porrò *datum optimum* est Centuplum

o *Ibidem cap.* 18. *num.* 59. p *Ibidem cap.* 22. *num.* 68. q *Ser.* 4. *super Psal* 90. *num.* 2. & 3.

plum hoc (r) desursùm descendens à Patre luminum. Hoc Centuplum *adoptio filiorum* est, *libertas* & primitiæ spiritûs, *deliciæ* charitatis, *gloria* conscientiæ, *regnum* Dei; quod intra nos est: non utique esca vel potus, sed justitia & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. Gaudium sanè nonmodò in spe gloriæ, sed etiam in tribulationibus. Hic est *ignis*, quem voluit Christus vehementer accendi. Hæc est *virtus* in alto, quæ Andream fecit amplecti crucem, Laurentium ridere carnificem, Stephanum pro lapidantibus flectere genua ad orationem. Hæc est illa *pax*, quam reliquit Christus, quando dedit & suam. Siquidem donum & pax est electis Dei: pax utique præsentis, & donum futuræ. Illa superat omnem sensum: sed & huic quidquid sub Sole placet, quidquid in mundo concupiscitur, non poterit comparari. Hæc est *gratia devotionis*, & *unctio* docens de omnibus, quam expertus novit, inexpertus ignorat: quoniam nemo scit nisi qui accipit. Quæ quidem gratia devotionis (s) non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputatur: nec ad futuram pertinet, sed ad eam magis quæ nunc est Ecclesiæ promissionem. Hoc denique Centuplum est, quod in hoc sæculo sæculi contemptoribus exibetur. Sed nec tibi illud nostro speraveris eloquio commendandum, solus Spiritus est qui revelat: sine causa paginam consulis, experientiam magis require. Sapientis est cujus precium nescit homo, de occultis trahitur: nec in terra suaviter viventium invenitur hæc suavitas. Nimirùm suavitas

r Tract. de vit. & mor. cleric. cap. 22. num. 68. & 69. s *Tract. de convers. ad cleric. cap. 13. num. 25.*

Domini est, nisi gustaveris, non videbis. *Gustate*, inquit, *& videte quoniam suavis est Dominus*. Manna absconditum est, nomen novum est, quod nemo scit nisi qui accipit. Non illud eruditio, sed unctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Si enim Christus solum promitteret regnum (t) & in itinere deesset viaticum, omninò conquererentur homines, & responderent: Magnum quidem est quod promittitur, sed perveniendi illuc nulla facultas datur. Propterea qui post hoc sæculum vitam ęternam promisit, ipse dandum etiam in hoc sęculo Centuplum providentissima pietate promisit. Utinam hîc filiorum hominum concupiscentia vigilet (u) utinam vel curiositas excitetur, ut dicant in cordibus suis: Non videtur hoc verbum adinventionis humanæ, cui sic consonant uno ore testimonia Scripturarum. Quod si ita est, sine dubio vehementer erramus. Probare libet an hæc ita se habeant, gustare quid hoc absconditum manna sapiat, experiri quid sit hoc Centuplum, quale gaudium in in Spiritu Sancto. Cras profectò respondebit ei justitia sua, qui id studiosè quæsierit. Confestim, ut gustaverit, videbit quàm suavis est Dominus, quoniam bonus non modò tenenti, sed & quærenti se, animæ speranti in se. Alioquin venite & arguite me, dicit Dominus, si non omnis qui reliquerit patrem & matrem, aut domum, aut agrum propter nomen meum, Centuplum acceperit nunc in hoc tempore: parum est, & vitam æternam possidebit. Fatigavimus vos prolixitate sermonis (x) & detinui-

nui-

t *Ser.4.super Psal.92.num.1.* u *Tract.de vit.& mor.cleric.cap.22.num.70.* x *Tract.de convers.ad cleric. cap.18. num.32.*

nuimus ultrà quàm oporteret. Ex hoc jam finem loquacitati nostræ, quem non imperat verecundia, videtur imperare vel hora. Mementote tamen Pauli Apostoli, quem aliquando verbum prædicationis usque in mediam noctem legitis protraxisse. *Utinam adhuc* (ut ipsius verbis utar) *sustineatis modicum quid insipientiæ meæ. Æmulor enim vos Dei æmulatione.* Ipse autem (y) det vobis ea quæ dicuntur, non solùm tenere memoriter, sed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere Sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

DEO GRATIARUM ACTIO, ET BEATO BERNARDO.

Servo ejus dulci & fideli.

S. Bonavent. Conclus. tract. medit de vita Christi.

y *Ser. 77. in Cant. num. 8.*

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Quarta.

De geſtis in monte Calvariæ, in quo Chriſtus eſt crucifixus & exaltatus pro redemptione generis humani.

Et erit in noviſſimis diebus præparatus mons domus Domini in veritate montium, & elevabitur ſuper colles, & fluent ad eum omnes Gentes. Et ibunt populi multi, & dicent: Venite, & aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob: & docebit nos vias ſuas, & ambulabimus in ſemitis ejus. Ait Iſajas cap. 2.

PROEMIUM.

Vadam ad montem myrræ, & ad collem thuris. Cant. 4.

Veni-

ENITE (a) & aſcendamus in hunc montem, Fratres. Si autem via nobis videtur ardua, exoneremus nos: ſi arcta, etiam exinanire nos non parcamus: ſi longa, tantò magis feſtinemus: ſi laborioſa, clamemus Domino: *Trahe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus*. Felix qui ſic cucurrerit, ut comprehendat, imò ut ipſe comprehendatur, & in illam amplitudinem montis & plenitudinem Corporis Chriſti mereatur admitti. Felix qui in illum beatificum montem tam deſideranter & perſeveranter aſcenderit, ut in loco ſancto locum accipiens ſtationis, Deo Patri in Sancto ejus appareat, ſimul & videat virtutem ejus & gloriam: haud aliam ſanè quàm eundem ipſum montem montium, montem cogulatum & pinguem, Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. In quo nimirùm per prædeſtinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos, & gratificavit in dilecto Filio ſuo, in quo elegit nos ante mundi conſtitutionem. Venite ergo [b] aſcendamus in montem Domini, vel locum, ubi Dominus videt, vel videtur. In recordatione hujus montis Dei totus exulto (c) & primitias Sancti Spiritus, & pignus gratiæ in ſpe creſcentis in eo religionis devotus adoro. Nam & ipſum montis Dei nomen bonæ ſpei præfert omen, ſcilicet quòd (ſicut Pſalmiſta dicit de monte Dei) habi-

S. Bernard. Abb. juxta ejus libror. edit. auctore Horſtio in VI. Tom. impr. Pariſiis ann. 1663. a *Ser. 33. diver. n. 9.* b *Lib. 1. de amore Dei cap. 1. n. 1.* c *Tract. de vit. ſolit. cap. 2. num. 8. tom. 5. pag. 230.*

habitura sit in eo generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Jacob: innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam. Inveniet enim locum tabernaculi admirabilis (d) ubi panem Angelorum manducet homo. Inveniet paradisum voluptatis plantatum à Domino: inveniet hortum floridum & amænissimum: inveniet refrigerii sedem, & dicet: O si audiat vocem meam misera illa voluntas, ut ingrediens videat bona, & visitet locum istum: hîc nimirùm inveniet requiem ampliorem, & me quoque eò minùs inquietabit ipsa. Neque enim mentitur qui dixit: *Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris.* In hujus fide promissionis exacerbatam blandiùs alloquatur voluntatem, & simulata quadam hilaritate & spiritu mansuetudinis eam conveniens dicat: Cesset penitùs indignatio tua: non ego sum qui te offendere possim: tuum est corpus, tuus & ego ipse: non est quod timeas, non est quod verearis. Nec mirum, si fortè amarius adhuc reddiderit illa responsum ut dicat, quia multæ cogitationes ad insaniam nos adduxerunt: sustineat interim æquanimiter, ac dissimulet omninò quod agitur, donec inter loquendum inducens alia pro aliis, opportunè aliquando inferat dicens: Inveni hodie hortum pulcherrimum, & amænissimum locum: bonum esset illic nos esse: nam & tibi nocet in hoc lecto ægritudinis, in hoc doloris strato versari, in hoc cubili tuo gravi corde compungi. Aderit Dominus quærenti se, animæ speranti in se, aderit votis supplicibus, &

d *Tract. de Convers. ad Cleric. cap. 2. num. 24.* e *Ibidem cap. 13. num. 25.*

& verbis ejus efficaciam miniſtrabit. Excitabitur deſiderium voluntatis, ut nonmodò videre locum, ſed & introire paulatim, & manſionem inibi facere concupiſcat. Nec verò (e) locum reputes corporalem paradiſum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum, ſed affectibus introitur. Nec terrenarum tibi commendatur arborum copia, ſed virtutum utique ſpiritualium jucunda decoraquè plantatio. Hortus concluſus eſt, ubi fons ſignatus in quatuor capita derivatur, & ex una Sapientiæ vena virtus quadripartita procedit. Splendidiſſima quoque inibi lilia vernant: & cùm flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic nardus Sponſi fragrantiſſimum præſtat odorem, & cætera quoque aromata fluunt, Auſtro ſpirante, Aquilone fugato. Ibi media eſt arbor vitæ, malus illa de Cantico cunctis preciofior lignis ſylvarum, cujus & umbra Sponſam refrigerat, & fructus dulcis gutturi ejus. Ibi continentiæ nitor, & ſincerae veritatis iutuitus oculos cordis irradiat. Auditui quoque dat gaudium & lætitiam dulciſſima vox conſolatoris interni. Ibi quibuſdam fidei naribus influit jucundiſſimus odor agri pleni, cui Dominus benedixit. Ibi auidiſſimè prælibantur incomparabiles deliciæ charitatis, & ſuccisis ſpinis ac vepribus quibus antea pungebatur, unctione miſericordiæ perfuſus animus in conſcientia bona fæliciter requieſcit. Curramus ergo non paſſibus corporis (f) ſed affectibus mentis, ſed deſideriis, ſed ſuſpiriis: quoniam non ſolùm Angeli, ſed Angelorum Creator nos expectat. Aſcendamus in Calvariæ

f *Tract. de cognit. hum. condit. cap. 6. num. 18.*

riæ locum [g] ubi verus Elisæus, *Christus*, ab insensatis pueris irrisus, risum suis insinuavit æternum, quibus ait: *Ecce ego, & pueri mei, quos mihi dedit Deus*. Boni pueri, quos per contrarium illorum malignantium ad laudem excitat Psalmista, dicens: *Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini*: quatenùs in ore sanctorum infantium & lactentium perficiatur laus, quæ ex ore defecerat invidorum, eorum utique de quibus queritur ita: *Filios enutrivi & exaltavi, ipsi autem spreverunt me*. Ascendit itaq: Calvariæ locum Caluus noster, *Christus*. Ibi mundo pro mundo expositus est: & revelata facie & discooperta fronte purgationem peccatorum faciens, probrosæ & austeræ mortis non tam erubuit ignominiam, quàm nec pænam exhorrvit: ut nos opprobrio sempiterno eriperet, restitueret gloriæ.

CAPUT I.

De vino myrrhato, quo potatus est Christus ante crucifixionem suam.

1. *Ostenditur, Christum cùm gustasset vinum myrrhatum, ideo noluisse illud bibere, quia indicabat nimiam acerbitatem invidiæ crucifixorum. Monemur abstinere à calice dæmoniorum, per quem significatur invidia peccatum. Ostenditur, Luciferum esse authorem invidiæ, quam conceperat in cælo, & pep erit in paradiso. 2. Ostenditur, Christum ideo noluisse bibere amarum potum, ut nos priùs biben-* tes

Tr act. exhort. ad milit. templ. cap. 10.

tes amaritudinem pœnitentiæ, postea experiamur vinum jucunditatis spiritualis. Triplex est mysticum vinum quo inebriantur homines. Austeritas vini designat zelum fervidum. Oleum designat spiritum mansuetudinis. 3. Ostenditur triplex esse vinum Dei. Monemur emere vinum & lac. Traditur modus comedendi & bibendi fructum redemptionis nostræ.

§. I.

Et postquam venerunt in locum, qui vocatur Calvariæ, dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum: & cùm gustasset, noluit bibere. Luc. 23. Matt. 27.

FRactus membris omnibus dulcis Jesus [a] voluit puniri & linguam. Dedit ergo ei illa vitis aliena conversa in amaritudinem de fructu suo potum amarum, potum non potandum, sed potiùs degustandum. O Vitis dulcissima bone Jesu (b) hunccine fructum reddit tibi vinea tua, quam de Ægypto transtulisti? Expectaveras patienter usque ad hunc diem nuptiarum tuarum, ut faceret uva, fecit autem labruscas. Ecce in quantam amaritudinem conversa est vitis non jam tua, sed aliena. Parum erat sacrilegis illis crucifigere te (c) nisi priùs & ipsi illusionibus replevissent Animam tuam. Quid enim ait de illis Scriptura? *Et perduxerunt eum in Golgotha, & vinum myrrhatum dabant ei bibe-*

a *Tract. de vite myst. cap. 13. num. 53.* b *Ibidem cap. 5. num. 24.*
c *Ser. de Pass. Dom. num. 12.*

bibere cum felle mixtum: & cùm guſtaſſet, noluit bibere. Proinde vinum myrrhatum cum felle mixtum (d) ſuſpectum mihi eſt, pro eo quòd Chriſtus ex eo bibere noluit: quia nimiam acerbitatem invidiæ & nequitiæ crucifixorum ſuorum indicabat. Non debet homo (e) bibere calicem dæmoniorum. Calix dæmoniorum detractio & invida eſt. Homo invidus (f) membrum eſt diaboli, cujus invidiâ mors introivit in orbem terrarum. Invidia cuncta germina virtutum concremat. Invidia cuncta bona peſtifero ardore devorat. Invidia tinea eſt animæ. Invidia priùs nocet ſibi, quàm alteri. Invidia priùs ſeipſam mordet, quàm alterum. Invidia primum ſuum mordet auctorem. Invidia ſenſum hominis comedit, pectus urit, mentem lacerat, cor hominis quaſi quædam peſtis depaſcit. Invidus alienum bonum (g) ſuum facit invidendo peccatum. Baſiliſcus venenum in oculo gerit[h]peſſimum animal, & præ omnibus animalibus execrabile. Noſſe cupis oculum venenatum, oculum nequam, oculum faſcinantem? Invidiam cogitato, Quid verò invidere, niſi malum videre eſt? Si non eſſet ille baſiliſcus, nunquam per ejus invidiam mors intraſſet in orbem terrarum. Quod dico [i] tale eſt. Putaſne Lucifer ille qui manè oriebatur, ſed præproperè elevabatur: antequam verteretur in tenebras, generi noſtro inviderit & ipſe olei effuſionem, ut per ſeipſum jam tunc indignabundus muſſitaret dicens intra ſe quodammodò: *Ut quid perditio hæc?* Hoc ego non aſſero

d *Ibidem n.21.* e *Epiſt.2.n.10.* f *Tract. de modo bene viven.cap.34.* g *Tract. de Interior. domo cap. 23. num. 53.* h *Ser. 13. ſuper Pſal. 90. num. 4.* i *Ser. 17. in Cant. num. 5.*

ro dicere spiritum malignum, sed nec contradicere dico. Potuit enim contingere (si tamen incredibile non putetur) plenum sapientiâ & perfectum decore, homines præscire potuisse futuros, etiam & profecturos ad parem gloriam. Sed si præscivit, in Dei Verbo absque dubio vidit, & in livore suo invidit: & molitus est habere subjectos, socios dedignatus. Infirmiores sunt, inquit, inferiores què naturâ: non decet eos concives, nec æquales in gloria. An fortè prodit impiam hanc ejus machinationem illa præsumpta ascensio sessioquè significans magisterium? *Ascendam*, inquit, *super montem excelsum, & sedebo in lateribus Aquilonis*: quo Altissimi quandam proinde similitudinem obtineret, si quemadmodùm ille super Cherubim sedens gubernat omnem Angelicam creaturam, ita & ipse altus sederet, regeretquè genus humanum. Absit. Iniquitatem meditatus est in cubili suo, mentiatur iniquitas sibi. Nos alium non cognoscimus judicem quàm Auctorem. Non diabolus, sed Dominus judicabit orbem terræ: ipse est Deus noster in sæculum sæculi, ipse reget nos in sæcula. Ergo Lucifer in cælo concepit dolorem (k) & in paradiso peperit iniquitatem, prolem malitiæ, matrem mortis & ærumnarum: omniumquèvitiorum prima parens superbia. Nã etsi invidiâ diaboli mors intravit in orbem terrarum, initium tamen omnis peccati est superbia. Væ homini misero (l) quòd invidumnon prævidit. Superemus saltem nos vitium hoc dum adhuc vivimus, si post mortem volumus ministrum tantæ nequitiæ non timere. Nemo alterius bonum invido aspiciat oculo.

Nem-

k *Ibidem num. 6.* l *Ser. 13. Super Psal. 90. num. 4.*

Nempè hoc ipsum jam quod in se est,tabe sua illud inficere, & quodammodò interficere est. Qui hominem odit, homicidam illam Veritas ipsa testatur. Quid & ille qui bonum odit in homine, numquid non homicida poterit appellari? Adhuc vivit homo, & ille jam reus est mortis ejus. Adhuc ardet ignis, quem Dominus Jesus misit in terram, & invidus tanquam qui spiritum extinxit, jam damnatur. Confiteor & ego (m) quoniam invidia sæpissimè cor meum laniavit. Per invidiam namque, sanctè viventium merita, mea feci invidendo peccata. Nam bona,quæ ab eis fieri vel dici audiebam, vera omninò non credebam: ipsas res benè gestas, in malum malè interpretando convertebam. Omne malum,quod de illis mendax fama jactabat, statim tanquam si ego vidissem, credebam. Omnia mala meis æmulis fingebam, & ex profectu eorum deficiebam. Hæc verò odia intra me abscondebam, & in meos cruciatus enutriebam: proficientibus invidebam, peccantibus favebam, de malis eorum gaudebam, & de profectibus lugebam. Igitur (n) contra invidiam occurrat bonitas, charitas præparetur adversùs invidiam. Ad commendationem charitas[o]contra invidiam dicit Dominus: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt, & calumniantibus vos: ut sitis filii Patris vestri, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos.*

Et

m *Tract. de inter. dom. cap.* 18. *num.* 33. n *Tract. de modo bene viven. cap.* 34.

§. II.

Et perduxerunt Jesum in Golgotha, quod est interpretatum Calvariæ locus: & dabant ei bibere myrrhatum vinum, & non accepit. Mar, 15.

Cognosce anima mea [p] cognosce: Hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce [q] myrrhâ in passione potatus est. Electe puer Dei mei [r] quid tanta amaritudine, quid tanta confusione dignum commiseras? Prorsùs nihil. Ego ego homo perditus, totius perditionis tuæ causa extiti. Ego Domine uvam acerbam comedi, & dentes tui obstupuerunt: quia quæ non rapuisti, exolvebas. Nec sufficit te vulneratum esse (s) quin & super dolorem vulnerum tuorum addunt, dantes tibi sitienti vinum myrrhatum cum felle mixtum. Non uno (t) eodemquè modo omnes qui ebrii fuerint, inebriantur. Aliud est vinum *malitiæ*, quod effluit de uva fellis, & à diabolo initium habuit, qui amaritudinem peccati & mortis humano generi propinavit: quo inebriantur homines iniqui conformes facti ei. Aliud est vinũ *molestiæ*, quod emanat de labrusca conditionis humanæ: quæ Domino suo acetum iniquitatis apposuit. Hoc vino quisquis inebriatur, non injustè, sed merito peccati sui, à Deo hoc perpeti com-

o *Tract. de vitæ myst. cap. 6. num. 29.* p *Ser. de Pass. Dom. n. 15.* q *Ser. 2. in Cœna Dom. n. 7.* r *Ser. de Pass. Dom. n. 11.* s *Tract. de vitæ myst. cap. 5. n. 25.*

comprobatur. Aliud est vinum *gratiæ*, quod ex botro Cypri, idest Conditoris largitate decurrit: & hoc est mustum, quo Sponsi filii inebriantur, quod mittitur etiam & in utres novos. Profectò [u] dulce pigmentarium apponitur invitatis ad lætificandum de Cyprio vino, & preciosis & peregrinis (quia nobis adhuc inexpertis) speciebus conditum. *Botrus* (inquit Sponsa) *Cypri, dilectus meus mihi.* Præmissum erat in proximiori versiculo: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi*, scilicet Christus secundùm carnem: *Botrus* verò *Cypri*, Christus est secundùm Deitatem. *Fasciculus myrrhæ*, Christus est in passione: *Botrus Cypri* est Christus in resurrectione. *Fasciculus myrrhæ*, grando & tonitrua Judaicæ tempestatis: *Botrus Cypri* destructio est totius adversæ potestatis. *Fasciculus myrrhæ* multitudo est afflictionum: *Botrus Cypri* abundantia est gaudiorum: illinc amaricans, isthinc inebrians. Si dilectus in myrrha [x] multò magis in botri suavitate. Ergo Dominus meus Jesus myrrha mihi in Passione, botrus in Resurrectione, seipsum mihi saluberrimum temperavit in potum, in lachrymis in mensura. Itaque & tu ò homo si peccata luxisti, bibisti amaritudinem: si autem jam respirasti in spem veniæ vita sanctiori, mutata est tibi myrrhæ amaritudo in vinum quod lætificat cor hominis. Et fortassis hoc illud significaverit quod Salvatori oblatum est in passione vinum myrrhatum, & ideò noluit bibere, quoniam istud sitiebat. Tu ergo si post myrrhæ (ut dixi) amaritudines, vinum jucunditatis experieris, haud

t *lib. Sentent. num.* 17. *tom.* 6. *pag.* 996. u *Ser.* 2. *in Cœna Dom. num.* 8. x *Ser.* 44. *in Cant. num.* 1.

haud temerè & ipse dicere poteris: *Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi*. Engaddi duplicem habet interpretationem, & uni ambæ intellectui serviunt. Dicitur namq; fons hædi, qui & baptisma Gentium, lachrymasquè peccantium apertè designat. Dicitur & oculus tentationum, qui & lachrymas æquè fundat, & tentationes quæ minimè unquam desunt vitæ hominis super terram, prospiciat. Sed & populus Gentium qui ambulabat in tenebris, nunquam per se laqueos tentationum agnoscere, ac per hoc nec evadere potuit, donec per gratiam illius qui illuminat cæcos, recepit oculos fidei: donec venit ad Ecclesiam, quæ habet oculum tentationis: donec se tradidit viris spiritualibus instruendum, qui illuminati spiritu sapientiæ, suo & aliorum experimēto edocti possunt veraciter dicere: *Quia non ignoramus astutias diaboli, & cogitationes ejus*. Ferunt in Engaddi arbusculas balsami crescere (y) quæ in modum vinearum ab indigenis excoluntur: & inde forsitan *vineas* appellavit. Alioquin quid faceret botrus Cypri in vineis Engaddi? Quis unquam botros de vineis in vineas transportavit? Solet siquidem vinum, ubi deest, aliundè evehi, non ubi adest. Ergo *vineas* Engaddi dicit plebes Ecclesiæ, quæ habet balsami liquorem, spiritum mansuetudinis, in quo parvulorum adhuc in Christo teneritudinem blandè fovet, & dolores pœnitentium consolatur. Sed et si quis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, vir Ecclesiasticus qui hunc spiritum jam accepit, curabit hujusmodi mox instruere in eodem spiritu lenitatis, considerans seipsum, ne & ipse tentetur. In

y *Ibidem num. 2.*

hoc typo quotquot baptizandi sunt, etiam corporaliter Ecclesia oleo materiali ungere consuevit. Quia verò vulnera illius (z) qui incidit in latrones, & jumento corporis pii Samaritani Ecclesiæ est deportatus in stabulum, non in solo oleo, sed in vino simul & oleo sanitatem recipiunt: necessarium habet spiritualis medicus etiam vinum fervidi zeli cum oleo mansuetudinis, cui sanè convenit nonmodò consolari pusillanimes, sed & corripere inquietos. Si enim viderit illum qui vulneratus est, id est, qui peccavit, blandis aut lenibus hortamentis quæ in eum prærogata sunt, minimè emendatum, magis autem fortè etiam abutentem sua mansuetudine, & patientiâ negligentiorem fieri, & in peccato suo etiam securiùs obdormire: frustrato tam suavium oleo monitorum, oportebit sanè mordacioribus uti medicamentis, & vinum compunctionis infundere, duris videlicet cum eo increpationibus atque invectionibus agere; et si causa requirit, & duritia tanta est, etiam censuræ Ecclesiasticæ baculo percellere contemptorem. Sed unde illi hoc vinum? Nec enim in vineis Engaddi vinum invenitur, sed oleum. Quærat ergo in Cypro, nam illa Insula ferax est vini, & vini optimi: tollatquè inde sibi ingentem botrum, quem olim exploratores de Israël in vecte ferebant, chorum Propheticum præcedentem, & subsequentem Apostolicum, medium autem Jesum pulchro schemate figurantes. Hunc autem botrum accipiens sibi dicat: *Botrus Cypri dilectus meus mihi*.

Tri-

z. *Ibidem num.* 3.

§. III.

Triforme vinum (a) eſt in ſcypho Dei. *Rubicundum*, in longanimitate ſanctorum, quod lætificat Iſaac in ægritudine. *Album*, in remuneratione juſtorum, quo ebriatur Noë. Nigrum & acidum, in damnatione pravorum, quod Jeſus guſtat ſed non vult bibere. Duo ſunt emenda ab eo (b) qui ait: *Venite, emite abſq; argento & abſq; ulla commutatione, vinum & lac*. Non ignoratis fratres, quid lactis dulcedo, quid vini deſignet auſteritas. Quid eſt autem emere ſine argento & ſine commutatione? Non talis eſt emptio apud amatores hujus ſæculi, ſed apud Auctorem ſæculi alia eſſe non poteſt. Propheta enim dixit Domino: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*. Quam igitur commutationem ei dabit homo pro gratia ſua, qui nullius eget, & cujus ſunt univerſa? Gratia gratis datur; etiam cùm emitur, gratis emitur: quia quod datur pro ea, nobis melius retinetur. Audite denique (c) quod dicitur in Pſalmo: *Oſtendiſti populo tuo dura*. Quæ dura? *Potaſti nos vino compunctionis*, non lacte unctionis. Notandum verò eſt, quòd quibuſdam in Religione viventibus apponitur lac ad bibendum, quibuſdam etiam vinum: ſed tamen utrumque Divinum. Bibunt illi lac, quibus & vigiliæ breves, & cibi dulces, & labores appetibiles, & panni ſuaves videntur: quibus etiam parum eſt illud, quod magnum eſt in exercitiis ſanctæ converſationis. Lac enim

a *Lib. ſenten t. num.* 43. b *Serm.* 2. *de Reſurrect. Dom. num.* 6. c *Tract. de Conſcientia cap.* 3. *num.* 4. *tom* 6. *pag.* 871.

ſuaviter bibitur, dulciter liquatur, ſine læſione, ſine amaritudine. Ita & iſti in ſancto propoſito ſuaviter incedunt, dulciter currunt, ſine læſione propriæ conſcientiæ, ſine amaritudine alienæ. Hoc habet proprium qui hujuſmodi lac bibit, ut ei peccatum ſuum diſpliceat: ut alieno peccato non conſentiat: ut propter hæc peccatorem non deſerat: ut vitium ejus inquantum in ipſo eſt, non diſſimulet: & cùm corripuerit, non inſultet. Ecce de potu lactis. (d) Audite de vini potu. Vinum quippe aſperum eſt, & inſuave. Vinum bibunt hi qui vias vitæ aggreſſi & ingreſſi, tribulationibus corporis & animæ pariter contorquentur, ſed non cedunt neque recedunt in tribulatione. Iſti ſunt quibus ipſe Dominus ore proprio prædicat & prædicit: *Vos eſtis*, inquit, *qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis*. Sed quis horum tibi videtur, vel ille qui in ſuavitate, vel ille qui in aſperitate currit viam mandatorum Dei? Primus videtur eſſe felicior, ſecundus fortior: uterque tamen juſtus, uterque pius, habentes proprium donum ex Deo, alius quidem ſic, alius verò ſic. Vis noſſe quia in utroque beneplacitum eſt coram Deo? *Bibi*, inquit, *vinum meum cum lacte meo*. Qui enim primum à tentatione liberat, ſecundum in tentatione confortat: & ſic alter experitur quoniam ſuavis eſt Dominus, alter verò quoniam fortis eſt Dominus. Fortis planè & potens in prælio, in quo ſervum ſuum etſi premi, non tamen opprimi patitur in multitudine miſericordiæ ſuæ. *Venite* (ait Propheta Eſajas) *emitte abſque argento vinum & lac*. Omnis enim timorata conſcientia, quę ad Deum venit,

d *Ibidem num.* 5.

nit, vel lac ab ipſo vel vinum emit, ſecundùm quod dictum eſt & tractatum. Et nota quia utrobique vinum præpoſuit, pro eo ſcilicet quòd qui majorem ſuſtinet pro Deo perſeveranter tribulationem, majorem habeat & mercedem. Hîc advertendum puto (e) quòd Vitis noſtræ boni Jeſu fructus & comeditur, & bibitur. Maſticatur enim vua, bibitur verò vinum: quod in vino continetur & in utroque uſu jucunditas eſt, ſed in vino & jucunditas & utilitas prolixior eſt, quod ad botri hujus (de quo locuti ſumus) fruitionem mihi pertinere videtur. In præſenti enim vita hunc botrum maſticamus, cùm ſuavitatem, jucunditatem, & utilitatem noſtræ redemptionis dentibus intellectus noſtri diſcutimus: cùm Reſurrectionis potentiam, Aſcenſionis gloriam, & adventus Spiritus Sancti utilitatem in cordis noſtri conſideratione verſamus tanquam vuas in ore, fitquè de his nonnunquam aliqua lætitia cordi noſtro. Erit autem Chriſtus poſtquam ceſſaverit tempus, ideſt mutabilitas temporum, quando hæc jam non comedemus, ſed bibemus, inæſtimabilem de his perpetuam lætitiam conſecuti. In comedendo enim aliquis labor eſt: quod verò bibitur, ſine labore recipitur. Unde per comeſtionem delectatio quæcunque, vel qualiſcunque, vel quantacunque (quæ ſine corpore non perficitur, ſed ſemper aggravat animam,) ſignificatur. Per potum verò ſine labore acceptum, illius loci & temporis gaudia ſignificantur, ubi & quando jam non erit luctus, neque clamor, ſed nec ullus dolor, quoniam hæc omnia tranſierunt. Et ipſe ab æterno ſtabilis, qui pro nobis ne velut um-

e *Tract. de vite myſt. cap. 46. num. 193.*

bra transiremus, transiens factus fuit, ministrabit nobis. Ibi etiam tunc jam non cum labore & timore & impedimento corporis mortis hujus comedemus, sed cum magna jucunditate bibemus vinum redemptionis nostræ: & secundùm naturam nobile vinum, quantòplùs biberimus licet saturemur, tantòplùs sitiemus, admirantes & laudantes sine termino & sine intermissione bonitatem admirabilem Redemptoris nostri, quam in fructum redemptionis nostræ circa nos voluit exhibere. Et vide [f] si non ista differentia cibi & potus nobis in verbis Sponsi in Cantico amoris commendatur, cùm ait: *Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi*. Præmonet enim comedere, quod utique ad præsentem vitam pertinet, in qua contemplatio labori actionis admixta est. In futura verò vita quæ omni actione caret, gaudio tanquam poculo perfruemur. Bibemus enim & inebriabimur ab ubertate domûs Dei, & torrente voluptatis ejus potabimur: jam nos tunc esse Regis & Sponsi nostri charissimos liquidò cognoscentes, cùm aqua omnis laboris & actionis terrenæ in vinum divinæ contemplationis commutabitur, implebunturquè omnes hydriæ usque ad summum. Omnes enim implebuntur in bonis domûs Domini, cùm illæ desiderabiles nuptiæ Sponsi, idest Christi, & Sponsæ, idest universalis Ecclesiæ celebrabuntur. Bibeturquè in summa lætitia cordis omnium clamantium Domino & dicentium: *Tu bonum vinum servasti usque adhuc*. Hic est torrens voluptatis tuæ, Domine Deus [g] quâ delicatam illam & gloriosam civitatem Hierusalem quæ sursùm est,

jugi-

f *Ibid. num.* 193. g *Serm. de Passion. Dom. num.* 24.

jugiter potas, & lætabunda ebrietate facis æstuare, ut tibi jubilent hymnum incessabilem lucida illa & flammea organa in voce exultationis & sono epulantis: cujusquè desiderabilibus guttis refocillari sitibundæ fauces exulis populi tui jugiter à te expectant, Domine. Sinito Pater, ut catelli bibant de stillis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum illum, Domine, quem æstuare fecisti.

CAPUT II.

De mysteriis vestimenti & tunicæ inconsutilis, quibus despoliatus fuit Christus ante crucifixionem suam.

1. Ostenditur, Christum ideo voluisse despoliari vestimentis suis, ut exterminationem corporis sui purissimi intueri valeamus: ac revestiamur quatuor illis virtutibus, quibus spoliati fuimus in Adam. 2. Ostenditur, illam tunicam Christi quæ non fuit scissa, significare Divinam imaginem, idest liberum arbitrium nostrum: necnon imaginem & similitudinem Dei ad quam creati sumus, consistere in triplici libertate, arbitrii, consilii, & complaciti. Item tunica Christi inconsutilis & polymita designat Ecclesiam variis ordinibus ornatam: cujus ornatus est excellentior etiam ornatu cœli. 3. Ostenditur, tunicam Christi inconsutilem & non scissam designare firmitatem fidei, & soliditatem Catholicæ unitatis: quam frustra tum à persecutoribus tum ab hæreticis impugnatam esse demonstratur.

§. I.

Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem, dicit Dominus in Psalmo 21.

COgnosce anima mea [a] cognosce: hic est Dominus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce [b] nudatur *Jesus*. Quare? Vt tu corporis purissimi deformationem valeas intueri. Nudatur ergo bonus *Jesus*. Heu mihi! Qui vestivit cœlos diversis syderibus, ante Crucem expoliatus est: nudus etiam ut erat, lividus Cruci affigitur. Heu! Candor lucis æternæ nigrescit in Carne pro carne salvanda. Nudatur Dominus, qui ante sæcula regnans decorem induit & fortitudinem. Quare nudatur? Magnum sacramentum, fratres mei [c] & diligentiùs perscrutandum, nisi & intellectus mysterio, & ipsi quoque intellectui verba deessent. Dico tamen utcunque modicum id quod sentio, si fortè vel occasionem dedisse videar sapienti. Videre mihi videor, dilectissimi, quatuor virtutibus amictũ esse primum hominem ab ipso suæ creationis exordio, & ut Propheta Esaias meminit, *vestimento salutis indutum*. Est enim in his quatuor illa salutis integritas, nec sine his omnibus potest constare salus: præsertim cùm nec possint esse Virtutes, si abinvicem separen-

a *Serm. de Pass. Dom. nu. 15.* b *Tract. de vite myst. cap. 5. nu. 24.*
c *Ser. 2. in Annunt. B. M. nu. 6.*

parentur. Acceperat ergo primus homo *Misericordiā*, custodem scilicet atque pedissequam: ut ipsa præveniret, ipsa & sequeretur eum, ipsaquè protegeret & conservaret ubique. Vides qualem nutritium contulit parvulo suo Deus, qualem dedit pedissequam homini recèns orto. Sed erat illi necessarius etiam eruditor tanquam ingenuę & rationabili creaturæ, ut non sicut jumentum aliquod custodiretur, sed tanquam parvulus educaretur. Cui sanè magisterio nemo poterat aptior inveniri quàm *Veritas* ipsa, quæ eum in agnitionem summæ perduceret aliquando Veritatis. Interim verò ne sapiens inveniretur ut malum faceret, essetquè peccatum ei tanquam scienti bonum & minimè facienti, *Justitiam* quoque, quâ regeretur, accepit. Adhuc autem *& Pacem*, quâ foveretur & delectaretur, addidit manus benignissima Creatoris. Pacem utique duplicem, ut nec intùs pugnæ, nec foris timores essent: id est, nec caro concupisceret adversùs spiritum, nec esset ei creatura ulla formidini. Nam & bestiis omnibus liberè imposuit nomina: & serpens ipse, qui violentiâ non præsumpsit, fraude magis eum aggressus est. Quid huic deerat, quem *Misericordia* custodiebat, docebat *Veritas*, regebat *Justitia*, *Pax* fovebat? Sed heu! [d] Homo iste ad multam perniciem & insipientiam sibi, descendit de Hierusalem in Hierico. Siquidem incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus, qui Domino veniente nudum se esse conqueritur? Nec verò poterat revestiri, vel ablata sibi recipere vestimenta, nisi Christus amitteret sua. Sicut enim vivificari in anima

d *Ibidem num.* 7.

ma nisi interveniente corporali morte Christi non potuit, ita nec revestiri sine ejus despoliatione. Et vide, si non propter has quatuor partes vestimentorũ quæ amiserat primus & vetus homo, in totidem quoque divisa sunt secundi & novi Hominis vestimenta. Meum proinde meritum [e] est *miseretio* Domini. Non planè sum meriti inops, quamdiu ille miserationum non fuerit. Quod si misericordiæ Domini multæ, multus nihilominùs ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempè ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Et si misericordiæ Domini ab æterno & usque in æternum, ego quoque misericordias Domini in æternum cantabo. Numquid justitias meas? Domine memorabor *justitiæ* tuæ solius. Ipsa est enim & mea. Nempè factus es mihi tu justitia à Deo. Numquid mihi verendum, ne non una ambobus sufficiat? Non est pallium breve, quòd secundùm Prophetam non possit operire duos. Justitia tua justitia in æternum. Quid longius æternitate? Et te pariter & me operiet largiter larga & æterna justitia. Et in me quidem operit multitudinem peccatorum, in te autem Domine quid nisi pietatis thesauros, divitias bonitatis? Denique constat [f] cognitionem *Veritatis* fructum esse humilitatis. Vnde ait Dominus: *Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ: quia abscondisti hæc* (haud dubium quin Veritatis secreta) *à sapientibus & prudentibus*, idest superbis: *& revelasti ea parvulis*, hoc est humilibus. Et in hoc apparet, quòd Veritas quę superbis absconditur, humilibus revelatur. Humilitatis

e *Serm. 61. in Cant. num. 5.* f *Tract. de grad. humil. cap. 1. n. 1.*

tatis verò [g] talis poteſt eſſe definitio. Humilitas eſt virtus, quâ homo veriſſima ſui cognitione ſibiipſi vileſcit. Hæc autem convenit his, qui aſcenſionibus in corde ſuo diſpoſitis, de virtute in virtutem proficiunt, donec ad culmen humilitatis perveniant: in quo velut in Sion, ideſt, in ſpeculatione poſiti, Veritatem proſpiciant. *Etenim* (inquit Propheta) *benedictionem dabit legislator*: quia qui dedit legem, dabit & benedictionem: hoc eſt, qui juſſit humilitatem, perducet ad Veritatem. Illud quoque [h] quod in Scala illa, quæ in typo humilitatis Jacob monſtrata eſt, & Dominus deſuper innixus apparuit, quid nobis aliud innuit, niſi quòd in culmine humilitatis conſtituitur cognitio Veritatis? Dominus quippè de ſummitate Scalæ proſpiciebat ſuper filios hominum tanquā Veritas, ut videret ſi eſt intelligens aut requirens Deum. Jam ergo Dominum deſuper innixum ſuſpicio, (i) jam ad vocem Veritatis exulto. Vocavit me, & ego reſpondi illi: *Operi manuum tuarum porriges dexteram*. Tu quidem Domine greſſus meos dinumeras: ſed ego lentus aſcenſor, feſſus viator diverticula quæro. Heu mihi! (k) quia incolatus meus prolongatus eſt. Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, quibus celeriùs volem ad Veritatem, ut jam requieſcam in charitate? Quæ quoniam deſunt: deduc me Domine in via tua, & ingrediar in Veritate tua, & Veritas liberabit me. Beati (l) qui habitant in domo tua Domine. Oculus enim non vidit, auris non audivit, & in cor hominis non aſcendit, quæ præparavit Deus diligentibus

g *Ibid. n. 2.* h *Ibid cap. 2. n. 3.* i *Ibid. cap. 9. n. 24.* k *Ibid. n. 26.*
l *Ser. 4. in Vig. Nat. Dom. nu. 8.*

bus se. *Lux* est enim inaccessabilis, *Pax* est quæ exuperat omnem sensum, *fons* est qui ascensum nescit, sed descensum. Non vidit oculus lucem inaccessibilem, non audivit auris pacem incomprehensibilem. Et quidem pax nunc est etiam in terra hominibus bonæ voluntatis: sed quid est pax ista ad illius plenitudinem & supereminentiam pacis? Unde & ipse Dominus ait: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Meam* siquidem pacem quæ exuperat omnem sensum, & est pax super pacem: necdum capaces estis, propterea do vobis patriam pacis, & relinquo interim viam pacis.

§. II.

Milites ergo cùm crucifixissent Jesum, acceperunt vestimenta ejus, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem: & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinvicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cujus sit. Ut Scriptura impleretur dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi: & in vestem meam miserunt sortem. Joan. 19.

An fortè quæris & tunicam inconsutilem (m) quæ non dividitur, sed sorte provenit? Ego divinam arbitror esse imaginem, quæ nimirùm non assuta sed insita atque ipsi impressa naturæ, dividi scindiquè non potest. Ad imaginem nempè & similitudinem Dei factus est homo: in imagine arbitrii libertatem, virtutes habens in similitudine. Et similitudo quidem

m *Ser. 1. in Annunt. B. M. num. 7.*

dem periit, verumtamen in imagine pertransit homo. Imago siquidem in gehenna ipsa uri poterit, sed non exuri: ardere, sed non deleri. Hæc ergo non scinditur imago, sed sorte provenit. Et quocunq; perveniat anima, simul & ipsa erit. Nam similitudo non sic, sed aut manet in bono: aut si peccaverit anima, mutatur miserabiliter, jumentis insipientibus similiata. Puto autem (n) in tribus libertatibus, arbitrii scilicet & consilii & complaciti, ipsam ad quam conditi sumus, Conditoris imaginem atque similitudinem contineri, & imaginem quidem in libertate arbitrii, in reliquis autem duabus bipartitam quandam consignari similitudinem. Hinc est fortasis quòd solum liberum arbitrium sui omninò defectum seu diminutionem non patitur, quòd in ipso potissimùm æternæ & incõmutabilis Divinitatis substantia quædam impressa videatur. Nam etsi habuerit initium, nescit tamen occasum; nec de justitia vel gloria capit augmentum, nec de peccato sive miseria detrimentum. Quid æternitati similius, quod non sit æternitas? Porrò in aliis duabus libertatibus (quoniam non solùm ex parte minui, sed ex toto amitti possunt) accidentalis quædam magis similitudo sapientiæ atque potentię Divinæ imagini superducta cognoscitur. Præterea, non sum tam hebes (o) ut non agnoscam tunicam *Joseph*, non illius qui liberavit Ægyptum, sed qui salvavit Mundum, & hoc non à fame corporis, sed à morte simul animæ & corporis. Notissima quippè est, quia polymita, id est, pulcherrima varietate distincta: sed & Sanguine apparet intincta,

non

n *Tract. de grat. & lib. arb. cap. 9. num. 28.* o *Apolog. de vit. & mor. Relig. cap. 3. num. 7.*

non quidem hædi qui peccatum significat, sed Agni qui designat innocentiam, hoc est suo ipsius, non alieno. Ipse est profectò Agnus mansuetissimus, qui coram non quidem tendente sed occidente se obmutuit. Miserunt autem qui dicerent ad Jacob: *Hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non?* Vide & tu Domine Deus, utrum hęc sit tunica dilecti Filii tui? Cognosce Sancte Pater, (p) tunicam veri Filii tui Joseph. Heu fera pessima devoravit eum, conculcavit in furore suo vestimentum ejus, omnem decorem ejus reliquiis Cruoris inquinavit. Hoc est Domine vestimentum, quod in manu Ægyptiæ meretricis innocens puer tuus dereliquit, meliorem æstimans jacturam palii, quàm pudicitiæ: magisquè eligens spoliatus carnis pallio in carcerem mortis descendere, quàm pro Mundi gloria adulterinæ voci acquiescere. Illi, inquam, voci quâ dictum est: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*. Quod utique esset, si dormiret cum adultera. Recognosce Omnipotens Pater eam tunicam, (q) quam fecisti Christo Filio tuo polymitam, dando quidem quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios Pastores & Doctores, & cætera quæ in ejus ornatu mirifico decenter apposuisti, ad consummationem utique Sanctorum occurrentium in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Dignare etiam Deus preciosissimi purpuram Sanguinis quo aspersa est recognoscere, & in purpura præclarum insigne ac gloriosissimum indicium obedientiæ. *Quare ergo*, inquit, *rubrum est vestimen-*

p *Ser. de Paß. Dom. n.16.* q *Apolog. de vit. & mor. Relig. cap. 3. num. 7.*

ſtimentum tuum? Torcular, ait, *calcavi ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum*. Itaque [r] quando quidem factus eſt obediens Patri uſque ad torcular Crucis, quod utique ſolus calcavit: ſolum quippè brachium ſuum auxiliatum eſt ei, juxta illud in alio loco: *Singulariter ſum ego donec tranſeam*. Jam ergo exalta eum Deus, & da ei nomen quod eſt ſuper omne nomen, *ut in Nomine Jeſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum*. Aſcendat in altum, captivam ducat captivitatem, & donet dona hominibus. Quæ dona? Relinquat videlicet Sponſę ſuæ Eccleſię pignus hęreditatis, ipſam tunicam ſuam: *tunicam* ſcilicet *polymitam*, eandemquè *inconſutilem & deſuper contextam per totum*. Sed *polymitam*, ob multorum Ordinum, qui in ea ſunt, multimodam diſtinctionem: *inconſutilem* verò, propter indiſſolubilis charitatis individuam unitatem. *Quis me* (inquit Apoſtolus) *ſeparabit à charitate Chriſti*? Audi quomodò *polymitam*. *Diviſiones* (ait) *gratiarum ſunt, idem autem Spiritus: & diviſiones operationum ſunt, idem verò Dominus*. Deinde diverſis enumeratis chariſmatibus, tanquam variis tunicæ coloribus, quibus conſtet eam eſſe *polymitam*; ut oſtendat etiam *inconſutilem & deſuper contextam per totum*, adjungit: *Hæc autem operatur vnus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult*. *Charitas* quippè *diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis*. Non ergo dividatur, ſed totam & integram hęreditario jure ſortiatur Eccleſia, quia & de illa ſcriptum eſt: *Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate*: omnis

r *Ibidem num. 8.*

nis utique ordo, omnis lingua, omnis ſexus, omnis ætas, omnis conditio, in omni loco, per omne tempus, à primo homine uſque ad noviſſimum. Nam & propter hoc *talaris* dicta eſt, quòd ad finem uſque pertingat, dicente Propheta: *Non eſt qui ſe abſcondat à colore ejus*: nimirùm congruens ei cui & facta eſt, qui perhibente videlicet alia ſcriptura & ipſe *attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter*. Omnes ergo concurramus pariter in unam *tunicam* (s) & ex omnibus conſtet una. Ex omnibus, inquam, una: nam etſi ex pluribus & diverſis, *una eſt* tamen *columba mea, formoſa mea, perfecta mea*. Alioquin nec ego ſolus, nec tu ſine me, nec ille ſine utroque, ſed ſimul omnes ſumus illa una, ſi tamen ſolliciti ſumus ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis. Quid ornatius cælo? (t) Minimè tamen vel ipſum ullatenùs conferendum gloriæ & decori Sponſæ Eccleſiæ: eo ipſo ſuccumbens, quòd præterit & hæc figura ipſius utpote corporea, & corporeis ſubjacens ſenſibus. Quæ enim videntur, temporalia ſunt: quæ autem non videntur, æterna. Sed eſt rationalis quædam Sponſæ ſpecies, ſpiritualiſquè effigies, ipſaquè æterna, quia imago æternitatis. Decor ejus *charitas eſt*: & *charitas* (ſicut legiſtis) *nunquam excidit*. Eſt certè & *juſtitia*: *Et juſtitia ejus* (inquit David) *manet in ſæculum ſæculi*. Eſt etiã *patientia*: & legitis nihilominus, quia *patientia pauperum non peribit in finem*, Quid voluntaria *paupertas*, quid *humilitas*? Nonne altera regnum æternum, altera æquè exaltationem promeretur æternam? Eò quoque ſpectat & *timor* Domini ſanctus per-

s *Ibidem cap. 4. num. 9.* t *Ser. 27. in Cant. num. 2. & 3.*

permanens in sæculũ sæculi. Sic *prudentia*, sic *temperantia*, sic *fortitudo*, & siquæ sunt *virtutes* aliæ, quid nisi margaritæ sunt quædam in Sponsæ ornatu, splendore perpetuo coruscantes? Perpetuo, inquam, quia sedes & fundamentum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beatæquè vitæ omninò locus in anima est, nisi mediis quidem interiectisquè virtutibus. Unde Propheta Deo nostro, qui vtiq; vita beata est: *Justitia*, inquit, *& judicium præparatio sedis tuæ*. Et Apostolus dicit *Christum habitare per fidem in cordibus nostris*. Domino quoque sessuro super asellum, vestes suas Discipuli substraverunt, significantes Salvatorem seu salutem nequaquam insidere nudæ animæ, quam non videlicet vestitam invenerit doctrinâ & moribus Apostolorum. Et ideo Ecclesia promissionem habens futuræ fælicitatis, curat interim præparare & præornare se in vestitu deaurato, circumdata varietate gratiarum atque virtutum (qualẽ quidem ex parte descripsimus) quo digna & capax plenitudinis gratiæ inveniatur. Et quia [u] Dominus ait: *Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*. Scindamus itaque corda nostra, dilectissimi, quatanùs integra proinde vestimenta servemus. Vestes enim nostræ, virtutes sunt. Bona vestis *charitas*, bona vestis *obedientia* est. Beatus qui custodit vestimenta hæc, ut non ambulet nudus. Denique beati quorum tecta sunt peccata: etenim charitas operit multitudinem peccatorum. Scindamus corda, ut hæc vestimenta integra servemus, quemadmodùm integra servata est tunica Salvatoris. Nec modò integram servat vestem scissio cordis, sed & talarem eam facit

u *Ser. 2. in Quadrag. num. 6.*

cit & polymitam, qualem à sancto Patriarcha Jacob accepit suus filius Joseph, qui præ cæteris amabatur. Hinc nempè perseverantia est virtutum, hinc conversationis pulchræ discolor unitas. Hinc illa est gloria Regis filiæ in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus.

§. III.

Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Joan. 19.

Tunicam Domini [x] quam in tempore passionis nec Ethnicus præsumpsit scindere nec Judæus, fautore hoc Domino: Schismaticus lacerat & disrumpit. Una est fides, unus Dominus, unum baptisma. Nos neque duos dominos, nec geminam fidem, nec duo baptismata novimus. Ut ab antiquis ordiar: Una arca tempore diluvii fuit. In hac octo animæ, cæteris omnibus pereuntibus, evaserunt: & quotquot extra arcam inventi sunt, perierunt. Arcam hanc typum tenere Ecclesiæ, nemo est qui ambigat. Testante Apostolo: [y] *Sicut unus Dominus, ita una fides esse dignoscitur.* In qua tanqam in immobili fundamento, præter quod nemo potest aliud ponere, firmitas Catholicæ Ecclesiæ inviolata consistit. Inde est quòd beatus Petrus Apostolorum Princeps pro eximia hujus fidei confessione, à Domino ac Salvatore nostro audire meruit: *Tu es*, inquit, *Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*: petram utique firmitatem fidei, & Catholicæ unitatis soli-

x *Ser. S. Ber. relato in ejus vita lib. 2. cap. 7. num. 45. pag. 72.*
y *Epist. 194. num. 1.*

ſoliditatem manifeſtè deſignans. Hæc ſiquidem eſt inconſutilis tunica Redemptoris noſtri, ſuper quam milites ſortiti ſunt, ſed eam dividere minimè potuerunt. Contra quam in initio fremuerunt Gentes, & populi meditati ſunt inania: aſtiterunt reges terræ, & principes convenerunt in unum. Verùm Apoſtoli duces Dominici gregis, & eorum ſucceſſores Apoſtolici Viri, ardore charitatis & zelo rectitudinis ſuccenſi, fidem defendere, & eam in cordibus aliorum proprii ſanguinis effuſione plantare non dubitârunt. Pharao ille Ægyptius [z] captans abſentiam Sponſi Eccleſiæ, convocato exercitu: Veni, inquit, perſequar & comprehendã, dividam ſpolia & implebitur anima mea: evaginabo gladium meum & interficiet eos manus mea, Surgenſquè cum omni malitiæ ſuæ nequitia, Eccleſiæ perſecutionem indixit. Moxquè ejus caſtra aggrediens, comprehenſum Petrum fratremquè ejus Andream crucifixit, Paulum decolavit, Joannem exiliavit, Bartholomæum decoriavit, Stephanum lapidavit, Laurentium & Vincentium uſtulavit: & Sanctorum mortibus, mortiumquè & tormentorum generibus omnia complevit. *Poſuerunt morticinia Servorum Dei eſcas volatilibus cæli, carnes Sanctorum beſtiis terræ. Effuderunt ſanguinem innocentem, tanquam aquam in circuitu Hieruſalem: & non erat qui ſepeliret.* Videns Eccleſia defenſores ſuos poſitos ut oves eſcarum, ingemuit: & facta eſt amaritudo ejus amara. Sed terra Eccleſiæ ſanguine Martyrum impinguata, fidelium ſegetes multiplici quodam germine refundebat: & in præciſione unius centum vel mille reddens, unde vinci ſperabatur,

z *Paratola de Chriſto & Eccleſia num. 3. tom. 2. par. 2. pag. 541.*

vincebat. Demùm [a] cessante persecutorum rabie, imperavit Dominus ventis, & facta est in Ecclesia tranquillitas magna. Quod barbara illa inimici nequitia deprehendens [b] infremuit, & ad nova calliditatis suæ arma refugiens, à persecutione interim conquievit, viresquè contraxit, gladium revocavit, consilium mutavit. Nam [c] cùm hostis humani generis semper circuit quærens quem devoret, ad impugnandam sinceritatem fidei, fraudulentam hæreticorum fallaciam subinduxit. Nullus pejor, inquit, (d) quàm domesticus inimicus. Effundam igitur contentionem super principes eorum, & errare eos faciam in invenio, & non in via. Et cùm dicent: Pax, pax: non erit pax. Sed suscitabo inter eos hæreses & schismata, & civili ac intestino quodam bello omnia turbabo: & faciliùs suo eos gladio faciam interire, quàm meo. Dixit, & mox terribilis illa hactenùs Ecclesiæ acies ordinata, facta est non terribilis: quia deordinata. Mutuis quippè sese vulneribus impetentes, sequè invicem hostiliter concidentes, hostibus à longè stantibus & videntibus risum & insultationem præbuerunt: Ecclesiæ verò luctum & intolerabilem incusserunt dolorem. Amaritudo enim ejus priùs erat amara, nunc facta est amarior, cùm vipereo quodam malo à filiis suis deflebat discerpi viscera sua. Contra quos tamen (e) Viri Ecclesiæ Pastores viriliter insurgentes, eorũ prava dogmata cum ipsorum auctoribus condemnârunt. In magna namquo Nicæna Synodo Arius hæreticus est damnatus. Con-

a *Epist.* 194. *num.* 1. b *Parabola de Christo & Ecclesia n.* 4. c *Epist.* 194. *num.* 2. d *Parab. de Christo & Ecclesia num.* 4. e *Epist.* 194. *num.* 2.

Constantinopolitana Synodus Manichæum hæreticum debitâ sententiâ condemnavit. In Ephesina Synodo Nestorius condignam sui erroris damnationem excepit. Chalcedonensis quoque Synodus Nestorianam hæresim & Eutychianam cum Dioscoro & ejus complicibus justissimâ sententiâ confutavit. Præterea (f) egregii curiæ Christianæ milites prævalere videntes astutam inimici malitiam, spiritum resumpserunt, arma fidei arripuerunt: & malum ex semetipsis viriliter auferentes, Alexander Episcopus Alexandrinus cum multis Arium, Augustinus Manichæum, Hieronymus Epicureum Jovinianum, cæterique cęteras hæresum & schismatum pestes pervadentes, vel fortiter trucidaverunt, vel prudenter à castris Ecclesiæ propulerunt, pacemque Ecclesiæ & gaudium restituerunt. Sed heu, heu (g) nec mare fluctibus, nec ista vita carere potest tentationibus: nec potest esse pax firma & solida, nisi in regione sua. Videns enim peccator (*diabolus*) & invidè irascitur, & dentibus fremit & tabescit: & nova parans bella, ad spiritualia militiæ arma se convertit. Convocansquè sui exercitus egregios illos duces, spiritum scilicet *fornicationis*, spiritum *gulæ*, spiritum *avaritiæ*: Videtis, inquit, quia nihil proficimus, & jam totus Mundus post ipsos abiit. Sed adhuc experiri habent vires nostras, qui gloriantur se jam effugisse vel elusisse artes meas. Dixit, & castris eos Ecclesiæ immittens, & dormientes omnes & ebrios nocte inveniens (qui enim dormiunt, & qui ebrii sunt, nocte dormiunt, & nocte ebrii sunt) continuò omnia turbavit. Mox enim omnes seipsos aman-

f *Parob. de Christ. & Eccles. num.* 4. g *Ibidem num.* 5.

tes, quæ sua sunt quærentes, non quæ Jesu Christi: hæreditate sibi vendicaverunt Sanctuarium Dei, & polluerunt tabernaculum nominis ejus: non Deo in eo, sed voluntatibus & voluptatibus suis servientes, quæque Deo oblata vel sacrata in suos usus vertentes. Facientes enim sibi de nominibus & officiis religionis, nomina & auctoritates avaritiæ, elationis, & vanitatis: tunicam illam charitatis inconsutilem desuper contextam per totum, purpureumquè illud fidei pallium precioso Sanguine Agni tinctum, quibus nuditatem sponsæ Sponsus operuerat, cæteraquè religionis ornamenta reluctanti & reclamanti Ecclesiæ detraxerunt. Eamquè denudantes, nec se vestientes; quam custodire debuerant, nudam reliquerunt: & de statu quietis eam exturbantes, quantùm in ipsis est, de mundo fugere compulerunt. Sed illa clamans & plorans (h) & nudata turpitudine, & discoopertis natibus, omnia occulta & pudenda sua risui omnium deflens exposita, orat filios uteri sui, nec miserentur: obsecrat, & irridetur. Et utraque manu totis viribus panniculos quosdam Canonicæ vel Monasticæ Religionis (qui vix manus diripientium effugerant) circa cor & vitales illas partes astringens, hos saltem dimitti sibi precatur, nec auditur. Et ipsos enim sui illi non custodes sed latrones diripere conantur, ut vel nuditatem suam non ferens, de hoc mundo fugiat, vel inter eos in frigore malitiæ eorum moriatur. Fingentes tamen nonnunquam se misereri, vestem de simulatione virtutum, & dissimulatione vitiorum, manu hypocrisis utrinque contextam vendere illi conantur. Quam illa

h *Ibidem.num.6.&* 7.

illa deteſtans & abominans, non ſuſcipit, non recognoſcit: novit illam Sapientiæ manibus contextam, tinctam & ſacratam Agni Sanguine, à Sponſo ſibi delatam, à filiis ſublatam. Aliam neſcit, ſed abiicit & reſpuit. Ideo abiicitur, reſpuitur, conſpuitur, & omnibus opprobrio habetur. Hæc ſunt noſtra, hæc ſunt Eccleſiæ periculoſa tempora, in quibus in pace facta eſt amaritudo ejus amariſſima. Veni Domine, veni ad liberandum eam Domine Deus virtutum, qui vivis & regnas per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

CAPUT III.

De crucifixione Chriſti, & effuſione Sanguinis ex manibus ac pedibus ejus perforatis.

1. *Oſtenditur, Chriſtum non ſolùm corporaliter affixum ligno crucis, ſed etiam ſpiritualiter infixum eſſe nobis, qui ſumus ipſa Crux. Excitamur ad dolendum pro culpa noſtra, quâ offendimus noſtrum Creatorem, Patrem, & Benefactorem: nec non ad ſequendum Jeſum aſcendentem Crucem, ut in ea mentaliter collocati, deorsùm aſpiciamus univerſa terrena, & deſpiciamus ea.* 2. *Oſtenditur, Chriſtum ideo voluiſſe crucifigi & vulnerari, ut vulneribus animarum noſtrarum medeatur ſuo Sanguine precioſo, quem ex ſuis manibus & pedibus effudit ob ardorem charitatis erga nos.* 3. *oſtenditur, Chriſtum ideo voluiſſe pendere in Cruce inter duos latrones, ut Scriptura impleretur: & ut fortitudo ejus & ſapientia abſconderentur in cornibus Crucis.*

cis. Probatur, ignominiosam crucifixionem humanitatis non minuisse lucem Deitatis in Christo.

§. I.

Erat autem hora tertia: & crucifixerunt Jesum. Mar. 15. *Foderunt manus meas & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.* Psal. 21.

AGnosce ô homo (a) quàm gravia sunt vulnera tua, pro quibus necesse fuit Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius crucifigeretur. Hîc tu ô homo (b) totus contremisce, tremore obrigesce, meritò expalesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere patienti. Vide modum mortis, attende qualitatem moriendi: & attende quid debeas morienti. Ecce quomodò moritur justus: in Cruce distenditur, membra distrahuntur. Dorsum adhuc plagosum de recentibus plagis flagellorum recenti adhuc Sanguine stillans, rigido patibulo Crucis atteritur. Manus & pedes perfodiuntur, clavi malleis incutiuntur; & quanto altiùs clavi penetrant, tantò ampliùs plagas præ grossitie dilacerant, & passionem aggravant. Nunc ad dexteram (c) nunc sinistram manum rivulos & guttas Sanguinis spargentem propiùs & interiùs accede: undelibet quęrenda est devotio, & gratia lachrymosæ compunctionis. Utrinque considera quàm im-

a *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.* b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. nu. 13. & 14.* c *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 168.*

immites fixuræ clavorum, quàm amara venarum ossiumquè perfractio in manibus illius, qui cælum fabricavit & terram, qui operatus est salutem in medio terræ. Sic lustrandi sunt & pedes non minus Sanguinis habentes, non minus quàm manus: perfossi sunt & ipsi & perfracti, sanguineis manantes guttis. Occurrat itaque spiritualiter (d) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, terrebratis palmis, pedibusquè confossis: qui tanquam jugulatori suo alludens, seipsum non reluctans exposuit, & nudum Corpus quasi incudem malleatorum ictibus patienter explicuit: dum pro nobis per hujus vitæ pelagus ad patriam de exilio transferendis, rapacibus piratis naulum propriæ mortis exolvit. In Adam omnes nescientes peccavimus: (e) etsi in alio, nos tamen peccavimus, & nobis justo Dei judicio imputatur, licet occulto. Verumtamen, ut jam non sit quod causeris ô homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Christi: ut si gratis renundatus es, gratis & redimaris: si nesciens in Adam periisti, nesciens vivificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum vetitum vetus Adam tetendit manus noxias: nescisti nihilominùs quando in ligno salutifero innoxias manus Christus extendit. Fortasse Crux ipsa nos sumus (f) cui Christus memoratur infixus. Homo enim formam crucis habet: quam, si manus extenderit, exprimet manifestiùs. Loquitur autem Christus in Psalmo: *Infixus sum in limo profundi*. Limum quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo plasmati sumus. Sed

tunc

d *Ser. 2. in Cœna Dom. n. 7.* e *Ser. 1. in Dom. 1. post. Epiph. num. 3*
f *Ser. 4. in vig. Nat. Dom. nu. 7.*

tunc quidem limus paradisi fuimus, nunc verò limus profundi. *Infixus sum* (inquit Dominus) *non pertransii, non recessi. Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Ipse est enim Emmanuel nobiscum Deus. Voluit infirmiora nostra abundantiori gloria sublimare (g) & contraxit se Majestas, ut quod melius habebat, videlicet seipsum, limo nostro conjungeret: & in persona una sibi invicem unirentur Deus & limus, Majestas & infirmitas, tanta vilitas & sublimitas tanta. Nihil enim Deo sublimius, nihil vilius limo: & tamen tanta dignatione Deus descendit in limum, tantaquè dignitate limus ascendit ad Deum, ut quidquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quidquid limus pertulit, Deus in eo pertulisse dicatur, tam ineffabili quàm incomprehensibili sacramento. Et quia Crux ipsa nos sumus (h) cui Christus memoratur infixus. Proinde non paruum fiduciæ robur præstat mihi (i) quòd magnus ille vir Propheta potens in opere & sermone, de excelso monte Cælorum descendens, visitare dignatus est me (l) cùm sim pulvis & cinis, misereri mortuo, inclinare se jacenti, contrahi & coæquari parvo, cæco partiri lumen oculorum suorum, & os mutum oris proprii osculo solvere, debilesquè manus suarum roborare contactu. Suaviter rumino ista, & replentur viscera mea, & interiora mea saginantur, & omnia ossa mea germinant laudem. Hoc semel contulit Universitati. Hoc quotidie singuli in nobis actitari sentimus, & *cordi* scilicet tribui intelligentiæ lumen, & *ori* ædificationis verbum

g Ser.3.*in vig.Nat.Dom.num.*8. h *Ser.*4.*in vig.Nat.Dom.nu.*7.
i *Ser.*16.*in Cant.num.*2.

bum, & *manibus* opus justitiæ. Dat sentire fideliter, dat proferre utiliter, dat efficaciter adimplere. Et est funiculus triplex (qui difficilè rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli, & trahendas post se ad regna cælestia) si rectè sentias, si dignè proloquaris, si vivendo confirmes. Oculis suis tetigit meos, interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu. Ori meo junxit suum, & mortuo signum pacis impressit: quoniam cùm adhuc peccatores essemus, reconciliavit nos Deo, justitiæ mortuos. Os ori applicuit, iteratò inspirans in faciem meam spiraculum vitæ, sed sanctioris quàm primò. Nam primò quidem in animam viventem creavit me: secundò in spiritum vivificantem reformavit me. Manus suas meis superposuit, exemplum præbens bonorum operum, & formam obedientiæ. O anima Christiana (k) Salvator tuus affixus erat Cruci, ut iniquitates tuas propriis manibus Cruci affigeret. Dole igitur (l) quia *Creatorem* offendisti, cujus legem cælestia & terrestria præter te indefessa statione conservant. Surgat & acrior dolor, quòd etiam *Patrem* offenderis, & illum Patrem qui tibi ministrat syderum cursus, fæcunditatem terræ, fructuum ubertatem. Accedat & acerrimus dolor qui pertranseat animam tuam, quòd tantum *Benefactorem* contempseris, qui dolorem Crucis sustinuit, ne dolores inferni ampliùs sustineres. Ascendit Crucem Jesus noster, (m) mundoquè pro mundo expositus est: & revelata faciè ac discooperta fronte purgationem peccatorum faciens, pro-

k *Libr. 3. de amor. Dei cap. 19. n. 67.* l *Ser. de S. Nicol. n. 6. tom. 6. pag. 786.* m *Tract. exhort. ad milit. temp. cap. 10.*

probrosæ & austeræ mortis non tam erubuit igno-miniam, quàm nec pœnam exhorruit, ut nos op-probrio sempiterno eriperet, & restitueret gloriæ. Nec mirum. Quid enim erubesceret qui ita nos lavit à peccatis, non quidem ut aqua diluens & re-tinens sordes, sed veluti Solis radius desiccans & re-tinens puritatem? Est quippe Dei Sapientia ubique attingens propter munditiam suam. Sequere & tu ô homo (n) Jesum ascendentem Crucem, exaltatum à terra: ut non solùm super te, sed & super omnem quoque mundum mentis fastigio colloceris, univer-sa quæ in terris sunt, deorsùm aspiciens & despi-ciens, sicut scriptum est: *Cernent terram de longè*. Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nullæ ad-versitates deiiciant. Absit tibi gloriari nisi in Cruce Domini tui Jesu Christi, per quem tibi mundus cru-cifixus est: ut quæ mundus appetit, crucem repu-tes: & tu crucifixus mundo, illis quæ mundus cru-cem reputat, toto inhæreas amore. Grata ignomi-nia crucis ei (o) qui Crucifixo ingratus non est.

§. II.

Porrò agnosce ô homo [p] quàm gravia sunt vul-nera animæ tuæ, pro quibus necesse fuit Dominum Christum vulnerari. Gravis animæ casus [q] quæ nonnisi Christi cruce potuit reparari. Magna res anima, quæ Christi Sanguine redempta est. Mana-vit namque Sanguinis ejus [r] ex quatuor partibus, rigan-

n *Ser. 4. in Ascens. Dom. n. 13.* o *Ser. 25. in Cant. n. 8.* p *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.* q *Epist. 54.* r *Lament. Virg. Mariæ n. 4. tom. 6. pag. 1056.*

rigantibus undis, ligno manibus pedibusquæ confixis. Nesciebam [s] sanus mihi videbar: & ecce mittitur Virginis filius, Filius Dei Altissimi, & jubetur occidi, ut vulneribus meis precioso Sanguinis balsamo medeatur. Ecce [t] quasi saccum plenum misericordiâ suâ Deus Pater misit in terram: saccum, inquam, in passione concidendum, ut effundatur quod in eo latet precium nostrum. Fracto autem alabastro mundissimi Corporis virginalis dulcis Jesu [u] effusum est unguentum Sacratissimi Sanguinis. Conscissus est saccus Corporis Domini Jesu, ceciderunt grana sanguinearum guttarum, quę adhuc à fidelibus colligi possunt, & ab accedentibus ad Sanctam Crucem fideliter ac devotè colliguntur. Preciosissimus thesaurus & incomparabilis guttæ sunt Sanguinis Jesu Christi. Quem utique puncturæ veprium [x] fossio manuum & pedum cum clavis, lateris apertio cum lancea militari, fortiùs exprimentes, ad modum torrentis fuderunt extrinsecùs. Eratquè ille Sanguis preciosior cariorquè balsamo, per quem sordium nostrarum facta est mundatio. Accede huc ô fidelis anima [y] & collige tibi reliquias epularum Sponsi tui, micas gratissimas, folia rosarum. Ecce in quanta multitudine distillant de manibus simul & pedibus dulcissimi Crucifixi Christi Jesu. Non est morbus animæ, cui his floribus mederi non possis. Si perfectus es [z] si fortis es: vinum est tibi Sanguis iste, Sanguis meracissimus. Si adhuc infirmus es, & cui opus est lacte: lac est tibi San-

s *Ser. 3. in Nat. Dom. n. 4.* t *Ser. 1. in Epiph. Dom. n. 2.* u *Tract. de vite myst. cap. 43. nu. 161.* x *Ser. de excell. Sacram. n. 4.* y *Tract. de vite. myst. cap. 43. n. 162.* z *Ibidem. cap. 33. num. 140.*

Sanguis iste ad nutriendum te. Bibe ergo Sanguinem hunc meracissimum, fide, memoria, & intuitu spirituali. Effusio Sanguinis [a] in fossione clavorum copiosissima invenitur. Quis enim de fossis, imò & de perfossis manibus pedibusquè innocentis Jesu copiam Sacrati Sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus hujus Sanguinis rosa nostra purpurata est: quia verè hîc ardentissima charitas, hîc rubicundissima passio invenitur. In hac magnitudine passionis, magnitudo consideretur charitatis: ardorem rosæ charitatis, ruborem considera passionis. Quis unquàm tam gravia, tam pudenda passus fuit? Deus est qui patitur; nec in aliquo sibi durum torcular passionis alleviat, qui servis suis vel omninò auferre, vel alleviare, vel breviare vires tormentorum consuevit. Non pepercit sibi, qui suis parcere novit. Hujus rei evidentiam vides in Evangelio Joannis, ubi cùm ab his qui ad ipsum venerant capiendum, ei diceretur quòd ipsum quærerent, subjungit: *Ego sum*, inquit, *quem quæritis*: *si* ergo *me quæritis*, *sinite hos abire*. O ardor verissimæ charitatis! Manifestat & tradit se Charitas ipsa sævientibus inimicis, non parcens sibi: rogatquè pro suis, ut parcatur illis. Captus ergo post plurimas illusiones tàm Judæorum quàm Gentium, post Sanguinis plurimas effusiones, clavis immitibus in manibus simul & pedibus perforatur, & configitur ligno crucis Salvator noster, mitissimus Jesus. Intuere ô homo, & respice rosam passionis sanguineæ, quomodo rubet in judicium ardentissimæ charitatis. Contendunt Passio & Charitas: illa ut plùs ardeat, ista ut plùs rubeat.

a *Ibidem cap.* 41. *num.* 147. & 147.

at. Sed mirabiliter per ardorem charitatis fit passio rubea, quia si non diligeret, non pateretur: & in passionis rubore maxima & incomparabilis ostenditur charitas. Sicut enim rosa per frigus noctis clausa Solis ardore surgente tota aperitur, & foliis expansis in rubore demonstrat ardorem jucundum. Ita flos cæli deliciosus, optimus Jesus Christus, qui multo tempore à peccato primi hominis quasi in frigore noctis clausus fuit peccatoribus, nondum plenitudinem impendens: tandem plenitudine temporis accedente, radiis scilicet ardentis charitatis in omni Corporis sui parte apertus est, & rosæ charitatis ardor in rubore Sanguinis effusi refulsit. Siquidē Dominus noster elevatus in Cruce [b] largissimas Sanguinis undas à quinque partibus sui Corporis abundantiùs effudit. Clavis enim pedes & manus, & lanceâ latus ejus transverberante, preciosus Sanguis emanavit. Per quod [c] illum planè ad se versiculum traxit: *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. Prorsùs copiosa: quia non gutta, sed unda Sanguinis largiter per quinque partes Corporis emanavit. Cujus utique Sanguinis aspersione [d] judex transit in patrem, iratus in mitem, in misericordiam virga, captivitas in coronam. Vide ergo [e] quomodo in hoc flore rosæ floruerit optima Vitis nostra, rubicundus Jesus. Vide totum Corpus, sicubi rosæ sanguineæ florem non invenias. Inspice manum unam & alteram, si florem invenias in utraque. Inspice pedem & unum & alterum,

b *Ser.1.de Nat.Dom.num.9.tom.6.pag.* 619. c *Ser.22.in Cant. nu.* 7. d *Ser.de Nat.Domini nu.9.tom.6.* e *Tract.de vite myst.cap.41. num.* 148.

terum, numquid non rosei? Inspice lateris aperturam [f] quia nec illa caret rosâ, quamvis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ: quia sicut narrat Evangelista: *Cùm unus militum lanceâ latus ejus perfodisset, exivit sanguis & aqua*. Ipse est enim qui venit per aquam, & non per aquam solùm, sed per aquam & Sanguinem optimus Jesu Christus. O suavissime universorum Domine & Salvator bone Jesu, quales tibi condignas gratiarum referre potero actiones? Qui à principio ortus tui usque ad mortem durissimam, imò & post mortem pro me preciosum Sanguinem effudisti, qui ardorem excellentissimæ charitatis tuæ tam crebris Sanginis tui effusionibus manifestare curasti. O quàm multo numero foliorum multiplicata & exornata est rosa tua! Quis omnia ista enumeret? Numera guttas Sanguinis effusi de dulcissimo Corpore dulcissimi Jesu, & habebis passionis charitativæ folia enumerata. Singulæ enim guttæ Sanguinis sui folia sunt rosæ sanguineæ passionis ipsius. O duri & indurati [g] & obdurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amor Christi crucifixi, qui pro vilibus sarcinulis tam preciosas merces expendit! Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, sed precioso Sanguine suo, quem effudit abundè: quia largiter undæ Sanguinis de corpore Jesu per quinque partes emanaverunt.

Et

f *Ibidem num.149.* g *Ser. 2.in die Pent. num.8.*

§. III.

Et crucifixerunt cum eo duos latrones, unum à dextris, & alium à sinistris ejus: medium autem Jesum. Et impleta est Scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

Cognosce anima mea (h) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula jnventus est. Et ecce cum sceleratis quomodò reputatus est. Vide nudum & verberibus laceratum (i) in medio latronum Cruci ignominiosæ ferreis clavis affixum, & copiosos Sanguinis rivos ex quatuor vulneribus manuum & pedem effundentem. Adhuc jugi scrutinio [k] & assidua meditatione revolve, qualiter Unigenitus Dei Patris, cùm esset splendor & figura substantiæ ejus, post exinanitionem usque ad formam servi, post famem, post sitim, post lassitudinem, post lachrymas, post vincula, post flagella, post coronam spinem, post clavos, pro salute tua inter duos latrones quomodò pendet in Cruce. Crucis siquidem cornua in manibus ejus, ac de illis pius ille Samaritanus tuis vulneribus oleum & vinum infundit. Porrò *ibi est abscondita fortitudo ejus*, & in amaritudine mortis dulcedo ejus. Descendit de monte *potentiæ* (l) carnis infirmitate circumdatus: descen-

h *Ser. de Pass. Dom. num.* 5. i *Ibidem num* 13. k *Lib. 3. de amore Dei cap. 19. num.* 66. l *Ser. 4. de Ascens. Dom. nu.* 6.

dit de monte *sapientiæ*, quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quid enim tenello Corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui sola Matris ubera noverit? Quis impotentior eo, cujus omnia membra clavis affixa, cujus omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo, qui tradebat in mortem Animam suam, & quæ non rapuit tunc exolvebat? Vides quàm multùm descenderit, quantùm à potentia sua, quantùm à sapientia sua exinaniverit semetipsum. Sed non potuit altiùs montem bonitatis ascendere, nec suam cõmendare expressiùs charitatem. Et verè in nullo sic commendat Deus charitatem suam [m] quomodò in mysterio Incarnationis suæ & Passionis: in nullo sic revelatur ejus pietas, in nullo sic apparet benignitas, quomodò in humanitate, Apostolo teste qui ait: *Apparvit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*. Nam *potentia* quidem occultata est, quoniam in infirmitate venit. Unde Abacuc Propheta: *Abscondita est*, inquit, *fortitudo ejus*, haud dubium quin in Cruce, cujus *cornua in manibus ejus*. *Sapientia* quoq; Dei abscondita est & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam Verbi salvos facere credentes. Nonne quodammodò stultum se fecerat, qui tradidit in mortem Animam suam, & tulit peccata multorum: & quæ non rapuit tunc exolvebat? Est Filius à Patre (n) Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Est utique splendor Paternæ gloriæ. Hinc & Apostolus ait: *Qui cùm sit splendor gloriæ, & figu-*

m *Ser. 29. inter diver. num.* 3. n *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 7. num. 19.*

figura substantiæ ejus, haud dubium quin Patris: splendet ergo æquè Filius ut Pater, imò idem splendor Filius qui Pater. Abacuc quoque Propheta [o] intuens hanc lucem ait: *Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo ejus.* Apertè designans, quòd etiam, cùm manus ejus Cruci effixæ fuissent, licet ipse Sol radios suos obumbrasset, ne Christum morientem in cruce viderent: lux Deitatis non minùs in Christo nituit. Unde præmisit: *Splendor ejus vt lux erit.* Constat ergo ex Abacuc testimonio [p] quòd passio humanitatis non minuit lucem Deitatis: imò ipse moriens victor mortis de morte triumphavit, & mors ejus nostram mortem calcavit. *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* Corpusculum Christi exanime, torridum & exangue pendet in Cruce, caput deflexa cervice vix collo hæret pendulo: facie livida. Oculi in morte lugentes, & semiclausi: manus distentæ, & clavis ligno compactæ. *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* Abscondita est Judæis, qui dicebant: *Conteramus eum de terra viventium, morte turpissima condemnemus eum.* Abscondita est & Discipulis, qui dicebant: *Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israël. Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus.* In Cruce aret, in aëre claret: pendet in patibulo, splendet in altissimo. O Sancte Abacuc, quàm benè splendor hujus lucis luxit, qui tibi tot sæculis illuxit, ante cornua Crucis in manibus ejus: sed & manus ejus in cornibus Crucis. Quod si homini carnali stultitia fortè videtur [q] audiat Apostolum loquentem: *Quod stultum est Dei,*

 sapien-

o Ibidem num. 22. p Ibidem n. 23. q Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 11. num. 34.

ſapientius eſt hominibus: & quoniam placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvare credentes: quippè cùm mundus eum in ſapientia minimè cognoviſſet. Si vos ô Judæi [r] ſcandalizat Crux Chriſti (*Verbũ enim Crucis Judæis quidem ſcandalum eſt*, ait Apoſtolus) excitet vos ſaltem novitas Reſurrectionis. Invenimus nos in Cruce gloriam. Nobis qui ſalvamur, Dei virtus eſt. Dei ſiquidem infirmitas [s] noſtra eſt fortido, & in ſtultitia ejus facti ſumus ſapientes. Quia enim mundus non cognovit in ſapientia Deum, placuit Deo per ſtultitiam prædicationis ſalvos facere credentes. Facta eſt igitur res mira [t] & obſtupenda. Infirmata eſt Virtus ſumma: & ut ita dicam ſi dici liceat quod tamen reverenter dico, quaſi infatuata eſt Sapientia. Nec erubeſco dicere, quod non erubuit Doctor Gentium docere. Sic nempè credidit, ſic docuit, ſic ſcriptum reliquit: *Nos*, inquit, *prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam: ipſis autem vocatis Judæis atque Græcis, Chriſtum Dei Virtutem & Dei Sapientiam: quia quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus; & quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus.* Verumtamen hæc virtus abſcondenda erat, & in humilitate perficienda, ut omnium implerentur oracula Prophetarum. Totum ergo nobis de Chriſto valvit [u] totum ſalutiferum, totumquè neceſſarium fuit: nec minùs profuit infirmitas, quàm Majeſtas: quia etſi ex Deitatis potentia peccati jugum jubendo ſubmovit, ex carnis tamen

r *Ser. 1. in die Paſch. num. 12.* s *Ser. de verb. ſap. num. 6. pag. 770.* t *Ser. 57. diuer. num. 1. & 2.* u *Tract. exhort. ad milit. templi cap. 11. num. 26.*

men infirmitate mortis jura moriendo concussit. Unde pulchrè ait Apostolus: *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus*. Sed & illa ejus stultitia per quam ei placuit salvum facere mundum, ut mundi confutaret sapientiam, & confunderet sapientes: quòd videlicet cùm in forma Dei esset, Deo æqualis, semetipsum exinanivit formam servi accipiens: quòd dives cùm esset, propter nos egenus factus est, de magno paruus, de exelso humilis, infirmus de potente: quòd esuriit, quòd sitiit, quòd fatigatus est in itinere, & cæterea quæ passus est voluntate, non necessitate. Hæc inquam ipsius quædam stultitia, nonne fuit nobis via prudentiæ, justitiæ forma, sanctitatis exemplum? Ob hoc idem Apostolus: *Quod stultum est*, inquit, *Dei, sapientius est hominibus*.

CAPUT IV.

De titulo Crucis quatuor dictionibus exarato: quarum singula habent sensum tropologicum.

JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Joan. 19.

1. *Dictio* JESUS *significat salvationem sive redemptionem nostram. Nomen Jesus comparatur triplici qualitati Olei, quod lucet, pascit, & ungit.* 2. *Dictio* NAZARENUS, *interpretatum florens, significat voluptatem sive delectationem. Jesus Crucifixus comparatur flori spiranti odorem, quo totum mundum traxit post se.* 3. *Dictio* REX *significat divitias salutis nostræ. Ostenditur, Jesum Crucifixum esse summum Regem non solùm hujus mundi,*

sed etiam Regni cælestis. 4. Dictio JUDÆORUM *significat gloriam populi Gentium: qui ideo veri esse Judæi appellantur, quia confitentur Deo peccata sua, & divinam laudem. Inter quos tamen adest differentia magna.*

§. I.

Scripsit autem & titulum causæ ejus Pilatus, & posuit super Crucem, super caput ejus. Erat autem superscriptio scripta Hebraicè, Græcè, & Latinè: JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

ANima mea (a) liquefacta est in sermone isto, jucunditatem hanc & exultationem solito vobis desiderio eructare festinans. JESUS interpretatur Salvator. Quid tam necessarium perditis, quid tam optabile miseris, quid tam utile desperatis? *Oleum effusum* (b) *est nomen eius*. Oleum, inquam, effusum, unguentum aromatum, jubilus cordium, *JESUS* NAZARENUS REX JUDÆORUM. Sed frangatur alabastrum, perflet Auster hortum aromatum, myrrha det odorem suum, diffluant rivuli balsamorum: Crucifixus sit in memoria, Crucifixi replicetur injuria, Crucifixi ruminentur opprobria, & charitas indefessa. Omnia interiora nostra loquantur de Jesu Nazareno, qui lavit nos à peccatis nostris in Sanguine suo, ut simus potentes opere & sermone. Si verè spirituales apes sumus (c) de floribus

a *Ser.6.in vig.Nat.Dom.nu.1.* b *Ser.in fer.2.Pasch.num.10.tom.6.pag.721.* c *Tract.de vite mist.cap.44.num.170.*

bus nostri paradisi Nazareni, id est horti florentis floridissimi Jesu Christi nobis memoriam componamus tenacem, quæ non qualibet tentatione dissolvatur, sed apta sit illa memoria recipere impressionem sigilli, id est Crucifixi Jesu: ut illum semper in memoria habeamus qui dicit: *Pone me sicut signaculum*. Signaculum enim regium Crux est, quam si in cordis nostri memoria portaverimus, tanti Regis regionem quæ finem non habet, securè poterimus intrare. Habet hoc sigillum imaginem Crucifixi Jesu, in ipso sigillo Crucis multis fossuris effossam & expressam, sicut in sigillis imago Regum exprimitur fodiendo. Habet & superscriptionem, titulum à Pilato conscriptum: JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Hujus superscriptionis significationem spiritualem consequetur, si quis hoc sigillum Crucis gestare curaverit tenaci memoriæ impressum: & habebit Jesum, id est salutem, quod primum est in superscriptione. *Prima enim dictio tituli est*, JESUS (d) per quam intelligitur salvatio, quod idem est quod redemptio. JESUS Hebraicè, (e) latinè Salvator interpretatur. Rationem hujus vocabuli Mattheus Evangelista ponit (f) Angelo sic interpretente: *Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum*. Duos Jesus lego in typo hujus quem nunc in manibus habemus, præcessisse, & ambos populis præfuisse: quorum unus populum suum de Babylone eduxit, alter suum in terram promissionis introduxit populum. Et illi quidem illos quibus præerant, ab hostibus defendebant, sed numquid salvabant à

d Ibidem cap. 46. num. 180. e Ser. 1. in uit. Cœna num. 2. f Ser. 3. super missus num. 10. & 11.

peccatis eorum? Is autem noster JESUS & à peccatis salvat populum suum, & introducit in terram viventium. Regnum cælorum (g) terra viventium est. Unde David ait: *Credo videre bona in terra viventium*, Item: *Placebo Domino in regione vivorum*. Videamus nunc (h) quare oleo comparetur Nomen Jesu. Oleum lucet, pascit, & ungit. Idem facit Nomen Jesu Christi, & per omnia consonat comparationi. Lucet prædicatũ, pascit recogitatum, invocatũ lenit & ungit. *Primò Nomen Jesu lucet prædicatum*. Vide si non illa duo præclara Luminaria (Petrum & Paulum loquor) lumen Nominis hujus super eloquentiæ candelabrum portaverunt, si non illuxerunt coruscationes Dei obbi terræ, si non in splendore fulgoris hujus commota est & contremuit terra? *In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula*, dicit claudo Princeps Apostolorum. Nonne quasi fulgor exilivit ab ore Petri, cùm nominatum est Nomen quod os Domini nominavit? *Et statim* (inquit Scriptura) *consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ*. Hoc denique Nomen (i) coram Regibus & Gentibus & filiis Israël portare jussus est Paulus Apostolus: & portabat Nomen tanquam lumen, & illuminabat patriam, & clamabat ubique: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit: abyciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honestè ambulemus*. Et monstrabat omnibus lucernam super candelabrum, annuncians in omni loco Jesum, & hunc Crucifixum. *Secundò Nomen Jesu pascit recogitatum*. Pascit revera (k) nec est feli-

g *Ser. 2. de Nat. Dom. num. 4. tom. 6. pag. 616.* h *Ser. 1. de Nat. Dom. num. 8. tom. 6. pag. 512.*

ſelicior paſtio in loco paſcuæ ubi nos Dominus collocavit. Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Nomen Jeſu mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Omnis cibus qui non conditur hoc ſale, infatuatus eſt. Scriptura quæ non fuerit interliniata oleo tantæ devotionis, inſipida eſt. An non toties confortaris [l] quoties recordaris? Quid ita exercitatos reparat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honeſtos, caſtas fovet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus, ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi niſi legero ibi Jeſum. Si diſputes aut conferas, non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Jeſus. *Tertiò Nomen Jeſu invocatum lenit & ungit.* Lenit revera [m] & ungit: quia nihil ſic recreat nos in tribulatione. Denique & probare licet: *Invoca me*, inquit, *in tribulatione, eruam te, & honorificabis me.* Nihil ita iræ impetum cohibet [n] ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat livoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat avaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cùm nomino Jeſum [o] Hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate & ſanctitate conſpicuum: eundemquè ipſum Deum omnipotentem, qui ſuo me & exemplo ſanet, & roboret adjutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant, cùm inſonuerit Jeſus. Sumo itaque mihi exempla de Homine, & auxilium à Potente: illa tanquam pigmentarias ſpecies, hoc tanquam unde

l *Ser. 15. in in Cant. num. 6.* m *Ser. 1. de Nat. Domin. num. 8. tom. 6.* n *Ser. 15. in Cant. num. 6.* o *Ibidem numer. 7*

Sanguis iste ad nutriendum te. Bibe ergo Sanguinem hunc meracissimum, fide, memoria, & intuitu spirituali. Effusio Sanguinis [a] in fossione clavorum copiosissima invenitur. Quis enim de fossis, imò & de perfossis manibus pedibusquè innocentis Jesu copiam Sacrati Sanguinis dubitet effluxisse? In torrentibus hujus Sanguinis rosa nostra purpurata est: quia verè hîc ardentissima charitas, hîc rubicundissima passio invenitur. In hac magnitudine passionis, magnitudo consideretur charitatis: ardorem rosæ charitatis, ruborem considera passionis. Quis unquam tam gravia, tam pudenda passus fuit? Deus est qui patitur; nec in aliquo sibi durum torcular passionis alleviat, qui servis suis vel omninò auferre, vel alleviare, vel breviare vires tormentorum consuevit. Non pepercit sibi, qui suis parcere novit. Hujus rei evidentiam vides in Evangelio Joannis, ubi cùm ab his qui ad ipsum venerant capiendum, ei diceretur quòd ipsum quærerent, subjungit: *Ego sum*, inquit, *quem quæritis*: *si* ergo *me quæritis*, *sinite hos abire*. O ardor verissimæ charitatis! Manifestat & tradit se Charitas ipsa sevientibus inimicis, non parcens sibi: rogatquè pro suis, ut parcatur illis. Captus ergo post plurimas illusiones tàm Judæorum quàm Gentium, post Sanguinis plurimas effusiones, clavis immitibus in manibus simul & pedibus perforatur, & configitur ligno crucis Salvator noster, mitissimus Jesus. Intuere ô homo, & respice rosam passionis sanguineæ, quomodo rubet in judicium ardentissimæ charitatis. Contendunt Passio & Charitas: illa ut plùs ardeat, ista ut plùs rubeat.

a *Ibidem cap.* 41. *num.* 147. & 147.

at. Sed mirabiliter per ardorem charitatis fit passio rubea, quia si non diligeret, non pateretur: & in passionis rubore maxima & incomparabilis ostenditur charitas. Sicut enim rosa per frigus noctis clausa Solis ardore surgente tota aperitur, & foliis expansis in rubore demonstrat ardorem jucundum. Ita flos cæli deliciosus, optimus Jesus Christus, qui multo tempore à peccato primi hominis quasi in frigore noctis clausus fuit peccatoribus, nondum plenitudinem impendens: tandem plenitudine temporis accedente, radiis scilicet ardentis charitatis in omni Corporis sui parte apertus est, & rosæ charitatis ardor in rubore Sanguinis effusi refulsit. Siquidē Dominus noster elevatus in Cruce [b] largissimas Sanguinis undas à quinque partibus sui Corporis abundantiùs effudit. Clavis enim pedes & manus, & lanceâ latus ejus transverberante, preciosus Sanguis emanavit. Per quod [c] illum planè ad se versiculum traxit: *Apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio*. Prorsùs copiosa: quia non gutta, sed unda Sanguinis largiter per quinque partes Corporis emanavit. Cujus utique Sanguinis aspersione [d] judex transit in patrem, iratus in mitem, in misericordiam virga, captivitas in coronam. Vide ergo [e] quomodo in hoc flore rosæ floruerit optima Vitis nostra, rubicundus Jesus. Vide totum Corpus, sicubi rosæ sanguineæ florem non invenias. Inspice manum unam & alteram, si florem invenias in utraque. Inspice pedem & unum & alterum,

b *Ser. 1. de Nat. Dom. num. 9. tom. 6. pag.* 619. c *Ser. 22. in Cant. nu.* 7. d *Ser. de Nat. Domini nu. 9. tom. 6.* e *Tract. de vite myst. cap. 41. num.* 148.

terum, numquid non rosei? Inspice lateris aperturam [f] quia nec illa caret rosâ, quamvis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ: quia sicut narrat Evangelista: *Cùm unus militum lanceâ latus ejus perfodisset, exivit sanguis & aqua*. Ipse est enim qui venit per aquam, & non per aquam solùm, sed per aquam & Sanguinem optimus Jesu Christus. O suavissime universorum Domine & Salvator bone Jesu, quales tibi condignas gratiarum referre potero actiones? Qui à principio ortus tui usque ad mortem durissimam, imò & post mortem pro me preciosum Sanguinem effudisti, qui ardorem excellentissimæ charitatis tuæ tam crebris Sanginis tui effusionibus manifestare curasti. O quàm multo numero foliorum multiplicata & exornata est rosa tua! Quis omnia ista enumeret? Numera guttas Sanguinis effusi de dulcissimo Corpore dulcissimi Jesu, & habebis passionis charitativæ folia enumerata. Singulæ enim guttæ Sanguinis sui folia sunt rosæ sanguineæ passionis ipsius. O duri & indurati [g] & obdurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amor Christi crucifixi, qui pro vilibus sarcimulis tam preciosas merces expendit! Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, sed precioso Sanguine suo, quem effudit abundè: quia largiter undæ Sanguinis de corpore Jesu per quinque partes emanaverunt.

Et

f *Ibidem num.*149. g *Ser.* 2.*in die Pent. num.*8.

§. III.

Et crucifixerunt cum eo duos latrones, unum à dextris, & alium à sinistris ejus: medium autem Jesum. Et impleta est Scriptura quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Joan. 19.

Cognosce anima mea (h) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula jnventus est. Et ecce cum sceleratis quomodò reputatus est. Vide nudum & verberibus laceratum (i) in medio latronum Cruci ignominiosæ ferreis clavis affixum, & copiosos Sanguinis rivos ex quatuor vulneribus manuum & pedem effundentem. Adhuc jugi scrutinio [k] & assidua meditatione revolve, qualiter Unigenitus Dei Patris, cùm esset splendor & figura substantiæ ejus, post exinanitionem usque ad formam servi, post famem, post sitim, post lassitudinem, post lachrymas, post vincula, post flagella, post coronam spinem, post clavos, pro salute tua inter duos latrones quomodò pendet in Cruce. Crucis siquidem cornua in manibus ejus, ac de illis pius ille Samaritanus tuis vulneribus oleum & vinum infundit. Porrò *ibi est abscondita fortitudo ejus*, & in amaritudine mortis dulcedo ejus. Descendit de monte *potentiæ* (l) carnis infirmitate circumdatus: descen-

h *Ser. de Pass. Dom. num. 5.* i *Ibidem num 13.* k *Lib. 3. de amore Dei cap. 19. num. 66.* l *Ser. 4. de Ascens. Dom. nu. 6.*

dit de monte *sapientiæ*, quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quid enim tenello Corpore & infantilibus membris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui sola Matris ubera noverit? Quis impotentior eo, cujus omnia membra clavis affixa, cujus omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo, qui tradebat in mortem Animam suam, & quæ non rapuit tunc exolvebat? Vides quàm multùm descenderit, quantùm à potentia sua, quantùm à sapientia sua exinaniverit semetipsum. Sed non potuit altiùs montem bonitatis ascendere, nec suam cõmendare expressiùs charitatem. Et verè in nullo sic commendat Deus charitatem suam [m] quomodò in mysterio Incarnationis suæ & Passionis: in nullo sic revelatur ejus pietas, in nullo sic apparet benignitas, quomodò in humanitate, Apostolo teste qui ait: *Apparvit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*. Nam *potentia* quidem occultata est, quoniam in infirmitate venit, Unde Abacuc Propheta: *Abscondita est*, inquit, *fortitudo ejus*, haud dubium quin in Cruce, cujus *cornua in manibus ejus*. *Sapientia* quoq; Dei abscondita est & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam Verbi salvos facere credentes: Nonne quodammodò stultum se fecerat, qui tradidit in mortem Animam suam, & tulit peccata multorum: & quæ non rapuit tunc exolvebat? Est Filius à Patre (n) Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Est utique splendor Paternæ gloriæ. Hinc & Apostolus ait: *Qui cùm sit splendor gloriæ, & figu-*

m *Ser. 29. inter diver. num. 3.* n *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 7. num. 19.*

figura substantiæ ejus, haud dubium quin Patris: splendet ergo æquè Filius ut Pater, imò idem splendor Filius qui Pater. Abacuc quoque Propheta [o] intuens hanc lucem ait: *Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo ejus.* Apertè designans, quòd etiam, cùm manus ejus Cruci effixæ fuissent, licet ipse Sol radios suos obumbrasset, ne Christum morientem in cruce viderent: lux Deitatis non minùs in Christo nituit. Unde præmisit: *Splendor ejus vt lux erit.* Constat ergo ex Abacuc testimonio [p] quòd passio humanitatis non minuit lucem Deitatis: imò ipse moriens victor mortis de morte triumphavit, & mors ejus nostram mortem calcavit. *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* Corpusculum Christi exanime, torridum & exangue pendet in Cruce, caput deflexa cervice vix collo hæret pendulo: facie livida. Oculi in morte lugentes, & semiclausi: manus distentæ, & clavis ligno compactæ. *Ibi abscondita est fortitudo ejus.* Abscondita est Judæis, qui dicebant: *Conteramus eum de terra viventium, morte turpissima condemnemus eum.* Abscondita est & Discipulis, qui dicebant: *Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israël. Splendor ejus ut lux erit, cornua in mauibus ejus.* In Cruce aret, in aëre claret: pendet in patibulo, splendet in altissimo. O Sancte Abacuc, quàm benè splendor hujus lucis luxit, qui tibi tot sæculis illuxit, ante cornua Crucis in manibus ejus: sed & manus ejus in cornibus Crucis. Quod si homini carnali stultitia fortè videtur [q] audiat Apostolum loquentem: *Quod stultum est Dei,*

o *Ibidem num.*22. p *Ibidem n.*23. q *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap.* 11. *num.*34.

sapientius est hominibus: & quoniam placuit Deo per stultitiam prædicationis salvare credentes: quippè cùm mundus eum in sapientia minimè cognovisset. Si vos ô Judæi [r] scandalizat Crux Christi (*Verbũ enim Crucis Judæis quidem scandalum est*, ait Apostolus) excitet vos saltem novitas Resurrectionis. Invenimus nos in Cruce gloriam. Nobis qui salvamur, Dei virtus est. Dei siquidem infirmitas [s] nostra est fortido, & in stultitia ejus facti sumus sapientes. Quia enim mundus non cognovit in sapientia Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Facta est igitur res mira [t] & obstupenda. Infirmata est Virtus summa: & ut ita dicam si dici liceat quod tamen reverenter dico, quasi infatuata est Sapientia. Nec erubesco dicere, quod non erubuit Doctor Gentium docere. Sic nempè credidit, sic docuit, sic scriptum reliquit: *Nos*, inquit, *prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Judæis atque Græcis, Christum Dei Virtutem & Dei Sapientiam: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* Verumtamen hæc virtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda, ut omnium implerentur oracula Prophetarum. Totum ergo nobis de Christo valvit [u] totum salutiferum, totumquè necessarium fuit: nec minùs profuit infirmitas, quàm Majestas: quia etsi ex Deitatis potentia peccati jugum jubendo submovit, ex carnis tamen

r *Ser. 1. in die Pasch. num. 12.* s *Ser. de verb. sap. num. 6. pag. 770.*
t *Ser. 57. diuer. num. 1. & 2.* u *Tract. exhort. ad milit. templi cap. 11. num. 26.*

men infirmitate mortis jura moriendo concussit. Unde pulchrè ait Apostolus: *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus*. Sed & illa ejus stultitia per quam ei placuit salvum facere mundum, ut mundi confutaret sapientiam, & confunderet sapientes: quòd videlicet cùm in forma Dei esset, Deo æqualis, semetipsum exinanivit formam servi accipiens: quòd dives cùm esset, propter nos egenus factus est, de magno parvus, de exelso humilis, infirmus de potente: quòd esuriit, quòd sitiit, quòd fatigatus est in itinere, & cæterea quæ passus est voluntate, non necessitate. Hæc inquam ipsius quædam stultitia, nonne fuit nobis via prudentiæ, justitiæ forma, sanctitatis exemplum? Ob hoc idem Apostolus: *Quod stultum est*, inquit, *Dei, sapientius est hominibus*.

CAPUT IV.

De titulo Crucis quatuor dictionibus exarato: quarum singulæ habent sensum tropologicum.

JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Joan. 19.

1. *Dictio* JESUS *significat salvationem sive redemptionem nostram. Nomen Jesus comparatur triplici qualitati Olei, quod lucet, pascit, & ungit.* 2. *Dictio* NAZARENUS, *interpretatum florens, significat voluptatem sive delectationem. Jesus Crucifixus comparatur flori spiranti odorem, quo totum mundum traxit post se.* 3. *Dictio* REX *significat divitias salutis nostræ. Ostenditur, Jesum Crucifixum esse summum Regem non solùm hujus mundi,*

ſed etiam Regni cæleſtis. 4. Dictio JUDÆORUM *ſignificat gloriam populi Gentium: qui ideo veri eſſe Judæi appellantur, quia confitentur Deo peccata ſua, & divinam laudem. Inter quos tamen adeſt differentia magna.*

§. I.

***Scripſit autem & titulum cauſæ ejus Pilatus, & poſuit ſuper Crucem, ſuper caput ejus. Erat autem ſuperſcriptio ſcripta Hebraicè, Græcè, & Latinè:* JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. *Joan.* 19.**

ANima mea (a) liquefacta eſt in ſermone iſto, jucunditatem hanc & exultationem ſolito vobis deſiderio eructare feſtinans. JESUS interpretatur Salvator. Quid tam neceſſarium perditis, quid tam optabile miſeris, quid tam utile deſperatis? *Oleum effuſum* (b) *eſt nomen ejus*. Oleum, inquam, effuſum, unguentum aromatum, jubilus cordium, JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Sed frangatur alabaſtrum, perflet Auſter hortum aromatum, myrrha det odorem ſuum, diffluant rivuli balſamorum: Crucifixus ſit in memoria, Crucifixi replicetur injuria, Crucifixi ruminentur opprobria, & charitas indefeſſa. Omnia interiora noſtra loquantur de Jeſu Nazareno, qui lavit nos à peccatis noſtris in Sanguine ſuo, ut ſimus potentes opere & ſermone. Si verè ſpirituales apes ſumus (c) de floribus

a *Ser. 6. in vig. Nat. Dom. nu. 1.* b *Ser. in fer. 2. Paſch. num. 10. tom. 6. pag. 921.* c *Tract. de vite miſt. cap. 44. num. 170.*

bus nostri paradisi Nazareni, id est horti florentis floridissimi Jesu Christi nobis memoriam componamus tenacem, quæ non qualibet tentatione dissoluatur, sed apta sit illa memoria recipere impressionem sigilli, id est Crucifixi Jesu: ut illum semper in memoria habeamus qui dicit: *Pone me sicut signaculum*. Signaculum enim regium Crux est, quam si in cordis nostri memoria portaverimus, tanti Regis regionem quæ finem non habet, securè poterimus intrare. Habet hoc sigillum imaginem Crucifixi Jesu, in ipso sigillo Crucis multis fossuris effossam & expressam, sicut in sigillis imago Regum exprimitur fodiendo. Habet & superscriptionem, titulum à Pilato conscriptum: JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Hujus superscriptionis significationem spiritualem consequetur, si quis hoc sigillum Crucis gestare curaverit tenaci memoriæ impressum: & habebit Jesum, id est salutem, quod primum est in superscriptione. *Prima enim dictio tituli est*, JESUS (d) per quam intelligitur salvatio, quod idem est quod redemptio. JESUS Hebraicè, (e) latinè Salvator interpretatur. Rationem hujus vocabuli Mattheus Evangelista ponit (f) Angelo sic interpretente: *Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum*. Duos Jesus lego in typo hujus quem nunc in manibus habemus, præcessisse, & ambos populis præfuisse: quorum unus populum suum de Babylone eduxit, alter suum in terram promissionis introduxit populum. Et illi quidem illos quibus præerant, ab hostibus defendebant, sed numquid salvabant à

d *Ibidem cap.46.num.180.* e *Ser.1.in ult. Cœna num. 2.* f *Ser.3. super missus num.10.& 11.*

peccatis eorum? Is autem noster JESUS & à peccatis salvat populum suum, & introducit in terram viventium. Regnum cælorum (g) terra viventium est. Unde David ait: *Credo videre bona in terra viventium*, Item: *Placebo Domino in regione vivorum*. Videamus nunc (h) quare oleo comparetur Nomen Jesu. Oleum lucet, pascit, & ungit. Idem facit Nomen Jesu Christi, & per omnia consonat comparationi. Lucet prædicatũ, pascit recogitatum, invocatũ lenit & ungit. *Primò Nomen Jesu lucet prædicatum*. Vide si non illa duo præclara Luminaria (Petrum & Paulum loquor) lumen Nominis hujus super eloquentiæ candelabrum portaverunt, si non illuxerunt coruscationes Dei obbi terræ, si non in splendore fulgoris hujus commota est & contremuit terra? *In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula*, dicit claudo Princeps Apostolorum. Nonne quasi fulgor exilivit ab ore Petri, cùm nominatum est Nomen quod os Domini nominavit? *Et statim* (inquit Scriptura) *consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ*. Hoc denique Nomen (i) coram Regibus & Gentibus & filiis Israël portare jussus est Paulus Apostolus: & portabat Nomen tanquam lumen, & illuminabat patriam, & clamabat ubique: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit: abyciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honestè ambulemus*. Et monstrabat omnibus lucernam super candelabrum, annuncians in omni loco Jesum, & hunc Crucifixum. *Secundò Nomen Jesu pascit recogitatum*. Pascit revera (k) nec est feli-

g *Ser. 2 de Nat. Dom. num. 4. tom. 6. pag. 616.* h *Ser. 1. de Nat. Dom. num. 8. tom. 6. pag. 512.*

ſelicior paſtio in loco paſcuæ ubi nos Dominus collocavit. Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Nomen Jeſu mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Omnis cibus qui non conditur hoc ſale, infatuatus eſt. Scriptura quæ non fuerit interliniata oleo tantæ devotionis, inſipida eſt. An non toties confortaris [l] quoties recordaris? Quid ita exercitatos reparat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honeſtos, caſtas fovet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus, ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi niſi legero ibi Jeſum. Si diſputes aut conferas, non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Jeſus. *Tertiò Nomen Jeſu invocatum lenit & ungit.* Lenit revera [m] & ungit: quia nihil ſic recreat nos in tribulatione. Denique & probare licet: *Invoca me*, inquit, *in tribulatione, eruam te, & honorificabis me.* Nihil ita iræ impetum cohibet [n] ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat livoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat avaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cùm nomino Jeſum [o] Hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate & ſanctitate conſpicuum: eundemque ipſum Deum omnipotentem, qui ſuo me & exemplo ſanet, & roboret adjutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant, cùm inſonuerit Jeſus. Sumo itaque mihi exempla de Homine, & auxilium à Potente: illa tanquam pigmentarias ſpecies, hoc tanquam unde

l *Ser. 15. in in Cant. num. 6.* m *Ser. 1. de Nat. Domin. num. 8. tom. 6.* n *Ser. 15. in Cant. num. 6.* o *Ibidem numer. 7*

unde acuam eas : & facio confectionem, cui similem medicorum nemo facere possit. Hoc tibi electarium habes ô anima mea, reconditum in vasculo vocabuli hujus quod est *Jesus*, salutiferum certè, quodquè nulli unquam pesti tuæ inveniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in Jesum & sensus dirigantur & actus. Denique & invitaris: *Pone me*, inquit, *signaculum in corde tuo, signaculum in brachio tuo*. Sed hoc aliàs. Nunc verò habes unde & brachio medearis & cordi. Habes inquam in Nomine Jesu unde actus tuos vel pravos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas: itemquè unde tuos sensus aut serves ne corrumpantur, aut si corrumpantur, sanes.

§. 11.

Secunda dictio Tituli est, Nazarenus. In hac [p] dictione, NAZARENUS, quod interpretatur florens, voluptatem sive delectationem intellige: quia florum pulchritudo delectat. Nazareth interpretatur flos [q] in qua is qui natus in Bethleem erat, tanquam fructus in flore coalescens nutritus est Deus infans: ut floris odor fructus saporem præcederet, ac de naribus Prophetarum, faucibus se Apostolorum liquor sanctus infunderet: Judæisquè tenui odore contentis, gustu solido reficeret Christianos. Senserat quidem hunc florem Nathanael, quòd super omnia aromata suave redoleret. Vnde & ajebat: *A Nazareth potest aliquid boni esse?* Sed nequaquam solâ contentus fra-

p *Tract. de vit. myst. cap. 44. num. 170.* q *Tract. exhort. ad milit. templi cap. 7.*

fragrantiâ, respondentem sibi, *Veni & vide*, Philippum secutus est. Imò verò miræ illius suavitatis admodùm repersione delectatus, haustuq; boni odoris factus saporis avidior, odore ipso duce ad fructum usque sine mora pervenire curavit: cupiens pleniùs experiri quod tenuiter præsens erat, præsensquè degustare quod odoraverat absens. Flos itaque est Filius Virginis [r] flos candidus & rubicundus, electus ex millibus. Flos, in quem pospicere desiderant Angeli: Flos, ad cujus odorem reviviscunt mortui. Et sicut ipse testatur, Flos campi est, & non horti. Denique [s] quid mirum si Vitis nostra admirabilem dedit odorem? Et uncta est, & florens, NAZARENUS enim florens interpretatur. Vitis utique nostra JESUS NAZARENUS, idest salvtaris, uncta, & florens, quò non attraheret omnes? Qui salutem, gloriam divitias, vel delicias concupiscunt, veniant omnes ad Vitem hanc. Dabit enim JESUS salutem, quia *salutaris est. Dabit Christus*, & regnum in quo gloria cum divitiis habetur, quia unctus est, quod propriè ad Reges pertinet. Dabi NAZARENUS & delicias, quia *florens* est. Quid enim jucundius flore? Multi autem imò omnes, idest omnium virtutum flores in nostro Nazareno sunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit post se. Nam qui veniunt ad ipsum propter humilitatem, *Violæ* ejus sequuntur odorem: qui veniunt propter castitatem, *Lilii* sequuntur odorem: qui veniunt propter charitatem, passionis *Rosæ* sequuntur odorem: qui veniunt propter abstinentiam, *Croci* sequuntur odorem

r *Ser. 2. de Adven. Dom. num. 4.* s *Tract. de vita myst. cap. 43. num. 160. & 161.*

rem. Ex his ergo virtutibus optimi Jesu Christi ubique prædicatores tanquam, ex quodam precioso unguento effuso extraxerunt odorem ejus: & adolescentulæ odore ejus mivifico delectatæ, cucurrerunt post unctum Jesum. Et adhuc nimirùm currunt clamantes in toto corde suo: *Trahe me post te, ut curramus in odore unguentorum tuorum*: scientes quòd neque volentis neque currentis, sed solius Dei miserentis est. Superat autem omnes odores omnium virtutum uncti Jesu odor Crucifixi, ubi perfectio præcipuè efflorebat,& de floribus Vulnerum suorum inæstimabilem odorem effudit. Est denique adhuc alia causa [t] quare tanto Crucifixus odore fragraverit. Modicus quidem vel nullus est odor corporis cujuslibet animalis viventis: sed cùm igni caro apposita fuerit, quàm suavis & quàm delectabilis inde procedat odoris fragrantia, nullus ignorat. Attendamus ergo quis & quantus ignis Corpori Vitis nostræ appositus fuerit. Fragrabat interiùs incendio Charitatis immensæ: exteriùs quoque fragrabat Passionis ardore, verissimum & gratissimum & saluberrimum holocaustum in Ara Crucis crucifixus Jesus. Quòd holocaustum simile isti? Nullum profectò: quia nullum sic totum incensum dicitur. Etsi istud dicebatur verè holocaustum quod totum ardebat, cùm tamen ibi arderet sola caro: quantò veriùs nostra Victima Iesus dicetur holocaustum, quod intùs & foris incomparabiliter ardebat. Ardebat & totus Laurentius, Vincentius, aliiquè quàm plutimi Martyres: sed nihil ad hunc. Quis enim ardori fornacis Crucis aliquod audeat supplicium

com-

t *Ibidem num.* 163.

comparare? De holocausto igitur nostro crucifixo Jesu incomparabiliter ardente inæsti mabilis nimis odor processit. Odoratusquè est Dominus Deus Pater odorem suavitatis, & benedixit nobis: avertit iram indignationis suæ longè à nobis, pace integrè reformata, & Sanguine rubicundi Iesu tam nostro, quàm ipsius participe pacis internæ obside existente. Odoraverunt & alii plures ab Oriente & Occidente, ab Aquilone & Meridie occurrentes, & ad hoc dulcissimi odoris Corpus floridum congregati sunt, ut de eo se satiarent: illo tamen integro permanente, impleruntt ipsius dulcissimi Jesu verbum dicentis: *Ubi fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ*. Sed jam non cruda Caro ista comeditur, optimè percocta cùm sit duplici igne Charitatis & Passionis. Unde tam delectabili odore inebriati non solùm Viri naturâ fortiores, sed & Virgunculæ tenerrimæ currunt toto cordis affectu & omnibus viribus animi ad delicias Crucis, hausturi delicias cordis sui (quantùm in præsenti vita licet) unguentorum defluentium largiter ab holocausto nostro tam validis ignibus ardente. Non parùm enim [u] delicatum ardentis Corporis adjunxit odorem spiritualium unguentorum odor: idest, gratuitorum collatio, quæ post Passionem à Domino Jesu Apostolis sunt collata. Ante Passionem enim Spiritus nondum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Humiliato autem & exaltato pio Jesu, defluxit unguentum Spiritus Sancti *à capite*, idest à Christo uncto, *in barbam*, idest, in eos qui viriliter egerunt & confortati snnt, ut sperarent à Domino. Et nou so-

u *Ibidem num. 164.*

solùm *in barbam Aaron*, idest, non solùm Christi Apostolis datum est unguentum hoc, quod liquefactum fuit igne Passionis Christi, ut daret odorem bonæ opinionis per omnem terram: sed *quod descendit in oram vestimenti*, idest, in infima membra Ecclesiæ, quæ est tanquam Christi vestimentum. Quod ita impletum est & adhuc impletur, ut etiam in nationes Spiritus Sancti gratia diffundatur, & sentiant Christi odorem spiritualis unguenti de summo Capite omnium defluente, quo mundæ fiant adolescentulæ: ut attrahant & diligant unctum nostrum Jesum, & currant in odore unguentorum illius. Nec mirum (x) si vehementer delectentur duplici odore Vitis nostræ: uno qui ex unguentis, altero qui ex floribus procedit. Odorantur enim & odoratum sequuntur Jesum, imitantes bestiam quandam, quæ odore cocti panis & recentis ita delectatur, ut ubicunque illum senserit, illum sequatur etiam usque ad interitum. Ecce ipso teste, *Panis vivus qui de cælo descendit*, decoctus duplici igne Charitatis & Passionis, odorem suum longè latequè despergit. Quis hunc non sequatur? Sequitur irrationalis bestia odorem panis cocti & consumendi:& non sequitur homo rationalis odorem panis cocti Angelorum? Imò stultior est homo quàm bestia, qui illius odoriferi panis odorem non intelligit & honorem. Sed præterire non possumus, quòd transituri mare panem bis coctum necessarium habent. Quicunque ergo se in hoc mari magno hujus sæculi esse cognoverit, quod quia *spaciosum* est, citò transire non potest: & propter reptilia quorum non est numerus, *peri-*

x *Ibidem num. 145.*

periculosum est, quia & ventis & tempestatibus sævit. Si autem securus vult esse, habeat hunc panē coctum fortissimum Jesum in navi crucis suæ quem comedat, quem odoret quo, reficiatur quo, consoletur, quo (ut breviter dicam) ab omnibus periculis ervatur. Si enim ut ait Psalmus: *Illicò naves pertransibunt*: idest, homines in crucibus suis Jesum sequentes, quæ navis potiùs pertransibit, quàm navis Crucifixi Jesu? Secundùm verò Pauli sententiam dicentis, *quia Christo confixus sum cruci*, crucifigamur & nos cum Christo, crucem ejus, imò ipsum in cruce indeficienti cordis affectu amplexemur, in vivifico odore delectemur ardentis Jesu, qui dicit: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis*: *cujus spiritus est super mel dulcis*. Ejus inquam odore delectemur, unguentis charismatum ejus foveamur, pane cælesti, idest, Corpore suo purissimo confortemur: ut Corpus ejus edentes, Sanguinemquè pro salute nostra effusum in nostram salutem bibentes, gustare possimus, & videre liceat per speciem & in ænigmate, quia suavissimus est Dominus: ut etiam ipsius promissio perficiatur in nobis (quantùm in præsenti vita fas est) qui dicit: *Qui edunt me, adhuc esurient*: *& qui bibunt me, adhuc sitient*.

§. III.

Tertia dictio Tituli est, Rex. In hac (y) dictione, *Rex*, divitiæ exprimuntur. Reges enim divites esse solent super omnes quos regunt. Nec dulcius nec

y *Ibidem cap. 44. num. 170.*

necamicabilius[z] sed nec arctiùs omninò Regnum Sacerdotiumquè conjungi seu complantari invicem potuerunt, quàm in persona Domini ambo hæc pariter convenirent, utpote qui factus est nobis ex utraque Tribu secundùm carnem Summus & Sacerdos & Rex. Proinde[a] Magi Hierosolymam venerunt ab Oriente. Meritò sanè ab Oriente venerunt, qui Solis justitiæ nouum nobis ortum annunciarent, qui lætis rumoribus totum mundum illuminarent. Nisi quod infelix Judæa, quia lucem oderat, ad fulgorem novæ claritatis obtenebratur, & caligantes oculi ejus coruscante radio Solis æterni multò magis excæcantur. Venientes ergo ab Oriente Magi, quid dixerint audiamus: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum?* Quàm certa fides, & nihil penitùs hæsitans? Non quærunt utrum natus sit, sed fiducialiter loquuntur, & interrogant sine dubitatione: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum?* Porrò audito nomine Regis, rex Herodes successorem suspicatus expavit, Nec mirum si turbatur Herodes: sed quòd Jerusalem civitas (quæ visio pacis est) cum Herode turbatur, quis non miretur? Cæterùm postea (b) cum ingenti quodam tripudio, & exultatione universæ terræ, Hierosolymam non propriis ut hactenus consueverat pedibus, sed jumento vectus intravit Iesus. Et hæc quidem præparatio ad Passionem fuit, excitata hinc maximè invidia Sacerdotum. Sanè venturas aliquando turbas ut raperent, & eum Regem facerent, fugiens legitur declinasse. Nunc verò etiam non quæsitus adfuit, ut tanquam

Rex

z *Epist.* 242. *num.* 1. a *Ser.* 3. *in Epiph. Domin. num.* 3.
b *Ser.* 3. *in Dom. Psalm. num.* 1.

Rex Iſtraël ſuſciperetur & prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipſa præconia eorum (quod dubium non eſt) animos excitavit. Sed quid fuit [c] quòd proceſſionem habere voluit, qui mox futuram noverat paſſionem? Fortè ut amarior eſſet paſſio, quam proceſſio præceſſiſſet. Ab eodem enim populo, in eodem loco & ipſo tempore, pauciſſimis diebus interpoſitis, primò cum tanto triumpho ſuſceptus, poſtea crucifixus eſt. O quàm diſſimile eſt, *Tolle, tolle, crucifige eum*: Et, *Benedictus qui venit in nomine Domini, Oſana in excelſis*! Quàm diſſimile, *Rex Iſtrael*: Et, *Non habemus Regem niſi Cæſarem*! *Egredimini filiæ Sion* [d] *& videte Regem Salamonem*: nam ubique Rex eſt. Licet enim regnum ejus non ſit de hoc Mundo, tamen Rex eſt etiam in hoc Mundo. Interrogatus ſiquidem, *Ergo Rex es tu? Ego*, inquit, *in hoc natus ſum, & in hoc veni in Mundum*. Princeps ergo eſt Chriſtus [e] & magnus Princeps, cujus ne ipſi quidem dæmones poſſunt effugere principatum. At illorum regnum in ſeipſis diviſum deſolabitur. Hujus verò regnum manet integrum atque perfectum: & regni ejus non erit finis. Porrò hîc rector eſt morum, (f) in judicio diſcretor erit meritorum, in regno diſtributor præmiorum. Paveant ergo Judæi qui abnegaverũt (g) qui dixerunt: *Non habemus Regem niſi Cæſarem*. Paveant qui dixerunt: *Nolumus hunc regnare ſuper nos*. Redit ſiquidem accepto regno, & malos malè perdet.

Kk *Quar-*

c *Ser. 2. in Dom. Palm. n. 4.* d *Ser. 2. in Epiph. Dom. num. 6.*
e *Ser. 33. inter diver. num. 7.* f *Ser. 2. in Epiph. num. 11.*
g *Ser. 1. in die Paſch. num. 9.*

§. IV.

Quartà dictio Tituli est, Judæorum. In hac dictione, *Judæorum*, (h) gloria accipitur: quia uno modo Judæus glorians interpretatur. *O Juda & Jerusalem nolite timere* (i), *cras egredimini*, *& Dominus erit vobiscum*. Veros alloquimur Judæos, non literâ sed spiritu: semen Abrahæ, cujus multiplicatio sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filii carnis, sed filii promissionis deputantur in semine. Sed nec illi Jerusalem dicimus, quæ occidit Prophetas. Unde enim illam consolemur super quam Dominus flevit, quæ data est in subversionem? Illi dicimus, quæ de cælo nova descendit: *Nolite timere ô Juda & Jerusalem*. Nolite timere Viri confessores, qui non solùm ore sed, toti pariter & omni parte Domino confitemini, induti Confessionem sicut vestimentum; imò quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia ossa dicunt: *Domine, quis similis tibi?* non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Vera confessio est, si omnia opera vestra, Fratres, opera ejus sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, ut duplicibus vestiamini, idest, confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis Divinæ. Tunc enim veri Judæi eritis, si omnis vita vestra confiteatur vos esse peccatores, & dignos multò majoribus pænis: Deum verò summè bonum, qui pro his levibus & transitoriis pænis æterna

h *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 170.* i *Ser. 2. in Vig Nat. Dom. num. 1.*

na condonat supplicia, quæ meruistis. Quisquis enim ardenter non desiderat pænitentiam, videtur operibus dicere, non indigere se pænitentiâ: & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pænitentiam: sic & Divinam non confitetur bonitatem. Vos autem estote veri Judæi, sed & Jerusalem vera, ut nihil jam timeatis. Est enim Jerusalem visio pacis. Visio, non possessio, cujus fines Dominus posuit pacem, non initium sanè, nec mediũ. Cùm autem [K] Bethleem *domum panis Juda*, sonat *Confessionem.* Sit proinde Judæa sanctificatio tua: confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in mistris suis Christus acceptat. Denique breviter tibi utrumque commendat Apostolus: *Corde*, inquiens, *creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Justitia siquidem in corde, panis in domo. Est enim justitia panis. Et: *Beati qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur*. Sit ergo in corde justitia, & justitia quæ ex fide est. Hæc enim sola habet gloriam apud Deum. Sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus jam suscipe Jesum Christum Filium Dei. Habuit & Judæa quosdam Jesus (l) quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris est usque adhuc, fame & infirmitate laborans. Et non sanabitur nec satiabitur, quosque sciat meum Jesum dominari Jacob & finium terræ, & convertatur ad vesperam: interim famem patiatur, & circumeat Civitatem. At portitor voluntarius sigilli Regis nostri Crucifixi Jesu [m] fructum superscriptionis confe-

k *Ser. 1. in Vig. Nat. Dom. num. 6.* l *Ser. 15. in Cant. num. 8.*

quatur, ut sit saluus, scilicet ut voluptatem consequatur sempiternam torrente voluptatis Summi Regis potatus: æternas quoque divitias thsaurizet in optimo Jesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi: in ipso quoque glorietur sine termino, qui excelsus est super omnes gentes, & cujus gloria super cælos. Amen.

CAPUT V.

De ligno Crucis, cui affixus erat Christus Deus noster.

Dicite in nationibus, quia Dominus regnavit à ligno. Psal. 95.

1. *Ostenditur, Christum in ligno Crucis acquisivisse jus regnandi, & subjugandi sibi mundum & diabolum: atque Crucē suam ornavisse quatuor virtutibus tanquam gemmis. Dæmon Christo de Cruce descensum suadebat, qui priùs suaserat crucifixionem. Christus in opere redemptionis nostræ non tantùm potentiâ, sed & prudentiâ usus est, ut diabolum debellaret. Docemur, Crucem factam esse ex quatuor generibus arborum, Cypressi, Cedri, Olivæ, & Palmæ. Quid autem significent ista quatuor ligna, demonstratur. Quæritur cur Sponsa Sponsum suum Jesum comparat arbori viliori, omissis melioribus. 3. Ostenditur, Jesum Crucifixum dulcoravisse Crucem amaram suis amatoribus, ut in ejus recordatione possint illis dulcescere omnia*

ma-

---

in *Tract. de vite myst. cap. 44. n. 173.*

amara. Quatuor cornua Crucis mysticè exponuntur, ut quatuor tela dæmonis conterantur. Proponuntur nobis quatuor virtutes cardinales tanquam quatuor clavi, quibus effigamur Cruci Dominicæ.

§. I.

Hunc ergo Titulum multi Judæorum legerunt, quia prope Civitatem erat locus, ubi Crucifixus est Jesus. Dicebant ergo Pilato Pontifices Judæorum: Noli scribere, Rex Judæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Judæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Joan. 19.

N*Oli scribere, Rex Judæorum.* O venenata lingua [a] verbum malitiæ, sermo nequam! O grossum [b] vipereumquè affectum, odire Hominem qui hominum & corpora sanat, & animas salvat. Siccine tibi Judæe [c] excidit quod audisti, *quia Dominus regnavit à ligno*, ut Regem abneges quia manet in ligno? Sed forsitan nec audisti, quia non Judæis, sed Nationibus hæc annunciatio debebatur: *Dicite* (inquit David) *in Nationibus, quia Dominus regnavit à ligno.* Meritò proinde (d) Titulum regni Præses gentilis inscripsit ligno, nec potuit Iudæus ut voluit, corrumpere Tituli inscriptionem, nedum impedire Dominicam Passionem, & nostram Redemptionem: *Descendat de Cruce* (inquiunt Judæi,) *si Rex Israel est.* Imò verò quia Rex Israel est, Titulum regni non deserat, virgam im-

 perii

a *Ser. 1. in die Pasch. n. 1.* b *Ser. 60. in Cant. num. 4.* c *Ser. in die Pasch. num. 1.* d *Ibidem num. 2.*

peccatis eorum? Is autem noster JESUS & à peccatis salvat populum suum, & introducit in terram viventium. Regnum cælorum (g) terra viventium est. Unde David ait: *Credo videre bona in terra viventium*, Item: *Placebo Domino in regione vivorum*. Videamus nunc (h) quare oleo comparetur Nomen Jesu. Oleum lucet, pascit, & ungit. Idem facit Nomen Jesu Christi, & per omnia consonat comparationi. Lucet prædicatũ, pascit recogitatum, invocatũ lenit & ungit. *Primò Nomen Jesu lucet prædicatum*. Vide si non illa duo præclara Luminaria (Petrum & Paulum loquor) lumen Nominis hujus super eloquentiæ candelabrum portaverunt, si non illuxerunt coruscationes Dei obbi terræ, si non in splendore fulgoris hujus commota est & contremuit terra? *In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula*, dicit claudo Princeps Apostolorum. Nonne quasi fulgor exilivit ab ore Petri, cùm nominatum est Nomen quod os Domini nominavit? *Et statim* (inquit Scriptura) *consolidatæ sunt bases ejus, & plantæ*. Hoc denique Nomen (i) coram Regibus & Gentibus & filiis Israël portare jussus est Paulus Apostolus: & portabat Nomen tanquam lumen, & illuminabat patriam, & clamabat ubique: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit: abyciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honestè ambulemus*. Et monstrabat omnibus lucernam super candelabrum, annuncians in omni loco Jesum, & hunc Crucifixum. *Secundò Nomen Jesu pascit recogitatum*. Pascit revera (k) nec est feli-

g *Ser. 2 de Nat. Dom. num. 4. tom. 6. pag. 616.* h *Ser. 1. de Nat. Dom. num. 8. tom. 6. pag. 512.*

ſelicior paſtio in loco paſcuæ ubi nos Dominus collocavit. Quid æquè mentem cogitantis impinguat? Nomen Jeſu mel in ore, in aure melos, in corde jubilus. Omnis cibus qui non conditur hoc ſale, infatuatus eſt. Scriptura quæ non fuerit interliniata oleo tantæ devotionis, inſipida eſt. An non toties confortaris [l] quoties recordaris? Quid ita exercitatos reparat ſenſus, virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honeſtos, caſtas fovet affectiones? Aridus eſt omnis animæ cibus, ſi non oleo iſto infunditur. Inſipidus eſt, ſi non hoc ſale conditur. Si ſcribas, non ſapit mihi niſi legero ibi Jeſum. Si diſputes aut conferas, non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi Jeſus. *Tertiò Nomen Jeſu invocatum lenit & ungit.* Lenit revera [m] & ungit: quia nihil ſic recreat nos in tribulatione. Denique & probare licet: *Invoca me*, inquit, *in tribulatione, eruam te, & honorificabis me.* Nihil ita iræ impetum cohibet [n] ſuperbiæ tumorem ſedat, ſanat livoris vulnus, reſtringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, ſitim temperat avaritiæ, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cùm nomino Jeſum [o] Hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate & ſanctitate conſpicuum: eundemquè ipſum Deum omnipotentem, qui ſuo me & exemplo ſanet, & roboret adjutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant, cùm inſonuerit Jeſus. Sumo itaque mihi exempla de Homine, & auxilium à Potente: illa tanquam pigmentarias ſpecies, hoc tanquam unde

l Ser. 15. *in in Cant. num.* 6. m Ser. 1. *de Nat. Domin. num.* 8. *tom.* 6. n Ser. 15. *in Cant. num.* 6. o *Ibidem numer.* 7

unde acuam eas: & facio confectionem, cui similem medicorum nemo facere possit. Hoc tibi electarium habes ô anima mea, reconditum in vasculo vocabuli hujus quod est *Jesus*, salutiferum certè, quodquè nulli unquam pesti tuæ inveniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in Jesum & sensus dirigantur & actus. Denique & invitaris: *Pone me*, inquit, *signaculum in corde tuo, signaculum in brachio tuo*. Sed hoc aliàs. Nunc verò habes unde & brachio medearis & cordi. Habes inquam in Nomine Jesu unde actus tuos vel pravos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas: itemquè unde tuos sensus aut serves ne corrumpantur, aut si corrumpantur, sanes.

§. 11.

Secunda dictio Tituli est, Nazarenus. In hac [p] dictione, NAZARENVS, quod interpretatur florens, voluptatem sive delectationem intellige: quia florum pulchritudo delectat. Nazareth interpretatur flos [q] in qua is qui natus in Bethleem erat, tanquam fructus in flore coalescens nutritus est Deus infans: ut floris odor fructus saporem præcederet, ac de naribus Prophetarum, faucibus se Apostolorum liquor sanctus infunderet: Judæisquè tenui odore contentis, gustu solido reficeret Christianos. Senserat quidem hunc florem Nathanael, quòd super omnia aromata suave redoleret. Vnde & ajebat: *A Nazareth potest aliquid boni esse?* Sed nequaquam solâ contentus fra-

p *Tract. de vit. myst. cap. 44. num. 170.* q *Tract. exhort. ad milit. templi cap. 7.*

fragrantiâ, respondentem sibi, *Veni & vide*, Philippum secutus est. Imò verò miræ illius suavitatis admodùm repersione delectatus, haustuq; boni odoris factus saporis avidior, odore ipso duce ad fructum usque sine mora pervenire curavit: cupiens pleniùs experiri quod tenuiter præsens erat, præsensquè degustare quod odoraverat absens. Flos itaque est Filius Virginis [r] flos candidus & rubicundus, electus ex millibus. Flos, in quem pospicere desiderant Angeli: Flos, ad cujus odorem reviviscunt mortui. Et sicut ipse testatur, Flos campi est, & non horti. Denique [s] quid mirum si Vitis nostra admirabilem dedit odorem? Et uncta est, & florens, NAZARENUS enim florens interpretatur. Vitis utique nostra JESUS NAZARENUS, idest salvtaris, uncta, & florens, quò non attraheret omnes? Qui salutem, gloriam divitias, vel delicias concupiscunt, veniant omnes ad Vitem hanc. Dabit enim JESUS salutem, quia *salutaris est. Dabit Christus*, & regnum in quo gloria cum divitiis habetur, quia unctus est, quod propriè ad Reges pertinet. Dabi NAZARENUS & delicias, quia *florens* est. Quid enim jucundius flore? Multi autem imò omnes, idest omnium virtutum flores in nostro Nazareno sunt, quarum delectabili odore totum mundum traxit post se. Nam qui veniunt ad ipsum propter humilitatem, *Violæ* ejus sequuntur odorem: qui veniunt propter castitatem, *Lilii* sequuntur odorem: qui veniunt propter charitatem, passionis *Rosæ* sequuntur odorem: qui veniunt propter abstinentiam, *Croci* sequuntur odorem

r *Ser. 2. de Adven. Dom. num. 4.* s *Tract. de vita myst. cap. 43. num. 160. & 161.*

rem. Ex his ergo virtutibus optimi Jesu Christi ubique prædicatores tanquam, ex quodam pretioso unguento effuso extraxerunt odorem ejus: & adolescentulæ odore ejus mivifico delectatæ, cucurrerunt post unctum Jesum. Et adhuc nimirùm currunt clamantes in toto corde suo: *Trahe me post te, ut curramus in odore unguentorum tuorum*: scientes quòd neque volentis neque currentis, sed solius Dei miserentis est. Superat autem omnes odores omnium virtutum uncti Jesu odor Crucifixi, ubi perfectio præcipuè efflorebat,& de floribus Vulnerum suorum inæstimabilem odorem effudit. Est denique adhuc alia causa [t] quare tanto Crucifixus odore fragraverit. Modicus quidem vel nullus est odor corporis cujuslibet animalis viventis: sed cùm igni caro apposita fuerit, quàm suavis & quàm delectabilis inde procedat odoris fragrantia, nullus ignorat. Attendamus ergo quis & quantus ignis Corpori Vitis nostræ appositus fuerit. Fragrabat interiùs incendio Charitatis immensæ: exteriùs quoque fragrabat Passionis ardore, verissimum & gratissimum & saluberrimum holocaustum in Ara Crucis crucifixus Jesus. Quòd holocaustum simile isti? Nullum profectò: quia nullum sic totum incensum dicitur. Etsi istud dicebatur verè holocaustum quod totum ardebat,cùm tamen ibi arderet sola caro: quantò veriùs nostra Victima Iesus dicetur holocaustum, quod intùs & foris incomparabiliter ardebat. Ardebat & totus Laurentius,Vincentius, aliiquè quàm plutimi Martyres: sed nihil ad hunc. Quis enim ardori fornacis Crucis aliquod audeat supplicium com-

a *Ibidem num.* 163.

comparare? De holocausto igitur nostro crucifixo Jesu incomparabiliter ardente inæsti mabilis nimis odor processit. Odoratusquè est Dominus Deus Pater odorem suavitatis, & benedixit nobis: avertit iram indignationis suæ longè à nobis, pace integrè reformata, & Sanguine rubicundi Iesu tam nostro, quàm ipsius participe pacis internæ obside existente. Odoraverunt & alii plures ab Oriente & Occidente, ab Aquilone & Meridie occurrentes, & ad hoc dulcissimi odoris Corpus floridum congregati sunt, ut de eo se satiarent: illo tamen integro permanente, impleverunt ipsius dulcissimi Jesu verbum dicentis: *Ubi fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ*. Sed jam non cruda Caro ista comeditur, optimè percocta cùm sit duplici igne Charitatis & Passionis. Unde tam delectabili odore inebriati non solùm Viri naturâ fortiores, sed & Virgunculæ tenerrimæ currunt toto cordis affectu & omnibus viribus animi ad delicias Crucis, hausturi delicias cordis sui (quantùm in præsenti vita licet) unguentorum defluentium largiter ab holocausto nostro tam validis ignibus ardente. Non parùm enim [u] delicatum ardentis Corporis adjunxit odorem spiritualium unguentorum odor: idest, gratuitorum collatio, quæ post Passionem à Domino Jesu Apostolis sunt collata. Ante Passionem enim Spiritus nondum erat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Humiliato autem & exaltato pio Jesu, defluxit unguentum Spiritus Sancti *à capite*, idest à Christo uncto, *in barbam*, idest, in eos qui viriliter egerunt & confortati snnt, ut sperarent à Domino. Et non so-

u *Ibidem num.* 164.

solùm *in barbam Aaron*, idest, non solùm Christi Apostolis datum est unguentum hoc, quod liquefactum fuit igne Passionis Christi, ut daret odorem bonæ opinionis per omnem terram: sed *quod descendit in oram vestimenti*, idest, in infima membra Ecclesiæ, quæ est tanquam Christi vestimentum. Quod ita impletum est & adhuc impletur, ut etiam in nationes Spiritus Sancti gratia diffundatur, & sentiant Christi odorem spiritualis unguenti de summo Capite omnium defluente, quo mundæ fiant adolescentulæ: ut attrahant & diligant unctum nostrum Jesum, & currant in odore unguentorum illius. Nec mirum (x) si vehementer delectentur duplici odore Vitis nostræ: uno qui ex unguentis, altero qui ex floribus procedit. Odorantur enim & odoratum sequuntur Jesum, imitantes bestiam quandam, quæ odore cocti panis & recentis ita delectatur, ut ubicunque illum senserit, illum sequatur etiam usque ad interitum. Ecce ipso teste, *Panis vivus qui de cælo descendit*, decoctus duplici igne Charitatis & Passionis, odorem suum longè latequè despergit. Quis hunc non sequatur? Sequitur irrationalis bestia odorem panis cocti & consumendi: & non sequitur homo rationalis odorem panis cocti Angelorum? Imò stultior est homo quàm bestia, qui illius odoriferi panis odorem non intelligit & honorem. Sed præterire non possumus, quòd transituri mare panem bis coctum necessarium habent. Quicunque ergo se in hoc mari magno hujus sæculi esse cognoverit, quod quia *spaciosum* est, citò transire non potest: & propter reptilia quorum non est numerus,

peri-

x *Ibidem num. 145.*

periculosum est, quia & ventis & tempestatibus sævit. Si autem securus vult esse, habeat hunc panẽ coctum fortissimum Jesum in navi crucis suæ quem comedat, quem odoret quo, reficiatur quo, consoletur, quo (ut breviter dicam) ab omnibus periculis ervatur. Si enim ut ait Psalmus: *Illicò naves pertransibunt*: idest, homines in crucibus suis Jesum sequentes, quæ navis potiùs pertransibit, quàm navis Crucifixi Jesu? Secundùm verò Pauli sententiam dicentis, *quia Christo confixus sum cruci*, crucifigamur & nos cum Christo, crucem ejus, imò ipsum in cruce indeficienti cordis affectu amplexemur, in vivifico odore delectemur ardentis Jesu, qui dicit: *Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, & flores mei fructus honoris & honestatis: cujus spiritus est super mel dulcis*. Ejus inquam odore delectemur, unguentis charismatum ejus foveamur, pane cælesti, idest, Corpore suo purissimo confortemur: ut Corpus ejus edentes, Sanguinemquè pro salute nostra effusum in nostram salutem bibentes, gustare possimus, & videre liceat per speciem & in ænigmate, quia suavissimus est Dominus: ut etiam ipsius promissio perficiatur in nobis (quantùm in præsenti vita fas est) qui dicit: *Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient*.

§. III.

Tertia dictio Tituli est, Rex. In hac (y) dictione, *Rex*, divitiæ exprimuntur. Reges enim divites esse solent super omnes quos regunt. Nec dulcius nec

y *Ibidem cap. 44. num. 170.*

nec amicabilius [z] sed nec arctiùs omninò Regnum Sacerdotiumquè conjungi seu complantari invicem potuerunt, quàm in persona Domini ambo hæc pariter convenirent, utpote qui factus est nobis ex utraque Tribu secundùm carnem Summus & Sacerdos & Rex. Proinde [a] Magi Hierosolymam venerunt ab Oriente. Meritò sanè ab Oriente venerunt, qui Solis justitiæ nouum nobis ortum annunciarent, qui lætis rumoribus totum mundum illuminarent. Nisi quod infelix Judæa, quia lucem oderat, ad fulgorem novæ claritatis obtenebratur, & caligantes oculi ejus coruscante radio Solis æterni multò magis excæcantur. Venientes ergo ab Oriente Magi, quid dixerint audiamus: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum?* Quàm certa fides, & nihil penitùs hæsitans? Non quærunt utrum natus sit, sed fiducialiter loquuntur, & interrogant sine dubitatione: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum?* Porrò audito nomine Regis, rex Herodes successorem suspicatus expavit. Nec mirum si turbatur Herodes: sed quòd Jerusalem civitas (quæ visio pacis est) cum Herode turbatur, quis non miretur? Cæterùm postea (b) cum ingenti quodam tripudio, & exultatione universæ terræ, Hierosolymam non propriis ut hactenus consueverat pedibus, sed jumento vectus intravit Iesus. Et hæc quidem præparatio ad Passionem fuit, excitata hinc maximè invidia Sacerdotum. Sanè venturas aliquando turbas ut raperent, & eum Regem facerent, fugiens legitur declinasse. Nunc verò etiam non quæsitus adfuit, ut tanquam

Rex

z *Epist. 242. num. 1.* a *Ser. 3. in Epiph. Domin. num. 3.*
b *Ser. 3. in Dom. Psalm. num. 1.*

Rex Iſtraël ſuſciperetur & prædicaretur ab eis: quin etiam in hæc ipſa præconia eorum (quod dubium non eſt) animos excitavit. Sed quid fuit [c] quòd proceſſionem habere voluit, qui mox futuram noverat paſſionem? Fortè ut amarior eſſet paſſio, quam proceſſio præceſſiſſet. Ab eodem enim populo, in eodem loco & ipſo tempore, pauciſſimis diebus interpoſitis, primò cum tanto triumpho ſuſceptus, poſtea crucifixus eſt. O quàm diſſimile eſt, *Tolle, tolle, crucifige eum*: *Et*, *Benedictus qui venit in nomine Domini, Oſana in excelſis*! Quàm diſſimile, *Rex Iſrael*: Et, *Non habemus Regem niſi Cæſarem*! *Egredimini filiæ Sion* [d] *& videte Regem Salamonem*: nam ubique Rex eſt. Licet enim regnum ejus non ſit de hoc Mundo, tamen Rex eſt etiam in hoc Mundo. Interrogatus ſiquidem, *Ergo Rex es tu*? *Ego*, inquit, *in hoc natus ſum, & in hoc veni in Mundum*. Princeps ergo eſt Chriſtus [e] & magnus Princeps, cujus ne ipſi quidem dæmones poſſunt effugere principatum. At illorum regnum in ſeipſis diviſum deſolabitur. Hujus verò regnum manet integrum atque perfectum: & regni ejus non erit finis. Porrò hîc rector eſt morum, (f) in judicio diſcretor erit meritorum, in regno diſtributor præmiorum. Paveant ergo Judæi qui abnegaverũt (g) qui dixerunt: *Non habemus Regem niſi Cæſarem*. Paveant qui dixerunt: *Nolumus hunc regnare ſuper nos*. Redit ſiquidem accepto regno, & malos malè perdet.

c *Ser. 2. in Dom. Palm. n. 4.* d *Ser. 2. in Epiph. Do... ... . 6.*
e *Ser. 33. inter diver. num. 7.* f *Ser. 2. in Epiph. num. 2.*
g *Ser. 1. in die Paſch. num. 9.*

§. IV.

Quartà dictio Tituli est, Judæorum. In hac dictione, *Judaeorum*, (h) gloria accipitur: quia uno modo Judæus glorians interpretatur. *O Juda & Jerusalem nolite timere* (i), *cras egredimini*, *& Dominus erit vobiscum*. Veros alloquimur Judæos, non literâ sed spiritu: semen Abrahæ, cujus multiplicatio sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filii carnis, sed filii promissionis deputantur in semine. Sed nec illi Jerusalem dicimus, quæ occidit Prophetas. Unde enim illam consolemur super quam Dominus flevit, quæ data est in subversionem? Illi dicimus, quæ de cælo nova descendit: *Nolite timere ô Juda & Jerusalem*. Nolite timere Viri confessores, qui non solùm ore sed, toti pariter & omni parte Domino confitemini, induti Confessionem sicut vestimentum; imò quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia ossa dicunt: *Domine, quis similis tibi?* non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Vera confessio est, si omnia opera vestra, Fratres, opera ejus sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, ut duplicibus vestiamini, idest, confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis Divinæ. Tunc enim veri Judæi eritis, si omnis vita vestra confiteatur vos esse peccatores, & dignos multò majoribus pænis: Deum verò summè bonum, qui pro his levibus & transitoriis pænis æterna

na

h *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 170.* i *Ser. 2. in Vig Nat. Dom. num. 1.*

na condonat supplicia, quæ meruistis. Quisquis enim ardenter non desiderat pænitentiam, videtur operibus dicere, non indigere se pænitentiâ: & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pænitentiam: sic & Divinam non confitetur bonitatem. Vos autem estote veri Judæi, sed & Jerusalem vera, ut nihil jam timeatis. Est enim Jerusalem visio pacis. Visio, non possessio, cujus fines Dominus posuit pacem, non initium sanè, nec mediū. Cùm autem [K] Bethleem *domum panis Juda*, sonat *Confessionem*. Sit proinde Judæa sanctificatio tua: confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in mistris suis Christus acceptat. Denique breviter tibi utrumque commendat Apostolus: *Corde*, inquiens, *creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*. Justitia siquidem in corde, panis in domo. Est enim justitia panis. Et: *Beati qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur*. Sit ergo in corde justitia, & justitia quæ ex fide est. Hæc enim sola habet gloriam apud Deum. Sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus jam suscipe Jesum Christum Filium Dei. Habuit & Judæa quosdam Jesus (l) quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco Synagoga in tenebris est usque adhuc, fame & infirmitate laborans. Et non sanabitur nec satiabitur, quosque sciat meum Jesum dominari Jacob & finium terræ, & convertatur ad vesperam: interim famem patiatur, & circumeat Civitatem. At portitor voluntarius sigilli Regis nostri Crucifixi Jesu [m] fructum superscriptionis consequa-

k *Ser. 1. in Vig. Nat. Dom. num. 6.* l *Ser. 15. in Cant. num. 8.*

quatur, ut sit saluus, scilicet ut voluptatem consequatur sempiternam torrente voluptatis Summi Regis potatus: æternas quoque divitias thsaurizet in optimo Jesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi: in ipso quoque glorietur sine termino, qui excelsus est super omnes gentes, & cujus gloria super cælos. Amen.

CAPUT V.

De ligno Crucis, cui affixus erat Christus Deus noster.

Dicite in nationibus, quia Dominus regnavit à ligno. Psal. 95.

1. *Ostenditur, Christum in ligno Crucis acquisivisse jus regnandi, & subjugandi sibi mundum & diabolum: atque Crucē suam ornavisse quatuor virtutibus tanquam gemmis. Dæmon Christo de Cruce descensum suadebat, qui priùs suaserat crucifixionem. Christus in opere redemptionis nostræ non tantùm potentiâ, sed & prudentiâ usus est, ut diabolum debellaret. Docemur, Crucem factam esse ex quatuor generibus arborum, Cypressi, Cedri, Olivæ, & Palmæ. Quid autem significent ista quatuor ligna, demonstratur. Quæritur cur Sponsa Sponsum suum Jesum comparat arbori viliori, omissis melioribus. 3. Ostenditur, Jesum Crucifixum dulcoravisse Crucem amaram suis amatoribus, ut in ejus recordatione possint illis dulcescere omnia ma-*

in *Tract. de vite myst. cap. 44. n. 170.*

amara. Quatuor cornua Crucis mysticè exponuntur, ut quatuor tela dæmonis conterantur. Proponuntur nobis quatuor virtutes cardinales tanquam quatuor clavi, quibus effigamur Cruci Dominicæ.

§. I.

Hunc ergo Titulum multi Judæorum legerunt, quia prope Civitatem erat locus, ubi Crucifixus est Jesus. Dicebant ergo Pilato Pontifices Judæorum: Noli scribere, Rex Judæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Judæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Joan. 19.

NOli *scribere, Rex Judæorum*. O venenata lingua [a] verbum maliciæ, sermo nequam! O grossum [b] vipereumquè affectum, odire Hominem qui hominum & corpora sanat, & animas salvat. Siccine tibi Judææ [c] excidit quod audisti, *quia Dominus regnavit à ligno*, ut Regem abneges quia manet in ligno? Sed forsitan nec audisti, quia non Judæis, sed Nationibus hæc annunciatio debebatur: *Dicite* (inquit David) *in Nationibus, quia Dominus regnavit à ligno*. Meritò proinde (d) Titulum regni Præses gentilis inscripsit ligno, nec potuit Iudæus ut voluit, corrumpere Tituli inscriptionem, nedum impedire Dominicam Passionem, & nostram Redemptionem: *Descendat de Cruce* (inquiunt Judæi,) *si Rex Israel est*. Imò verò quia Rex Israel est, Titulum regni non deserat, virgam imperii

a *Ser. 1. in die Pasch. n. 1.* b *Ser. 60. in Cant. num. 4.* c *Ser. in die Pasch. num. 1.* d *Ibidem num. 2.*

perii non deponat, cujus nimirùm imperium super humerum ejus, sicut præcinit Esajas: Crucem (e) imperii nomine significans. Cruce etenim totum mundum simul & inferos subjugavit, qui regnavit à ligno fortis Jesus. Item inquiunt Judæi ad Pilatum: [f] *Noli scribere, Rex Judæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Judæorum?* Et Pilatus: *Quod scripsi, scripsi.* Si Pilatus quod scripsit, scripsit: Christus non perficiet quod incæpit? Ipse enim cæpit, & salvabit nos. Sed dicunt Judæi: *Alios salvos fecit, seipsum non potest saluum facere.* Imò verò si descenderit, neminem saluum faciet. Cùm saluus esse non possit, nisi qui perseveravit usque in finem, quantò minùs poterit esse Salvator? Alios ergo salvos fecit: nam salvatione, cùm sit salus ipse, non indiget: Operatur salutem nostram, nec caudam deesse patitur Sacrificio vespertino, Hostiæ salutari. Novit quid cogites inique serpens. Non dabit tibi occasionem surripiendæ nobis perseverantiæ, quæ sola coronatur. Non fecit obmutescere Prædicatorum linguas consolantium pusillanimes, & dicentium singulis: *Tu locum tuum ne deseras*: quod sine dubio seqveretur, si respondere possent, quia Christus suum deseruit. Proni enim sunt sensus hominis & cogitationes in malum. Sine causa maligne serpens parasti sagittas tuas in pharetra, & Discipulorum suspiria cumulas opprobris Judæorum. Illi quippè desperant; isti improperant. Sed Christo neutra tela nocebunt. Aliud tempus elegit confortandis Discipulis, & aliud adversariis confutan-

e *Tract. de vite myst. cap. 36.* f *Ser. 1. in die Pasch. num. 2.*

tandis. Interim *patientiam* magis exhibet [g] *humilitatem* commendat, *obedientiam* implet, perficit *charitatem*. His namque virtutum gemmis quatuor cornua Crucis ornantur: & *supereminentior* charitas, *à dextris* obedientia, patientia *à sinistris*, radix virtutum humilitas *in profundo*. His ditavit trophæum Crucis consũmatio Dominicæ passionis; cùm ad Judæorum blasphemias *humilis*, ad vulnera *patiens*, intùs linguis, clavis exteriùs pungeretur. Nam & *charitas* in eo perfecta est, quòd pro amicis Animam posuit: & *obedientia* consummata est, cùm inclinato capite tradidit spiritum, factus obediens usque ad mortem. His spoliare dotibus, hac privare gloriâ Christi satagebant Ecclesiam, qui dicebant: *Si Rex Israël est, descendat de Cruce*. Nimirùm ut non sit jam *obedientiæ* forma, non incentiuum *amoris*, non *patientiæ* vel *humilitatis* exemplum: sed deleri habeant ex Evangelio verba Jesu illa suavissima & dulciora super mel & fauum: *Majorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Et ad Patrem: *Opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam*. Itemquè ad Discipulos: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Et: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum*. Hoc est enim quod dolet venenata serpentis astutia, videns exaltatum indeserto Serpentem æneum, cujus intuitu sanentur vulnera quæ inflixit. Alioquin quonam alio instigante misisse credimus uxorem Pilati ad ipsum dicentem: *Nihil tibi & justo illi, multa enim passa sum hodie per visum propter eum?* Timebat ergo jam tunc, sed

g Ibidem n. 3.

ſed nunc maximè virtute Crucis enarvari ſe ſentiens inimicus diabolus. Serâ ducitur pænitentiâ: & quos inſtigavit ad crucifigendum Jeſum, inſtigat ad ſuadendum ut de Cruce deſcendat. Siccine oblitus es ſerpens antique (h) quàm confuſus abſceſſeris olim cùm dicere præſumpſiſſes: *Mitte te deorsùm*? Et: *Hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me*? Qualis via hæc (i) de pinnaculo Templi mittere ſe deorsùm? Non eſt via hæc, ſed ruina: & ſi via, tua eſt, non illius. Fruſtra in tentationem Capitis intorſiſti, quod ſcriptum eſt ad corporis conſolationem: *Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis*. Huic enim neceſsè eſt cuſtodiri, cui utique timendum eſt ne offendat ad lapidem pedem ſuum. Non eſt quod cuſtodiatur Caput, cui non eſt quod timeatur. Quid verò taces & illud quod ſequitur: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem*? Te enim hæc parabola tangit: monſtroſa malignitas, monſtroſis appellationibus conculcanda ſignatur. Nec modò ab ipſo Capite conculcanda, ſed etiam à corpore univerſo. Siquidem adversùs Domini poſt ternam confuſionem hanc, non jam ſerpentina calliditate, ſed crudelitate uſus eſt leonina uſque ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortem, & mortem crucis. Chriſtus Dominus (k) in univerſali hominum miſeria preſſiùs & profundiùs ſe immerſit; ne ſubtilis ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehenderet ſacramentum. Ideo habitu & omni habitu inventus eſt ut homo: nec in

eo

h *Ibidem num.* 1. i *Ser.* 14. *ſuper Pſalm.* 90. *num.* 8. K *Ser.* 4. *in heb. ſan. num.* 10.

eo, quantùm ad naturæ debitum, signum aliquod singularitatis apparuit. Oportebat autem à principe mundi (l) aliquandiù celari Divini consilii Sacramentum, non quòd Deus si palàm opus suum facere vellet, impediri posse ab illo metueret: sed quia ipse, qui non solùm potenter, sed etiam sapienter quæcunque voluit fecit sicut in omnibus operibus suis quasdam rerum vel temporum congruentias propter ordinis pulchritudinem servare consuevit: ita in hoc quoque tam magnifico opere nostræ videlicet reparationis, non tantùm potentiam suam, sed & prudentiam ostendere voluit: quatenùs malitiæ fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinem Christi Virtus contereret, diabolo Deus & prudentior appareret, & fortior. Ita quippè decuit Incarnatam Sapientiam spiritualem vincere malitiam, quo non solùm attingeret à fine usque ad finem fortiter, sed & disponeret omnia suaviter.

§. II.

Videamus denique (m) magnitudinem caloris, imò fervoris in patiente pio Jesu. Ardebat incomparabiliter charitatis intrinsecùs & passionis extrinsecùs igne, ut fructum nostræ redemptionis produceret. De quo fructu Sponsus loquitur in Cantico amoris: *Ascendam in palmam, & apprehendam fructus ejus*. Quid est *in palmam*? In Crucem ejus, cujus una pars de arbore palmæ dicitur facta fuisse. De quatuor enim (n) generibus arborum facta fuisse refer-

l *Serm. 2. super missus nu. 13.* m *Tract. de vite myst. cap. 46. num. 178. & 179.* n *Ibid. num. 180.*

fertur: de Cypresso, de Cedro, de Oliva, de Palmis. *Cypressus* in profundo, *Cedrus* in longo, *Oliva* in alto, *Palma* in lato. Unde dicit Apostolus: *Ut possimus comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum. Profundum* quidem in Cruce vocatur illud lignum, quod infixum erat terræ. In quo autē stabat lignum erectū, & cui dorsum Crucifixi Domini applicatum fuerat, est Crucis *longitudo*. Lignum verò ex transverso illi appositum, cui manus erant affixæ, *latitudo* Crucis nominatur. Illud porrò lignum (quod à Pilato fuit appositum) in quo Titulus triumphalis fuit scriptus, *altitudo* nuncupatur. Habent autem horum lignorum singula suas mysticas significationes, secundùm naturas suas. *Cypressus* enim timorem sive *humilitatem* significat, ubi est radix Crucis, per quam non solùm situs humilis, sed & natura ejus exprimitur; quia (ut dicitur) fugat odore serpentes, id est diabolos, quorum proprius character superbia ab humilitatis virtute fugatur. *Cedrus* arbor longitudine præstans aliis arboribus, longitudinem Crucis, id est *perseverantiam* significat sive patientiam. Naturali enim sua virtute approbatur, quia est valdè durabilis, & corrumpi ex natura non potest. *Oliva* verò arbor oleum effundens (per quam misericordiæ opera significantur) *charitatem* significat: quæ arbor benè latitudinem habet Crucis, quia lata est charitas, quæ etiam ad inimicos extendi præcipitur. *Palma* porrò arbor *victoriam* designans, altitudinem Crucis optimè significat, spem in Supernis habendam, non ad infima deprimendam. Hæc arbor habet in se Titulum triumphalem scriptum, in

quo

quo invenitur fructus Crucis. Prima enim dictio est *Jesus*, per quam intelligitur salvatio, quæ idem est quod redemptio. Ecce fructus Crucis. Propterea enim Christus crucifixus est, ut redimeret hominem. Quod autem ait, *Ascendam in palmam*, à parte Crucis totam Crucem significavit. Sed benè per palmam, in qua Titulus signum redemptionis, quæ fructus Crucis est, invenitur. Sed dicet (o) aliquis: Dicturus eras de fructu vitis, & dicis de fructu palmæ? Quæ concordia est vitis & palmæ? Ad quod ego respondeo: Palma Crucem, vitis verò significat Crucifixum. Dic igitur: Numquid diversus est fructus Crucis & Crucifixi? Non puto. Ergo & idem est fructus & palmæ & vitis. Ascendit Vitis in palmam, apprehendit fructus palmæ, non quos habuit palma ex se, sed ex Vite in palmam extenta. Quare ergo dicit ipsa Vitis: *Apprehendam fructus ejus*, & non potiùs dicit meos: cùm palma fructum habuerit à vite, non vitis à palma? Christus non habuit hunc fructum sine palma, imò & per palmam, idest, per Crucem: quia si Christus crucifixus non esset, non fuisset secuta redemptio. Apprehendit ergo Christus fructum Crucis, illum profectò quem ipse per Crucem fuerat operatus. Fructum igitur hunc redemptionis nostræ (p) toto desiderio complectamur, & sæpiùs imò sine intermissione ad memoriam revocantes, latentem in ipso dulcedinem linguâ intellectus nostri degustemus, & in vase memoriæ nostræ recondamus: Sanguinem utique rubicundi Jesu, qui factus est nobis redemptio, quia per ipsum salvati & liberati sumus. Hoc fructu, quo re-

o *Ibidem num.* 182. p *Ibidem num.* 184.

redempta est à tyrãnide dæmoniaca, jugiter reficienda est fidelis anima : ne in hoc tædioso deserto deficiat, in quo sine requie, sine intermissione laborat suspirans ad illam terram melle & lacte manentem, & cum Sponsa proclamans : *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo*. Non ignorat ipsa, quis & qualis fuerit fructus Vitis ligni vitæ Jesu Christi. Porrò ait : (q) *Sicut malus inter ligna Sylvarum, sic dilectus meus inter filios*. Reddit Sponsa præconii vicem commendanti se Sponso : *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*. A quo laudari, est laudabilem fieri: & quem laudare, est intelligere & admirari laudabilem. Et sicut ex eminenti flore figurata à Sponso laus ejus est : ita è regione & ex excellenti ligno, ipsa Sponsa illius singularem gloriam eminentiamquè demonstrat. Movet tamen me de ligno hoc, quòd non tantæ esse excellentiæ videatur, quantæ aliqua cæterorum, & ideo minùs dignè assumi in opus similitudinis potest, utpote quòd non sufficiat laudis vicem implere. *Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios*. Denique nec Sponsa magni æstimasse videtur, quæ hoc in lignis sylvarum tantùm afferre curavit, nimirùm sterilibus, nec fructus humano victui aptos ferentibus. Cur ergo omissis melioribus & nobilioribus lignis, hujus mediocritas arboris adducta in medium est ad formandum Sponsi præconium? Itane ad mensuram laudem recipere debuit, qui ad mensuram Spiritum non accepit? Hæc nempè data de illa arbore similitudo facit, ut videatur habere Superiorem qui parem non habet. Quid dicemus ad hæc? Fa-

teor

q *Serm. 48. in Cantic. num. 3.*

teor parva laus, quoniam parvi laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus & laudabilis nimis, sed parvus Dominus & amabilis nimis: parvulus utique qui natus est nobis. Ergo non Majestas attollitur hîc (r) sed commendatur humilitas: dignè què ac rationabiliter quod infirmum & stultum est Dei, hominum fortitudini & sapientiæ antefertur. Ipsi sunt namque ligna silvestria & infructuosa, quoniam secundùm Prophetam: *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios.* Una inter ligna sylvarum Dominus Jesus est arbor, faciens fructum secundùm hominem: sanè etsi prælatus hominibus, sed ab Angelis minoratus. Miro enim modo & Angelis sese factus caro subjecit, & Angelos sibi manens Deus subiectos retinuit. Quia ergo Sponsæ id dulcius quòd se imminuit, sapit: ideo libentiùs attollit gratiam, præfert misericordiam, stupet dignationem. *Sicut malus* (s) *inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios.* Meritò *sicut malus*, qui instar fructiferæ arboris & umbram refrigerii habet, & fert fructum optimum. An non verè fructiferum lignum, cujus flores fructus honoris & honestatis sunt? Deniq; lignum vitæ est apprehendentibus eum. Non comparabuntur huic omnia ligna sylvarum: quia etsi sunt arbores pulchræ & magnæ, quæ opem ferre videantur orando, ministrando, docendo, exemplis juvando: solus tamen Dei Sapientia Christus lignum est vitæ, solus panis vivus qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo. Ideo (t) Sponsa ait: *Sub umbra ejus*

r *Ibidem nu.4.* s *Ibidem num.5.* t *ibid. num.8.*

ejus quem desideraveram, sedi: & fructus ejus dulcis gutturi meo. Meritò ejus desideraverat umbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis. Unus est enim vitæ auctor, unus mediator Dei & hominum Homo Christus Jesus, qui dicit Sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Et: *Non Moyses* (inquit) *dedit vobis panem hunc de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum.* Propterea ergo Christi potissimùm desideraverat umbram, quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. Proinde (u) ait sponsa: *Et fructus ejus dulcis gutturi meo*: gustum contemplationis significans, quem obtinuerat per amorem suaviter sublevata,

§. III.

Christus Dominus [x] pro peccatis nostris crucifixus est, & Crucem amaram suis amatoribus dulcoravit. Illuminat quippe [y] domum cordis nostri, & fovet in eo ignem charitatis divinæ. Cera tenacis memoriæ per sigillum intelligitur, ita tamen si sit in eo lignum, idest exercitium spiritualis laboris, quod per lignum intelligitur, sumptum de ligno quod multis laboribus conseri solet, ut ad utilitatem aliquam perducatur. Si ergo [z] in memoria nostra passionis Christi laborem habemus, potest accendi & ardere charitas ejus in nobis, qui illuminat tenebras

u *Ibid. num 8.* x *Serm. de Paß. Dom. num. 1.* y *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 170.* z *Ibid. num. 171.*

bras ignorantiæ nostræ: ut & nos parati simus pati pro illo & cum illo, qui prior pro nobis passus est. In tali cera memoriæ nostræ debet esse mel, idest, delectatio de recordatione Crucis, quæ est mel dulcissimum. Quid tam amarum, quod in recordatione vivificæ Passionis non possit dulciscere? Certè legimus Hebræos cùm exissent de Ægypto, venisse ad aquam amarissimam, quam nullus gustare poterat: cui cùm Moyses lignum iniecisset, dulcorata est, sic ut eam delectabiliter biberent. Quid apertiùs per aquam amaram, quàm cujuslibet adversitatis amaritudo designatur? cui cùm lignum Crucis iniicitur, idest, cùm Passio dulcis Jesu consideratur, necessè est omnem passionem hominis levem videri respectu Passionis Dominicæ, quam pro hominibus voluit sustinere Deus & Homo, mediator Dei & hominum Dominus Jesus. Certè & crux preciosa est [a] & crux amari potest, & crux habet delectationem. Ita est, fratres mei. Si fuerit qui colligat, semper lignum Crucis vitam germinat, fructificat jucunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamum sudat spiritualium charismatum. Non est silvestris arbor: lignum vitæ est apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor salutifera est: alioquin quomodo Dominicam occuparet terram? Illam dico preciosissimam glebam, quæ clavorum est infixa radicibus. Si non esset hæc arbor preciosior cunctis, fructuosior universis, nunquam illo plantaretur in horto, nec illam permitteretur vineam occupare. Denique quid mirum si cruci suavitatem dedit, qui dedit & igni? Aut quomodo crux judicatur insipida, ubi dulce sapit

pit

a *Serm. 1. de S. Andr. nu. 2.*

pit & flamma? Quid enim ſapiebat Laurentio ignis, cum irrideret carnifices, judices ſubſannaret? Quid nos ad iſta dicemus, fratres, quòd non ſapit etiam nobis ea quæ pro Chriſto eſt tribulatio, nec guſtamus & nos manna abſconditum? Ecce enim in Cruce ſalus noſtra[b] tantùm ut ei viriliter inhęreamus. *Verbum Crucis* (ait Apoſtolus) *pereuntibus quidem ſtultitia, his autem qui ſalvi fiunt, ideſt nobis, virtus Dei eſt.* Ipſa eſt ſcutum quo circumdamur, ut ejus quatuor cornua quadrifaria hoſtium tela repellant. Sit ergò *inferius cornu* contra *timorem nocturnum*, ideſt adversùs puſillanimitatem, quæ de carnis afflictione procedit: ut id quod ſub nobis eſt corpus caſtigare viriliter ſtudeamus, ac ſubiicere ſervituti. Si quis verò nobis in faciem maledicit, ſi quis apertè mala ſuadere conatur, in die volat *ſagitta*, & à ſiniſtris eſt, *ſiniſtro* nihilominus *cornu* Crucis excipienda. Quod ſi adulatur, ſi quaſi conſulentis animo venenum propinat fraternæ detractionis, & odium ſeminare conatur, ſi denique iniquum aliquid tanquam juſtum perſuadere tentat, à dextris eſt mihi iſte: ſed Judas eſt, oſculo me prodit, & *dextro cornu Crucis negotium perambulans* in tenebris neceſsè eſt propulſari. Sed ecce *dæmonium meridianum adeſt*, ſuperbiæ ſcilicet ſpiritus, qui nimirùm in ſplendore majori virtutum acriùs inſurgere ſolet. Hæc autem ſuperbia quàm pernicioſa ſit, ſæpiùs vobis intimare curamus; initium quippè omnis peccati & cauſa totius perditionis ſuperbia eſt. Propterea quiſquis es qui ſalutem tuam operari ſtudes, adversùs hanc ſuperbiam *ſuper caput tuum cornu* Crucis habere memen-

b *Ser. 2. de S. And. nu. 7.*

mento, ut non eleveris in superbiam, non exaltetur cor tuum, non ambules in magnis, neque in mirabilibus super te: sed tela ea, quæ de sublimi veniunt, supereminens capiti tuo cornu Crucis excipiat. Sanè hoc solum est, cui salutis pariter & regni Titulus inscribitur: quia solus qui se humiliat, salvari & exaltari meretur. Jam ut breviter repetam [c] quatuor hæc cornua sunt *continentia, patientia, prudentia, & humilitas*. Felix est anima illa, quæ in hac Cruce gloriatur & triumphat, tantùm ut perseveret in ea, & nullis valeat tentationibus deiici. Quisquis in hac Cruce est, oret cum Beato Andrea Dominum & Magistrum suum, ne patiatur eum de Cruce deponi. Quid enim malignus ille diabolus non audeat, quid non præsumat impius attentare? Quod Ægeę manibus de discipulo, hoc Judæorum linguis facere cogitaverat & de Magistro. In utroqne tamen serâ pænitentiâ ductus, victus & confusus abscessit. Utinam abeat similiter & à nobis, eo vincente, qui & in se & in discipulo triumphavit. Faciat ipse, ut mereamur & nos in hac nostra qualicunque cruce pænitentiæ, quam pro ipsius nomine portamus, feliciter consumari, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Quatuor sunt in Deo (d) potentia, sapientia, charitas, & veritas vel æternitas: quod unum est. Nihil enim verè est, nisi quod incommutabile est: ad quæ duobus modis respondere nos convenit. *Potentiæ*, quæ potest nos punire, *& Sapientiæ* quam nihil potest latere, debemus *timorem* verum, idest, quem non impedit torpor securitatis, vel refugium simulationis. Simulatio est, vel quando fingimus

 la-

c *Ibidem num.* 8. d *lib.* 2. *de amore Dei cap.* 11. *nu.*32.

laborem in præcepto, vel quando irrationabilem misericordiam simulamus in Deo. *Charitati & Veritati* debemus *amorem* verum, ideſt, quem non impedit tepor affectionis, vel ſcrupulus ſuſpicionis. Charitati enim quid debetur niſi charitas? Veritas verò charitatis, & charitas veritatis omnem removet ſcrupulum ſuſpicionis. Suſpicionem autem dico, ne non amet charitas, ne decipiat veritas, ne defluat æternitas. Unde Paulus ait: *Ut poſſitis comprehendere cum omnibus ſanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum. In ſublimitate* nota potentiam, *in profundo* ſapientiam, *in latitudine* charitatem, *in longitudine* æternitatem ſive veritatem. Et hæc eſt Crux Chriſti. Gratias tuæ Cruci Jeſu referimus: (e) ipſa enim omnes cruciatus noſtros evacuat. Et ideo Domine Redemptor meus (f) te vt verum Deum adoro, in te confido, te ſpero, & quibus poſſum deſideriis ad te ſuſpiro, adjuva imperfectum meum. Audi vocem meam, & inclina ſuper ſervum tuum ſuavem Crucem illam, quæ lignum vitæ eſt iis qui apprehendunt eam: ut ſpero, curram alacriter, portabo infatigabiliter eam quæ ab inimicis eſt Crucem poſt te. Illam, inquam, diviniſſimam Crucem humeris meis impone, cujus *latitudo* eſt *charitas*, cujus *longitudo* eſt *æternitas*, cujus *ſublimitas* eſt *omnipotentia*, cujus *profundum* eſt inſcrutabilis *ſapientia*. Confige illi manus meas & pedes meos, & totum Paſſioni tuæ conforma ſervum tuum Domine. Da, obſecro, mihi continere ab operibus carnis quæ odiſti, & facere juſtitiam quam

e *Lib.* 3. *de amore Dei cap.* 26. *num.* 88. f *Serm. de Paſſ. Dom. num.* 19. *&* 20.

quam dilexisti, & in utroque tuam quærere gloriam: & *sinistram* quidem manum meam clavo *temperantiæ*, *dexteram* verò clavo *justitiæ* in illa sublimi Cruce fixas arbitror. Da menti meæ jugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meum jactare in te: & *dextrum* pedem meum eidem ligno vitæ clavo *prudentiæ* affige. Da, ut sinistram spiritus mei sensualitatem non enervet labentis vitę infelix felicitas, non conturbet præsentis vitæ infelicitas felix, & *sinister* quoque pes meus *fortitudinis* clavo in Cruce tenebitur. Porrò dicendum & hoc(g) quia frustra hujus sæculi sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputaverunt quas tamen apprehendere omninò nequiverunt, cùm illum nescierint qui factus est nobis à Deo *sapientia*, docens prudentiam: & *justitia*, delicta donans: & *sanctificatio*, in exemplum temperantiæ continenter vivens: & *redemptio*, in exemplum patientiæ fortiter moriens. Itaque quid vobis cum virtutibus (h)qui Dei Virtutem Christum ignoratis? Ubinam quęso vera *prudentia*, nisi in Christi doctrina? Unde vera *justitia*, nisi de Christi misericordia? Ubi vera *temperantia*, nisi in Christi vita? Ubi vera *fortitudo*, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrinâ imbuti sunt, prudentes dicendi sunt: Soli justi, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: Soli temperantes, qui ejus vitam imitari student: Soli fortes, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. In casum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quàm à Domino virtutum: cujus doctrina est seminarium prudentiæ: cujus misericor-

g *Serm.* 22. *in Cant. num.* 12. h *Ibid. nu.*13.

dia est opus justitiæ: cujus vita est speculum temperantiæ: cujus mors est insigne fortitudinis. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

CAPVT VI.

De mysterio Passionis Dominicæ, in quo tria specialiter sunt consideranda: opus, modus, & causa redemptionis nostræ.

1. *In opere redemptionis nostræ commendatur singularis patientia Christi. Excitamur ad excercendam patientiam pro amore Christi. Condimentum patientiæ conficitur ex tribus herbis: scilicet ex justitia, hilaritate, & humilitate.* 2. *In modo redemptionis nostræ commendatur admirabilis humilitas Christi: qui licet voluntariè minimum sese & perfectè humilem exhibebat, tamen se Summum esse non ignorabat.* 3. *In causa redemptionis nostræ commendatur inæstimabilis Charitas Christi: qui cùm dilexit nos triplici modo, pariter exigit à nobis triplicem dilectionem. Ostenditur, triplicem nobis provenire fructum ex consideratione triplicis virtutis, patientiæ, humilitatis, & charitatis Christi.*

§. I.

Magna opera Domini, ait Propheta David in Psalmo 110.

MAgna quidem omnia opera ejus, Fratres, (a) siquidem magnus & ipse: sed ad nos maximè spe-

a Ser. 2. in Nat. Dom. num. 1.

ſpectant, quæ in eis maxima eſſe videntur. Hinc eſt quod pſallit idem Propheta, dicens: *Magnificavit Dominus facere nobiſcum*. Denique quàm magnificè nobiſcum agat, ſpecialiter tria quædam ejus opera clamant. In paſſione Jeſu Chriſti (b) tria ſpecialiter convenit intueri, *opus, modum, cauſam*. Nam in opere quidem *patientia*, in modo *humilitas*; in cauſa *charitas* commendatur. *Primò quidem in opere patientia Chriſti commendatur*. Patientia autem ſingularis, quòd videlicet cùm ſupra dorſum ejus fabricarent peccatores, cùm ſic extēderetur in ligno ut dinumerarentur omnia oſſa ejus, cùm fortiſſimum illud propugnaculum (quod cuſtodit Iſrael) undiq; foraretur, cùm foderentur manus & pedes ejus, ſicut agnus ad occiſionem ductus ſit, & tanquam ovis coram tondente non aperuit os ſuum: non adversùs Patrem murmurans, à quo miſſus fuerat; non adversùs humanum genus, pro quo quæ non rapuit exolvebat; non denique vel contra populum ipſum peculiarem ſibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recipiebat. Plectuntur aliqui pro peccatis ſuis, & humiliter ſuſtinent: hoc ipſum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alii non tam purgandi quàm probandi coronandiquè, & major in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodò non maxima cenſeatur in Chriſto, qui in funiculo hæreditatis ſuæ, ab his quibus ſpecialiter advenerat Salvator, crudeliſſima morte mulctabatur ſicut fur, nullum omninò peccatum, nec actu proprio, nec contractu, ſed nec in quo creſcere poſſet, habens? Nimirùm in quo habitat omnis plenitudo divinitatis,

b Ser. in fer. 4. heb. ſan. n. 2. & Serm. 3. in Dom. Palm. n. 3.

tis, non umbraticè, sed corporaliter: in quo Deus est mundum reconcilians sibi, non figurativè, sed substantialiter: qui denique plenus est gratiæ & veritatis, non cooperativè, sed personaliter, ut faciat opus suum. *Alienum est opus eius ab eo*, Esajas loquitur: quia & opus suum fuit, quod dedit ei Pater ut faceret: & alienum ab eo, ut talis talia sustineret. Hæc nimirùm hostia sicut sola prodesse potuit (c) sic sola suffecit: nec Christum decuit simul & Petrum aut Jacobum vel Joannem pro salute hominum pati. Crucifixi tamen fuêre cum eo alii duo nequam: de quibus nulla prorsùs suspicio posset haberi, tanquam ex eis minùs efficax Sacrificium suppleretur. Ita ergo (d) habes in opere patientiam. Dominus utiq; (e) in passione patientiam exhibere curavit. In illa enim tanquam ovis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum. Qui cùm percuteretur, non comminabatur, sed magis orabat dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Sustinuit quoque [f] in assumpta carne incómoda nostra sine peccato carnis, portans in carne peccata nostra. Et hoc totum nō propter se, sed propter nos sustinuit: ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Proinde imitemur eum (g) qui tanquam ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum: qui pro inimicis mori non dubitavit, & oravit pro crucifixoribus suis: qui peccatum non fecit, & imposita sibi ab aliis patienter audivit: qui pro re-

d *Ser. in fer. 4. heb. san. n. 3.* e *Ser. 2. in Dom. Palm. n. 3.* f *Ser. 2. in Cæna Domini num. 2.* g *Serm. 4. de Adven. Dom. nu. 7.*

reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Ipse Animam suam posuit:(h) quia ipse voluit, oblatus est: omnis enim ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Unde & quod infirmum Dei erat, fortius erat hominibus: quòd esset tunc quoque etiam inter parvulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquando tribulationibus esse nonnulla libertas, cùm videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pænitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, jeiunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus exolventes. Unde & Paulus, *Cùm liber essem*, inquit, *ex omnibus, omnium me servum feci*. Cæterùm nihil hoc ad libertatem illius qui nihil proprii delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. In nostra quoque vita, (i) multa, quantùm in nobis est, videmur agere casu, multa necessitate: sed Christus Dei Virtus & Dei Sapientia neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei Virtutem necessitas cogeret? aut quid ageret Dei Sapientia casu? Omnia proinde quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena Sacramentorum, plena Salutis. Et nota (k) quòd licet mons iste patientiæ est arduus, spinosus, aridus. *Arduus* propter difficultatem imitandi passionem Domini: *spinosus* propter aculeos tentationum, quæ multiplices sunt, damna scilicet rerum, contumeliæ verborum, cruciatus corporum, in quibus Sancti Martyres examinantur: *aridus* propter retributionem præmio-

 rum,

h *Ser. 34. diver. num. 2. & 3.* i *Ser. 4. de Ascens. Domini num. 2.*
k *Ser. 61. diver. num. 2.*

rum, quæ non in hoc sæculo speratur, sed in futuro. Verumtamen exerce patientiam (l) quam debes Deo, quia ab eo salvandus es. *Omnes enim qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*, ait Scriptura. Et: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Cælorum*. Vide ergo ne per impatientiam pereas, sed universa pro eo sustine, qui prior majora pro te sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem*. Quod si multiplex fuerit tribulatio (m) tunc quoque multipliciùs exultandum, non intuentibus quæ videntur incommoda, sed præmia, quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. *Beati* (inquit Dominus) *eritis cùm vos oderint homines, & cùm separaverint vos, & ejecerint, & dixerint omne malum adversùm vos mentientes propter me. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra copiosa est in cælis*, copiosior longè quàm sit labor in terris. Bonus cibus *Obedientia* (n) de qua nimirùm & ipse Dominus ait: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*. Et Propheta, *Labores* (ait) *manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit*. Bonus cibus *Patientia* pauperum, quæ non peribit in finem, panis lachrymarum, panis doloris. Verumtamen utrique necessarium est condimentum, sine quo uterque cibus insipidus nonmodò reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus uterque, fratres, & nisi aliquod tertium saporabile apponatur, utique mors

l *Ser. 2. de Resur. Dom. num. 10.* m *Ser. 1. de omn. Sanct. num. 15.*
n *Ser. 2. inter diver. num. 4. & 5.*

mors est in olla. Quid verò tam ſaporabile quàm *Sapientia*? Nempè *lignum vitæ* eſt, quod & ipſas aquas Marath per Moyſen dulcoravit. *Farinula* eſt, quæ pulmentum Prophetarum per Eliſæum ſaporavit. *Ignis* eſt, qui ſemper ardere præcipitur in Altari. *Oleum* eſt, ob cujus inopiam virginibus fatuis oſtium clauditur nuptiarum. *Sal* eſt, quod nulli ſacrificio deeſſe jubetur. Puto tamen ego hanc ipſam Sapientiam (quam obedientiæ & patientiæ tertiam addi volumus) triplicem nihilominùs inveniri, ut noſtrum hoc condimentum velut tribus quibuſdã herbis conficiatur. Opus eſt nimirũ ut *juſtitia* ſit in intentione, *hilaritas* in operatione, *humilitas* in reputatione. Inſipida namque Deo & inſulſa quodammodò noſtra obedientia ſeu etiam *patientia* eſt, niſi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipſe ſit cauſa: quia & quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei: & non ſi quid patimur, ſed ſi quid propter juſtitiam patimur, beati. Oportet autem puſillanimitatem quoque & triſtitiam in omnibus quæ agenda ſunt vel toleranda, caveri: quia hilarem datorem diligit Deus. Porrò elationẽ ſuper omnia fugere neceſsè eſt. Quiſquis enim altum ſapit, & opus ejus & patientia vanum ſapit: nec gravior ullus ſapor, aut magis contrarius eſt Veritati.

§. II.

Secundò in modo humilitas Christi commendatur. Nam *modum* ipſum ſi diligenter attendas [o] nonmodò mitem Jeſum, ſed & humilem corde cognoſces.

o *Ser. in fer. 4. Hebd. San. num. 3.*

ſces. Nempè in *humilitate* judicium ejus ſublatum eſt, cùm nec ad tantas blaſphemias, nec ad falſiſſima quæ ſibi obiiciebantur, etiam reſponderet. *Vidimus* (inquit Eſajas) *eùm, & non erat ei aſpectus*: nec ſpecioſum formâ præ filiis hominum, ſed opprobrium hominum, *& tanquam leproſum, noviſſimum virorum*, planè *virum dolorum, à Deo percuſſum & humiliatum: ita ut nulla eßet ei ſpecies neque decor*. O noviſſimum, ô Altiſſimum! O humilem & ſublimem! opprobrium hominum & gloriam Angelorum! Nemo illo ſublimior, nemo humilior. Denique ſputis illitus eſt, opprobriis ſaturatus eſt, morte turpiſſima condemnatus eſt, cum ſceleratis deputatus eſt. Nihilne merebitur vel iſta humilitas, quæ hunc habet modum, imò quæ tam eſt ultra modum? Sicut eſt patientia ſingularis, ſic & humilitas admirabilis: utraque ſine exemplo. Porrò (p) ſi quæris de humilitate? Dominus omnium ſeruuli formâ indutus eſt: de paupercula Virgine natus eſt. Denique cùm liber eſſet à lege, factus eſt ſub lege, ſine querela converſatus eſt in lege: cum publicanis & peccatoribus cibum ſumpſit: Diſcipulorum quos elegerat, pedes lavit. Hoc ab ortu ſuo uſque ad finem vitæ ſatagens, ut ſicut in Matre ſpecialis & ſine exemplo fuit Virginitas, ſic in Filio ſingularis & unica eſſet humilitas. Hinc eſt [q] quòd auctor & dator virtutum Chriſtus (in quo omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ ſunt abſconditi, in quo omnis quoque plenitudo Divinitatis habitat corporaliter) de humilitate tanquam ſumma ſuæ doctri-

næ

p *Ser. 2. in Cœna Domini num. 2.* q *Tract. de mor. & Off. Epiſc. cap 5. num. 18.*

næ suarumquè virtutum gloriatus est: *Discite* (ait) *à me*, non quòd sobrius, aut castus, aut prudens, aut aliquid ejusmodi: *sed quia mitis sum & humilis corde. Semetipsum exinanivit* [r] *formam servi accipiens*, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinanivit, ipse se humiliavit, non necessitate judicii, sed nostri charitate. Poterat nimirùm vilem se & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & non judicio, qui talem se obtulit qualem esse nescivit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Corde dixit, cordis affectu, idest voluntate. Itaque necessitatem exclusit, qui voluntatem confessus est. Non enim quomodo ego vel tu invenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis. Non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus est, quia voluit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Sed quid dicam de illo [s] qui dicitur, *rex super omnes filios superbiæ? Et ipse* (inquit Dominus) *in veritate non stetit*. Et alibi: *Videbam Satanam de cælo cadentem*. Quare hoc, nisi propter superbiam? Væ mihi, si & me viderit qui alta à longè cognoscit superbientem, & illam in me terribilem intonet vocem: Tu quidem filius Excelsi eras, sed sicut homo morieris, & sicut unus de principibus cades. Quis non ab hujus tonitrui

r *Ser. 42. in Cant. num. 7.* s *Tract. de grad. humil. cap. 9. num. 25.*

gloriâ Apostolicâ? *Libenter* (inquit Apostolus) *gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed & gloriari, & libenter gloriari in *illis*, probans etiam sibi bonum esse quòd humiliatur: nec sufficere omninò ut possideat animam suam tanquam patienter humiliatus, nisi & gratiã accipiat tanquam spontè humiliatus. Generalem verò hinc audi regulã: *Omnis qui se humiliat*, ait Dominus, *exaltabitur*. Significans profectò non omnẽ exaltandam esse humilitatem, sed eam tantùm quæ de voluntate venit, non ex tristitia, nec ex necessitate. Nec enim per contrarium omnis qui exaltatur, humiliandus erit, sed tantùm qui se exaltat humiliabitur, nimirùm ob voluntariam vanitatem. Ita ergo non qui humiliatur, sed qui spontè se humiliat, exaltabitur, utique ob meritum voluntatis.

§. III.

Tertiò in causa charitas Christi commendatur. Patientiam & humilitatem Christi (a) magnificè causa ipsa commendat: nimirùm *charitas* est. Propter nimiam quidem charitatem suam quâ dilexit nos Deus, ut seruum redimeret, nec Pater Filio, nec sibi Filius ipse pepercit. Verè nimiam, quia & mensuram excedit, & modum superat, planè supereminens universis. *Maiorem* (inquit) *charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Tu majorem habuisti Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cùm enim ad huc inimici essemus, per mor-

a Ser. in fer. 4. hab. San. num. 4.

mortem tuam & tibi reconciliati ſumus & Patri. Quænam alia videbitur eſſe, vel fuiſſe, vel fore huic ſimilis charitati? Vix pro juſto quis moritur: tu pro impiis paſſus es, moriens propter delicta noſtra, qui veniſti juſtificare gratis peccatores, ſervos facere fratres, captivos cohæredes, exules reges. Verè Domine nimis exceſſiſti: (b) quia cùm ſis ſplendor paternæ gloriæ & figura ſubſtantiæ ejus, pati dignatus es tormentum abjectiſſimæ paſſionis. Verè fuit exceſſus, cùm dediſti vellentibus genas tuas: cùm faciem tuam non avertiſti ab increpantibus & conſpuentibus te: quando cum iniquis es deputatus. Nec ſanè aliud aliquid (c) patientiam hanc & humilitatem æquè illuſtrat, quàm quòd tradidit in mortem Animam ſuam, & peccata multorum tulit, etiam pro tranſgreſſoribus rogans, ut non perirent. O quàm indebita miſeratio (d) quàm gratuita & ſic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm ſtupenda dulcedo, quàm invicta manſuetudo, Regem gloriæ pro diſpicatiſſimo vermiculo crucifigi! Quis audivit unquam tale? aut quis vidit huic ſimile? Vix enim pro juſto quis moritur: ipſe pro injuſtis & inimicis mortuus eſt, eligens exulare à Cælis, ut nos reportaret ad Cælos. Valdè omninò mihi amandus es Domine (e) per quem ſum, viuo, & ſapio. Sed eſt quod me plùs movet, plùs urget, plùs accendit. Super omnia inquam reddit amabilem te mihi, Jeſu bone, Calix quem bibiſti, Opus noſtræ redemptionis. Hoc omninò amorem noſtrum facilè ven-

b *Ser. in fer. 2. Paſch. num. 8. tom. 6. pag. 720.* c *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 4.* d *Ser. 22. inter. diver. num. 5.* e *Ser. 20. in Cant. num. 1. & 2.*

laborem in præcepto, vel quando irrationabilem misericordiam simulamus in Deo. *Charitati & Veritati* debemus *amorem* verum, idest, quem non impedit tepor affectionis, vel scrupulus suspicionis. Charitati enim quid debetur nisi charitas? Veritas verò charitatis, & charitas veritatis omnem removet scrupulum suspicionis. Suspicionem autem dico, ne non amet charitas, ne decipiat veritas, ne defluat æternitas. Unde Paulus ait: *Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. In sublimitate* nota potentiam, *in profundo* sapientiam, *in latitudine* charitatem, *in longitudine* æternitatem sive veritatem. Et hæc est Crux Christi. Gratias tuæ Cruci Jesu referimus: (e) ipsa enim omnes cruciatus nostros evacuat. Et ideo Domine Redemptor meus (f) te vt verum Deum adoro, in te confido, te spero, & quibus possum desideriis ad te suspiro, adjuva imperfectum meum. Audi vocem meam, & inclina super servum tuum suavem Crucem illam, quæ lignum vitæ est iis qui apprehendunt eam: ut spero, curram alacriter, portabo infatigabiliter eam quæ ab inimicis est Crucem post te. Illam, inquam, divinissimam Crucem humeris meis impone, cujus *latitudo* est *charitas*, cujus *longitudo* est *æternitas*, cujus *sublimitas* est *omnipotentia*, cujus *profundum* est inscrutabilis *sapientia*. Confige illi manus meas & pedes meos, & totum Passioni tuæ conforma servum tuum Domine. Da, obsecro, mihi continere ab operibus carnis quæ odisti, & facere justitiam quam

e *Lib.* 3. *de amore Dei cap.* 26. *num.* 88. f *Serm. de Pass. Dom. num.* 19. & 20.

quam dilexisti, & in utroque tuam quærere gloriam: *& sinistram* quidem manum meam clavo *temperantiæ, dexteram* verò clavo *justitiæ* in illa sublimi Cruce fixas arbitror. Da menti meæ jugiter meditari in lege tua, & omnem cogitatum meum jactare in te: & *dextrum* pedem meum eidem ligno vitæ clavo *prudentiæ* affige. Da, ut sinistram spiritus mei sensualitatem non enervet labentis vitę infelix felicitas, non conturbet præsentis vitæ infelicitas felix, & *sinister* quoque pes meus *fortitudinis* clavo in Cruce tenebitur. Porrò dicendum & hoc(g) quia frustra hujus sæculi sapientes de quatuor virtutibus tam multa disputaverunt quas tamen apprehendere omninò nequiverunt, cùm illum nescierint qui factus est nobis à Deo *sapientia*, docens prudentiam: & *justitia*, delicta donans: & *sanctificatio*, in exemplum temperantiæ continenter vivens: & *redemptio*, in exemplum patientiæ fortiter moriens. Itaque quid vobis cum virtutibus (h)qui Dei Virtutem Christum ignoratis? Ubinam quęso vera *prudentia*, nisi in Christi doctrina? Unde vera *justitia*, nisi de Christi misericordia? Ubi vera *temperantia*, nisi in Christi vita? Ubi vera *fortitudo*, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrinâ imbuti sunt, prudentes dicendi sunt: Soli justi, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt: Soli temperantes, qui ejus vitam imitari student: Soli fortes, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. In casum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quàm à Domino virtutum: cujus doctrina est seminarium prudentiæ: cujus misericor-

g *Serm.* 22. *in Cant. num.* 12. h *Ibid. nu.*13.

dia est opus justitiæ: cujus vita est speculum temperantiæ: cujus mors est insigne fortitudinis. Ipsi honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

CAPVT VI.

De mysterio Passionis Dominicæ, in quo tria specialiter sunt consideranda: opus, modus, & causa redemptionis nostræ.

1. *In opere redemptionis nostræ commendatur singularis patientia Christi. Excitamur ad excercendam patientiam pro amore Christi. Condimentum patientiæ conficitur ex tribus herbis: scilicet ex justitia, hilaritate, & humilitate.* 2. *In modo redemptionis nostræ commendatur admirabilis humilitas Christi: qui licet voluntariè minimum sese & perfectè humilem exhibebat, tamen se Summum esse non ignorabat.* 3. *In causa redemptionis nostræ commendatur inæstimabilis Charitas Christi: qui cùm dilexit nos triplici modo, pariter exigit à nobis triplicem dilectionem. Ostenditur, triplicem nobis provenire fructum ex consideratione triplicis virtutis, patientiæ, humilitatis, & charitatis Christi.*

§. I.

Magna opera Domini, ait Propheta David in Psalmo 110.

MAgna quidem omnia opera ejus, Fratres, (a) siquidem magnus & ipse: sed ad nos maximè spe-

a Ser. 2. in Nat. Dom. num. 1.

ſpectant, quæ in eis maxima eſſe videntur. Hinc eſt quod pſallit idem Propheta, dicens: *Magnificavit Dominus facere nobiſcum*. Denique quàm magnificè nobiſcum agat, ſpecialiter tria quædam ejus opera clamant. In paſſione Jeſu Chriſti (b) tria ſpecialiter convenit intueri, *opus, modum, cauſam*. Nam in opere quidem *patientia*, in modo *humilitas*, in cauſa *charitas* commendatur. *Primò quidem in opere patientia Chriſti commendatur*. Patientia autem ſingularis, quòd videlicet cùm ſupra dorſum ejus fabricarent peccatores, cùm ſic extēderetur in ligno ut dinumerarentur omnia oſſa ejus, cùm fortiſſimum illud propugnaculum (quod cuſtodit Iſrael) undiq; foraretur, cùm foderentur manus & pedes ejus, ſicut agnus ad occiſionem ductus ſit, & tanquam ovis coram tondente non aperuit os ſuum: non adversùs Patrem murmurans, à quo miſſus fuerat; non adversùs humanum genus, pro quo quæ non rapuit exolvebat; non denique vel contra populum ipſum peculiarem ſibi, à quo pro tantis beneficiis tanta mala recipiebat. Plectuntur aliqui pro peccatis ſuis, & humiliter ſuſtinent: hoc ipſum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alii non tam purgandi quàm probandi coronandiquè, & major in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodò non maxima cenſeatur in Chriſto, qui in funiculo hæreditatis ſuæ, ab his quibus ſpecialiter advenerat Salvator, crudeliſſima morte mulctabatur ſicut fur, nullum omninò peccatum, nec actu proprio, nec contractu, ſed nec in quo creſcere poſſet, habens? Nimirùm in quo habitat omnis plenitudo divinita-

b Ser. in fer. 4. heb. ſan. n. 2. c Serm. 3. in Dom. Palm. n. 3.

tis, non umbraticè, sed corporaliter: in quo Deus est mundum reconcilians sibi, non figurativè, sed substantialiter: qui denique plenus est gratiæ & veritatis, non cooperativè, sed personaliter, ut faciat opus suum. *Alienum est opus ejus ab eo*, Esajas loquitur: quia & opus suum fuit, quod dedit ei Pater ut faceret: & alienum ab eo, ut talis talia sustineret. Hæc nimirùm hostia sicut sola prodesse potuit (c) sic sola suffecit: nec Christum decuit simul & Petrum aut Jacobum vel Joannem pro salute hominum pati. Crucifixi tamen fuère cum eo alii duo nequam: de quibus nulla prorsùs suspicio posset haberi, tanquam ex eis minùs efficax Sacrificium suppleretur. Ita ergo (d) habes in opere patientiam. Dominus utiq; (e) in passione patientiam exhibere curavit. In illa enim tanquam ovis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum. Qui cùm percuteretur, non comminabatur, sed magis orabat dicens: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciant*. Sustinuit quoque [f] in assumpta carne incómoda nostra sine peccato carnis, portans in carne peccata nostra. Et hoc totum nō propter se, sed propter nos sustinuit: ut redderet nos incolumes de infirmis, cohæredes de extraneis, liberos de servis. Proinde imitemur eum (g) qui tanquam ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum: qui pro inimicis mori non dubitavit, & oravit pro crucifixoribus suis: qui peccatum non fecit, & imposita sibi ab aliis patienter audivit: qui pro re-

d *Ser. in fer. 4. heb. San. n. 3.* e *Ser. 2. in Dom. Palm. n. 3.* f *Ser. 2. in Cœna Domini num. 3.* g *Serm. 4. de Adven. Dom. nu. 7.*

reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Ipse Animam suam posuit:(h)quia ipse voluit,oblatus est: omnis enim ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Unde & quod infirmum Dei erat, fortius erat hominibus: quòd esset tunc quoque etiam inter parvulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquando tribulationibus esse nonnulla libertas, cùm videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pœnitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, jejunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus exolventes. Unde & Paulus, *Cùm liber essem*, inquit, *ex omnibus, omnium me servum feci*. Cæterùm nihil hoc ad libertatem illius qui nihil proprii delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. In nostra quoque vita, (i) multa, quantùm in nobis est, videmur agere casu, multa necessitate: sed Christus Dei Virtus & Dei Sapientia neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei Virtutem necessitas cogeret? aut quid ageret Dei Sapientia casu? Omnia proinde quæcunque locutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est, ne dubites fuisse voluntaria, plena Sacramentorum, plena Salutis. Et nota (k) quòd licet mons iste patientiæ est arduus, spinosus, aridus. *Arduus* propter difficultatem imitandi passionem Domini: *spinosus* propter aculeos tentationum, quæ multiplices sunt, damna scilicet rerum, contumeliæ verborum, cruciatus corporum, in quibus Sancti Martyres examinantur: *aridus* propter retributionem præmio-

h *Ser. 34. diver. num. 2. & 3.* i *Ser. 4. de Ascens. Domini num. 2.*
k *Ser. 61. diver. num. 2.*

rum, quæ non in hoc sæculo speratur, sed in futuro. Verumtamen exerce patientiam (l) quam debes Deo, quia ab eo salvandus es. *Omnes enim qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*, ait Scriptura. Et: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Cælorum*. Vide ergo ne per impatientiam pereas, sed universa pro eo sustine, qui prior majora pro te sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem*. Quod si multiplex fuerit tribulatio (m) tunc quoque multipliciùs exultandum, non intuentibus quæ videntur incommoda, sed præmia, quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. *Beati* (inquit Dominus) *eritis cùm vos oderint homines, & cùm separaverint vos, & ejecerint, & dixerint omne malum adversùm vos mentientes propter me. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra copiosa est in cælis*, copiosior longè quàm sit labor in terris. Bonus cibus *Obedientia* (n) de qua nimirùm & ipse Dominus ait: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem Patris mei*. Et Propheta, *Labores* (ait) *manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit*. Bonus cibus *Patientia* pauperum, quæ non peribit in finem, panis lachrymarum, panis doloris. Verumtamen utrique necessarium est condimentum, sine quo uterque cibus insipidus nonmodò reficiat, sed gustatus afferat mortem. Durissimus equidem cibus uterque, fratres, & nisi aliquod tertium saporabile apponatur, utique mors

l *Ser. 2. de Resur. Dom. num. 10.* m *Ser. 1. de omn. Sanct. num. 15.* n *Ser. 2. inter diver. num. 4. & 5.*

mors est in olla. Quid verò tam saporabile quàm *Sapientia*? Nempè *lignum vitæ* est, quod & ipsas aquas Marath per Moysen dulcoravit. *Farinula* est, quæ pulmentum Prophetarum per Elisæum saporavit. *Ignis* est, qui semper ardere præcipitur in Altari. *Oleum* est, ob cujus inopiam virginibus fatuis ostium clauditur nuptiarum. *Sal* est, quod nulli sacrificio deesse jubetur. Puto tamen ego hanc ipsam Sapientiam (quam obedientiæ & patientiæ tertiam addi voluimus) triplicem nihilominùs inveniri, ut nostrum hoc condimentum velut tribus quibusdā herbis conficiatur. Opus est nimirū ut *justitia* sit in intentione, *hilaritas* in operatione, *humilitas* in reputatione. Insipida namque Deo & insulsa quodammodò nostra obedientia seu etiam *patientia* est, nisi omnium quæ vel agimus vel patimur, ipse sit causa: quia & quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei: & non si quid patimur, sed si quid propter justitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & tristitiam in omnibus quæ agenda sunt vel toleranda, caveri: quia hilarem datorem diligit Deus. Porrò elationē super omnia fugere necesse est. Quisquis enim altum sapit, & opus ejus & patientia vanum sapit: nec gravior ullus sapor, aut magis contrarius est Veritati.

§. II.

Secundò in modo humilitas Christi commendatur. Nam *modum* ipsum si diligenter attendas [o] nonmodò mitem Jesum, sed & humilem corde cognosces.

---

o *Ser. 3. in fer. 4. Heb. s. San. num. 3.*

sces. Nempè in *humilitate* judicium ejus sublatum est, cùm nec ad tantas blasphemias, nec ad falsissima quæ sibi obiiciebantur, etiam responderet. *Vidimus* (inquit Esajas) *eùm, & non erat ei aspectus:* nec speciosum formâ præ filiis hominum, sed opprobrium hominum, *& tanquam leprosum, novissimum virorum*, planè *virum dolorum, à Deo percussum & humiliatum: ita ut nulla eßet ei species neque decor*. O novissimum, ô Altissimum! O humilem & sublimem! opprobrium hominum & gloriam Angelorum! Nemo illo sublimior, nemo humilior. Denique sputis illitus est, opprobriis saturatus est, morte turpissima condemnatus est, cum sceleratis deputatus est. Nihilne merebitur vel ista humilitas, quæ hunc habet modum, imò quæ tam est ultra modum? Sicut est patientia singularis, sic & humilitas admirabilis: utraque sine exemplo. Porrò (p) si quæris de humilitate? Dominus omnium seruuli formâ indutus est: de paupercula Virgine natus est. Denique cùm liber esset à lege, factus est sub lege, sine querela conversatus est in lege: cum publicanis & peccatoribus cibum sumpsit: Discipulorum quos elegerat, pedes lavit. Hoc ab ortu suo usque ad finem vitæ satagens, ut sicut in Matre specialis & sine exemplo fuit Virginitas, sic in Filio singularis & unica esset humilitas. Hinc est [q] quòd auctor & dator virtutum Christus (in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt absconditi, in quo omnis quoque plenitudo Divinitatis habitat corporaliter) de humilitate tanquam summa suæ doctri-

næ

p *Ser. 2. in Cœna Domini num. 2.* q *Tract. de mor. & Off. Episc. cap 5. num. 18.*

næ suarumque virtutum gloriatus est: *Discite* (ait) *à me*, non quòd sobrius, aut castus, aut prudens, aut aliquid ejusmodi: *sed quia mitis sum & humilis corde. Semetipsum exinanivit* [r] *formam servi accipiens*, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinanivit, ipse se humiliavit, non necessitate judicii, sed nostri charitate. Poterat nimirùm vilem se & contemptibilem demonstrare, sed planè non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & non judicio, qui talem se obtulit qualem esse nescivit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Corde dixit, cordis affectu, idest voluntate. Itaque necessitatem exclusit, qui voluntatem confessus est. Non enim quomodo ego vel tu invenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis. Non inquam ita & ille: quæ tamen omnia expertus est, quia voluit tanquam humilis corde. Humilis videlicet illa humilitate, quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Sed quid dicam de illo [s] qui dicitur, *rex super omnes filios superbiæ? Et ipse* (inquit Dominus) *in veritate non stetit*. Et alibi: *Videbam Satanam de cælo cadentem*. Quare hoc, nisi propter superbiam? Væ mihi, si & me viderit qui alta à longè cognoscit superbientem, & illam in me terribilem intonet vocem: Tu quidem filius Excelsi eras, sed sicut homo morieris, & sicut unus de principibus cades. Quis non ab hujus tonitrui

r *Ser. 42. in Cant. num. 7.* s *Tract. de grad. humil. cap. 9. num. 25.*

nitrui voce formidet? O quàm salubriùs ad tactum Angeli nervus fæmoris Jacob emarcuit, quàm Angeli superbientis intumuit, evanuit, ruit! Utinam & meum neruum Angelus tangat, ut marcescat, si fortè ex hac infirmitate incipiam proficere, qui ex mea firmitate non possum nisi deficere. Lego profectò: *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus*. Sic quoque Apostolus de suo nervo cõquestus (quem Angelus non Domini, sed Satanæ colaphizabat) responsum audivit: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur*. Quæ virtus? Ipse Apostolus respondeat: *Libenter gloriabar in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Sed nondum forsitan intelligis de qua specialiter dixerit virtute, quia Christus omnes virtutes habuit. Sed cùm omnes habuerit, prę omnibus tamen unam, idest, humilitatem nobis in se commendavit, cùm ait: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde*. Libenter igitur [t] & ego Domine Jesu gloriabor (si potero) in mea infirmitate, in mei nervi contractione, ut tua virtus, idest *humiliatas* perficiatur. Nam sufficit mihi gratia tua, cùm defecerit virtus mea. Pedem profectò gratiæ fortiter figens, & meum qui infirmus est pedem leniter trahens, securus ascendam per scalam humilitatis, donec Veritati adhærens ad latitudinem transeam charitatis. Tunc psallam cum gratiarum actione & dicam: *Statuisti in loco spacioso pedes meos*. Vidit scalam Jacob [u] & in scala Angelos, ubi nullus residens apparvit, sed vel ascendere vel descendere videbantur universi: quatenùs palàm daretur intelligi inter profectum & defectum in hoc statu mortalis vitę nihil

t *Ibidem num.26.* u *Epist.253.num.5.*

nihil medium inveniri: ſed quomodò ipſum corpus noſtrum continuè aut creſcere conſtat aut decreſcere, ſic neceſsè ſit & ſpiritum aut proficere ſemper aut deficere. Intereſt tamen, quòd nequaquam juxta ordinem corporalium viciſſitudinum etiam ſpiritus ſua vel incrementa capit, vel patitur detrimenta. Nam ſemper in rubuſto & vegeto corpore animus mollior atque tepidior jacet: & rursùm in corpore debili & infirmo fortior viget promptiorquè ſpiritus. Quod ſe utique in ſe expertum conteſtans Apoſtolus: *Quando infirmor*, inquit, *tunc fortior ſum.* Sed & libenter gloriatur in infirmitatibus ſuis: *ut inhabitet in me*, ait, *virtus Chriſti*. Optanda eſt infirmitas (x) quæ Chriſti virtute compenſatur. Quis dabit mihi non ſolùm infirmari, ſed & deſtitui ac deficere penitùs à memetipſo, ut Domini Virtutum virtute ſtabiliar. *Nam virtus in infirmitate perficitur*, dicit Apoſtolus. Denique ait: *Quando infirmor, tunc fortior ſum & potens*. Vides (y) quia carnis infirmitas robur ſpiritui augeat, & ſubminiſtret vires? Ita è contrario noveris carnis fortitudinem debilitatem ſpiritûs operari. Et quid mirum ſi hoſte debilitato tu fortior efficeris? Niſi fortè illam tibi inſaniſſimè ducas amicam, quæ non ceſſat concupiſcere adversùs ſpiritum. Vide quoque, ſi non prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat ſanctus David, cùm dicit in oratione: *Confige timore tuo carnes meas.* Optima timor iſte ſagitta, qui configit & interficit carnis deſideria ut ſpiritus ſaluus ſit. Vis adhuc videre humilem rectè gloriantem (z) & verè dignum glo-

x *Ser. 25. in Cant. num. 7.* y *Ser. 29. in Cant. num. 7.* z *Ser. 34. in Cant. num. 4.*

gloriâ Apostolicâ? *Libenter* (inquit Apostolus) *gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam sibi bonum esse quòd humiliatur: nec sufficere omninò ut possideat animam suam tanquam patienter humiliatus, nisi & gratiã accipiat tanquam spontè humiliatus. Generalem verò hinc audi regulã: *Omnis qui se humiliat*, ait Dominus, *exaltabitur*. Significans profectò non omnẽ exaltandam esse humilitatem, sed eam tantùm quæ de voluntate venit, non ex tristitia, nec ex necessitate. Nec enim per contrarium omnis qui exaltatur, humiliandus erit, sed tantùm qui se exaltat humiliabitur, nimirùm ob voluntariam vanitatem. Ita ergo non qui humiliatur, sed qui spontè se humiliat, exaltabitur, utique ob meritum voluntatis.

§. III.

Tertiò in causa charitas Christi commendatur. Patientiam & humilitatem Christi (a) magnificè causa ipsa commendat: nimirùm *charitas* est. Propter nimiam quidem charitatem suam quâ dilexit nos Deus, ut seruum redimeret, nec Pater Filio, nec sibi Filius ipse pepercit. Verè nimiam, quia & mensuram excedit, & modum superat, planè superemínens universis. *Maiorem* (inquit) *charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Tu majorem habuisti Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cùm enim ad huc inimici essemus, per mor-

a *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 4.*

mortem tuam & tibi reconciliati sumus & Patri. Quænam alia videbitur esse, vel fuisse, vel fore huic similis charitati? Vix pro justo quis moritur: tu pro impiis passus es, moriens propter delicta nostra, qui venisti justificare gratis peccatores, servos facere fratres, captivos cohæredes, exules reges. Verè Domine nimis excessisti: (b) quia cùm sis splendor paternæ gloriæ & figura substantiæ ejus, pati dignatus es tormentum abjectissimæ passionis. Verè fuit excessus, cùm dedisti vellentibus genas tuas: cùm faciem tuam non avertisti ab increpantibus & conspuentibus te: quando cum iniquis es deputatus. Nec sanè aliud aliquid (c) patientiam hanc & humilitatem æquè illustrat, quàm quòd tradidit in mortem Animam suam, & peccata multorum tulit, etiam pro transgressoribus rogans, ut non perirent. O quàm indebita miseratio (d) quàm gratuita & sic probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm stupenda dulcedo, quàm invicta mansuetudo, Regem gloriæ pro dispicatissimo vermiculo crucifigi! Quis audivit unquam tale? aut quis vidit huic simile? Vix enim pro justo quis moritur: ipse pro injustis & inimicis mortuus est, eligens exulare à Cælis, ut nos reportaret ad Cælos. Valdè omninò mihi amandus es Domine (e) per quem sum, viuo, & sapio. Sed est quod me plùs movet, plùs urget, plùs accendit. Super omnia inquam reddit amabilem te mihi, Jesu bone, Calix quem bibisti, Opus nostræ redemptionis. Hoc omninò amorem nostrum facilè ven-

b *Ser. in fer. 2. Pasch. num. 8. tom. 6. pag. 720.* c *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 4.* d *Ser. 22. inter. diver. num. 5.* e *Ser. 20. in Cant. num. 1. & 2.*

vendicat totum sibi. Hoc inquam est, quod nostram devotionem & blandiùs allicit, & justiùs exigit, & arctiùs stringit, & afficit vehementiùs. Multùm quippè laboravit in eo Salvator, nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis Auctor assumpsit. Illa denique dixit & facta sunt, mandavit & creata sunt. At verò hîc (*videlicet in opere redemptionis nostræ*) & in dictis suis sustinuit contradictores, & in factis observatores, & in tormentis illusores, & in morte exprobratores. Ecce quomodo dilexit. Addo quòd hanc ipsam dilectionem non reddidit, sed addidit. Nam quis prior dedit & retribuetur ei? Sed ut Sanctus Joannes Evangelista ait: *Non quia nos dilexerimus Deum, sed quia ipsè prior dilexit nos.* Denique dilexit etiam non existentes. Sed adiecit & resistentes diligere, juxta Pauli testimonium dicentis: *Quoniam cùm adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus*. Alioquin si non dilexisset inimicos, nondùm possedisset amicos: sicut necdum quos sic diligeret, essent, si non dilexisset qui nondum essent. Dilexit autem *dulciter* (f) *sapienter*, *fortiter*. *Dulce* nempè dixerim, quòd carnem induit: *Cautum*, quòd culpam cavit: *Forte*, quòd mortem sustinuit. Nam quos sanè in Carne visitavit, carnaliter tamen nequaquam amavit, sed in prudentia spiritûs. *Spiritus quippè ante faciem nostram Christus Dominus*, æmulans nos Dei æmulatione non hominis; & certè sanìori æmulatione, quàm primus Adam Evam suam. Itaque quos in carne quæsivit, dilexit in spiritu, redemit in virtute. Plenum prorsùs omni suavitatis dulcedine

f Ibidem num. 3.

dine est, videre Hominem hominis Conditorem. At dum naturam prudenter ſelegit à culpa, etiam potenter mortem propulit à natura. In Carnis aſſumptione condeſcendit mihi, in culpæ vitatione conſulvit ſibi, in mortis ſuſceptione ſatisfecit Patri: amicus dulcis, conſiliarius prudens, adiutor fortis. Huic ſecurus me credo, qui ſalvare me velit, noverit, poſſit. Quem quæſivit, hunc & vocavit per gratiam ſuam: numquid venientem eiiciet foras? Sed nec vim nec fraudem metuo profectò ullam, quòd me videlicet de manu ejus poſſit ervere, qui & vincentem omnia vicit mortem, & ſeductorem Univerſitatis ſerpentem arte utique ſanctiore deluſit: iſto prudentior, illâ potentior. Carnis quidem aſſumit veritatem, ſed peccati ſimilitudinem: dulcem prorsùs in illa exhibens conſolationem infirmo, & in hac prudenter abſcondens laqueum deceptionis diabolo. Porrò ut Patri nos reconciliet, mortem fortiter ſubit & ſubigit, fundens precium noſtræ redemptionis Sanguinem ſuum. Ergo niſi amâſſet dulciter, non me in carcere requiſiviſſet illa Majeſtas. Sed junxit affectioni Sapientiam, quâ tyrannum deciperet: junxit & patientiam, quâ placaret offenſum Deum Patrem. Hi ſunt quidem modi quos vobis propoſui, ſed præmiſi eos in Chriſto, ut commendabiliores haberetis. O homo (g) quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Solam dilectionem exigit, ſola dilectio ei ſufficit. Diſce, ô Chriſtiane, à Chriſto (h) quemadmodùm diligas Chriſtum. Diſce amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter. *Dulciter*, ne illecti: *prudenter*, ne decepti: *fortiter*, ne

g *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 6. num.* 17. h *Ser. 20. in Cant. nu.* 4

ne oppressi ab amore Domini avertamur. Ne mundi gloriâ seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi præ his *Sapientia* Christus. Ne seducaris spiritu mendacii & erroris, lucescat tibi *Veritas* Christus. Ne adversitatibus fatigeris, consortet te *Virtus* Dei Christus. Zelum tuum inflammet *charitas*, informet *scientia*, firmet *constantia*. Sit fervidus, sit circumspectus, sit invictus: nec teporem habeat, nec careat discretione, nec timidus sit. Et vide ne fortè tria ista tibi & in lege tradita fuerint, dicente Deo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua*. Mihi videtur (si alius competentior sensus in hac trina distinctione non occurrit) amor quidem *cordis* ad zelum quendam pertinere affectionis, *animæ* verò amor ad industriam seu judicium rationis, *virtutis* autem dilectio ad animi posse referri constantiam vel vigorem. Dilige ergo Dominum Deum tuum toto & pleno cordis affectu: dilige totâ rationis vigilantiâ & circumspectione: dilige & tota virtute, ut nec mori pro ejus amore pertimescas, sicut scriptum est in consequentibus: *Quoniam fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio*. Sit suavis (i) & dulcis affectui tuo Dominus Jesus, contra malè utique dulces vitæ carnalis illecebras, & vincat dulcedo dulcedinem, quemadmodùm clavum clavus expellit. Sed sit nihilominùs intellectui tuo prævia lux, & dux rationi, non solùm ob cavendas hæreticæ fraudis decipulas, & fidei puritatem ab eorum versutiis custodiendam: verùm ut cautus quoque sis nimiam & indiscretam vehementiam in tua con-

i *Ibi* *Item num.* 5.

conversatione vitare. Sit etiam fortis & constans amor tuus, nec cedens terroribus, nec succumbens laboribus. Ergo amemus affectuosè, circumspectè, & validè: scientes amorem *cordis* quem affectuosum dicimus, absque eo qui dicitur *animæ*, dulcem quidem esse, sed seductibilem: istum verò absque illo qui *virtutis* est, rationabilem esse, sed fragilem. Digna ergo est Christi charitas tam inæstimabilis (k) humilitas tam admirabilis, patientia tam insuperabilis. Digna planè est tam sancta, tam immaculata hostia, tam acceptabilis. Dignus est Agnus qui occisus est, accipere fortitudinem, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autem dico, peccatum triplex quod invaluit super terram. Putatis quòd dicere velim concupiscentiam carnis, & concupiscentiam occulorum, & superbiam vitæ? Funiculus triplex est qui difficilè rumpitur, propterea multi trahuntur hoc funiculo vanitatis: sed prior ille ternarius (videlicet patientia Christi, humilitas, & charitas) non immeritò prævalet in electis. Quomodò enim non illius *patientiæ* recordatio omnem arceat voluptatem? Quomodò non illius *humilitatis* consideratio superbiam vitæ prorsùs extundat? Cùm *charitas* illa planè digna ejus meditatione sic mentem occupet, sic totam sibi vendicet animam, ut omninò vitium curiositatis exsufflet. Amen.

CAPUT VII.

De immenso dolore Christi, quem sustinuit in Crucis patibulo pendens.

k *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 5.*

O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus.
Jerem. Thren. 1.

1. *Excitamur verbis Domini ad considerandum ejus dolorem immensum, quem sustinuit affixus Cruci. Adducuntur causæ, propter quas voluit pati tantum dolorem.* 2. *Excitamur ad respiciendum faciem Christi, nec non ad considerandum mysterium elevationis Crucis, & extensionis manuum Jesu & corporis in Cruce. Proponitur nobis ad æmulandum humilitas Crucifixi, & insania sancta, quam etiam Sancti æmulabantur.* 3. *Excitamur ad compatiendum doloribus Christi affixi ligno Crucis ferreis clavis. Ostenditur, Christum suo labore & dolore redemiße nos. Agitur de diversis laboribus & doloribus hominum flagitiosorum. Docemur quid à nobis requirat Christus pro suis doloribus & tormentis,*

§. I.

Mitis (a) & innocens Agnus in Cruce pendens, utpote qui coram tondente se obmutuit, non improperat circũstantibus & insanientibus in eum: sed dulciter suggerit transeuntibus per viam, & respicientibus ad eum. Sic enim scriptum est: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus.* Occurrat itaque spiritualiter (b) & ingerat seipsum cordibus nostris Dominus Christus, tenebratis palmis, pedibusquè confossis.

a *Epist.* 385. *num.* 8. b *Ser.* 2. *in Cœna Dominum.* 7.

fossis. Videamus vinculum ferreum (c) quo ligatus est Christus in cruce. Fuit hoc vinculum multò ferocius cæteris vinculis: eò quòd non solùm manuum pedumquè sanctissimorum compagem divisit, verumetiam illam purissimam Animam à mundissimo Corporis hospitio separavit. Egredimini filiæ Syon, & videte pacificum nostrum, pugnantem pro libertate nostra & in bello occumbere. Videte vitæ nostræ Auctorem pro nobis vitæ januas introire, ut nos ad vitæ viam revocet. Videte vincula durissima seu clavos ferreos pedes & manus (quæ salutem nostram operabantur in medio terræ) crudeliter penetrare. Videte lignum Crucis missum in panem nostrum, panem candidissimum, panem delicatum, panem Angelorum qui de cælo descendit, ut se nobis daret in cibum, & animas nostras continuò subjectas labori semetipso non alieno cibo reficeret: & se nobis incorporando, non se in nostram carnem, sed nos in suum spiritum reformaret. Videte quomodo justus ligatur, quomodo cum iniquis deputatus est liberrimus & optimus Sponsus noster. Moritur vita nostra, non pro suis necessitatibus, sed pro nostris. Date oculi lachrymarum flumina in tantis vinculis morienti, quia & ipse prior lachrymatus est. Fletus deducite oculi mei [d] & liquesce anima mea igne compassionis super cōtritione amabilis viri hujus Jesu Crucifixi, quem in tanta amaritudine tot vides affectum doloribus. Spectaculum fit [e] & opprobrium mundo & hominibus, fit tanquam prodigium multis, & commotio capitis in populis Caput

c *Tract. de vite myst. cap. 4. num. 16.* d *Ser. de pass. Dom. num. 14.*
e *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 24.*

noſtrum, gaudium noſtrum, honor noſter, bonus Jeſus. Sed quid moror? Exaltato in Crucem, perforantur manus & pedes viri optimi benigni Jeſu. Elicitur Sanguis ſi quis ſupererat. Stat mediator noſter in conſpectu Patris ſui in confractione, ut avertat iram ejus, ne diſperdat nos. Verè non cadit mente: ſtat canſtanter etiam perſeverantiâ bonæ voluntatis. O qualem te intueor dulcis Jeſu! O dulciſſime atque amantiſſime Jeſu, quis te uſque ad hæc non ſolùm duriſſima, ſed etiam turpiſſima vulnera patienda pertraxit? Quis te tam amaræ & tam odioſæ morti addixit? Vulnerum antiquorum noſtrorum unica plaga, Salvator. O quàm horrenda [f] & inſanabilis eſt plaga prævaricationis noſtræ, pro qua Filium Dei oportebat tot dura opprobria, tot & tam dira vulnera ſuſtinere! Electe puer Dei mei (g) quid tanta amaritudine, quid tanta confuſione dignum commiſeras? Prorsùs nihil. Ego ego homo perditus, totius perditionis tuæ cauſa extiti. Ego Domine vuam acerbam comedi, & dentes tui obſtupuerunt: quia quæ non rapuiſti tunc exolvebas. Proinde conſiderans quid pro nobis feciſti (h) implorant gemitus noſtri, requirunt lachrymæ peccatricis animæ meæ. Illud cùm recolo quod feceris mihi, & quod fecerim tibi, viſcera mea inter ſe colliduntur, ſpiritus contremiſcit, anima conturbatur, vulneror & confodior doloribus multis. Nec mirum. Perpendo enim quid fecerit ſeruus Domino ſuo, & quantas & quales luerit Dominus pœnas pro ſervo. Conſcientia mihi teſtis eſt Domine Jeſu, quid fece-

f *Lib. 3. de amore Dei cap. 26. num. 88.* g *Ser. de Paſſ. Dom. num. 11.* h *Ser. 13. in ult. Cœna num. 105.*

fecerim tibi: & Crux tua mihi testimonium perhibet, quid tu feceris mihi. Tu Deus, & ego homo: & tamen pro me tu Deus factus es homo. Tu Creator, & ego creatura: & tamen tu pro me dignatus es fieri creatura. Tu Dominus, nos servi: & tamen pro servis dignatus es fieri seruus, peregrinus pro peregrinis, pro exulibus exul, pro pauperibus pauper, pro humilibus humilis, pro mortalibus non tantùm mortalis, sed mortuus: non qualicunquè morte, sed durâ nimis, amarâ nimis & turpissima, morte scilicet Crucis. Hæc sunt opera tua Deus. Hæc opera considero, & contremisco: in his te misericordem esse cognosco, & revivisco: & propter hoc in te confido, te amo, te diligo, te totis visceribus concupisco. Denique considerans [i] quàm dulciter Domine Jesu cum hominibus cõversatus es, quàm abundanter multa & magna bona hominibus largitus es, quàm fortiter tam indigna quàm aspera pro hominibus passus es, ita ut liceat sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo: duro ad verba, duriore ad verbera, durissimo ad Crucis horrenda: quia in omnibus his sicut agnus coram tondente te obmuisti, & non aperuisti os tuum. Mirabilis est Passio tua Domine Jesu [k] quæ passiones omnium nostrûm propulsavit, propitiata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli unquàm pesti nostræ invenitur inefficax. Quid enim tam ad mortem, quod non tua morte salvetur? Peccavi peccatum grande [l] turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam vulnerum Domini recordabor. Nempe vul-

 nera-

i *Ser. 2. in die Pent. num. 7.* k *Ser. in fer. 4. heb. San. nu. 1.* l *Ser. 61. in Cant. num. 3.*

neratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem, quod non Christi morte salvetur? Si ergo in mentem venerit tam potens, tamquè efficax medicamentum, nulla jam possum morbi malignitate terreri. Sed tibi Domine Jesu fortissime zelotes [m] quid gratiarum retribuam, ut dignè retribuam ego homo pulvis & vile figmentum? Quid enim pro mea salute facere debuisti, & non fecisti? Ab imo pedis usque ad summum verticis te totum in aquas passionum demersisti, ut me totum extraheres de illis, & intraverunt usque ad Animam tuam. Nam & Animam tuam in mortem perdidisti, ut meam perditam mihi redderes. Et ecce me duplici debito obligasti. Nam & pro eo quòd dedisti tuam, debitor tibi sum: & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in Creatione, & semel in redemptione, quid magis justè tibi reddam quàm ipsam, non habeo. Pro tua autem preciosa Anima ita contribulata, quid ab homine dignè rependi possit, non invenio. Nam etsi cælnm & terram & omnem ornatum eorum pro ea possem rependere, certè nec sic usque ad mensuram debiti ullatenùs attingere possem. Ut autem ipsum quod & debeo & possibile mihi est, retribuam: tui Domine muneris est. Diligendus es mihi Domine toto corde, tota anima, tota virtute: & tua mihi sequenda sunt vestigia, qui pro me crucifigi dignatus es. Et quomodo fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te, quia tota virtus ejus pendet ex te.

§. II.

m *Ser. de Pass. Dom. num. 18. & 19.* n *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.*

§. II.

Agnoſce ô homo [n] quàm gravia ſunt animæ tuæ vulnera, pro quibus neceſsè erat Dominum Chriſtum vulnerari. Reſpice in faciem Chriſti tui ô anima Chriſtiana [o] & eleva oculos tuos ad tormenta illius non ſine lachrymis, & cor contritum non ſine ſingultu: & vide quantam tribulationem & dolorem invenit, dum quæreret te, ut inveniret te. Ille qui lucem inhabitat inacceſſibilem [p] in quem deſiderant Angeli proſpicere, cujus ſolius odor Sanctorum ſic mentes inebriat, ut & mundi præſentis, & ſuiipſorum obliti totis viribus currant poſt ipſum: tanto dolori ſubjicitur, ut in ipſo veraciter noſcatur illud impletum eſſe, quod anteà dixerat per Jeremiã Prophetam: *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite, & videte ſi eſt dolor ſicut dolor meus.* Vacate ergo Fratres, & videte quàm amarâ, quàm turpi morte condemnetur. Suſtinet enim ad huc, & diligenter conſiderat ſi quis ſit qui ſimul contriſtetur: ſi quem inveniat, qui Sanguinis rivos abſtergat, & de Cruce depoſitum munda ſindone non panni ſed cordis involvat, & flens cum beatis mulieribus flentibus ad tumulum proſequatur. Venite quæſo [q] & condolete ei omnes, qui gaudere deſideratis in Domino. Attendite manu fortem noſtrum quomodò contritus eſt: deſiderabilem noſtrum, quomodò miſerabiliter deformatus eſt: pacificum noſtrum, quomodò in bello peremptus eſt. Ecce defecerunt dies

o *Tract. de vitæ myſt. cap. 7.* p *Ibidem cap. 2. num. 3. & cap. 4. num. 16.* q *Ibidem cap. 5. num. 27.*

dies nostræ diei Domini Jesu, qui solus est dies sine tenebris, & ossa ejus sicut cremium arverunt. Percussus est sicut fænum, & arvit cor ejus: elevatus est & allisus valdè. Sed videamus [r] si vera Vitis nostra Jesus aliquando elevata fuerit, & distenta: & si qua tunc ad nostram protectionem dulcium verborum folia emiserit, contemplemur. Quòd elevata fuerit Vitis nostra, ipsa testatur de se dicens: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* Item ait: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis.* Elevatus ergo fuit, quia exaltatus. Manifestum est autem, quòd hæc exaltatio de Cruce dicta est. Et vide quàm aptè lignorum strues (super quam vites solent elevari) Crucem signat. Cancellantur enim, hoc est ex transverso componuntur, & sic super hæc vitis elevata distenditur convenientiùs. Cancellantur ligna crucis, elevatur crux, in illam distenditur brachiis & toto Corpore Vitis nostra bonus Jesus. Intantùm enim in Cruce distensus fuit, ut numerari possent omnia membra ejus. Ita enim dixit per Prophetam: *Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.* Quantùm fossus fuit, supradictum est: quantùm autem distensus, nunc subjungitur: *Dinumeraverunt omnia ossa mea.* Ac si diceret: Intantùm distensus sum dextrorsùm & sinistrorsùm & à summo deorsùm, ut Corpore nudo in modum tympanicæ pellis distenso, facilè possent omnia ossa mea dinumerari. Laxa igitur oculos tuos ô anima Christiana, ut respicias in faciem Christi tui. Duo sunt [s] quæ timet humana frigilitas, pudor & dolor. Utrum-

r Ibidem cap. 7. s Ser. in vig. Nat. Dom. num. 4.

Utrumque Christus tollere venit, unde & utrumque suscepit, quando morte, & morte turpissima condemnatus est ab iniquis. Color violæ sicut apparet abjectus est [t] illis præcipuè qui virtutem flosculi ignorant: sed vim floris agnoscentibus fit etiam ipsius floris despectio commendabilis & dilecta. Hoc in ipsius humilitatis Magistro benigno Jesu facilè agnoscemus, secundùm illud verbum Apostoli: *Nos*, inquit, *prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus verò stultitiam: ipsis verò vocatis sanctis Christum Dei virtutem & Dei sapientiam*. Nimirùm Christus crucifixus viola est. In Cruce enim humillimus factus est. In hac humilitate solum colorem intuentibus Judæis & Gentibus ipse color vilis apparvit: nobis verò qui virtutem agnoscimus passionis, ipsa etiam humilitas despecta, humilitas Christi placet, & per humilitatem maximè commendatur. Despectui autem coloris adjungatur illa quæ latet virtus floris interior, ut per interiorē virtutē, hoc quod exteriùs vile videtur non contemnatur, verùm ampliùs diligatur. Facta est igitur res mira [u] & obstupenda. Infirmata est Virtus summa, & ut dicam (si dici liceat, quod tamen reverenter dico) quasi infatuata est Sapientia. Nec erubesco dicere quod non erubuit Doctor Gentium docere. Sic nempè credidit, sic docuit, sic scriptum reliquit. *Nos*, inquit, *prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum Gentibus autem stultitiam*, &c. Ascendit Crucē caluus noster [x] verus Elisæus (*Christus*) mundo pro mundo expositus est: & ab insensatis pueris irrisus risum suis insinua-

t *Tract. de vite myst. cap. 17. num. 65.* u *Ser. 57. [illegible] num. 1.*
x *Tract. exhortat. ad milit. templi cap. 10.*

nuavit æternum, quibus ait: *Eccce ego & pueri mei quos mihi dedit Deus.* Quis dabit mihi [y] apud homines tantùm de veris dignè humiliari, quantùm vel de falsis datùm est indignè exaltari? Illam mihi vocem propheticam jure assumerem: *Exaltatus autem, humiliatus sum & conturbatus.* Et illud: *Ludam, & vilior fiam.* Ludam scilicet ut illudar. Bonus ludus, qui hominibus quidem ridiculum, sed Angelis pulcherrimum spectaculum præbet. Bonus inquam ludus, quo efficimur opprobrium abundantibus, & despectio superbis. Nam revera quid aliud sæcularibus quàm ludere videmur, cùm quod ipsi appetunt in hoc sæculo, nos per contrarium fugimus: & quod ipsi fugiunt, nos appetimus? Hoc casto & religioso ludo ludebat qui dicebat: *Spectaculum facti sumus Angelis & hominibus.* Hoc ludo & nos interim ludamus, ut illudamur, confundamur, humiliemur, donec veniat qui potentes deponit, & exaltat humiles. Porrò [z] audi sanctam insaniam: *Sive mente* (inquit Apostolus) *excedimus, Deo: sive sobrii sumus, vobis.* Vis adhuc audire insaniam: *Si dimittis*, (inquit Moyses) *eis peccatum dimitte: sin autem, dele me de libro vitæ.* Vis aliam? Ipsum audi Apostolum: *Optabam*, inquit, *anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Nonne quædam mentis benè affectæ sana quædam videtur insania, cùm impossibile sit effectum habere fixum in affectu pro Christo anathema velle esse à Christo? Hæc ad Sancti Spiritus adventum Apostolorum fuit ebrietas. Hæc Pauli fuit insania, cùm diceret ad eum Festus: *Insanis Paule.* Mirumne erat si insanire pronunciabatur, qui in

ipso

y *Epist. 87. num. 12.* z *Lib. 2. de amore Dei cap. 3. num. 6.*

ipso mortis periculo ipsos judices suos, à quibus pro Christo judicabatur, ad Christum convertere nitebatur? Non hanc insaniam multæ literæ in eo faciebant, (sicut dicebat Rex virtutẽ intelligens, sed dissimulans) sed ut dictũ est, Sãcti Spiritus ebrietas, in qua & in parvo & in magno similes eos sibi facere gestiebat, qui eum judicabant. Hac insania insani erant Martyres inter tormenta ridentes. Terrentur Martyres (a) & rident; feriuntur, & gaudent: occiduntur, & ecce triumphant. Quare? Quia morte charitatis intùs in corde jam dudum mortui peccatis, mortui mundo, tanquam insensibiles facti, nec minas nec tormenta nec mortem sentire potuerunt.

§. III.

Adhuc autem (b) attentiùs intuere ô anima christiana, quàm grandi admiratione, & tenerrima compassione dignus apparet Jesus crucifixus. Vide nudum & verberibus laceratum, in medio latronum Cruci ignominiosæ ferris clavis affixum. Dignum est enim [c] & tibi multùm expedit, compati passo commori mortuo, & consepeliri sepulto. Ad hoc enim facta sunt huiusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Duo nobis in hæreditatem relinquerat (d) ille vetustus Adam qui fugit à facie Dei, laborem videlicet &

a *Tract. de vite myst. cap. 3. num. 8.* b *Ser. de Pass. Domin. num. 14.* c *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 6.* d *Ser. infer. 4. heb. san. num. 11. & 12.*

& dolorem : *laborem* in actione, *dolorem* in passione. Christus Dominus *laborem & dolorem* consideravit, ut traderet eos in manus suas, imò se magis in manus eorum : infixus in limo profundi, & intraverunt aquæ istæ usque ad Animam ejus. *Vide* (ad Patrem inquit) *humilitatem meam & laborem meum* : *quia pauper ego sum, & in laboribus à juventute mea.* Laboravit sustinens, manus ejus in laboribus servierunt. De dolore videamus quid dixerit : *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus. Verè languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portavit.* Vir dolorum, pauper & dolens, tentatus per omnia sine peccato : & in vita passivam habuit actionem, & in morte passionem activam sustinuit, dum salutem operaretur in medio terræ. Proinde memor ero quamdiu fuero, *laborum* illorum quos pertulit in prædicando, fatigationum in discurrendo, tentationum in jejunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo. Recordabor etiam *dolorum* ejus, conviciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clavorum, horumquè similium, quæ per eum & super eum abundantiùs transierunt. Facit quidem mihi *fortitudo*, facit *similitudo*, sed si accesserit etiam *Imitatio*, ut sequar vestigia ejus. Alioquin etiam exquiretur à me Sanguis justus, qui effussus est super terram : nec immunis ero ab illo tam singulari scelere Judæorum, quòd videlicet tantæ Charitati ingratus fuerim, quòd Spiritui gratiæ contumeliam fecerim, quòd Sanguinem testamenti pollutum duxerim, quòd conculcaverim Filium Dei. *Sunt* plerique qui labo-

borem & dolorem patiuntur, ſed neceſſitas in cauſa eſt, non voluntas: & hi non ſunt conformes imagini Filii Dei. *Sunt* qui ex voluntate ſuſtinent, ſed non eſt eis ſors neque pars in ſermone iſto. Vigilat tota nocte *luxurioſus* non ſolùm patienter ſed & libenter, ut ſuam expleat voluptatem: vigilat *raptor* veſtitus ferro, ut diripiat prædam: vigilat *fur*, ut domum perfodiat alienam. Sed hi omnes & horum ſimiles longè ſunt à labore & dolore quem conſiderat Dominus. Homines autem bonæ voluntatis, qui Chriſtiana voluntate divitias paupertate commutaverunt; vel etiam non habitas tanquam habitas contempſerunt, relinquentes omnia propter Chriſtum, ſicut & ipſe reliquit omnia propter ipſos, ſequuntur eum quocunque ierit. Hujuſmodi autem *imitatio* validiſſimum argumentum mihi eſt, quòd paſsio Salvatoris & ſimilitudo humanitatis in meam tranſeunt utilitatem. Hic enim eſt ſapor, hic fructus eſt & laboris & doloris. Amplexatus eſt nos Dominus Jeſus (e) per laborem & dolorem noſtrum. Amplectamur eum nos quoque vicariis quibuſdam amplexibus propter juſtitiam, & ad juſtitiam ſuam: actiones ad juſtitiam dirigendo, paſsiones propter juſtitiam ſuſtinendo. Dicamus quoque cum Sponſa: *Tenui eum nec dimitam.* Dicamus etiam cum Patriarcha Jacob: *Non dimittam te, niſi benedixeris mihi*. Quid enim jam supereſt niſi benedictio? Quid poſt amplexum, niſi oſculum reſtat? Si ſic adhærerem Deo, quomodò non jam clamarem libenter: *Oſculetur me oſculo oris ſuis*? Vide, o humana anima [f] quibus brachiis vicariæ charitatis reda-

e *Ibidem num. 14.* f *Ser. 2. in Dom. 1. poſt. Epiph. num. 3.*

redamandus & amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit. De latere enim suo te reformavit, quando propter te obdormivit in Cruce, & somnum mortis excepit. Imaginare hæc, ô homo (g) quo, quali, & quanto precio redemptus es: non corruptibilibus auro vel argento redemptus es. Ecce Jesus crucifixus amplexus tuos desiderat [h] talis ut complectatur, expectat. Caput floridum multis spinarum aculeis confixum ad te inclinat, ut ad pacis osculum te invitet, & tanquam dicat tibi: Ecce quomodo configuratus sum, quomodo confossus, quomodo mactatus, ut te possim ponere super humeros meos, quæ aberraveras ovis mea, & ad pascua reducere paradisi. Redde vicem, & super vulnera mea misericordiâ commovere; & pone me talem qualem nunc vides, ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum: ut in omnibus cogitationibus cordis tui, in omnibus operibus brachii tui mihi taliter ut vides signato possis similis inveniri. Conformaveram te imagini Divinitatis meæ, cùm te crearem: conformatus sum imagini tuæ, ut te reformarem. Tu ergo qui non retinuisti formam Divinitatis meæ tibi impressam in tua formatione, retine saltem formam humanitatis tuæ mihi impressam in tua recreatione. Id est: Si non retines qualem te creavi, retine saltem qualem te recreavi: si non capis quantas virtutum divitias tibi dederim te creando, cape saltem quantas in humanitate tua miserias propter te acceperim recreando, & ad potiores quàm ad quas te formaveram de-

lici-

g *Tract. de 2. præcip. myst. cap. 6. num. 14.* h *Tract. de vite myst. cap. 44. num. 169.*

licias reformando. Nam propterea homo visibilis factus sum, ut à te visus amarer, qui in Deitate mea invisibilis non amabar. Da ergo te in præmium Incarnationi & Passioni meæ: pro quo incarnatus simul & passus dedi me. O dulcissime atque amantissime Jesu, Pater luminum à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, misericorditer respice humiliter tibi confitentes, & verè sentientes, quia sine te nihil possumus facere: & qui dedisti te pro nobis in precium, da (licet tanto precio minùs simus digni) ut tuæ gratiæ tam integri reddamur, ut conformati imagini passionis tuæ, ad eam quoque, quam peccando amisimus, tuæ Divinitatis imaginem reformemur. Amen.

CAPUT VIII.

De sermone Jesu Christi in Cruce pendentis, quo innuit hominibus ingratitudinem beneficiorum suorum.

Popule meus, quid tibi debui facere, & non feci? Esa. 5.

1. *Proponitur ad considerandum mira increpatio ex persona Jesu Crucifixi, tam adversùs ingratos beneficiorum Creationis & redemptionis suæ, quàm adversùs negligentes salutem propriam. Excitamur ad amorem Creatoris & Redemptoris nostri.* 2. *Exhortamur verbis Domini Jesu Crucifixi, ut ad eum convertamur in toto corde, in jejunio, & fletu & planctu: & ut quotidiè aspiremus ad ipsum.*

Traditur pœnitentibus formula Confessionis privatæ, seu norma orandi ad Crucifixum. 3. Excitatur quævis anima christiana ad recolendum beneficia Creationis & redemptionis suæ, nec non ad exhibendam Deo gratitudinem, quæ in sola dilectione Dei consistit.

§. I.

P*Opule meus, quid tibi debui facere, & non feci?* Scaturire videntet hæc verba teneritudinem amoris (a) & quasi mustum quod dirumpit novas lagunculas, de medullis procedere diligentis. Dedit Dominus voci suæ vocem virtutis, ut essent hæc verba ejus sicut malleus conterens petram, & sicut ignis, testante Jeremia: *Verba ejus sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram*: ut de igne ascendat virgula fumi ex aromatibus & pulvere pigmentarii, & conterat malleus. Unde cogitandi mihi dulcedinē hujus increpationis, flere magis libet, quā aliquid dicere: quia quidam mirifici odoris balsamus perflat aureolam mentis meæ. Disputare cum Deo cupio, non quidem ex æqualitate, sed exponendo fragilitatem humanæ conscientiæ. Domine, quoties passionis tuæ amaritudinem in cordibus nostris ruminamus, toties de nobis expavescimus: quia dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie ejus. Si enim ex hoc mundo transisti ad Patrem cum tantis cruciatibus, quid fiet de nobis peccatoribus? Si in viridi ligno hæc fiunt, in arido quid fiet? Dum tales in Oratione fundimus querimonias, consolatur nos

a *Serm. in fer. 2. Pasch. num. 18. & 19. tom. 6. pag. 725.*

nos dulciter increpando illa vera & summa charitas per Scripturarum authoritatem, seu per occultam inspirationem. *Popule meus*, ait Dominus (b) *quid tibi debui facere, & non feci?* Quid causæ est, quòd inimico meo vestroquè libet servire magis quàm mihi? Neque enim ille creavit vos, sed nec pascit quidem, aut tempora vestra disponit. Si parva hæc videntur ingratis: non ille, sed ego redemi vos. Sed quo precio? Non utique corruptibilibus auro & argento, non Sole vel Lunâ, non saltem aliquo Angelorum, sed proprio vos Cruore redemi. Cæterùm si neque tam multiplici jure debitum à vobis elicere est famulatum, omissis his omnibus, mecum saltem ex diurno denario convenite. Nihil vobis ille nocuerit, nihil ipse videar profuisse: ei obtemperate qui plura vobis & potiora pollicetur, apud quem certior copiosiorquè remuneratio est. Ut illud quoque benignissima miseratione dissimulem, quòd bonorum vestrorum non egens, vobis tantumodò velim esse consultum, ne præsentia suscipere detractetis, quæ nunc offero dona gratiæ, futuris gloriæ muneribus eadem coronanda promittens. O homo [c] quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Solam dilectionem exigit: sola dilectio ei sufficit. Hæc enim (d) in lege præcipitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua*. Id est, diliges *dulciter* sive affectuosè, diliges *prudenter*, diliges *fortiter*. Sanè ad affectuosum illum quem dicimus cordis amorem plurimùm valet Incarnationis

 Chri-

b *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 16. num. 53.* c *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 17.* d *Serm. 29. din. num. 1. & 2.*

Christi cogitatio, & maximè Passionis. Videns enim Deus homines omninò carnales effectos, tantam eis dulcedinem exhibuit in Carne, ut durissimi vocordis sit quisquis eum toto affectu non diligat. Volens siquidem nobilem creaturam hominem recuperare: Si, inquit, invitum coegero, asinum habeo, non hominem, quoniam quidem non libens veniet nec spontaneus, ut possit dicere: *Voluntariè sacrificabo tibi*. Numquid asinis dabo regnum meum? Numquid de bobus cura est Deo? Ut ergo habeam voluntarium, terrebo eum si fortè convertatur & vivat. Et comminatus est acerbiora quæ excogitari possunt, tenebras æternas, vermes immortales, ignem inextinguibilem. Cùm autem nec sic homo revocaretur, ait: Non solùm timidus, sed etiam cupidus est. Promittam ergo ei quod potissimùm desiderabile videtur. Desiderant homines aurum & argentum, & similia; & super hæc omnia vitam desiderant. Manifestum est hoc, & valdè manifestum. Si, inquit, tantoperè desiderant miseram hanc laboriosam vitam & momentaneam, quantùm diligent vitam quietam, æternam, beatam? Promisit itaque Christus Deus noster vitam æternam, promisit quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Videns autem [e] quòd nihil proficeret: Vnum, inquit, restat adhuc. Inest homini non solùm timor & cupiditas, sed & amor, nec quidquam est eo vehementius ad trahendum. Venit igitur in Carne, & tam amabilem se exhibuit, ut illam nobis impenderet charitatem, quâ majorem nemo habet, ut Animam suam daret pro nobis. Posi-

e *Ibidem num.* 3.

Positoquè Corpore ſuo & Sanguine in manu hominis: [f] Hoc, inquit, manduca & bibe, hinc vive. Quiſquis ſanè nec ob hoc quidem converti voluerit [g] nonne meritò audiet: *Quid debui facere tibi, & non feci?* O duri [h] & indurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam ingens ardor amoris, tam vehemens amor Chriſti Crucifixi, qui pro vilibus ſarcinulis tam precioſas merces expendit? Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, ſed precioſo Sanguine ſuo, quem effudit abundè: quia largiter undæ Sanguinis de Corpore Jeſu per quinque partes emanaverunt. *Quid ultra debuit facere, & non fecit?* Illuminavit cæcos, reduxit erroneos, reconciliavit reos, juſtificavit impios: triginta, & tribus annis ſuper terram viſus, cum hominibus converſatus, pro hominibus mortuus eſt. Quid ad hæc [i] conſcientia humana reſpondet? Cùm improperari cœperint hæc in die judicii, quomodò miſeri ſuſtinebunt? Quid excuſationis poterunt habere de peccato? Quam, inquam, excuſationem [K] habebit homo iſte de peccato? Nonne ei juſtè poteſt dicere Dominus: *Quid debui tibi facere, & non feci?* Non eras, & creavi te. Peccaſti, & diaboli ſervum te feceras: & redemi te. In mundi circuitu cum impiis currebas: & elegi te. Dederam tibi gratiam in conſpectu meo, & volebam facere apud te manſionem: tu verò deſpexiſti me. Et non ſolùm ſermones meos, ſed meipſum projeciſti retrorsùm, & ambulabas

f *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. num. 37.* g *Serm. 29. diu. num. 7.* h *Serm. 2. in die Pent. num. 8.* i *Tract. de vit. & mor. Cler. cap. 16. n. 54.* K *Scala Clauſtr. cap. 13. num. 15. tom. 5. pag. 482.*

labas poſt concupiſcentias tuas. Vide ô homo (l) quid Deus tibi erogavit, imò quod prærogavit & ſupererogavit. Creavit, cùm non eſſes: recreavit, cùm perditus eſſes. Creauit, ut eſſes particeps beatitudinis: recreavit, ne poſt lapſum permaneres exſors patriæ, & exſors fælicitatis æternæ. Intuere ô homo (m) tempus tuæ redemptionis, recordare & reſpice quomodo redemptus ſis. *Empti eſtis* (ait Apoſtolus) *precio magno, glorificate & portate Deum in corpore veſtro*: non magno tantùm, ſed permaximo precio. Venditus eras ſub peccato precio vili, & deſpicabili morſu unius pomi: emptus & redemptus es precio magno & inæſtimabili, morte Filii Dei. Quid ergo à te quærit [n] qui tanta ſollicitudine te quæſivit, niſi te ſollicitum ambulare cum Deo tuo. Ecce quem quæris (o) exaltatus eſt, & humiliatus. Non enim elevatus eſt in Crucem, ut ſe difficilem præberet accedere ad eum volentibus, ſed magis ut omnibus poſſet paratior inveniri. Accede ergo cum fiducia ad hunc Crucifixum (p) & in extenſione brachiorum cognoſce eum, ſuſcipe affectum paratum ad tuos, & te ad ſuos invitantis amplexus, & quodammodò miſerabiliter miſericorditerquè clamantis: *Revertere, revertere, ut intueamur te*. Revertere à mala voluntate, à malis factis, ab obſtinatione, à deſperatione. *Revertere*, inquam, ad me miſera anima, quæ à me averſa fuiſti: ut intueamur te intuitu gratiæ, quo mulierem peccatricem, & Petrum, & Latronem reſpexi. Lege

me

l *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 1. n. 3.* m *Ibidem cap. 6. n. 10.*
n *Ser. 2. in die Pent. n. 8.* o *Tract. de vite myſt. cap. 44. num. 166.*
p *Ibidem num. 167.*

me librum vitæ ſcriptum intùs & foris, & lectum intellige. Collige tibi flores meos ſanguineos, ut paradiſi illius poſſis januam introire, ante cujus fores Cherubim collocatus eſt cum gladio flammeo & verſatili. Valet enim ſcientia hæc, quam ex me plenariè diſcere potes, ad amovendum impedimentum Cherubim.

§. 11.

Cognoſce anima mea [q] cognoſce: hic eſt Dominus Deus, Jeſus Chriſtus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inventus eſt. Et ecce quomodo vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. Hic factus eſt quidē in holocauſtum ſuaviſſimi odoris in conſpectu Dei Patris, ut averteret indignationem ejus à nobis, & conſidere nos ſibi faceret in cæleſtibus. Attamen dicit: (r) *Convertimini ad me in toto corde veſtro*. Liquet quia ſumus averſi, quos ut revertamur hortatur. Liquet quia contrarii ſumus, quos revocat ut convertamur. Sed quomodò? *In jejunio*, inquit, *& fletu, & planctu*, Mira res. Itane in jejunio ille verſatur, & in fletu degit, & in planctu habitat? Procul ab eo omnia iſta ſunt, procul ipſe ab his vehementer. Nimirùm regnum ejus in Jeruſalem, quam ſatiat adipe frumenti: nec ibi eſt luctus & clamor, ſed nec ullus dolor, magis autem gratiarum actio, & vox laudis. *Juſti* (inquit Propheta) *epulentur in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia & exultatione*.

q *Ser. de Paſſ. Dom. num. 15.* r *Ser. 5. de omn. Sanct. num. 8 & 9.*

Quomodò ergo in jejunio & fletu & planctu convertemur ad ipsum? An verò justus eum in lætitia & exultatione, qui verò nondum justus est, nonnisi in jejunio & fletu & planctu reperiet? Ita planè, sed justus qui jam conspectum meruerit, non qui adhuc vivat ex fide, Nimirùm quod ait Dominus: *Cum ipso sum in tribulatione*, ad eum pertinet qui per fidem ambulat, non autem qui ad faciem jam pervenit. Et quidem utriusque est Caput unum Christus, sed non uno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur Caput hirsutum spinis, inclinatum in Cruce, ut humilientur pariter & compungantur. Quibusdam gloriosum apparet, ut ab ipso glorificentur, & in ipso glorientur facta ei similia, quem vident sicuti est. Interim verò non sicut est, sed sicut pro nobis factum est Caput nostrum nobis repræsentatur, non coronatum gloriâ, sed peccatorum nostrorum circumdatum spinis. Agnosce ô homo [s] quàm gravia sunt vulnera animæ tuæ, pro quibus necesse fuit Dominum Christum vulnerari. Revertere ad Dominum Deum tuum: [t] & placabilis erit super malitiam tuam. Revertere ad Dominnm eâ viâ, quâ venitur ad ipsum: viâ cordis, viâ oris, viâ operis, viâ timoris, viâ doloris, & viâ amoris. Viâ *cordis* contriti, viâ *confitentis* labii, & viâ *operis* recti. Viâ *timoris*, ne potraharis ad supplicium: viâ *doloris*, quia sic offendisti Christum: viâ *amoris*, ut ipsum jam Christum perfectè diligas, qui tam diu ad pænitentiam te patienter expectat. Geme, dole, plange,

s *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 4.* t *Ser. 11. in ultim. Cæna num. 87. & 88.*

ge, plora. Non parcas tibi, ut tibi Dominus parcat. Noli indulgere tibi, ut tibi Dominus indulgere dignetur. Succinge lumbos tuos, induere sacco, pulvescere humo, & dic Christo Domino tuo & Deo tuo: O Jesu bone miserere mei. Esto mihi Jesus, esto mihi Salvator meus. Misereri mei, qui pro me pium Cruorem fudisti: non intres in judicium cum servo tuo, quia nullus justificabitur homo, nisi per teipsum ei peccatorum suorum tribuatur remissio. Non me tua judicaria sententia premat, quem tua multa pietas levat. Qui resuscitasti Lazarum jam fætentem, resuscita & me peccatorem jam confitentem. Qui pepercisti peccatrici Mariæ, parce & peccatrici animæ meæ. Qui lætificasti animam crucifixi Latronis, lætifica & animam mei peccatoris. In unione acerbissimi doloris tui [u] qui causam doloris mei assumpsisti, & emundationem pro peccatis meis suscepisti, Domine Jesu Christe, cum universitate dolentium, verè pænitentium, & te in veritate quærentium, confiteor tibi omnia peccata mea, mala commissa, & bona omissa, vel non purè aut negligenter facta, (sicut tu ea meliùs nosti in numero, pondere, & mensura) & dies perditos vitæ meæ, in quibus te offendi, & laudem tuam minui, & à te Summo bono cecidi, & proximum in casum traxi. Suscipe ergo Domine de mea misera vita residuum annorum meorum: pro his verò quos malè vivendo perdidi, quibus perditè vixi, cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Dies mei declinaverunt, & perierunt sine fructu. Impossibile est ut eos revo-

u *Formula Confess. privatæ seu orat. pænitentis ad Christum nu. 1. relat. tom. 2. par. 2. pag. 555.*

revocem: ſed placeat tibi, ut recogitem illos in amaritudine animæ meæ. Domine, abyſſus profundiſſima miſeriæ meæ, abyſſum invocat altiſſimæ miſericordiæ tuæ. Ne contineas in ira miſerationes tuas, & fontem inexhauſtum miſericordiæ tuæ circa me exſiccari ne permittas propter peccata mea, qui miſereris omnium, & nihil odiſti eorum quæ feciſti, diſſimulans peccata hominum propter pænitentiam. Tuum eſt Domine remittere peccata: miſerere mei, dum tempus eſt gratiæ & miſerationis: & dum tempus eſt emendationis, da mereri gloriam benedictionis: ne in die conſummationis me feriat verbum maledictionis. Fac me quæſo Domine aſſueta mala relinquere (x) & quæ tibi placent peragere: & ſtudium quod hucuſque in peccatis exercui, te adjuvante deinceps in tua voluntate da ut exerceam: ut ubi abundavit delictum, tua gratia reabũdet. Rogo te propter temetipſum, & per amorem piiſſimæ Matris tuę glorioſæ Virginis Mariæ, & per interceſſionem omnium Sanctorum tuorum, atq; Electarum virginum tuarum, ignoſce omnibus peccatis, negligentiis & ignorantiis meis: & ne perdas me cum omnibus iniquitatibus meis, neque in finem iratus reſerves mala mea. Recordare Domine Jeſu, quia tuum non eſt perdere quidquam eorum quæ Pater tuus dedit tibi: quinimò tibi proprium eſt miſereri ſemper & parcere, neminem perdere, ſed ſaluare. Nam Pater tuus miſit te in mundum, non ut judices mundũ, ſed ut vitam habeamus per te, & ut ſis propitiatio noſtra, & advocatus noſter, non contra nos. Quod enim nos debuimus, tu ſolviſti: quod nos

x *Ibid. num. 2.*

nos peccavimus, tu luisti: quod nos neglexinus, tu supplesti. Proficiat ergo nunc Domine, (y) & in extremis meis plenaria imò superflua satisfactio, amarissima mors tua & precium inæstimabile fusi Sanguinis tui, commemoratio satisfactionis tuæ, venerabile mysterium Corporis & Sanguinis tui (quod tibi quotidie offertur in Ecclesia pro salute fidelium servorum tuorum, in qua es tu ipse Sacerdos & Sacrificium, ille qui offert pariter & cui offertur, & hoc ipsum quod offertur) ad promerendam in præsenti gratiam, quā non mereor: & ad obtinendam in futurum requiem & gloriam, quam tua amarissima mors impetravit. Imperfectum meum Domine Jesu oculi tui viderunt, sed tu pie & misericors & præstabilis super malitia, ne quæso imputes mihi ad æternum supplicium, qui omnia ad summum & perfectum bonum optimè & perfectissimè & sapientissimè præordinasti: & ne permittas me deleri de libro vitæ, sed offer mihi portionem quæ me contingit, in subsidium tuæ videlicet preciosæ passionis, pro qua voluisti hominem habere tibi cohæredem in terra viventium. Te igitur Domine (z) moveat & inclinet ad misericordiam humanæ fragilitatis consideratio, qui nosti quæ sit hominis substantia, & quòd non vanè constitueris hominem super terram: & conserva me opus tuæ pietatis, ne in cassum circa ipsum laboraveris, nevè infructuosus sit in me immaculati Cruoris tui effusio. Tu qui es purificationem faciens peccatorum, præsta, ut emundatis per te peccatorum sordibus, illustrataquè mentis acie cognoscam te: tequè agnoscens in directione jugiter

y *Ibidem nu.* 3. z *Ibidem num.* 4.

giter ad te tendam, ut felici tandem exitu ad te merear pervenire, Jesu Christe Deus meus, & Dominus meus. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

§. III.

Adhuc dico, (a) nihil est enim satisdictum, quod semper est dicendum, atque recordatione continua replicandũ. Eras anima mea illi gravissimo creditori (Angelum Satanæ loquor) illi quidem immanissimo exactori tot debitis quot peccatis vinculo chiroghraphi obligata, nec solvendo eras. Dei autem Filius non quæ rapuerat, sed quæ tu rapueras, pro te solvit: & quòd dignatio propensior & gratia uberior erat, non delegavit alium debitorem, sed dedit Animam suam in causam tuæ salutis. Cùmque ille Angelus transfuga & emensor, te in detestabilem peteret ancillatũ, Christus è contra, te cœlo terrę què præpositam fecit. Postquam diversas productiones testium, legum, oraculorum, Prophetarum, signorum, tandem proprium Sanguinem allegavit: obtinuit allegatio illa tuæ sententiam libertatis. Super calculo sententiali scriptæ sunt literæ in membrana Capitis Crucifixi, & confirmatæ à sæculo misericordiæ & veritatis, pacis & justitiæ obviantium sibi. Denique impressum est sigillum, plaga scilicet lateris, quam in precium redemptionis nostræ, & in placationem continuam jugiter exhibet ante oculos Patris. Adhuc extat titulus chattæ inscriptus (b) in tantæ charitatis memoriam: sciasquè quòd si te ingra-

a Lib. 3. de amore Dei cap. 20. nu. 68. b Ibid. nu. 69.

gratam repererit, nec velle uti tanto beneficio, exiget à te districtissimè mortem suam. Vereorquè ne aliquando indignantissimè dicat tibi: *Tolle manum & mitte in latus meum dextrum; mitte digitos tuos in fixuras clavorum*: & vide quanta pro te passus sum. O ingrata & crudelis impietas, nonne putas Deum de collatis tibi beneficiis pænitere, si ea viderit per ingratitudinem periisse? Porrò si recenseas diligenter effusam (c) & indefessam circa te magnificentiam & munificentiam gratiæ Dei, licet ipse sit generalis omnium dispensator, videbis tamen eum circa commoditates tuas quasi totum & singulariter occupatũ. Quocunq; te vertas anima mea, tibi sollicitus & diligens provisor assistit, in tentationibus, in meditationibus, in verbis, in consiliis, in operibus, in adversis, in prosperis; foris, intus, ejus gratia te subsequitur & præcedit. Tibi exhibet in omni tribulatione remedium, sanat infirmam, reducit erroneam, corrigit delinquentem; consolatur afflictam, erigit lapsam; tristem lætificat, nec diu vacillare sustinet deficientem. Illud, anima mea, tanquam amicæ meæ consulo, ut primitias creationis tuæ attendas, jugi scrutinio & sollicita meditatione revolvas, quòd speciosam te fecit, quòd multiplices gratiæ dotes adjecit: quòd cùm postea per te fæda & fætida facta esses, pius & misericors Deus gratuita benignitate sua tuæ auersioni compatiens, sicut te non existentem dilexit ut conderet, ita te conditam sed perditam suâ gratiâ reparavit. Recole (d) recole quòd Deus Dei Vnigenitus pro salute tua inclinavit cælos & descendit: & ut te de luto fæcis erueret, quodam artificio

c *Ibid. cap. 23. nu. 79.* d *Ibid. cap. 24. nu. 85.*

ficio ineffabili, manendo quod erat, usque ad livores & vulnera passionis se à sua Majestate deposuit. Moyses quidem Æthiopissam duxit, sed in ea pellis nigredinem non mutavit. Te Filius Dei Christus Jesus reperiens multiplici peccatorũ turpitudine denigratam, lavit lachrymis suis, & baptismo suo: tandem Cruoris undâ te lavit, & te sibi exhibuit gloriosam. Moriebatur Salvator tuus, anima mea, (e) ut te vivificaret: affixus erat Cruci, ut iniquitates tuas propriis manibus Cruci affigeret. Manus elevabat ad Patrem in sacrificium vespertinum, ut te ad amplexus amicabiles invitaret; vitamquè suam, quæ nulli erat obnoxia morti, pro te obtulit ad mortem, ut dum à principe tenebrarum justus injustè occiditur (quia quod suum non erat, usurpare convictus est) eâ quam habebat in te potestate privaretur. In tam exuberanti beneficio; in tanto cumulo gratiarum, quo te largitio divina quasi obruit & confundit, vide ne ingrata sis. Quid poteris (f) largitori tuo dignè rependere? Dedit te tibi, quando te creavit ut esses; reddidit te tibi, cùm recreavit ut benè esses. Dedit se in viaticum tibi, ne in via deficias, Corpus & Sanguinem suum, se verum Deum & hominem verum. Et tu quid rependes? Si pro eo quod dedit tibi, quando te creavit, vicem nequis rependere; quid denique pro eo rependes, quod se tibi dedit? Certè si te millies posses rependere, quid esses tu in comparatione Dei? Repende tamen quantum potes, repende te totam illi, qui se totum tibi & dedit & reddidit: & his non contentus, se quoque totum tibi dedit. Dilige hunc tantum te diligentem,

e *Ibid. cap. 19. num. 67.* f *Tract. de vit. myst. cap. 30. nu. 120.*

tem, & singularem dilectum ex tota anima tua, & ex toto corde tuo, & ex omnibus viribus tuis: quia & *cor* bonæ voluntatis, & *animam* rationabilem, & *vires* ad implenda quæ bona sunt, ipse dedit tibi. Scis nec ambigere debes (g) quantùm Sponso tuo sis inferior genere, specie, dignitate. Unde igitur tibi tantus & tam ineffabilis honor, quòd te Deus sibi in Sponsam dignatus est eligere, per quem omnia facta sunt? Unde hoc tibi, quòd te recipit sociam gloriæ, consortem regni, participem thalami? Quem cùm tetigeris casta es; cùm cognoveris, docta es: cùm videris, beata es; cùm frui poteris, gloriosa es. Fac igitur ut confidat in te cor viri tui, obliviscere populum tuũ: nec mentem tuam declines ab eo vel etiam ad momentum. Alioquin stat Angelus Domini qui secet te mediam, si alium amatorem receperis: si erga eum tepuerit amor tuus: si te in modico indevotam exhibueris vel ingratam. Recole quanta tibi fecerit Deus: attraxit te, ad domum gloriæ suæ te provecturus, quæ non audebas de scabello pedum ejus, aut de venia cogitare. Quàm affectuosè (h) quam sincerè, quàm suaviter, quàm dulciter Deum diligere tenearis, Dominus per Moysem docet dicens: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis*. Hoc Dei præceptum exactissimam observantiæ necessitatem habet implicitam. Potest enim aliquis se excusare, quòd vigilare aut laborare idoneus non sit: sed excusare se nullus potest, quòd amare non possit. De virginitate datur consilium, non præceptum: *Qui potest* (inquit Dominus) *capere capiat*. Et Apostolus

g *Lib.3. de amor. Dei cap. 24. num. 85.* h *Ibid. cap. 25. num. 86.*

ſtolus: *De virginibus quidem præceptum non habeo, conſilium autem do*. Charitas autem à Deo præcipitur fortiter & obnixè, ſine interminatione pænali cordibus humanis inducitur. Mandavit equidem hoc mandatum Dominus cuſtodiri nimis, & ut ipſum in cordibus noſtris altiùs quàm clavum infigeret, velut crebros ictus ſæpiùs inculcavit. Priùs, ut diligeremus *ex toto corde*: poſtea ſubjungit, quòd *ex tota anima*: deinde adjecit, quòd *ex totis viribus noſtris*. Verè clavus aut ſtimulus eſt hoc præceptum. Nam ſicut Salamon dicit: *Verba ſapientis ſtimuli ſunt, & quaſi clavi in altum defixi*. Non plùs quàm ſtimulus eſt aut clavus *Sermo Dei, vivus, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti*. Dilige ergo ô homo (i) dilectorem tuum: dilige eum non tantùm verbo & lingua, ſed opere & veritate. Dilige eum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex omni mente tua. Dic: Diligam te Domine fortitudo mea, Domine firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Verè liberator, quia liberaſti me pauperem à potente, & inopem cui non erat adiutor, & liberaſti animam meam à perditione. Porrò dic: (k) O Salvator meus, veniat obſecro tēpus quando revelatis oculis inſpiciam, quem nunc à longè inclamo, apprehendam quem deſidero, & amplectar, in abyſſo amoris tui totus abſorbear. Nihil mihi quæſo ſine te dulceſcat, nil pretioſum arrideat mihi. Sed da mihi bone Jeſu in te vivere, & pro amore tuo mori, qui pro me dignatus es amaræ mortis ſubire tormentum. Amen.

CA-

i *Tract. de præcip. myſt. cap. 6. nu. 17.* k *Lib. 3. de amore Dei cap. 34. num. 113.*

CAPVT IX.

De mysterio serpentis à Moyse in deserto exaltati, quo præfigurabatur Christus exaltandus in Crucem.

Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. *Joan. 3.*

1. *Ostenditur, serpentem exaltatum in deserto fuisse typum Christi exaltandi in Crucem: ut sicut Judæi vulnerati morsu serpentum ob suam incredulitatem, intuendo serpentem æneum sanabantur; ita & nos respiciamus Christum Crucifixum, caveamusq; à vitio incredulitatis, ne morsu serpentis infernalis vulneremur lethaliter. 2. Monemur respicere in faciem Crucifixi, ut à suggestionibus diaboli liberemur. Respicere in Crucifixum est credere in ipsum. Fides comparatur vino. Docemur, ut quoties nos sentimus pulsari tentationibus diaboli, vel affici turpibus cogitationibus, toties fugiamus ad Crucifixũ, qui nos adjuvare & liberare dignetur. 3. Monemur respicere Christum in cruce nigrescentem, & in morte pallentem: ut mereamur eum videre in Cælis splendentem, & in solio excelso sedentem. Proponitur nobis modus purgandi oculum cordis, quo videndus est Deus.*

§. I.

SOlet gratior esse umbra foliorum vitis (a) cùm ipsa elevata super quendam struem lignorum huc & illuc distenditur. Unde videamus si vera Vitis nostra (*Jesus*) aliquando elevata fuerit & distenta: & si quę tunc ad nostram protectionem folia emiserit, contemplemur. Quòd elevata fuerit Vitis nostra, ipsa testatur de se dicens: *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum*. Item: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis*. Elevatus ergo fuit Christus, quia exaltatus. Manifestum est autem quòd hæc exaltatio de Cruce dicta sit. Nunc superest (b) ut dulci Jesu adjuvante dicamus, quid sit quòd per odorem florum vitis omnia venenata animalia pręcipuè effugentur. Siquidem hic odor (c) serpentes fugat. Ajunt florescentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec ullatenùs novorum ferre odorem florum. Cujus rei ratio citiùs invenitur (d) si quid serpentes significant, agnoscatur. Quod autem de serpentibus dicitur, de aliis quoque venenosis reptibilibus accipiatur. Quid autem melius per serpentes, quàm diabolicas suggestiones accipiamus? Ad similitudinem enim serpentum reptant occultè per mentes hominum, sed subitò nisi agnoscantur, morsus mortales incautis affigunt: quod præfiguratum accipimus in filiis Israël in deserto à serpentibus miserabiliter interemptis. Hujus interemptionis causam ponit Apo-

a *Tract. de vite myst. cap. 7. num. 40.* b *Ibidem cap. 45. num. 173.*
c *Ser. 62. in Cant. num. 6.* d *Tract. de vite myst. cap. 45. nu. 173.*

Apostolus dicens: *Neque tentemus Deum, sicut quidam eorum tentaverunt, & à serpentibus perierunt.* Quid est autem tentare Deum? Non credere Domino. Incredulitatis namque vitio urgebantur, ideoq; à serpentibus occisi sunt. Quid est autem desertum in quo occisi sunt, nisi hic mundus in quo vagamur, per Baptismum tanquam rubrum transeuntes mare, liberati per nostrum legislatorem Dominum Jesum à servitute Ægyptiaca, quâ ante Baptismi gratiam premebamur. Si autem diligentiùs consideremus (e) cuncta penè vitia ex incrudelitatis vitio inveniemus oriri. Quis enim vanam *mundi gloriam* quæreret, si perfectè crederet aliam esse futuram in cœlis immarcescibilem, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ humilibus conservantur? Putasne huic gloriæ mundanæ tam incertæ quàm transitoriæ animum inclinaret? Nequaquam. Sed quòd tales asserunt se Deo credere, provenit ex quadam consuetudine, quia totum penè mundum tali vident & audiunt fide teneri. Quòd si infidelium numerus excresceret, & nomen Christi non possent sine pæna vel sine timore confiteri, citiùs audires quod corde gerunt: & linguâ propalare eum, quem factis denegare non timent. Simile est de *avaris*, qui cælestes non curant divitias: & de *invidis*, qui charitatis laudem & præmium non attendunt: & de *iracundis*, qui in patientia animas suas non possident: & de *acediosis*, qui pro æterno commodo labores subire refugiunt temporales: & de *luxuriosis*, qui cælestibus voluptatibus mentis oculum non intendunt: & de *gulosis*, qui pa-

e *Ibid. num.* 174.

nem illum delicatissimum Angelorum suis epulis terrenis postponunt: quia si ea quæ futura promittuntur verè crederent, nequaquam terrenis tam ardenter inhiarent. Propter ergo incredulitatem suam dantur non solùm vulnerandi per tentationes, sed etiam occidendi per veneni sui infusionem serpentibus ignitis: idest, dæmonibus illius maximi & tortuosi serpentis primi perversoris ministris, qui illos secum pervertunt, & incendiis æternis addicunt, quos in hac vita incendio suarum pravarum suggestionum corrumpunt. Sed remedium attendamus (f) per quod vitium incredulitatis subiectum est. Dixt Dominus ad Moysem: *Fac serpentem æneum, & pone in ligno erecto: quem qui intuiti fuerint, à serpentum morsibus sanabuntur*. Cujus serpentis mysterium ipse Dominus Jesus curavit exponere dicens: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: ut omnis qui credit in illum, non pereat*. Videsne quorsùm feramur? prorsùs ad exaltatum in Cruce benignum Jesum, qui optimè serpenti æneo & exaltato comparatur. Serpens enim dicitur mortifer, quia per suggestionem serpentis mors intravit in orbem. Missus est coluber tortuosus à diabolo (g) ut venenum per aures mulieris in ipsius mentem transfunderet, & sic refunderet in totius posteritatis originem. Æneus verò dicitur (h) quia charitatis simul & passionis ignibus conflatus, passionis Sanguine rubricatus, ad modum æris in resurrectione induratus est, quia ultra non moritur. Exaltatio autem serpentis, exaltationem cru-

cifixi

f Ibid. num. 175. g Ser. 2. in die Pent. num. 3. h Tract. de vite myst. cap. 45. nu. 175.

cifixi Jeſu figurat. Hic eſt Serpens, quem increduli à malignis ſpiritibus vulnerati ad crudelitatem converſi (ſi volunt ſalvari) reſpicere commonentur. Eſt enim ſerpens iſte de virga Moyſi transformatus. Per virgam, quæ eſt inſigne regium, Deum intellige: per ſerpentem verò, cujus ſuggeſtione primi parentes mortui ſunt, hominem mortalem accipe. Mutata eſt virga in ſerpentem, quando *Verbum caro factum eſt*, aſſumens quod non erat, ideſt, humanitatem: manens quod erat, ideſt, Deus. Sicut ergo factus ſerpens Magorum Ægyptiorum ſerpentes devoravit: ſic Deus factus homo inimicorum ſuggerentium peccata & fraudes evacuavit, maximè tamen cùm eſſet exaltatus in Crucem, cùm Sanguinis ſui flores oſtenderet, & florum ſcilicet virtutum ſuarum odorem per totum mundum effunderet, & corda quibuſcunque vitiis vulnerata ſanaret. Flagellato autem & percuſſo diabolo (i) qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ, levavit Dominus virgam ſuam ſuper mare, & levavit eam in via Ægypti. Mare eſt ſæculum, virga eſt Crux, via Ægypti eſt via illa lata & ſpacioſa quæ ducit ad mortem. Gratias tibi Domine Jeſu, qui exaltaſti virgam tuam ſuper mare, proſternens Cruci tuæ ſuperbiam ſæculi, & ſubiiciens ei principatus & poteſtates. Verè Domine Crux tua premit fluctus ſæculi, ſedat tempeſtates perſecutionum, & tentationum procellas mitigat. Levaſti etiam virgam in via Ægypti, ut obſtructâ viâ illâ latâ quæ ducit ad mortem, illam arctam & anguſtam oſtenderes viam quæ ducit ad vitam. An neſcitis? An non ſentitis? An non experimini? Fer-

i *Ser. de Adven. Dom. num. 3. tom. 6. pag. 601.*

vet in carne æstus concupiscentiæ, aliquando in mente ira desævit, indignationis & amaritudinis verba prorumpunt, & ad instar maris (quod vehementer agitat ventus) omnia interiora hominis conturbantur: sed levante super hoc mare Crucem suam Jesu, sedantur omnia, omnia conquiescunt.

§. II.

Respiciamus igitur in faciem serpentis ænei, (k) in Cruce elevati Christi, si volumus à pravis dæmonum suggestionibus serpentinis liberari. Respicere autem fide in ipsum tendere est, quod utique non infirma, sed forti & perfecta fide completur. Sunt autem qui ore quidē confitentur quoniam Christiani sunt, factis autem negant, quos non puto fide tendere in crucifixum pium Jesum. Ut autem hoc per similitudinem aliquo modo ostendamus, videamus. Similis est enim fides vino quod tantùm colorem habet vini, sed à sapore veri vini & viribus est alienum. Hujusmodi vinum non credo esse Deo acceptum, sed quale in Cantico Canticorum laudatur, ubi ipse Sponsus ad Sponsam ait: *Guttur tuum sicut vinum optimum*. Et illa statim respondet: *Dignum dilecto meo ad potandum, labiisquè & dentibus ejus ad ruminandum*. Et post pauca: *Dabo*, inquit, *tibi vinum conditum, & mustum malorum granatorum meorum*. Ecce quale vinum erit placens dilecto, & quod in amorem nostri illum accendat. Est namque vinum optimum fides perfecta, cordis sententiâ & oris confessione pariter concordante. Et quod

k *Tract. de vite myst. cap. 45. nu. 176.*

quod ſubditur, *Dabo tibi vinum conditum*: fides bonis virtutum operibus condita & exercitata intelligitur. Tali fide tenditur & intenditur in pium Deum, non fide ficta, operibuſquè carente, ſine quibus fides mortua eſt. Demus ergo dilecto noſtro pio Deo vinum optimum fidei perfectæ, & vinum diverſis aromatibus virtutum ſaporoſum: & ſic intueamur in faciem ejus pro nobis in ſimilitudinem ſerpentis ænei in Cruce ſuſpenſi. Et quoties alicujus ſerpentinæ tentationis morſu nos cognoverimus vulneratos, ad Crucem curramus, & ad thronum Crucis quandoque ignominiæ nunc ſummæ gloriæ accedamus: & fide, ſpe, & charitate liberatorem piiſſimum intendentes, per mortem noſtri Serpentis, qui mortem antiqui ſerpentis occidit, à ſerpentum morſibus petamus liberari. Hoc etiam ſciendum eſt (l) quòd cogitatio quantumlibet immunda mentem non polluit, cui ratio non conſentit. Quis enim cogitationes ſuas ita refrænare poteſt, ut non qualibet immunditiâ titilletur? Sed continuò talium cogitationum inſultus ſunt reprimendi, ut unde ſperabat ſe hoſtis vincere, per hoc magis victus abſcedat. Quod fit tunc, quoties pravis & immundis cogitationibus attacti ſtatim ad ſignum Crucis, & ad Paſſionis Dominicæ recordationem confugimus, ſuo telo in bello fortes effecti hoſtem ferimus. Si deinde quandoque ſuggeſtionibus diaboli (m) vel importunis carnis noſtræ clamoribus ad curam carnis in deſideriis peragendam revocemur, anxietates Chriſti, Cruciſquè ſupplicium ponamus præ oculis, & confeſtim ipſa nos edocebit experientia, quid ſenſerit Apoſtolus

 cùm

l *ibid. cap. 19. nu. 76.* m *Ser. de verb. ſap. n. 6 to. 6. pag. 770.*

cùm dixit: *Verbum Crucis his qui salvi fiunt, virtus Dei est*. Et: *Mihi absit gloriari nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi*. Quare? Quia sicut fluit cera à facie ignis, sic pereunt omnes immundæ cogitationes à facie Crucis. Hæc est dulcissima medicina (n) crux ipsa beata scilicet Passio Christi, quæ morbum omnem expellit, vires atque virtutes non habenti acquirit: quæ non solùm sanat ægrotos, sed etiam vivificat mortuos. Mihi meus auditor credat, imò mihi credat Crucis amator, quòd jam non lædetur à morte secunda, si in hac vita usus fuerit tali medicina. Hoc est illud lignum propheticum, quod est inter juncturas ædificiorum: quia ipsa Crux gloriosa terram conglutinat cœlo, hominem consociat Angelo; & peccatorem sic reconciliat Deo, ut ipse Deus manere dignetur in eo, & ipse manere mereatur in Deo suo. Quod si fortè luxuriæ te pompa concusserit (o) recordare dilectum tuum Jesum positum in doloribus, & universum stratum suum versatum in infirmitate ejus, hæc dicens in corde tuo: *Deus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo?* Sicq; invocato nomine Salvatoris Jesu, ingeminando sępè nomen salutis, cessabit tandem Deo succurrente quassatio. Nihil enim proficiet inimicus in eo (p) quem Crux Christi delectat, si carnalem suggesserit delectationem. Qnoties autem te sentis turpibus cogitationi- pulsari (q) & ad illicitam delectationem affici: toties pone ante mentis oculos, quomodo Christus in Cruce crucifixus est pro te. Intuere quomodo à Juda

n *Ser.* 11. *in ult. Cœna num.* 85. o *Formul. bon. vit. nu.* 13. *tom.* 6. *pag.* 1025. p *Ser.* 1. *de S. Andr. nu.* 3. q *Tract. de inter. dom. cap.* 22. *n.* 47. *tom.* 5. *pag.* 427.

da Judæis ttaditur, & quàm viliter pertractatur, blaſphematur, colaphizatur, judicatur & condemnatur, expoliatur & flagellatur: ad ultimum verò contumeliis & opprobriis affectus, inter duos latrones ſuſpenditur, clavis Cruci affixus, inclinato Capite emittit ſpiritum. Ita Redemptor tuus moritur pro te: & tu neſcio cujuſmodi ſordida cogitatione ſordidaris in mente. Sufficere quidem poſſet hæc cogitatio ad excludendas omnes illicitas cogitationes: ſed ecce ad alia tranſeamus. Si tentationum ſentis aculeos (r) exaltatum in ligno Serpentem æneum intuere: & ſuge non tam vulnera, quàm ubera Crucifixi. Ipſe erit tibi in matrem, & tu eris ei in filium: nec pariter Crucifixum lædere aliquatenùs poterunt clavi, quin per manus ejus & pedes ad tuos uſque pervenient. Aſpice itaque in hujus deſerto exilii Serpentem æneum (s) ſuper columnam Crucis exaltatum, ut ſerpentes qui te mordent, moriantur: quia nullus qui credit in eum peribit, ſed habebit vitam æternam. Denique (t) nihil ſic valet ad extirpandas voluptatum radices, quàm recordatio Vulnerum Domini mei, qui ſtetit ante iudicem, qui alapas accepit, qui flagellatus & conſputus eſt: qui coronatus eſt ſpinis, qui colaphis cæſus, qui ſuſpenſus in ligno, cui pendenti inſultatum eſt: qui mortuus eſt in Cruce, qui etiam lanceâ percuſſus eſt. Ubi ille mulctatur morte, (u) cruce turpatur: quis ſuas delicias ſeu gloriam ſuſtinere queat, nedum audeat quærere? Cùm ergo (x) tentationis impetum ſentimus in cogita-

r *Epiſt. 351. num. 1.* s *Ser. de verb. Sap. n. 5. tom. 6. pag. 770.* t *Ser. d. S. Nicol. num. 7. tom. 6. pag. 792.* u *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 14. num. 49.* x *Ser. 2. ſuper. Pſal. 90. n. 1.*

gitatione, statim fugiamus ad Crucifixũ, & humiliter postulemus auxilium. Quòd si fortè præoccupaverit nos (ut aliquando evenit, cùm tardiùs quàm oportet ad eum confugimus) solliciti simus ut suscipiat nos manus Domini. Homines enim aliquando cadere necesse est, dum in hoc seculo detinentur: sed alii colliduntur, alii non, quia Deus supponit manum suam. Hoc refugium qui declinat (y) nihil mirum si effugere non meretur.

§. III.

Respice (z) in faciem Christi tui, ô anima Christiana. Cognosce: (a) hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce (b) splendor & figura substantiæ Dei obnubilatur in forma servi, pro forma servi. Candor vitæ æternæ nigrescit in Carne, pro carne purganda. Speciosus formâ præ filiis hominum, pro filii hominum illuminandis obscuratur in Passione, turpat in Cruce, pallet in morte: ex toto non est ei species neque decor, ut sibi speciosam atque decorã acquirat Sponsam Ecclesiam sine macula & sine ruga. Nigredo est (c) sed forma, & similitudo Domini. Vade ad Sanctũ Esajam, & describet tibi qualem in spiritu illum viderit. *Vidi*, inquit, (d) *Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum, & plena erat omnis terra majestate ejus*. Sublimis quædam visio prophetico nobis sermone describitur. *Vidi*, inquit, *Domi-*

---

y *Ser. 9. super Psal. 90. num. 7.* z *Tract. de vite myst. cap. 7* a *Ser. de Pass. Dom. n. 15.* b *Ser. 28. in Cant. num. 1.* c *Ser. 25. in Cant. num. 8.* d *Ser. 1. de verb. Esa. num. 1.*

Dominum ſedentem. Magnum ſpectaculum, Fratres: & beati oculi qui viderunt. Quis non toto deſiderio concupiſcat tantæ Majeſtatis gloriam contemplari? Sed aliam, Fratres, audio Prophetæ ejuſdem, & ejuſdem Domini longè diſſimilem viſionem. Siquidem Eſajas iſte eſt, qui in alio loco ſic loquitur: *Vidimus eum, & non erat ei ſpecies neque decor, & æſtimavimus eum tanquam leproſum*. Ubi illud primum conſiderandum eſt, quòd *communis* illa viſio, hæc propheticæ prerogativæ *propria* videatur. Non ſine cauſa ſanè ibi, *Vidimus*, ſcriptum eſt, & hîc, *Vidi*: niſi ut illam quidem intelligas eſſe communem viſionem, hanc verò excellenriæ ſingularis. Siquidem abſque ſpecie & decore vidit eum & ſprevit Herodes: viderunt quoque ipſi Judæi, qui & dinumeraverunt omnia oſſa ejus. Eſajas verò (e) in utroque gradu vidit Chriſtum. In primo vidit gloriâ & honore coronatum, quando dixit: *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum*. In ſecundo gradu vidit Crucifixum, quando dixit: *Vidimus eum, & non erat ei ſpecies neque decor*. Et nota quod in primo dixit, *Vidi*; in ſecundo, *Vidimus*: quia illud paucorum eſt, & ſolius Prophetæ; iſtud multorum eſt, & peccatorum. Multifariè ergo Dominus (f) multiſquè modis, non ſolùm locutus eſt in Prophetis, ſed & viſus eſt à Prophetis. Agnovit eum *David* minoratum ab Angelis. *Jeremias* etiam vidit eum cum hominibus converſantem. *Eſajas* modò ſuper ſolium excelſum, modò non ſolùm infrà Angelos aut inter homines, ſed tanquam leproſum ſe vidiſſe teſtatur: ideſt, non in carne tantùm, ſed in ſimilitudine carnis peccati.

Tu

e *Ser. 12. diu. num. 1, tom. 6. pag. 865.* f *Ser. 1. de verb. Eſai. num. 2.*

Tu quoque si desideras videre sublimem, humilem priùs Jesum videre curato. Intuere priùs exaltatum in deserto Serpentem, si videre desideras Regem in solio residentem. Ista te humiliet visio, ut illa exaltet humiliatum. Reprimat & sanet ista tumorem tuum, ut illa reppleat & satiet desiderium tuum. Exinanitum vides? Non sit ociosa visio, quia exaltatum ociosè videre non poteris, similis eris illi, cùm videris eum sicuti est: esto & nunc similis ei, videns eum sicut propter te factus est. Si enim ne in humilitate quidem similitudinem ejus abnuis, certa tibi sublimitatis quoque similitudo debetur. Nunquam ille socium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Quanta autem sollicitudine, Fratres, (g) quanto studio danda est opera, ut mundari possit oculus, quo videndus est Deus? Et ego quidem triplici sorde inquinari me sentio, concupiscentiâ carnis, & concupisentiâ gloriæ temporalis, & præteritorum conscientiâ delictorum. Sunt enim in anima motus quidam utrorumque desideriorum, quos nec ratione, nec viribus extinguere possum, quamdiu sum in hoc sæculo nequã, & in corpore mortis teneor alligatus. Attamen contra sordes istas primò *Orationis* oppono remedium, & propterea sicut oculi Seruorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri: qui solus mundus est, & potest facere mundum de immundo conceptum semine. Sic & contra peccati conscientiam remedium *Confessionis* est institutum, & omnia in Confessione lavantur. Ecce hæc sunt quæ mundant oculum cordis, Oratio & Confessio.

Porrò

g *Ser. 1. de omn. San. num. 13.* h *Ser. 62. in Cant. num. 7.*

Porrò (h) quid tam efficax est ad curanda conscientiæ vulnera, nec non ad purgandum mentis aciem, quàm Christi Vulnerum sedula meditatio? Verùm donec purgata & sanata perfectè fuerit, non video qualiter illi aptari possit quod dicitur: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis*. Quomodò denique faciem suam ostendere audeat, vel levare vocem suam, cui & latere indicitur? *Abscondere*, inquit, *in fossa homo*. (Fossam humum intelligimus illam quæ ait: *Foderunt manus meas & pedes meos*.) Quare? Quia non est pulchra facie, nec digna quæ videatur. Non erit digna videri, quamdiu non erit videri idonea. Cùm antem per inhabitationem fossæ humi in sanando oculo interiori intantùm profecerit, ut revelata facie speculari gloriam Dei & ipsa possit: tunc demùm quæ videbit, fiducialiter jam loquetur, voce & facie placens. Placeat necessè est facies, quæ in Dei claritatem intendere potest. Neque enim id posset nisi clara ipsa quoque esset & pura, utique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem. Alioquin ipsa dissimilitudine resiliret insolito reverberata fulgore. Ergo cùm pura puram intueri poterit Veritatem, tunc faciem ipsius Sponsus videre cupiet, consequenter & vocem ejus audire. Utinam ego (i) talis merear esse columba, quæ in foramine petræ (k) transeunte Domino merear saltem *posteriora ejus prospicere*. Nam faciem stantis, idest, incommutabilis claritatem quis videat, nisi qui introduci jam meruit in Sancta, sed in Sancta Sanctorum? Nec vilis tamen aut contemnenda posteriorum contemplatio.

i *Ser. 7. super Psal. 90. nu. 15.* k *Ser. 61. in Cant. num. 6.*

tio. Habent etiam aliquid & posteriora Domini quod videre delectet. Quis scit si convertatur & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? Erit cùm ostendet faciem suam, & salvi erimus. Sed interim præveniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis utique quas post se relinquere consuevit. Nunc dignationis suæ posteriora demonstret, aliàs in gloria dignitatis faciem suam demonstraturus. Sublimis in Regno, sed suavis in Cruce. In hac me visione præveniat, in illa adimpleat. *Adimplebis me* (ait Propheta) *lætitiâ cum vultu tuo*. Utraque visio salutaris, utraque suavis: sed illa in sublimitate, ista in humilitate Illa in splendore, hæc in pallore est. Denique (l) inquit idem Propheta: *Et posteriora dorsi ejus in pallore auri*. Quomodò non in morte pallescat? Sed melius est pallens aurum, quàm fulgens aurichalcum: & quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Aurũ est Verbum, aurum est Sapientia Christus. Hoc aurũ semetipsum decoloravit abscondens formam Dei, & formã servi prætendens, Sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT X.

De virtute Crucis Christi, quâ expugnatur peccatum triplex, Originale, Personale, & Singulare.

Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: & livore ejus sanati sumus. Esa. 53.

1. *Vir-*

l *Ibidem num. 7. & 8.*

1. *Virtus Crucis expugnat Originale peccatum illud, quod à primo Adam contrahimus, in quo peccavimus omnes, pro quo morimur universi: propter quod patimur multiplices miserias corporis, & cordis. Excitamur ad considerandum mysterium Crucis, & opus redemptionis nostræ in Cruce peractum.* 2. *Virtus Crucis expugnat Personale peccatum illud, quod committunt homines ex propria voluntate. Ostenditur quàm iniqua & crudelis sit in Deum propria voluntas. Probatur, solum Deum posse remittere nobis peccata, donare merita, & præmia redonare. Quæritur unde constat Christum posse & velle dimittere nobis peccata?* 3. *Virtus Crucis expugnat Singulare peccatum illud, quod commissum est in Christum à Judæis & crucifixoribus. Ostenditur, effectum Passionis Dominicæ esse remissionem peccatorum per Sanguinem Christi, quo etiam ipsum Singulare peccatum est deletum.*

§. I.

COgnosce anima mea (a) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, Verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce hic *vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra.* Affixus est Cruci (b) Salvator tuus, o anima mea, ut iniquitates tuas propriis manibus Cruci affigeret. Digna ergo est tam sancta (c) tam immaculata hostia, tam acceptabili

a *Ser. de Paß. Dom. n. 15.* b *Lib. 3. de amor. Dei cap. 19. n. 68.* c *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 5.*

ptabilis. Dignus est Agnus qui occisus est, accipere fortitudinem, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autem dico, peccatum triplex quod invaluit super terram, concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Sed aliud ego triplex æquè peccatum (d) quemadmodùm virtus Crucis expugnat, dicere cogitavi: & id fortè utilius audiatur. Primum quidem *Originale*, secundum *Personale* dixerim, tertium *Singulare*. *Primò autem virtus Crucis expugnat peccatum Originale*. Originale quidem maximum illud delictum vocatur, quod à primo Adam contrahimus, in quo peccavimus omnes, pro quo morimur universi. Maximum planè delictum est, quod sic totum nonmodò genus humanum, sed & quemlibet ipsius generis occupat, ut non sit qui evadat, non sit usque ad unum. A primo homine usque ad novissimum protenditur: & in singulis quoque à planta pedis usque ad verticem diffunditur hoc venenum. Sed & aliter nihilominùs in universam dilatatur ætatem, ab illa scilicet die, quâ sua quemque concipit mater, usque ad eam, quâ communis eum recipit mater. Alioquin unde grave jugum super omnes & totos filios Adam, idquè à die exitûs de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium? In sordibus generamur, in tenebris confovemur, in doloribus parturimur. Ante exitum miseras oneramus matres, in exitu more vipereo laceramus: mirum quòd non ipsi pariter laceramur. Primam vocem plorationis edimus, meritò quidem, utpote vallem plorationis ingressi, ut nobis illud

d *Ibidem num.* 6.

illud Sancti Job ex omni parte possit aptari: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis*. Quàm verum verbum hoc sit, non nos verba docuêre, sed verbera. *Homo* (inquit) *natus de muliere*, nihil abjectius. Et ne fortè ex ipsa sibi voluptate corporeorum sensuum (quam de sensibilibus hauriat) blandiatur, in ipso statim introitu de exitu quoque terribiliter admonetur, cùm dicitur: *brevi vivens tempore*. Ac ne spatiolum illud, quod inter ingressum & egressum relinquitur, sibi liberum putet, *repletur*, ait, *multis miseriis*. Multis & multiplicibus (inquam) miseriis corporis, miseriis cordis, miseriis cùm dormit, miseriis cùm vigilat, miseriis quaquaversùm se vertat. Nimirùm ipse quoque Jesus natus ex Virgine, imò factus ex muliere (sed benedicta in mulieribus) qui loquitur ad Matrem, *Mulier, ecce filius tuus*: etiam brevi vivens tempore super terram, & nihilominùs multis est repletus miseriis: in illa brevitate appetitus est insidiis, interrogatus contumeliis, pulsatus injuriis, vexatus suppliciis, convitiis lacessitus. Tune hanc sufficere dubites obedientiam (e) quæ reatum omnem primæ prævaricationis absolvat? imò verò non sicut delictum, ita & donum. Nam peccatum ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem. Et grave quidem omninò delictum illud Originale, quod non solùm personam infecit, sed & naturam. Etsi in Adam omnes nescientes peccavimus (f) nos tamen peccavimus, & nobis justo Dei judicio imputatur, licet occulto. Verumtamen, ut jam non sit quod cau-

e *Ibidem num. 7.* f *Ser. 1. in Dom. 1. post Oct. Epiph. num. 3.*

causeris ô homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Christi, ut si gratis venundatus es, gratis & redimaris. Si nesciens in Adam periisti, nesciens vivificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum vetitum vetus Adam tetendit manus noxias: nescisti nihilominùs quando in ligno salutifero innoxias manus Christus extendit. Qui etiã peccata nostra (g) affixit Cruci cum suis manibus. Nos igitur qui quærimus Crucifixũ (h) Crucis attendamus mysterium. Ipsa est stetera corporis Christi, quam desiderabat Job cùm dicebat: *Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, & calamitas quam patior, in statera*. Crux facta est statera corporis Christi, quod est Ecclesia. Cùm enim ipse crucifigeretur, appensa sunt cum eo peccata quæ commisimus, calamitas quam incurrimus: ipse erat innocens, impolutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis conversatio ejus: non enim peccatum fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Et quoniam talis ac tantus tam indigna dignatus est inCruce pati, præponderare cæpit calamitas, & crimina levigari. Cùm adhuc tamen in Cruce erectus staret, vacillare videbatur statera, nec plenè cognoscebatur quò cadere debebat: cùm inclinato Capite emisit spiritum ut calamitas præponderando caderet, & quasi arena maris gravior appareret, Gentes quasi momentum stateræ reputatæ sunt. Nam in statera ceciderunt: quia partes adversæ (*dæmones*) damnationis nostræ chirographum amiserunt. Trituratus est Moab sub Domino, expandit manus suas super eum sicut natans

g *Ser.* 38. *in Cant. num.* 1. h *Ser. in fer.* 2. *Pasch. num.* 12. *tom.* 6. *pag.* 722.

tans ad natandum, ne demergeretur in profundum: & ut ipse sublevaret nos in excelsum, expandit alas suas, nos assumpsit & portavit in humeris suis, sicut aquila provocans ad volandum pullos suos. Hinc dormias necesse est (i) inter medios cleros, id est, inter Passionem & Resurrectionem, hinc stipatus fructibus, hinc fulcitus floribus. Fructus ad Passionem, flores ad Resurrectionem pertinent. *Quæ seminaverit homo* (ait Apostolus) *hæc & metet: quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.* Seminavit vetus homo in carne, messuit postmodùm corruptionem. Quam? Passionem Christi. Nisi enim vetus homo transgrederetur, nouus non pateretur. O profundum & inscrutabile redemptionis nostræ consilium! Verè *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Domine Jesu Christe, si inobedientia Adæ cooperata est nobis in bonum, & tantum tamquè mirificum bonum, ut tu fieres corruptibilis: tua obedientia in quod bonum nobis cooperabitur? Profectò, ut homo fiat incorruptibilis. Si seminantes in carne, tuam messuimus corruptionem: seminantes in spiritu, nostram metemus incorruptionem.

§. II.

Secundò virtus Crucis expugnat Personale peccatum. Grave est omninò (k) primi hominis delictum illud Originale, quod non solùm personam infecit, sed & naturam. *Personale* tamen cuique gravius est, cùm jam laxatis habenis exhibemus undique membra

i *Ser. de verb. Sap. num. 7. tom. 6. pag. 771.* k *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 7.*

nostra arma iniquitatis peccato, nonmodò jam alieno sed & proprio crimine compediti. Scitis Fratres (l) quòd in Baptismate abrenunciantes diabolo Pater cælestis adoptet, & in regnum Filii claritatis suæ de potestate transferat tenebrarum. Nimirum ipsa est stola prima, quam verè citò proferre ministros paternus jubet affectus, non oris petitionem, non desiderium cordis expectans, sed & ipsum intellectum præveniens in benedictionibus dulcedinis. *Quotquot enim* (ait Apostolus) *baptizati sumus in Christo Jesu, Christum induimus*. De quo & alius clamat testis & ipse fidelis: *Quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Nec verò inanis est aut infirma potestas, quia nimirùm certi sumus continuò & nos quoniam neque mors, neque vita neque virtutes, neque Angeli, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Jesu. Sed attende quanta enumeravit Apostolus (ejus enim verba sunt) minimè tamen adiiciens, *nec nos ipsi*. Nimirùm hæc est libertas quâ Christus nos liberavit, ut nulla penitùs creatura avellere nos, aut vim aliquam facere possit. Soli nos id facere possumus propria voluntate abstracti, & illecti à propria concupiscentia. Præter hanc utique nihil est quod timeamus. Quid enim odit (m) aut punit Deus præter propriam voluntatem? Cesset voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim gehennalis ignis ille desæviet, nisi in propriam voluntatẽ? Porrò voluntas propria quo furore Dominum majestatis impugnet, audiant & timeant servi propriæ voluntatis. *Primò* nam-

l *Ser.11.diver.num.1.* m *Ser.3.de Resur. Dom.num.3.*

namque ſeipſam & *ſubtrahit* & ſubducit ejus dominatui, cui tanquam Auctori ſervire jure debuerat, dum efficitur ſua. Sed numquid contenta erit hac injuria? Addit *ſecundò* & quod in ſe eſt, omnia quoquæ Dei ſunt, *tollit*, & diripit. Quem enim modum ponit humana cupiditas? Nonne qui per uſuram acquirit pecuniam modicam, ſimiliter mundum lucrari conaret univerſum, ſi non deeſſet poſſibilitas, ſi ſuppeteret voluntati facultas? Dico fiducialiter: Nemini qui ſit in propria voluntate, poſſet univerſus mundus ſufficere. Sed utinam vel rebus iſtis eſſet contenta, ne in ipſum (horribile dictu) deſæviret Rectorem. Nunc autem *tertiò* & ipſum (quantùm in ipſa eſt) Deum *perimit* propria voluntas. Omninò enim vellet Deum peccata ſua aut vendicare non poſſe, aut nolle, aut neſcire. Vult ergo eum non eſſe Deum, quæ (quantum in ipſa eſt) vult eum aut impotentem, aut injuſtum eſſe, aut inſipientem. Crudelis planè & execranda malitia eſt, quæ Dei Potentiam, Juſtitiam, Sapientiam perire deſiderat. Porrò ipſa eſt propria voluntas [n] quæ in poteſtatem tenebrarum denuò rediit, quæ nos iterùm ſubdidit mortis imperio. Veni Domine Jeſu etiam nunc. Jeſu bone eiice iterùm fortiter, quem nos inſipienter admiſimus. Tunc enim verè liberi erimus etiam nunc, ſi nos liberaveris. Irritum fecimus fœdus primum, tibi peccavimus Domine, Satanæ & operibus ejus obligantes denuò noſmetipſos, jugo iniquitatis colla ultronea ſubmittentes, & ſubiicientes nos miſeræ ſervituti. Itaque, Fratres mei, rebaptizari nos convenit, ſecundum

n *Ser. 11. diver. num. 2. & 3.*

fædus inire necessè est, opus est professione secunda: nec jam sufficit abrenunciare diabolo & operibus ejus, mundo pariter abrenunciandum est & propriæ voluntati. Ille enim seduxit, ille tradidit nos. In priori nimirùm Baptismate, quando nihil nobis adhuc voluntas nostra nocuerat, satis fuerat obrenunciare diabolo, cujus profectò invidiâ peccatum pariter & mors per unum ingrediens, in omnes homines pertransivit. Cæterùm postquam mundi fallentis illecebras, & infidelitatem propriæ voluntatis manifestè sumus experti, de cætero jam in secundo ut ita dixerim, conversionis nostræ baptismate (meritò prorsùs, & non ad insipientiam nobis) non resarcire tantummodò fædus primum, sed etiam roborare solliciti, ipsis quoque affectibus pariter abrenunciamus. Conversi autẽ ad Deum [o] necessè est ut compungantur pro præteritis delictis, in quorum remissione dicitur Deus, cujus tantùm est peccata remittere. *Si* credis peccata tua non posse deleri [p] nisi ab eo cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, benefacis: sed adde adhuc, ut & hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde nostro Spiritus Sanctus, dicens: *Dimißa sunt peccata tua*. Sic enim arbitratur Paulus Apostolus, *gratis justificari hominem per fidem*. Ita de meritis quoque si credis non posse haberi nisi per ipsum, non sufficit, donec tibi perhibeat testimonium Spiritus veritatis, quia habes ea per illum. Sic & de vita æterna habeas necessè est testimonium Spiritûs, quòd ad eam divino sis munere præventus. Ipse enim peccata condonat, ipse

o *Ser.* 53. *diver. num.* 1. p *Ser.* 1. *in Annunt. B. M. num.* 3.

ipſe donat merita, & præmia nihilominùs ipſe redonat. Porrò [q] teſtimonia iſta credibilia facta ſunt nimis. Nam de *remiſſione* quidem *peccatorum* validiſſimum teneo argumentum, *Dominicam Paſſionem.* Vox ſiquidem Sanguinis Chriſti invaluit multò plùs quàm vox ſanguinis Abel, clamans in cordibus Electorum, remiſſionem omnium peccatorum. *Traditus eſt enim propter peccata noſtra*: nec dubium quin potentior & efficacior ſit mors illius in bonum, quàm peccata noſtra in malum. Denique peccatum ſimul cum Chriſto [r] Cruci ipſius non dubitatur eſſe affixum. De *bonis* autem *operibus* [s] argumentum nihilominùs efficax mihi eſt *Reſurrectio* ejus, quia reſurrexit propter juſtificationem noſtram. Porrò de *ſpe præmiorum* teſtimonium ejus eſt *Aſcenſio*, quia aſcendit propter glorificationem noſtram. Cæterùm unde ſcimus [t] quòd Chriſtus poſſit peccata dimittere? Hinc proculdubio, quia Deus eſt: & quidquid vult, poteſt. Unde autem ſcimus & quòd Deus ſit? Miracula probant. Facit quoque opera quæ nemo alius facere poſſit, ut taceam oracula Prophetarum, nec non & Paternæ vocis teſtimonium elapſæ cælitùs ad ipſum à magnifica gloria. Quod ſi Deus pro nobis, quis contra nos? Deus qui juſtificat, quis eſt qui condemnet? Si ipſe eſt & non alius cui quotidie confitemur dicentes, *Tibi ſoli peccavi*: quis meliùs, imò quis alius remittere poteſt quod in eum peccatum eſt? Denique ego quod in me delinquitur valeo ſi volo donare, & Deus non queat in ſe commiſſa remittere? Si ergo peccata remittere & poſ-

q *Ibidem num.4.* r *Ser. de S. Malach. nu.4.* s *Ser. 1. in Annunt. B. M. n.4.* t *Tract. de exhort. ad milit. templ. cap. 11. n. 21.*

possit Omnipotens, & solus possit cui soli peccatur: beatus profectò cui non imputabit ipse peccatum. Itaque cognovimus quòd peccata Christus divinitatis suæ potentiâ valeat relaxare. Porrò [u] jam de voluntate quis dubitet? Quis enim nostram & induit carnem, & subiit mortem: putas suam nobis negabit justitiam? Voluntariè incarnatus, voluntariè passus, voluntariè crucifixus est; solam à nobis retinebit justitiam? Quod ergo & Deitate constat illum potuisse, ex Humanitate innotuit & voluisse.

§. III.

Tertiò virtus Crucis expugnat Singulare peccatum. Grave quidem est omninò delictum Originale: [x] Personale tamen cuique est gravius. *Singulare* verò est illud delictum gravissimum, quod commissum est in Dominum majestatis, cùm viri impii Virum justum injustè occiderunt: & sacrilegas manus in ipsum Dei Filium injecerunt crudelissimi homicidæ, imò si fas est dicere, etiam deicidæ. Quid duo præcedentia ad tertium? Ad hoc expalluit & expavit tota machina mundialis, & penè in antiquum chaos sunt omnia revoluta. Ponamus aliquem de regni Principibus terram regiam populasse in vastitate hostili; ponamus alium, cùm esset de convivio & consilio Regis, unicum ejus filium proditoriis manibus suffocasse: numquid non primus respectu secundi innocens videbitur & immunis? Sic est omne peccatum quantùm ad hoc *Singulare* peccatum: & tamen hoc peccatum in se pertulit, qui seipsum fecit

u *Ibidem. num. 22.* x *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 7.*

fecit peccatum, ut de peccato damnaret peccatum. Per hoc enim omne peccatum tam Originale quàm Personale deletum est, & ipsum quoque Singulare peccatum eliminatum est per seipsum. Argumentum mihi est à maximo peccato (y) quòd duo minora sunt explosa. Et ecce argumentum. Peccatum multorum tulit, & pro transgressoribus rogavit, ut non perirent. *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Cæterùm si non licet perscrutari Divinæ Sacramentum voluntatis (z) licet tamen sentire effectum operis, & fructum utilitatis percipere. Et quod licet scire, non licet tacere: quia gloria Regum est celare verbum, & gloria Dei est investigare sermonem. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quoniam cùm adhuc peccatores essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus. Ubi reconciliatio est, ibi remissio peccatorum. Nam si dicente Scriptura, *Peccata nostra separant inter nos & Deum*: manente peccato non est reconciliatio. Inquo ergo remissio peccatorum? *Hic calix* (inquit Dominus) *novi testamenti in meo Sanguine, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum*. Itaque ubi reconciliatio, ibi remissio peccatorum. Et quid ipsa nisi justificatio? Sive igitur reconciliatio, sive remissio peccatorum, sive justificatio sit, sive etiam redemptio vel liberatio de vinculis diaboli, à quo captivi tenebamur ad ipsius voluntatem: intercedente morte Unigeniti obtinemus, justificati gratis in Sanguine ipsius, *in quo* (sicut Apostolus dicit) *habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum, secundùm divitias gratiæ ejus*. Divitiæ utique

y *Ibidem num. 8.* z *Tract. de error. Abailar. cap. 8. n. 20.*

utique salutis & gloriæ [a] sunt Sanguis preciosus quo redempti sumus, & Crux Dominica, in qua cum Apostolo gloriamur: *Mihi*, inquit, *absit gloriari, nisi in cruce Domini mei Jesu Christi. Sed forsan quæret aliquis cum illo Abailardo, cujus errores sunt damnati in Synodo Senonensi*: Cur, inquis [b] per Sanguinem Christi facta est remissio peccatorum, quod potuit facere per sermonem? Ipsum interroga. Mihi scire licet quòd ita. Cur ita? Non licet. Numquid dicit figmentum ei qui se finxit: *Quid me finxisti sic*? Sed hæc stultitia eidem Abailardo videntur, (c) non potest tenere risum. Audite cachinnos: Quomodò (ait ille) justificari nos vel reconciliari Deo per mortem Filii ejus dicit Apostolus, qui tantò ampliùs adversùs hominem irasci debuit, quantò ampliùs homines in crucifigendo Filium suum deliquerunt, quàm in transgrediendo primum ejus præceptum unius pomi gustu? Quasi non potuerit Deo in uno eodemquè facto & displicere iniquitas malignantium, & placere pietas patientis. Et ait idem Abailardus: Quod si tantum fuerat illud Adæ peccatum ut expiari non posset nisi morte Christi, quam expiationem habebit ipsum homicidium, quod in Christum commissum est? Breviter respondemus, ipsum Sanguinem quem fuderunt, & interpellationem ipsius quem occiderunt. Addit etiam idem Abailardus: Numquid mors innocentis Filii intantùm Deo Patri placuit, ut per ipsam reconciliaretur nobis, qui hoc peccando commisimus, propter quod innocens Dominus est occisus: nec nisi hoc maximum

mum

a *Ser. 4. in vig. Nat. Dom. num. 7.* b *Tract. de error. Abailar. cap. 8. num. 20.* c *Ibidem num. 21.*

mum fieret peccatum, illud multò leviùs potuit ignoſcere? Reſpondemus: Non mors, ſed voluntas placuit ſpontè morientis: & illa morte expungentis mortem, operantis ſalutem, reſtituentis innocentiam, triumphantis principatus & poteſtates, ſpoliantis inferos, ditantis ſuperos, pacificantis quæ in cælo ſunt & quæ in terra, omnia reſtaurantis. Et quoniam hęc tã precioſa mors voluntariè ſuſcipienda erat adversùs peccatũ, non tamẽ poterat fieri niſi per peccatum: non delectatus quidem, ſed tamen benè uſus malitiâ ſceleratorum, & mortem de morte, & de peccato damnavit peccatũ. Et quantò illorum major eſt iniquitas, tantò hujus voluntas ſanctior, & eò potentior ad ſalvandũ: quatenùs tanta mediante potentia antiquũ illud quamvis grande peccatum, neceſſariò tamen huic quod in Chriſtum commiſſum eſt, cederet, tanquam minus majori. Nec peccato ſive peccantibus adſcribitur hęc victoria, ſed benè utenti peccato, & peccantes fortiter perferenti, & convertenti in uſum pietatis quidquid in ipſum auſa eſt crudelitas impiorum. Fuit verò Sanguis qui effuſus eſt (d) tam multus ad ignoſcendum, ut ipſum quoque peccatum maximum, quo factum eſt ut effunderetur, deleret; ac per hoc de antiqui illius utpote levioris deletione nullam omninò dubietatem relinqueret. Deinde inquit Abailardus: Cui verò non crudele & iniquum videtur, ut Sanguinem innocentis in precium aliquod quis requiſierit? aut ullo modo ei placuerit innocentem interfici, nedum Deus tam acceptam Filii mortem habuerit, ut per ipſam univerſo reconciliatus ſit mundo? Reſpondemus: Non requiſivit Deus

d *Ibidem num. 22.*

Deus Pater Sanguinem Filii, sed tamen acceptavit oblatum; non Sanguinem sitiens, sed salutem, quia salus erat in Sanguine. O homo redempte, (e) ecce qualis Hostia victimatur pro tua culpa, pro prævaricatione tua. Sed qua necessitate, inquis, ista pertulit? quâ indigentiâ toties Sanguinem suum fudit? Legitur enim quinquies perfusus Sanguinis effusione, quod hîc breviloquio exprimendum judicavi non inutile.

Quinq; vices, & quinq; modi te Christe cruentant:
Circuncisio, sanguineus sudor, flagra, spinæ,
Fixuræ quinq; Lateris, Manuumquè, Pedumquè.

Cur tam mira pro redemptione hominum pertulit, qui solius Majestatis imperio potentissimè redimere potuit? Audi ô homo necessitatem tuam, & non suam. Protoplastus piaculare facinus commisit prævaricando, quod expiari sine Hostiæ oblatione non potuit. Purus homo puram Hostiam offerre non valuit, quem peccati contagio penitùs immundum esse constituit. Nec simplex Deus, nec Angelus immolari debuit, quoniam & hunc natura, & illum gratia impassibilem exhibuit. Irrationabilis creatura non sufficiebat tantæ rei magnitudini. Unde oportuit, ut Deus & Homo fieret hostia: Deus pro potentia liberandi, Homo pro sufficientia immolandi, homo peccator pro indigentia. Oblatus est ergo, quia *apud ipsum propitiatio est, & copiosa apud eum redemptio*. Oblatus est, quia sic decrevit ipsius erga hominem inæstimabilis dilectio. Oblatus est, quia sic homo indiguit. Oblatus est, quia ipse volvit. Patet igitur (f) quia Christi passio potentissima est ad exhauriunda om-

e Tract. de 2. præcip. myst. cap. 7. num. 15. & 16. f Ser. in fer. 4. heb. San. num. 10.

omnium genera peccatorum. Ipſe autem (g) det vobis ea quæ dicuntur, non ſolùm tenere memoriter, ſed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere, Sponſus Eccleſiæ Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

DEO GRATIARUM ACTIO,
ET BEATO BERNARDO,

Servo ejus dulci & fideli.

S. Bonavent. Concluſ. tract. medit de vita Chriſti.

g *Ser. 77. in Cant. num. 8.*

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Quinta.

De geſtis in Cruce, in qua pendens Chriſtus protulit ſeptem verba, & mortuus eſt pro ſalute noſtra.

Chriſtus in diebus carnis ſuæ preces & ſupplicationes ad eum, qui poſſit illum ſaluum facere à morte, offerens cum clamore valido & lacbrymis, exauditus eſt pro ſua reverentia. S. Paul. Hebr. 5.

PROEMIUM.

Ego ſum Vitis vera, dicit Jeſus. Joan. 15.

OLIA vitis (a) penè omnium arborum foliis præſtantiora ſunt. Quid autem in foliis, niſi veræ Vitis noſtræ benigniſſimi Jeſu verba commendantur? Præeminet in foliis vitis: præeminet in verbis Dominns Jeſus. Senſerant hoc Judæorum miniſtri qui erant miſſi ut adduce-

S. *Bernard. Abb. juxta ejus libror. edit. authore Horſto in VI. To. impr. Pariſiis ann.* 1667. a *Tract. de vit. myſt. cap.* 6. *num.* 28.

ducerent Jeſum, reverſi & culpati dixerunt: *Nunquam locutus fuit homo ſic*. Non accuſaverunt defectum trunci vitis, pulchritudinem foliorum videntes: imò per folia aliquid aliud quàm quod videbatur, in Corpore debili latere ſenſerunt. Senſerat etiam Petrus, qui multis à Domino Jeſu recedentibus, & interrogatis ab ipſo duodecim Apoſtolis: *Numquid & vos vultis abire?* Reſpondit: *Domine quò ibimus? Verba vitæ æternæ habes: & nos ad quem ibimus?* Ac ſi diceret: Folia pulcherrima habes, quæ nos ab omni æſtu protegant. Da nobis ergo alium pulchriorem, ideſt meliorem te, & ibimus ad illum abs te. Quem quia dare non potes, qui omnia potes, ad quem ibimus relinquentes te? Senſerat quoque horum foliorum, ideſt, verborum benigni Jeſu virtutem illa mulier, quæ loquente ipſo ad turbas, in foliorum pulchritudine ſingulari læta non cogitabat, nec tacitè quidem, ſed extollens vocem dixit: *Beatus venter qui te portavit: & ubera quæ ſuxiſti*. Verè beata imò beatiſſima terra quæ talem tulerat Vitem, Virgo Maria Mater Jeſu. Verè & tu beata mulier, quæ foliorum pulchritudine conſiderata inter tot calumniantium inſidias, ſola Veritati teſtimonium audacter præbuiſti. Porrò viderunt virorem foliorum veræ Vitis Petrus & Joannes, & Matthæus, qui ad unam vocantis vocem illi retia, iſte telonium reliquerunt. Quis virtutem verborum benigni Jeſu enumerare ſufficiat? Quæ virtus eſt verborum, quæ verbis illius non commendentur? Nulla profectò. Attamen (b) ecce Vitis noſtræ deſuper extenſæ folia ſeptem veſtræ oſten-

b *Ibidem cap. 15. num. 61.*

ostendimus charitati, quæ non satis est tantùm intueri, sed potiùs est accedendum, & sub umbra illorum sedendum, ut possimus cum Sponsa veraciter dicere: *Sub umbra illius quem desideraveram, sedi*. Cujus? Illius Sponsi utique, cujus folia umbram tantò habent latiorem, quantò ipse Sponsus Verbum summi Patris verba habet virtutibus amabiliora, vicinioraquè saluti, magis accommodata pietati, & omnium intellectui promptiora. Quamvis enim in omnibus Prophetis & Apostolis locutus est ille bonus Jesus, nullius tamen verba reperies omninò quæ ita & fortibus & infirmis, idest doctis & indoctis, sapientibus conveniant & insipientibus, ut verba doctissimi Verbi Domini Jesu. Nam sicut ait quidam: *Dulciùs ex ipso fonte bibuntur aquæ*. Sciendum est autem quòd in umbra foliorum istorum, id est in verbis Domini meditandum est die ac nocte: quorum umbrâ tunc profectò protegimur, cùm, quoties à vitiis aut diabolo tentamur, aliquod verbum de Scripturis Evangelicis nobis adducimus, cujus monitis & auctoritate irruentibus in nos vitiis resistamus. Septem sunt verbula (c) quæ quasi septem folia semper virentia Vitis nostra cùm in Crucem elevata fuit, emisit. Cithara tibi o anima Christiana, factus est Sponsus in Cruce habente formam ligni: Corpore autem suo vicem supplente chordarum per ligni planiciem extensarum. Nam nisi ligno affigeretur expansus, neutiquam verborum sonum ederet tanquam citharizans quibus ampliùs delectareris. Observa diligentiùs. Septem chordas habet Cithara: cantat tibi, ludit tibi, te

ad

c *Ibidem cap. 8. num. 41.*

ad audiendum invitat, quæ illam ad loquendum potiùs debueras invitare. Vide ergo folia Vitis tuæ, & indelebiliter ea memoriç cõmendare memento. Hæc autem ſeptem verba diverſis modis ordinantur, quorum ordo non facilè poteſt inveniri, cùm non ab uno Evangeliſta fuerint ordinata. Nos tamen ea ſecundùm quod potuimus inveſtigare, ordinamus. Igitur vana verba & non ſonantia Chriſtum (d) nec religionis tenentia pondus, in omni loco æternâ clauſurâ damnantes; ad dulcia eloquia à Verbo Patris eructata, cithara noſtra ſuas chordas extendat, & plectrum mentis linguâ vocis magiſtrâ tuba inſonet Saluatori, quæ de ore mellifluo Chriſti profluxêre dulcia eloquia vitæ. Sed utinam quod vobis proponitur, nulla vilitatis vel contemptus offuſcaret obductio: ſed arctiùs charitate obnexum carum fieret vobis ſuper lapidem precioſum, & dulciùs ſaperet in veſtri cordis palato ſuper omnia mella; & ſuper quemlibet fauum.

CAPUT I.

De primo verbo Chriſti, quo exorabat Deum Patrem pro ſuis inimicis pendens in Cruce.

Pater, dimitte illis, non enim ſciunt quid faciunt. Luc. 23.

1. *Oſtenditur, Chriſtum pendentem in Cruce fuiſſe opprobrium populo & principibus Judæorum, qui eum ſubſannationibus & falſis pollicitationibus*

d Ser. 14. in ult. Cœna num. 107.

exagitabant ex persuasione diaboli, qui invidendo operi salutis humanæ, optabat descensum Christi de Cruce. 2. Ostenditur, Christum Cruci affixum flagrasse mira charitate & misericordia erga impios Judæos, & crucifixores suos, quando orabat Deum Patrem, ut ignosceret eis ne perirent. 3. Docemur exemplo Christi orare pro inimicis nostris. Ostenditur, Judæos ideo per ignorantiam crucifixisse Jesum, ut sub aliqua justitiæ umbra ignorantibus posset ignosci. Probatur tamen dari peccatum per ignorantiam contra assertores contrariæ opinionis. Excitamur pluribus rationibus ad orandum pro inimicis nostris.

§. I.

Et stabat populus spectans, & deridebant Jesum principes cum eis dicentes: Alios salvos fecit, se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus. Prætereuntes autem blasphemabant eum, moventes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in tribus diebus reædificas illud: salva temetipsum: si Filius Dei es, descende de Cruce. Similiter & summi Sacerdotes illudentes cum Scribis & Senioribus dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Rex Israël est, descendat nunc de Cruce, & credimus ei. Confidit in Deo, liberet eum nunc si vult. Dixit enim: Quia Filius Dei sum. Christus Israël descendat nunc de Cruce, ut videamus, & credamus. Illudebant autem ei & milites accedentes & acetum offerentes ei, & dicentes: Si tu es Rex Judæorum,

... saluum te fac. Luc. 23. Matt. 27. & Mar. 15.

COgnosce anima mea (a) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce (b) spectaculum fit & opprobrium mundo & hominibus: fit tanquam prodigium multis, & commotio capitis in populis. Caput nostrum, gaudium nostrum, honor noster, bonus Jesus. Denique si Christus Judaicis consideretur oculis (c) non erat ei species neque decor. Quid nisi deforme (d) & nigrum oculis spectantium occurrebat, cùm expansis in Cruce manibus medius duorum nequam visum malignantibus daret, fletum fidelibus. Et solus erat risui, qui solus poterat esse terrori, solus honori debuerat. Ille qui lucem inhabitat inaccessibilem (e) in quem desiderant Angeli prospicere: foras (f) extra civitatem eductus est, extra castra passus est, in ligno elevatus est, spectandus hominibus, subsannandus ab omnibus. Agitant ministri dæmonis capita (g) insultantes dolori patientis Jesu: *Si Filius Dei est*, inquiunt, *descendat nunc de Cruce, & credimus ei*. Ac si dicant: Non adiiciet ut resurgat, tanta eum turpitudo ligat & pæna. Quid tu Judæe (h) ante Crucem agitas caput sacrilegum, quid sacrum hominis Christi Caput exagitas opprobriis? *Christus* (inquit Judæus) *Rex Israël descendat*

a *Ser. de Pass. Domin. nu. 5.* b *Tract. de vite myst. cap. 5. nu. 24.* c *Tract. de vite & mor. Cleric. cap. 18. num. 60.* d *Ser. 28. in Cant. num. 4.* e *Tact. de vit. myst. cap. 2. n. 3.* f *Ser. 47. in Cant. n. 5.* g *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. n. 16.* h *Ser. 1. de Resurr. num. 1.*

de Cruce. O venenata lingua, verbum malitiæ, sermo nequam! Non eſt hoc, Caipha, quod paulò ante dicebas: *Expedit ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*. At illud, quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio, non à temetipſo dicebas: *Si Rex Iſraël eſt, deſcendat de Cruce*: hoc planè tuum eſt, magis autem ejus qui mendax eſt ab initio. Quid enim conſequentiæ videtur habere, ut deſcendat, ſi Rex Iſraël eſt; & non magis aſcendat? Siccine tibi Judæe excidit quod audiſti, *quia Dominus regnavit à ligno*, ut Regem abneges, quia manet in ligno? Sed forſitan nec audiſti, quia non Judæis, ſed nationibus hæc annunciatio debebatur. *Dicite* (inquit David) *in nationibus, quia Dominus regnavit à ligno*. Denique (i) inquiunt Judæi: *Si Rex Iſraël eſt, deſcendat de Cruce, & credimus ei*. Hæc planè ſerpentis antiqui aſtutia eſt: hæc adinventio nequitiæ ſpiritualis eſt. Audierat impius Salvatoris vocem dicentis: *Non ſum miſſus niſi ad oves quæ perierunt domûs Iſraël*: & noverat, quantum pro ſalute illius populi zelum gerere videretur. Propterea malitiosè nimis linguas erudiens blaſphemorum, ſuggerebat ut dicerent: *Deſcendat, & credimus ei*: quaſi jam nihil poſſet obſtare quin deſcenderet, qui eorum crudelitatem tantoperè deſideraret. Sed quid machinatur [k] aut cui parat inſidias verſipellis? Nempe ei in quo nihil proficiet inimicus, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Non movetur vana pollicitatione, qui novit omnium corda: ſicut nec exprobratione blaſphemâ mitiſſimus omnium movebatur. Eò quippè tendebat

i Ibidem num. 3. k Ibidem n. 4. & 5.

debat malitiosa diaboli suasio, non ut Judæi crederent, sed ut nostra quoque si qua erat fides in eum omnimodis deperiret. Legentes enim: *Dei perfecta sunt opera*: quandò fateremur Deum, si salutis opus reliquisset imperfectum? Sed audiamus quid ad hæc Christus respondeat per Prophetam: Quæris signa Judæe? *Expecta me in die resurrectionis meæ.* Si vis credere, majora jam tibi opera demonstravi. Multiplicavi signa, sanitates perfeci heri & pridie, hodie magis habeo consummari. An non majus erat quod vidisti è corporibus obsessis spiritus exire malignos, & de grabatis suis exilire paralyticos, quàm è manibus meis vel pedibus clavos resilire quos infixisti? Sed patiendi tempus est, non faciendi signum: & Passionis horam sicut prævenire frustrà conatus es, sic nec poteris impedire. Sed si adhuc generatio prava & adultera signum quærit, non ei dabitur nisi signum Jonæ Prophetæ: non signum descensionis, sed Resurrectionis. O quàm horrenda (l) & insatiabilis est plaga prævaricationis nostræ, pro qua Filium Dei oportebat tot dura opprobria, tot & tam dira vulnera sustinere! Judæi non immemores odii (m) quo aderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum.* Quid ergo fecerunt impii, quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est* (inquiunt) *hæres: venite, occidamus eum.* Proinde Stephanus ad homicidas (n) ad legis adulteros, ad crucifixores Filii Dei Patris meritò loquitur: *Dura*, inquit, *cervice & incircumcisis cordibus & auri-*

 bus

l. *Lib. 3. de an. or. Dei cap 26. n. 88.* m *Ser. 3. de Circumcis. Dom n. 1.* n *Ser. de S. Steph. n. 2. tom. 6. pag. 627.*

de Cruce. O venenata lingua, verbum malitiæ, sermo nequam! Non est hoc, Caipha, quod paulò ante dicebas: *Expedit ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*. At illud, quia mendacium non erat, non loquebaris de proprio, non à temetipso dicebas: *Si Rex Israël est, descendat de Cruce*: hoc planè tuum est, magis autem ejus qui mendax est ab initio. Quid enim consequentiæ videtur habere, ut descendat, si Rex Israël est; & non magis ascendat? Siccine tibi Judæe excidit quod audisti, *quia Dominus regnavit à ligno*, ut Regem abneges, quia manet in ligno? Sed forsitan nec audisti, quia non Judæis, sed nationibus hæc annunciatio debebatur. *Dicite* (inquit David) *in nationibus, quia Dominus regnavit à ligno*. Denique (i) inquiunt Judæi: *Si Rex Israël est, descendat de Cruce, & credimus ei*. Hæc planè serpentis antiqui astutia est: hæc adinventio nequitiæ spiritualis est. Audierat impius Salvatoris vocem dicentis: *Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domûs Israël*: & noverat, quantum pro salute illius populi zelum gerere videretur. Propterea malitiosè nimis linguas erudiens blasphemorum, suggerebat ut dicerent: *Descendat, & credimus ei*: quasi jam nihil posset obstare quin descenderet, qui eorum crudelitatem tantoperè desideraret. Sed quid machinatur [k] aut cui parat insidias versipellis? Nempe ei in quo nihil proficiet inimicus, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Non movetur vana pollicitatione, qui novit omnium corda: sicut nec exprobratione blasphemâ mitissimus omnium movebatur. Eò quippè tendebat

i *Ibidem num*. 3. k *Ibidem n*. 4. & 5.

debat malitiosa diaboli suasio, non ut Judæi crederent, sed ut nostra quoque si qua erat fides in eum omnimodis deperiret. Legentes enim: *Dei perfecta sunt opera*: quandò fateremur Deum, si salutis opus reliquisset imperfectum? Sed audiamus quid ad hæc Christus respondeat per Prophetam: Quæris signa Judæe? *Expecta me in die resurrectionis meæ*. Si vis credere, majora jam tibi opera demonstravi. Multiplicavi signa, sanitates perfeci heri & pridie, hodie magis habeo consummari. An non majus erat quod vidisti è corporibus obsessis spiritus exire malignos, & de grabatis suis exilire paralyticos, quàm è manibus meis vel pedibus clavos resilire quos infixisti? Sed patiendi tempus est, non faciendi signum: & Passionis horam sicut prævenire frustrà conatus es, sic nec poteris impedire. Sed si adhuc generatio prava & adultera signum quęrit, non ei dabitur nisi signum Jonæ Prophetæ: non signum descensionis, sed Resurrectionis. O quàm horrenda (l) & insatiabilis est plaga prævaricationis nostræ, pro qua Filium Dei oportebat tot dura opprobria, tot & tam dira vulnera sustinere! Judæi non immemores odii (m) quo aderant Patrem, exercent illud in Filium. Unde & ipse ait: *Quia oderunt me, & Patrem meum*. Quid ergo fecerunt impii, quibus gravis erat etiam ad videndum? *Hic est* (inquiunt) *hæres: venite, occidamus eum*. Proinde Stephanus ad homicidas (n) ad legis adulteros, ad crucifixores Filii Dei Patris meritò loquitur: *Dura*, inquit, *cervice & incircumcisis cordibus & auribus*

l *Lib. 3. de an. or. Dei cap 26. n. 88.* m *Ser. 3. de Circumcis. Dom n. 1.*
n *Ser. de S. Steph. n. 2. tom. 6. pag. 627.*

bus vos semper Spiritui Sancto restitistis. Denique dicunt Judæi: *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere*. O venenata lingua (o) verbum malitiæ, sermo nequam! Numquid (p) non vipera est lingua ista? Ferocissima planè, nimirùm quæ tam lethaliter tres inficiat flatu uno. Numquid non lancea est ista lingua? Profectò, & acutissima, quæ tres penetrat ictu uno. *Lingua* (inquit Propheta) *eorum gladius acutus*. Gladius equidem anceps, imò triceps est lingua detractoris. Nec verò ejusmodi linguam ipso etiam mucrone, (q) quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est *spinis*, quas illi tam sublimi Capiti furor militaris imposuit: seu etiam *clavis* ferreis, quos Sanctissimis manibus illis & pedibus consummatio Judaicæ iniquitatis infixit. Parum erat sacrilegis illis [r] crucifigere Jesum, nisi adhuc & ipsis illusionibus replevissent Animam ejus.

§. II.

Jesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Luc. 23.

Vide anima mea (s) qualiter Vir iste per omnia conturbatur, & spernitur. Ad locum deductus supplicii, myrrhâ potatur & felle, in Cruce sublevatur, & dicit: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*

o *Ser. 1. de Resur. Dom. n. 1.* p *Ser. 17. divers. n. 4.* q *Ibidem n. 5.* r *Ser. de Pass. Dom. n. 12.* s *Ibidem n. 13.*

ciunt. Qualis est hic, qui in omnibus pressuris suis nec semel aperuit os suum, ut aut querelæ, aut excusationis, aut comminationis, aut maledictionis verbum adversùs maledictos canes illos proferret? Sed novissimè verbum benedictionis super inimicos suos, quale à sæculo non est auditum, effudit. Quid hoc Viro mansuetius, quid benignius anima mea vidisti? Peccatum multorum tulit (t) & pro transgressoribus rogavit ut non perirent: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Volat irrevocabile verbum tuum Domine, nec reverteretur ad te vacuum: sed faciet ad quod misisti. Vide nunc anima mea, opera Domini, quæ posuit prodigia super terram. Flagellis cæsus est, spinis coronatus, clavis confossus, affixus patibulo, opprobriis saturatus, omnium tamen dolorum immemor: *Ignosce*, ait, *illis*. Hinc multæ miseriæ Corporis, hinc multæ misericordiæ Cordis: hinc dolores, hinc miserationes: hinc oleum exultationis, hinc Sanguinis guttæ decurrentis in terram. Misericordiæ Domini multæ, sed & miseriæ Domini multæ. Vincentne miseriæ misericordias? an misericordiæ miserias superabunt? Vincant misericordiæ tuæ antiquæ Domine, vincat Sapientia malitiam. Magna enim illorum iniquitas, sed numquid non maior pietas tua Domine? Multùm per omnem modum. *Numquid redditur pro bono malum* (ait Jeremias Propheta) *quoniam fodeunt faueam animæ tuæ*? Planè foderunt impatientiæ foveam, occasiones indignationis plurimas & quàm maximas ministrantes. Sed quid horum fovea ad abyssum mansuetudinis tuæ?

t Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 8.

tuæ? Retribuentes mala pro bonis foveam foderunt: ſed charitas non irritatur, non præcipitatur, nunquam excidit, non in foveam ruit, & pro retributis malis cumulat bona. Abſit ut muſcæ morituræ exterminent ſuavitatem unguenti, quod de tuo Corpore fluit: quia apud ſinum tuũ eſt miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Prorsùs copioſa [u] quia non gutta, ſed unda Sanguinis largiter per quinque partes tui Corporis emanavit. Muſcæ morituræ (x) miſeriæ ſunt: muſcæ morituræ blaſphemiæ ſunt: muſcæ morituræ inſultationes ſunt, quas tibi reddit generatio prava & exaſperans. Tu autem quid? [y] In ipſa elevatione manuum tuarum, cùm jam Sacrificium matutinum in holocauſtum veſpertinum tranſiret: in ipſa inquam virtute incenſi (quod cælos abſcendebat, terram operiebat, inferos reſpergebat) exaudiendus pro reverentia tua clamas: *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. O quàm multus es ad ignoſcendum! O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine! O quàm longè cogitationes tuæ à cogitationibus noſtris! O quàm firmata eſt etiam ſuper impios miſericordia tua! Mira res. Ille clamat, *Ignoſce*: Judæi clamant, *Crucifige*. Molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum: & iſti ſunt jacula. O charitas patiens, ſed & compatiens! Charitas patiens eſt, ſufficit. Charitas benigna eſt, cumulus eſt. Noli vinci à malo, charitas abundans eſt: ſed vince in bono malum, ſuperabundans eſt. Non enim ſola patientia, ſed & benignitas Dei ad pænitentiam Judæos adducit: quia beni-

u *Ser. 22. in Cant. n. 7.* x *Ser. in fer. 4. hebd. San. num. 8.* y *Ibidem n. 9.*

benigna charitas etiam quos tolerat amat, & amat tam ardenter. Patiens charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquentem. Sed benigna charitas impios trahit, adducit, converti facit ab errore viæ suæ: denique cooperit multitudinem peccatorum. O Judæi, lapides estis, sed lapidem percutitis molliorem, de quo resonat tinnitus pietatis, & abullit oleum charitatis. Quomodò potabis Domine desiderantes te torrente voluptatis tuæ, qui sic perfundis crucifigentes te oleo misericordiæ tuæ? O fons misericordiæ *Jesu* [z] quem ad te diligendum non moveat, quòd inter opprobria exprobrantium, inter mortis angustias tuarum miseriarum oblitus, sed tuatuarum misericordiarum memor, tam piè, tam opportunè ad Patrem pro tuis crucifixoribus interpellas? Nam in extensione & transfixione corporis tui, cum jam figura tua in occasū verteretur; in ipsa hora incensi, cùm jam virtus holocausti cęlos aperiret, terram concuteret, & inferos spoliaret: Tu Sūmus Pontifex introjens cum Sanguine in Sancta Sanctorum exaudiendus pro tua reverentia clamabas: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Doleo super te Domine mi Rex [a] magister & pater, imò & frater, Domine mi Jesu Christe, amabilis valdè super amorem mulierum. Hasta orationum tuarum non est aversa, quia etiam pro transgressoribus orasti ut non perirent: quantò magis pro amatis? Quàm dulcis eris diligentibus te [b] qui odientes & occidentes te, tantâ & tam indebitâ, tam gratuitâ & tam stupendâ benignitate prævenisti! Christus Jesus

z *Lib.* 3. *de amor. Dei cap.* 26. *num.* 90. a *tract. de vite myst. cap.* 5. *num.* 26. b *Lib.* 3. *de amor. Dei cap.* 26. *num.* 90.

ſus mediator fidelis [c] ſicut in perſona una Dei hominiſquè ſubſtantiam copulavit ineffabili Sacramento, ſic & in ipſa reconciliatione eſt uſus conſilio altiſſimo, mediam non deſervit æquitatem; utriſque tribuens quæ oportebat, honorem Deo, homini miſerationem. Hæc enim eſt optima inter offenſum Dominum & reum ſeruum forma compoſitionis, ut nec honorandi Domini zelo ſeruus opprimatur auſteriori ſententia, nec rursùm dum huic immoderatiùs condeſcenditur, ille debito fraudetur honore. In ligno enim Chriſtus ſpinis coronatus [d] cruci affixus diſſimulat illum unicũ dolorem, & obliuiſcitur mortis vicinæ: nouum introducturus exemplum, aperit latitudinem charitatis, & apertiori campo terminos traditæ legis amplificat, jam non ſolùm amicus amicis, ſed velint nolint amicus pariter inicis. *Pater* (inquit) *ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. Non potuit eſſe inefficax Oratio morientis: unde & inimicorum numeroſitas ad numerum amicorum tranſivit. Addo [e] quòd hanc ipſam dilectionem non reddidit, ſed addidit. Nam quis prior dedit, & retribuetur ei? Denique dilexit etiam non exiſtentes. Sed adjecit & reſiſtentes diligere, juxta Pauli teſtimonium dicentis: *Quoniam cùm adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per mortem Filii ejus*. Alioquin ſi non dilexiſſet inimicos, nondum poſſediſſet amicos: ſicut necdum quos ſic diligeret eſſent, ſic non dilexiſſet qui nondum eſſent.

Luca

c *Ser. 2. in Annun. B. M. num. 2.* d *Ser. de S. Steph. num. 6. tom. 6. pag. 629.* e *Ser. 20. in Cant. num. 2.*

§. III.

Luca referente cognovimus [f] quòd cùm crucifixus esset Jesus dixit: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. O verbum summi Patris Verbo conveniens! Facit bonus Doctor quod jusserat. Orat non solùm pro persequentibus & calumniantibus, sed etiam pro occidentibus se. Reconde, ô anima Christiana, in thesauro cordis tui hoc verbum, ut quotiescunque sæviunt inimici, memoriam abundantiæ suavitatis Jesu valeas eructare, hoc verbum semper tanquam clypeum contra inimicorum insultus opponens. Orat Christus pro suis occisoribus, tu non orabis pro detractoribus? Quid fles (g) quid suspiras ô homo, dum sustines verborum injurias? Non audis quanta adversùs Dominum Deum tuum ceciderunt opprobria propter te? Sed & ipsam ejus orationem (h) diligentiùs videamus. *Pater*, inquit Jesus. Quare nomen Patris ponit? Solent pueri aliquid affectuosiùs petere volentes nomen paternum nominare, ut naturalem dilectionem ipsis ad memoriam reducant, per quam faciliùs petitionis suæ consequantur effectum. Sic & Redemptor noster miserator & misericors, patiens & multùm misericors, & suavis in universis, quamvis se à Patre sciret semper audiri; tamen nobis commendans cum quanto affectu sit pro inimicis orandum, nomen posuit charitatis. Tanquam si diceret: Per dilectionem paternam quâ unum sumus, sup-

f. *Tract. de vite myst. cap. 8. num. 42.* g *Ser. de Pass. Dom. num. 6.* h *Tract. de vite myst. cap. 8. num. 43.*

ſupplico tibi, ut exaudias me pro his occiſoribus meis, ignoſcendo illis: agnoſce Filii tui amicitiam, ut inimicis ignoſcas. Et idem quare ſit ignoſcendum, ſubjungit: *Quia neſciunt quid faciunt*. Quid hîc dicemus? Numquid ignorabant ſe crucifigere eum, quem crucifigebant? Nequaquam: ſed quis eſſet ille quem occidebant, ignorabant. *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominnm gloriæ crucifixiſſent*. Neſcierunt utique quid facerent: quia quantùm deliquerunt, neſcierunt. Judæi (i) qui Dominum crucifixerunt, magni quidem peccatores, ſed puſilli æſtimatores, etſi ex uno iram, numquid non tamen ex altero veniam meruerunt? Beati ſiquidem fuiſſent, ſi juxta verbum Domini in ipſo ſcandalizati non eſſent. Nunc verò quid niſi miſeri? Sed tamen & miſerandi. Probat hoc illa pia in Cruce patientis Jeſu, ſed nihililominùs compatientis ſupplicatio: *Pater*, inquit, *ignoſce illis*. Et quaſi quæreretur indulgentiæ ratio in tam horrendo facinore, ſequitur: *Quia neſciunt quid faciunt*. Ac ſi diceret: Eò digni veniâ, quò & puſilli ſcientiâ ſunt. Ideo ignoſco illis, quia non agnoſcor ab illis. *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Chriſtus Dominus (k) in univerſali hominum miſeria preſſiùs & profundiùs ſeſe immerſit, ne ſubtilis etiam ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehenderet Sacramentum. Ideò habitu & omni habitu inventus eſt ut homo: nec in eo quantum ad naturæ debitum, ſignum aliquod ſingularitatis apparuit. Quia enim inventus eſt, ideò crucifixus eſt.

Pau-

i *Tract. de præcep. & diſpenſat. cap. 9. num. 20.* k *Ser. in fer. 4. hebd. ſan. num. 10.*

Paucis autem revelavit seipsum, ut essent qui crederent: reliquis verò absconditus est, *quia si cognovißent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Ad hoc etiam illi Singulari peccato ignorantiam copulavit, ut sub aliqua justitiæ umbra ignorantibus posset ignosci. Cæterùm is forsitan (l) qui asserit non posse peccari per ignorantiam, nunquam pro suis ignorantiis deprecatur, sed potiùs Prophetam David irrideat deprecantem & dicentem: *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.* Forsitan & reprehendet Deum exigentem pro peccato ignorantiæ satisfactionem. Loquitur enim in Levitico ad Moysen dicens: *Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritquè unum ex his quæ lege Domini prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus Sacerdoti, iuxta mensuram æstimationemquè peccati.* Et rursùm ait: *Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit, & dimitteretur ei, quia per errorem deliquit in Domino.* Porrò si ignorantia nunquã peccatum est (m) cur dictum est in Epistola ad Hebræos, quia in secundo tabernaculo semel in anno solus Pontifex intraret non sine sanguine, quẽ offerret pro sui & populi ignorantia? Si peccatum ignorantiæ nullum est; non ergo peccavit Saulus quod persecutus est Ecclesiam Dei, quoniam quidem ignorans hoc fecit manens in incredulitate? Benè itaque faciebat quòd erat blasphemus & persecutor & contumeliosus, quòd erat spirans minarum & cædis in Discipulos Domini, in hoc ipso quippè abundanter æmulator existens paternarũ suarum traditionum? Non ergo debuit dice-

te:

l *Tract. ad. Hug. de quæst. cap. 4. num. 16.* m *Ibid. num. 17.*

te: *Misericordiam consecutus sum*, sed mercedem recipi, quippè quem ignorantia à peccato reddebat immunem, insuper & æmulatio remunerabilem judicabat? Si, inquam ignorantiâ nunquã peccatur, quid ergo causamur adversùs occisores Apostolorum, quoniam quidẽ non solùm malum esse nescierunt interficere illos, sed insuper quoq; id faciendo arbitrati sunt obsequiũ se præstare Deo? Sed & frustra in cruce Salvator pro suis orabat crucifixoribus, quippè nescientibus (ipso teste) quid facerent, & ita nequaquam peccantibus? Neque enim fas est ullatenùs suspicari mentitum fuisse Dominum Jesum apertè perhibentem eos ignorare quid facerent. Et si fortè de Apostolo Paulo dubitet quis quòd carnem suam æmulans, sicut homo mentiri potuerit ubi ait: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*. Numquid non ex his satis apparet, in quantis jaceat ignorantiæ tenebris homo ille, qui ignorat peccari posse interdum per ignorantiam? Imitemur ergo Jesum (n) qui pro inimicis suis mori non dubitavit, & oravit pro crucifixoribus suis: qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Sic autem orandum est tibi ô anima Christiana (o) quæ sponsa Domini nuncupari desideras. Cùm in te sæviunt inimici, cùm obloquuntur, minantur, damna ingerunt, & cùm in faciem cædunt, imò & cùm occidunt: memento folii Vitis tuæ, sonum citharæ tuæ recordare, sequere, idest imitare sponsum tuum Jesum, & dic ex toto corde: O Sponse Jesu *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*: id est, quantum delinquant, igno-

n *Ser. 4. de Advent. Dom. num. 7.* o *Tract. de vite myst. cap. 8. num. 44.*

ignorant. Si enim ſcirent quantam beatitudinem amittant, quantam infęlicitatem peccando incurrant, utique non peccarent. Quid enim eſt quod omnes homines ad peccandum inſtigat, niſi ignorantia boni, quod perditur: mali, quod peccando incurritur? Amittitur optimus Deus, acquiritur pæna gehennalis: quorum commutationem nullus appettit, niſi prorsùs inſanus. Et verè quicunque cæli delicias omittentes ſcienter peccando pænas infernales invadunt, inſani ſunt, neſciunt quid faciunt. Talibus ergo & pro noſtra ſalute & pro illorum ignorantia eſt ignoſcendũ: & pro ipſis orandũ eſt cum grandi fiducia, quia tales preces aures Domini violẽter irrumpunt. Nimirùm exaudit ipſe alios, in quo ſe volvit exaudiri: & exauditus fuit, cùm ad prædicationem Petri uno die tria millia, alio die quatuor millia eorum qui ad necem Domini acclamaverunt, ſunt converſi. Quanta in cæleſtibus jucunditas erit cùm occiſus occiſorem, & quilibet læſus ſe lædentem orationibus ſuis perducit ad Cælum? O quanta fuerit exultatio Stephani ſuper converſione Pauli? qui ſuis orationibus ad fidem converſus, poſtea pro fide Chriſti ſicut ipsũ lapidaverat lapidatus eſt, & multa mala quę ante Sanctis diſcipulis Chriſti ingeſſerat, propter Chriſtum ſuſtinuit. Sequamur igitur & nos pro inimicis orando, ut illis ſimul & nobis æternam mereamur obtinere ſalutem. Videamus autem (p) quàm recto curſu Stephanus & ſi non æquat, ſequitur tamen Redemptorem. Volat ſaxorum imber, & fortiſſimis invidorum manibus loca vulnerum duplicantur: ſed patienter patitur coronatus noſter de corona nominis ad coronam regiminis tran-

p Ser. de S. Steph. num. 7. tom. 6. pag. 629.

transferendus. Nescit affectum carnis, & mortis horam ignorat. Et videamus quod deliberat faciendum: *Positis* (ait Scriptura) *genibus exclamauit voce magna dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* Clamat *voce magna*, quia magna utique charitate. *Positis genibus*, quia vera & humili simplicitate pro se orans stat & erigitur: pro lapidantibus flectit genua. Quis audivit unquam talem? & quis vidit huic similem? Plùs dolet perseqentium peccatum, quam sua vulnera: plùs dolet illorum iniquitatem, quàm suam mortem. *Et cùm hoc dixisset, obdormiuit in Domino.* Felix somnus cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum satietate, satietas cum securitate, securitas cum æternitate. *Obdormiuit*, inquit, *in Domino*, absorptus in claritatis abyssum, & inter Dei sui brachia requiescens. Fortassis etiam suggeret de vobis Domino suo, Judici vestro, ne statuas illis aliquid ad peccatum. Qui est Deus benedictns in sæcula. Amen.

CAPUT II.

De secundo verbo Christi, promittentis paradisum Latroni confitenti & supplicanti.

Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23.

1. *Expenditur allegoria Josephi cum duobus incarcerati, & Christi cum duobus latronibus reputati. Docemur ut exemplo patientiæ Christi, & Latronis confitentis sustineamus omnem tribulationē, si volumus*

lumus obtinere paradisum. Ostenditur, Christum nobis certantibus esse & exemplum & præmium. 2. Laudatur fides Latronis, confitentis innocentiam Christi, & ejus maiestatem regiam. Exponuntur singula verba Christi prolata ad Latronem, uno die pænitentem & beatum. 3. Ostenditur, Latronem ob consortium & compassionem tormentorum Christi meruisse paradisum, in quem simul cum Christo intravit per portam misericordiæ ejus. Agitur de triplici misericordia Dei, parva, mediocri, & magna. Monemur ut non parvipendamus peccata venialia, & non differamus agere pænitentiam in articulum mortis.

§. I.

Unus autem de his qui pendebant latronibus blasphemabat Jesum, dicens: Si tu es Christus, salluum fac temetipsum, & nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicens: Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione es. Et nos quidem justè, nam digna factis recipimus: hic verò nihil mali gessit. Et dicebat ad Jesum: Domine, memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Et dixit illi Jesus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23.

SEcundum Vitis nostræ folium (a) & secunda citharæ nostræ chorda est secundum verbum Domini Jesu Crucifixi, quod ait ad Latronem confitentem & Crucifixi consortium expetentem: *Amen dico*

a *Tract. de uite myst. cap. 9. num. 44.*

dico tibi: *Hodie mecum eris in paradiso*. Tres in carcere quondam fuisse legimus (b) tres in Cruce. Joseph siquidem cum pincerna & pistore Regis Ægypti carcerali custodiæ mancipatus, Christus verus Joseph cum sceleratis duobus utique reputatus est. Et illi quidem in carcere vidêre somnia, & audiêre interpretationem: isti in Cruce verba locuti sunt, & unus accepit promissionem. Priorum siquidem alter propinabat Regi, & audivit: *Restitueris in gradum pristinum*. Alter pascebat porcos, & responsum accepit mortis. Ipsi quippe sunt porci, quos pavit ille prodigus adolescens. Spurci siquidem & elati meritò porcorum & auium nomine designantur. Porrò eorum qui crucifixi sunt cum Salvatore, alteri utique confitenti dictum est: *Hodie mecum eris in paradiso*: alteri quoque blasphemanti non quidem à Domino (neque enim tunc ille judicabat quenquam) sed à socio responsum est: *Neque tu times Deum, quòd in eadem damnatione es?* Quid ergo putamus, quid duobus illis quorum alteri dictum est, *Restitueris post tres dies*: alteri, *Hodie mecum eris in paradiso*: præter ipsam sanè dilationem interim potuit esse molestum? Quid verò illum potuit delectare cui dictum est: *Truncato capite post triduum suspenderis, auium esca futurus?* Sanè in hac dilatione positi sumus omnes, & nemo nisi in carcere, sine cruce interim nemo. Quippè ubi nec innocens invenitur immunis, quandò peccator requiem sperat? Cæterùm si quis volens sustinet dicens, *Nos quidem justè*, mercedem habebit: sin autem invitus & blasphemans & negans Deum fa-

ctis

b [illegible] *de vit. & mor. Cleric cap. 19. num. 63.*

ctis, duplex ei contritio est. Ante omnia igitur quære patientiam quam debes Deo (c) quia ab eo saluandus es. *Omnes enim qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Cælorum.* Nunquam Christus (d) socium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Denique usque adeò non dedignatur passionis consortem & in regnum mittere secum, ut in cruce confitens Latro eadem die cum eo fuerit in paradiso. Hinc est quod ait etiam ad Apostolos: *Vos estis qui permansistis mecum in tribulationibus meis, & ego dispono vobis regnum.* Vide autem (e) ne per impatientiam pereas, sed universa pro eo sustine, qui prior majora pro te sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem.* Porrò (f) vobis charissimi tanquam spiritualibus spiritualia comparantes, in *processione* quidem cælestis patriæ repræsentamus gloriam, in *passione* monstramus viam. Nam si in processione considerasti quò properandum sit; disce in passione quâ sit eundum. Hæc est enim via vitæ, tribulatio præsens, via gloriæ, via civitatis habitaculi, via regni, secundùm quod clamat Latro de cruce: *Memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum.* Euntem in regnum vidit, quò cùm pervenisset, sui memorem esse rogavit. Pervenit ergo & ipse. Sed si vis nosse quàm compendiosâ viâ: eadem die meruit cum Domino esse in paradiso. Tolerabilem proinde reddidit passionis laborem

 glo-

c *Ser. 2. de resur. num. 10.* d *Ser. 1. de verb. Esai. num. 2.* e *Ser. 2. de Resur. num. 10.* f *Ser. 1. in Dom. Palm. num. 2.*

gloria proceſſionis: quoniam amanti nihil difficile eſt. Quia ergo ſi compatimur(g) & conregnabimus: ſit interim meditatio noſtra Chriſtus, & hic Crucifixus. Siquidem & ipſe [h] propter nos tribulationem & dolorem invenit, quando propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit Crucem, confuſione contempta. Clamat Latro de Cruce: (i) *Domine, memento mei, cùm veneris in regnũ tuum*. Ergone per ſupplicium ille vadit in regnum? Quis indicavit tibi quoniam oportebat pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam ſuam? Chriſtus utique (k) de morte meruit Reſurrectionem, de Cruce judicii poteſtatem: ut quoniam in illa injuſtè judicatus eſt, de illa juſtam obtineret judicis cenſuram, ipſo poſt Reſurrectionem dicente: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra*. Ipſam verò ſervi formam, id eſt Carnem in qua paſſus & mortuus eſt, reſuſcitatam evexit ſuper omnes cælos, & ſuper omnes Angelorum choros, uſque ad dexteram Patris. Quæritur (l) quænam fuit cauſa quòd Sponſus cæleſtis ſe *campi florem* maluerit appellare? Profectò ut Sponſam ad tolerantiam animaret, cui noverat imminere(ſiquidem vellet piè vivere in Chriſto) perſecutionem pati. Id ſe ergo libentiùs profitetur, ad quod potiſſimùm vult habere ſequacem: atque hoc eſt quod aliàs dixi, quoniam ſemper & illa appetit quietem, & ille incitat ad laborem, denuncians ei quòd per multas tribulationes oportet intrare in regnum cælorum. Unde cùm nova in terris Eccleſia noviter deſpon-

g *Ser. 1. de verb. Eſa. num. 2.* h *Ser. 16. ſuper Pſal. 90. num. 2.* i *Serm. 2. in Epiph. Dom. num. 3.* k *Ser. 60. diver. num. 2.* l *Ser. 47. in Cant. num. 5.*

desponsata sibi redire ad Patrem disponeret, dicebat, ei: *Venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.* Item: *Si me*, ait, *persecuti sunt, & vos persequentur Ego flos campi* (m) *& lilium convallium*. Sponsa ergo monstrante lectulum, Sponsus vocat ad campum, ad exercitium provocat. Nec putat quidquam persuasibilius fore illi ad ineundum certamen, quàm si seipsum certantis aut exemplum proponat aut præmium. *Ego flos campi*. Sanè utrumvis in hoc sermone intelligi datur, vel quòd sit videlicet pugnantis forma, vel quòd sit gloria triumphantis. Utrumque es mihi Domine Jesu, & speculum patiendi, & præmium patientis. Utrumque fortiter provocat, ac vehementer accendit. Tu doces manus meas ad prælium exemplo virtutis tuæ: tu caput meum post victoriam tuæ coronas præsentiâ Majestatis, sive quia pugnantem te specto, sive quia te expecto non solùm coronantem, sed & coronam. In utroque mirabiliter tibi me allicis: uterque funis violentissimus est ad trahendum. Trahe me post te, libenter te sequor, libentiùs fruor. Si sic bonus es Domine sequentibus te, qualis futurus es consequentibus? *Ego flos campi*. Qui diligit me, veniat in campum, non refugiat mecum & pro me inire certamen, ut possit dicere: *Bonum certamen certavi*.

§. II.

Clamat Latro de cruce: (n) *Domine, memento mei, cùm veneris in regnum tuum*. Quis indicavit

m *Ibidem num. 6.* n *Ser. 2. in Epiph. Dom. num. 3. & 4.*

tibi quoniam oportebat pati Christũ, & sic intrare in gloriam suã? Mira res, & omni admiratione digna! Propterea rogo vos, intuemini & videte quàm oculata sit Fides; quàm lynceos oculos habeat, diligentiùs considerate. Cognoscit Dei Filium lactentem, cognoscit in ligno pendentem, cognoscit morientem. Siquidem Latro in patibulo, Magi in stabulo cognoscunt: ille clavis infixum, isti pannis involutum. Centurio verò vitam agnovit in morte. Videns enim quòd sic clamans expirasset, *Verè*, inquit, *hic homo Filius Dei erat*. Magi agnoverunt Dei Virtutem in teneri corporis infirmitate, Centurio summum Spiritũ in expiratione. Magi Dei Verbum in infantia cognovêre: siquidem quidquid illi sermonibus, isti muneribus confitentur. Latro Regem, Centurio Dei Filium simul & hominem pronunciant. Non cognovit Synagoga (o) quæ nigredinem illi passionis & infirmitatis improperans: *Alios* (ait) *saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: Christus Rex Israël descendat de Cruce, & credimus* ei. Sed cognovit Latro de cruce, licet in cruce, qui & innocentiæ puritatem confessus est: *Hic autem* (inquiens) *quid mali fecit*? Et gloriam regiæ majestati simul est protestatus: *Memento mei*, dicens, *dum veneris in regnum tuum*. O quanta (p) Latronis fiducia! Omnis mali, nullius boni conscius sibi, transgressor legis, vitæ simul & substantiæ raptor alienæ, positus in januis mortis in fine vitæ, desperatus de vita præsenti, spem vitæ futuræ) quam toties demeruerat, nunquamquè meruerat concipere) requi-

o Ser. 28. *in Cant. num.* 10. p *Tract. de vite myst. cap.* 9. *num.* 44.

requirere non formidat. Quis hîc desperet Latrone sperante? Sed operæ precium est diligenter intueri qualis fuerit Latro iste: ne, si causam spei nesciamus, præsumptionis vitium incidamus. Omnes amici & proximi & noti, fratres quoque imò & ipsi Discipuli unanimes & electi de mundo, à Domino Jesu Christo recesserunt in tantarum pressurarum molestia: in tanta confusione,& tantis opprobriis (percusso pastore) velut erraticæ oves sunt dispersi. Et nunc Latro inter tot improperia & miserias, imò & inter tot tormenta crucis & mortis priùs non cognitum confitetur, & ab eo fiducialiter petit auxilium, qui auxilio videbatur indigere. Quemnam Discipulorum tanta audacia inflãmavit? Fugerunt omnes eum, quem hactenùs fuerant confessi dum adhuc viveret, Latro verò quem viventem negaverat,confitetur morientẽ.Quod ait Apostolus: (q) *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*: in illo Latrone declaratum est. Oravit namque in *fide* [r] & *spe*, & *charitate*, dicens: *Domine,memento mei,dum veneris in regnum tuum*. Credit profectò in eum,quem Dominum & Regem appellat. Quis autem petit hoc, quod non sperat? Amat verò eum, cui conjungi desiderat. Quid tali oratori ille bonus Jesus negaret, qui eum incitaverat ut rogaret, præsertim dum in sede sponsali & in die nuptiali sederet? Sedes sponsalis Crux erat,in qua verus Sponsus Jesus Sponsam suã Ecclesiam sibi copulavit, ipsam sibi proprii Sacrati Sanguinis effusione subarrhans. Exaudivit ergo Christus animam

q *Tract.ad Hugon. de quæst.cap.2.num.7.* r *Tract. de vite myst. cap.9.num.45.*

non jam latronis, sed Confessoris sui, sponsam suam, & orantem digna responsione confortavit: *Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso. Amen*, Hebræum est vocabulum, [s] & in se continet quasdam significationes diversas. *Amen* dicitur adverbium optandi, ut hîc cùm dicitur, Hoc bonum tibi contingat: respondetur, *Amen*. Adverbium affirmandi, ut hîc cùm dicitur: *Amen dico tibi*, idest, in veritate dico tibi. Verè dico tibi: [t] *Hodie mecum eris in paradiso*. Cui tibi? Tibi qui me confessus es in cruce tormentorum: *mecum eris in paradiso* deliciarum. *Mecum*, inquit, mira benignitas. Non dicit simpliciter, *Eris* in paradiso, vel cum Angelis eris: sed *mecum eris*. Satiaberis eo, quem desideras: videbis eum in Majestate, quem confiteris positum in infirmitate. Nec differo quod promitto: quia *hodie mecum eris*. Bonus verò & dulcis Jesus citò exaudit, citò dat. Quis de tam pio exauditore, veloci promissore, prompto redditore desperet? Speravimus in te, qui novimus dulce Nomen tuum: quoniam non derelinques quærentes te. Accedimus ergo ad te, ô bone Jesu, mente quâ possumus, sedentem in throno Majestatis; orantes ut illuc à te, & ad te meramur introduci, quò ingressus est tuus Latro te confessus in throno Crucis. Utinam & mihi (u) suam Deus acceleret gratiam, & multiplicet misericordiam: & sit ad restituendam innocentiam efficacior velox clementia quàm diuturna pænitentia. Beatus siquidem est, cui non imputabit Dominus peccatum. Nam quis accusabit adver-

s *Ser. 7. in ult. Cæna num. 47.* t *Tract. de vite myst. cap. 9. num. 45.*
u *Epist. 8, num. 1.*

versûs electum Dei? Si Deus justificat, quis est qui condemnet? Hoc salutis compendium sanctus ille Latro consecutus est, qui uno eodemquè die simul & confessus latrocinia, & introductus est ad gloriam; brevi quodam contentus ponte Crucis ad transigendum de regione dissimilitudinis in terram viventium, & de luto fæcis in paradisum voluptatis. Hinc suam mentem exerceant optimi quique [x] quòd nesciunt utrum amore an odio sint digni. Et verè nesciunt & ignorant, quid superventura pariat dies, imò nec hora: quantò minùs sciunt, qualis eorum finis futurus sit, vel eorum qui modò mali sunt? Si Judam proditorem vidisses, cùm adhuc erat Discipulus & inter summos, eiicientem in nomine benigni Jesu dæmonia: vidissesquè Latronem postea cum Christo crucifixum, qui eatenùs institisset latrociniis & homicidiis, non dubito quin Latroni Discipulum prætulisses: et tamen omnes scimus, quòd uni alter in fine prælatus sit. Felicem Latronem intueor se accusantem (y) Christumq; excusantem, & Dominum promittentem: *Hodie mecum eris in paradiso*. O quàm sublimis ista confessio, per quam de patibulo ad regnum, de terra ad Cælum, de cruce Latro damnatus ac crucifixus ad paradisum ascendit. O quàm longum cursum felix iste Latro complevit (z) qui consummatus in brevi expleuit tempora multa. Istud modicum tempus quàm felix (a) quàm jucundum, quàm gloriosum fuit illi Latroni, qui in illo modico meruit à Domino suo audi-

x *Tract. de vit. myst. cap. 29. num. 115.* y *Ser. 40. diver. num. 2.* z *Ser. 41. diver. num. 10.* a *Ser. 4. in vlt. Cæna num. 30.*

audire : *Hodie mecum eris in paradiso* . O Vox dulcis, ô vox delectabilis, *Hodie mecum eris in paradiso* . O Domine Jesu, quid dulcius, quid delectabilius, quid jucundius, quàm esse tecum in paradiso ? Nihil prorsùs, penitùs nihil. Quid ergo dicam, quid faciam, qui adhuc in hujus peregrinationis ærumna constitutus tam longè exulo à deliciis paradisi Dei mei ? O Jesu bone, esto mihi Jesus. Recole Salvator, quid & propter quid passus es, & miserere mei. Ipsa te cogat pietas, ut mala nostra superes parcendo, & voti compete nos tuo vultu saties. Tu esto meum gaudium, qui es futurus præmium. Sit mea in te gloria in sæculum sæculi. Amen.

§. III.

Amen dico tibi, [b] *hodie mecum eris in paradiso*. O quantam dulcedinem resonat verbum istud ? Quàm subitò ex hoste factus est amicus, ex alieno familiaris, de extraneo proximus, de latrone Confessor. Pincerna Pharaonis in gradum pristinum restitutus [c] statim oblitus est Joseph Sancti, qui in carcere tenebatur. Non enim erant unius Capitis membra, nec aliqua pars fideli cum infideli, aut ulla societas Israelitæ ad Ægyptium, non plùs quàm luci ad tenebras. Interpretatur enim Ægyptus tenebræ, Israel verò videns Deum : atque ideo ubicunque Israel erat, lux erat. Non sic noster Jesus crucifixi secum Latronis potuit oblivisci : Factum est utique quod promissum est: ipsa die quâ compassus est,

b *Tract. de vit. myst. cap. 9. n. 44.* c *Ser. 5. de om. . San. n. 11.*

eſt, & conregnavit. Sciendum autem eſt [d] quòd per portam miſericordiæ ingreſſus eſt Latro ille Evangelicus, qui cũ de profundo iniquitatis & ignorantiæ ſolâ Dei bonitate eductus eſſet, in ipſo mortis articulo ab ore putei gehennæ in delicioſam paradiſi amænitatem eſt reductus. Per hanc portam ingrediuntur forſitan & illi, qui per totam vitam ſnam flagitiis & inquitatibus ſervientes, cùm morti pro ſuis ſceleribus addicuntur, ſi plenam ſatisfactionem de malorum ſuorum perpetratione per veram cordis contritionem offerunt Deo: in cæleſtem Jeruſalem per portam miſericordiæ quandoque intraturi ſunt. Scriptum eſt enim: *Quacunque hora peccator ingemuerit, ſaluus erit*. Et alibi: *Ubi te invenero, ibi te judicabo*. Iterùm: *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Miſerere mei Deus* [e] *ſecundùm magnam miſericordiam tuam*. Sicut ſunt peccata minima: ſunt mediocria, ſunt & magna: ſic eſt miſericordia parva, mediocris, & magna. Magnus ergo peccator magnâ miſericordiâ opus habet: ut ubi abundavit delictum, ſuperabundet & gratia. *Parvam* miſericordiam dico expectationem illam, quâ non ſtatim punit Deus peccantem, ſed expectat ad pænitentiam: parvam autem non in ſe, ſed ad comparationem aliarum. Alioquin magna planè, magna omninò miſericordia eſt expectactio Domini. Nam peccantem Angelum omninò non expectavit, ſed præcipitavit: hominem quoque peccantem non diſtulit, ſed protinùs expulit de paradi-

d *Ser. de 12. partis Jeruſalem n.3. tom. 6. pag. 850.* e *Ser. 13. diver. num. 1.*

radiso. Nunc jam expectat, dissimulat, sustinet decem annis, viginti, & usque ad senectutem & senium. Sed hæc est gratia Crucis Christi & virtus: *Vivo ego* (dicit Dominus) *nolo mortem peccatoris. sed ut magis convertatur & vivat*. Quantùm verò mihi videtur, vox Christi resurgentis est ista. Ac si dicat: Velit nolit Judæus, vivo ego. Nolo mortem peccatoris, qui mori volui pro peccatoribus. Volo ut fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemptio. Hanc ergo misericordiam Domini (f) quâ tardat ferire, paratus ignoscere, *parvam* non quidem in seipsa, sed in aliarum comparatione nominavi: quia hæc si sola quidem fuerit, nullatenùs sufficit ad salutem, imò verò judicium damnationis accumulat, ut dicat: *Hæc fecisti, & tacui*. Apostolum proinde audiamus more suo terribiliter intonantem: *An divitias bonitatis ejus* (haud dubium quia Dei) *& longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam patientia Dei ad pænitentiam te adducit? Tu autem secundùm duritiam tuam & cor impænitens thesaurizas tibi iram in die iræ*. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro prærogatis thesauris misericordiæ quos contemnis, & evacuas in te misericordiam Dei. Sed secundùm quid? *Secundùm duritiam tuam*, ait, *& cor impænitens*. Quis autem scindet duritiam istam, nisi qui Passione sua petras scindit? Quis dabit cor pænitens, nisi à quo est omne datum optimum? Hæc est *secunda misericordia* omninò major priore (g) quæ facit ne prima sit infructuosa, & convertatur in damnationem mortis, dando scilicet pænitentiam, sine qua expectatio non modò

f *Ibid. n. 2.* g *Ibidem num. 3.*

dò non prodeſt, ſed abeſt plurimùm. Et hæc quidem in levibus peccatis poteſt ſufficere, quoniam in his à quibus abſtinere non poſſumus dum geſtamus corpus peccati, ad ſalutem ſufficere poteſt *pænitentia quotidiana.* Veruntamē(h) nemo contemnat aut parvi pendat. Impoſſibile eſt enim cum eis ſalvari, impoſſibile ea dilui, niſi per Chriſtum Jeſum, & à Chriſto. Nemo, inquam, perniciosa ſecuritate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis, quoniam (ut audivit Petrus ab ipſo) niſi laverit ea Chriſtus non habemus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis (ideſt pro peccatis venialibus) neceſsè eſt nimis eſſe ſollicitos: ignoſcet facilè, imò & libenter, ſi tantummodò nos agnoſcamus. In hujuſmodi namque quaſi inevitabilibus & negligentia culpabilis eſt, & timor immoderatus. Hinc eſt quòd in oratione, quam ipſe Dominus conſtituit, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. At in gravioribus quidem (i) & quæ peccata ad mortem ſunt, opus eſt non modò pænitentiâ, verùm etiam *continentiâ*. Difficilis prorsùs res, & ſoli Divinæ virtuti poſſibilis, ſuſceptum ſemel peccati jugum à cervicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, ſervus eſt peccati, nec eſt jam liberari niſi in manu forti. Hæc eſt *magna miſericordia* magnis neceſſaria peccatoribus, de qua dicitur: *Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.* Quid diſſimalant homines (k) in vita ſua agere pænitentiam,

h *Ser. 1. in Cæna Dom. n. 5.* i *Serm. 13. diver. num. 3. & 4.*
k *Ser. 75. diver.*

tiam, & extrema de Confessione præsumunt? Quomodò sub unius horæ articulo revocari posse æstimant omnia animæ membra, cujus concupiscentiæ & desideria per totum mundum sparsa sunt, & ubique terrarum velut quodam visco tenentur? Non dico (ait Dominus) quin & talium salvem aliquos, potens sum enim in momento omnia revocare: sed *non congregabo conventicula eorum de sanguinibus*: idest, qui in sanguine perseverant, donec multiplicatis infirmitatibus deserantur à peccatis antequam deserant ea, non magna talium conventicula congregabo. Si benè memini, in toto Canone Scripturarum unum Latronem inveniens sic salvatum. Noli ergo huic tam periculosæ expectationi credere temetipsum. Et quidem Spiritus non modò ubi vult, sed quando vult, spirat; nec ei difficile est de subito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alii consequuntur: sed unde scis quòd tunc tibi ita subvenire velit, quem tu interim sic repellis? Benignus quidem est Spiritus Sapientiæ, sed non liberabit maledictum à labiis suis. Audi quis ille sit: *Maledictus qui pecca in spe*. Quod ipse avertat à servis suis [l] Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CA-

CAPUT III.

De tertio Verbo, Christi quod in Cruce, locutus est ad Matrem suam pariter & ad Joannem Discipulum suum.

Mulier, ecce filius tuus. Ecce mater tua. Joan. 19.

1. *Ostenditur, Matrem Jesu ubique locorum vidisse ea quæ passus est Jesus tam in Jerusalem, quàm dum sibi bajularet Crucem & dum crucifigeretur, dum penderet in Cruce: & ubique ploravisse compatiendo Filio suo patienti.* 2. *Proponitur nobis ad considerandum, quantus fuerit in Christo affectus charitatis & compassionis erga suam Matrem stantem juxta Crucem ejus, & sustinentem dolorem morte crudeliorem.* 3. *Ostenditur, gladium juxta prophetiam Simeonis tunc pertransisse animam Matris dolorosæ, cùm in ea nimirùm corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus. Gladius item fuit sermo ille:* Mulier, ecce filius tuus. *Et ideo plusquam Martyr non immeritò creditur esse. Commendatur nobis charitas mutua in illis verbis Christi, quæ locutus est ad Matrem suam, & Joannem.*

§. I.

Stabant autem juxta crucem Jesu Mater ejus, & soror matris ejus Maria Cleophe, & Maria Magdalene.

lene. Cùm vidiſſet ergo Jeſus Matrem, & Diſcipulum ſtantem quem diligebat, dicit Matri ſuæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit diſcipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſua. Joan. 19.

PRæparemus nunc viſum [a] pariter & auditum cordis noſtri, ad videndum tertium folium Vitis noſtræ. *Mulier* (inquit) *ecce filius tuus. Ecce mater tua.* Cogitare nunc libet [b] quantus dolor tunc infuit Matri Jeſu, cùm etiam dolebant quæ inſenſibilia erant. Nec lingua poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia viſcera Mariæ. Nunc ſolvis Virgo cum uſura, quod in partu non habuiſti à natura. Dolorem pariendo Filium non ſenſiſti, quem millies replicatum Filio moriente paſſa fuiſti. Putaſne Domina mundi (c) Domina mea, Mater dilecti ejuſdem Chriſti, eſt ne verum quod dico? En obſecro ut dicas ſervulo tuo veritatem hujus rei. Obliviſcere tamen cauſam doloris (rogo) quem tunc paſſam te fuiſſe non dubito. Utinam dolor ille ſic quotidiè inhæreat viſcentibus meis, ſicut inhæſit tunc tuis. Utinam die illa, quâ aſſumpta fuiſti in cælum ut in æternum gauderes cum Filio tuo, mihi indicaſſes lachrymas tuas, ut per illas cognoſcerem quantum tibi amaritudinis fuit, cùm Jeſum dilectum tibi (heu, heu, & parùm dilectum mihi) clavis in ligno confixum, capite inclinato ſuum ſanctiſſimum exhalare videres

1 *Ser. 34. in Cant. n. 4.* a *Tract. de vit. myſt. cap. 10. num. 40.* b *Ser. de lament. B. M. V. num. 8. tom. 6. pag. 1059.* c *Ibidem num. 2.*

res ſpiritum. Sed peto Domina mea, nec te moveant verba mea quæ dico, cùm tamen ſaxa deberent ſcindi ad illa. Quis unquam regnans in cælo lo ſursùm, aut peregrinans in terra deorsùm, audiens vel mente pertractans quomodò factus eſt opprobrium hominum ipſe Dominus Angelorum, poterit lachrymas continere etiam in cælo, ubi eſt impoſſibile flere? Quare ergo miſer non ploro, cùm abjectio plebis factus eſt Filius Dei Patris? Verumtamen tu Domina gaude gaudio magno valdè, ab ipſo nunc glorificata es in cælis, quæ in mente tantis clavis amariſſimis fuiſti confixa ſuæ piiſſimæ mortis. Mihi tamen, obſecro, lachrymas illas infunde, quas ipſa habuiſti in ſua Paſſione: & ut his affluam largiùs, de Paſſione Filii tui Dei mei & Domini mei verba adinvicem conferamus. Enarra mihi ſeriem veritatis, te flagito quæ Mater es & Virgo, & templum totius Trinitatis? Ad quem illa: [d] Illud quod quæris, compungitiuum eſt magni doloris. Sed quia glorificata ſum; ultrà jam flere non poſſum: tu cum lachrymis ſcribe ea, quæ cum magnis doloribus ego perſenſi. Cui inquam: flere peropto, quia & mihi nihil aliud libet, ſed ego miſer cor lapideum habens flere non poſſum. Regina cæli, Mater crucifixi, da quod jubes, & præbe quod cupio: loquere, quia audit ſervus tuus. Dic Domina mea, ſi in Jeruſalem eras tunc quando Filius tuus captus fuit & vinctus, & in Annæ atrium tractus & ductus? Cui illa reſpondit: Fui itaque in Jeruſalem quando hæc audivi, & greſſu qualicunque potui, ſed vix potui, ad Dominum meum veni

d *Ibidem num.* 3.

plorans. Cùmquè ipsum fuissem intuita pugnis percuti, alapis cædi, in faciem conspui, spinis coronari, & opprobrium fieri: commota sunt viscera mea, & defecit spiritus meus, & non erat mihi ferè sensus, neque vox, neque sonus. Cùmquè Christus Deus (præcone clamante, Pilato imperante) sibi bajulans Crucem ad supplicium traheretur, factus est concursus populorum post eum euntium: alii super eum plangentes, alii illudentes: & proiicientes lutum & fimum & immunditias super Caput ejus. Sequebar ego eum prout poteram ejus mæstissima Mater cum mulieribus illis, quæ eum secutæ fuerant à Galilæa ministrantes ei: à quibus velut emortua tenebar & sustentabar, quousque perventum est ad locum passionis ubi crucifixerunt eum ante me. Et ipse me videns fuit in Cruce elevatus, & ligno durissimis clavis affixus. Stabam & ego videns eum: & ipse videns me, plùs dolebat de me quàm de se. Aspiciebam ego misera Mater (e) Deum meum & Filium meum in Cruce pendentem, & morte turpissima morientem. Tantoquè dolore & tristitiâ vexabar in mente, ut non posset explicari sermone. Nec mirum. Manebat namque Sanguis ejus ex quatuor partibus rigantibus undis, ligno manibus pedibusquè confixis. De vultu illius pulchritudo effluxerat omnis, & qui erat præ filiis hominum speciosus formâ, videbatur omnium indecorus. Videbam quòd complebatur illud verbum Propheticum in eo: *Vidimus eum, & non erat ei species, neque decor*. Vultum enim illius iniquorum Judæorum fædaverat livor. Iste erat dolor meus maximus, quia vide-

(e) *Ibidem num. 4.*

videbam me deſeri ab eo quem genueram, nec ſuper erat alius, quia mihi erat unicus. Vox mea ferè perierat omnis, ſed dabam gemitus ſpaciaquè doloris. Volebam loqui, ſed dolor verba rumpebat: quia verbum jam me ante conceptũ, dum ad formationem procederet oris, ad ſe imperfectum revocabat dolor intimus cordis. Vox triſte ſonabat foris, vulnus denuncians mentis. Verba donabat amor, ſed raucè ſonabant, quia lingua magiſtra vocis uſum perdiderat loquendi. Videbam morientem, quem diligebat anima mea, & tota liquefiebam præ doloris anguſtia. Aſpiciebat & ipſe benigniſſimo vultu me matrem plorantem, verbis paucis voluit me conſolari, ſed ego nullo modo conſolari potui. Flebam dicendo, & dicebam flendo: *Fili mi, Fili mi: Væ mihi, væ mihi. Quis dabit mihi ut ego moriar pro te Fili mi?* O miſera quid faciam? Moritur Filius meus. Cur ſecum non moritur hæc mæſtiſſima mater ejus? *Mi Fili, Fili mi. Amor unice, fili dulciſſime noli me derelinquere poſt te: trahe me ad teipſum, ut & ego moriar tecum.* Malè ſolus moreris. Moriatur tecum iſta tua genitrix. O mors miſera noli mihi parcere, tu mihi ſola præcunctis places, exaggera vires, trucida matrem, matrem cum filio perime ſimul. Fili dulcor unice, ſingulare gaudium, vita animæ meæ, & omne ſolatium, fac ut ego ipſa nunc tecum moriar, quæ te ad mortem genui: ſine matre noli mori. O fili, recognoſce miſeram. & exaudi precem meam. Decet enim filium exaudire matrem deſolatam. Exaudi me obſecro, in tuo me ſuſcipe patibulo, ut qui una carne vivunt, & uno amore ſe diligunt, una morte pe-

& si non vis ut moriar tecum, mihi saltem relinque aliquod benignum consilium.

§. II.

Tunc jam Dominus Jesus anxius in cruce (g) annuens oculis & vultu de Joanne ait: *Mulier, ecce filius tuus*. (Erat enim Joannes, præsens, vultu tristis, & corde mæstissimus, lachrymis semper plorans.) Ac si diceret: O Mater dulcissima, mollis ad flendum & dolendum, tu scis quia ad hoc veni, & ad hoc de te carnem assumpsi, ut per crucis patibulum salvarem genus humanum. Quomodò ergo implebuntur Scripturæ? Sic enim oportet me pati pro salute generis humani. Die namque tertia resurgam, tibi & discipulis meis patenter apparens: desine flere, & dolorem depone, quia ad Patrem vado, & ad gloriam paternæ majestatis percipiendam ascendo. Congratulare mihi, quia nunc inveni ovem errantem, quam tam longo tempore perdideram. Moritur unus, ut totus inde reviviscat mundus. Unius ob meritum cuncti periêre homines, & nunc salvantur unius ob meritum. Quod placet Deo Parri, quomodò displicet tibi? Mater dulcissima, calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Noli flere mulier, noli flere Mater speciosissima: non te desero, non te derelinquo Tecum sum, & tecum ero omni tempore sæculi. Secundùm carnem subjaceo imperio mortis: Secundùm Divinitatem sum & ero semper immortalis & impassibilis. Benè scis unde processi, & unde veni:

g Ibidem num. 6.

pi : Quare ergo tristaris, si illuc ascendo unde descendi? Tempus est ut revertar ad eum qui me misit. Et quò ego vado, tu non potes venire modò, venies autem postea. Interim Joannes qui est nepos tuus, reputabitur tibi filius, curam habebit tui, & erit solatium fidelissimum tibi. Inde Dominus intuitus Joannem, ait: *Ecce mater tua*. Ei servies, curam illius habebis: eam tibi commendo, suscipe matrem tuam, imo magis suscipe matrem meam. *Mulier*, inquit (h) *ecce filius tuus. Ecce mater tua*. Verbum bonum & suave, verbum mirabile, magnum continens piæ charitatis affectum. Certè nos legimus Dominum Jesum maximè cùm ad ætatem provectam accessetat, charissimè Matri tuæ familiariùs adhæsisse, & cum ipsa frequentiùs convivatum esse, & præ cæteris mitiùs allocutum. Sed quantus in ipso fuerat circa Matrem charitatis affectus jam corporaliter recessuro, brevibus intimavit verbis. Et ut crucis suæ taceam passionem, quanta circa beatam Matrem compassione mutua credis affectum fuisse, cujus cor mitissimum tam valido doloris sui gladio transverberatum perfectè sciebat: adhuxit vulnerum passionem materna compassio, quam contritissimo corde, manibus complosis, oculis lachrymarum torrente fluentibus, vultu contracto, voce querula, & totis viribus cordis destitutam, viriliter cùm vidit sibi astare pendenti. Quoties ipsam ad illa immitia vulnera verecundos putas oculos elevasse: si tamen eos aliquando inde deflexit, vel si præ nimio fluxu lachrymarum potuit intueri. Quoties ipsam propter verecundiam virginalem

h *Tract. de vit. myst. cap.* 10. *num.* 46.

lem pariter & immensitatem doloris stantem (ut æstimo) capite coopeito ingemuisse putas lugendo filium, & dicendo: *Fili mi Jesu, Jesu Fili mi. Quis mihi det ut tecum & propter te moriar, Fili mi dulcis Jesu?* Quoties ipsam præ immensitate doloris credis potuisse deficere? imò ipsam summè miror etiam mortuam non fuisse. Moriebatur vivens, vivendo ferens dolorem morte crudeliorem. Sed ne moriendo deficeret, à Filio pro ipsa mortalitate confortata est. Confortata est intrinsecùs, exteriùs verò & verbis & factis piè consolata. Quomodò *Stabat juxta Crucem Jesu Mater ejus?* Verè juxta Crucem stabat, quia crucem Filii præ cæteris Mater majore cum dolore ferebat. Stabant & aliæ mulieres, sed proxima stabat mater dolorosa. Ipsa inquã juxta crucem Christi stabat emortua mater (i) quæ ipsum ex Spiritu Sancto concepit, Vox illi non erat, quia dolore attrita stans pallebat. Quasi mortua vivens vivebat moriens moriebatur vivens, nec mori poterat quæ vivens mortua erat. In illius anima dolor sæuè sæviebat. Optabat mori magis quam vivere post mortem Christi, quæ malè vivens mortua erat. Ibi stabat dolens, sævo dolore confecta. O verum eloquium justi Simeonis, quem promisit gladium sentiebat doloris. Stabat juxta crucem Maria, intuens vultu benigno Christum pendentem in patibulo: pedumque summitatibus innitens manus levabat in altum, amplectens rubricatam Crucem, ac in oscula ejus ruens ea parte, quâ unda preciosissimi Sanguinis defluebat. Sursùm manus nisu quo poterat extendebat, unicum suum Filium amplecti

i Ser. de lament. B. V. M. num. 8.

desiderans, nec valebat. Superat enim amor multa, quæ nunquam vel rarò fieri possunt: impatiens siquidem amor credit, quòd sibi debeant cedere universa. Volebat amplecti Christum in alto pendentem, sed manus frustra protensæ in se complosæ complexæ redibant. Levabatur à terra sursùm, ut dilectum suum Jesum contingeret: ipsumquè tangere nequiens, durissimè recollidebatur ad terram. Ibi doloris immensitate oppressa prostrata jacebat: Sed maxima vis amoris quâ incensa mens ejus ardebat, eam erigere compellebat. Et amoris impetu surgens, reextensis manibus suum attrectare Filium affectabat: & rursùm magno cruciata dolore, terram repetere cogebatur. O quàm malè tunc illi erat! Gravius illi erat vitâ vivere tali, quàm diro gladio sævè necari ab impiis. Tanquam mortis pallor ejus vultum perfuderat, genis & ore tantùm cruore Christi rubentibus: cadentes guttas Sanguinis ore Sacro tangebat, terram deosculans sæpissimè quam cruoris unda rigabat. O grave martyrium! O frequens suspirium! O languens pectus virgineum! Anima ejus tota liquefacta est, facies pallet rosea, sed precioso Filii Sanguine rubet respersa. vulnera Christi morientis [k] erant vulnera matris dolentis. Dolores sævi, fuerunt tortores in anima matris. Mater erat laniata morte charipignoris. Mente mater erat percussa cuspide teli, quo membra Christi foderunt servi iniqui. Ipsa enim erat quam dolor tenebat. In mente ejus creverant immensi dolores, nec poterant extra refundi. Intùs atrociùs sævientes dolores Nati, matris animam gladiabant.

In

K *Ibidem n. 7.*

In carne Christus solvebat debitum mortis quod gravius erat, quàm mori in anima Matris.

§. III.

Cùm ergo vidisset Jesus matrem (l) *& discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua.* Ac si diceret: Tu me filio corporaliter privaris, unde tibi amicum præ cunctis dilectum in filium do, cujus præsentiâ interim dum absum consoleris. Tu verò me patre spoliaris, unde hanc Matrem mihi charissimam tibi in matrem do. Dum hæc pauca diceret (m) illi duo dilecti lachrymas fundere non cessabant. Tacebant ambo illi Martyres, & præ nimio dolore loqui non poterant. Isti duo Virgines audiebant Christum voce rauca & semiviva loquentem, ipsum videbant paulatim morientem: nec ei poterant respondere verbum, quia illum videbant quasi jam mortuum. Erant enim illi duo quasi jam mortui, unde spiritus illorum voces exhalare nequibant. Defecerunt spiritus illorum, & virtutem loquendi amiserant. Audiebant & tacebant, quia præ angustia loqui non poterant. Solus illis dolor luctusquè remansit amicus. Amabant flere, & flebant amarè. Amarè flebant, quia amarè dolebant. Nam gladius mortis Christi animas utrorumque transibat. Transibat sæuus, sæuus perimebat utrumque. Quò magis amabat, eò sævior fiebat in Matre. Proinde (n) speciali quodam splendore in Ma-

l *Tract. de vit. myst. cap. 10. n. 47.* m *Ser. de lament. B. M. V. num. 7.* n *Ser. 1. de Vig. Deip. num. 7. & 14.*

Maria Virgine corulcat *martyrium cordis*. Martyrium sanè Virginis Mariæ tam in *Simeonis* prophetia, quam in ipsa Dominicæ Passionis historia commendatur. *Positus est hic* (ait Sanctus Senex de paruulo Jesu) *in signum cui contradicetur: & tuam ipsius animam* (ad Mariam autem dicebat) *pertransibit gladius*. Vere tuam, o beata Mater, animam gladius pertransivit. Alioquin non nisi eam pertransiens, carnem Filii tui penetraret. Et quidem posteaquàm emisit spiritum tuus ille Jesus (omnium quidem) sed specialiter tuus ipsius planè non attigit Animam crudelis lancea, quæ ipsius (nec mortuo parcens, cui nocere non posset) aperuit latus: sed tuam utique animam pertransivit. Ipsius nimirùm Anima jam ibi non erat, sed tua planè inde nequibat avelli. Tuam ergo pertransivit animam vis doloris, ut plusquam Martyrem non immeritò prædicemus, in qua nimirùm corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus. An non tibi (o) plusquàm gladius fuit sermò ille revera pertransiens animam, & pertingens usque ad divisionem animæ & spiritûs: *Mulier, ecce filius tuus?* O commutationem! Joannes tibi pro Jesu traditur, seruus pro Domino, Discipulis pro Magistro, filius Zebedæi pro Filio Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodò non tuam affectuosissimam animam pertransiret hæc auditio, quando & nostra licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio scindit? Non miremini fratres, quò de Maria Martyr in anima fuisse dicatur. Miretur, qui non meminerit se audisse Paulum inter maxima Gentium crimina memorantem, quòd

o *Ibidem num. 15.*

quòd *sine affectione* fuissent. Longe id fuit à Mariæ visceribus, longè sit à servulis ejus. Alioquin væ nobis à duritia cordis nostri (p) væ à peccato Gentium, quas Apostolus memorat *sine affectione*. Sed fortè quis dicat: (q) Numquid non præscierat moriturum suum filium Virgo mater? Et indubitanter. Nũquid non sperabat continuò resurrecturum? Et fidenter. Super hæc doluit Crucifixum? Et vehementer. Alioquin quisnam tu frater, aut unde tibi hæc sapientia, ut mireris plùs Mariam compatientem, quàm Mariæ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit, ista commori corde non potuit? Fecit illud charitas, quâ majorem nemo habuit: fecit & hoc charitas, cui post illam similis altera non fuit. Utinam Domina mea (r) Mater dilecta ejusdem Christi, dolor ille sic quotidie inhæreat visceri meis, sicut inhæsit tunc tuis. O Domine Jesu (s) in illo modico tempore Domina mea, Mater tua, imò Martyr tua, Martyr non ferro carnificis sed acerbo dolore cordis, quàm amarè flebat, quàm amarè dolebat? Nec mirum, cum te videret Unicum suum Filium, totum desiderium suum in Cruce extensum, morti vicinum, imò inclinato Capite tradere spiritum. Istud modicum Domine Jesu amarum tibi & amarum dulcissimæ Matri tuæ, utinam amarum sic esset mihi, ut in isto modico fuissem juxta Crucem Domini mei, ut quem adhuc videre non possum cum Patre manentem, saltem in Cruce positum morientem videre meruissem. Sed mo-

p *Ser. 5. de omn. San. num. 6.* q *Ser. 1. de Virg. Deip. num. 15.*
r *Ser. de lament. B. V. M. num. 2.* s *Ser. 4. in ult. Cœna n. 30.*

movet me(t) quòd cũ dixisset, *Jesus Mulier ecce filius tuus*: subjunxit, *Ecce mater tua*: cùm utique etiamsi hoc non subjunxisset, necessarium fuisset eam esse matrem illius qui in filium sibi datus erat. Sed hoc mutuæ charitatis affectum mihi commendare videtur. Sunt enim nonnulli qui ab omnibus amari volunt, sed nullos affectu mutuo complectuntur. Nolunt ut eorum labores & dolores allevientur: & cùm ferantur à pluribus, ipsi nullius onera volunt portare. Non hoc enim Christus docuit, aut fecit. Portavit enim onera tua invitãs te, o homo ut & tu onera portes illius: idest, ut tu passiones illius imiteris. Christus enim passus est relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus. Hoc & docuit cùm Matrem discipulo, & Matri discipulum mutuò commendavit: nimirùm nolens ut charitas spiritualis ex una parte frigida remaneret, sed ut simul dormientes, idest in vera & pura charitate simul quiescentes mutuò calefiant: idest, alter ab altero ad charitatis exercitia mutuò accendantur. Hoc enim est efficax signum veræ & puræ charitatis, quòd hi qui spirituali dilectione connectuntur per puram charitatem, ad exercitia spiritualia alterutrum accendunt, ut devotiùs orare, sæpiùs genu flectere, frequentiùs disciplinam corporalem sumere libeat: præcipuè cùm nec invideat, imò congaudeat amans quisque, si tertius vel quartus vel plures ad charitatem illius quem ament, se adjungant: dummodò tales sint quorum familiaritas non sit suspecta, sed in his omnibus & in his similibus charitatis fervore perseverantiã conservant. Non enim bonum videtur habuisse

son-

t *Tract. de* ✠ *it. myst. cap.* 10. *num.* 48.

fontem rivus charitatis aliquando decrescens. Amemus ergo & nos invicem, & amoris efficaciam operibus approbemus: quia talis charitas ex Deo est, quæ finis est præcepti, & legem implet. O felix & beate Joannes (u) cui talem thesaurum Dominus dignatus est commendare! O Christi dilecte præ omnibus, & prudens quem constituit Dominus privatum Camerarium Aulæ suæ speciosissimæ. Retribuat tibi Dominus vicisitudinem amoris mercedemquè dilectionis, quam in ejus acua Matre taliter desolata usque ad finem vitæ suæ exhibere curasti. Benedictus quidem tu es à Domino. Quia [x] supta pectus Domini in cæna recubuisti: cui Christus in Cruce Matrem Virginem virgini commendavit, cui nihilominùs adhuc in mortali carne constituto revelata sunt secreta cælestia. Benedictus es tu & à Matre Domini [y] quam dilexisti, & cui servivisti puro corde, & mundo corpore. Benedicti sint omnes, qui diligunt Virginem Matrem. Et super omnia sit benedictus fructus ventris sui Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in æternum, & in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT IV.

De quarto verbo Christi, quod in Cruce protulit ad Deum Patrem voce magna.

Deus

u *Cer. de lament. B. M. V. num.* 14. x *Tract. de* 3. *præcip. myst cap.* 10. *num.* 30. y *Ser. de lament. B. M. V. num.* 14.

Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? *Matt.* 27.

1. Ostenditur, Christum ex Patre nascentem, in Patre cubantem, cum Patre sedentem, à Patre ambulantem, pro Patre stantem, sub Patre pendentem, sine Patre morientem in Cruce. Docemur, Christum sibi coniunxisse duas naturas in una persona, scilicet humanitatem & Divinitatem: in quarum singulis operatus est salutem nostram. 2. Ostenditur, Christum per suam vocem magnam indicavisse acerbissimam magnitudinem doloris. non autem impatientiam. Docemur ut in patiendo triplex malum, adhibeamus pariter triplicem providentiam, revocantes etiam in memoriam patientiam Martyrum. 3. Ostenditur, Christum in Cruce exclamavisse ex persona hominis assumpti, & oravisse pro tota Ecclesia sua ut ista patiendo persecutiones non deficiat in amore Christi & patientia Docemur qualis sit intelligenda derelictio Christi. Ostenditur, bonum esse tribulari in hoc mundo propter amorem Christi Dei nostri.

§. I.

Circa horam nonam exclamavit Jesus voce magna dicens: Eloi, Eloi, lammasabacthani? Quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quidam autem de circumstantibus audientes, dicebant: Ecce Eliam vocat iste. Matt. 27. & Mar. 15.

Cogno-

COgnosce anima mea [a] cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce [b] positus est hic in immiti lectulo mortis suæ, Crucem dico. Ausculta auribus erectis, & in dolore tanto quod proferat verbum semel auditum, pro preciosissimo reconde thesauro in cubiculo cordis tui. David meus [c] imò Jesus meus, & Dominus meus ante portam civitatis in tympano suæ Carnis tympanizabat & psallebat, dicens: *Eloi, Eloi, lammasabacthani? Hoc est: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Commendant nobis Sacræ Literæ [d] Christum Dominum & ex Patre, & in Patre, & cum Patre, & à Patre, & pro Patre, & etiam sub Patre. Quod dicitur *ex Patre,* ineffabilis est Nativitas: quod *in Patre*, consubstantialis Unitas: quod *cum Patre*, æqualitas majestatis. Sanè tria hæc ab æterno. Cæterùm si ex Patre nascens, quid in Patre, aut cum Patre? Non incongruè forsitan in Patre cubans, cum Patre sedens dicatur. Et audite consessus & hujus accubitus rationem. Sicut enim sessio Majestatem, sic consessio æqualem exprimit Majestatem: præsertim cùm sit ei sedes à dextris Patris, non sanè sub pedibus, vel quasi à tergo. Et sedere quidem jam quiescere est, sed jacere magis. Quid autem delectabilius & quodammodò dulcius esse videbitur Filio, quòd in Patre est, an quòd cum Patre omnibus præest? In quo putas horum summa illa pax

a *Ser. de Pass. Dom. num.* 15. b *Tract. de vit. myst. cap.* 7.
c *Ser. 4. in ult. Cœna num.* 20. d *Ser. 5. de Verb. Esa. num.* 2.

pax Dei quæ exuperat omnem sensum, & singularis requies Domini competentiùs assignetur? Etsi dignè ore id exprimi nequeat, corde tamen forsitan piè concipitur: ut salvâ quidem in omnibus illius indivisibili simplicitate essentiæ, inter gloriæ æqualitatem & substantiæ unitatem, velut similis quædam ei, quæ inter consessum & accubitum est, cogitari posse distinctio videatur. Jam verò quod dicitur *à Patre* [e] ambulantem significat, & ad incarnationis Christi adventum spectat. Hinc nimirùm & ipse ait: *Ego enim à Deo processi, & veni*. In terris denique visus, & cum hominibus conversatus medius nostrum quem nesciebamus stetit, verus quidem Emmanuel nobiscum Deus, nobiscum stans, sed *pro Patre*. Quòd enim nobiscum stetit, *adiutorium*: quòd pro Patre stetit, *zelum* designat. Paternam namque quærebat in omnibus gloriam cujus & venerat facere voluntatem. Unde [f] & vitæ quoque ipse Salvator prætulit virtutem obedientiæ, eligens magis Animam ponere, quàm obedientiam non adimplere. Cæterum si pendentem [g] consideres, si Christum & hunc crucifixum attendas, ibi maximè euidentissimequè eum *sub Patre* reperies. Hoc enim propriè ac specialiter ad humanæ pertinuit naturæ humilitatem, secundùm quam ipse ait: *Pater major me est*. Dicerene audebimus, quòd aliquando fuerit etiam *sine Patre*? Nemo id præsumeret, si non prior ipse dixisset: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Quasi quædam enim ibi derelictio fuit, ubi nulla fuit in tanta necessitate Virtutis ex-

e *Ibidem num.* 3. f *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap.* 1. *nu.* 1.
g *Ser.* 5. *de verb. Esa. num.* 3.

exhibitio, nulla oſtenſio Majeſtatis. Habemus itaq; [h] Chriſtum ex Patre *naſcentem*, in Patre *cubantem*, cum Patre *ſedentem*, à Patre *ambulantem*, pro Patre *ſtantem*, ſub Patre *pendentem*, ſine Patre quodammodò *morientem*. Quis impotentior eo (i) cujus omnia membra clavis affixa, cujus omnia dinumerantur oſſa? Quis inſipientior eo, qui tradebat in mortem Animam ſuam, & quæ non rapuit tunc exolvebat? Hoc igitur eſt (K) propter quod exinanivit ſe formam ſervi accipiens, qui in forma Dei Patris æqualis erat: ſed exinanivit majeſtate & potentia, non bonitate & miſericordiâ. Sicut autem Mediator noſter duas naturas (l) Humanitatem videlicet & Divinitatem conjunxit in una perſona: ita ſingula ejus opera ad hanc, ſive illam neceſsè eſt pertinere naturam. Ad hanc ſiquidem miſeria, ſed ad illam pertinet potentia. Quidquid enim miſeriæ paſſus eſt, ex homine contraxit. Quidquid potenter operatus eſt, à Patre habuit. In Arca teſtamenti (m) thuribulum, manna & virga erant recondita. *Thuribulum* ſacroſanctam Carnē ſignificat Salvatoris: quæ aurea dicitur, quia nullius paſſa eſt detrimentum pudoris. *Carbones* thurituli, ſunt opera Jeſu Chriſti. Carbones iſti aliquando mortui, quandoque verò erant ignei: quia in Salvatore noſtro nunc propria tolerabat Humanitas, nunc propria faciebat Divinitas. Ignis in carbone, divinitas eſt igneſcens in opere. Ignis in prunis, evidens eſt indicium Divinitatis. Carbo mortuus, in præſepio jacens:

h *Ibidem n.* 4. i *Ser.* 4. *in Aſcenſ. Dom n.*6. K *Ser.* 1. *in nat. Dom. n.* 2. l *Ser. de verb. ſap. n.* 7. *tom.* 6. *pag.* 771. m *Ser. de B. M. Deip. num.* 11. *tom.* 6. *pag.* 766.

cens: igneus, dæmonia expellens. Carbo mortuus, in Ægyptum fugiens: igneus, vendentes & ementes columbas de templo eiiciens. Carbo mortuus, dormiens in navi: igneus, imperans ventis & mari. Carbo mortuus, subditus parentibus: igneus, quatuor satians hominum millia de septem panibus. Carbo mortuus, ad puteum Jacob rogans potum: igneus, circa Hierico illuminans cæcum, & sanans leprosum. Carbo erat mortuus, dum à diabolo tentaretur: igneus, dum ei ab Angelis ministraretur. Carbo erat mortuus in proditione discipuli: igneus in filio Reguli. Carbo erat sopitus ante Præsidem: igneus circa Tyberiadem. Carbo erat sopitus, dum ei Herodes illuderet: igneus, dũ mortuorum suscitator magnificus fieret. Carbo erat sopitus, dum ei acetum cum felle mixtum propinaretur: igneus, dum ab eo decem leprosi mundarentur. Carbo erat sopitus, dum à Judæis se absconderet: sopitus, dum cum publicanis & peccatoribus ederet. Carbo erat sopitus, dum ambularet super undas: igneus, dum ex aqua facto vino lætificaret convivas. Carbo erat sopitus, jacens in cunabulis: igneus, fulgens in miraculis. Carbo erat sopitus ante tribunal Præsidis: igneus in filia Chananitidis. Carbo erat sopitus in Cruce: igneus in monte Thabor. Prunæ ergo mortuæ erant Humanitatis opera: prunæ ignitæ erant Divinitatis miracula.

Sed

§. II.

Sed jam (n) ad videndum quartum folium Vitis nostræ & quartam chordam audiendam oculum simul & aurem cordis adaptemus. Acutos petit hoc folium oculos, & aures benè purgatas requirit hæc chorda: imò & ipse Dominus Jesus purgare & acuere potest aures & oculos, quia jam nō simpliciter hoc verbum ut cætera dixit, sed ut testatur Evangelista: *Circa horam nonam exclamavit Jesus voce magna: Eloi, Eloi, lamma sabacthani? quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Qui oculi hoc folium non videant? quæ aures hanc chordam non audiant? Quare ergo clamavit, nisi ut fortiùs audiatur? Quāti fuit doloris putas acerbissima hæc magnitudo, cùm hoc Dominus Jesus toto corpore distentus clamabat? Sed cave nè propter clamorem putes ad impatientiam dilapsum esse Dominum Jesum. Cùm enim in summa crucis esset amaritudine, nihil exivit de ejus corde, nisi dulcedo. Patientiam enim (sicut in sequenti verbo quinto ostendemus) in amarissima passione retinuit, & sui doloris magnitudinem ostendit. Quod & in beato Job (qui interpretatur dolens) in verbis & factis ejus priùs ostensum fuit: qui auditis nunciorum verbis, amaritudinem animi foris ostendit in verbis. *Scissis enim vestibus, & tonso crine capitis, corruit in terram*. Ecce magnitudo doloris. Post hoc ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum*.

n_*Tract. de vite myst. cap. 12. n. 50.*

Ecce virtus patientiæ. Si patienter Job miserias suas, quantò patientiùs putas Dominum Jesum sustinuisse crucem suam, pro qua sustinenda venerat? Agnosce ô homo (o) quàm gravia sunt vulnera animæ tuæ, pro quibus necessè fuit Dominum Christum vulnerari. Pro hujusmodi autem (p) patientiam debes Deo, quia ab eo salvandus es. Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Sed in patiendo malum(q)quoniam triplex est, triplicem providentiam adhibere te oportet. Est enim quod *à te* pateris, quod *à proximo*, quod *à Deo. Primum* est austeritas pænitentiæ: *secundum* est vexatio alienæ malitiæ: *tertium* est flagellum correctionis Divinæ. In eo quod *à te* pateris, debes voluntariè sacrificare: quod *à proximo* pateris, debes patienter ferre: quod *à Deo* pateris, debes sine murmure, & cum gratiarum actione sustinere. Quod namq; malũ pati non possis [r] cùm videas Martyres juvenes, pueros, virgines, anus, senes, decrepitos, diversa pro Christo non solùm excepisse, sed exquisivisse tormenta? Considera puerorum ætatem, juvenum ignem, virginum teneritudinem, annuum fragilitatem, senum infirmitatem, impossibilitatem decrepitorum; & ubicunque reflexeris oculos, invenies in his ætatibus multitudinem exemplorum ad palmam martyrii viriliter cucurrisse. Numquid de eodem luto formatus es tu, & eodem spiritu inspiratus? Et forsitan non ingruit persecutio ut martyrium patiaris, nec damnaris si Christo servis, imò laudaris, & ab omnibus prædica-

o *Ser. 3. in Circumc. Dom. num. 4.* p *Ser. 2. de Resur. Dom. n. 10.* q *Ser. 1. de SS. Petro & Paulo num. 5.* r *Ser. 40. diver. num. 9.*

dicaris. Quodſi & perſecutio imminet, contemnenda eſt propter brevitatem. Benè enim natura providit, quòd nullum dolorem vel longum vel magnum eſſe demonſtrat. Si autem magnus eſt, longus eſſe non poteſt. Conjunctio enin corporis & animæ exquiſita diu tormenta non ſuſtinet, ſed ſtuporis magnitudine tremefacta, ſumma velocitate diſſolvitur. Magni ergo animi eſt magna tormenta contemnere, quòd in brevi tantam pariunt mutationem, ut de labore ad requiem, de miſeria ad gloriam patientem faciant evolare. Conſideranda eſt etiam fragilitas corporis, quam ſæpè aut aliquis leviſſimus caſus, aut incandentis febriculæ cumulata congeries, brevi poſſunt ſuffocare momento. Tribue ergo virtuti, ſi neceſſitas fuerit, quod quandoque debes neceſſitati, pro brevi periculo ſempiternum præmium adepturus. Vide ergo ne per impatentiam pereas (s) ſed univerſa pro Chriſto ſuſtine: quia ipſe prior majora pro te ſuſtinuit, & apud quem infructuoſa patientia non erit, ſicut ait Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem*. Patientes poſſident animam ſuam [t] quibus dicitur: *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*. Denique (u) Propheta ait: *Urbs fortitudinis noſtræ Sion, Salvator ponetur in ea murus & antemurale*. Murus eſt *continentia*, antemurale eſt *patientia*. Bonus continentiæ murus, qui ſic undique circumdat & circumcingit, ut nec per oculorum feneſtras, nec per cæteros ſenſus detur ingreſſus morti. Bonum antemurale eſt patientiæ, quod primos hoſtium ſuſtinet im-

s *Ser. 2. de Reſur. Dom. num. 10.* t *Ser. 98. diver.* u *Ser. 3. in dedicat. Eccl. num. 1.*

impetus, ut inter plurima tentamenta stemus viriliter, & perseveremus jugiter inconcussi. Unicum quippè remedium est dum continentia quatitur & quodammodò nutat, obiicere patientiam, & quantumcunque ferveat sensus peccati, negare omnimodè consensum: *In patientia vestra* (inquit) *possidebitis animas vestras*. Ponitur ergo in Civitate Salvator ipse murus & antemurale, factus nobis à Deo Patre justitia, & Prophetæ patientia, sicut idem ait: *Quoniam tu es patientia mea Domine*. Murus inquam ponitur in conversatione, antemurale in passione, ab omnibus carnis & sæculi præsentis illecebris abstinens, & adversa sustinens fortiter universa. Imitemur ergo eum (x) qui pro inimicis mori non dubitavit, & oravit pro crucifixoribus: qui peccatum non fecit, & imposita sibi ab aliis patienter audivit: qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi (y) ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.

§. III.

Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Matt. 27.

Quòd autem Christus (z) hæc verba loqueretur ex persona hominis assumpti, qui cum ipso Dei Filio

x *Ser. 4. de Aduen. Dom. num. 7.* y *Ser. 2. in Cæna Dom. num. 6.*
z *Tract. de vite myst. cap. 12. num. 51.*

lio una persona fuit, patet per hoc quod ait: *Deus meus, Deus meus*: quod utique non diceret ipse qui unus est Deus cum Patre, nisi hominem assumpsisset Quid est autem hoc quod ait: *Ut quid dereliquisti me?* Numquid Pater unicum suum Filium poterat derelinquere? Absit. Sed pro toto corpore, idest pro se, & pro tota Ecclesia loquitur ista. Caput enim nostrumDominus Jesus volens unitatem commendare & charitatem suam, quam habet ad Ecclesiam Sponsam suam, se quoque in omnibus membris suis passurum ostendit: quia nunc in Capite sustinuit passionem, hoc est, in proprio corpore, quod assumpsit de Virgine. Clamat autem se derelictum, qui derelinqui non poterat: quia multa membrorum suorum adtantam tribulationem erant ventura, ut à Deo derelicta penitùs viderentur. Quorum personam gestabat ille qui dicebat: *Qui custodiebant animam meam, concilium fecerunt in unum, dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini & comprehendite eum, quia non est qui liberet eum.* Quod & ipsi benigno Jesu in tormento crucis improperatum est: *Si filius Dei es, saluum te fac.* Solet vitis fructifera præcidi [a] quod figurativè accipi potest. Vide nunc [b] quantum præcisa fuerit Vitis nostra Jesus. Omnes amici & proximi cultro timoris amputati sunt ab eo, ut non esset qui consolaretur eum ex omnibus charis ejus. *Torcular enim calcavit solus, & de gentibus non erat vir cum eo.* Et cùm sustineret cor eius improperium & miseriam, expectavit qui simul contristaretur, & non fuit; & qui consolaretur, etiam non invenit. Quæ vitis un-

a *Ibidem cap. 2. num. 2[illegible]* b *Ibidem num. [illegible]*

quam tantum præcisa fuit? Sed quæ est consolatio hujus præcisionis? Multus fructus. Multam enim & incomparabilem præcisionem sustinuit. Videtur tamen signanter dictum esse: *Et de gentibus non est vir mecum*: tanquam intelligendum sit solas mulieres cum illo remansisse. Viris enim fortioris naturæ fugientibus præ timore, non fugit muliebris infirmitas, quæ etiam in Cruce morientem Jesum non dereliquerunt, sicut in persona Christi conquerentis loquitur Beatus Job: *Derelicta sunt tantummodò labia mea circa dentes meos*. Per labia quippè, quæ cæteris membris sunt molliora, muliebris sexus mollis & infirmus (qui solusChristo, discipulis fugientibus, adhæsit) intelligitur & figuratur. Si verò fugam mentalem intelligimus, nec vir nec mulier relicti sunt cum eo, præter illam quæ sola benedicta est in mulieribus, quæ sola per illud triste Sabbathum stetit in fide, & salvata fuit Ecclesia in ipsa sola. Verè & singulariter benedictus palmes erat, qui à sua Vite nullo potuit timore præcidi. Abscissi sunt viri qui dicunt: *Nos autem sperabamus, quòd ipse redempturus esset Israel*. Abscissæ mulieres, quæ quamuis piè præveniunt mortuo Jesu humanitatis servitium exhibere, tamen illum resurrecturum nequaquam credebant. Et fortassè propterea illa Mater quæ plùs habuit pietatis, cum aliis mulieribus non venit ad ungendum Corpus Christi sepultum, quia frustrà putabat eum ungi, quem resurrecturum sciebat. Verè fortis est hæc Mulier, & præ cunctis post Filium honoranda. Verè & virago dici potest, quæ à Viro Christo per animi fortitudinem separata non est, sed eum quem morientem & mor-

ruum

ruum vidit, credidit immortalitatis gloriâ ſublimatum. Poteſt & ita accipi [c] quòd Dominus Jeſus prævidens aliquos imò plurimos in Corpore ſuo, qui ab unitate Eccleſiæ ſuæ per hæreſes ſive per alia criminalia peccata erant receſſuri, illorum perſonam in ſe transfigurando, clamat: *Ut quid dereliquiſti me?* Ac ſi diceret: Quare aliquis eorum abiit retrorsùm, ut pereat ab unitate corporis mei, qui tanto cruciatu mihi ſunt uniti? Unde ex perſona Martyrum dicitur in Pſalmo: *Adhæſit in terra venter noſter*. Per ventrem, qui eſt mollior & infirmior pars hominis, ſignantur illi qui carentes patientiâ & firmitate perſeverantiæ, & propter hoc in acerbitate tormentorum ſuorum deficientes adhæſerunt in terra, id eſt, terrenis conſiliis & actionibus conſenſerunt. Videtur quidem fortè nonnullis (d) præſentem Sanctorũ communionem facultatum pariter & voluntatum centupli nomine deſignari: ſed non adeo eſt generalis hæc ipſa conſolatio, ut poſſit univerſaliter omnibus convenire. Quantos enim Sanctorum, aut voluntariè eam deſerviſſe, ut Anachoretas; aut violentiâ perſecutionis, ut Martyres exilio relegatos, humana conſolatione novimus caruſſe? Nos autem qui adhuc in tribulationibus quotidianis verſamur (e) qui ſpectaculum facti ſumus mundo & Angelis & hominibus, & tanquam purgamenta hujus mundi, & peripſema omnium uſque adhuc, inenarrabilem ſpiritûs fiduciam concipiamus ex hoc præcipuè, quòd ipſe Dominus conſualator omniũ preſſurarum tanta unitate ſpiritûs & charitatis nobis conjunctus eſt, ut etiam

c *Ibidem cap.* 12. *num.* 52. d *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap.* 22. *n.* 68. e *Tract. de vite myſt. cap.* 12. *num.* 52.

etiam personam nostræ infirmitatis in se tam manifestis verbis trasfigurare dignatus sit: qui adhuc etiam apud Patrem ostensione Vulnerum suorum interpellat pro nobis, orans ne derelinquatur in inferioribus membris suis, qui in se Capite nequaquam potuit derelinqui. Et quomodò membra deperirent, quæ involuntate Capitis sui suam sciunt constare salutem? Numquid aliquod membrorum est in mortali corpore nostro, cui non condoleat caput nostrum? Si affligitur pes vel manus, statim clamat caput per linguam: Cur affligor? Clamabat Dominus ad Saulũ in membra sua sęvientem: *Cur me persequeris?* cùm ipse tamen securus remaneret in cœlo. Benedictus sit Dominus Jesus, qui primo in se pro nobis, nunc verò etiam nobiscum in nobis pati dignatur tribulationẽ, quam exigente justitia patimur, suam reputans & clamans: *Cum ipso sum in tribulatione*, ut securiùs confidamus. *Cum ipso sum*, ait (f) *in tribulatione*. Quando hoc, nisi in die tribulationis nostræ, in die crucis nostræ? Et hoc impletur quod ipse ait: *In mundo quidem pressuram habebitis*: & quod Apostolus ejus inquit: *Omnes qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*. Bonum mihi Domine tribulari (g) dummodò ipse sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quàm esse sine te vel in cœlo. Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volvi super terram? Aurum probat fornax, & viros justos tentatio tribulationis. Ibi ibi cum eis es Domine, ibi in nomine tuo congregatis medius astas, sicut olim cum tribus pueris es dignatus

f *Ser.16. super Psal. 90. num.2.* g *Ser.17. super Psal.90 num.14.*

gnatus etiam Ethnico apparere, ut diceret, quia *species quarti similis Filio Dei*. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sævit ignis, sed Dominus nobiscum est in tribulatione. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Nihilominus quoque si ille eripit, quis est qui rapiat de manu ejus? Quis est qui de manu ejus possit ervere? Postremò si ille glorificat, quisnam alius inglorium faciet? Si ille glorificat, quis humiliabit? Amen.

CAPUT V.

De quinto verbo Christi, pleno mysteriorum, licet breviter prolatum sit in Cruce.
Sitio. *Joan.* 19.

1. *Ostenditur, Christum sitivisse non solùm ut impleret Scripturam, sed etiam ut immensitatem charitatis suæ commendaret nobis. Divinæ charitatis longitudo, latitudo, sublimitas, & profundū exponitur. Docemur quomodo ipsius charitati correspondere debeat dilectio nostra. Probatur quòd vitæ præsenti potiùs congruit fides & desiderium, quàm cognitio & dilectio.* 2. *Ostenditur, Christum in Cruce non aliud sitivisse, quàm salutem animarum nostrarum: quo docemur, ut prior sit nobis sollicitudo reficiendi animam quàm corpus. Adducitur sermocinatio ad corpus, ut cooperetur saluti animæ suæ. Ostenditur, Christum ideò noluisse bibere potum sibi oblatum, quia nimiam acerbitatem nequitiæ crucifixorum indicabat: voluiße tamen gustare, ut sibi applicaret amaritudinem peccatorum ani-*

ma

mæ nostræ. Monemur, ut consideratis animæ nostræ multis miseriis, miseramur ei, exercitando bona opera, & declinando à malis.

§. I.

Postea sciens Jesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum, & continuò currens unus ex eis spongiam acceptam implevit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere, dicens: Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum. Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum. Joan. 19. Matt. 27. Mar. 15.

QVintum folium Vitis nostræ (a) siue quinta chorda breuis quidem videtur, sed si discutiatur, si diligentiùs consideretur, ad amoris indicium efficacissima poterit inveniri. Ait enim Euangelista: *Sciens Jesus quia omnia consummata essent, ut impleretur Scriptura.* Quæ Scriptura implenda erat? Illa utique quæ dicit: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.* Subjungit enim Evangelista: *Vas ergo positum erat aceto plenum, & currens unus implevit spongiam aceto, & circumponens hyssopo, dabat ei bibere.* Alter verò Euangelista pleniùs exponens quomodò Scriptura sit impleta, etiam fellis facit mentionem, ita dicens: *Et dabant ei vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum.* Fractus membris omnibus dulcis Jesus voluit puniri

a *Tract. de vite myst. cap. 13. n. 53.*

ri & linguam. Dedit ergo ei illa vitis aliena (*plebs Judæorum*) conversa in amaritudinem de fructu suo potum amarum, potum non potandum, sed potiùs degustandum, quia ad pœnam linguæ sufficit acetum gustasse. Sed licet hæc [b] ad impletionem Scripturæ in veritate patrata sunt, tamen hoc verbo, *Sitio*, aliquid aliud significari videtur. Puto enim quòd hoc liquidò immensitatem nobis ardentissimæ charitatis voluit commendare: quia ab homine sitiente multò ardentiùs desideratur potus, quàm cibus ab esuriente. In se ergo ostendens Dominus Jesus desiderium illius rei quæ ardentissimè concupiscitur, per illam figurari ardorem suæ charitatis ostendit. Charitatis tamen illius ardorem [c] humanus comprehendere non sufficit intellectus, nisi quantum ex passione ipsius quæ cunctis apparuit, comprehendit. Ardorem autem charitatis suæ perpendemus [d] si diligenter videamus, quis, qualis, quantum, & quare nos amaverit amator misericors & mirabilis. Amator noster est ille, quo nihil majus, nihil ditius, nihil fortius est, cui omnis spiritus confitetur: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges*. In hoc brevi versu comprehenditur, quis amator noster sit, quis Deus, & quare amaverit. Ex verbo sequenti elicitur videlicet quòd non ideo amavit nos, ut aliquid nostri acciperet qui bonorum nostrorum non eget, sed gratuitâ gratiâ suâ. Quod si etiam in nobis esset aliquid boni quod ille appeteret, non hoc à nobis sed ab illo haberemus. Qualiter autem amaverit nos amator noster, exponit Apostolus dicens: *Cùm adhuc inimici essemus*, *recon-*

b *Ibidem num.* 54. c *Ibidem cap.* 33. *num* 140. d *Ibidem cap.* 34.

reconciliati sumus Deo. Justus enim injustos, solus bonus & pius peccatores & impios adamavit. O quanta dignatio! O quàm [e] indebita miseratio! quàm gratuita & sic probata dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo! quam invicta mansuetudo, Regem gloriæ pro despicatissimo vernaculo imò vermiculo crucifigi! Quis audivit unquam tale? aut quis vidit huic simile? Vix enim pro justo quis moritur: ipse pro injustis & inimicis mortuus est, eligens exulare à cælis, ut nos reportaret ad cælos. Licet autem in amore Dei erga nos [f] sint teste Apostolo, *longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum*: charitati tamen Divinæ humana dilectio pro suæ insufficientiæ modulo non se coaptat. Deus equidem non superficialiter diligit nos, non simulatoriè, non mediocriter, sed plenè, sed sincerè, sed medullitùs: ut & nos comprehendere possimus cum omnibus Sanctis, quæ sint tantæ charitatis longitudo, altitudo, latitudo, & profundum. *Altitudo* ejus est excellentia gloriæ, quam præparavit Deus diligentibus se, cujus æstimatio in cor hominis non ascendit. *Profunditas* ejus est inclinatio majestatis à Patris coæqualitate, & exinanitio Filii usque ad formam servi, & usque ad mortem & ignominiam crucis. *Longitudo ejus* est sine initio, & sine fine. Dilectio enim ejus nec incipit nec desinit, qui ante mundi constitutionem elegit nos in dilecto Filio suo. Et sicut scriptum est: *Misericordia ejus ab æterno, & usque in æternum super timentes eum.* *Latitudo* ejus est ampla & extensa, & diffusa in omnem benevolentiæ modum. Ipse enim

e *Ser.22. diver. num.* 5. f *lib.3. de amore Dei cap.33. num.106.*

enim vult omnes homines ſalvos fieri per ipſam. Proprio enim Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis tradidit illum: ipſumquè nobis donans (teſte Apoſtolo) *nobis donavit omnia in eo*. Sic etiam pari viciſſitudine [g] charitas hominis ſe Divinæ charitati conformi diviſione coaptat. *Alta eſt*, dum æterna & cæleſtia contemplatur. *Profunda eſt*, dum ab homine propter Deum vilitas & abjectio affectatur. *Longa eſt*, dum finaliter perſeverat: Fides enim & ſpes atque ſcientia & cætera evacuabuntur, charitas autem nunquam excidit. *Lata* eſt, quia læta eſt, quando in delectatione juſtitiæ cor hominis dilatatur. *Lata* eſt, cùm extenderit ſe non ſolùm ad Deum & proximum, ſed etiam amore pio amplectitur inimicum. *Lata* eſt, cujus mandatum latum eſt, dicente Propheta: *Omnis conſummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis*. O lata & dilatans charitas, quàm magna eſt domus tua, & ingens locus poſſeſſionis tuæ! Cujus latitudinem & longitudinem, & altitudinem & profundum comprehendunt Sancti, ut & nos in eadem ſagena charitatis poſſimus pariter comprehendi. Sed quia necdum poſſumus contemplari per ſpeciem [h] vel plenè amplecti per amorem; ideo Chriſtus Deus noſter dedit interim nobis & ſapere per fidem, & quærere per deſiderium: per quæ utique duo ad eſſe de non eſſe ſecundò reducti, fieri incipiamus initium aliquod creaturæ ejus, tranſituri quandoque in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Quod proculdubio erit, cùm juſtitia convertetur in judicium, hoc eſt, fides in intellectum; juſti-

g *Ibidem num.* 107.

justitia videlicet quæ ex fide est, in judiciū plenæ cognitionis, & item desiderium peregrinationis in plenitudinem commutabitur dilectionis. Si enim adhuc absentes initiat fides & desideriū, præsentes profectò consummat intellectus & amor. Sicut autem fides ducit ad plenam cognitionem, sic desiderium ad perfectam dilectionem. Et sicut dicitur: *Nisi credideritis, non intelligetis*; sic dici æquè non absurdè potest: *Si non desideraveritis, non perfectè amabitis*. Intellectus igitur est fructus fidei, perfecta charitas desiderii. Interim justus ex fide vivit: nam beatus ex intellectu vivit. Interim justus desiderat ad Deum, sicut ceruus ad fontes aquarum: nam beatus haurit jam in gaudio de fontibus Salvatoris, hoc est, delectatur in plenitudine charitatis. His ergo fortassis quasi duobus animæ brachiis [i] intellectu videlicet & amore, id est cognitione & dilectione veritatis, amplectitur & comprehenditur cum omnibus Sanctis *longitudo*, *latitudo*, *sublimitas*, & *profundum*: hoc est, *Æternitas*, *Charitas*, *Virtus*, & *Sapientia*. Et hæc omnia Christus. *Æternitas* est, quia hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum. *Charitas* est, quia Deus est. Deus enim charitas est, & Dei *Virtus*, & Dei *Sapientia*. Sed quando hæc erunt? Quando videbimus eum sicuti est: quando amabimus eum prout est. Nam expectatio creaturæ, revelationem filiorum Dei expectat.

Sciens

h *Epist.* 18. *num.* 2. i *Ibidem. num.* 3.

§. II.

Sciens Jesus quia consummata sunt omnia, dixit: Sitio. Joan. 19.

Licet veraciter possumus accipere quòd Christus sitiverit (k) qui per totum Corpus Sacrati Sanguinis effusione siccatus, ossa habuit sicut cremium arefacta; sed non satis credibile est, ipsum de siti corporali dixisse, ut potum peteret carnalem, qui in instanti se sciebat carnaliter moriturum: sed potiùs desiderium ardentissimum salutis nostræ ipsum credimus sitivisse. Sed est quod moveat nos: quia cùm instaret hora passionis extremæ, procedens ad orationem Dominus Jesus procidit in faciem suam, orans & dicens: *Pater mi, si possibile est, transfer hunc calicem à me.* Et hoc non tantùm semel, sed secundò & tertiò fecit. Per calicem quem bibiturus erat, proculdubio passionem significans, quam erat passurus. Nunc verò eodem calice passionis jam ebibito, dicit: *Sitio.* Quid est hoc? antequam gustes ô bone Jesu, petis calicem omninò auferri; & postquam ebibisti, sitis? Et ideò mirabilis potator es tu. Numquid vino jucunditatis, & non potiùs vino compunctionis & summæ amaritudinis repletus fuit calix tuus? Imò verò compunctionis amarissimæ plenus est, qui non sitim sed potiùs potandi fastidium generare deberet. Sed ut existimo (l) ante passionem calicem ipsius Patris à te transferri orasti, non ut passionem declinares pro qua veneras patienda, &

k *Tract. de vite myst. cap. 13. num. 54.* l *Ibidem num. 55.*

ſine qua ſalus humano generi non adeſſet: ſed ne putaret quis te verum hominem amaritudinem non ſenſiſſe propter claritatis unionem, verbis patentibus calicem à te transferri ſemel & bis & tertiò ſummam acerbitatem paſſionis tuæ dubitantibus indicaſti. Quando autem paſſionis calicem, quem antea rogaveras auferri, jam exhauſiſti, dixiſti: *Sitio*: dilectionis erga nos tuæ magnitudinem commendaſti. Tanquam diceres: Quamvis paſſio mea tam acerba fuerit, ut quantùm ad humanitatis ſenſum illam declinare potuerim, tamen tua ô homo me charitate vincente, & ipſa tormenta Crucis ſuperante, adhuc plura & majora ſi neceſsè ſit ſitio ſubire tormenta. Nihil enim eſt quod detractem pro te pati, pro cujus precio Animam meam pono. Imitetur ergo quælibet fidelis anima Sponſum ſuum dulcem Jeſum tantæ amaritudinis poculum ſitientem, pro ipſa pariter & bibentem: & ſitiens ipſa, etiam pro ipſo ebibat pariter adverſa præſentia. Sitiat quoque & ipſum dulciſſimum Sponſum ſuum, cujus dulcedinem ex amaritudinibus præſentibus meliùs poterit conſiderare, maliſquè exhauſtis propter eum, confidentiùs ipſum ſitire poterit & dicere cum Propheta: *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Verè anima tua Deum ſitit (m) ſi eum ſuper omnia diligit. Verè anima tua Deum ſitit, ſi pro amore illius deſpicit omnia terrena. Verè anima tua Deum ſitit, ſi eum in dextera Patris regnantē videre concupiſcit. Pius & dulcis Jeſus (n) qui mortuus eſt

m *Tract. de modo bene viuen. cap. 20. num. 58.* n *Epiſt. 285. num. 8.*

est pro delictis nostris, qui resurrexit propter justificationem nostram, qui est ad dexteram Patris, ubi etiam interpellat pro nobis: militans in terra, regnans & in cœlo, nihil sitit nisi nostram salutem. Imitemur ergo eum [o] qui in Cruce nihil aliud, quàm justitiam sitiebat animarum nostrarum. Si Christi membra volumus inveniri [p] sequendum nobis est sine dubio Caput nostrum: ut videlicet prima nobis reparandarum sit sollicitudo animarum, pro quibus ipse venit, & quarum priùs mederi studuit corruptioni. Corporis verò curam illi tempori magis reservemus, & differamus in illum diem, quo reformandi nostri corporis gratiâ est venturus. Infelix ego homo (q) & miserabilis casus meus, cui non una sufficit, cui duplex est necessaria regeneratio. Nimirùm ex corpore & anima constitutus cecidi totus simul, simul totus omninò resurgere non possum. An verò dignum non est, ut ea quæ videtur potior priorquè portio reparetur? At ipsam sanè animam esse nemo sanæ mentis ignorat. Prior ergo reficiatur, quæ prior corruit: præsertim quòd ab ejus culpa alterius pæna prodierit, & ipsius corruptio corporeæ quoque fuerit causa corruptionis. Hinc est quòd animabus primùm Salvator advenit, tollere utique peccata mundi, non molestias carnis. Quod sanè manifestiùs docuit in seipso, pænis omnibus Corpus exponens, Animam autem immunem, prorsùs custodiens à peccato. Animabus itaque hoc tempus est (r) non corporibus assignatum, quòd vide-

o *Ser. 4. de Aduen. Domini num. 7.* p *Ser. 6. de Aduen. Dom. num. 1.* q *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 12. num. 37.* r *Ser. 6. de Aduen. Dom. num. 1.*

videlicet longè dignor anima corpore, priorem sibi sollicitudinem naturali vendicet dignitate. Sed & prior reparanda est, quam constat corruisse priorem. Anima siquidem corrupta in culpam, fecit ut corpus quoque corrumperetur in pænam. Non sic hodie filii hominum (s) non sic, sed animæ curam negligunt, curam autem carnis perficiunt in omni desiderio. Neque enim peccare metuunt, sed puniri: nec virtuti cordis opera datur, sed valetudini corporis, imò etiam voluptati. De schola Hippocratis & Epicuri didicerunt hæc. Neque enim suis Christus discipulis horum quidpiam tradidit: sed, *Discite*, inquit, *à me, quia mitis sum & humilis corde. Filii hominum usquequò gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Tempus hoc animabus, non corporibus est assignatum: dies salutis utique, non voluptatis. *Omnia tempus habent*: animabus nunc operam dare necesse est. Nam *in carne qui seminat, solā exinde metet corruptionem.* At, *Nemo* (inquiunt) *carnem suam odio habuit?* Verum est: sed zelum habens absque scientia, dum prodesse festinat, invenitur obesse. Cùm judicium carnis ex anima pendeat, carni nihil potest utilius, quàm salus animæ provideri: ut videlicet in tempore sit respectus illius; & socia passionis, felicitatis quoque consortium mereatur. Habes ad quid venerit Christus [t] & cui intendere debeat Christianus. Propterea noli ô corpus, noli præripere tempora: potes enim impedire ánimæ tuæ salutem, tuam ipsius operari non potes. *Omnia tempus habent.*

Pate-

s *Tract. de vit. & mor. Cleric. cap. 12. nu. 38.* t *Ser. 6. de Aduen. Dom. num 3. & 4.*

Patere corpus ut nunc anima pro se laboret, magis autem etiam collabora ei: quoniam si compateris, & conregnabis. Quantùm ejus impedis reparationem, tantùm impedis tuam: quòd nimirùm ante reparari non poteris, donec suam in ea Deus imaginem videat reformatam. Nobilem hospitem habes ô caro, nobilem valdè, & tota salus tua pendet de ejus salute. Da honorem hospiti tuo. Tu quidem habitas in regione tua, anima verò peregrina & exul apud te est hospitata. Injurias vel molestias tuas ne reputaveris, tantùm ut hospes tuus honorificè possit apud te demorari. Honor tibi est, ut pro eo te exhibeas inhonorum. Ac ne fortè despicias aut parvipendas hospitem tuum, pro eo quòd peregrinus tibi videtur & advena: diligenter attende quid hospitis hujus tibi præsentia largiatur. Ipse enim est qui tribuit oculis visum, auditum auribus præstat: ipse est qui linguæ vocem, palato gustum, motum membris omnibus subministrat. Si quid vitæ, si quid sensûs, si quid in te decoris est, hujus hospitis beneficium recognosce. Denique discessus ejus probat, quid præsentia conferebat. Protinùs enim animâ discendente, lingua silebit, oculi non videbunt, obsurdescent aures, corpus omne rigebit, facies expalescet: in brevi quoque totum cadaver putidum simul & putridum fiet, & decor omnis in saniem convertetur. Ad quid ergo pro temporali qualibet delectatione contristas & lædis hospitem istum, quam nec sentire quidem ullo modo poteras nisi per ipsum? Ad hæc, si tantum tibi confert exul, licet inimicitiarum causâ à facie Domini sui ejectus: quantum tibi præstabit reconciliatus? Noli ô cor-

pus, noli impedire reconciliationem illam, quoniam grandis tibi exinde gloria paratur. Patienter imò & libenter temetipsum expone ad omnia, nihil dissimules quod huic videatur reconciliationi posse prodesse. Dic hospiti tuo: Quando recordabitur Dominus tui, & restituet te in gradum pristinum: & tu memento mei. Omninò enim memor erit tui in bonum [u] si benè servieris illi: & cùm pervenerit ad Dominum suum, suggeret ei de te, & loquetur bonum pro bono hospite, dicens: Cùm in ultionem culpæ suæ exularet seruus tuus, pauper quidam apud quem hospitatus sum, fecit mecum misericordiam: & utinam retribuat pro me Dominus meus. Primò siquidem omnia sua, dehinc etiam semetipsum exposuit utilitatibus meis, non parcens sibi propter me, in jejuniis multis, in laboribus frequenter, in vigiliis supra modum, in fame & siti, etiam in frigore & nuditate. Quid igitur? Profectò non mentitur Scriptura quæ dicit: *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet.*

§. III.

Christus (x) Matre sua commendata Joanni, dicit: *Sitio*. Et dederunt illi qui crucifixerunt eum, acetum cum felle mixtum: quod cùm gustasset noluit bibere. Quia (y) nimiam acerbitatem invidiæ & nequitiæ crucifixorum suorum indicabat. O Vitis dulcissima, bone Jesu (z) hunccine fructum reddit tibi vinea tua, quam de Ægypto transtulisti?

Expe-

u *Ibidem num. 5.* x *Ser. de lament. B.V. M. num. 7.* y *Ser. de Pass. Dom. num. 21.* z *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 24.*

Expectaveras patienter usque ad hunc diem nuptiarum tuarum, ut faceret vuas, fecit autem labruscas. Ecce in quantam amaritudinem conversa est vitis non jam tua, sed aliena. Omnibus enim consummatis (a) ecce crucifixus es. Nec sufficit vulneratum esse, quin & super dolorem vulnerum tuorum addunt crucifixores, dantes tibi sitienti vinum myrrhatum bibere cum felle mixtum. Et quia sitienti ori tuo (b) fel aceto mixtũ infunditur, & vinum myrrhatum additur. Fac me igitur [c] charissime Domine Jesu Christe, recordari amaritudinis aceti & fellis, quod tu æterna dulcedo pro me gustasti in morte. Libet (d) ut spongiam per arundinem ori meo porrigas, & aceti amaritudinem gustvi meo adhibeas. Libet ut per Scripturas tuas rationi meæ conferas gustare, & videre quoniam florens hic mundus tanquam spongia inanis est, & omnis concupiscentia ejus aceto amarior. Ita in me fiat calix iste Babylonis amarus in omnem terram, ut non inani flore seducat, non falsa dulcedine inebriet, quemadmodùm eos qui tenebras lucem, amarum dulce, & dulce amarum arbitrantur. Sed nec prætermittam myrrham, quâ in Cruce potatus est Christus (e) in qua sibi applicuit amaritudinem peccatorum animæ meæ. Magna res anima (f) quæ Christi Sanguine redempta est. Gravis animæ casus, quæ non nisi Christi cruce potuit reparari. Si rursùm corruerit peccato duntaxat ad mortem, unde jam reparabitur? Numquid aut alter Christus, aut idem iterùm crucifigi

 habet

a *Ibidem num. 25.* b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 10.* c *Libr. 3. de Amor. Dei cap. 34. num. 111.* d *Ser. de Pass. Dom. num. 21.* e *Ser. 2. in Cæna Domini. num. 7.* f *Epist. 54.*

habet pro illa ? Super hoc vellem vos nunquam oblivisci illud Sapientis consilium : *Miserere animæ tuæ placens Deo* . Nec dubium [g] quin ea quæ Deo placet miseria , facilè possit eius misericordiam obtinere . Et ne dixerimus unde miserandum sit animabus nostris ? Nisi enim insipienter dissimulaverimus, multa in eius miseratione digna poterunt inveniri . Non sum homo profundi sensus [h] non possum vobis quod non gustaverim , eructare . Dicam tamen quid interdum in me sentiam actitari , ut si quis fortè sibi utile judicauerit , imitetur . Quia enim olim persuasum est mihi , ut miserear animæ meæ placiturus exinde Deo meo , frequenter de ea recogito : utinam autem magis semper liceret . Erat quando id actitari minimè libebat , nempè quòd minùs (si tamen minùs , & non magis minimè) diligerem eam . Quomodò enim amat quis , cujus mortem amat ? Quod si , ut verum est & indubitale , mors animæ iniquitas est: absolutã proinde liquet esse sententiam , quòd *iniquitatem qui diligit , odit animam suam* . Oderam ergo eam , & odissem adhuc , nisi hoc mihi quodcunque amoris ejus initium is qui prior eam dilexerat , contulisset . Ipsius proinde beneficio [i] nonnunquam de ea cogitans , videor mihi in ea (fateor) velut duo quædam contraria invenire . Si animam prout *in se* est & *ex se*, juxta rei veritatem intueor, nihil de ea veriùs sentire possum, quàm ad nihilum esse redactam . Quid modò necesse est singulas ejus miserias numerare , quàm sit onerata peccatis , obfusa tenebris , irretita illecebris , pru-

riens

g *Ser. 39. diuer num. 1.* h *Ser 5. in dedicat. Eccl. num. 2.* i *Ibidem num. 3. & 4.*

riens concupiſcentiis, obnoxia paſſionibus, impleta illuſionibus, prona ſemper ad malum, in vitium omne proclivis, poſtremò totius confuſionis & ignominiæ impleta? Nimiùm ſi ipſæ quoque juſtitiæ noſtræ omnes ad lumen veritatis inſpectæ velut pannus menſtruatæ inveniuntur, injuſtitiæ deinceps quales reputabuntur? Si lumen quod in nobis eſt tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantę erunt? Facile eſt unicuique noſtrûm, ſi ſua meliùs universa & ſine diſſimulatione veſtiget, & judicet ſine acceptione perſonæ, atteſtari per omnia Apoſtolicæ veritati, & liberè proclamare: *Qui ſe putat aliquid eſſe cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Quid eſt homo quia magnificas eum* (ait fidelis & devota confeſſio beati Job) *aut apponis erga eum cor tuum*? Quid? Sine dubio vanitati ſimilis factus eſt homo, ad nihilum redactus eſt homo, nihil eſt homo. Quomodò tamen penitùs nihil eſt, quem magnificat Deus? Quomodò nihil, erga quem appoſitum eſt cor divinum? Reſpiremus, Fratres chariſſimi, etſi nihil ſumus in cordibus noſtris, fortè in corde Dei poteſt aliud latere de nobis. Docuimus omnem animam licèt oneratam vitiis, (k) peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captivam, corpore carceratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, diſtentam negotiis, contractam timoribus, afflictam doloribus, erroribus vagam, ſolicitudinibus anxiam, ſuſpicionibus inquietam; & poſtremò advenam in terra inimicorum (juxta Prophetæ Baruch vocem) coinquinatam cum mortuis, deputatam cum his qui inferno ſunt: licet inquam

k *Ser. 83. in Cant. num. 1.*

quam sic damnatam & sic desperatam, docuimus tamen hanc in sese posse advertere nonmodò unde respirare in spē veniæ, & in spem misericordiæ queat, sed etiam unde audeat aspirare ad nuptias Verbi, cum Deo inire fædus societatis non trepidet, suave amoris jugum cum Rege ducere Angelorū non vereatur. Quid enim non tutè audeat apud eum, cujus se insignē cernit imagine, illustrem similitudine novit? Quid, inquam, vereatur de majestate, cui de origine fiducia datur? Tantum est, ut curet naturæ ingenuitatem vitæ honestate servare, imò cæleste decus quod sibi originaliter inest, dignis quibusdam studeat morum affectuumquè venustare & decorare coloribus. Jam verò sic facienti (l) congruè respondebitur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiā consequentur*. Miserere ergo animæ tuæ, qui Deum tibi vis misereri. Lava per singulas noctes lectum tuum, lachrymis tuis stratum tuum rigare memento. Si compateris tibiipsi, si laboras in gemitu pænitentiæ, misericordiam utique consequeris. Quod si fortè magnus & multus peccator es, ac magnam quæris misericordiam multitudinemquè miserationum, tu quoque misericordiam tuam magnificare & multiplicare labora, reconciliatus esto tibiipsi: nam & tibi gravis factus eras, quòd positus esses contrarius Deo. Nec sanè dixerim (m) ut vel ipsam odio habeas carnem tuam. Dilige eam tanquam tibi datam in adjutorium, & ad æternæ beatitudinis consortium præparatam. Cæterùm sic amet anima carnem, ut non ipsa in car-

l *Tract. de Conuer. ad Cleric. cap. 16. num. 29.* m *Ser. 10. Super psal. 90. num. 3.*

carnem transiisse putetur, dicaturquè ei à Domino: *Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est.* Diligat anima carnem suam, sed multò magis suam ipsius animam servet. Amet Adam Evam suam, sed non sic amet, ut voci ejus plùs obediat quàm Divinæ. Denique ne ipsi quidem expedit sic amari, ut videlicet cui interim caves à flagello paternæ correptionis, thesaurizes iram æternæ damnationis. Porrò (n) talis misericordia crudelitate plena est, quâ videlicet ita corpori servitur, ut anima juguletur. Quæ enim charitas est, carnem diligere, & spiritum negligere? Quævè discretio est, totum dare corpori, & animæ nihil? Qualis verò misericordia est, ancillam reficere, & dominam interficere? Nemo pro hujusmodi speret se consequi misericordiam, quæ misericordibus promittitur in Evangelio, Veritatis ore dicentis: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Sed certissimè potiùs pœnam expectet, quam tali (ut ita dicam) impio misericordi Sanctus Jacob magis prophetizando quàm affectando imprecatur: *Non sit*, inquiens, *in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.* Dignæ planè retributionis causam mox subinfert satis idoneam, dicens: *Pavit enim sterilem, quæ non parit, & viduæ non benefacit.* Inordinata profectò (o) atque irrationalis misericordia est, sterilis & infructuosæ carnis (quæ juxta Domini verbum, *non prodest quidquam*: & secundùm Apostolum, *regnum Dei non possidebit*) adimplendis invigilare desideriis, & de animæ cura Sapientis saluberrimum non curare consilium, admonentis & dicentis: *Miserere ani-*

n *Tract. de vit. & mor. Relig. cap. 8. num. 20.* o *Ibidem nu. 2.*

animæ tuæ placens Deo. Bona misericordia misereri animæ tuæ, nec potest non mereri misericordiam, quâ fit ut placeas Deo. Aliàs autem non est misericordia (sicut jam dixi) sed crudelitas: non est charitas, sed iniquitas: non est discretio, sed confusio, sterilem quæ non parit pascere, idest, inutilis carnis concupiscentiis inservire; & viduæ nil boni facere, animæ videlicet excolendis virtutibus nullam operam dare. Auertat hoc à servulis suis (p) Vnigenitus Dei Patris, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT VI.

De sexto verbo Christi, quo indicavit se perfecisse omnia, quæ dicta sunt de se per Prophetas in Scripturis.

Consummatum est. *Joan.* 19.

1. *Ostenditur, Christum in hoc verbo non solùm indicavisse consummationem Scripturarum, sed etiam completionem malitiæ Judæorum, qui propterea grossis ficuum comparantur. Describitur ruditas & incredulitas Judæorum.* 2. *Ostenditur, Christum in hoc verbo commendavisse nobis virtutem perseverantiæ, ut eam conservemus usque ad mortem. Adducuntur plura exempla de illis, qui ob defectum perseverantiæ perierunt damnabiliter. Excitamur ad conservandam perseverantiæ virtutem, cujus etiam elogia afferuntur.* 3. *Ostenditur, neminem*

p *Ser.3. in Vig.Nat.Dom.nu.6.*

minem posse salvari, nisi perseveraverit in observantia mandatorum Dei. Docemur, quomodo proficiendum sit de virtute in virtutem usque ad ultimum vitæ nostræ terminum.

§. I.

Cùm ergo accepisset Jesus acetum, dixit: Consummatum est. Joan. 19.

IN sexto folio Vitis nostræ [a] sive in sexta chorda citharæ nostræ, nobis virtus perseverantiæ commendatur. Ait enim Evangelista, quòd cùm accepisset dulcis Jesus amaritudinem aceti, dixit: *Consummatum est*. Quid est hoc? Supra dictum est, quòd sciens Dominus quia consummata sunt omnia, ùt implerentur Scripturæ ait: *Sitio*. Et cùm gustasset acetum sibi porrectum, subjunxit: *Consummatum est*? Consummatum quippè est, id est, perfectum fuit testimonium Scripturæ, quæ in Psalmo dicit: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*. Et per hoc omnis Scriptura quæ de ipso erat, consummationem accepit. Unde [b] meritò ait Sponsa: *Ficus protulit grossos suos*. Ego hoc loco non quemvis populum interpretari liberum puto, unus signanter exprimitur. Neque enim, protulerunt, dicit, quasi de pluribus; sed quasi de una, *protulit*, inquit, *ficus grossos suos*: &. ut sentio ego, quæ est plebs Judæorum. Sed dicit aliquis: Cùm istjusmodi grossos non aliquando pro-

a *Tract. de vite myst. cap. 14. num. 56.* b *Ser. 60. in Cant. num. 3. & 4.*

proferre gens illa cessaverit, ergo non aliquando tempus putationis non extitit, quia unum vtrique rei tempus existere perhibetur? Non ita est. Dicimus mulieres filios procreâsse, non cùm parturiunt, sed cùm jam pepererunt. Dicimus & arbores edidisse flores suos, non cùm cæperiunt florere, sed potiùs cùm desierint. Ita hîc quoque dictum est quia *ficus protulit grossos suos*, non cùm aliquos edidit, sed cùm totos, idest, cùm ad finem peruenit editio. Quæris, quo tempore istiusmodi complementum illi populo accidit? Cùm Christum occidit, tunc completa est malitia ejus, juxta quod ipse Christus ejs prædixerat: *Implete mensuram patrum vestrorum*. Unde in patibulo traditurus jam spiritum, *Consummatum est*, inquit. O qualem consummationem dedit grossis suis ficus hæc maledicta, & subinde æterna ariditate damnata! O quàm sunt nouissimi peiores prioribus! Incipiens ab inutilibus, ad perniciosos peruenit & venenatos. Quanta in hanc ficum [c] Saluator parabolicè in Euangelio loqui videtur? vt est illud: *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, &c.* Item: *Videte ficulneam & omnes arbores*. Et Nathaëli dictum est: *Cùm esses sub ficu, vidi te*. Et rursùm maledicit ficulneæ, pro eo quòd non inuenit in ea fructum. Benè ficus, quæ bona licet Patriarcharum radice prodierit, nunquam tamen in altum proficere, nunquam se humo attollere volvit, nunquam respondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fæcunditate fructuum. Malè prorsùs tibi cum tua radice conuenit arbor pusilla,

tor-

c *Ibidem num.3.*

tortuosa, nodosa. Radix enim sancta est. Quid eâ dignum tuis apparet in ramis? *Ficus* (inquit) *protulit grossos suos*. Non hos à nobili radice traxisti semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu Sancto est, ac per hoc subtile totum est ac suaue. Tibi vnde hi grossi? Et verè quid non grossum in gente illa Judæorum? Nec actus profectò, nec affectus, nec intellectus, sed nec ritus quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine literæ, cultus in sanguine pecudum & armentorum. Videntur tamen mihi quoddam semen fuisse Diuinæ cogitationis (d) tanquam è cælo jactatum in terras, allocutiones & promissiones factæ cælitùs ad Patres, Abraham scilicet, Isaac, & Jacob. De quo semine scriptum est: *Nisi Dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma fuissemus, & quasi Gomorrha similes essemus*. Floruit autem hoc semen in mirabilibus, quæ ostensa sunt in exitu Israël de Ægypto: floruit in figuris & ænigmatibus per totum iter in deserto usque in terram promissionis, & deinceps in visionibus & vaticiniis Prophetarum, in ordinatione quoque Regni ac Sacerdotii usque ad Christum. Christus autem hujus seminis & horum florum non immeritò fructus esse intelligitur, dicente David: *Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum*. Et iterum: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*. In Nazareth quoque nunciatur Christus nasciturus, quia in flore speratur fructus processurus. Sed prodeunte fructu flos decidit, quia Veritate apparente

d Ser. 1. *super missus num.* 3.

rente in carne, figura pertransiit. Unde & Nazareth civitas Galilææ dicitur, id est, transmigrationis; quia nascente Christo, omnia illa transierunt quæ superiùs enumeravi, quæ (ut ait Apostolus) *in figura contingebant illis*. Hos ergo flores & nos qui jam fructum tenemus, pertransisse videmus: & dum adhuc florere videbantur, transituri prævidebantur. Unde David: *Mane sicut herba transeat, manè floreat & transeat: vesperè decidat, induret & arescat*. Vespere etenim, id est, quando venit plenitudo temporis, in quo misit Deus Unigenitum suum factum ex muliere, factum sub lege, dicente ipso: *Ecce nova facio omnia*: vetera transierunt & disparuerunt, quomodo in novitate succrescentis fructus flores decidunt & arescunt. Unde rursùs scriptum est: *Fænum arvit, & flos decidit: verbum autem Domini manet in æternum*. Credo non ambigis quia verbum fructus sit: Verbum autem Christus est. Bonus itaque fructus Christus (e) qui manet in æternum. Sed ubi est fænum quod arvit? vbi est flos qui decidit? Propheta Isajas respondeat: *Omnis caro fænum: & omnis gloria ejus tanquam flos fæni*. Si omnis caro fænum: ergo carnalis ille populus Judæorum ut fænum arvit. An non fænum arvit, dùm idem populus ab omni spiritûs pinguedine vacuus, siccæ literæ adhæsit? An non etiam flos decidit, quando gloriatio quam habebant in lege non remansit? Si flos non decidit, ubi ergo est Regnum, ubi Sacerdotium, ubi Prophetæ, ubi Templum? ubi denique sunt magnalia illa, de quibus gloriari solebant, & dicere: *Quanta audivimus & cognovimus ea, & patres nostri narraverunt nobis*? Frustra deni-

e *Ibidem nu.4.*

denique, ô Judæi(f)Christum esse in vestro comitatu pręsumitis,cùm jam secundùm Jeremiam vestrum reliquerit domum suam, dimiserit hæditatem suam: quoniam facta est hæreditas ejus quasi spelunca leęnę. Quibus indiciis, quibus mysteriis, quibus sacramentis in vestro est comitatu? Ubi est templum, ubi juge sacrificium, ubi Sacerdotium, ubi Altare illud quod solum vobis in sola Hierosolyma concessum est? Ubi est ignis ille perpetuus, quo extincto omnia pariter holocaustomata perierunt, quæ non possunt alieno igne consumi? Ergo aut nihil horum habetis: aut si forrè vos ea habere præsumitis, non secundùm Dei præceptum habetis, ac proinde nec Christum habetis. In his enim omnibus secundùm prophetica mysteria Christum aliquando habebatis, sed apparente eo quem prænunciabant, ipsa prænuncia sublasunt: de quibus frustra post ejus adventum præsumitis. O mira perversitas! ò mira cæcitas!

§. II.

Consummatum est,dicit Jesus. Fidelis sermo (g) & omni acceptione dignus. Quia enim volvit, oblatus est. Nonmodò volvit & oblatus, sed quia volvit. Solus nimirùm potestatem habuit ponendi Animam suam: nemo eam abstulit ab eo. Ultrò,*cùm accepisset acetum,dixit: Consummatum est*.Ac si diceret: Nihil restat implendum, jam non est quod expectem. In hoc verbo (h) nobis virtus perseverantiæ commendatur. Ait enim Evangelista, quòd cùm accepisset

f *Tract.de Jesu puero duoden. num.14.tom.6.pag.637.* g *Ser.in fer* 4.*hebed. San.nu.* 4. h *Tract. de vite myst.cap.14.num.56.*

ſet dulcis Jeſus amaritudinem aceti, dixit: *Conſummatum eſt.* Sicut ergo Caput noſtrũ Chriſtus pro peccatis noſtris acerbitatem ſuſtinens paſſionis uſque ad conſummationẽ, id eſt uſque ad perfectionem omniũ Scripturarum quæ de ipſo erant perſeveravit patienter: Ita & nos, ſi hujus Capitis membra eſſe volumus, in omnibus adverſitatibus noſtris virtutem perſeverantiæ conſervemus, ut ad finem omnium paſſionum noſtrarum ipſo benigno Jeſu duce venientes, cum ipſo confidenter poſſimus dicere: *Conſummatum eſt.* Hoc eſt: Tuo adiutorio, non mea virtute bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi. Redde ergo mihi, quod legitimè certantibus in agone te promittente repoſitũ eſt, ſcilicet illam coronam juſtitiæ, quam tu juſtus judex reddes in tua illa die, quę nubilũ non habet: in illa die, quæ in atriis tuis melior erit ſuper millia dierum: in qua tu ſolus, id eſt, ſingulariter Sol eris. O Sol juſtitiæ, benigne Jeſu Chriſte, lucens in virtute tua, reddens temetipſum in præmium ſempiternum omnibus qui perſeveraverunt in agone certaminis. Recipient enim à te ſplendorem ſempiternum, in quo ſine fine felices lætantur. Hunc autem ſplendorem nullus poterit adipiſci[i] niſi qui perſeveraverit uſque in finem. Quia nimirùm virtus boni operis perſeverantia eſt: ideò huic ſoli redditur corona juſtitiæ. Quid enim prodeſt eſſe bonum, eſſe ſapientem, eſſe potentem, ſi non perſeveraverit uſque in finem? Bonus erat Saül & optimus: quia docet Scriptura, quòd non erat vir melior eo in populo Iſraël. Sed ad quid devenit? Cecidit, cecidit & reprobus factus eſt, ita ut non obediret voci Domini,

Ibidem num. 57.

ni, Prophetam contemneret, à ſpiritu maligno vexaretur, virum innocentem perſequeretur uſque ad mortem: tandem verò conſuleret Pythoniſſam, & ab alienigena miſerabiliter interiret. Quis porrò ſapientior Salamone? Sed deficiens â præceptis Domini, & coniunctus mulieribus gentilibus, fabricavit Diis imò dæmonibus illarum templa, ita ut ipſe cum illis idola adoraret; tantò magis in ſtultitia deſipiens & abjectus, quantò priùs in ſapientia fuerat elevatus. De quantis etiã legimus in Vitis Patrũ, viris potentibus in vigiliis & in jejuniis, in laboribus ſupra modum humanum, imò & in miraculis coruſcantibus qui ceciderunt, quia non perſeveraverunt uſque in finem. *Qui perſeveraverit uſque in finem* (Dominus inquit) *hic ſaluus erit*. Finis non pugna coronat. Lauda navigantis felicitatem, ſed cùm pervenerit ad portum. O quantum humilitatis tibi jure incutiet & timoris, cùm adverteris ſummum Angelorum cum magna multitudine ſequacium ſuorum in cælo cecidiſſe; hominem Protoplaſtum cum uxore ſua à Paradiſe ejectos fuiſſe; tot bonos, ſapientes, potentes in terra noſtra periiſſe: quia ad bonorũ operum conſummationem non pervenerunt. Eſt quidem alius alio juſtior, ſed neſcit utrũ amore vel odio dignus ſit. Quare? Quia ignorat ſi perſeveraturus ſit, ſi coronandus ſit. Et ideo (k) nos in vita ſua laudare hominem prohibemur. Quomodò namque ſecura laudatio, ubi nec ipſa vita eſt ſecura? *Non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit*, ait tuba illa cæleſtis. Et legem certaminis ab ore ipſius legiſlatoris auſculta: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſaluus erit*.

k *Ser. 5. de omn. Sanctorum 2.*

Nescis omninò quis sit perseveraturus, nescis quis sit legitimè certaturus, nescis quis coronam sit accepturus. Est tamen efficax medicamentum (l) quod huic timori apponamus: videlicet fiduciam, spem & fortitudinem nostram ponamus in eo, cui canit Psalmus: *Adjutor meus tibi psallam: quia Deus susceptor meus es Deus meus misericordia mea*. Et de quo Esajas: *Ecce Deus Salvator meus, fiducialiter agam & non timebo: quia fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem*. Quicunque enim ceciderunt, ideo profectò ceciderunt, quia magis de se, quàm de Deo præsumpserunt. Ædificaverunt quippè domum intentionis suæ super arenam. Imminente ergo tempestate tentationum fluxerunt flumina, id est concupiscentiæ trasitoriæ persuadentes appetitum; & flaverunt venti superbiæ & vanæ gloriæ, & cecidit domus illorum, & omnia facta eorum destructa sunt: quia super arenam, id est semetipsos ædificaverunt, de propriis nimirùm viribus confidentes. Nos autem multò melius fundamentum ponentes, illud scilicet de quo dicit Apostolus: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter istud quod positum est, quod est Christus Jesus*. Securi ædificemus super illud bona opera, quæ quamdiu illi inhæserint fundamento, corruere non poterunt, donec ipso adjuvante qui cæpit, ad consummationem debitam perducantur. Et nunc quid streat(m) nisi ut admoneamini de perseverantia servanda, quę sola meretur viribus gloriā, coronā virtutibus? Prorsùs absque perseverantia nec qui pugnat victoriam, nec palvam victor consequitur. Vigor virium, virtutum consummatio est, nutrix ad meritum, medi-

l *Tract. de vite myst. cap. 14. num. 58.* m *Epist. 129. num. 2.*

mediatrix ad præmium. Soror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarũ nodus, unanimitatis vinculũ, propunaculum ſanctitatis. Tolle perſeverantiam: nec obſequiũ mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudẽ fortitudo. Denique non qui cæperit, ſed *qui perſeveraverit uſq; in finem, hic ſaluus erit.* Saül cùm eſſet paruulus in oculis ſuis, Rex eſt ſuper Iſraël conſtitutus: non perſeverans in humilitate, & regnum amiſit & vitam. Si cautela Samſonis, ſi Salamonis devotio perſeverantiã retinuiſſent, nec is profectò privaretur ſapientiâ, nec ille viribus. Hoc ſummæ honeſtatis inſigne, hanc totius probitatis unicã fidamquè cuſtodem, cuſtodiri à vobis firmiter hortor & precor. Mementote; Fratres, ſolam ex omnibus perſeverantiam coronari, (n) nec eam facilè poſſe inter tot diſcrimina vendicari, niſi multiplicem obtineatis in tam multiplici colluctatione virtutem. Inchoantibus præmium promittitur (o) ſed perſeverantibus datur, ſicut ſcriptum eſt: *Qui perſeveraverit uſque finem, hic ſaluus erit.* Tunc enim placet Deo noſtra converſio, quando bonum quod inchoamus, uſque in finem perducimus. Sic enim ſcriptum eſt: *Væ his qui ſuſtinentiam perdiderunt*, id eſt, bonum opus non conſummaverunt.

§. III.

Præterea (p) unuſquiſque noſtrum conſiderare non ceſſet, qualiter in ſtadio mandatorum Dei currat, qualiter in agone Chriſtiano contra leonem rugien-

n *Ser. 3. in dedicat. Eccl. num. 4.* o *Tract. de modo bene viven. cap. 6. num. 15.* p *Ser. 12. in uit. Cæna num. 96.*

gientem contendat. Neminem vestrûm credo latere, non aliquem posse salvari, nisi qui Domino Jesu fidelis perseveraverit usque ad egressũ de habitaculo corporis; nec ad braviũ æternæ dulcedinis pervenire, qui antequam ad metam veniat, in cursu deficiat. Stadium nostrum est observantia mandatorum Dei. Finis stadii nostri est charitas juxta illud Apostoli: *Finis legis est charitas*. Charitas stadii nostri est ipsa charitas, non quâ diligimus Deum, sed quâ possidemus Deum: non ea quâ diligitur Deus, sed ea quæ est ipse Deus. In stadio mandatorũ Dei alius *benè* currere incipit, & antequam ad metã veniat, deficit. Alius *pigrè* incipit, & postea ad metã velociter currit. Alius & *velociter* incipit, & velociter proficit. Alius *pigrè* incipit, & in pigritia sua semper persistit. Duobus istorum bravium debetur, scilicet pigrè incipienti, & postea velociter pervenienti: alteri & agiliter incipienti, & velociter pervenienti. Indefessum proficiendi studium (q) & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Quod si studere perfectioni esse perfectum est, profectò nolle proficere, deficere est. Ubi ergo sunt qui dicere solent: Sufficit nobis, nolumus esse meliores, quàm Patres nostri? O homo, non vis proficere? Non. Vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi, inquis, vivere volo, & manere in quo perveni, nec peior fieri patior, nec melior esse cupio. Hoc ergo vis, quod esse non potest. Quid enim stat in hoc sæculo? Et certè de homine specialiter dictum est: *Fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet*. Ipsius denique hominis sæculique Auctor quamdiu in terris visus est, & cum homini-

q *Epist. 53. num. 3. & 4.*

minibus conversatus est, numquid stetit? Et quidem (teste scriptura) *pertransiit beneficiendo & sanando omnes*. Pertransiit ergo sicut non infructuosè, ita non remissè, non pigrè, non lento passu; sed, quemadmodùm item de eo scriptum est: *Exultavit ut gigas ad currendam viam*. Postea currentem non apprehendit, qui & ipse pariter non currit. Et quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Paulus ajebat: *Sic currite ut comprehendatis*. Ibi tu christiane fige tui cursus profectusquè metam, ubi Christus posuit suam. *Factus est* (inquit Apostolus) *obediens usque ad mortem*. Quantumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perseveraveris, bravium non apprehendis. Bravium Christus est. Quod si illo currente tu gradum sistis: non Christo appropias, sed te magis elongas: timendumquè tibi est quod ait David: *Ecce qui elongat se à te Domine, peribunt*. Itaque si proficere currere est: ubi proficere, ibi & currere definis. Ubi verò non currere, ibi & deficere incipis. Hinc planè colligitur, quia nolle proficere, non nisi deficere est. Vidit Scalam Jacob, (r) & in scala Angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparvit; sed vel ascendere, vel descendere videbantur universi: quatenùs palàm daretur intelligi inter profectum & defectum in hoc statu mortalis vitæ nihil mediũ inveniri: sed quomodo ipsum corpus nostrum continuò aut crescere constat aut decrescere, ita necessè sit & spiritum aut proficere semper, aut deficere. Nemo repentè fit summus: (s) ascendendo non volando apprehenditur summitas scalæ. Ascendamus igitur

r Ibidem num. 5. s Ser. 1. de San. Andr. nu. 10.

velut duobus quibusdam pedibus, meditatione & oratione. Meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista deducit. In quibus omnibus si quis forsitan proficere dissimulat (t) & proficisci de virtute in virtutem; noverit quisquis hujusmodi est, in statione non in processione se esse, imò verò in regressione: quoniam in via vitæ non progredi, regredi est, cùm nihil adhuc in eodem statu permaneat. Porrò profectus noster in eo consistit, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse, sed extendamur ad interiora, incessanter conemur in melius: aut imperfectum nostrum Divinæ misericordiæ obtutibus jugiter exponamus. Ab omnibus quidē vobis perfectio exigitur (u) licet non uniformis. Sed si incipis, incipe perfectè. Si jam in profectu es, & hoc ipsum jam perfectè age. Si autem perfectionis aliquid attigisti, teipsum in temetipso metire, & dic cum Apostolo: *Non quod jam apprehenderim, aut perfectus sum: sequor autem, si fortè comprehendam, in quo & comprehensus sum. Unum autem, quæ quidem retrò sunt obliviscens, & ad ea quæ sunt priora extendens meipsum, ad destinatum prosequor bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.* Deinde addit: *Quotquot ergo perfecti sumus, hoc sapimus.* In quo manifestè Apostolo docente declaratur, quia perfecta eorum quæ retrò sunt obliuio, & perfecta in anteriora extensio, ipsa est hominis iusti in hac vita perfectio: & perfectio huius perfectionis ibi erit, vbi erit brauij supernæ vocationis perfecta apprehensio. Ita, quæso, (x) ita facite dilectissimi. Discipulus

t *Ser.2.in Purificat. B. M. num.* 2. u *Tract. de vita. solit. cap.* 4. *num.* 11. *tom.* 5. *pag.*238. x. *Epist.* 341. *num.* 1. & 2.

lus quippè proficiens, gloria eſt Magiſtri. Quiſquis in ſchola Chriſti non proficit, eius indignus eſt magiſterio, præſertim tamen vbi ſumus, vbi nihil in eodem ſtatu permanet: & non proficere, ſine dubio deficere eſt. Nemo proinde dicat: Satis eſt, ſic volo manere, ſufficit mihi eſſe ſicut heri & nudiuſtertius, In via reſidet, qui eiuſmodi eſt: in ſcala ſubſiſtit, vbi neminem Patriarcha vidit niſi aſcendentem, aut deſcendentem. Dico etiam: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Ardua & anguſta eſt via: & non hîc, ſed in domo Patris manſiones ſunt multæ. Itaque, qui ſe dicit in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. *Jeſus enim* (ut ait Euangeliſta) *creſcebat & proficiebat ſapientiâ & ætate & gratiâ apud Deum & homines*. Ille non reſtitit ergo, ſed *exultauit ut gigas ad currendam viam*: & nos quoque ſi non deſipimus, curremus poſt eum, trahemur in odore vnguentorum ipſius. Alioquin ſi elongari contigerit, erit pigritanti animæ & laborioſior & periculoſior via, dum nec odore recreari, nec certa poſſit agnoſcere veſtigia longiùs abeuntis. Sic ergo currite Fratres, ut comprehendatis. Quòd ſanè ita fiet, ſi nequaquam arbitramini comprehendiſſe: ſed obliti quæ retrò ſunt, extenditis vos in anteriora. Denique audite [y] quid loquatur Sponſus: *Capite*, inquit, *nobis vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas: nam vinea noſtra floruit*. Vulpes, tentationes ſunt. Neceſsè eſt vt veniant tentationes. Quis enim coronabitur, niſi qui legitimè certauerit? Aut quomodò certabunt, ſi deſit qui impugnet? Tu ergo accedens ad ſeruitutem Dei ſta in

y. *Serm. 64. in Cant. num. 1.*

n timore,& præpara animam tuam ad tentationem, certus *omnes qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem passuros*. Proficientium sanctioribus studiis minimè quidem sese opponere contrariæ virtutes apertè audent, sed solent ex occulto insidiari quasi quædam fraudulentæ vulpeculæ: specie quidem virtutes, re autem sunt vitia. Quantos (verbi gratiâ) ingressos vias vitæ, progressos ad meliora, super semitas iustitiæ benè securèquè proficiscentes & proficientes, fraude (proh dolor) vulpium harum turpiter supplantatos expertus sum, & serò in se virtutum suffocatos plangere fructus? Avertat hoc à servulis suis [z] pro quorum salute induere dignatus est formã servi, Vnigenitus Dei Patris, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT VII.

De septimo verbo Christi, quod in articulo mortis suæ protulit ad Deum Patrem.

Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Luc. 23.

1. *Ostenditur, Christum ideo commendavisse Deo Patri Animam suam, ut erudiret nos, quòd debeamus Creatori nostro commendare animas nostras in articulo mortis. Proponuntur nobis ad imitandum sex verba Christi prolata in Cruce: in quorum tribus commendatur nobis triplex charitas* 2. *Monemur, ut præparemus nos ad mortem, considerantes*

z. *Ser. 3. in Nat. Dom. n. 6.*

tes ea quæ traduntur: & vt frequenter suspiremus ad Iesum Crucifixum, sperantes in eum. Ostenditur tria esse fundamēta, in quibus tota spes nostra consistit. 3. Probatur Christum in cōmendando Patri animā suam, docuisse nos, vt in hora mortis nostræ inuocemus Deum Patrem, & in eius Filio totā spem habeamus, quæ consistit in triplici fundamento. Ostenditur, securè morituros esse illos, qui sunt mortui peccato & mundo. Agitur de differentia mortis iustorum, & peccatorum. Excitamur ad considerationem mortis nostræ.

§. I.

Jesus autem iterùm clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Matt. 27 Luc. 23.

NVnc iam vltimum folium Vitis nostræ (a) vel vltimam chordam citharæ nostræ consideremus: vt indelebili memoriæ commendemus, imò & ore indefesso ruminemus. *Pater* (ait ille bonus Iesus) *in manus tuas commendo spiritum meum*. Scaturire videntur hæc verba (b) teneritudinem amoris, & quasi mustum quod dirumpit nouas lagunculas, de medullis procedere diligentis. Deus Pater diligit Filiū (c) & singulari dilectione amplectitur, summus æqualem, æternus coæternū, vnus Vnicum. Sed enim non minori ipse à Filio affectione astringitur: quippè pro cuius amore & moritur, cùm

a *Tract. de vite myst. cap. 15. nu. 59.* b. [illegible]
c. *Ser. 8. in Cant. nu. 1.*

cùm ait: *Pater, in manus tuas commendo spiritũ meũ.* Quis mihi (d) dignè horum verborum reserabit sacramentum? Plena quippè [e] sunt omnia supernis mysterijs, ac cælesti singula dulcedine redundantia. Sed cui (f) similabo ea? Vni interim epularum, quæ triplici quadam emineat gratiâ, deliciosa ad saporem, solidà ad nutrimentum, efficax ad medicinam. Sic, inquam, sic singula Jesu morientis verba, & ex eo quòd suauiter sonant, affectum mulcent: & de sensuum vbertate mentem impinguant & nutriunt: & de altitudine mysteriorum, dum intellectùm quò plùs exercent eò plùs terrent, miro modo tumorem sanant inflantis scientiæ. Si tamen diligentem habeant inspectorem (g) qui noverit sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo. Quid est autem (h) quòd ille coæternus & consubstantialis Patri Filius Animam suam ita manifestè in manus Patris commendabat, cui non minùs commendata etiam esset, si hoc non dixisset? In Euangelio Ioannis habemus, quòd cùm Dominus Jesus suscitaturus esset Lazarum, dixit: *Gratias tibi Pater ago, quia me semper audisti: sed propter astantes dixi, ut ipsi credant quia tu me misisti. Hæc autem cùm dixisset* (i) *clamauit voce magna: Lazare veni foras.* Magna vtique voce, non tam sono clamosa, quàm pietate, & virtute magnifica. Ita profectò (K) & nunc. Quamvis enim sciret Animam suam Sanctissimam Patris esse manibus commendatam, qui paulò ante dixerat: *Venit princeps huius mundi* (idest Sata-

Ta-

d *Ser.1.super Sal.Reg. nu.2.* e *Ser.1.super missus nu.1.* f *Ser.67. in Cant.nu.1.* g *Ser.1.super missus nu.1.* h *Tract. de vite myst. cap. 15. num. 59.* i *Ser.4. in Assumpt. B. M. num.4.* K *Tract. de vite myst. cap. 15. num. 59.*

tanas) *& in me non habet quidquam*. Tamen ut erudiret nos qui terra ſumus & cinis, ut ſpiritum noſtrum diſceremus Patris æterni manibus commendare, ne ab huius mundi principe, cùm à corpore egreſſus fuerit; comprehendatur, qui in nobis (heu) non pauca quæ ad ipſum pertineant, inveniet: cùm ipſe qui peccato nil debebat, imò etiam qui tollere peccata aduenerat, ſpiritum ſuum puriſſimum à puriſſimo corpore egreſſurum non vtique neceſſitatis, ſed exempli gratià, Patris ſui manibus commendauit. Quod & nos ſub ſpe gratiæ & miſericordiæ poterimus facere (l) ſi ſub vmbra ſeptem foliorum præmiſſorum latuerimus, ſi ſonos chordarum citharæ noſtræ auribus cordis audierimus. *Primò* ſcilicet, ſi oremus pro inimicis. *Secundò*, ſi pænitentibus qui in nos peccaverũt, ex toto corde remiſerimus. *Tertiò*, ſi proximis noſtris mutuam rependerimus charitatem. *Quartò*, ſi in omnibus tribulationibus noſtris ſperaverimus in eo, qui propter nos Homo factus eſt, ut vnitus noſtræ naturæ eſſet nobiſcum. *Quintò*, ſi ardenti deſiderio proximorum ſalutem deſiderauerimus. *Sextò*, ſi in bonis operibus ad conſummationẽ vitæ perſtiterimus. Inquantum hæc egerimus, fiducialiter poterimus dicere æterno Patri cũ Domino Jeſu: *In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum*. Semper orantes dum vivimus, ut in his verbis, quibus ipſe Jeſus ſpiritum emiſit, præſtare dignetur nos etiam ſpiritum noſtrum emittere, & ſuis efficaciter manibus commendare. O quàm magnificus (m) factus es in nuptijs tuis Rex & Sponſe, bone Jeſu! Quàm largè quæ habuiſti, omnia tradidiſti!

l *ibidem num. 60.* m *Ibidem cap. 10. num. 47*

sti! Ecce ipsis crucifixoribus tuis orationis affectum, Latroni paradisum, Matri filium, filio Matrem, mortuis vitam, manibus Patris Animam tuam, toti Mundo signa potentiæ tuæ contulisti: pro redimendo seruo non ex parte, sed totum Sanguinem ex multis & largis foraminibus effudisti. Porrò in tribus verbis priùs pertractatis (n) tres charitatis species mihi commendari videntur. *Vna*, quæ habetur ad inimicos etiam reconciliari nolentes, de qua dicit Joannes: *Diligamus Dominum, qui dilexit nos cùm adhuc essemus inimici*: & hæc est summa & magis admiranda dilectio. Diligere enim inimicos magis Diuinum est quam humanum. *Secunda*, quæ habetur ad eos qui aliquando fuerunt inimici, sed petita reconciliatione, in gratiam sunt recepti. Vnde Paulus ait: *Reconciliati sumus Deo per Sanguinem ipsius. Tertia*, quæ habetur erga eos qui nunquam fuerunt inimici, de qua idem ait: *Operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei*. Prima autem charitatis species nobis commendatur in primo verbo, vbi Dominus Jesus orat pro inimicis. Secunda, vbi Latroni petenti paradisum promittit. Tertia, vbi amicos præcipuos committit. Tegamur ergo horum vmbrâ foliorum. Audiamus & exaudiamus hos nostræ citharæ sonus dulcissimè modulantes: & à feruore omnis invidię, odij, iræ, & ab omni amaritudine detractionis, adulationis, simulationis, adiuuante Domino qui est vera charitas, temperemus; ipsum in omnibus charitatis speciebus, animo simul & operibus imitantes. Ecce secundùm quod potuimus [o] non quod debuimus, nec secundùm quod

n ibidem cap. 11. o ibidem cap. 15. num. 61.

quod voluimus, Vitis noſtræ deſuper extenſæ folia ſeptem veſtræ oſtendimus charitati: quæ non ſatis eſt tantùm intueri, ſed potiùs eſt accedendum, & ſub vmbra illorum ſedendum, ut poſſimus cum Sponſa veraciter dicere: *Sub vmbra illius quem deſideraveram, ſedi*. Cuius? Illius Sponſi vtique, cujus folia vmbram tantò habent latiorem, quantò ipſe Sponſus Verbum ſummi Patris verba habet virtutibus amabiliora, viciniora què ſaluti, magis accommodata pietati, & omnium intellectui promptiora. Meritò flebat Joannes [p] non inueniri qui aperiret Librum, & ſolueret ſignacula ejus: dum enim clauſus ſtaret, nemo ex nobis Diuinam illam attingere Sapientiam præualeret. Aperi tu librum Agne Dei, vera manſuetudo. Fodiendas expone Iudæo manus tuas & pedes tuos, ut qui in ejs latet procedat theſaurus ſalutis, & copioſa redemptio. Frange denique aſurientibus panem tuum. Solus enim frangere potes, qui ſolus ut confracta ſolides, ſtare potes: & in ipſa confractione ſolus poteſtatem habes ponendi Animã, & eam cùm volueris, reſumendi. Tua igitur miſeratione ſoluatur aliquatenùs hoc Templum, ſed non penitùs diſſoluatur. Separetur ab Anima caro, ſed Verbum ſanè & carnis ſeruet incorruptionem, & Animæ plenam conferat libertatem: ut ſola inter mortuos liberè agat, educat vinctos de domo carceris, ſedentes in tenebris & in vmbra mortis. Ponat Anima Sancta Carnem immaculatam, ſed reſumendam tertia die: ut moriens mortem perimat, & vita omnium cum reſurgente reſurgat.

Pater

p Ser. 2. in Nat. Dom. num. 5.

§. II.

Pater, in manus tuas commendo Spiritum meum.
Luc. 23.

Cognosce anima mea [q] cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Saluator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inuentus est. Et ecce [r] moritur Saluator tuus, anima mea, ut te viuificet. Tu ergo ingere te vigiliis [s] per lachrymarum violentiam vince Dominum maiestatis, & dic: *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est iam dies.* Hanc clausulam multipliciter possumus intelligere, & in ea multas delicias inuenire. *Mane nobiscum, quoniam aduesperascit.* Cum properamus in virtutum successibus, in die sumus: cùm nos obnubilant tribulationum angustiæ, incipit nobis aduesperascere: cùm tristitia nos confundit, nobis aduesperascit. Et quia ad te confugimus, qui solus laborem & dolorem consideras: *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Iam veniunt aquæ vsque ad animam, iam deuotionis deliciç vertuntur in miseriã, iam omnes angulos mentis nostræ ventus tẽtationis concutit: *Mane nobiscum, quoniam aduesperascit.* Tu tribulatis cordibus es refrigerium, tu refugium, tu solatium: tua est potentia, tuum est imperium. Intenti sunt ad te oculi omnium, te solum sitiens anima concupiscit: *mane nobiscum, quoniam advespe-*

q *Ser. de Pass. Dom. num.* 15. r *Lib.* 3. *de amore Dei cap.* 19. *num.* 67. s *Ser. in fer.* 2. *Pasch. num.* 21.

vesperascit. Sine te nihil possumus facere. Tu solus carmina das in nocte: tu turris es fortitudinis à facie tribulantis: tuæ pietatis oculus omnia quæ sub cælo sunt respicit: *mane nobiscum, quoniam advesperascit*. Per te consurgit nobis ad vesperum fulgor meridianus: & orimur ut lucifer, cùm nos consumptos putamus. Non confunditur omnis qui in te confidit: *mane nobiscum, quoniam advesperascit*. Inclinata est jam dies, facti sunt vesperi longiores: quia appropinquante mundi termino, superexcrescit iniquitas, & charitas refrigescit. Ne extinguatur in nocte lucerna nostra, *mane nobiscum, quoniam advesperascit*. Vergente mundi vespere, Sole justitiæ, frigus iniquitatis genus humanum opprimit. Omnes occupat nox perfidiæ, lux veritatis deficit. Ne deficiamus cum deficientibus, *mane nobiscum, quoniam advesperascit*. Vitæ meæ jam instat vespera, corpus consumit ægritudo pervalida: jam mors minatur aspera. Timor & tremor totam conscientiam concutit, terribilem sententiam Judicii pertimescit. Paveo gehennam: (t) paveo Judicis vultum ipsis quoque tremendum Angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis, à facie furoris ejus, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Contremisco à dentibus bestiæ infernalis, à ventre inferi, à rugientibus præparatis ad escam. Horreo vermem rodentem & ignem torrentem, fumum & vaporem, & sulphur procellarum: horreo tenebras exteriores. Sed tu Domine Jesu (u) cui Pater omne judicium dedit, *mane nobiscum, quo-*

t *Ser. 16. in cant. num. 7.* u *Ser. in fer. 2. Pasch. num. 21.*

niam advesperascit. In manus tuas commendo spiritum meum. Ne tradas animam confitentem tibi potestatibus tenebrarum. In te solo est salus nostra, ad te sunt oculi nostri, ne pereamus. De multitudine miserationis tuæ mens fiduciam concipit: *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Hoc est votum meum (x) hoc propositum meum, hæc est intentio cordis mei. Reposita est namque hæc spes mea in sinu meo, & in hac perseverabo. Sperabo in Jesum crucifixum. Nec desperabo, nec frustra sperabo: quia maledictus qui peccat in spe, & nihilominus qui peccat in desperatione. Sed nec esse volo de his, qui non sperant in Domino: *sperabo in eum.* Quo fructu, qua mercede, quo lucro? *Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Viriliter interim sustineat (y) in hoc sæculo pietas colluctationem, & persecutionem quamlibet æquanimiter patiatur. Quidni tolleret omnia, quæ ad omnia valet pietas. Repugnet fortiter impugnanti, quia & repugnanti propugnator aderit indefessus, & triumphanti non deerit largissimus remunerator. *Scuto* (inquit Propheta) *circumdabit te veritas ejus.* Necessaria planè insuperabilis protectio Veritatis, non modò interim in carne degenti, sed post modum exeunti: & nunc quidem ob periculosos conflictus, tunc verò ob monstruosos occursus spirituum malignorum. Nempè & Sanctissimam illam gloriosi Martini animam voluit pars inimica nocere, & cruenta bestia sciens quòd modicum jam tempus haberet, totâ profectò insaniâ malitiæ infatigabilis non est verita propè assistere ei quoquè, in quo nihil habebat. Imoverò ad ipsum

x *Ser. 2. super Psal. 90. n. 3.* y *Ser. 7. super Psal. 90. num. 1. & 2.*

ipsum etiam Regem gloriæ accedere impudentissima temeritas illa præsumpsit, sicut ipse testatur: *Venit enim princeps mundi hujus, & in me non invenit quidquam*. Felix anima, quæ sic interim tentationum jacula scuto veritatis repulerit, ut nil prorsùs venenatum in se coalescere passa, omninò non confundatur cùm loquetur inimicis suis in porta: *Nihil in me funesti reperies*. Felix, quem sic circumdat clypeus veritatis, ut introitum quoque & exitum ejus custodiat; exitum utique ab hac vita, & introitum in futuram: quo videlicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quidpiam inimicus attentet. Siquidem omninò opus erit illic custode, opus erit duce fideli, opus erit consolatore magno propter horribiles illas visiones, non minùs quàm hîc adjutore & propugnatore contra invisibiles tentationes. Hæc autem utraque (z) breviùs quidem in alio Psalmo Propheta commendans: *In te* (inquit) *eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum*: quòd ipso nimirùm duce, nec hîc gradiens offendiculum, nec egrediens hinc obstaculum pateretur. In altero crebra ereptio, in altero plena jam & secura liberatio designatur. Nam in hoc sanè tertio quod adjungit, *Verumtamen oculis tuis considerabis*, etiam fælicitatis non modicæ promissionem arbitror contineri. *Cadent*, inquit, *à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit*. Ita, oro Domine Jesu, ita fiat. Cadant illi, & non cadam ego: paveant illi, & non paveam ego: confundantur illi, & non confundar ego. Tria sunt (a) quæ sic roborant & confirmant cor meum, ut nulla me pe-

z Ser. 8. super Psal. 90. nu. 1. a Ser. 3. in Dom. 6. post. Pent. nu. 7.

nuria meritorum, nulla consideratio propriæ vilitatis, nulla æstimatio cælestis beatitudinis, ab altitudine spei deiicere possit in ea firmiter radicatum. Tria namque considero, in quibus tota spes mea cõsistit, *charitatem* adoptionis, *veritatem* promissionis, *potestatem* redditionis. Murmuret jam quantùm voluerit insipiens cogitatio mea dicens: Quis enim es tu, aut quanta est gloria illa, quibusvè meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo: Scio cui credidi, & certus sum, quia *in charitate* nimia adoptavit me, quia *verax* in promissione, quia *potens* in exibitione: licet enim ei facere quod voluerit. Quidquid autem agendum sit (b) quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es Domine spes mea. Hæc una mihi est omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & æstus, jejunare bis in Sabbatho dicat, postremò non esse sicut cæteros hominum glorietur: mihi autem adhære Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant adversùm me prælia, si sæviat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro adversùs spiritum concupiscat: in te Domine ego sperabo.

§. III.

Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Luc. 23.

Do-

b Ser. 9. super. Psal. 90. num. 5.

Dominus Jesus docuit (c) quid tu Christiane in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem sperare. In Patrē Deum, qui non potest despicere sperantes in se, debes sperare cum attestatione bonorū operum. Bonorum dico: quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera tua, ut Domino in hora mortis tuę in veritate dicere possis: I*n manus tuas Domine commendo spiritū meum*. Et iterùm: *In te Domine speravi, non confundar in æternum*. Spes triplex est (d) & procedit de triplici fide. Nam de fide promissorum, oritur *spes veniæ*: de fide signorum, *spes gratiæ*: de fide promissorum, *spes gloriæ*. Fratres, Hoc sapere (e) ex fide vivere est. Nec alius ex sententia dicere potest: *Quoniam tu es Domine spes mea*: nisi cui intùs sit persuasum à spiritu, ut (quemadmodùm monet Propheta) *jactet cogitatum suum in Domino*, sciens quòd enutriendus sit ab eo. Juxta illud quoque Petri Apostoli: *Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis*. Crede ergo te Deo (f) committe te ei, jacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet; ut fiducialiter & fideliter dicas: *Dominus sollicitus est mei*. Neque enim hoc sapiunt homines amantes seipsos, homines scioli, & solliciti pro seipsis, curam carnis perficientes in desideriis, surdi ad vocem dicentis: *Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis*. Ut quid ergo si hæc sapimus (g) ut quid cunctamur

c *Ser. 1. in ult. Cœna n.6. tom. 2. pag. 651.* d *Ser. 45. diuer. num. 5.*
e *Ser. 9. super Psal. 90. num. 6.* f *Ser. 5. in vig. nat. Dom. n. 5.*
g *Ser. 9. super. Psal. 90. num. 6.*

abiicere omninò spes miseras, vanas, inutiles, seductorias: & huic uni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, tota devotione animi, toto fervore spiritûs inhærere? Si quid illi impossimile, si quid difficile est, quære aliud in quo speres? Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictu? Attamen hujusmodi dictum intelligas volo. Si decreverit salvare nos, continuò liberabimur: si vivificare placuerit ei, vita in voluntate ejus est: si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An verò de facilitate jam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta voluntas? Planè & voluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Denique quando in se speranti desit illa Majestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes in se. *Adjuvabit eos* (ait Propheta) *& ervet eos à peccatoribus, & salvabit eos*. Quare? Quibus meritis? Audi ô Christiane quod sequitur: *Quia speraverunt in eo*. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirùm hæc est justitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. Porrò (h) Dominus Jesus dicit in Evangelio: *Nolite desperare, sed habete fidem Dei in vobis*. Spes quæ videtur, non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Unde Salamon ait: *Expectatio justorum lætitia, spes autem impiorum peribit*. Ergo & tu Christiane expecta Dominum, & custodi viam ejus, & exaltabit te, ut hæreditate capias regnum Dei. Expecta Dominum, & recede à malo:

&

h *Tract. de modo bene uiuen. cap. 2.*

& exaltabit te in die viſitationis, id eſt, in die mortis tuæ, ſive in die judicii. Qui malè agere non ceſſant, in vanum miſericordiam Dei expectant: quàm rectè expectarent, ſi à malo recederent. Unde Beatus Iſidorus ait: Timere debemus, ne per ſpem, quam Deus promittit nobis, perſeveranter peccemus. Nec rursùs quia juſtè peccata diſtringit, de Dei miſericordia deſperemus; ſed quod melius eſt, utrumque periculum fugiamus: ut à malo declinemus, & de pietate Dei veniam ſperemus. Omnis quippè juſtus ſpe & formidine nititur: quia nunc ſpes ad gaudium erigit, nunc ad formidinem terror gehennæ reducit. Qui enim de peccati venia deſperat, plùs ſe de deſperatione quàm de peccato damnat. Igitur, ô homo Chriſtiane, ſpes tua ſit in Jeſu Chriſto Redemptore tuo firma, quia *ſperantes in Domino miſericordia circumdabit*. Spera firmiter in Domino, & fac bonitatem: inhabita terram, & in cæleſti regno paſceris in divitiis ejus. Depone injuſtitiam, & ſpera in Dei miſericordiam: auſer à te iniquitatem, & ſpera in ſalutem. Emenda teipſum, & ſpera in Dei clementiam. Fxpelle à te pravitatem, & ſpera indulgentiam: corrige vitam tuam, & ſpera vitam æternam. Sed volo te quoque mortem (i) etſi non effugere, certè vel non timere. Juſtus quippè mortem etſi non cavet, tamen non pavet. Denique ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Moritur quidem & juſtus, ſed ſecurè: quippè cujus mors ut præſentis eſt exitus vitæ, ita introitus melioris. Bona eſt mors, ſi peccato moriaris, ut juſtitiæ vivas. Hæc mors neceſsè eſt ut præcurrat, ut

(i) *Epiſt. 105. num. 1.*

ſequatur illa ſecura. In hac vita quàmdiu duras, compara tibi illam quæ ſemper durat. Dum vivis in carne, morere mundo, ut poſt mortem carnis Deo vivere incipias. Quid enim ſi conciderit mors ſaccum corporis tui, dum te ſubinde circumdet lætitia? O quàm beati mortui qui in Domino moriuntur, audientes à ſpiritu, ut requieſcant jam à laboribus ſuis. Non ſolùm autem, ſed & ſuccedit jucunditas de novitate, ac de æternitate ſecuritas. Siquidem (k) nec humana malitia jam tunc habebit quid faciat: nec dæmonum millia plùs verebimur, quàm totidem vermium agmina vel muſcarum. Denique bona eſt mors juſti propter requiem (l) melior propter novitatem, optima propter ſecuritatem. E cōntra verò, *mors peccatorum peſſima*. Et audi unde peſſima. *Mala* ſiquidem eſt in mundi amiſſione, *pejor* in carnis ſeparatione, *peſſima* in vermis igniſquè duplici contritione. Quod ſi etiam juſtus trepidat ſollicitus prævenire eum (m) qui ipſas quoque paratus eſt juſtitias judicare: quid agimus nos, quorum interim judicata non fuerint & tecta peccata? Timendum valdè eſt, ne fortè manifeſta inveniantur præcedentia ad judicium. Manet juſtos horror in exitu (n) dolor in tranſitu, pudor in conſpectu gloriæ magni Dei. Unde autem nobis iſta diſſimulatio eſt, Fratres mei? Unde hæc tam pernicioſa tepiditas? Unde hæc ſecuritas maledicta? Quid ſeducimus miſeri noſmetipſos? Forſitan jam divites facti ſumus, forſitan jam regnamus. Nonne oſtium domus noſtræ horribiles ſpiritus illi obſident? Nonne exitum [illegible] no-

k *Ser. 7. ſuper. Pſal. 90. num. 16.* l *Epiſt. 105. num. 2.* m *Ser. in vig. S. Andr. num. 1.* n *Ser. 28. diver. num. 5. & 6.*

nostrum larvales illæ facies præstolantur? Quis ille pavor erit, ô anima mea, cùm dimissis omnibus (quorum tibi est tam jucunda præsentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam familiaris) sola ingrediens incognitam penitùs regionem, occursantia tibi catervatim ruere teterrima illa monstra videbis? Quis tibi in die tantæ necessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus præparatis ad escam? Quis consolabitur? Quis deducet? Frattes mei, memoremur hæc novissima nostra, ne peccemus. Nam & per ignem nobis transeundum est, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Ibi enim aurum nostrum vertetur in scoriam, ibi revelabitur universa impuritas: ibi Veritas ipsa accepto tempore, quod nobis interim datum contemnimus, justitias judicabit. Quid verò illic omnes justitiæ nostræ, nisi pannus menstruatæ reputabuntur? Quidquid nunc parvipendendo transimus, palpando tangimus, dissimulando negligimus: quanto illic cruciatu vindex flamma consumet? Utinam magis nunc daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarum: fortè enim non reperiret ignis exurens, quod interim fluens lachryma dilvisset. Unum est tamen (o) si nosmetipsos dijudicaverimus, non utique judicabimur. Bonum judicium est, quod me illi districto divinoquè judicio subducit & abscondit. Prorsùs horreo incidere in manus Dei viventis. Volo vultui iræ judicatus præsentari, non judicandus. Spiritualis homo omnia dijudicat, & ipse à nemine judicatur. Judicabo proinde mala mea, judicabo & bona. *Mala* melioribus curabo corrigere actibus, dilue-

o Ser. 55. in Cant. num. 3.

diluere lachrymis, punire jejuniis, cæterisquè sanctæ laboribus disciplinæ. *In bonis* de me humiliter sentiam, & juxta præceptum Domini servum me inutilem reputabo, qui quod facere debui, tantum feci. Dabo operam nec folia pro granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor ego vias meas, & studia mea: quo is qui scrutaturus est Jerusalem in lucernis, nihil inscrutatum in me sive indiscussum inveniat. Neque enim judicaturus est bis in idipsum. *Felix* cujus anima (p) fiducialiter inimicis suis loquetur in porta: *Quid hîc stas cruenta bestia? nihil in me funesti reperies*. *Felicior*, cujus opus non arserit: quem superædificasse aurum, argentum, lapides preciosos, examen illud inveniet. *Felicissimus*, qui sine ulla nube confusionis relevata penitùs facie gloriam Domini speculando, in eandem imaginem transformabitur, & similis erit illi, videns eum sicuti est, utique super omnia Deus benedictus & laudabilis, & gloriosus in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT VIII.

De morte Christi preciosa, & præ omnibus Sacramentis affectuosa.

1. *Ostenditur, mortem Christi Jesu fuisse spontaneam, & ex mera charitate susceptam. Docemur, Christum mortuum esse & secundùm tempus pro inimicis, & secundùm prædestinationem pro amicis. Patres ante adventum Christi, credentes Verbum Divinum*

p Sre. 28. diuer. num. 7.

vinum incarnandum, salvati sunt. Christus moriens in Cruce, fuit victima & sacrificium. De differentia sacrificiorum antiquæ legis, & novæ. 2. Ostenditur, mortem Christi esse holocaustum spirans odorem: quem odoratus Deus Pater, avertit iram indignationis suæ à nobis. Collatio oblationis Christi in templo necnon oblationis in Cruce proponitur. Excitamur ad plangendum super mortem Christi. 3. Ostenditur, quantùm obligatur homo bonitati Christi, quam exibuit moriendo pro eo. Tria referuntur ad mortem Christi, pro qua gratiæ agendæ sunt Deo. Mors Christi exigit à nobis, ut ei offeramus corpus & animam in sacrificium laudis: nec non totam vitam nostram, ut vivamus ei, qui pro ea præbuit vitam suam moriendo.

§. I.

Jesus clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite tradidit spiritum. Luc. 23. Joan. 19.

FIdelis sermo (a) & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus est. Nonmodò voluit & oblatus est, sed quia volvit. Solus nimirùm potestatem habuit ponendi Animam suam: nemo eam abstulit ab eo. Vltrò, cùm accepisset acetum, dixit: *Consummatum est*. Ac si diceret: Nihil restat implendum, jam non est quod expectem. *Et inclinato capite*, factus obediens usque ad mortem, *tradidit spiritum*. Quis tam facilè quando vult, dormit?

a *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 4.*

mit? Magna quidem est infirmitas mori: sed planè sic mori virtus immensa est, Nempè quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania sibiipsi in mortem sceleratas iniicere manus, sed non est hoc ponere animam suam, vrgere eam magis & violenter abrumpere quàm ad nutum ponere est. Tibi, ô impie Juda, misera planè facultas fuit non ponendi animam, sed pendendi: nec tradente te, sed trahente laqueo nequissimus ille spiritus tuus exiuit, non emissus â te, sed amissus. Solus Christus in mortem tradidit Animam suam, qui solus virtute propria regressus est ad vitam. Solus potestatem habuit ponendi Animam suam, qui solus facultatem æquè habuit liberam resumendi, imperium habens vitæ & mortis. Immisit Dominus soporem in Adam: (b) immisit & in seipsum factus nimirùm secundus Adam. Sed est distantia fortè non parva. Ille enim soporatus videtur præ excessu contemplationis, Christus miserationis affectu: ut in illum soporem immiserit *Veritas*, in hunc *Charitas*, cùm utraque sit Dominus. Ait enim Joannes Evangelista: *Deus Charitas est*. Et ipse Dominus: *Ego sum via, Veritas, & vita*. Sanè soporem Christi solius charitatis fuisse nemo dubitat vel nominetenùs Christianus. Siquidem accubuit ut leo, non victus planè, sed victor, potestate propria ponens Animam, somnum mortis excipiens propria voluntate. Solus Dominus meus Jesus (c) non debito conditionis gustavit mortem, sed suæ beneplacito voluntatis: sanè non ob propriam utilitatem, bonorum enim nostrorum non

b *Ser. 2. in Septuag. num. 1.* c *Serm. 9. super Psal. 90. num. 3.*

non eget: ſed nec tanquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus eſt, niſi pro acquirendis, videlicet ut amicos faceret ex inimicis. Cùm enim adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per Sanguinem Filii ſui. Aut potiùs pro jam amicis, etſi nondum quidem amantibus, ſed tamen jam amatis. In hoc eſt enim gratia, non quaſi non dilexerimus Deum, ſed prior ipſe dilexit nos. Vis noſſe quàm longè prior? *Benedictus Deus & Pater Domini mi Jeſu Chriſti* (ait Apoſtolus) *qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto Jeſu, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem.* Et poſt pauca: *Gratificavit*, inquit, *nos in dilecto Filio ſuo.* Quomodò ergo non dilecti jam tunc in illo, quandò electi ſumus in illo? Quomodò non ei grati, in quo gratificati ſumus? Sic ergo Chriſtus ſecundùm tempus quidem pro impiis mortuus eſt, ſecundùm prædeſtinationem autē pro fratribus & amicis. Unde (d) legitur in Apocalipſi: *Agnus occiſus eſt ab initio ſæculi*, his videlicet qui fuerunt ab initio: ita ut per hoc quod dicitur, *ab initio*, determines non tempus occiſionis, ſed ſalutis. Priùs enim mors ejus profuit, quàm fuit: priùs promiſſio fuit, ac deinde exhibitio. Ab initio ergo ſæculi occiſus eſt. Propterea jam tunc (e) Sanguis Chriſti rorabat etiam Lazaro, ne flammas ſentiret, quòd & ipſe credidiſſet in eum qui erat paſſurus. Sic & de omnibus Electis illius temporis ſentiendum eſt, natos quidem & ipſos æquè ut nos ſub poteſtate tenebrarum propter originale pec-

d *Serm. de excell. SS. Sacram. num. 4. to. 6. pag. 733.* e *Tract. de error. Abaial. cap. 7. n. 18.*

niam advesperascit. In manus tuas commendo spiritum meum. Ne tradas animam confitentem tibi potestatibus tenebrarum. In te solo est salus nostra, ad te sunt oculi nostri, ne pereamus. De multitudine miserationis tuæ mens fiduciam concipit: *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Hoc est votum meum (x) hoc propositum meum, hæc est intentio cordis mei. Reposita est namque hæc spes mea in sinu meo, & in hac perseverabo. Sperabo in Jesum crucifixum. Nec desperabo, nec frustra sperabo: quia maledictus qui peccat in spe, & nihilominus qui peccat in desperatione. Sed nec esse volo de his, qui non sperant in Domino: *sperabo in eum.* Quo fructu, qua mercede, quo lucro? *Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.* Viriliter interim sustineat (y) in hoc sæculo pietas colluctationem, & persecutionem quamlibet æquanimiter patiatur. Quidni tolleret omnia, quæ ad omnia valet pietas. Repugnet fortiter impugnanti, quia & repugnanti propugnator aderit indefessus, & triumphanti non deerit largissimus remunerator. *Scuto* (inquit Propheta) *circumdabit te veritas ejus.* Necessaria planè insuperabilis protectio Veritatis, nonmodò interim in carne degenti, sed post modum exeunti: & nunc quidem ob periculosos conflictus, tunc verò ob monstruosos occursus spirituum malignorum. Nempè & Sanctissimam illam gloriosi Martini animam voluit pars inimica nocere, & cruenta bestia sciens quòd modicum jam tempus haberet, totâ profectò insaniâ malitiæ infatigabilis non est verita propè assistere ei quoquè, in quo nihil habebat. Imoverò ad ipsum

x Ser. 2. *super Psal.* 90. *n.* 3. y Ser. 7. *super Psal.* 90. *num.* 1. & 2.

ipſum etiam Regem gloriæ accedere impudentiſſima temeritas illa præſumpſit, ſicut ipſe teſtatur: *Venit enim princeps mundi hujus, & in me non invenit quidquam*. Felix anima, quæ ſic interim tentationum jacula ſcuto veritatis repulerit, ut nil prorsùs venenatum in ſe coaleſcere paſſa, omninò non confundatur cùm loquetur inimicis ſuis in porta: *Nihil in me funeſti reperies*. Felix, quem ſic circumdat clypeus veritatis, ut introitum quoque & exitum ejus cuſtodiat; exitum utique ab hac vita, & introitum in futuram: quo videlicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quidpiam inimicus attentet. Siquidem omninò opus erit illic cuſtode, opus erit duce fideli, opus erit conſolatore magno propter horribiles illas viſiones, non minùs quàm hîc adjutore & propugnatore contra inviſibiles tentationes. Hæc autem utraque (z) breviùs quidem in alio Pſalmo Propheta commendans: *In te* (inquit) *eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum*: quòd ipſo nimirùm duce, nec hîc gradiens offendiculum, nec egrediens hinc obſtaculum pateretur. In altero crebra ereptio, in altero plena jam & ſecura liberatio deſignatur. Nam in hoc ſanè tertio quod adjungit, *Verumtamen oculis tuis conſiderabis*, etiam fælicitatis non modicæ promiſſionem arbitror contineri. *Cadent*, inquit, *à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit*. Ita, oro Domine Jeſu, ita fiat. Cadant illi, & non cadam ego: paveant illi, & non paveam ego: confundantur illi, & non confundar ego. Tria ſunt (a) quæ ſic roborant & confirmant cor meum, ut nulla me pe-

Ser. 8. ſuper Pſal. 90. nu. 1. a *Ser. 3. in Dom. 6. poſt. Pent. nu. 7.*

nuria meritorum, nulla consideratio propriæ vilitatis, nulla æstimatio cælestis beatitudinis, ab altitudine spei deiicere possit in ea firmiter radicatum. Tria namque considero, in quibus tota spes mea cõsistit, *charitatem* adoptionis, *veritatem* promissionis, *potestatem* redditionis. Murmuret jam quantùm voluerit insipiens cogitatio mea dicens: Quis enim es tu, aut quanta est gloria illa, quibusvè meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo: Scio cui credidi, & certus sum, quia *in charitate* nimia adoptavit me, quia *verax* in promissione, quia *potens* in exibitione: licet enim ei facere quod voluerit. Quidquid autem agendum sit (b) quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es Domine spes mea. Hæc una mihi est omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & æstus, jejunare bis in Sabbatho dicat, postremò non esse sicut cæteros hominum glorietur: mihi autem adhære Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant adversùm me prælia, si sæviat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro adversùs spiritum concupiscat: in te Domine ego sperabo.

§. III.

Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Luc. 23.

Do-

b Ser. 9. *super.* *Psal.* 9?. *num.* 5.

Dominus Jesus docuit (c) quid tu Christiane in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem sperare. In Patrē Deum, qui non potest despicere sperantes in se, debes sperare cum attestatione bonorū operum. Bonorum dico: quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera tua, ut Domino in hora mortis tuę in veritate dicere possis: I*n manus tuas Domine commendo spiritū meum*. Et iterùm: *In te Domine speravi, non confundar in æternum*. Spes triplex est (d) & procedit de triplici fide. Nam de fide promissorum, oritur *spes veniæ*: de fide signorum, *spes gratiæ*: de fide promissorum, *spes gloriæ*. Fratres, Hoc sapere (e) ex fide vivere est. Nec alius ex sententia dicere potest: *Quoniam tu es Domine spes mea*: nisi cui intùs sit persuasum à spiritu, ut (quemadmodùm monet Propheta) *jactet cogitatum suum in Domino*, sciens quòd enutriendus sit ab eo. Juxta illud quoque Petri Apostoli: *Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis*. Crede ergo te Deo (f) committe te ei, jacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet; ut fiducialiter & fideliter dicas: *Dominus sollicitus est mei*. Neque enim hoc sapiunt homines amantes seipsos, homines scioli, & solliciti pro seipsis, curam carnis perficientes in desideriis, surdi ad vocem dicentis: *Omnem sollicitudinem vestram proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis*. Ut quid ergo si hæc sapimus (g) ut quid cunctamur

c *Ser. 1. in ult. Cæna n. 6. tom. 2. pag. 651.* d *Ser. 45. diuer. num. 5.*
e *Ser. 9. super Psal. 90. num. 6.* f *Ser. 5. in vig. nat. Dom. n. 5.*
g *Ser. 9. super. Psal. 90. num. 6.*

abiicere omninò spes miseras, vanas, inutiles, seductorias: & huic uni tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, tota devotione animi, toto fervore spiritûs inhærere? Si quid illi impossimile, si quid difficile est, quære aliud in quo speres? Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictu? Attamen hujusmodi dictum intelligas volo. Si decreverit salvare nos, continuò liberabimur: si vivificare placuerit ei, vita in voluntate ejus est: si præmia æterna largiri, licet ei quod vult facere. An verò de facilitate jam non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta voluntas? Planè & voluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Denique quando in se speranti desit illa Majestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non derelinquit sperantes in se. *Adjuvabit eos* (ait Propheta) *& ervet eos à peccatoribus, & salvabit eos*. Quare? Quibus meritis? Audi ô Christiane quod sequitur: *Quia speraverunt in eo*. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirùm hæc est justitia, sed quæ ex fide est, non ex lege. Porrò (h) Dominus Jesus dicit in Evangelio: *Nolite desperare, sed habete fidem Dei in vobis*. Spes quæ videtur, non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Unde Salamon ait: *Expectatio justorum lætitia, spes autem impiorum peribit*. Ergo & tu Christiane expecta Dominum, & custodi viam ejus, & exaltabit te, ut hæreditate capias regnum Dei. Expecta Dominum, & recede à malo:

&

h *Tract. de modo bene uiuen. cap. 2.*

& exaltabit te in die viſitationis, id eſt, in die mortis tuæ, ſive in die judicii. Qui malè agere non ceſſant, in vanum miſericordiam Dei expectant: quàm rectè expectarent, ſi à malo recederent. Unde Beatus Iſidorus ait: Timere debemus, ne per ſpem, quam Deus promittit nobis, perſeveranter peccemus. Nec rursùs quia juſtè peccata diſtringit, de Dei miſericordia deſperemus; ſed quod melius eſt, utrumque periculum fugiamus: ut à malo declinemus, & de pietate Dei veniam ſperemus. Omnis quippè juſtus ſpe & formidine nititur: quia nunc ſpes ad gaudium erigit, nunc ad formidinem terror gehennæ reducit. Qui enim de peccati venia deſperat, plùs ſe de deſperatione quàm de peccato damnat. Igitur, ô homo Chriſtiane, ſpes tua ſit in Jeſu Chriſto Redemptore tuo firma, quia *ſperantes in Domino miſericordia circumdabit*. Spera firmiter in Domino, & fac bonitatem: inhabita terram, & in cæleſti regno paſceris in divitiis ejus. Depone injuſtitiam, & ſpera in Dei miſericordiam: aufer à te iniquitatem, & ſpera in ſalutem. Emenda teipſum, & ſpera in Dei clementiam. Fxpelle à te pravitatem, & ſpera indulgentiam: corrige vitam tuam, & ſpera vitam æternam. Sed volo te quoque mortem (i) etſi non effugere, certè vel non timere. Juſtus quippè mortem etſi non cavet, tamen non pavet. Denique ſi morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Moritur quidem & juſtus, ſed ſecurè: quippè cujus mors ut præſentis eſt exitus vitæ, ita introitus melioris. Bona eſt mors, ſi peccato moriaris, ut juſtitiæ vivas. Hæc mors neceſsè eſt ut præcurrat, ut

i *Epiſt. 105. num. 1.*

ſequatur illa ſecura. In hac vita quàmdiu duras, compara tibi illam quæ ſemper durat. Dum vivis in carne, morere mundo, ut poſt mortem carnis Deo vivere incipias. Quid enim ſi conciderit mors ſaccum corporis tui, dum te ſubinde circumdet lætitia? O quàm beati mortui qui in Domino moriuntur, audientes à ſpiritu, ut requieſcant jam à laboribus ſuis. Non ſolùm autem, ſed & ſuccedit jucunditas de novitate, ac de æternitate ſecuritas. Siquidem (k) nec humana malitia jam tunc habebit quid faciat: nec dæmonum millia plùs verebimur, quàm totidem vermium agmina vel muſcarum. Denique bona eſt mors juſti propter requiem (l) melior propter novitatem, optima propter ſecuritatem. E contra verò, *mors peccatorum peſſima*. Et audi unde peſſima. *Mala* ſiquidem eſt in mundi amiſſione, *pejor* in carnis ſeparatione, *peſſima* in vermis igniſquè duplici contritione. Quod ſi etiam juſtus trepidat ſollicitus prævenire eum (m) qui ipſas quoque paratus eſt juſtitias judicare: quid agimus nos, quorum interim judicata non fuerint & tecta peccata? Timendum valdè eſt, ne fortè manifeſta inveniantur præcedentia ad judicium. Manet juſtos horror in exitu (n) dolor in tranſitu, pudor in conſpectu gloriæ magni Dei. Unde autem nobis iſta diſſimulatio eſt, Fratres mei? Unde hæc tam pernicioſa tepiditas? Unde hæc ſecuritas maledicta? Quid ſeducimus miſeri noſmetipſos? Forſitan jam divites facti ſumus, forſitan jam regnamus. Nonne oſtium domus noſtræ horribiles ſpiritus illi obſident? Nonne exitum

no-

k *Ser. 7. ſuper. Pſal. 90. num. 16.* l *Epiſt. 105. num. 2.* m *Ser. in vig. S. Andr. num. 1.* n *Ser. 28. diver. num. 5. & 6.*

nostrum larvales illæ facies præstolantur? Quis ille pavor erit, ô anima mea, cùm dimissis omnibus (quorum tibi est tam jucunda præsentia, tam gratus aspectus, cohabitatio ipsa tam familiaris) sola ingrediens incognitam penitùs regionem, occursantia tibi catervatim ruere teterrima illa monstra videbis? Quis tibi in die tantæ necessitatis occurret? Quis tuebitur à rugientibus præparatis ad escam? Quis consolabitur? Quis deducet? Frattes mei, memoremur hæc novissima nostra, ne peccemus. Nam & per ignem nobis transeundum est, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Ibi enim aurum nostrum vertetur in scoriam, ibi revelabitur universa impuritas: ibi Veritas ipsa accepto tempore, quod nobis interim datum contemnimus, justitias judicabit. Quid verò illic omnes justitiæ nostræ, nisi pannus menstruatæ reputabuntur? Quidquid nunc parvipendendo transimus, palpando tangimus, dissimulando negligimus: quanto illic cruciatu vindex flamma consumet? Utinam magis nunc daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarum: fortè enim non reperiret ignis exurens, quod interim fluens lachryma dilvisset. Unum est tamen (o) si nosmetipsos dijudicaverimus, non utique judicabimur. Bonum judicium est, quod me illi districto divinoquè judicio subducit & abscondit. Prorsùs horreo incidere in manus Dei viventis. Volo vultui iræ judicatus præsentari, non judicandus. Spiritualis homo omnia dijudicat, & ipse à nemine judicatur. Judicabo proinde mala mea, judicabo & bona. *Mala* melioribus curabo corrigere actibus, dilue-

o *Ser. 55. in Cant. num. 3.*

diluere lachrymis, punire jejuniis, cæterisquè sanctæ laboribus disciplinæ. *In bonis* de me humiliter sentiam, & juxta præceptum Domini servum me inutilem reputabo, qui quod facere debui, tantum feci. Dabo operam nec folia pro granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor ego vias meas, & studia mea: quo is qui scrutaturus est Jerusalem in lucernis, nihil inscrutatum in me sive indiscussum inveniat. Neque enim judicaturus est bis in idipsum. *Felix* cujus anima (p) fiducialiter inimicis suis loquetur in porta: *Quid hîc stas cruenta bestia? nihil in me funesti reperies*. *Felicior*, cujus opus non arserit: quem superædificasse aurum, argentum, lapides preciosos, examen illud inveniet. *Felicissimus*, qui sine ulla nube confusionis relevata penitùs facie gloriam Domini speculando, in eandem imaginem transformabitur, & similis erit illi, videns eum sicuti est, utique super omnia Deus benedictus & laudabilis, & gloriosus in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT VIII.

De morte Christi preciosa, & præ omnibus Sacramentis affectuosa.

1. *Ostenditur, mortem Christi Jesu fuisse spontaneam, & ex mera charitate susceptam. Docemur, Christum mortuum esse & secundùm tempus pro inimicis, & secundùm prædestinationem pro amicis. Patres ante adventum Christi, credentes Verbum Divinum*

p Sre. 28. diuer. num. 7.

vinum incarnandum, ſalvati ſunt. Chriſtus moriens in Cruce, fuit victima & ſacrificium. De differentia ſacrificiorum antiquæ legis, & novæ. 2. Oſtenditur, mortem Chriſti eſſe holocauſtum ſpirans odorem: quem odoratus Deus Pater; avertit iram indignationis ſuæ à nobis. Collatio oblationis Chriſti in templo necnon oblationis in Cruce proponitur. Excitamur ad plangendum ſuper mortem Chriſti. 3. Oſtenditur, quantùm obligatur homo bonitati Chriſti, quam exibuit moriendo pro eo. Tria referuntur ad mortem Chriſti, pro qua gratiæ agendæ ſunt Deo. Mors Chriſti exigit à nobis, ut ei offeramus corpus & animam in ſacrificium laudis: nec non totam vitam noſtram, ut vivamus ei, qui pro ea præbuit vitam ſuam moriendo.

§. I.

Jeſus clamans voce magna, ait: Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum. Et hæc dicens, inclinato capite tradidit ſpiritum. Luc. 23. Joan. 19.

Fidelis ſermo (a) & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus eſt. Nonmodò voluit & oblatus eſt, ſed quia volvit. Solus nimirùm poteſtatem habuit ponendi Animam ſuam: nemo eam abſtulit ab eo. Vltrò, cùm accepiſſet acetum, dixit: *Conſummatum eſt.* Ac ſi diceret: Nihil reſtat implendum, jam non eſt quod expectem. *Et inclinato capite*, factus obediens uſque ad mortem, *tradidit ſpiritum.* Quis tam facilè quando vult, dormit?

a *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 4.*

mit? Magna quidem est infirmitas mori: sed planè sic mori virtus immensa est, Nempè quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania sibiipsi in mortem sceleratas iniicere manus, sed non est hoc ponere animam suam, vrgere eam magis & violenter abrumpere quàm ad nutum ponere est. Tibi, ô impie Juda, misera planè facultas fuit non ponendi animam, sed pendendi: nec tradente te, sed trahente laqueo nequissimus ille spiritus tuus exiuit, non emissus â te, sed amissus. Solus Christus in mortem tradidit Animam suam, qui solus virtute propria regressus est ad vitam. Solus potestatem habuit ponendi Animam suam, qui solus facultatem æquè habuit liberam resumendi, imperium habens vitæ & mortis. Immisit Dominus soporem in Adam: (b) immisit & in seipsum factus nimirùm secundus Adam. Sed est distantia fortè non parva. Ille enim soporatus videtur præ excessu contemplationis, Christus miserationis affectu: ut in illum soporem immiserit *Veritas*, in hunc *Charitas*, cùm utraque sit Dominus. Ait enim Joannes Evangelista: *Deus Charitas est*. Et ipse Dominus: *Ego sum via, Veritas, & vita*. Sanè soporem Christi solius charitatis fuisse nemo dubitat vel nominetenùs Christianus. Siquidem accubuit ut leo, non victus planè, sed victor, potestate propria ponens Animam, somnum mortis excipiens propria voluntate. Solus Dominus meus Jesus (c) non debito conditionis gustavit mortem, sed suæ beneplacito voluntatis: sanè non ob propriam utilitatem, bonorum enim nostrorum non

b *Ser. 2. in Septuag. num. 1.* c *Serm. 9. super Psal. 90. num. 3.*

non eget: ſed nec tanquam retribuens nobis gratiam pro gratia, qui non aliter pro amicis mortuus eſt, niſi pro acquirendis, videlicet ut amicos faceret ex inimicis. Cùm enim adhuc inimici eſſemus, reconciliati ſumus Deo per Sanguinem Filii ſui. Aut potiùs pro jam amicis, etſi nondum quidem amantibus, ſed tamen jam amatis. In hoc eſt enim gratia, non quaſi non dilexerimus Deum, ſed prior ipſe dilexit nos. Vis noſſe quàm longè prior? *Benedictus Deus & Pater Domini mi Jeſu Chriſti* (ait Apoſtolus) *qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali in cæleſtibus in Chriſto Jeſu, ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*. Et poſt pauca: *Gratificavit*, inquit, *nos in dilecto Filio ſuo*. Quomodò ergo non dilecti jam tunc in illo, quandò electi ſumus in illo? Quomodò non ei grati, in quo gratificari ſumus? Sic ergo Chriſtus ſecundùm tempus quidem pro impiis mortuus eſt, ſecundùm prædeſtinationem autē pro fratribus & amicis. Unde (d) legitur in Apocalipſi: *Agnus occiſus eſt ab initio ſæculi*, his videlicet qui fuerunt ab initio: ita ut per hoc quod dicitur, *ab initio*, determines non tempus occiſionis, ſed ſalutis. Priùs enim mors ejus profuit, quàm fuit: priùs promiſſio fuit, ac deinde exhibitio. Ab initio ergo ſæculi occiſus eſt. Propterea jam tunc (e) Sanguis Chriſti rorabat etiam Lazaro, ne flammas ſentiret, quòd & ipſe crediſſet in eum qui erat paſſurus. Sic & de omnibus Electis illius temporis ſentiendum eſt, natos quidem & ipſos æquè ut nos ſub poteſtate tenebrarum propter originale pec-

d *Serm. de excell.* SS. *Sacram. num.* 4. *&* 6. *pag.* 733. e *Tract. de error. Abaial. cap.* 7. *n.* 18.

peccatum, sed erutos antequam morerentur, & non nisi in Sanguine Christi. Scriptum est enim: *Turbæ autem quæ præcedebant, & quæ sequebantur, clamabant dicentes: Osanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini*. Ergo Christo in carne venienti, & antequam veniret & post, benedictum est à turbis benedictorum; quamvis præeuntes plenam minimè tunc consecuti sunt benedictionem, servatâ nimirùm hac prærogativâ tempori gratiæ. Tempus reconciliationis extunc cæpit [f] & statum habuit, quousque patratum est mysterium nostræ redemptionis: quando immolata hostia illa salutaris nos reconciliavit. De quo verè scriptum est: *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, & inventus est justus: & in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, non est inventus similis illi*. De quo Apostolus: *Legatione fungimur pro Christo, rogamus reconciliamini Deo*. Et verè ab effectu cæpit hoc nomen reconciliationis. Christus enim (g) pro salute mundi semel factus est hostia salutaris, reconciliatio generalis, omnibus Sacramentis tam præcedentibus quàm subsequentibus virtutem dedit & efficaciam, ut tanta & tali hostia sanctificarentur omnes liberandi per illam. Multùm quidem acceptum fuit munus Abel (h) sed non ita. Multùm placuit sacrificium Abrahæ Patriarchæ, sed non adeò. Multũ approbata fuit oblatio Melchisedech, sed multò minus isto. Denique audiamus quid ait Propheta: *Sacrificium & oblationem noluisti, holocaustum & pro peccato non postulasti, tunc dixi: Ecce venio*. Dixit ille,

f *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 4.* g *Serm. de excell. SS. Sacram. n. 4.* h *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 8. n. 25.*

ille, qui non per Sanguinem hircorum aut vitulorum, ſed per proprium Sanguinem introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventa. Omnia in figura contingebant antiquis, hîc veritas, ibi figura: ibi umbra, hîc lux: ibi nubes, hîc claritas: ibi agnus legalis, hîc Agnus innocens, qui tollit peccata mundi. Ille dies Judæorum feſtus erat umbra [i] quo Patres eorum tranſierunt de Ægypto; ſed ille fuit veritas, quo Chriſtus tranſivit de hoc mundo: & ſic nos fecit tranſire de vitiis ad virtutes, de morte ad vitam, de mundo ad cælum, pro nobis victima factus & ſacrificium, ſeipſum Deo Patri in ara Crucis offerens holocauſtum. Ita ergo Chriſtus (K) Carnem obtulit Deo Patri pro ſalute generis humani: & in ara Crucis Sacrificium quaſi Pontifex in templo ſuum peregit Sacerdotium.

§. II.

Jeſus clamans voce magna, emiſit Spiritum. Matt. 27.

Attendamus (l) quis & quantus ignis corpori Vitis noſtræ appoſitus fuerit. Flagrabat interiùs incendio charitatis immenſæ, exteriùs paſſionis ardore, veriſſimum & gratiſſimum & ſaluberrimum holocauſtum in ara Crucis crucifixus Jeſus. Quod holocauſtum ſimile iſti? Nullum profectò : s[illegible]la nullum ſic totum incenſum dicitur. Etſi illud [illegible] veteri lege dicebatur verè holocauſtum quod totum ardebat, cùm

i *Serm. 1. in ult. cœna Dom. n. 1.* K *Ser. de B. M. Deip.* l *Tract. de vite myſt. c. 34 n. 163.*

cùm tamen ibi arderet sola caro animalium: quantò veriùs nostra victima dicetur holocaustum, quod intùs & foris incomparabiliter ardebat? Ardebat & totus Laurentius, Vincentius, aliique quàm plurimi, martyres, sed nihil ad hunc. Quis enim ardori fornacis Crucis aliquod audeat supplicium comparare? De holocausto igitur nostro Crucifixo Jesu incomparabiliter ardente inæstimabilis nimis odor processit. Odoratusquè est Dominus Deus Pater odorem suavitatis: & benedixit nobis, auertitquè iram indignationis suæ longè a nobis, pace integrè reformata & Sanguine rubicunda, Jesu Christo tam nostro, quàm ipsius participe pacis æternæ obside existente. Siquidem (m) occisus justus injustè pro justitia novã de inimico obtinuit justitiã mortis, scilicet injustè sibi illatæ. Quam quasi sibi necessariam, quia absque peccato erat, ipse homini peccatori cõmunicans, reũ absoluit per pænam innocentiæ suæ. Positoquè Corpore suo & Sanguine in manu ejus: *Hoc*, inquit, *manduca, & bibe, hinc vive*. Patriquè eum repræsentans, *En*, inquit, *Pater mei Sanguinis precium: si de peccato hujus hominis requiris, en pro eo meus Sanguis*. Agnosce ô homo (n) quàm nobilis est anima tua, & quàm gravia fuerunt ejus vulnera, pro quibus necessè fuit Christum Dominum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. Agnosce ô homo redempte (o) pretium redemptionis tuæ: ecce qualis Hostia victimatur

pro

---

m *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. n. 37.* n *Tract. de cogn. human. condit. cap. 3. num. 9. tom. 5. pag. 385.* o *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 15.*

pro tua culpa, pro prævaricatione tua. O homo (p) quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Solam dilectionem exigit: sola dilectio ei sufficit. Quare diligentem te non diligas? Diligamus eum, quoniam ipse prior dilexit nos. Vis audire modum dilectionis ejus, vis nosse effectum? *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum daret. Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Audi & ipsum Filium: *Majorem*, inquit, *hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Dilige ergo ô homo dilectorem tuum, dilige eum non tantùm verbo & lingua, sed opere & veritate. Dilige eum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex omni mente tua. Dic: *Diligam te Domine fortitudo mea, Domine firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.* Verè liberator, quia liberasti pauperem à potente, & inopem cui non erat adjutor, & liberasti animam meam à perditione. Quod si autem diligis eum (q) hoc facis ex debito: si te diligit, facit hoc ipse gratuitò. Attende celsitudinem cæli, & magnitudinem firmamenti, & modicum in locis palustribus lutum: talis est adhuc inæstimabiliter dispar comparatio tui ad Deum, sicut luti ad cælum. Quæ autem collatio tui ad ineffabilem, ad incomprehensibilem? Nihil ei ad mensuram meriti retribuere posses, si in retributionem eorum quæ pro te sustinuit, te millies mille annis etiam gehennali incendio cruciares. Obtulit in templo Filium suum Vir-

p *Ibdem num. 17.* q *Lib. 3. de amor. Dei cap. 20. num. 70.*

go sacrata (r) & benedictum fructum ventris sui Domino repræsentavit. Obtulit ad nostram omnium reconciliationem Hostiã sanctam, Deo placentem. Omninò acceptavit Deus Pater novam & preciosissimã Hostiam, de qua ipse ait: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*. Sed oblatio ista, Fratres, satis delicata videtur, ubi tantùm sistitur Domino, redimitur avibus, & illicò reportatur. Venit tempus quando non in templo offertur, nec inter brachia Simeonis, sed extra civitatem inter brachia crucis. Venit tempus quando non redimitur alieno, sed alios redemit Sanguine proprio, quia in redemptionem eum misit Deus Pater populo suo. Illud erat Sacrificium matutinum, istud est vespertinum. Illud quidem jucundius, istud plenius. Illud enim tempore Nativitatis, istud jam in plenitudine ætatis. De utroque tamen potes accipere quod Propheta prædixit: *Oblatus est, quia ipse voluit*. Nam & in templo oblatus est, non quia opus habuit, non quia sub legis edicto fuit, sed quia voluit. Et in Cruce nihilominùs oblatus est, non quia meruit, non quia Judæus prævaluit, sed quia ipse voluit. Ipse Animam suam posuit (s) quia ipse voluit oblatus est: omnis enim ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. O quàm indebita miseratio! (t) quàm gratuita & sic probata dilectio! quàm inopinata dignatio! quàm stupenda dulcedo? quàm invicta mansuetudo, Regem gloriæ pro despicacissimo vernaculo, imò verniculo crucifigi! Quis audivit unquam tale, aut quis vidit huic simile? Vix enim

r *Ser. 3. in Purificat. B. M. num. 2.* s *Ser. 34. diver. num. 2.* t *Ser. 33. [illegible] num. 5.*

enim pro justo quis moritur : ipse pro injustis & inimicis mortuus est. Mors Christi est opus sine exemplo (u) humilitas sine modo, donum sine precio, & gratia sine merito. Hanc propter nos subire voluit mortẽ qui peccata nostra super lignũ sustinuit in cruce sua, scilicet pænam peccatorum : cujus livore sanati sumus. Quid facis ô homo indigne? Quid facis homo ingrate? Adora devotiùs, recole frequentiùs in Sacramento altaris Salutem mundi pro te passam, Vitam pro te mortuam, Fortitudinem infirmatam, Si membrum Christi es, compatere Capiti tuo. Si frater Christi es, commorere Fratri tuo. Plange, dole cum gemitu & lachrymis super mortem preciosam Unigeniti Dei Patris. Alioquin si non doles, si non compateris : deliras, degeneras, belluam sapis, lethargum pateris, hominem diffiteris. Sciasquè quòd si te ingratum repererit [x] nec velle uti tanto beneficio, exiget à te districtissimè mortem suam. Vereorquè, ne aliquando indignantissimè dicat tibi: *Tolle manum tuam & mitte in latus meum dextrum, mitte digitos tuos in fixuras clavorum, & vide quanta pro te passus sum?* O ingrata & crudelis impietas! nonne putas Deum de collatis tibi beneficiis pænitere, si ea viderit per ingratitudinem periisse? Dignũ est, & tibi multùm expedit [y] compati, commori, consepeliri : passo, mortuo, & sepulto. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Alioquin etiam exquiretur à te Sanguis justus (z) qui effusus est super

u *Ser. de excell. SS. Sacram. nu. 6. t. 6. p. 735.* x *lib. 3. de amor. Dei cap. 20. n. 69.* y *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 6.* z *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 11.*

terram: nec immunis eris ab illo tam Singulari scelere Judæorum, quòd videlicet tantæ charitati ingratus fueris, quòd spiritui gratiæ contumeliam feceris, quòd Sanguinem testamenti pollutum duxeris, quòd conculcaveris Filium Dei.

§. III.

Jesus emissa voce magna, & inclinato Capite expiravit. Mar. 15. Joan. 19.

Cognosce anima mea [a] cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce (b) moriebatur Salvator tuus, anima mea, ut te vivificaret. Affixus erat Cruci, ut iniquitates tuas propriis manibus Cruci affigeret. Manus elevabat ad Patrem in Sacrificium vespertinum, ut te ad amplexus amicabiles invitaret: vitamquè suam, quæ nulli erat obnoxia morti, pro te obtulit ad mortem, ut, dum à principe tenebrarum justus injustè occiditur (quia quod suum non erat, usurpare convictus est (eâ quam habebat in te potestate privaretur. In tã exuberanti beneficio, in tanto cumulo gratiarũ, quo te largitio divina quasi obruit & cõfundit, vide ne ingrata sis. Stat ecce expãsis manibus, nudo corpore (c) manibus simul & pedibus perforatis, capite inclinato. Cõfortare nunc & elevare anima mea misera & infirma, & alis fidei & spei ad hunc Jesum Crucifixum eni-

a *Serm. de pass. Dom. num. 15.* b *lib. 3. de amor. Dei cap. 19. n. 67.* c *Tract. de vite myst. c. 44. n. 166.*

enitere. Non enim elevatus est in Crucem, ut se difficilem præberet accedere ad eum volentibus, sed magis ut omnibus posset paratior inveniri: Ipse Jesus amplexus tuos desiderat (d) talis ut complectatur, expectat. Caput floridum multis spinarum aculeis confixum ad te inclinat, ut ad pacis osculum te invitet, tanquam dicat tibi: Ecce quomodò configuratus sum, quomodò confossus sũ, quomodò mactatus sum, ut te possim ponere super humeros meos, quæ aberraveras ovis mea, & ad pascua reducere paradisi: redde vicem, & super vulnera mea misericordiâ commovere. Intuere manus meas (e) propter obedientiam Cruci affixas: considera pedes expositos fixuris clavorum, & latus lanceâ perforatum. Attende quòd propter obedientiam mortuus sum: & si propter fragilitatem humanam obedientia tua sit minùs aliquid perfectum habens, volo ut plenitudo meæ obedientiæ sit tuæ minùs sufficientis obedientiæ supplementum. O mira & inexhausta bonitas! (f) O inaudita & inæstimabilis pietas Salvatoris nostri! Quis unquam, Fratres mei, poterit explicare sermone, aut stylo exarare & graphio, quanta pietate Auctor pietatis redundet, quanta largitate bonitatis ipse Auctor exuberet? Mihi credite, Fratres, Si omnes homines niterentur & Angeli, fontis tantæ pietatis non possent haurire vobis etiam minimam guttam, habito respectu ad ipsam abundantiam pietatis. Hæc est, inquam, maximæ immensitas pietatis, ingens eminentia bonitatis, quòd Creator omnium Deus se-

 ipsum

d Ibidem num. 169. e Ser. in fer. 2. Pasch. num. 26. f Ser. 11. in ult. Cœna num. 84.

ipsum exinanivit, formam servi suscepit, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo: manens Deus in homine, ut homo maneret in Deo: Vita mortem assumens, ut sibi mors assumeret vitam. Proinde est mors Christi reverenda (g) & præ omnibus Sacramentis affectuosa. In hoc enim Sacramento pietas magis enituit, gratia plùs refulsit, charitas ampliùs radiavit. Ad mortem Christi tria præcipuè respiciunt, non sine timore, non sine lachrymis & gemitu prosequenda: injuriarum multiformium illatio, manuum ac pedum in cruce confixio, sepulchri ac sepulti sub militum excubiis observatio. O anima mea (h) quid agis? quis dabit aquam capiti tuo, & fontem lachrymarum oculis tuis, ut satis plangere, & satis flere possis interfectum Redemptorem populi sui? Fletus deducite oculi mei (i) & liquesce anima mea igne compassionis super contritione amabilis Viri hujus. Ecce (K) defecerunt dies nostræ diei Domini Jesu, qui solus est Dies sine tenebris: & ossa ejus sicut cremium arverunt. Percussus est sicut fænum, & aruit cor ejus, elevatus est & allisus valdè; sed in dedecore extrinseco decorem simul verè & decus intrinsecùs retinebat. Quantus autem fuerit amor [l] quem circa nos Christus moriendo exhibuit, enarrare non sufficit aliquis vivens. Ergo lachrymæ dicant, quia voces explicare nequeunt. Doleo super te Domine mi Rex (m) Magister & pater, imò & frater Domine mi Jesu Christe crucifixe, amabilis valdè? super

g *Ser. 2. in Cœna Dom. n. 4.* h *Tract. de 3. princip. myst. cap. 6. num. 15.* i *Ser. de pass. Dom. num. 14.* K *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 27.* l *Ser. 12. in ult. Cœna num. 102.* m *Tract. de vite myst. cap. 5. num. 26.*

ſuper amorem mulierum. Nec immeritò. [n] Ipſe enim Jeſus crucifixus dulcis eſt in voce, dulcis in facie, dulcis in nomine, dulcis in opere. Verè dulcis eſt in voce, de cujus ore lac & mel procedit. *Diffuſa eſt enim gratia in labiis ſuis*. Verè dulcis eſt in *facie*. *ſpecioſus enim eſt* non ſolùm *præ filiis hominum*, ſed etiam præ millibus Angelorum. Verè dulcis eſt in *nomine*. Dulce enim eſt nomen & ſuave Jeſus, conſecratum ab æterno, nunciatum ab Angelo, prophetatum Salamonis oraculo, qui ait: *Oleum effuſum nomen tuum*. Verè dulcis eſt in *opere*, in celebratis miraculis, in peccatoribus converſis, in Sacramento precioſæ mortis, quod humanæ blanditur infirmitati. In hoc enim Sacramento charitas ampliùs radiavit, pietas magis enicuit, gratia plùs radiavit. O ſummè pia & verè ſuavis memoria, annunciare mortem Domini donec veniat. Chriſte Jeſu crucifixe, mortis tuæ memoria eſt tanquam opus pigmentarii, quaſi thus redolens in diebus, quaſi regio aromatum quam purgat æſtus Solis, & quaſi flores roſarum in diebus verni, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ. Sed tibi Domine Ieſu [o] fortiſſime Zelotes, quid gratiarum retribuam, ut dignè retribuam ego homo pulvis & vile figmentum? Quid enim pro mea ſalute facere debuiſti, & non feciſti? Ab imo pedis uſque ad ſummum verticis te totum in aquas paſſionum demerſiſti, ut me totum extraheres de illis: & intraverunt uſque ad Animam tuam. Nam & Animam tuam in mortem perdidiſti, ut meam perditam mihi redderes. Et ecce me dupli-

 ci

n *Ser. de excell. SS. Sacram. num. 7.* o *Ser. de Paſſ. Dom. num. 18. & 19.*

ci debito obligasti. Nam & pro eo quòd dedisti tuam, debitor tibi sum: & pro mea quidem anima bis à te mihi data, semel in creatione, & semel in redemptione, quid magis justè tibi reddam quàm ipsam, non habeo? Pro tua autem preciosa Anima ita contribulata quid ab homine dignè rependi possit, non invenio. Nam etsi cælum & terram & omnem ornatum eorum pro ea possem rependere, certè nec sic usque ad mensuram debiti ullatenus attingere possem. Vt autem ipsum quod & debeo, & possibile, mihi est retribuam: tui Domine muneris est. Diligendus es mihi Domine, toto corde, totâ animâ, tota virtute: & tua mihi sequenda sunt vestigia, qui pro me mori dignatus es. Et quomodò fiet istud in me nisi per te? Adhæreat anima mea post te, quia tota virtus ejus pendet ex te. Duo minuta habeo Domine (p) corpus & animam dico. Utinam hæc tibi perfectè possim in Sacrificium laudis offerre! Bonum enim mihi longèque gloriosius atque utilius est, ut tibi magis offerar, quàm deferar mihi ipsi. Nam ad meipsum anima mea conturbatur, in te verò exultabit spiritus meus, si tibi veraciter offeratur. Fratres, Morituro Domino Judæus mortuas hostias offerebat; Sed jam nunc, *Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat*. Ac si dicatur: [q] Velit nolit Judæus, Vivo ego, nolo mortem peccatoris, qui mori volui pro peccatoribus. Volo ut fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemprio. Non vult Dominus mortem meam [r] & non libenter offeram

p *Serm. 3. in Purificat. B. M. num. 3.* q *Ser. 13. diver. nu. 1.* r *Ser. 3. in Purificat. B. M. num. 3.*

feram illi vitam meam? Hæc eſt enim hoſtia placabilis, Deo placens hoſtia, hoſtia viva. Alioquin ſi illam retinuero [s] qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conſcientia vado ad viſcera miſericordiæ Dei noſtri, & audeo perfodere illud fortiſſimum propugnaculum quod cuſtodit Iſraël, & illius Sanguinis non guttas, ſed undas à quinque partibus Corporis in meum precium detorquere? Nam & ſi cætera taceam [t] hoc ſolo certè non immeritò vitam vendicat ſibi noſtram, quòd pro ea præbuit ſuam. Nemo igitur ſibi vivat, ſed ei qui pro ſe mortuus eſt. Cui enim juſtiùs vivam, quàm ei qui ſi non moreretur, ego non viverem? Cui commodiùs, quàm promittenti vitam æternam? Cui magis ex neceſſitate, quàm flammas perpetuas minitanti? Sed ſervio voluntariè, quia charitas libertatem donat. Charitas inquam illa, quæ timorem expellit, laborem non ſentit, meritum non intuetur, præmium non requirit: & tamen plùs omnibus urget. Nullus terror ſic ſollicitat, nulla præmia ſic invitant, nulla juſtitia ſic exigit. O Salvator meus [u] veniat obſecro tempus, quando revelatis oculis inſpiciam quem nunc à longe inclamo, apprehendam quem deſidero, & amplectar ut in abyſſo amoris tui totus abſorbear. Nihil mihi quæſo ſine te dulceſcat, nihil pretioſum arrideat mihi. Sed da mihi bone Jeſu in te vivere, & pro amore tuo mori, qui pro me dignatus es amaræ mortis ſubire tormentum. Amen.

CA-

s *Ser. 22. diverſorum. 6.* t *Epiſtol. 143. num. 3.* u *lib. 3. de amore Dei cap. 32. num. 113.*

CAPUT IX.

Solvuntur quæstiones, quæ tangunt & mysterium Passionis Dominicæ, & pungunt Opus redemptionis nostræ.

1. *Quæritur, cur per hominem qui erat Deus, & non per simplicem hominem redempti sumus?* 2. *Cur Deus per se, & non per aliam creaturam voluit nos redimere?* 3. *Quanam necessitate tam mirum & durum laborem pertulit pro redemptione nostra?* 4. *Quænam necessitas aut ratio fuit, quòd Filius Dei mortem crucis sustinuit, qui solo jussu poterat nos redimere?* 5. *Ad quid mortuus est Christus in Cruce?* 6. *Quæritur quomodonam mors à Christo debellata fuerit, cùm adhuc sæviat in homines universos?*

§. I.

P*Rimò quæritur*: Quare [a] per hominem qui erat Deus, & non per simplicem hominem liberatum est genus humanum? Satis manifestum est: qu a omnes homines peccato erant obnoxii, & non poterat quisquam aliorum solvere vincula, qui seipsum solvere non valebat. Christus autem fortis, qui originali peccato nihil debebat, eò quòd singulari privilegio nascendi sine omni carnali concupiscientia conceptus erat, qui solus est inter mortuos liber: solus à morte poterat mortuos liberare, sicut ait

a *Tractat. vite myst. cap. 46. num. 182.*

ait Apostolus: *Non habebat necesse pro se offerre Sacrificium, quemadmodum alii Sacerdotes, tam pro sua, quàm pro populi ignorantia.* Verùm (b) quomodò mori potuit qui Deus erat. Quoniam nimirùm & homo erat. Propterea sanè Unigenitus Dei Patris (c) passione sua hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in Divinitate) suscepit: sic etiam in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, ut humiliaret semetipsum in loco afflictionis. Voluit infirmiora nostra abundantiori gloria sublimare [d] & contraxit se Majestas, ut quod melius habebat (videlicet seipsum) limo nostro conjungeret: & in persona una sibi invicem unirentur Deus & limus, Majestas & infirmitas, tanta vilitas & Sublimitas tanta. Nihil enim Deo sublimius est, nihil vilius limo: & tamen tanta dignatione Deus descendit in limum, tantaquè dignitate limus ascendit ad Deum, ut quidquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: & quidquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tam ineffabili quàm incomprehensibili Sacramento. Ergone credendum est (e) quòd iste Deus sit, qui ponitur in præsepio, qui vagit in cunis, qui omnium infantilium necessitatum injurias patitur, qui flagellatur, qui conspuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in sepulchro, & inter duos lapides concluditur, excelsus & immensus? Quomodò potuit hoc persuaderi generi humano, & universo orbi terrarum? Et tamen tam facilè & tam potenter persuasum est, ut mihi id credibile faciat credentium multitu-

b *Tract. de exhort. milit. temp. cap. 11. num. 22.* c *Ser. 34. diver. num. 2.* d *Ser. 3. in Vig. Nat. Dom. num. 8.* e *Ibidem num. 9.*

titudo. Juvenes & Virgines, Senes cum junioribus elegerunt potius mille mortibus mori, quàm vel ad momentum ab ista fide deficere. Passus est quidem (f) in cruce impassibilis Deus, & in carne nostrâ mortali mortuus ac sepultus est immortalis Dei Filius. Sed ecce tertia die resurrexit à mortuis: & qui Agnus extiterat in Passione, leo factus est in Resurrectione. Surrexit, & vicit leo de tribu Juda: quia mortem, quam ex infirmitate nostra pertulit, ex Virtute sua resurgendo calcavit. Ipse enim verus est Moyses (g) qui verè per aquam venit, & non in aqua tantùm, sed in aqua & Sanguine. Ait utique in Psalmo sanctus David Propheta: *Dixit ut disperderet eo* (Patrem siquidem loquebatur) *si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius; ut averteret iram ejus ne disperderet eos.* Quonammodò quæso, Moyses stetit in confractione? Quemadmodùm, inquam, aut stetit, si confractus est aut si stetit, quomodò confractus est? At ego tibi ostendo si vis qui verè stetit in confractione. Ego alium novi neminem qui hoc potuerit, nisi Dominum meum Jesum, qui certè in morte vivebat, qui Corpore fractus in cruce, Divinitate stabat cum Patre: in uno nobiscum supplicans, in altero cum Patre propitians. Sicut autē Mediator noster Jesus duas naturas (h) Humanitatem videlicet & Divinitatem conjunxit in una persona: ita singula ejus opera ad hanc, sive illam necesse est pertinere naturam. Ad hanc siquidem miseria, sed ad illam pertinet potentia. Quidquid ergo miseriæ passus est, ex homine

con-

[illegible] in Cant. num. 2. h Serm. de verb. Sap. [illegible] 7. tom. 6. pag. 771.

contraxit: quidquid potenter operatus est, à Patre habuit.

§. II.

Secundò quæritur: Quare Deus potiùs per se [i] quàm per aliquam aliam creaturam hominem voluerit liberare? Possumus hoc quidem charitati ejus imputare, quam ut nobis comendaret, non solùm incarnatus est, sed & mortuus est pro nobis. Videns enim Deus homines omninò carnales effectos esse [k] tantâ eis dulcedinē exibuit in Carne sua, ut durissimi cordis sit quisquis eum toto affectu non diligat. Volens siquidem nobilem creaturam hominem recupere: Si, inquit, invitum cogero, asinum habeo, non hominem, quoniam quidem non libens veniet nec spontaneus ut possit dicere: *Voluntariè sacrificabo tibi.* Nunquid asinis dabo regnum meum? Numquid de bobus cura est Deo? Ut ergo habeam voluntarium, terrebo eum, si fortè convertatur & vivat. Et comminatus est acerbiora quæ excogitari possunt, tenebras æternas, vermes immortales, ignem inextinguibilem. Cùm autem nec sic homo revocaretur, ait: Non solùm timidus, sed etiam cupidus est: promittam ergo ei quod potissimùm desiderabile videatur. Desiderant homines aurū & argentum & similia & super hæc omnia vitam desiderant. Manifestum est hoc, & valdè manifestum. Si, inquit, tantoperè desiderant miseram hanc laboriosam vitam & momentaneam, quantùm diligent vitam quietam, æternam, beatam? Promisit itaque vitam æternam, promisit quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in

i Tract. de vite myst. cap. 46. num. 183. k *Ser. 29. divers. num. 3.*

in cor hominis ascendit. Videns autem quòd nihil proficeret,[l] Unum, inquit, restat adhuc. Inest homini non solùm timor & cupiditas, sed & amor, nec quidquam est omninò eo vehementius ad trahendum. Venit igitur in Carne, & tam amabilem se exhibuit, ut illam nobis impenderet charitatem, quâ majorem nemo habet, ut Animam suam daret pro nobis. Et verè in nullo sic commendat Deus charitasuam, quomodo in mysterio Incarnationis ejus & Passionis: in nullo sic revelatur ejus pietas, in nullo sic apparet benignitas, quommodò in humanitate, Apostolo teste qui ait: *Apparvit benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei*. Nam potentia quidem occultata est, quoniã in infirmitate venit. Unde Abacuch Propheta: *Abscondita est*, inquit, *fortitudo ejus*, haud dubium quin in Cruce, *cujus cornua in manibus ejus*. *Sapientia* quoque abscondita est & incarnata. Placuit enim ei per stultitiam verbi salvos facere credentes: Nonne quodammodò stultum se fecerat, qui tradidit in mortem Animam suam, & tulit peccata multorum, & quæ non rapuit tunc exolvebat? Tradidit nihilominùs per hoc formam charitatis[m] ut parati simus, cùm necessitas exigerit, pro fratribus nostris animas nostras ponere, cùm Regem nostrum pro nobis Animam posuisse videmus. Est adhuc & alia rationabilis causa, quare per Dominum redempti sumus: scilicet, quia nequaquam decuit nos per alium reformari, quàm per eum, per quem formati eramus. Plùs enim excitat nos ad charitatem reformatio, quàm formatio. Si enim per alium quàm per ipsum per quem sumus formati, reformati

l *Ibidem num. 3.* m *Tract. de vita myst. cap. 26. num. 183.*

ti essemus, plùs reformatori nostro quàm formatori deberemus: & sic plùs diligeremus creaturam quàm Creatorem, quod esset inconveniens. Ut ergo incitaret nos ad diligendum seipsum ex toto corde, ex tota anima, & ex omnibus viribus nostris: impendit nobis quidquid debuit, creando & recreando nos optimus Deus, cujus beneficiis non communicat alienus.

§. III.

Tertiò quæritur: Quanam necessitate Christus passionem pertulit? [n] Quâ indigentiâ toties Sanguinem fudit? Cur tam mira pro redemptione hominum sustinuit, qui solius Majestatis imperio potentissimè redimere potuit? Audi ô homo necessitatem tuam, & non suam. Protoplastus piaculare facinus commisit prævaricando, quod expiari sine hostiæ oblatione non potuit. Purus homo puram hostiam offere non valvit, quem peccati contagio penitùs immundum esse constituit. Nec simplex Deus, nec Angelus immolari debuit: quoniam & illum natura, & hunc gratia impassibilem exhibuit. Irrationabilis creatura non sufficiebat tantæ rei magnitudini. Unde oportuit, ut Deus & homo fieret hostia: Deus pró potentia liberandi, homo pro sufficientia immolandi: homo peccator pro indigentia. Oblatus est ergo Deus homo, quia apud ipsũ propitiatio est, & copiosa apud eũ redemptio. Oblatus est, quia sic decrevit ipsius erga hominem inæstimabilis dilectio. Oblatus est, quia sic homo indiguit. Oblatus est, quia ipse volvit. Oblatus est [o] ut omnium implerentur oracula Prophe-

n Tract. de 3. ... cap. ... n. 16. o Ser. 57. ... n. 2.

phetarum. De impletione Scripturæ [p] ipse Dominus testimonium perhibet dicens Petro: *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? Quomodò ergo implebuntur Scripturæ? Quia sic oportet fieri*: Et in alio loco dicit: *Nonne oportuit adimpleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moysi, & in Prophetis, & in Psalmis de me?* Victoria de diabolo etsi alio modo fieri potuit, tamen alio modo impleri non debuit. Multùm enim desipit, qui Sapientiam Dei & Domini aliud aliquid putat, nisi id quod præstantissimum fuit, ordinâsse. Necessarium fuit eundem diabolum per Hominem Deum vinci & per lignum, qui hominẽ vicerat per lignũ: *ut, unde mors oriebatur, inde vita resurgeret: & qui in ligno vincebat, in ligno quoq; vinceretur*. Quis dignè penset [q] quantæ, fuerit, humilitatis, mansuetudinis, dignationis, Dominum Majestatis carne indui, mulctari morte, turpari cruce? Sed dicit aliquis: Non valvit opus suum reparare Creator absque ista difficultate? Valvit, sed malvit cum injuria sui, ne pessimum atque odiosissimum vitium ingratitudinis occasionem ultrà reperiret in homine. Sanè multum fatigationis assumpsit, quo multæ dilectionis hominem debitorem teneret, commoneretquè gratiarum actionis difficultas redemptionis, quem minùs esse devotum fecerat conditionis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus & ingratus? Gratis quidem conditus sum, sed nullo Auctoris gravamine vel labore. Siquidem dixit, & factus sum, quemadmodùm & universa. Quid magnum est, quamlibet magna in verbi facilitate donaveris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingra-

p *Tract. de vite myst. cap. 46. num. 181.* q *Serm. in Cant num. 7.*

ingratitudinis materiam inde ſumebat, unde amoris cauſam habere debuerat, idquè ad excuſationes in peccatis. Sed obſtructum eſt [r] os loquentium iniqua. Luce clariùs patet, quantum modò pro te ô homo diſpendium fecit: de Domino ſeruus, de divite pauper, caro de Verbo, & de Dei Filio hominis filius fieri non deſpexit. Memento jam te etſi de nihilo factã eſſe, non tamen de nihilo redemptum. Sex diebus condidit omnia, & te inter omnia. At verò per totos triginta & tres annos operatus eſt ſalutẽ tuam in medio terræ. O quantũ laboravit! ſuſtinens carnis neceſſitates, hoſtis tentationes, nonne ſibi Crucis aggravavit ignominia, mortis cumulavit horrore? Neceſſariè quidem. Sedebas ô homo [s] in tenebroſis & umbra mortis per ignorantiam Veritatis, ſedebas vinctus catenis delictorum. Chriſtus deſcendit ad te in carcerem non ut torqueret, ſed ut erveret de poteſtate tenebrarum. Et primò quidem Veritatis Doctor depulit umbram ignorantiæ tuæ, luce *ſapientiæ* ſuæ. Per *juſtitiam* deinde quæ ex fide eſt, ſolvit funes peccatorum, gratis juſtificans peccatorem. Quo gemino beneficio implevit ſermonem illum Sancti David: *Dominus ſolvit compeditos, Dominus illuminat cæcos*. Addidit quoque *ſanctè* inter peccatores vivere, & ſic tradere formam vitæ tanquam viæ, quâ redires ad patriam. Ad cumulũ poſtremò pietatis tradidit in mortem Animam ſuam, & de proprio latere protulit precium *ſatisfactionis*, quo placaret Patrem: per quod illum planè ad ſe verſiculum traxit: *Apud Dominũ miſericordia, & copioſa apud eum redemptio*. Prorsùs copioſa:

r Ibidem num. 8. s Ser. 22. in Cant. num. 7.

piosa: quia non gutta, sed nuda Sanguinis largiter per quinque partes Corporis emanavit.

§. IIII.

Quartò quæritur: Quænam necessitas [t] aut quæ ratio, aut quod opus fuit (cùm sola jussione sua Divina miseratio liberare hominem à peccato posset) propter redemptionem nostram Filium Dei carne suscepta, tot & tantas inedias, opprobria, flagella, sputa, denique ipsam crucis ignominiosam & asperrimam mortem susipere, ut cum iniquis patibulum sustineret? Respondemus: Necessitas nostra fuit, & necessitas dura sedentium in tenebris & umbra mortis. Opus æquè nostrum, & Dei ipsius, & Sanctorum Angelorum fuit. *Nostrum*, ut auferret jugum captivitatis nostræ. *Suum*, ut impleret propositum voluntatis ejus. *Angelorum*, ut numerus impleretur eorum. Porrò ratio hujus facti fuit dignatio facientis. Quis negat Omnipotenti ad manuum fuisse alios & alios modos nostræ redemptionis, justificationis, liberationis? Verùm hoc non præjudicat hujus quem è multis elegit efficaciæ. Et fortassè is modus præstat, quem in terra oblivionis, gravedinis, lapsus nostri, tot & tantis gravaminibus Reparatoris fortiùs & vivacius admoneremur. Aliàs autem nemo hominum novit, nec noscere ad plenum potest quid boni ad gratiam, quid congruentiæ ad Sapientiam, quid decoris ad gloriam, quid commodi ad salutem; penes seipsam contineat hujus venerandi misterii inscrutabilis altitudo: quam Propheta Abacuch considerans

t *Tract. e error Abailardi cap. 8. num. 19.*

rans expavit, non penetravit: & Præcursor Domini indignum se judicavit qui penetraret. Cæterùm [u] si non licet perscrutari Divinæ Sacramentum Voluntatis, licet tamen sentire effectum operis, fructum utilitatis percipere. Et quod licet scire, non licet tacere: quia gloria est Regum celare verbum, & gloria Dei investigare sermonem. Fidelis sermo & omni acceptione dignus: *Quoniam cùm adhuc peccatores essemus, reconcialiati sumus Deo per mortem Filii ejus.* Ubi reconciliatio est, ibi remissio peccatorum. Nam si dicente scriptura: *Peccata nostra separant inter nos & Deum*: manente peccato non est reconciliatio. In quo autem remissio est peccatorum? *Hic calix* (inquit Dominus) *novi testamenti in meo Sanguine, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.* Itaque ubi reconciliatio est, ibi remissio peccatorum. Et quid ipsa nisi justificatio? Sive igitur reconciliatio, sive remissio peccatorum, siue justificatio sit, sive etiam redemptio, vel liberatio de vinculis diaboli, à quo captivi tenebamur ad ipsius voluntatem: intercedente morte Unigeniti filii Dei obtinemus, justificati gratis in Sanguine ipsius: *in quo* (sicut Apostolus dicit) *habemus redemptionem per sanguinem ejus, remissionem peccatorum, secundùm divitias gratię ejus.* Cur, inquis, per Sanguinem, quod potuit facere per sermonem? Ipsum interroga. Mihi scire licet quòd ita. Cur ita? Non licet scire. Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit: *Quid me finxisti sic*? Fuit verò Sanguis qui effusus est [x] tam multus ad ignoscendum, ut ipsum quoque peccatum maximum quo factum est ut effunderetur, deleret, ac per hoc de antiqui il-

u *Ibidem num.20.* x *Ibidem num.22.*

lius peccati originalis utpotè levioris deletione nullam omninò dubietatem relinqueret.

§. V.

Quintò quæritur: Ad quid mortuus est Chritus? Propter hoc mortuus est [y] & resurrexit, ut vivorum dominaretur & mortuorum. Porrò mortuus est [z] & mortem necavit, ut viveremus per illum. Peccatum præcessit [a] ut sequeretur mors: quod sanè si cavisset primus homo, mortem non gustasset in æternum. Peccando utique vitam amisit [b] & mortem invenit: quoniam quidem & Deus ita prædixerat, & justum profectò erat, ut si peccaret homo, moreretur. Quid namque justius poterat esse, quàm recipere talionem? Vita siquidem Deus animæ est, ipsa corporis. Peccando voluntariè volens perdidit vivere, nolens perdat & vivificare. Spontè repulit vitam cùm vivere nolvit, non valeat eam dare cui vel quatenùs volverit. Nolvit anima regi à Deo, non queat regere corpus. Si non paret Superiori, inferio cur imperet? Invenit Conditor suam sibi rebellem creaturam: inveniat anima suam sibi rebellem pedissequam carnem. Transgressor inventus est homo Divinæ legis: inveniat ipse aliam legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, & captivantem se in legem peccati. Porrò *peccatum* [ut scriptum est] *separat inter nos & Deum*: separet proinde etiam mors inter corpus nostrum & nos. Non potuit dividi à Deo anima nisi peccando, nec corpus ab ipsa nisi

y *Ser. 66. in Cant. num. 10.* z *Ser. de Pass. Domini num. 1.* a *Tract. de exhort. ad milites tempil. cap. 11. num. 18.* b *Ibidem num. 19.*

ſi moriendo. Quid itaque auſterius pertulit in ultione? Id ſolum paſſa eſt à ſubdito, quod præſumpſerat in Auctorem. Nil profectò congruentius erat, quàm ut mors operata ſit mortẽ, ſpiritualis corporalem, culpabilis pænalem, voluntaria neceſſariam. Cùm ergo hac gemina morte (c) ſecundùm utramque naturam homo damnatus fuiſſet, altera quidem ſpirituali & voluntaria, altera corporali & neceſſaria: utrique Deus Homo una ſua corporali ac voluntaria morte benignè & potenter occurrit, illaquè una ſua morte noſtram utramque mortem damnavit. Meritò quidem. Nam ex duabus mortibus noſtris, cùm altera nobis in culpæ meritum, altera in pænæ debitum reputaretur: Chriſtus ſuſcipiens pænam & neſciens culpam, dum ſpontè & tantùm in Corpore moritur, & vitam nobis & juſtitiam promeretur. Alioquin ſi corporaliter non pateretur, debitum non ſolviſſet: ſi non voluntariè moreretur, meritum mors illa non habuiſſet. Nunc autem ſi [ut dictum eſt] mortis meritum eſt peccatum, & peccati debitum eſt mors: Chriſto remittente peccatum, & moriente pro peccatoribus, profectò jam nullum eſt meritum, & ſolutum eſt debitum. Cæturùm unde ſcimus (d) quòd Chriſtus poſſit peccata dimitrere? Hinc proculdubio, quia Deus eſt, & quidquid vult, poteſt. Unde autem ſcimus & quòd Deus ſit? Miracula probant. Facit quippè opera quæ nemo alius facere poſſit, ut taceam oracula Prophetarum, necnon & Paternæ vocis teſtimonium elapſæ cælitùs ad ipſum à magnifica gloria. Quod ſi Deus pro nobis eſt quis contra nos? Deus qui juſtificat, quis eſt qui condemnet? Si

c *Ibidem num.* 20 d *Ibidem n. num.* 21.

ipse est & non alius cui quotidiè confitemur dicentes, *Tibi soli peccavi*: quis meliùs, imò quis alius remittere potest quod in eum peccatum est? Itaque cognovimus quòd peccata Christus Divinitatis suæ potentiâ valuit relaxare. Sed unde rursùm confidimus (e) quòd mortem abstulit? Hinc planè, quòd eam ipse qui non meruit, pertulit. Qua enim ratione iterùm exigeretur à nobis, quod pro nobis ille jam solvit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donando justitiam: ipse mortis debitum solvit, & reddidit vitam. Sic namque mortua morte revertitur vita, quemadmodùm ablato peccato redit justitia. Quid tamen causamur (f) quòd Sanctum. Malachiam [*Episcopum Hyberniæ*] mors ausa est attentare, fidele equidem membrum Christi, quando & ipsum Malachiæ pariter & omnium electorum Caput Christum furibunda pervasit? Peruasit utique immunem, sed non immunis evasit. Impegit in Vitam mors, & inclusit intrà se Vita mortem, & absorpta est mors à Vita: hamum sibi devorans inde teneri cœpit, unde visa est tenuisse.

§. VI.

Sextò quæritur: Quomodò (g) mors à Capite Christo scilicet superata esse videtur, quæ tanta adhuc libertate sævit in membra? Si mors mortua est, quomodò Malachiam occidit? Si victa est, quomodò adhuc prævalet universis, & non est homo qui vivat & non videat mortem? Respondemus: Victa planè est *mors* opus diaboli, & peccati pœna: victum est pec-

e *Ibidem num.* 22. f *Ser. de S. Malach. num.* 3. *tom.* 2. *par.* 2. *pag.* 40.
g *Ibidem. num.* 4.

peccatum causa mortis: victus est & malignus ipse *diabolus* peccati author & mortis. Necmodò victa sunt hæc tria, sed & judicata jam & damnata. Diffinita quidem, sed nondum promulgata sententia est. Denique jam diabolo ignis paratus est, etsi nondum ille præcipitatus est in ignem, modico adhuc tamen tempore sinitur malignari. Tanquam malleus cælestis opificis factus est, maleus universæ terræ: terit electos ad eorum utilitatem, reprobos conterit in eorum damnationem. Qualis ergo paterfamilias, tales & domestici ejus, peccatum scilicet & mors. Nam & peccatũ licet simul cum Christo Cruci ipsius non dubitetur affixum esse, adhuc tamen interim non regnare quidem, sed habitare etiam in ipso dum viveret Apostolo permitebatur. Mentior si non ipse ait: *Jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*. Sic & *mors* ipsa minimè quidem adhuc abesse cogitur, sed cogitur non obesse. Erit autem cùm dicetur: *Ubi est mors victoria tua?* Et ipsa siquidem inimica novissima destruetur. Nùnc verò moderante eo qui imperium habet vitæ & mortis, & mare ipsum certis littorum coërcet metis, mors ipsa dilectis Domini somnus refrigerii est, Propheta attestante qui ait: *Cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini*. Pessima quidem est mors peccatorum, quorum & nativitas mala, & vita pejor: sed *preciosa est mors Sanctorum*. Preciosa planè tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressus. Proinde (h) Senex ille Simeon tam plenus virtutum quàm dierum, morte jam propinqua Vitam bajulans

 in

h *Epist. 91. num. 6.*

in manibus, ajebat: *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum*. Ac si diceret: Securus descendo in carcerem, qui tam præstò meam sentio redemptionem. Justus mortem etsi non cavet (i) *tamen* non pavet. Denique si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Moritur quidem & justus, sed securè: quippè cujus mors ut præsentis est exitus vitæ, ita introitus est melioris. Preciosam in conspectu Domini mortem Sanctorum ejus (k) facit aliquando *vita*, aliquando *causa*, aliquando *vita simul cum causa*. *In Confessoribus*, qui in Domino moriuntur, facit preciosam mortem vita. In *Martyribus*, qui pro Domino moriuntur, facit mortem preciosam aliquando sola causa, aliquando causa pariter & vita, Et illa quidem mors preciosa est, quam commendat vita: preciosior verò est mors, quam facit causa: preciosissima autem est mors, quam prævevit vita simul cum causa. Porrò tria sunt (l) quæ mortem Sanctorum faciunt preciosam, *quies* à labore, *gaudium* de novitate, *securitas* de æternitate. Bona est mors (m) & nequaquam abhorrenda est, quæ vitam etsi adimit, non tamen perimit. Adimit quidem vitam, sed ad tempus, restituendam in tempore, duraturam sine tempore. Denique, *Mortui estis* [inquit Apostolus] *& vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cùm autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria*. Nec verò Resurrectionem distulit ultra tertiam diem (n) ut Propheta

Oseas

i *Epist.* 105. *num.* 1. k *Ser.* 64. *diver.* *n.* 1. l *Ibidem num.* 2. m *Tract. de vit. & mor. Episc. cap.* 2. *num.* 12. n *Ser.* 1. *in die Pasch.* c. *num.* 8.

Oseas fidelis inveniatur, qui dixit: *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos*. Decet nimirùm, ut quemadmodùm Caput Christus præcessit, sequantur membra. In patibulo sextâ feriâ redemit hominem, ipsa die quâ fecerat hominem initio: sequenti die sabbatizavit in monumento, consummato opere quod susceperat. Tertia verò die quæ prima dierum est, primitiæ dormientium apparvit mortis victor nouus Homo. Ita & nos quicunque sequimur Caput nostrum, tota die hac quâ psalmati & redempti sumus, non cessemus agere pænitentiam, non cessemus tollere crucem nostram, perseverantes in ea sicut & ipse Christus perseveravit, & donec dicat spiritus ut requiescamus à laboribus nostris. Neminem audiamus, Fratres, non carnem & sanguinem, non spiritum quemlibet, descensum de cruce suadentem. Persistamus in cruce, moriamur in cruce: deponamur aliorum manibus, non nostra levitate. Caput nostrum deposuêre viri justi: nos verò dignatione sua Angeli Sancti deponant, ut consummatâ viriliter die crucis, secundâ die quæ post mortem est, quiescamus suaviter & dormiamus fæliciter in sepulchris, expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, qui resuscitabit corpora nostra tertiâ demùm die, configurata corpori claritatis suæ. Cùm igitur supersit dies aspirans in resurrectionis gloria, (o) claret profectò aliquando adimpletim iri in corpore quod præcessit in Capite, magnum utique pietatis sacramentum, & Prophetæ Oseæ testimonium, qui ait: *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos & vivemus in conspectu ejus, sciemus, seque-*

o *Ser. 72. in Cant. num. 12.*

quemurque, ut cognoscamus Dominum. Ipse est in quem Angeli prospicere concupiscunt, Sponsus Ecclesiæ Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT X.

Confutatur impium dogma Petri Abailardi, negantis Filium Dei suscepisse carnem & subiisse mortem Crucis, propter liberandos homines à potestate diaboli.

I. Ostenditur authoritate Prophetarum, ideò Christum incarnatum & mortuum esse, ut redimeret genus humanum de potestate diaboli qui dominium in universos homines nequiter sibi usurpaverat. 2. Ostenditur authoritate Apostolorum, malos homines à diabolo captivos teneri ad ejus voluntatem. Probatur, quòd sola voluntas propria subdit imperio diaboli hominem peccantem mortaliter. 3. Ostenditur authoritate Christi Domini, diabolum habere potestatem in homines. Docemur, Christum in opere liberationis nostræ de potestate diaboli, non solùm misericordiâ, sed & justitiâ usum esse.

§. I.

PEtrus Abailardus (a) Christianæ fidei meritum evacuare nititur, dum totum quod Deus est, humana ratione arbitratur se posse comprehendere. Ascendit usque ad cælos, & descendit usque ad abyssos.

a *Epist.* 191. *num.* 1.

ſos. Nihil eſt quod lateat eum, ſive in profundum inferni, ſive in excelſum ſuprà. Homo eſt magnus in oculis ſuis, de fide contra fidem diſputans; ambulans in magnis, & in mirabilibus ſuper ſe, ſcrutator Majeſtatis, hæreſum fabricator. Etenim (b) myſterium noſtræ redemptionis (ſicut in libro quodam Sententiarum ipſius, & item in quadã ejus expoſitione Epiſtolæ ad Romanos legitur) temerarius ſcrutator Majeſtatis aggrediens, in ipſo ſtatim diſputationis exordio Eccleſiaſticorum Doctorum unã omnium de hac re dicit eſſe ſententiam, & ipſam ponit ac ſpernit, & gloriatur ſe habere meliorem: non veritus contra præceptum Sapientis tranſgredi terminos antiquos, quos poſuerunt Patres noſtri. *Sciendum eſt* (ait ille) *quòd omnes Doctores noſtri poſt Apoſtolos in hoc conveniunt, quòd diabolus dominium & poteſtatem habebat ſuper hominem, & jure eum poſſidebat: ideo ſcilicet, quòd homo ex libertate arbitrii quam habebat, ſpontè diabolo conſenſit. Ajunt namque quòd ſi quis aliquem vicerit, victus jure victoris ſeruus conſtituitur. Ideo* (inquit) *ſicut dicunt Doctores, hac neceſſitate incarnatus eſt Filius Dei, ut homo qui aliter liberari non poterat, per mortem innocentis jure liberaretur à jugo diaboli. Sed, ut nobis videtur* (ait) *nec diabolus unquam jus aliquod in hominem habuit, niſi fortè (Deo permittente) ut carcerarrarius; nec Filius Dei ut hominem liberaret, carnem aſſumpſit.* Quid in his verbis, intolerabilius, judicem, blaſphemiam, an arrogantiam? Quid damnabilius judicem, temeritatem, an impietatem? An non juſtiùs os loquens talia fuſtibus tunderetur, quàm rationibus refelleretur? Nonne om-

b *Tract. de error. Abailard. cap. 5. num. 11.*

omnium meritò in se provocat manus, cujus manus contra omnes? *Omnes*, inquit, *sic*, *sed non ego sic*. Quid ergo tu? Quid melius affers? Quid subtilius invenis? Quid secretius tibi revelatum jactas, quod tot prætererit Sanctos, effugerit Sapientes? Aquas furtivas & panes absconditos puto apponet nobis iste Abailardus. Dic tamen (c) dic quidquid illud est, quod tibi videtur, & nulli alteri: An quòd Filius Dei non ut hominem liberaret, hominem induit? Hoc planè nemini, te excepto, videtur: tu videris ubi videris. Non enim hoc à Sapiente, non à Propheta, non ab Apostolo, non denique ab ipso Domino accepisti. Magister Gentium Paulus accepit à Domino quod & tradidit nobis. Magister omnium Christus suam doctrinam fatetur non esse suam: *Non enim*, ait, *à me ipso loquor*. Tu verò de tuo nobis tradis, & quod à nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur. Tibi proinde sint, quæ tua sunt. Ego Prophetas & Apostolos audio, obedio Euangelio, sed non Euangelio secundùm Petrum Abailardum. Tu nobis nouum condis Evangelium? Quintum Ecclesia Evangelistam non recipit. Quid lex, quid Prophetæ, quid Apostoli, quid Apostolici Viri nobis aliud evangelizant, quàm quod solus tu negas, Deum videlicet factum Hominem ut hominem liberaret? Etsi Angelus de cælo aliud nobis evangelizaverit, anathema sit. Sed qui venerunt post Apostolos (d) Doctores non recipis, homo qui super omnes docentes te intellexisti. Denique non erubescis dicere, quod adversùm te omnes sentiant, cùm abinvicem non dissentiant. Frustra proinde illorum

tibi

c Ibidem num. 12. d Ibidem num. 13.

tibi fidem doctrinamquè proponerem, quos jam proſcripſiſti. Ad *Prophetas* te ducam. Loquitur ſub typo Jeruſalem ad populum acquiſitionis, non Propheta Sophonias, ſed in Propheta Dominus dicens: *Salvabo te, & liberabo te, noli timere.* Quæris à qua poteſtate? Non enim vis ut diabolus in hominem habeat, vel habuerit poteſtatem. Fateor nec ego. Non tamen idcirco non habet, quia ego & tu hoc nolimus. Si non confiteris tu, nec cognoſcis: cognoſcunt & dicunt qui redempti ſunt à Domino, quos redemit de manu inimici. Quod minimè negares & tu, ſi non eſſes ſub manu inimici. Non potes gratias agere cum redemptis, qui redemptus non es. Nam ſi redemptus eſſes, Redemptorem agnoſceres, & non negares redemptionem. Nec quærit redimi, qui ſe neſcit captivum. Qui autem ſciverunt, clamaverunt ad Dominum, & Dominus exaudivit eos, & redemit eos de manu inimici. Et ut intelligas hunc inimicum qui ſit: *Quos redemit,* (ait Propheta Dauid) *de manu inimici, & de regionibus congregavit eos.* Sed primùm quidem agnoſce hunc Congregatorem, de quo Caiphas prophetat in Evangelio, quia *Jeſus moreretur pro gente.* Et qui narrat, ſequitur dicens: *Non tantùm pro gente, ſed ut filios Dei qui erant diſperſi congregaret in unum.* Quò erant diſperſi? In omnes regiones. Ergo quos redemit, de regionibus congregavit eos. Non congregaret, niſi redimeret. Erant enim non ſolùm diſperſi, ſed & captivi. Redemit & congregavit: redemit autem de manu inimici. Non dicit inimicorum, ſed *inimici.* Inimicus unus, regiones multæ. Siquidem non de regione, ſed *de regionibus*

con-

congregavit eos, à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & Mari. Quis iste unus tam potens dominus, (*diabolus*) qui non uni præfuit regioni, sed omnibus? Non alius, ut arbitror, quàm ille qui ab alio Propheta dicitur *absorbere fluvium*, idest, genus humanum. *Et non mirari: habet autem fiduciam quòd & Jordanis*, *hoc* est, electio ipsa *influat in os ejus*. Beati qui sic influunt ut effluant, qui sic intrant ut exeant.

§. II.

Sed quid? (e) nondùm fortè credis Ptophetis sic sibi concinentibus de diaboli potestate in hominem. Veni mecum & ad *Apostolos*. Dixisti nempè te non sentire cum illis qui post Apostolos venerunt: assentias vel Apostolis, si fortè & tibi contingat quod unus eorum loquitur de quibusdam: *Nequando* (inquiens) *det illius Deus pænitentiam ad cognoscendam veritaeem, ut sesipiscant à diaboli loquetis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem*. Paulus est iste, qui homines à diabolo captivos teneri asserit ad ejus voluntatem. Audis, *ad ejus voluntatem*, & negas potestatem? Quis verò illum admisit (f) nisi propria voluntas? Ipsa est, quæ in potestatem tenebrarum denuò rediit, quæ nos iterùm subdidit mortis imperio. Nam & qui voluerunt sui esse (g) utique sicut dii, scientes bonum & malum, facti sunt non tantùm jam sui, sed & diaboli. Dum ergo per malam voluntatem sumus diaboli, quodammodò interim

non

e *Ibidem num.* 14. f *Ser.* 11. *diuer. num.* 2. g *Tract. de grat. & lib. arb. cap.* 6. *n.* 18.

non sumus Dei: sicut cùm per bonam voluntatem efficimur Dei, desinimus jam esse diaboli. *Nemo* siquidem *potest duobus dominis servire*. Cæterùm sive Dei sumus, sive diaboli, non tamen similiter desinimus esse & nostri. Manet quippè utrobique libertas arbitrii, per quam maneat & causa meriti: quatenùs meritò vel puniamur mali, quòd tanquam liberi ex propria voluntate efficimur: vel glorificemur boni, quòd nisi æquè voluntarii esse non possumus. Sanè diabolo nostra nos mancipat voluntas, non ipsius potestas. Denique (h) primos parentes non ursus aut leo, sed potiùs serpens, callidior utique non fortior cæteris animantibus supplantavit. Nec mulierem vir, sed mulier virum seduxit. Serpens, ô Eva, decepit te: decepit profectò, non impulit, aut coëgit. Mulier tibi, ô Adam, de ligno dedit, sed offerendo utique, non violentiam inferendo. Neque enim potestate illius, sed tua factum est voluntate, ut ejus voci plùs obedieris quàm Divinæ. Cæterùm si ille sibi non præcavit ignarus, nos saltem nobis tot exemplis præmoniti caveamus. Imò verò quoniam periclitati sumus & nos miserabiliter in hac parte, de cætero jam remedium aliquod tantis providere malis sollicitè studeamus adhibere. Quandò enim fortis ille armatus (quem fortior superveniens alligavit) atrium illud olim suum valuit violentiâ aliquâ obtinere? Sed vacuum sibique insipienter expositum domicilium repetit, & cum aliis septem nequioribus non fortioribus ingrediens, non irruens, liberè habitavit. Veni [i] Domine Jesu etiam nunc: Jesu bone ejice iterùm fortiter, quem

nos

h *Ser. 11. diuer. num. 2.* i *Ibidem num. 3.*

nos insipienter admisimus. Tunc enim verè liberi erimus etiam nunc, si nos liberaveris. Irritum fecimus fædus primum, tibi peccavimus Domine: Satanæ & operibus ejus obligantes denuò nosmetipsos, jugo iniquitatis colla ultronea submittentes, & subjicientes nos miseræ servituti. Quis autem audeat gloriari contritum esse loqueum (k) liberatos pedes à lapsu, reclamante nimirùm Apostolo & dicente: *Qui stat, videat ne cadat*? Putasne stare per se possit ille (l) qui surgere per se non potuit? Non opinor. Quid enim? Verbo Domini cæli firmati sunt, & terra stabit sine verbo? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo (*David*) de terra: *Confirma me*, inquiens, *in verbis tuis*? Denique & probârat. Ejus ipsius illa vox fuit: *Impulsus eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me*. Quæris quis ille impulsor? Non est unus. Impulsor *diabolus* est, impulsor *mundus*, impulsor *homo*. Quis iste homo sit quæris? Quisque sui. Noli mirari usque adeò homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus. *Quis enim* (inquit Petrus) *vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis*? Manus tua est consensus tuus. Si diabolo suggerente vel sæculo suadente quod non oportet, assensum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permiseris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonum te æmulatorem probasti, cui malitia omninò nil nocuit, vide ne magis profuerit. Scriptum est enim: *Bonum fac, & habebis laudem ex illa*. Confusi sunt qui quærebant animam tuam,

k *Ser. 2. de omni. San. num. 2.* l *Ser. 85. in Cant. num. 3.*

tuam, tu verò cantabis: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero*. Boni planè æmulatoris insigne dedisti, si juxta consilium Sapientis *miseris animæ tuæ*, si omni custodia servas cor tuum, si juxta Apostolum teipsum castum custodis. Alioquin etsi universum mundum lucreris, animæ autem tuæ detrimentum patieris, non planè bonum te censemus æmulatorem, quoniam quidem nec Salvator. Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores (m) horum *diabolus* livore malitiæ, *mundus* vento vanitatis, *homo* semetipsum pondere suæ corruptionis impellit. Impellit diabolus, sed non evertit, siquidem tuum illi negaveris assensum. Denique verba Jacobi Apostoli habes: *Resistite diabolo*, & *fugiet à vobis*. Iste est qui stantes in paradiso impulit invidus & evertit, sed consentientes, non resistentes. Iste est qui seipsum de cælo superbus nullo impellente præcipitavit: ut scias multò magis hominem suo ipsius casui imminere, quem propriæ substantiæ pondus gravat. Est & mundus impulsor, quia in maligno positus est: impellit omnes, sed solos evertit amicos suos, id est consentaneos sibi. Nolo esse amicus mundi, ne cedam. Nam qui vult esse hujus mundi amicus, inimicus Dei constituitur, quo utique nullus gravior casus. Ex quibus satis claret quàm sit homo præcipuus impulsor sui, qui suo sine alieno impulsu cadere potest, alieno absque suo cadere non potest. Cuinam horum præcipuè resistendum est? Nempè huic, qui eò molestior quò interior solus deiicere sufficit, cùm sine ipso alii possint facere nihil. Non sine causa Sapiens expugna-

m *Ibidem num*. 4.

gnatori prætulit urbium virum qui animo dominatur. Multum hoc ad te, opus virtute habes, & non quacunque, sed qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta sit, facilè sic animum victorem sui, & sic invictum reddit ad omnia. Est quippè vigor animi cedere nescius pro tuenda ratione. Aut si magis probas, vigor animi immobiliter stantis cum ratione vel pro ratione. Vel sic: Vigor animi quod in se est, omnia ad rationem cogens vel dirigens.

§. III.

Porrò (n) si & Paulo Apostolo non credis *Petre Abailarde*, veni jam ad ipsum Dominũ Jesũ, si fortè audias & quiescas. Nempè ab ipso diabolus appellatus est *princeps hujus mundi*, & *fortis armatus custodiens atrium suum, possessorquè vasorum*: & tu dicis diabolum non habere potestatẽ in homines? Nisi tu aliud putas hoc loco intelligi *atrium* quàm mundum, *vasa* quàm homines. Quod si atrium diaboli mundus erat, & homines vasa ejus: quomodò non dominabatur in hominibus? Ait item Dominus capientibus se: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum*. Potestas ista non latuit Paulum qui dicebat: *Qui eruit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii claritatis suæ*. Hanc utique Dominus Jesus nec in se quidem negavit diaboli potestatem, sicut nec Pilati, qui membrum erat diaboli. Ait siquidem: *Non haberes potestatem in me ullam, nisi data tibi fuisset desuper*. Quodsi in viride lignum intantùm grassata est ista desuper data potestas, ari-

ari-

n Tract. de error. Abailar. ca. 5. num. 14.

dnm quomodò non fuit ausa contingere? Nec injustam puto iste causabitur potestatem datam desuper. Discat ergo diabolum non solùm potestatem, sed & justam potestatem habuisse in homines: ut consequenter & hoc videat, venisse utique in Carne Dei Filium propter liberandos homines. Cæterùm etsi justam dicimus diaboli potestatem, non tamen & voluntatem. Unde non diabolus qui invasit, non homo qui meruit, sed justus Dominus qui exposuit. Non enim à potestate, sed à voluntate justus injustusvè quis dicitur. Hoc autem diaboli quoddam in hominem jus, etsi non jure acquisitum sed nequiter usurpatum, justè tamen permissum. Sic itaque homo justè captiuus tenebatur, ut tamen nec in homine nec in diabolo illa esset justitia, sed in Deo. Justè igitur homo est addictus (o) sed & misericorditer liberatus. Sic tamen misericorditer, ut non defuerit justitia quædam & in ipsa liberatione: quoniam hoc quoque fuit de misericordia liberantis, ut quod congruebat remediis liberandi, justitiâ magis contra inuasorem quàm potentiâ vteretur. Quid namque ex se agere poterat, ut semel amissam justitiam recuperaret homo servus peccati, vinctus diaboli? Assignata est ei proinde aliena justitia, qui caruit suâ, & ipsa sic est: Venit princeps hujus mundi, & in Salvatore non invenit quidquam: & cùm nihilominùs innocenti manus injecit, justissimè quos tenebat amisit: quando is qui morti nihil debebat, acceptâ mortis injuriâ, jure illum qui obnoxius erat, & mortis debito & diaboli solvit dominio. Quâ enim justitiâ id secundò exigeretur?

o *Ibidem cap. 6. num. 15.*

Homo siquidem qui debuit, homo qui soluit: Nam *si vnus* (inquit Apostolus) *pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*: ut videlicet satisfactio unius omnibus imputetur, sicut omnium peccata unus ille portavit: nec alter jam inveniatur qui forefecit, alter qui satisfecit: quia Caput & corpus unus est Christus. Satisfecit ergo Caput pro membris, Christus pro visceribus suis, quando juxta Evangelium Pauli (quo convincitur mendacium Petri Abailardi) *mortuus pro nobis convivificavit nos sibi, donans nobis omnia delicta, delens quod adversùm nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis: & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci, & expolians principatus & potestates*. Utinam ego inveniar in his spoliis (p) quibus spoliatæ sunt contrariæ potestates, traductus & ipse in possessionẽ Domini. Si me insecutus Laban arguerit quòd recesserim clàm ab eo, audiat clàm me accessisse ad eum, & ob hoc clàm recessisse. Subjecit me illi causa secretior peccati, subduxit me illi ratio occultioris justitiæ. Aut si gratis venundatus sum, gratis non redimar? Si Assur sine causa calumniatus est mihi, sine causa causam exigit evasionis. Quod si dixerit: *Pater tuus addixit te*. Respondebo: *Frater meus redemit me*. Cur non aliunde justitia, cùm aliunde reatus? Alius qui peccatorem constituit, alius qui justificat à peccato. Alter in semine, alter in Sanguine. An peccatum in semine peccatoris, & non justitia in Christi Sanguine? Sed justitia (inquiet) sit cujus est: quid ad te? Esto: Sed sit etiam culpa cujus est: quid ad me? An justitia justi super eum erit, &

p *Ibidem num.* 16.

& impietas non erit ſuper eum? Non convenit filium portare iniquitatem patris, & fraternæ fieri exortem juſtitiæ. Nunc verò per hominem mors, & per hominem vita. *Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto vivificabantur*: quoniam non ſic illi attineo ut non & iſti. Si illi per carnem: & per fidem huic. Et ſi infectus ex illo originali concupiſcentia, etiam & in Chriſto gratia ſpirituali perfuſus ſum. Quid mihi plus imputatur de prævaricatione? Si generatio, regenerationem appono: niſi quòd ſpiritualis eſt iſta, illa carnalis. Nec patitur ratio æquitatis ut ex æquo contendant, ſed vincat neceſsè eſt ſpiritus carnem, & ſit efficacior cauſa, cujus eſt & potior natura: quo plùs videlicet proſit generatio ſecunda, quàm prima nocuerit. Sanè pervenit delictum ad me, ſed pervenit & gratia. *Et non ſicut delictum, ita & donum: nam judicium ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in juſtificationem*. A primo homine manavit delictum, à ſummo cælo egreſſio gratiæ. Utrumque à Parente, illud à primo, iſta à Summo. Terrena nativitas perdit me, & non multò magis generatio cæleſtis conſervat me? Nec vereor ſic erutus de poteſtate tenebrarum repelli à Patre luminum, juſtificatus gratis in Sanguine Filii ejus. Nempè ipſe eſt qui juſtificat, quis eſt qui condemnet? Non condemnabit juſtum, qui miſertus eſt peccatori. Juſtum me dixerim, ſed illius juſtitiâ. Quænam ipſa? Finis legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti. Denique *qui factus eſt nobis* (inquit Apoſtolus) *juſtitia à Patre*. Quæ ergo mihi juſtitia facta eſt, mea non eſt? Si mea traducta culpa, cur non & mea indul-

indulta justitia? Et sanè mihi tutior donata quàm innata. Nam ista quidem gloriam habet, sed non apud Deum. Illa autem cùm sit salutis efficax, materiam non habet gloriandi nisi Domino. Nam & *si justus fuero* (inquit Job) *non levabo caput*, ne videlicet responsum accipiat: *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Hæc est justitia hominis in Sanguine Redemptoris (q) quam homo perditionis (*Petrus Abailardus*) exsufflans & subsannans, intantùm evacuare conatus est, ut totum quòd Dominus gloriæ semetipsum exinanivit, quòd minoratus est ab Angelis, quòd natus de fæmina, quòd conversatus in mundo, quòd expertus infirma, quòd passus indigna, quòd demùm per mortem Crucis in sua reversus, ad id solum putet & disputet redigendum, ut traderet hominibus formam vitæ vivendo & docendo, patiendo autem & moriendo charitatis metam præfigeret. *Ergo docuit justitiã* (ait) *& non dedit, ostendit charitatem, sed non infudit, & sic rediit in sua.* Itane hoc totum est *magnum illud pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria?* Incomparabilis doctor Abailardus, qui etiam profunda Dei sibi aperiens, & ea quibus vult lucida & pervia faciens, altissimum sacramentum & mysterium absconditum à sæculis, sic nobis suo mendacio planum & apertum reddit, ut transire leviter possit per illud quivis, etiam incircuncisus & immundus: quasi Dei Sapientia cavere nescierit, aut negle-

q *Ibidem cap. 7. num. 17.*

neglexerit quod ipſa prohibuit, ſed dederit & ipſa Sanctum canibus & margaritas porcis. Sed non eſt ita. Nam etſi manifeſtatum eſt in Carne, ſed tamen juſtificatum eſt in ſpiritu, ut & ſpiritualibus ſpiritualia conferantur; & animalis homo non percipiat quæ ſunt ſpiritus Dei, nec fides noſtra ſit in ſapientia verbi, ſed in Virute Dei. Unde Salvator ait: *Confiteor tibi Pater Domine cæli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & revelaſti ea parvulis.* Neque hoc ſecretum (r) revelat caro & ſanguis, ſed is qui ſcrutatur profunda Dei Spiritus Sanctus: qui à Patre Filioquè procedens, cum ipſis pariter vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

DEO GRATIARUM ACTIO,

ET BEATO BERNARDO.

Servo ejus dulci & fideli.

S. Bonavent. Concluſ. tract. medit de vita Chriſti.

r *Ser. 7. in Cant. num. 8.*

PHILOSOPHIÆ CHRISTIANÆ

Pars Sexta.

De gestis post mortem Christi, ac de Corporis ejus depositione & sepultura.

Et erit in die illa radix Jesse qui stat in signum populorum, ipsum Gentes deprecabuntur: & erit Sepulchrum ejus gloriosum. *Esa.* 11.

CAPUT I.

De prodigiis in morte Christi successis.

1. *Ostenditur, Solem præter naturam defecisse ea die, quâ Christus Deus noster moriebatur in Cruce.* 2. *Velum Templi scissum est in duas partes.* 3. *Terra mota est & tremuit.* 4. *Petræ durissimæ scissæ sunt.* 5. *Monumenta sepulchralia aperta sunt, & corpora sanctorum surrexerunt, ut faterentur Christum esse Deum verum.*

§. I.

A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super univer-

sam

ſam terram uſque ad horam nonam. Et obſcuratus eſt Sol. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23.

AM quidem (a) infirma Jeſu Chriſti crucifixi vidiſti anima mea, & miſerta es: nunc Majeſtatem ejus attende, & miraberis. Quid enim ait Scriptura? *A ſexta autem hora tenebræ factæ ſunt ſuper univerſam terram uſque ad horam nonam. Et obſcuratus eſt Sol: & velum templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo uſque deorsùm: & terra mota eſt: & petræ ſciſſæ ſunt: & monumenta aperta ſunt, & multa corpora ſanctorum qui dormierant, ſurrexerunt.* Qualis eſt hic, quia & cælum & terra compatiuntur ei, cujus & mors mortuos vivificat? Cognoſce anima mea, cognoſce: hic eſt Dominus Deus noſter, Jeſus Chriſtus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inuentus eſt. Et ecce Agnus in Cruce levatus immolatus ſtipite (b) opprobriū hominum factus eſt & abjectio plebis: & præ dolore Sol obſcuratur, petræ ſcinduntur, & tota contremiſcit orbita mundi. Vide itaque totius mundi machinam (c) Fabricatori ſuo compatientem tetra caligine involutam. *Circa horam nonam* (d) *clamavit Jeſus voce magna, dicens: Deus meus, Deus meus, ut quod dereliquiſti me? Et*

hæc

S. Bernar. Abb. juxta ejus libros. edit. authore Horſtio in VI. Tom. impreſ. Pariſiis an. 1667. a *Ser. de Paſſ. Dom. num. 15.* b *Ser. 2. in ultim. Cœna num. 1.* c *Tract. de vite myſt. cap. 49. num. 187.* d *Ser. de Lament. B. M. num. 7.*

hæc dicens, *expiravit*. Hanc horam præscivit (e) hanc horam elegit: ut in ea per mortem de hoc mundo transiret ad Patrem secundùm humanitatem, à quo nunquam recessit per Divinitatem. Tunc terra tremuit (f) & Sol sua luminaria clausit: mærebantquè poli, mærebant sydera cuncta. Omne suum jubar amisit Luna dolendo, recessitquè omnis ab alto æthere fulgor. Fiduntur duri lapides: scinduntur fastigia Templi: petræ durissimæ scissæ sunt: & monumenta aperta sunt: & surrexerunt multi apertis tumulis, fatentes voce magna Christum esse Deum. Graue quidem omninò est delictum illud *Originale* (g) quod non solùm personam infecit, sed & naturam. *Personale* tamen cuique grauius est, cùm jam laxatis habenis exhibemus vndique membra nostra arma iniquitatis peccato, nonmodò jam alieno, sed & proprio crimine compediti. *Singulare* verò delictum est grauissimum, quod commissum est in Dominum majestatis, cùm viri impii virum justum iniustè occiderunt, & sacrilegas manus in ipsum Dei Filium iniecerunt crudelissimi homicidæ, imò (si fas est dicere) etiam deicidæ. Quid duo præcedentia sunt ad tertium? Ad hoc expalluit & expauit tota machina mundialis, & penè in antiquum chaos sunt omnia revoluta. Meritò quidem: [h] quia Christus per potentiam divinitatis Princeps est omnium creaturarum. Verè Domine Jesu nimis excessisti: (i) quia cùm sis splendor paternæ gloriæ, & figura substantiæ ejus, & cùm sis Dominus majestatis

e *Ser. 1. in ult. Cæna. num. 2.* f *Ser. de lament. V. M. num. 1.*
g *Ser. in fer. 4. heb. San. num. 7.* h *Tract. de modo bene viuendi cap. 16. n. 45.* i *Ser. in fer. 2. Paschæ num. 8.*

ſtatis, tamē trementibus elementis, cæli luminaribus obſcuratis, ſtupentibus Angelis, pati dignatus es tormentum abjectiſſimæ paſſionis. Abacuch Propheta (k) intuens hanc lucem, ait: *Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus. Ibi abſcondita eſt fortitudo ejus: ante faciem ejus ibit mors.* Apertè deſignans, quòd etiam cùm manus ejus Cruci affixæ fuiſſent (licet ipſe Sol radios ſuos obumbraſſet, ne Chriſtum moriente in Cruce viderent) lux Deitatis non minùs in Chriſto nituit. Unde præmiſit: *Splendor ejus ut lux erit.* Tu quidē Judæe inſultās dicebas: *Vidimus eum non habentem ſpeciem neque decorem:* oculo lippo vidiſti, imò oculo cæcutienti penitùs, quia tunc cæcitas cecidit in Iſraël. Aſt Abacuch claros habebat oculos: & populus Gentium qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, in regione umbræ mortis lux orta eſt eis. Tunc quippè (l) tenebroſis Gentilium cordibus lux cæleſtis infulſit: decuſſaquè priſtinæ infidelitatis tetra caligine, ſplendor fidei mentibus perditorum radios ſuæ claritatis invexit. Sed infelix Judæa (m) quia lucem oderat, ad fulgorem veræ claritatis obtenebratur: & caligantes oculi ejus coruſcante radio Solis æterni multò magis excæcantur.

§. II.

Et velum templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo uſque deorsùm. Matt. 27.

Ego

k *Tract. de 3. præci. & myſt. ca. 6? nu. n. 22.* | *Ser. in Dom. inf. fra oct. Epiph. de Jeſu puer duoden. n. 16* m *Ser. 3. in Epiph. Domini n. 3.*

Ego quemadmodùm accepi à Domino (n) in profundo sacri eloquii gremio spiritum mihi scrutabor, & vitam: & pars mea est hæc, qui in Christum credo. Quidni eruam dulce ac salutare epulum spiritûs de sterili & inspida litera tanquam granum de palea, de testa nucleum de osse medullam? Nihil mihi & literæ huic, quæ gustata carnem sapit, glutita mortem affert. Sed enim quod in ea tectum est, de Spiritu Sancto est. Spiritus quidem loquitur mysteria, teste Apostolo: sed Israël pro velato mysterio ipsum mysterii velamen tenet. Quare? Quia adhuc velamen est positum super cor ejus. Ita quod sonat litera, illius est: quod designat, meum est: ac per hoc illi ministratio mortis in litera, mihi vita in spiritu. Nam spiritus est qui vivificat, dat quippè intellectum. An non vita est intellectus? *Intellectum da mihi, & viuam*, ait Propheta Domino. Intellectus non remanet extra, non hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca: sed profunda rimatur, preciosissimas solitus exinde Veritatis exuvias tota aviditate diripere ac tollere sibi, & cum Propheta dicere Domino: *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa*. Nempè ita regnum Veritatis vim patitur, & violenti rapiunt illud. Verùm ille senior frater, qui de agro veniens formam tenuit populi veteris & terreni, qui pro terrena hæreditate doctus diligere trituram, attrita fronte gemit anxiùs sub graui iugo legis, portatquè pondus diei & æstûs. Is inquam senior frater (*populus Iudæorum*) quia intellectum non habuit, foris stat etiam nunc, & non vult nec inuitatus à patre intrare domum convivii, semeti-

n *Ser. 73. in Cant. num. 2.*

metipsum fraudans vsque adhuc participio symphoniæ & chori & vituli saginati. Miser qui renuit experiri quàm bonum sit, & quàm iucundum habitare fratres in vnum. Si indignatur frater meus senior ille (o) qui hædum comedere mavult cum amicis suis foris, quàm mecum in paterna domo vitulum saginatum, respondebitur illi: *Epulari & gaudere oportet, quia hic filius meus mortuus fuerat & reuixit, perierat & inuentus est.* Adhuc Synagoga foris epulatur cum amicis suis dæmonibus, quibus satis placet, quòd hædum peccati insipiens deuorat transglutiens & reponens, atque quodammodò occultans sibi illud in ventre secordiæ & insipientiæ suæ: dùm contemnens Dei iustitiam, & suam volens constituere, dicit se non habere peccatum, nec morte egere Vituli saginati, mundam siquidem iustamquè ex legis operibus se reputans. At verò Ecclesia scisso velo occidentis literæ in morte Verbi Crucifixi, audacter ad eius penetralia præeunte spiritu libertatis irrumpit, agnoscitur, placet, sortitur æmulæ Synagæ locum, fit Sponsa, fruitur præreptis amplexibus: & in calore spiritûs Christo Domino cui confricatur inhærens, stillante ac fundente vndique sui oleum exultationis, hoc illa præ particibus suis excipiens, ait: *Oleum effusum nomen tuum.* Quid mirum si vngitur, quæ vnctum amplectitur? O fatuam sponsam Synagogam (p) quæ contemnens Dei iustitiam, idest gratiam Sponsi sui, & suam volens constituere, justitiæ Dei non est subjecta! Ob hoc misera repudiata est, & jam non est sponsa, sed Ecclesia, cui dicitur: *Desponsavi te mihi in fide: desponsavi*

o *Ser. 14. in Cant. num. 4.* p *Ser. 67. in Cant. n. 11.*

savi te mihi in iudicio, & in justitia: desponsavi te mihi in misericordia, & in miserationibus. Non tu me elegisti, sed ego elegi te: nec ut te eligerem, tua inveni merita, sed præveni. Ita ergo in fide desponsavi te mihi, & non in operibus legis; desponsavique in justitia, sed in justia quæ ex fide est, non ex lege. Lex dura duris & lapideis est promulgata (q) parata percutere, nesciens misereri, Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex est vinum durum & acidum de botris amarissimis eliquatum, consecratum feritati, derivatum Israëli, Salvatori propinatum. Vinum de quo dentes bibentium obstupescunt: non de genimine vitis illius quod Salvator bibit novum in regno Patris sui. Et hæc dicta sint (r) pro distinctione partis Ecclesiæ, partisque Synagogæ, quo & cæcitas hujus, ex illius prudentia manifestior fiat: & felicitas illius, ex hujus miseranda fatuitate præemineat.

§. III.

Et terra mota est. Matt. 27.

Postquam Jesus expiravit, (s) tunc terra tremuit, ut Christo patienti (t) quodamodò compati videatur. Quis ergo tam irreligiosus qui non compungatur? quis tam insolens ut non humilietur? quis tam iracundus ut non indulgeat? quis tam flagitiosus ut non contineat? quis tam malitiosus ut non pœniteat? Meritò quidem. Nempè adest Passio Domini utique

q *Ser. de M. Magdalena num.* 1. r *Ser.* 73. *in Cant. num.* 2.
s *Ser. de lament. B. M. V. num.* 7. t *Ser. in fer. 4. hebd. San. num.* 1.

que terram movens, petras ſcindens, aperiens monumenta. Unde (u) Pſalmiſta dicit: *Dominus reſpexit, & commota eſt & contremuit terra*. Tunc terra contremiſcit, quando peccator ad lachrymas commovetur. Recognoſce nunc ô homo miſer [x] recognoſce temetipſum. Recogita quia nihil fueris: attende quòd vilis & malus es: conſidera quid futurns es. Plange homo miſer, & plange inceſſanter peccata tua. Dele lachrymis malitias & miſerias tuas, quia voluntate propria peccaſti. Diſpliceat tibi ſuper omnia, quòd Dominum immenſæ majeſtatis habentem poteſtatem mittere corpus & animam in gehennam, auſus fuiſti offendere. Amareſcat tibi amariſſimè cor tuum, quòd Deum ſummum Patrem incomprehenſibilis bonitatis (qui benignus & miſericors eſt ſuper ingratos & malos (voluntariè, libenter, & delectabiliter offendiſti. Totus diſpliceas tibi, ut totus poſſis placere ei qui ſummus eſt, verus & ſolus Deus: cui nemo placet, niſi qui ſibimetipſi diſplicet: & nemo ei diſplicet, niſi qui ſibimetipſi placet. Diſſipat namque Deus oſſa eorum qui hominibus placent. Et quod altum & pulchrum eſt apud homines, abominabile eſt apud Denm. Vide miſer homo (y) quia totum eſt vanitas, totum ſtultitia, totum dementia, quidquid facis in hoc mundo: præter id ſolum, quod in Deum, & propter Deum, & ad honorem Dei facis. Quidquid ſine Deo facis, totum eſt malitia & vanitas: quia nihil eſt bonum ſine Summo bono. Et magna miſeria hominis eſt cum illo non eſſe, ſine quo non poteſt eſſe. Vide homo miſer,

u *Tract. de modo bene viven cap.* 10. *num.* 28. x *Ser. de miſeria hum. num.* 2. *tom.* 6. *pag.* 843. y *Ibidem num.* 4.

miser, qui ad similitudinem & imaginem Dei creatus es, & propter nimiam charitatem Domini nostri Jesu Christi à morte æterna ac turpissima redemptus es, & liberatus es: & ad videndum claritatem summi Dei sola inæstimabili misericordia sua vocatus es: & plurimis beneficiis, ex quo esse cæpisti, ab Altissimo Patre totius bonitatis ad vitam æternam habendam per Unicum Filium suum invitatus es. Miser homo recognosce hunc honorem, intellige dignitatem tuam, qui à tanta Majestate honoratus es. Æternus enim Deus & immensus creavit te, formavit te, redemit te, & invitavit te. Maximus honor & amplus amor. Cognosce ô homo honorem tuum, & curre, gratias agens, ad invitatorem tuum, ne fortè si ingratus ire nolueris, iratus Dominus jubeat te succidi, & tibi ostium vitæ æternæ in perpetuum claudat. Cognosce ô homo honorem tuum, & honora Creatorem tuum. Cognosce te esse meliorem avibus (z) meliorem cunctis animantibus. Noli esse similis jumentis insipientibus, quæ solam vitam præsentem cogitant, quæ tantùm carnalia & temporalia cogitant, quia nec alia sciunt. Homo non te subiicias carni, non sis amator mundi: non te sustineas esse filium diaboli, propter honorem potentissimi & sapientissimi & incomprehensibilis Patris tui Altissimi Dei æterni: propter nomen Dei admirabile non te constituas adversarium & homicidam tui: propter Unigenitum & dilectum Filium ejus Jesum Christum non te facias socium dæmoniorum, & combustionis ignis æterni. Qui redemptus es preciosissimo Sanguine Agni immacu-

z *Ibidem num.5.*

maculati, noli tantum pretium vilipendere, quod pro te Dei Filius dignatus est exolvere, ne sempiternis involuaris incendiis. Tunc enim pænam maximam habebis sine remedio, tunc dolorem inopinabilem patieris sine fine, & tormento plenus eris, nunquam tamen alleviaberis: quia qui non flevit quando erat tempus flendi, æterno luctu lugebit, sed sine fructu. Projnde dignum est [a] & tibi multùm expedit, compati Christo passo, commori mortuo, consepeliri sepulto. Si membrum Christi es [b] cōpatere Capiti tuo: si frater Christi es, commorere Fratri tuo. Plange, dole cum gemitu & lachrymis super mortem preciosam Unigeniti Dei Patris. Alioquin si non doles, si non plangis, si non compateris: deliras, degeneras, belluam sapis, lethargum pateris, hominem diffiteris.

§. IV.

Et petræ scissæ sunt. Matt. 27.

Postquam Jesus expiravit [c] tunc petræ durissimæ scissæ sunt. Nemo duri cordis salutem unquam adeptus est (d) nisi quem fortè miserans Deus *abstulit ab eo* (juxta Prophetam Ezechielem) *cor lapideum, & dedit cor carneum*. Quid est cor durum? Ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus: minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est,

a *Ser. 2. in Cæna Dom. num. 6.* b *Ser. de Sanctiss. Sacram. num. 6. tom. 6. pag. 735.* c *Ser. de lament. V. M. num. 7.* d *lib. 1. de consid. ad Eugen. cap. 2. num. 3*

ad consilia infidum, ad judicia sæuum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina, præteritorum obliviscens, præsentia negligens, futura non providens. Ipsum est cui præteritorum, præter solas injurias, nihil omninò non præterit, præsentium nihil non perit, futurorum nulla nisi fortè ad ulciscendum prospectio seu præparatio est. Et ut in brevi sermone cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur. Quis autem scindet duritiam istam (e) nisi qui in Passione sua petras scindit? Quis dabit cor pænitens, nisi à quo est omne datum optimum? Ipse digito suo inscribit legem suã (f) non jam in lapide, sed in tabulis cordis carnalibus, propheticam implens promissionẽ, quâ se pollicitus est ablaturum cor lapideum, & carneum cor esse daturum: id est, non durum, non obstinatum, non Judaicum; sed pium sed mansuetum, sed tractabile, sed devotum. Nihilominùs tamen ait Dominus omnipotens: [g] *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu & planctu: & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*. Quibus verbis manifestè prior ille populus Judæorum & duritiæ cordis & vanæ superstitionis arguitur. Crebra siquidem apud eos scissio vestium, sed non cordium esse solebat. Quandò enim scinderentur corda lapidea, quæ non poterant nec circumcidi? *Scindite*, inquit, *corda vestra, & non vestimenta vestra*. Si quis in vobis est, cujus voluntas circa unum aliquid solet obstinatior inveniri, scien-

e *Ser. 13. diuer. num. 2.* f *Ser. 1. in dedicat. Eccl. num. 4.* g *Ser. 2. in Quadrag. num. 5.*

ſcindat cor ſuum gladio ſpiritûs, quod eſt verbum Dei: ſcindat illud, & in multas minutias feſtinet diſpartiri. Alioquin non eſt converti ad Dominum in toto corde, niſi ſciſſo corde. Donec enim illam unam accipias Jeruſalem, cujus eſt participatio in idipſum, multa interim tibi præcipiuntur, & ſi in uno offenderis, factus es omnium reus. *Spiritus Domini multiplex*, ait Sapiens: nec potes ſequi multiplicem ſine multiplici ſciſſione. Audi denique hominem quem ſecundùm cor ſuum invenerat Deus: *Paratum*, inquit, *cor meum Deus, paratum cor meum*. Paratum ad adverſa, paratum ad proſpera: paratum ad humilia, paratum ad ſublimia: paratum ad univerſa, quæcunque præceperis. Vis paſtorem ovium facere? Vis conſtituere Regem populorum? *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum*. Quis ut David fidelis ingrediens, & egrediens, & pergens ad imperium Regis? Et dicebat de peccatoribus: *Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum, ego verò legem tuam meditatus ſum*. Inde enim cordis duritia, inde mentis obſtinatio, quia meditatur quis non legem Domini, ſed propriam voluntatem. Poteſt tamen & aliter hæc ſciſcio cordis intelligi [h] ut ſi prauum fuerit, ſcindatur ad confeſſionem: ſi durum, ad compaiſſionem. Quidni ſcindatur cor, ut viſceribus affluat pietatis? Quidni ſcindatur ulcus ut ſanies effluat? Utilis prorsùs utraque ſciſſio, ut nec clauſum lateat peccati virus in corde, nec indigenti proximo claudamus viſcera miſericordiæ. Denique cor noſtrum nihil digniùs perficere poteſt

h *Ibidem num. 6.*

[i] quàm ut ei se restituat à quo factum est. Et hoc à nobis Dominus expetit, dicens: *Fili, da mihi cor tuum*. Tunc siquidem cor hominum Deo datur, quando omnis cogitatio terminatur in eum, gyrat & circumflectitur super eum, & nihil vult possidere penitùs præter eum, sicquè colligato sibi animo eum diligit, ut sine ipso amarus sit omnis amor. Nec aliud dixerim cor Domino dare, quàm ipsum captivare in omne obsequium ejus, & ita voluntati ejus ex toto supponere, ut nihil aliud velit, quàm quod noverit eum velle. Itaque cor Domino datum, ipsum in omnibus & de omnibus adorabit, & gratias aget, etiamsi multa nostris sensibus molesta videantur. Nihil turbationis ex rerum novitate suscipiet. Tentatus à Domino per tribulationes & asperas qualitates non movebitur. Quidquid illatum fuerit, etiamsi habeat asperũ sensum, velut impellens ad superna, suscipiet. Qui cor suum dedit Deo, cantabit melodicè & dicet cum Propheta David: *Paratum cor meum* Deus, *paratum cor meum: cantabo & psallam in gloria mea*. Est siquidem gloria prima, & secunda: prima *virtutis*, secunda *beatitudinis*: vna in via, alia in patria. Proinde omnibus qui cor suum Deo tradiderunt, factum est in argumentum & signum quod cantant, & in virtutum gloria psallunt in tribulationibus, in pressuris, in angustiis, in fame & siti, in nuditate & dejectione, in maledictis, in convitiis & derisionibus, in flagellis: ac etiam morte intenta, in cordibus plùs exultant. Nec reaccipiunt ampliùs potestatem in eo quod Domino tradiderunt: nullum sacrilegii cri-

i *Epist. de doctrina vitæ agendæ num. 1. tom. 6. pag.* 1043.

crimen reperitur deterius, quàm in voluntate semel oblata Deo reaccipere potestatem. Non debent sibi vivere, qui cor suum Deo dicarunt, sed ei qui pro omnibus Animam suam posuit. Nihil dignius cogitari potest quàm cor ad eum referre, qui ut viveres mori voluit: nam & *justus cor suum tradidit ad vigilandum diluculò ad Dominum, qui fecit illum*. Vigilatio cordis justa & cogitatio ejus justa est, ut meditetur assiduè quid accepit in bonis naturæ, quid in bonis gratiæ, quid in Dei Filio pro nobis incarnato, passo, mortuo, & sepulto.

§. V.

Et monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam Civitatem, & apparverunt multis. Matt. 27.

Post quam Jesus expiravit [k] tunc monumenta aperta sunt, & resurrexerunt multi apertis tumulis, fatentes voce magna Christũ esse Deũ Quæris (l) quando hoc fuit? Quando putas, nisi cùm reflorvit caro Christi in resurrectione? Et hic primus & maximus flos qui apparvit in terra nostra, nam primitiæ dormientium Christus. Ipse inquam est flos campi & lilium convallium Jesus, ut putabatur filius Joseph à Nazareth, quod interpretatur flos. Is ergo flos apparvit primus, sed non solus. Nam & *multa corpora sanctorum qui dormierant, pariter surrexerunt*, qui

K Ser. de Lament. 1. M. num. 7. l Ser. 58. in Cant. num. 8.

qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparverunt in terra nostra. Denique *venerunt in sanctam Civitatem, & apparverunt multis.* Quid ergo mirum [m] si Vitis nostra admirabilem dedit odorem, & uncta est & florens: Nazarenus enim florens interpretatur. Quid jucundius flore? Multi enim imò omnes, id est, omnium virtutum flores in nostro Nazareno sunt. Superat tamen omnes odores omnium virtutum uncti Jesu odor Crucifixi, ubi perfectio præcipuè efflorebat, & de floribus Vulnerum suorum inæstimabilem odorem effudit. Fracto enim alabastro mundissimi Corporis virginalis dulcis Jesu, effussum est unguentum Sacratissimi Sanguinis. Ipsâ quoque Animâ (in qua sine dubio redolebat unguentum Spiritus septiformis (emisâ, dilatatus & dispersus est odor Vitis nostræ florentis non per terras solùm, sed & per inferos, & suscitati sunt mortui, qui tam ad vitam corporis quidem, quàm ad vitam animæ quotidie suscitantur. Ad huc autem ad monumentũ properat Vita nostra Jesus [n] ut quadriduanũ educat à monumẽto: & Lazarũ quærit (peccatorẽ conversum) ut quæratur, & inveniatur à Lazaro. In hoc enim est charitas, non quasi nos dilexerimus Deũ, sed quia ipse prior dilexit nos. Age igitur Dñe, quære quẽ amas, ut & amantem facias & quærentẽ. Quære ubi posuerunt eum, jacet enim clausus, ligatus, oneratus. Jacet in ergastulo conscientiæ, tenetur vinculis disciplinæ, & tanquam lapide superposito premitur, & opprimitur onere pænitentiæ, maximè quòd desit interim fortis ut mors dilectio, & charitas

om-

m *Tract. de vite myst. cap. 43. num. 160. & 161.* n *Ser. 4. in Assumpt. B. M. num. 2.*

omnia ſuſtinens: & in his omnibus jam fætet Domine: quadriduanus eſt enim. Credo jam multorum ingenia prævolant, ut intelligant quem velim dicere Lazarum. Eum ſine dubio, qui nuper peccato mortuus fodit ſibi parietem, ut videat abominationes multas & malas pravi & inſcrutabilis cordis ſui; & juxta Prophetam Jeremiam, ingreſſus eſt in petram, abſconditus foſſa humo à facie furoris Domini. Sed quid eſt [o] Domine jam fætet, quadriduanus eſt enim? Fortè enim fætorem iſtum, & quatuor dies iſtas non continuò quivis intelligat. Ego *primam* arbitror timoris diem, qua nimirùm irradiante cordibus noſtris peccato morimur, & quodammodò ſepelimur in conſcientiis noſtris. *Secunda* dies agitur in labore certaminis: ſolet nempè inter primordia converſionis acriùs inſurgere tentatio pravæ conſuetudinis, & vix extingui poſſunt jacula ignita diaboli. *Tertia* nihilominus dies doloris etiam videtur eſſe, dum recogitat quis annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, & nec tam laborat declinando futura, quàm præterita plangendo deplorat. Miraris quòd has dixerim dies? Sed ſepulturæ debentur dies nebulæ & caliginis, dies luctus & amaritudinis. Sequitur *quarta* dies pudoris non diſſimilis tribus, quando jam horribili confuſione operitur anima miſeranda, dum nimis conſiderat quæ & quanta deliquerit, & in oculis cordis tetras verſat imagines peccatorum. Animus hujuſmodi nihil diſſimulat, ſed dijudicat, ſed aggravat, ſed exaggerat univerſa: non ſibi parcit durus judex in ſemetipſum. Utilis quidem exacerbatio, & digna miſeratione crudelitas, facilè ſibi

o Ibidem num. 3.

Divinam concilians gratiam, dum pro eo mens æmulatur etiam contra seipsam. Verumtamen *Lazare veni foras*, ne in tanto fætore diutiùs immoreris. Caro putrida putredini proxima est: & qui confunditur vehementiùs & tabescit, propè est ut desperet. Propterea *Lazare veni foras*. Abyssus abyssum invocat: abyssus luminis & misericordiæ, abyssum miseriæ & tenebrarum. Major illius bonitas est, quàm iniquitas tua: & ubi peccatum abundat, superabundare gratiam facit. *Lazare*, inquit, *veni foras*. Ac si manifestiùs dicat: Quousque conscientiæ tuæ caligo te detinet? quamdiu in cubiculo tuo gravi corde compungeris? *Veni foras*, procede, respira in lucem miserationum mearum. Hoc enim est quod in Propheta Isaja legisti: *Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas*. Evidentiùs quoque Propheta David de seipso: *Ad meipsum*, inquit, *anima mea turbata est, propterea ero memor tui*. Jam verò [p] quid sibi vult quod ait: *Tollite lapidem*, & post pauca: *Solvite eum*? Numquid post visitationem gratiæ consolantis cessabit agere pænitentiam, quoniam appropinquavit regnum cælorum? aut abiiciet disciplinam, ne fortè irascatur Dominus, & pereat de via justa? Absit hoc. Tollatur lapis, sed pænitentia maneat, non jam premens & oneras, sed vividam & robustam mentem roborans atque confirmans: nimirùm cujus cibus sit (quem antea nesciebat) Domini facere voluntatem. Sic & disciplina non jam constringit liberum, secundùm illud: *Justis non est lex posita*: sed voluntarium regit & dirigit in viam pacis. Super hac Lazari suscitatione manifestiùs psallit Propheta: *Non derelin-*

p *Ibidem. num. 4.*

linques animam meam in inferno quia infernus quidam & carcer animæ est rea conscientia. *Nec dabis sanctum tuum* (non suum ipsius, sed tuum utique, quem ipse sanctificas) *videre corruptionem*. Corruptioni siquidem proximus erat quadriduanus qui cæperat jam fætere. Propè erat ut penitùs dissolveretur, & veniens in profundum malorum contemneret impius: sed præventus voce Virtutis, & ab ea vivificatus gratias agit dicens: *Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo*. Ad ipsius siquidem contemplationem evocasti & eduxisti ab inferno animam meam, dum anxiaretur super me spiritus meus, intuens conscientiæ propriæ faciem nimis abominandam. Amen.

CAPUT II.

De conversione & fide Centurionis, confitentis Jesum crucifixum esse Filium Dei.

Videns autem Centurio, qui ex adverso stabat, quia sic clamans expirâsset, ait: Verè hic homo Filius Dei erat. *Mar.* 15.

1 *Ostenditur, fidem habere oculos lynceos ad cognoscendam Christi Divinitatem, ab oculis tamen corporeis absconditam. Laudatur fides Centurionis, qui Christum morientem ex voce agnovit esse Filium Dei, non autem ex facie. Ostenditur, quòd sicut per aures Evæ irrepsit venenum in ipsius mentem, ita etiã per aures nostras intrat antidotum ad credendum mysteria fidei 2. Ostenditur, oculum mentis nostræ*

stræ oportere mundari fide & auditu pæceptorum Dei, ut videamus eum. Auditus in rebus fidei potior est quàm visus. Auditus est meritum visionis, visio autem est præmiũ auditionis. 3. Ostenditur, M. Magdalenam ideo probibitam esse ne tangeretChristum rediviuum, quia plus tribuebat oculis corporeis, quam fidei, quæ sola dignè tangitChristum iam glorificatum. Proponitur nobis doctrina ad imitandum prudentiã Ecclesiæ Sponsæ, agnoscentis Majestatem Sponsi sui Crucifixi sub nigredine passionis.

§. I.

INtuemini [a] & videte quàm oculata sit fides? quàm lynceos oculos habeat, diligentiùs considerate. Cognoscit Dei Filium lactentem, cognoscit in ligno pendentem, cognoscit morientem. Siquidem Latro in patibulo, Magi in stabulo cognoscunt: ille clavis infixum, isti pannis involutum. Centurio verò Vitam agnovit in morte: Magi Dei Virtutem in teneri corporis infirmitate. Centurio summum spiritum in expiratione, Magi Dei Verbum in infantia cognovêre. Siquidem quidquid Latro & Centurio sermonibus, Magi muneribus confitentur. Latro Regem, Centurio Dei Filium simul & hominem pronunciant. Non cognovit Herodes, [b] idcircò despexit. Non cognovit Synagoga, quæ nigredinem illi passionis & infirmitatis improperans: *Alios*, ait, *salvos fecit, seipsum non potest saluum facere* Et: *Christus Rex Israel descendat de Cruce, & credimus ei.* Sed cognovit Latro de cruce, licet in Cruce pendentem: qui

a Ser. 2. in Epiph. Dom. num. 4. b Ser. 28. in Cant. num. 10.

qui & innocentiæ puritatem confeſſus eſt: *Hic autem*, inquiens, *quid mali fecit?* & gloriam regiæ Majeſtatis ſimul eſt poteſtatus: *Memento mei*, dicens, *dum veneris in regnum tuum*. Cognovit Centurio, qui Filium Dei clamat. Clamabat (c) Latro de cruce: *Domine, memento mei cùm veneris in regnum tuum.* Ergone per ſupplicium ille vadit in regnum? Quis indicavit tibi quoniam oportebat pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam? Tu quoque Centurio eum unde noſti? Videns quòd ſic clamans expiraſſet, *Verè*, inquit, *hic homo Filius Dei erat*. Mira res, & omni admiratione digna! Aliud cernitur (d) aliud creditur. Nigrum ſenſus renunciat, fides candidum & formoſum probat. Niger eſt, ſed oculis inſipientium: nam Fidelium mentibus formoſus valdè. Niger eſt, ſed formoſus. Niger reputatione Herodis, formoſus confeſſione Latronis, Centurionis fide. Quàm formoſum adverterat (e) qui exclamavit: *Verè homo hic Filius Dei erat*. Sed in quo advertit, advertendum eſt. Si enim attenderet quod apparebat, quomodò formoſus, quomodò Filius Dei? Quid niſi deforme & nigrum oculis ſpectantium occurrebat, cùm expanſis in Cruce manibus, medius duorum nequam riſum malignantibus daret, fletum Fidelibus? Et ſolus erat riſui, qui ſolus poterat eſſe terrori, ſolus honori debuerat. Unde igitur advertit Centurio pulchritudinem Crucifixi, & quòd is ſit Filius Dei, qui cum iniquis reputatus eſt? Reſpondere aliquid ad id noſtrûm nec fas nec opus eſt. Nec enim Evangeliſtæ hoc diligentia præteriit. Sic enim habes: *Videns autem*

c *Ser. 2. in Epiph. num. 3.* d *Ser. 28. in Cant. num. 3.* e *Ibidem. num. 4.*

tem Centurio, qui ex adverſo ſtabat, quia ſic clamans expiraſſet, ait: Verè hic homo Filius Dei erat. Ergo ad vocem credidit, ex voce agnovit Filium Dei, & non ex facie. Erat enim fortaſsè ex ovibus ejus de quibus ait: *Oves meæ vocem meam audiunt: & cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ.* Auditus invenit quod non viſus. Oculum ſpecies fefellit, auri Veritas ſe infudit. Oculus pronunciabat infirmum, oculus fædum, oculus miſerum, oculus morte turpiſſima condemnatum. Auri Dei Filius, auri formoſus innotuit: ſed non Judæorum, quia erant incircumciſi auribus. Meritò Petrus abſcidit auriculam ſervi, ut viam faceret Veritati, & Veritas libararet eum, ideſt liberum faceret. Erat ille Centurio incircumciſus, ſed non aure, qui ad unam expirantis vocem ſub tot infirmitatis indiciis Dominum majeſtatis agnovit. Ideoquè non deſpexit quod vidit, quia credidit quod non vidit. Non autem credidit ex eo quod vidit, ſed ex eo proculdubio quod audivit: *quia fides ex auditu.* Dignum quippè fuerat (f) per ſuperiores oculorum feneſtras Veritatem intrare ad animam: ſed hoc nobis, ô anima, ſervatur in poſterum, cùm videbimus facie ad faciem. Nunc autem unde irrepſit morbus, inde remedium intret, & per eadem ſequatur veſtigia vita mortem, tenebras lux, venenum ſerpentis antidotum Veritatis: & ſanet oculum qui turbatus eſt, ut ſerenus videat quem turbatus non poteſt. Auris primò fuit mortis janua, prima aperiatur & vitæ. Auditus qui tulit, reparet viſum: quoniam niſi crediderimus, non intelligemus. Miſſus eſt coluber tortuoſus à diabolo (g) ut venenum per aures mulie-

ris n

f *Ibidem num. 5.*

ris in ipsius mentem transfunderet, & sic refunderet etiam in totius posteritatis originem. Missus est interim Gabriel Angelus à Deo, ut Verbum Patris per aurem Virginis in ventrem & mentem ipsius eructaret: ut eadem via intraret & antidotum, quâ venenum intraverat. Ergo auditus ad meritum (h) visus ad præmium. Unde Propheta: *Auditui meo*, inquit, *dabis gaudium & lætitiam*: quòd fidelis retributio auditionis sit beata visio, & beatæ meritum visionis sit fidelis auditio. *Beati* (inquit Dominus) *mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Beati planè (i) & omninò beati, qui videbunt in quem desiderant Angeli prospicere: quem videre vita æterna est.

§. I·I.

Cæterùm fide oportet mundari oculum(k)qui videat Deum, quemadmodùm habes: *Fide mundans corda eorum*. Interim ergo dum necdum paratus est visus, auditus exercitetur, auditus excipiat Veritatem. Felix est ille, cui Veritas attestatur dicens: *In auditu auris obedivit mihi*. Dignus qui videam, si priùs quàm videam, obedisse inveniar. Securus videbo, ad quem me obedientiæ munus præcesserit. Quàm beatus qui ait: *Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico, retrorsùm non abii*. Ubi & voluntariæ habes obedientiæ formam, & longanimitatis exemplum. Qui enim non contradicit, spontaneus est: & qui retrò non abiit, perseverat. Utrumque est necessarium, quoniam hilarem datorem diligit

g *Ser. 2. in die Pent. num. 3.* h *Ser. 28. in Cant. num. 5.* i *Ser. 1. de omni Sanctis num. 13.* k *Ser. 28. in Cant. nu. 5.*

git Deus: & qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Utinam & mihi aperiat aurem Dominus, intret ad cor meum sermo Veritatis, mundet oculum, & lætæ præparet visioni, ut dicam Deo etiam ipse: *Præparationem cordis mei audivit auris tua.* Ut audiam à Deo etiam ipse cum cæteris obedientibus: *Et vos mundi estis propter sermonem, quem locutus sum vobis.* Nec omnes mundantur qui audiunt, sed qui obediunt. *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Talem requirit auditum qui mandat dicens: *Audi Israel.* Talem offert qui ait: *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Talem spondet qui dicit: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Et ut scias etiam Spiritum Sanctum hunc in animæ spirituali profectu ordinem observare (l) ut videlicet priùs formet auditum, quàm lætificet visum. *Audi*, inquit, *filia & vide.* Quid intendis oculum? Aurem para. Videre desideras Christum? oportet te priùs audire eum, audire de eo, ut dicas cùm videris: *Sicut audivimus, sic vidimus.* Immensa claritas, visus angustus, & non potes ad eam. Potes auditu, sed non aspectu. Clamantem denique Deum, *Adam ubi es?* non videbam jam peccator, audiebam tamen. Sed auditus aspectum restituet, si pius, si vigil, si fidelis præcesserit, Fides purgabit oculum, quem turbavit impietas. Et quem inobedientia clausit, aperiet obedientia. Denique *à mandatis tuis intellexi*, inquit Propheta: quòd intellectum reddat observatio mandatorum, quem tulit transgressio. Adverte adhuc in sancto Isaac, quomodò præ cæteris sensibus auditus in jam sene

l *Ibidem n. 6.*

ſene viguerit. Caligant oculi Patriarchæ, palatum ſeducitur, fallitur manus, non fallitur auris. Quid mirum ſi auris percipit Veritatem, cùm fides ex auditu, auditus per verbum Dei, verbum Dei Veritas ſit? *Vox* (inquit Iſaac) *vox Jacob eſt*: nihil verius. *Manus autem, manus ſunt Eſaü*: nihil falſius. Falleris, manûs ſimilitudo decepit te. Nec in guſtu Veritas eſt, & ſi ſuavitas eſt. Nam quomodò habet Veritatem, qui ſe putat edere venationem, cùm domeſticis veſcatur hædorum carnibus? multò minùs oculus qui nihil videt. Non eſt Veritas in oculo, non ſapientia. *Væ qui ſapientes eſtis* (ait Eſajas) *in oculis veſtris*. Num bona ſapientia cui maledicitur? Mundi eſt, ac per hoc ſtultitia apud Deum. Bona [m] & vera ſapientia trahitur de occultis, ut ſapit beatus Job. Quid foris eam quæris in corporis ſenſu? Sapor in palato, in corde ſapientia eſt. Ne quæras ſapientiam in *oculis carnis*, quia caro & ſanguis non revelat eam, ſed ſpiritus. Non in *guſtu oris*: nec enim invenitur in terra ſuaviter viventium. Non in *tactu manus*: cùm ſanctus Job dicat, *Si oſculatus ſum manum meam ore meo, quod eſt iniquitas maxima, & negatio in Deum*. Quod tunc fieri arbitror, cùm donum Dei quod eſt ſapientia, non Deo, ſed meritis adſcribitur actionum. Sapiens fuit Iſaac, ſed tamen erravit in ſenſibus. Solus habet *auditus* verum, qui percipit verbum. Nimirùm vocem illius [n] qui in Propheta loquitur: *Ego qui loquor juſtitiam.* Vox ejus eſt inſpiratio ejus, ac juſti timoris incuſſio. Ideo Sponſa ejus compertâ

m *Ibidem num.* 6. n *Ser.* 53. *in Cant. num.* 1.

tâ hac voce (o) gaudens & exultans: *Vox*, inquit, *dilecti mei*. Amica est, & gaudio gaudet propter vocem Sponsi. Et addit: *Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles*. Compertâ ex auditu vocis dilecti præsentiâ, incunctanter intendit benè curiosos oculos ad videndum quem audierat. Auditus ducit ad visum: *quia fides ex auditu*, quâ corda mundantur; ut possit videri Deus. Sic enim habes: *Fide mundans corda*. Videt itaque venientem quem loquentem audierat, observante etiam hîc ordinem illum Spiritu Sancto, qui apud Prophetam descriptus est ita: *Audi filia & vide*. Et ut certiùs advertas, non casu neque fortuito, sed de studio magis & industria, ob illam scilicet rationem quam præmisimus, auditum hoc loco præmissum esse visui: Vide si non hic ordo verborum à sancto quoque Job observatus invenitur, ubi sic loquitur Deo: *Auditu auris audivi te, & nunc oculus meus videt te*. Sed & ubi Spiritus Sanctus super Apostolos in die Pentecostes descendisse memoratur, nonne auditus visum prævenisse describitur. Ait enim Scriptura: *Factus est repentè de cælo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis*. Et infra: *Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis*. Et hîc ergo Spiritus Sancti adventum primò auditus, dehinc visus percepisse refertur. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis (p) dum visus voci, auri oculus attestatur. Audita visa confirmant, ubi duorum testimonium (auris loquor & oculi) ratum sit. Propterea Dominus ajebat: *Ite, renunciate Joanni* (ejus nempe discipulis loquebatur) *quæ audistis, & vidistis*. Nec bre-

o *Ibidem num.* 2. p *Ser.* 59. *in Cant. num.* 8.

breviùs illis, nec planiùs intimari fidei valuit certitudo. Eadem ſanè in brevi etiam univerſæ terræ perſuaſio facta eſt, & eodem argumenti compendio. *Quæ audiſtis* (inquit) *& vidiſtis*. O verbum abbreviatum, attamen viuum & efficax. Haud dubius profectò aſſero quod auribus oculiſquè percepi. Intonat tuba ſalutaris, coruſcant miracula, & mundus credit. Citò perſuadetur quod dicitur, dum quod ſtupetur, oſtenditur. Habes autem, quia *profecti Apoſtoli prædicaverunt ubique Domino cooperante & ſermonẽ confirmante, ſequentibus ſignis*. Habes in monte Thabor ſtupẽda claritate transfiguratũ, & nihilominùs ſuperna teſtificatum voce. Habes in Jordane ſimiliter & columbam deſignantem, & vocem teſtificantem. Proinde hæc duo ubique pariter vox & ſignum ad introducendam fidem ex divina largitate concurrunt, ut latus ad animam per utraſque feneſtras ingreſſus pateat veritati. Itaque [q] auditus eſt meritum videndi, viſio præmium audiendi. Et prius eſt audire, videre poſterius, ſicut ſcriptum eſt: *Audi filia & vide*. Quiſquis autem in futuro Deum videre deſiderat, profectò neceſsè eſt ut in præſenti priùs Deum audiat, & in auditu auris obediat. Audiebat Paulus vocem Domini (r) ſed faciem Domini non videbat, quoniam erudiebatur ad fidem, prout & ipſe poſtea docuit: *Fides ex auditu eſt*.

q *Ser. 77. diver. num. 2.* r *Ser. 1. in Converſ. S. Pauli num. 5*

§. III.

Meritò Carnē redivivam Christi (s) tangere prohibetur mulier (*Maria Magdalena*) carnaliter sapiens, plùs quippè tribuens oculo quàm oraculo, idest, carnis sensui, quàm verbo Dei. Quem enim mortuum vidit resurrecturum non credidit, cum tamen hoc promiserit ipse. Denique non quievit oculus usque dum satiatus est visus, quoniam non erat consolatio fidei, nec Dei rata promissio. Nonne cælum & terra & quidquid omninò carnis oculus attingere potest, ante habent transire & perire, quàm jota unum aut unus apex ex omnibus quæ locutus est Deus? Et tamen cessavit à fletu in visu oculi, quæ noluit consolari in verbo Domini, pluris habens experimentum quàm fidem. At experimentum fallax est. Mittitur ergo ad certiorem, fidei cognitionem (t) quæ utique apprehendit quod sensus nescit, experimentum non invenit: *Noli me tangere*, inquit Dominus. Ac si diceret: Dissuesce huic seducibili sensui, innitere verbo, fidei assuesce, fides nescia falli, fides invisibilia comprehendens, sensûs penuriam non sentit: denique transgreditur fines etiam rationis humanæ, naturæ vsum, experientiæ terminos. Quid interrogas oculum ad quod non sufficit? Et manus quid explorare conatur quod supra ipsam est? Minus est quidquid ille vel illa renunciet. Sanè fides pronunciet de me, quæ majestati nihil minuat. Disce id habere certiùs, id tutiùs sequi quod illa suaserit. *Noli me tangere, nondum enim*

s *Ser. 28. in Cant. num. 7.* t *Ibidem num. 8.*

enim ascendi ad Patrem. Quasi verò cùm jam ascenderit, tunc tangi ab ea velit aut possit. Et utique poterit, sed affectu non manu, voto non oculo, fide non sensibus. Quid tu me (ait) modò tangere quæris, quæ sensu corporis gloriam æstimas resurrectionis? Non recordaris quomodò tempore adhuc meæ mortalitatis transfigurati ad horam morituri Corporis gloriam oculi Discipulorum sustinere nequiverunt? Adhuc quidem tuis sensibus gero morem, formam ingerendo servilem, quam de consuetudine recognoscas. Cæterùm mirabilis facta est gloria mea ex te, confortata est, & non poteris ad eam. Differ ergo judicium, suspende sententiam, & tantæ rei diffinitionem ne credas sensui, sed fidei reservato. Illa digniùs, illa diffiniet certiùs, quæ pleniùs cõprehendet. Deniq; cõprehendit illo suo mystico ac profundo sinu quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, illa in se quasi quodam involucro clausum portat, servatque signatum. Illa igitur dignè me tanget (u) quæ Patri consedentem suscipiet, non jam in humili habitu, sed in cælesti Carne ipsa, sed altera specie. Quid deformem vis tangere? Expecta ut formosum tangas. Nam qui deformis modò, tunc formosus. Deformis tactui, deformis aspectui. Deformis denique deformi tibi, quæ sensibus plùs inhæres, fidei minùs. Esto formosa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formosa formosum & digniùs tanges & feliciùs. Tanges manu fidei, desiderii digito, devotionis amplexu. Tanges oculo men-

u *Ibidem num. 9.*

tis. At numquid adhuc nigrum? Absit. Dilectus tuus candidus est & rubicundus. Formosus planè, quem circumdant flores rosarum, & lilia convallium, hoc est, Martyrum Virginumquè chori. Et qui medius resideo, utrique non dissideo choro, Virgo & Martyr. Quomodò denique candidis non congruo Virginum choris, Virgo Virginis Filius, Virginum Sponsus? Quomodò non roseis Martyrum congruo choris, causa & virtus, fructus & forma martyrii? Talem talis taliterquè tange, & dic: *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus*. Millia millium cum dilecto, & decies centena millia circa dilectum, & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit, ne fortè in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Non prorsùs ambiges quemnam eligas, facilè occurret electus è millibus, cunctis insignior, & dices: *Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ*. Non ergo in pelle occurret nigra, quæ hactenùs sanè ingerenda fuit oculis persequentium, ut contemnerent occidendum: aut etiam amicorum, ut recognoscerent rediviuum. Non, inquam, jam in pelle occurret nigra, sed in veste alba, speciosus formâ nonmodò præ filiis hominum, sed etiam præ vultibus Angelorum. Quid me vis tangere in humili habitu, servili forma, specie contemptibili? Tange cælesti decorum specie, gloriâ & honore coronatum: divina quidem majestate tremendum, sed ingenita serenitate gratum ac placidum. Inter hæc advertenda est prudentia Sponsæ [x] & profunditas sermonum ejus, quæ sub figu-

x *Ibidem num.* 12.

figura pellium Salamonis, ſcilicet in Carne rimata eſt eſt Deum, in morte Vitam, Summam gloriæ & honoris inter opprobria, & ſub nigro denique habitu Crucifixi candorem innocentiæ, ſplendoremquè virtutum: ſicut illæ utiquè pelles cùm eſſent nigræ atque deſpectæ, precioſa & prædicanda prædivitis Regis in ſe ornamenta ſervabant. Meritò Sponſa nigredinem non contemnit in pellibus, decorem qui ſub pellibus eſt advertens. Et ideo quidam illam contempſerunt, qui hunc minimè cognoverunt. *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Non cognovit Herodes, & idcircò deſpexit. Non cognovit Synagoga, quæ nigredinem illi paſſionis & infirmitatis improperavit. Sed cognovit Centurio, qui Filium Dei clamat. Cognoſcit Eccleſia, quæ & æmulatur nigredinem, ut decorem participet. Non confunditur nigra videri, nigra dici, ut dicat dilecto: *Opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt ſuper me*. At ſanè nigra inſtar pellium Salamonis, foris ſcilicet, & non intùs. Neque enim intùs nigredinem meus Salamon habet. Denique non ait: *Nigra ſum* ſicut Salamon, ſed *ſicut pelles Salamonis*: quòd in ſuperficie tantùm ſit veri nigredo pacifici. Peccati nigredo intùs eſt, & priùs interiora culpa commaculet, quàm ad oculos prodeat. Denique de corde exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, adulteria, blaſphemiæ: & hæc ſunt quæ coinquinant hominem, ſed abſit ut Salamonem. Minimè prorsùs apud verum pacificum iſtiusmodi inquinamenta reperies. Oportet namque eſſe ſine peccato eum, qui tollit peccata mundi: qui ad reconciliandos peccatores inventus eſt idoneus,

neus, jure sibi nomen vendicet Salamonis. Amen.

CAPUT III.

De timore militum crucifixorum, quem senserunt ex terræ motu & aliis prodigiis, quæ evenerunt in morte Jesu Crucifixi.

1. Ostenditur, timorem esse initium conversionis ad Deum. Docemur quantùm timendus sit Deus Creator & Dominus noster. Explicantur timores quatuor, humanus, servilis, initialis, & castus. 2. Ostenditur, justum Jesum ideo voluisse injustè occidi, ut obtineret de diabolo justitiam mortis, eamque nobis communicaret. Probatur, mortem Christi valuisse ad justitiam & vitam restituendam multis: peccatumque Adæ non fuisse potentius ad malum, quàm Christi justitiam ad bonum. 3. Ostenditur, Christi passionem & infirmitatem non minùs nobis profuisse quàm Majestatem. Docemur quomodò Christus in odore sapientiæ & justitiæ attraxit nos ad se, & quomodò donavit nobis totam vitam suam. Quæritur, cur lege mortis & peccati adhuc gravemur? Proponuntur nobis quatuor virtutes cardinales ad considerandum, simul & exercitandum eas.

§. I.

Centurio autem & qui cum eo erant custodientes Jesum, viso terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt valdè. Matt. 27.

Meri-

MEritò quidem timuerunt. (a) Nempè aderat Passio Domini utique terram movens, petras scindens, aperiens monumenta. Unde (b) Psalmista dicit: Respexit Dñus, & commota est & contremuit terra. Tunc terra contremiscit, quando peccator ad lachrymas commovetur. Domine (c) quoties Passionis tuæ amaritudinem in cordibus nostris ruminamus, toties de nobis expavescimus: quia dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie ejus. Hîc nempe (d) timeri dicitur Deus: hîc sanctum & terribile nomen ejus, & tanquam ingressus gloriæ. Initium planè sapientiæ est timor Domini. Et benè initium sapientiæ (e) est timor Domini: quia tunc primùm Deus animæ sapit, cùm eam afficit ad timendum, non cùm instruit ad sciendum. Times Dei justitiam, times potentiam, & sapit tibi justus & potens Deus: quia timor sapor est. Quid tam timendum quàm potestas (f) cui non potes resistere? Quid tam timendum quàm Sapientia, cui abscondi non potes. Poterat minùs timeri Deus, alterutro carens. Nunc autem perfectè oportet timeas illum, cui nec oculus deest omnia videns, nec manus potens omnia. Pensa cujus sit formidinis & horroris (g) tuum atque omnium contempsisse Factorem, offendisse Dominum majestatis. Majestatis est timeri, Domini est timeri, & maximè hujus Majestatis, hujusquè Domini. Nam si reum regiæ majestatis quamvis humanæ, humanis

Ddd 4 legi-

a *Ser. infer. 4. heb. san. num. 1.* b *Tract. de modo bene viven. cap 10. num. 28.* c *Ser. infer. 2. Paschæ num. 19. tom. 6. pag. 726.* d *Ser. 23. in Cant. num. 15.* e *Ibidem. num. 16.* f *lib. 5. de Consider. c. 14. n. 30.* g *Ser. 16. in Cant. n. 7.*

legibus plecti capite sancitum sit: quis finis contemnentium Divinam Omnipotentiam erit? Tangit montes, & fumigant: & tam tremendam Majestatem audet irritare vilis pulviculus, uno levi flatu mox dispergendus, & minimè recolligendus? Ille ille timendus est, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet mittere in gehennam. Audi, ô homo, quæ dico (h) audi quæ moneo, ausculta quæ loquor: Deum time super omnia, & mandata ejus semper observa: quia ecce *Oculi Domini* (ait Propheta) *super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia ejus*. Et Salamon ait: *Time Dominum, & recedere à malo. Qui timet Dominum, nihil negligit.* Etiã Sapiens in libro Ecclesiastici ait: *Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit gaudium & lætitiam in longitudinẽ dierum: nam qui sine timore est, non poterit justificari. Timor Domini est sapientia & disciplina. Non sis incredulus in timore Dei, & ne accesseris ad illum duplici corde. Timentes Dominum sustinete ejus misericordiam, & non deflectatis ab illo, ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite in illum, ut in oblectatione veniat vobis misericordia. Qui timetis Dominum, credite in illum, & non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. Qui timent Dominum, non erunt increduli verbo ejus: & qui diligunt illum, conservabunt vias illius. Qui timent Dominum, inquirunt quæ beneplacita sunt illi: & qui diligunt illum, replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu*

---

h Tract. de modo bene viv. c. 4. n. 7.

cta illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt usque ad inspectionem ipsius. Oculi Domini super timentes se, & ipse cognoscit omnia opera eorum. Consummatio timoris Dei est sapientia. Timenti Dominum non occurrunt mala, sed in tentatione Deus liberabit illum à malo. Spiritus timentium Deum requiretur, & in respectione illius benedicetur. Timor Domini est sicut paradisus, benedictio & omnis gloria operiet illum. Beatus vir, cui donatum est timorē Domini habere. Timor Domini est initium dilectionis ejus. Denique (i) nulla res nos sic ab omni peccato custodit immunes, sicut timor inferni, & amor Dei. Deum timere est nulla mala facere, & nulla bona quæ facienda sunt præterire. Timor Domini est fons Sapientiæ. *Timenti Dominum benè erit in extremis, & in die mortis suæ benedicetur.* Bonum est nobis timere Deum, quia timor Domini expellit peccatum. Timor Domini semper emendat. Timor Domini cautum facit hominem atque sollicitum: ubi verò timor non est, ibi perditio est animæ. Ubi timor non est, ibi dissolutio vitæ est. Ubi timor non est, ibi est abundantia peccatorum. Igitur timor & spes semper sint in corde tuo: pariter sint in te timor & fiducia. Spes & metus pariter perseverent in te. Sic spera in misericordia Domini, ut timeas ejus justitiā. Sed tamen (k) volo te scire quatuor esse timores, videlicet humanum, servilem, initialem, & castum. *Primus timor est humanus,* quando timemus pati pericula carnis, vel perdere bona mundi, propter quod peccamus. Hic mundanus

i Ibidem num. 8. k Ibidem num. 9.

danus timor malus est, & in primo gradu cum mundo deseritur, quem Dominus prohibet iu Evangelio, dicens: Nolite timere eos qui occidunt corpus, *&c. Secundus timor est servilis*, cùm timore gehennæ homo recedit à peccato, & omnia bona quæ facit, non propter Dei sed propter timorem inferni facit. Ille quasi seruus timet, qui bonum quod facit, non timore amittendi bonum quod non amat, sed timore patiendi malum quod formidat, facit. Ille non timet perdere amplexus pulcherrimi Sponsi Jesu, sed timet ne mittatur in pænas inferni. De hoc servili timore ait Paulus: *Non enim accepistis spiritum servitutis iterũ in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*: id est, spiritum filialem. Bonus est iste servilis timor & utilis, licet insufficiens & imperfectus, per quem crescit paulatim consuetudo justitiæ. Cùm incipit homo credere diem Judicii, incipit timere. Si cæpit credere, cæpit & timere: sed qui adhuc timet, non habet perfectam fiduciam in die Judicii. Nondum est in illo perfecta charitas qui adhuc timet, quia si perfecta in illo esset charitas, non timeret. Perfecta charitas faceret in homine perfectam justitiam, ut homo non haberet unde timeret: sed haberet unde desideraret, ut transeat iniquitas, & veniat regnum Dei. *Tertius timor est initialis* [l] quando homo incipit facere bonum propter dilectionem Dei, quod antea faciebat propter timorem inferni. De hoc initiali timore ait David Propheta: *Initium sapientiæ est timor Domini*. Initialis timor est, quando homo incipit amare Deum quem ante timebat, & sic excluditur à corde servilis timor.

l *Ibidem num.* 10.

mor. *Quartus timor est castus*, per quem timemus ne Sponsus Christus Jesus tardet, ne discedat à nobis, ne eum offendamus, ne in eum peccemus, & ne eum perdamus. Timor iste scilicet castus, de amore descendit: timor iste de amore nascitur. De hoc timore legitur in Psalmo: *Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi*. In corde hominis priùs venit timor. Et quare venit? Ut locum charitati præparet. Quantò autem magis charitas cœperit habitare in corde hominis, tantò magis timor decrescit. Quantò major est charitas in corde hominis, tantò minor est ibi timor. Quare? Quia charitas foras mittit timorem. Timor iste sanctus est: quia in mente hominis generat sanctitatem. Timor iste sanctus est: quia introducit in mentē hominum perperfectam charitatem. Perfecta etenim charitas, perfecta est sanctitas. Timor iste castus est: quia non recipit adulterum amorem, scilicet quia Deum super omnia diligit, & nihil amori ejus præponit. Etiam timor iste dicitur filialis, quia non timet Deum quasi seruus crudelem dominum, sed quasi filius Patrem dulcissimum. Hic timor ideo dicitur filialis, quia non timet quasi seruus, sed quasi filius.

§. II.

Et glorificaverunt Deum, dicentes: Verè hic homo justus erat. Luc. 23. Matt. 27.

Cognosce anima mea [m] cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Uni-

m Ser. de Pass. Dom. num. 5.

Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce [n] quomodo moritur justus, in Cruce distenditur, membra distrahuntur. Vide quomodo occisus justus injustè projustititia [o] novam de inimico obtinuit justitiã mortis, scilicet injustè sibi illatæ. Quam quasi sibi necessariam, quia absque peccato erat, ipse homini peccatori communicans reum absolvit per pænam innocentiæ suæ. Porrò [p] mors in Christi morte fugatur, & Christi nobis justitia imputatur. Verùm inquis: Quomodò mori potuit qui Deus erat? Quoniam nimirùm & homo erat. Sed quo pacto mors Hominis illius pro altero valvit? Quia & justus erat. Profectò namque cùm Homo esset, potuit mori: cùm justus esset, non debuit gratis. Non quidem peccator mortis sufficit solvere debitum pro altero peccatore, cùm quisque moriatur pro se. Qui autem mori pro se non habet, numquid pro alio frustra debet? Quantò sanè indigniùs moritur qui mortem non mervit, tantò is justus pro quo moritur, vivit. Sed quæ, inquis, justitia est [q] ut innocens moriatur pro impio? Non est justitia, sed misericordia. Si justitia esset, jam non gratis, sed ex debito moreretur. Si ex debito: ipse quidem moreretur, sed is pro quo moreretur, non viveret. At verò si justitia non est, non tamen contra justitiam est. Alioquin & justus & misericors simul esse non posset. Sed etsi justus non injustè pro peccatore satisfacere valeat, quo tamen pacto etiam unus pro pluribus? Etenim

satis

n *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 14.* o *Lib. 2. de amore Dei cap. 12. num. 37.* p *Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. num. 22.* q *Ibidem num. 23.*

ſatis eſſe videretur ad juſtitiam, ſi unus uni moriens vitam reſtituat? Hinc jam reſpondeat Apoſtolus: *Sicut enim* (inquit) *per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per unius hominis obedientiam juſti conſtituuntur multi*. Sed fortè unus pluribus (inquis) juſtitiam quidem reſtituere potuit, vitam non potuit? *Per unum*(reſpondet Apoſtolus)*hominem mors, & per unum hominem vita. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur*. Quid enim? Unus peccavit, & omnes tenentur rei: & unius innocentia ſoli reputabitur uni? Unius peccatum omnibus operatum eſt mortem, & unius juſtitia uni vitam reſtituet? Itane Dei juſtitia magis ad condemnandum quàm ad reſtaurandum valuit? Aut plùs potuit Adam in malo, quàm Chriſtus in bono? Adæ peccatum imputabitur mihi,& Chriſti juſtitia non pertinebit ad me? Illius me inobedientia perdidit, & hujus obedientia non proderit mihi? Sed Adæ, inquis, delictum meritò omnes contrahimus [r] in quo quippè omnes peccavimus: quoniam cùm peccavit in ipſo eramus, & ex ejus carne per carnis concupiſcentiam geniti ſumus? Atqui ex Deo multò germaniùs ſecundum ſpiritum naſcimur, quàm ſecundùm carnem ex Adam: ſecundùm quem etiã ſpiritum longè ante fuimus inChriſto, quàm ſecundùm carnem in Adam, ſi tamen & nos inter illos numerati confidimus, de quibus Apoſtolus: *Qui eligit nos*, inquit, *in ipſo* (haud dubium quin

r *Ibidem num.* 24.

quin Pater in Filio) *ante mundi constitutionem*. Quod autem etiam ex Deo nati sunt, testatur Evangelista Joannes ubi ait: *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri sed ex Deo nati sunt.* Item ipse in Epistola ait: *Omnis qui natus est ex Deo, non peccat, quia generatio cælestis conservat eum.* At carnis traducem, ais, carnalis testatur concupiscentia: & peccatum quod in carne sentimus, manifestè probat quòd secundùm carnem de carne peccatores descendimus? Sed enim nihilominùs spiritualis illa generatio non quidē in carne sentitur, sed in corde, ab his duntaxat qui cum Paulo dicere possunt: *Nos autem sensum Christi habemus*. In quo & eatenùs profecisse se sentiunt, ut & ipsi cum omni fiducia dicant: *Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filii Dei. Et illud: Nos autē non spiritum hujus mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.* Per Spiritum ergo qui ex Deo est, charitas diffusa est in cordibus nostris, sicut & per carnem quæ est ex Adam, manat concupiscentia nostris insita membris. Et quomodo ista quæ à progenitore corporum descendit, nunquam in hac vita mortali à carne recedit: sic ille procedens ex Patre spirituum, ab intentione filiorum duntaxat perfectorum nunquam excidit. Si ergo in Deo nati [s] & in Christo electi sumus, quænam justitia est, ut plùs noceat humana atque terrena, quàm valeat divina cælestisquè generatio: Dei electionem vincat carnalis successio, & æterno ejus proposito carnis præscribat temporaliter traducta concupiscentia? Quinimò si per unum hominē mors,

cur

s *Ibidem nu.* 25.

cur non multò magis per unum & illum hominem vita? Etsi in Adam omnes morimur, cur non longè potentiùs in Christo vivificabimur? Denique (Paulus Apostolus ait) *non sicut delictum, ita & donum. Nam judicium ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem.* Christus igitur & peccata dimittere potuit, cùm sit Deus: & mori potuit, cùm sit Homo: & mortis moriendo solvere debitum potuit, quia justus: & omnibus unus ad justitiam vitamquè sufficere potuit, quandoquidem & peccatum & mors ex uno in omnes processerit. Sed hoc quoque necessariè omninò provisum est, quòd dilata morte Deus Homo inter homines dignatus est aliquandiu conversari: quatenùs crebris & veris locutionibus ad invisibilia excitaret, miris operibus astrueret fidem, rectis moribus instrueret. Itaque in oculis hominum Deus Homo sobriè & piè conversatus, vera locutus, mira operatus, indigna passus, in quo jam defuit nobis ad salutem? Accedat & gratia remissionis peccatorum, hoc est ut gratis peccata dimittat: & opus profectò nostræ salutis consummatum est. Non autem metuendum est quòd donandis peccatis aut potestas Deo, aut voluntas passo & tanta passo pro peccatoribus desit: si tamen soliciti inveniamur dignè, ut oportet, & imitari exempla, & venerari miracula, doctrinæ quoque non existamus increduli, & passionibus non ingrati. Dignum est quippè [t] & nobis multùm expedit, compati passo, commori mortuo, & consepeliri sepulto. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam

t *Ser. 2. in Cœna Domini num. 6.*

quam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.

§. III.

Videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificavit Deum, dicens: Verè hic homo justus erat. Luc. 23.

Jesum Nazarenum [u] à Judæis innocenter condemnatum, à Gentibus crucifixum, nos Christiani divinis honoremus obsequiis. Cujus tanta [x] ubique fragrantia justitiæ spargitur, ut non solùm justus, sed etiam ipsa dicatur justitia, & justitia justificans. Quis vel sceleratissimus [y] justi non probet opinionem, quamvis non amet opus? Quis tam irreligiosus [z] qui non compungatur? Quis tam insolens ut non humilietur? Quis tam malitiosus, ut non pæniteat his diebus? Meritò quidem. Nempe adest Passio Domini utique terram movens, petras scindens, aperiens monumenta. Salvatoris infirma [a] nos qui Christiani sumus, reverenter venerari, amanter amplecti, fortiter imitari dignum est, salubre & honorificum. Totũ siquidem nobis de Christo valvit [b] totum salutiferum, totumquè necessarium fuit. Nec minùs profuit infirmitas quàm Majestas: quia etsi ex Deitatis potentia peccati jugum jubendo submovit, ex carnis tamen infirmitate mortis jura moriendo concussit. Unde pulchrè ait Apostolus: *Quod infirmum est Dei, for-*

u *Ser. de Pass. Dom. n.* 1. x *Ser.* 22. *in Cant. num.* 8. y *Ser.* 70. *in Cant. num.* 6. z *Ser. in fer.* 4. *heb. San. num.* 1. a *Ser. de Pass. Dom. num.* 1. b *Tract. de ex hort. ad milites templi Cap.* 11. *num.* 26.

fortius est hominibus. Sed & illa ejus stultitia per quam ei placuit saluum facere mundum, ut mundi confutaret sapientiam, confunderet sapientes; quòd videlicet cùm in forma Dei esset & Deo æqualis, semetipsum exinanivit formam servi accipiens; quòd dives cùm esset, propter nos egenus factus est, de magno paruus, de celso humilis, infirmus de potente; quòd sitiit, esuriit, quòd fatigatus est in intinere, & cætera quæ passus est voluntate, non necessitate: hæc, inquã, ipsius quædam stultitia nonne fuit nobis via prudentiæ, justitiæ forma, sanctitatis exemplum? Ob hoc idem Apostolus, *Quod stultum est*, inquit, *Dei sapientius est hominibus*. Mors Christi à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberavit nos. Et quidem *mors* per justitiam suam peregit victoriam: quia justus exolvendo quæ non rapuit, jure omninò quod amiserat accepit. *Vita* verò quod ad se pertinuit, per sapientiam adimplevit, quæ nobis vitæ & disciplinæ documentum ac speculum extitit. Porrò *gratia* ex illa (ut dictum est) potestate peccata dimisit, quâ omnia quæcunque volvit fecit. Mors itaque Christi, mors est meæ mortis, quia ille mortuus est, ut ego viverem. Quopacto enim jã non vivat homo, pro quo moritur *Vita*? Aut quis jam in via morum seu rerum notitia errare timebit duce *Sapientia*? Aut unde jam reus tenebitur, quem absolvit *Justitia*? Vitam quidem se ipse perhibet in Evangelio: *Ego sum*, inquiens, *Vita*. Porrò duo sequentia testatur Apostolus dicens: *Qui factus est nobis Justitia & Sapientia à Deo Patre*. Putamus nos [c] de singulis posse reperire exempla? Currebant in odore *Sapientiæ* qui missi

c Ser. 22. in Cant. num. 10.

si fuerant à Pharisæis, cùm reversi dicerent: *Nunquam homo sic locutus est*. Utique admirantes doctrinam, & confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui venit ad Jesum nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippè instructus edoctusquè recessit. Verùm in odore *Justitiæ* cucurrit Maria Magdalena, *cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multùm*. Justa profectò & sancta, & non jam peccatrix quemadmodùm Pharisæus exprobrabat, nesciens justiam seu sanctitatē Dei esse munus, non opus hominis: & quia nonmodò justus, sed & beatus cui non imputabit Dominus peccatum. An oblitus erat quomodò vel suam ipsius vel alterius corporalem tangendo lepram fugârat, non contraxerat? Sic tactus à peccatrice justus justitiam impertit, non perdit: nec sorde peccati quâ illam mundat, se inquinat. Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret, *descendit justificatus*, teste ipsa Justitia. Cucurrit Petrus, qui lapsus *flevit amarè*, quatenùs culpam dilveret, recuperaret justitiam. Placebitne tibi Domine Jesu [d] ut dones mihi vitam tuam, sicut dedisti conceptionem? quia non solùm conceptio mea immunda, sed vita perversa, mors periculosa, & post mortem restat mors gravior, mors secunda. Non solùm, ait, conceptionem meam, sed & vitam meam, & hoc per singulos ætatum gradus infantiæ, pueritiæ, adolescentiæ, juventutis, tibi donabo: adjiciens mortem, resurrectionem, ascensionem, & missionem Spiritus Sancti. Hoc autem ideo, ut *conceptio* mea emundet tuam, *vita* mea instru-

d *Ser. 2. in die Pent. num. 5.*

instruat tuam, *mors* mea destruat tuam, *resurrectio* mea præcedat tuam, *ascensio* mea præparet tuam, porrò *Spiritus* adjuvet infirmitatem tuam. Sic enim planè videbis & viam per quam ambules, & cautelam quâ ambules, & ad quam ambules mansionem. In *vita* mea cognosces vitam tuam, ut sicut ego paupertatis & obedientiæ, humilitatis & patientiæ, charitatis & misericordiæ indeclinabiles semitas tenui: sic & tu eisdem vestigiis incedas, non declinans ad dexteram neque ad sinistram. In *morte* autem mea dabo tibi justitiam meam, dirumpens jugum captivitatis tuæ, & expugnans hostes qui sunt in via vel juxta viam, ut non apponant ampliùs nocere tibi. Sed dicet aliquis: (e) Si autem lex spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit nos à lege peccati & mortis, ut quid adhuc morimur, & non statim immortalitate vestimur? Sanè ut Dei veritas impleatur. Quia enim misericordiam & veritatem diligit Deus, necessè est mori quidem hominem, quippè quod prædixerat Deus; sed à morte tamen resurgere, ne obliviscatur misereri Deus. Ita ergo mors etsi non perpetuò dominatur, manet tamen propter veritatem Dei vel ad tempus in nobis: quemadmodùm peccatum etsi jam non regnat in nostro mortali corpore, non tamen deest penitùs nobis. Proinde Paulus ex parte quidem liberatum se à lege peccati & mortis gloriatur, sed rursùm se utraque nihilomninùs lege aliqua gravari ex parte conqueritur, sive cùm adversùs peccatum miserabiliter clamat: *Invenio aliam legem in membris meis, &c.* Sive cùm ingemiscit gravatus (haud dubium quin

Eee 2 lege

e *Tract. de exhort. ad milites templi cap. 11. num. 27.*

lege mortis) redemptionem expectans corporis sui. Et quia adhuc interim mors posita est (f) nonmodò secùs iniquitatem, sterilitatem, vanitatem, sed & secùs introitum ipsius etiam voluptatis. Quocirca *primò* opus est *fortitudine* adversùs tentamenta peccati, ut rugienti leoni resistamus fortes in fide, & ignita ipsius jacula hoc ipso clypeo viriliter repellamus. *Secundò* opus est *justitiâ*, ut operemur bonum. *Tertiò* opus est *prudentiâ*, ne cùm fatuis virginibus reprobemur. *Quartò* denique opus est *temperantiâ*, ne voluptatibus indulgentes, audiamus aliquando quod miser dives ille epularum pariter & vestiũ splendore finito, dum misericordiam precaretur audivit: *Memento fili, quòd recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris*. Planè terribilis Deus in consiliis super filios hominum: sed si terribilis est, etiam misericors invenitur, dum futuri formam judicii non occultat. *Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur*. Et palmes qui fructum non fecerit, excidetur. Virgo cui defuerit oleum, à nuptiis excludetur. Et qui bona receperit in hac vita, cruciabitur in futura. Quod si fortè contingat in uno quolibet simul hæc quatuor inveniri, ea planè extrema desperatio est. Quod ipse avertat à servis suis (g) Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CA-

---

f *Tract. de Conuers. ad Cleric. cap. 10. num. 21.*

CAPUT IV.

De compunctione & pœnitentia plebis Judæorum, qui visis in morte Christi prodigiis, percutiebant pectora sua.

Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur. Luc. 23.

1. *Excitamur compunctione plebis Judeorum, ut compungamur pœnitentiâ triplici: quia innocentiam amisimus, amissam non requisivimus, & neglEximus patientiam Dei. Innuitur quàm sit periculosum differre pœnitentiam in finem vitæ.* 2. *Ostenditur, tria esse necessaria ad agendam pœnitentiam, scilicet tempus, corpus, & locus.* Tempus *dividitur in præteritum, præsens, & futurum. In* corpore *possumus mala pati pro commissis delictis, & bona operari pro adipiscendis æternis præmiis.* Per locum *intelligitur Ecclesia militans, in qua rectè agenda est pœnitentia.* 3. *Docemur, ut agendo pœnitentiam mortificemus carnem nostram. Mortificatione carnis configuramur passioni Christi. Ostenditur, pœnitentiam esse cibum hominis pœnitentis simul & Christi Dei nostri. Exhortamur ad compunctionem pariter & ad opera pœnitentiæ. Tria requiruntur ad pœnitentiam, scilicet abstinentia, lectio, & Oratio.*

§. I.

Percutientes pectora sua revertebantur. Luc. 23.

MEritò quidem. (a) Nempè aderat Passio Domini utique terram movens, petras scindens, aperiens monumenta. Proinde (b) & tu ô homo, totus contremisce, tremore obrigesce, meritò expallesce, pugnis pectus contunde, fletibus totam animam effunde, compatere passo & mortuo Jesu Christo. Quis enim tam irreligiosus (c) qui non compungatur? quis tam insolens ut non humilietur? quis tam iracundus ut non indulgeat? quis tam deliciosus ut non abstineat? quis tam flagitiosus ut non contineat? quis tam malitiosus, ut non pæniteat diebus Passionis Dominicæ? Hi sunt dies (d) quos observare debemus: dies pleni pietate & gratiâ, quibus etiam sceleratorum hominum mentes ad pænitentiam provocantur. Tanta siquidem est vis sacramentorum eorum quæ diebus Passionis Dominicæ recoluntur, ut possint ipsa quoque lapidea scindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire sufficiant. Denique videmus usque hodie ad Passionem Christi nonmodò cælestia compati, sed etiam terram moveri, & petras scindi, & in confessionem peccatorum aperiri monumenta. Decet quippe (e) ut quemadmodùm Caput Christus præcessit, sequantur membra. In patibulo feriâ sextâ rede-

g *Ser. 34. in Cant. num. 5.* a *Ser. in 4. hebd. san. num. 1.* b *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 13.* c *Ser. in fer. a. hebd. san. num. 1.* d *Ser. 1. in Cœna Dom. num. 1.* e *Ser. 1. in die Pasch. n. 8.*

redemit hominem ipsa die, quâ fecerat hominem ab initio. Ita & nos quicunque sequimur Caput nostrum, tota die hac quâ plasmati & redempti sumus, non cessemus agere pænitentiam. O bone Christiane (f) hac die recogita annos tuos pravos in amaritudine animæ tuæ. Statue Christum Crucifixum ab uno latere tuo, & tua peccata ab altero, & inter hæc positus vide quid agas. Contemplare Agnum, centemplare Christum Dominum tuum in cruce extensum, & pro te tam impiè passum. Considera turpitudines carnis tuæ, pravas affectiones animæ tuæ, funde lachrymas ad Crucifixum, qui te salvare paratus est, qui pro te talia passus est. Clamat clavus (g) clamat Vulnus, quòd verè Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. O homo (h) in Carne tibi exhibetur Sapientia illa quondam occulta, ecce jam trahitur de occultis, & ipsis sese ingerit sensibus carnis tuæ. Carnaliter prædicatur tibi: Fuge voluptatem, quia posita est mors secùs introitum delectationis. Age pænitentiam nunc, quia per hanc appropinquat regnum Dei. Pæniteas autem anima Christiana (i) compunctionis iaculo vulnerata, pænitentia triplici: quia innocentiam amisisti, amissam non requisivisti, & neglexisti patientiã Dei. Alioquin non erit iam (k) quo lateas misera anima. Frustra *dices montibus, Cadite super nos: & collibus, Operite nos*: quoniam nudam & opertam oportebit te stare ante Tribunal Christi, ut audias vocem judicii, quæ vocem consilii contempsisti. Ecce

f *Ser. 4. in ult. Cæna. num. 27.* g *Serm. 61. in Cant. num. 4.*
h *Ser. 3. in Nat. Dom. num. 3.* i *Ser. 40. diver. num. 4.*
K *Ser. 5. diver. n. 2.*

enim loquitur Dominus: *Agite pænitentiam*: & dissimulant multi. Et continent aures suas, & dicunt: *Durus est hic sermo*. Non sic impii, non sic dissimulare poteritis, cùm sonabit asperum illud verbum, & auditio mala: *Ite maledicti in ignem æternum*. Quid excusationis (l) poterunt miseri habere de peccato? Numquid tunc dicere incipient: *Modò, ecce modò, sine paululùm*? Sic enim nunc dissimulant infelices, &, *Modò*, & *Modò* non habet modum: &, *Sine paululùm*, in longum vadit. *Bonus est*, inquiunt, *Deus qui in proximo iuuat, quid accelerare necessè est ut miseria prolongetur*? Misera prorsùs & seducta cogitatio. Noua siquidem hæc querela est, nec prolixiorem vitam filii hominum hactenùs causabantur. Breues dies hominis sunt, donec conscientia stimulante, de pænitentia & conuersione vel intùs à spiritu vel foris commoueantur ab homine. Extunc sanè nouum concipitur tædium longioris vitæ, differendæ mortis oritur fiducia noua. Sed esto, multa tibi annorum curricula restant, adolescens es usque ad senectutem victurus & senium: quid necesse habes amittere tempora tanta, perdere tanta lucra? Quid dissimulant homines (m) in vita sua agere pænitentiam, & extrema de confessione præsumunt? Quomodò sub vnius horæ articulo reuocari posse æstimant omnia animæ membra, cujus concupiscentiæ & desideria per totum mundum sparsa sunt, & ubique terrarum velut quodam visco tenentur? Non dico (ait Dominus) quin & talium saluem aliquos, potens sum enim in momento reuocare: sed *non congregabo* con-

l *Tract. de vita & mor. Cler. cap. 16. n. 54. & 55.* m *Ser. 75. dict.*

conuenticula eorum de ſanguinibus, id eſt, qui in ſanguine perſeuerant, donec multiplicatis infirmitatibus deſerantur à peccatis antequam deſerant ea: non magna talium conuenticula congregabo. Si benè memini, in toto canone Sacræ ſcripturæ unum Latronem inuenies ſic ſaluatum. Noli ergo huic tam periculoſæ expectationi credere temetipſum. Et quidem Spiritus non modò ubi uult, ſed quando uult, ſpirat; nec ei difficile eſt de ſubito perfectam dare contritionem, quam uix multo tempore alii conſequuntur: ſed vnde ſcis quòd tunc tibi ita ſubuenire velit, quem tu interim ſic repellis? Benignus quidem eſt Spiritus ſapientiæ, ſed non liberabit maledictum à labiis ſuis. Audi quis ille ſit: *Maledictus qui peccat in ſpe*. Multi quidem (n) pænitentiâ ducti ſunt, ſed infructuoſâ, quoniam pænitentia eorum reprobata eſt, ſicut & prior culpa. Qui malè viuit (o) & in morte pænitentiam agit, ſicut damnatio illius eſt incerta, ita & remiſſio illius eſt dubia. Qui verò ſecurus cupit eſſe in morte de indulgentia, in ſanitate pænitentiam agat, & in ſanitate peccata ſua lugeat.

§. II.

Ad agendam pænitentiam (p) tria ſunt neceſſaria, tempus, corpus, & locus. *Primò tempus* quòd ſit neceſſarium, dicit Apoſtolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc ſalutis*. Porrò tempus in tria diuiditur, in præteritum, in præſens, in futurum. Ho-

n *Ser. 2. in Dom. 6. poſt. Pent. num. 3.* o *Tract. de modo bene viven. cap. 27. num. 79.*

Horum nullum perdit quisquis rectè pænitentiam agit. Nam *præteritum* quidem quod perdiderat restaurat, dum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat. *Præsens* autem tenet jam per exercitium operis: *futurum* verò per constantiam boni propositi. De *præterito* loquitur Apostolus, cùm dicit: *Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt*. Ad *præsentis* verò temporis operationem hortatur nos, cùm dicit: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei*. *Futuri* temporis nos admonet Dominus, cùm dicit: *Qui perseveravit usque in finem, hic saluus erit*. Nihil preciosius est tempore: (q) sed heu nihil hodie vilius æstimatur? Transeunt dies salutis, & nemo recogitat, nemo sibi non reditura momenta periisse causatur. An putas ô homo biennii tantùm aut triennii opus ab Omnipotenti posse recompensari? Siccine abbreviata est manus Domini, ut centum annorum non possit remunerare laborem? Sede, computa quid diebus singulis acquirere valeas, certus equidem apud Deum nullũ omninò opus bonum irremuneratum fore, & sicut nec capillum de corpore, sic nec momentum de tempore periturum. Proinde omne tempus (r) in quo de Deo non cogitas, hoc te computes perdidisse. Omnis siquidem res aliena est à nobis, tempus autem tantùm nostrum est. Quod si de omni verbo ocioso (s) quodcunque locuti fuerint homines, Deo sunt reddituri rationem in die judicii: quantò districtiùs de verbo mendaci, mordaci, inju

p *Ser. 106. diu. n. 1.* q *Tract. de vita & mor. Cleric. cap. 16. n. 55.* r *Tract. de cognit. hum. condit. cap. 6 n. 19.* s *Ser. 17. diver. num. 2.*

injurioso, de elato vel lascivo, de adulatorio aut detractorio judicabuntur? Quàm vera est sententia[t] in multiloquio non effugiendum peccatum Ut enim prætereαm cætera, si propterea est ociosum verbum, quòd nullam rationabilem causam habeat: quã rationẽ de eo verbo reddere poterimus, quod est præter rationem? Nemo vestrûm, fratres, parvi æstimet tempus quod in verbis consumitur ociosis. Siquidem tempus acceptabile est, & dies salutis. Volat verbum irrevocabile, volat tempus irremeabile, nec advertit homo insipiens quid amittat. Libet confabulari (ajunt) donec hora prætereat. O donec prætereat hora! ô donec pertranseat tempus! Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pænitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miseratio Conditoris indulget. Donec pertranseat tempus, quo divinam tibi repropitiare debueras pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspirare ad promissam felicitatem, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Cogita homo[u] de tempore quod sic perdis, quòd illi qui in inferno sunt, darent totum mundum (si haberent) pro eo. *Secundò*, quòd ad agendam pænitentiam sit necessarium *corpus* (x) scribit Apostolus: *Omnes nos oportet manifestari ante Tribunal Christi, ut referat quisque propria corporis prout gessit*. Corpus itaque necessarium est ad agendam pænitentiam. In corpore quippè possumus mala pati, & bona operari: pati scilicet pro com-

---

t *Ibidem num.* 3. u *Ser de variis document. piè vivex. n.* 2. *tom.6.pag.* 1031. x *Ser.* 106. *diver. num.* 1. & 2.

commissis delictis, operari pro adipiscendis æternis præmiis. Qui autem corpore caret, dignos pænitentiæ fructus facere quomodò valet? Et notandum est, quòd pænitentia quæ per corpus geritur, brevis est & levis. *Brevis*, quia corporis morte terminatur. *Levis*, quia per societatem corporis fertur faciliùs. Gravis siquidem esset, si eam solus animus portaret. Cùm verò & ipsi corpori ejus partitur pondus, quantò magis inde corpus oneratur, tantò ampliùs animus exoneratur. Vas figuli probat fornax: (y) & tribulatio verè pænitentes discernit. Qui enim veraciter pænitet, laborem pænitentiæ non abhorret: sed quidquid sibi pro culpa quam odit injungitur, tacita conscientia patienter amplectitur. Verumtamen(z) respondent homines seculares cùm eis suadetur agere pænitentiam, & dicunt: *Durus est hic sermo*. Nempè hoc est quod in Evangelio legitur. Loquebatur de pænitentia ipsa Dominus, sed in figura, tanquam his quibus non erat datum nosse mysterium regni Dei. Cùm audirent dicentem, *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem*, dixerunt: *Durus est hic sermo, & abierunt retrorsùm*. Ergone durum est momentaneum hoc & leve tribulationis, quod supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis? Durum est brevissimo & levissimo labore cruciatus illos & tormenta redimere, quæ nullus terminus finiat, nullus animus sufficiat cogitare? Durum vobis videtur cùm dicitur: *Agite pænitentiam*? Erratis, sed audiri estis aliquando ver-

y *Tract. de grad. humil. cap. 18. num. 47.* z *Ser. 3. super Psalm. 90. num. 3.*

verbum asperum, sermonem durum, auditionem malam: *Ite maledicti in ignem æternum.* *Tertiò*, quòd ad agendam pænitentiã sit necessarius *locus*(a)loquitur Scriptura dicens: *Si ascenderit in te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne deseras*. Locus itaq; videtur necessarius esse & utilis, Ecclesia scilicet vitæ præsentis: in qua quisquis dum in corpore vivit, pænitentiam rectè agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit. Porrò [b] duo loca sunt animæ rationalis, inferior quem regit, & superior in quo requiescit. *Inferior* quem regit, est corpus: *superior* in quo requiescit, est Deus. De utroque potest rectè intelligi quod scriptum est: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne dimiseris*, vel inferiorem scilicet regendo, vel superiorem quiescendo. Sed hoc quod priùs dixi, convenit rudibus adhuc & imperfectis, quibus loquitur Apostolus: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiæ in sanctificationem*. Habet quippè anima tria facere in corpore, vivificare, sensificare, regere. Sed sive auferatur vita, sive sensus perturbetur, de neutro condemnatur: sin verò tentatori victa succumbit, hoc illi in peccatum reputatur. Dicitur ei ergo ne *ascendente super eam spiritu locum suum deserat*: hoc est, ne ingruente tentatione membra sua iniquitatis peccato exhibeat. Cæterùm de superiori loco intelligitur hoc, ne quietem mentis quam à Deo habet, tentante diabolo deserat,

a *Ser.* 106. *div. num.* 1. & 2. b *Ser.* 86. *diver. num.* 1. & 2.

ferat, sed undecunque ille tentaverit, ipsa mens in Deo fixa constanter in tranquillitate pemaneat.

§. III.

Nec sanè dixerim [c] ut vel ipsam odio habeas carnem tuam. Dilige eam tanquam tibi datam in adiutorium, & ad æternæ beatitudinis consortium præparatam. Cæterùm sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse putetur: diligat anima carnem suam, sed multò magis suam ipsius animam servet. Denique ne ipsi quidem expedit sic amari, ut videlicet cui interim caves à flagello paternæ correptionis, thesaurizes iram æternæ damnationis. *Genimina viperarum* (ait Joannes) *quis demonstravit vobis fugere à ventura ira? Facite dignos fructus pænitentiæ.* Ac si evidentiùs loqueretur: Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus: sustinete virgam corripientem, ne sentiatis malleum conterentem. Omnium temporum [d] quæ sub conversatione veteris hominis transegimus, fructus noster est Passio Christi, cui debemus configurari, mortificationem ejus circumferentes in carne nostra mortali. Unde sicut ab initio conversationis, ita ab initio prædicationis suæ proposuit nobis pænitentiam: *Agite*, inquit, *pænitentiam, quoniam appropinquavit regnum cælorum.* Magnam refectionem senserat Propheta David, cùm de fructu pænitentiæ dicebat: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.* Et alibi: *Cibabis nos pane lacbrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in mensura.* Bonus pater

c *Ser.* 10. *sup. Psalm.* 99. *n.* 3. d *Ser. de verb. Sap. n.* 8. *tom.* 6. *p.* 771.

paterſamilias (e) qui ſuorum domeſticorum curam gerit, maximè in diebus malis, ut alat eos in ſame, cibans illos pane lachrymarum, & ſic nutriens ad vitam æternam. At paſcens ita puto nihilominùs paſcitur ipſe, & quidem eſcis quibus libenter veſcitur, profectibus noſtris. Etenim gaudium Domini eſt fortitudo noſtra. Ita ergo (f) & cùm paſcit paſcitur, & cùm paſcitur paſcit, ſimul nos ſuo gaudio ſpirituali reficiens, & de noſtro æquè ſpirituali profectu gaudens. Cibus ejus pænitentia mea, & cibus ejus ſalus mea, cibus ejus ego ipſe. An non cinerem tanquam panem manducat? Ego autem quia peccator ſum, cinis ſum ut manducer ab eo. Mandor cùm arguor, glutior cùm inſtituor, decoquor cùm immutor, digeror cùm transformor, unior cùm conformor. Sed (g) quare non dixerim pænitentiam fructũ, quæ panis vocatur & vinum? Fructus iſte amarus eſt, ſed ſalubris: quia pænitentia amara eſt quidem ad tolerandum, ſaluberrima autem ad convaleſcendum. Accedit medicus ad vulneratum (h) ſpiritus ad animam. Quam enim non reperiat gladio diaboli vulneratam etiam poſt ſanatum vulnus antiqui delicti medicamento Baptiſmatis? Ergo ad illam animam quæ dicit, *Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ*: cùm accedit ſpiritus, quid primò opus eſt? Ut tumor vel ulcus quod fortè ſupercrevit in vulnere, & poteſt impedire ſanitatem, ante omnia amputetur. Abſcindatur itaque ferro acutæ compunctionis ulcus inveteratæ conſuetudinis. Sed eſt acerbus dolor: leniatur

e *Ser. 71. in Cant. n. 4.* f *Ibidem num. 5.* g *Ser. de verb. Sap. num. 8.* h *Ser. 18. in Cant. num. 6.*

tur proinde unguento devotionis, quod non est aliud nisi concepta de spe indulgentiæ exultatio. Hanc continendi parit facultas, & victoria de peccato. Jam gratias agit, & dicit: *Dirupisti Domine vincula mea; tibi sacrificabo hostiam laudis.* Deinde apponitur medicamentum pænitentiæ, malagma jejuniorum, vigiliarum, orationum, & si qua sunt alia pænitentium exercitia. In labore pænitentiæ cibandus est cibo boni operis, ne deficiat. Quod opus sit cibus, inde doceris. *Meus est cibus* (inquit Dominus) *ut faciam voluntatem Patris mei.* Itaque comitentur pænitentiæ labores pietatis opera quæ confortent. *Magnam* (ait Tobias) *fiduciam præstat apud Altissimum eleemosyna.* Cibus sitim excitat, potandus est. Accedat cibo boni operis orationis potus, componens in stomacho conscientiæ quod benè gestum est, & commendans Deo. Orando bibitur vinum lætificans cor hominis, vinum spiritûs quod inebriat, & carnalium voluptatum infundit oblivionem. Hoc certè vinum lætificat cor hominis: (i) hoc constat & Angelos bibere cum lætitia. Denique gaudent in conversione & pænitentia peccatorum, salutem hominum sitientes. Lachrymæ pænitentium vinum est eorum, quòd in illis odor vitæ, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis jucunditas, sanitas redeuntis innocentiæ, serenatæ suavitas conscientiæ. Porrò (k) dum manibus pectora, genibus pavimenta Ecclesiarum tunduntur, votis & devotis precibus Altaria cumulantur; dum sordent genæ lachrymis, gemitibus atque suspiriis mugiunt diversoria, & canticis spiritualibus sacra tecta

i *Ser.30. in Cant. num.* 3. k *Epist.* 78. *num.*6.

tecta resultant: nil supernis Civibus magis spectare libet, nil Regi summo jucundius exhibetur. Et quia (l) duplex malum ligno paratur infructoso, securis & ignis. Proinde paveo (m) quod Judex intentat arbori non facienti fructum bonum. Fateor pro hujusmodi non sum omninò contentus priori gratia, quâ jam malorum sum pænitens, nisi & secundam accepero, ut videlicet dignos faciam pænitentiæ fructus: & deinceps non revertar ad vomitum. Exigunt à me (n) præterita peccata mea fururam vitam meam, ut faciam fructus dignos pænitentiæ, & recogitem omnes annos in amaritudine animæ. Et ad hæc quis idoneus? Peccavi super numerum arenæ maris, & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus videre altitudinem cæli præ multitudine iniquitatis meæ: quoniam irritavi iram tuam Domine, & malum coram te feci: *circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem*. Quod ergo sine numero est, quommodò numerabo? quommodò satisfaciam, cùm cogar reddere debitum usque ad novissimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? Ait illa cælestis fistula Ambrosius: *Faciliùs inveni eos qui innocentiam servaverunt, quàm qui congruam egerunt pænitentiam*. Sed & quantumlibet pæniteat, quantumlibet se affligat & maceret, *propter nomen tuum*, non propter meum meritum, *propitiaberis peccato meo Domine*) ait justus David) *multum est enim*. Cùm ergo quidquid vivis, quidquis sapis, quidquid habes, quidquid

l *Ser. 26. in Cant. num. 5.* m *Ser. 3. in Cant. num. 3.* n *Ser. 22. diver. num. 7.*

potes, huic uni rei dedicaveris, numquid aliquid est vel inter aliqua computandum? Paulò ante vitam tuam pro vita sua Christo reddideras: & nunc iterùm eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Quisquis ardenter non desiderat pænitentiam (o) videtur operibus dicere, non indigere se penitentiâ; & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pænitentiam. Vera confessio (p) & vera pænitentia tunc est, quando sic pænitet hominem peccasse, ut crimen suum non repetat. Nihil pejus est quàm culpam cognoscere, nec deflere. Et quia miseratio Dei occulta est, (q) ideo sine intermissione flere necesse est. Audi beati Isidori verba: Non oportet pænitentem de peccatis suis habere securitatem. Quare? Quia securitas negligentiam parit, negligentia verò sepè hominem incautum ad priora peccata reducit. Nec tibi blandiaris (r) si graviter peccanti levior pænitentia vel à nesciente vel à dissimulante dictatur, cùm purgatorius ignis perficere debeat, quidquid hîc minus feceris: quia dignos fructus pænitentiæ requirit Altissimus. Hinc considerandum est (s) quàm gravis sit pæna gehennæ, quàm lunga, quàm infructuosa: è contrario autē pænitentia præsens sit levis, brevis, & fructuosa. Penitenti (t) necessaria sunt tria hæc: *Abstinentia*, per quam carnis superbia edomatur: *Lectio*, cujus fructu reformandus in vigorem animus saginatur: *Oratio*, cujus munimine ac tutela proteguntur virtutum examina. Præstante Domino nostro

o Ser. 2. *in Vig. Nat.* Dom. *num.* 1. p *Tract. de inter. domo cap.* 28. *num.* 65. *tom.* 5. *pag.* 434. q *Tract. de modo bene viven. cap.* 27. *num.* 79. r Ser. de S. *Andr. num.* 5. *tom.* 6. *pag.* 785. s *Ibidem num.* 10. t *Lib. sentent. num.* 22. *tom.* 6. *pag.* 997.

nostro Jesu Christo (u) cui honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT V.

De mysterio crurum Christi non confractorum, & de latere ejus lanceâ perforato.

1. *Ostenditur, caput Christi pertinere ad Divinitatem, pedes ad humanitatem: quorũ unus vocatur misericordia, alter judicium. Crura ejus comparantur columnis marmoreis. Docemur, alta Dei & profunda esse abscondita diabolo: nec non Caput Christi significare Divinitatem, pedes inscrutabilia judicia ejus. Agitur de cute, carne, & ossibus animæ nostræ. 2. Ostenditur, ideo perforatum esse latus Christi, ut per vulnus visibile videamus invisibile vulnus amoris in corde ejus, quod vulneratum est potiùs amore, quàm mucrone lanceæ. 3. Ostenditur, ideo perforatum esse latus Christi, ut nobis pateat ingressus ad cor ejus in quo habitemus, contemplando voluntatem ejus & charitatem. 4. Ostendiiur, ideo perforatum esse latus & cor ejus, ut in utroque habitare, vigilare, & quiescere valeamus, gustando delicias spirituales quæ ibi continentur. 5. Ostenditur, in vulneribus Christi securam esse habitationem & requiem mentis nostræ. Excitamur, ut in eis tota devotione & jugi meditatione demoremur. Meditatio & intuitio vulnerum Christi est Martyrum confortatio & fortitudo. 6. Ostenditur, quanta fuerit vis amoris in Martyribus erga Jesum Crucifixum.*

§. I.

Judæi ergo (quoniam parasceve erat) ut non remanerent in cruce corpora Sabbato, rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura & tollerentur: Venerunt ergo milites, & primi quidem latronis fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Jesum autem cùm venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura. Facta sunt enim hæc, ut Scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Joan. 19. & Exod. 12.

SI rectè Apostolo visum est (a) caput Christi referre ad Deitatem, puto & nobis non incongruè videri pedes ad Hominem pertinere: quorũ alterum *misericordiam*, alterum *judicium* nominemus. Nota sunt vobis duo ista vocabula: & de plerisque Scripturæ locis ambo pariter si cogitatis occurrunt. Quia verò *misericordiam* pedem Deus in carne cui se univit assumpsit, docet Epistola ad Hebræos, *tentatum perhibens per omnia Christum pro similitudine absque peccato, ut misericors fieret*. Quid illum alterum pedem qui *judicium* nuncupatus est, nonne ad Hominem æque assumptum & ipsum pertinere ipse Deus Homo apertè significat, ubi datam sibi perhibet à Patre *potestatem judicium facere, quia filius hominis est*. His duobus ergo pedibus aptè sub uno Divinitatis capite concurrentibus natus ex muliere, factus sub lege, invisibilis Emmanuel in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. His certè pertran-

a Ser. 19. in Cant. num. 8. 2 Ser. 6. in Cant. num. 4.

transit & nunc, benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo, sed spiritualiter, sed invisibiliter. His inquam pedibus devotas perambulat mentes, incessanter lustrans scrutansquè corda & renes Fidelium. Vide autem (b) ne fortè hæc illa sint Sponsi Jusu *crura*, quæ sponsa tam magnificè commendat in consequentibus, comparans ea *columnis marmoreis fundatis super bases aureas*. Pulchrè omninò, quoniam quidem incarnatâ Dei Sapientiâ (quæ auro designatur) *misericordia* & *veritas* objaverunt sibi: deniq: universæ viæ Domini sunt *misericordia* & *veritas*. Felix mens cui semel Dominus Jesus utrumque infixerit pedem. A duobus signis cognoscite eam quæ hujusmodi est, quæ secum necesse est referat divinis impressa vestigiis. Ipsa sunt *timor* & *spes*: ille *judicii*, ista *misericordiæ* repræsentans imaginem. Videte Mariam Magdalenam (c) *judicii* pedem fortiter attendentem, dum nobilis & lasciva mulier convivantium faciem non attendit, sed extensò corpore provolvitur pedibus Majestatis doloris plena, timoris impatiens, compunctionis jaculo vulnerata. Sed & *misericordiæ* pedem labiis impressioribus osculatur, in cujus spe firmiter inhæret vestigiis Redemptoris, donec audiat: *Remittuntur tibi peccata tua*. En secùs corporales pedes jacens (d) ac pænitens audit peccatrix: *Remittuntur tibi peccata tua*. Et recognoscit eum, de quo ex multis retrò temporibus scriptum legerat: *Egredietur diabolus ante pedes ejus*. Ubi nempè peccatum remittitur, ibi proculdubio diabolus de corde peccatoris expellitur. Hinc universaliter de cunctis pænitentibus dicit: *Nunc*

Fff 3 *judi-*

b *Ibidem ...num. 5.* c *Ser. de M. Magd. n. 6.* d *Ser. 6. in Cant. n. 3.*

judicium est mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras: quòd scilicet humiliter confitenti remittat Deus peccatum, & diabolus eum quem in hominis corde invaserat, amittat principatum. Denique ambulat super undas carnalibus pedibus, cui necdum carne vestito jam Psalmista præcinerat: *In mari via tua, & semita tua in aquis multis*. Quod est, conculcas corda tumentia superborum, & fluxa desideria carnalium comprimis, justificans impios, & superbos humilians. Quod tamen quia invisibiliter fit, homo carnalis non sentit à quo fit. Unde & subdit: *Et vestigia tua non cognoscentur*. Hinc rursùs Pater ad Filium: *Sede*, inquit, *à dexteris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*: hoc est, donec omnes qui te contemnunt, tuæ voluntati subjiciam, sive invitos & miseros, sive voluntarios & beatos. Porrò (e) Esajas inquit: *Seraphim duabus alis velabant caput ejus, & duabus pedes*: ut nec alta Dei, nec profunda ejus iniquus ille (*diabolus*) valeat contemplari. Erit cùm revelabitur gloria Domini, sed non erit hoc nisi factum fuerit ante quod scriptum est: *Tollatur impius ne videat gloriam Dei*. Interim sanè velatur Caput Domini, velantur Pedes, & medium quidem aliquid eidem impio diabolo videndum, sed ad invidendum utique relinquatur. Et velantur alis, quæ nimirùm sic illum arceant, ut istos sustineant & sustollant. Non est corporalis Divina substantia (f) nec in formam hominum membris distincta corporeis. Spiritus est Deus, & quæ de eo dicuntur, spiritualiter vestiganda sunt. Alioquin quis nobis revalabit hoc Caput, & Pedes istos quos geminis

e *Ser. 5. de verb. Esai. num. 7.* f *Ibidem num. 9.*

minis alis Seraphim velant, nisi Spiritus ipse qui novit omnia quæ in eo sunt, & scrutatur etiam alta Dei? Ego enim opinor ipsa esse quæ in hoc loco Capitis nomine designantur. Itaque secundùm hunc sensum *Caput* ejus, est Majestas ejus, potestas ejus, sempiterna Virtus atque Divinitas. *Caput* ejus juxta illud propheticum, *Justitia tua sicut montes Dei*. Nempè quod sequitur, *Justitia tua abyssus multa*, non incongruè fortè videbitur *pedum* posse appellatione signari. Sunt enim velut quidam pedes ejus, investigabiles viæ ejus, inscrutabilia judicia ejus, profundum sapientiæ, & irreprehensibilis quædam sed incomprehensibilis dispositio ejus. Ad hos *pedes* ipsum quoque Dominicæ Incarnationis mysterium specialiter cognoscitur pertinere, & omnis pariter operatio nostræ salutis. Beatus David in Psalmo (g) de justis loquitur dicens: *Multæ tribulationes justorum, sed ex omnibus his liberabit eos Dominus: custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur*. Quod nemo dictum esse de corporeis ossibus arbitretur, præsertim cùm tot beatorum Martyrum ossa confracta sint manibus hominum impiorum, & contrita dentibus bestiarum. Sed miranda prorsùs & miseranda humanarum conditio animarum, quæ licet tam multa foris ingenii vivacitate percipiant, nulla tamen perspicacitate semetipsas, sicut sunt, nosse aut cogitare sufficiant: sed egeant omninò figuris & ænigmatibus quibusdam corporearum similitudinum, ut ex visibilibus & exterioribus possint vel aliquatenùs invisibilia atque interna coniicere. Ponamus itaque velut

g Ser. 6. in ver. num. 1.

quandã animæ *cutem* cogitationem , *carnem* affe-ctionem , ut consequenter *os* ejus intentionem possimus accipere . Sic enim erit in *ossis* integrite animæ vita , in *carnis* incorruptione sanitas , in *cutis* specie pulchritudo . Quæ sunt autẽ tribulationes justorum, nisi quod interdum decolaratur *cutis* , cùm videlicet inutilis cogitatio in corde versatur? Nonnunquam verò etiam *caro* vulneratur , quando scilicet ad hoc usque cogitatio perniciosa procedit , ut delectatione corrumpatur affectio . Nam *ossa* quidem justorum omninò integra atque illæsa custodiuntur à Domino, ut nunquam frangatur propositum cordis eorum , nunquam salubris intentio conteratur, ut videlicet concupiscentiæ titillanti etiam detur assensus . Sicut enim peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat, sic consensus omninò animam necat . Caveamus ergo , dilectissimi , (h) cogitationes inutiles, ut animarum nostrarum facies decora permaneat: ut obliti quæ retrò sunt , id est populum nostrum & domum patris nostri , concupiscat Rex speciem nostram . Quòd si fortè aliquando per incuriam & negligentiam nostram transierit cogitatio inutilis in affectum cordis, scientes quoniam non macula est jam, sed plaga , tota festinatione ad auxilium Spiritus Sancti qui adjuvat infirmitatem nostram , recurramus , clamantes illud de Psalmo & dicentes: *Domimine miserere mei , sana animam meam, quia peccavi tibi* . Intentionem verò (i) & propositum mentis ea sollicitudine custodiamus,qui vitam animarum nostrarum volumus custodire: quoniam illud omninò est peccatum ad mortem , cùm ex consensu & delibe-

h *Ibidem num.2.* i *Ibidem nu. 3.*

liberatione delinquimus, proprio judicio condemnati. Noverit enim excidisse se à justitia, quicunque ejusmodi est. Cujus os confractum est & comminutum, noverit præcisum se à corpore Christi, de quo nimirùm legitur: *Os non comminuetis ex eo*. Unde & in Passione sua licet plagis virgarum in livorem decolorata sit *cutis*, ut livore ejus nos sanaremur; licet clavis vulnerata sit *caro*, & lanceâ latus ejus apertum, ut Sanguine ejus redimeremur: *Os* tamen non est comminutũ ex eo. Propterea & sanctus David: *Non est*, inquit, *occultatũ os meum à te quod fecisti in occulto*. Et in alio Psalmo, *Ossa* ait, *mea ut cremiũ aruerunt*. Quod tunc fit, cùm omnem delectationem boni prorsùs amisisse videtur anima, solamquè sibi aridæ intentionis fortitudinem reservâsse. Et vide ne fortè tale aliquid etiam beatus Job pateretur cùm diceret: *Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meum*: ut videlicet corrupta affectione, vix solam sibi intentionem spiritualis cogitatio vendicaret.

§. I. I.

Ad Jesum autem cùm venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura: sed unus militum lanceâ latus ejus aperuit. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur quæ dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Joan: 19. & Zach: 12.

Cognosce anima mea (k) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus saluator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus

k *Ser. de Pass. Dom. num. 15.*

ſolus ſub Sole ſine macula inuentus eſt. Et ecce (l) ferrum pertranſiit Animam ejus, & appropinquauit Cor illius, ut non jam non ſciat compati infirmitatibus tuis. Nihilominùs & propterea quoque vulneratum eſt Cor ejus (m) ut per vulnus viſibile vulnus amoris inuiſibile videas. Quomodò hic amor meliùs oſtendi poteſt, niſi quòd non ſolùm Corpus, verumetiam ipſum Cor lanceâ vulnerari permiſit? Patet arcanum Cordis (n) per foramina Corporis, patet magnum illud pietatis ſacramentum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos Oriens ex alto. Quidni viſcera per vulnera pateant? In quo enim clariùs quàm in vulneribus tuis eluxiſſet, quòd tu Domine ſuavis & mitis ſis, & multæ miſericordiæ? Maiorem enim miſerationem nemo habet, quàm ut animam ſuam ponat quis pro addictis morti & damnatis. Foderunt & perſodeunt (o) non ſolùm manus & pedes tuos, latus quoque & ſanctiſſimi Cordis intima fororis lanceâ perforauerunt, quod jam dudum amoris lanceâ fuerat vulneratum. *Vulneraſti*, (inquit in Canticis amoris Sponſus) *cor meum ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum*. Vulneravit Cor tuum Domine Jeſu ſponſa tua, amica tua, ſoror tua: quid neceſſarium fuit illud ab inimicis vltra vulnerari? Quid agitis ô inimici? Si vulneratum eſt, imò quia vulneratum eſt cor dulcis Jeſu, quid ſecundum vulnus apponitis? An ignoratis, quòd vno vulnere tactum cor emoritur, & fit inſenſibile? Mortuum Cor Domini Jeſu, quia vulneratum poſſedis

l *Ser. 61. in Cant. num. 4.* m *Tract. de vite myſt. cap 3. num. 10.*
n *Ser. 61. in Cant. num. 4.* o *Tract. de vite myſt. cap. 3. num. 7.*

sedit vulnus amoris, possedit mors amoris Domini cor Sponsi *Jesu*: quomodò mors altera introibit? Fortis est ut mors, imò verò etiam fortior quàm mors dilectio. Non enim potest prima mors expelli, id est, dilectio malarum mortium mortificatrix à domo cordis, quam sibi inviolabili iure, suo vulnere acquisiuit. Si duo æquè fortes concurrunt, quorum unus sit in domo, alter verò deforis: quis dubitet eum qui deintùs est, obtinere victoriam? Et vide quanta sit vis amoris domum cordis obtinentis, & per vulnus dulcissimi occidentis in Domino Jesu. Carnale ergo vulnus (p) vulnus spirituale ostēdit. Et hoc fortasse innuit ipsa auctoritas prælibata, in qua bis positum est, *vulnerasti*. Utriusque enim vulneris ipsa soror & sponsa causa est. Ac si Sponsus apertè diceret: Quia zelo amoris tui vulnerasti me: lanceâ quoque militis vulneratus sum. Quis enim cor suum palo vulnerari permitteret, nisi priùs amoris illius vulnus percepisset? Dicit ergo: *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum*. Sed quare soror & sponsa? an non poterat sufficientem Sponsi amantis affectum ostendere solius sororis vel solius sponsæ positio? Vel quare sponsa & non uxor, cùm quotidiè vel Ecclesia, sive quælibet fidelis anima Sponso suo Christo bonorum operum sobolem debeat generare? Paucis dico: Solent sponsæ nondum alligatæ conjugali vinculo amari ardentiùs, quàm postea. Tempore enim procedente amor ipse componitur. Sponsus ergo noster Jesus, ut magnitudinē insinuaret sui amoris qui tempore non decrescit, amicam suam sponsam appellat,

p *Ibidem num.* 10.

pellat, eò quòd illius amor semper nouus sit. Sed quia sponsæ etiam carnaliter diliguntur (q) ut in amore Sponsi nostri nil carnale sapias, ipsam sponsam suam sororem appellat, quia sorores jam nequaquam carnaliter adamantur. Dicit ergo: *Vulnerasti cor meum soror mea sponsa*. Tanquam dicat: Quia summè te diligo ut sponsam, castè ut sororem, vulneratum est cor meum propter te. Quis illud cor tam vulneratum non diligat? Quis tam amantem non redamet? Quis tam castum non amplectatur? Diligit profectò vulneratum illa anima, quæ nimio illius amore vulnerata proclamat: *Vulnerata charitate ego sum*. Numquid non redamat Sponsum amantem, quæ dicit: *Nunciate dilecto, quia amore langueo*? Fraterno se amantem amore complectitur, quæ dicit: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & complectar & deosculer, & jam me nemo despiciat*? Quis autem est foris? Æstimo quod extra corpus. Quamdiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino. Quis hanc peregrinationem patienter ferat, quæ est plena dolore præteritorum, labore præsentium, timore futurorum? In qua etsi Sponsus se aliquando gratiâ consolationis exhibeat, stat tamen longè quasi post parietem, corpore hoc peccati separante inter nos & ipsum: nec facilè præbet se tangendum & osculandum, nisi illi animæ quæ in tantam altitudinem meritorum processit, ut dicat ei: *Surge amica mea, columba mea, formosa mea*: quæ sola licet rarò aliquo modo arbitrans se comprehendisse proclamat: *Inveni quem diligit anima mea*, *inve-*

q *Ibidem num. 11.*

inveni illum, nec dimittam. Sed ad hunc gradum non facilè quis aſcendit. Nos igitur adhuc intùs, id eſt, in corpore manentes, quantùm poſſumus, amemus, redamemus, amplectamur vulneratum Jeſum noſtrum, cujus impii agricolæ foderunt manus & pedes, latus & cor: ſtemuſquè ut cor noſtrum durum adhuc & impænitens amoris ſui vinculo conſtringere & jaculo vulnerare dignetur. O quàm bonum (r) & quàm jucundum eſt, tecum, ô dulciſſime Jeſu, habitare in unum, tecum colloqui, tibi revelare cauſam animæ noſtræ, tuæquè conſolationis reſponſo perfrui! O quàm bonum eſt, ad te inhabitantem lucem inacceſſibilem duce charitate accedere, cui, ſi tantùm dux noſtra fuerit, nihil manere poterit inacceſſum! Novit Cor tuum, ô dulcis Ieſu, charitatis lanceâ vulneratũ viam facere charitati, cui perpetuò non claudetur. Accedite ergo ad eum per eum, greſſibus charitatis, & illuminamini. Guſtate quoniam ſuavis eſt Dominus. Foderunt manus ejus & pedes [s] latuſquè lanceâ foraverunt: & per has rimas licet vobis ſugere mel de petra, oleumquè de ſaxo duriſſimo: ideſt, guſtare & videre quoniam ſuavis eſt Dominus.

§. III.

Vnus militum lanceâ latus ejus aperuit. Joan. 19.

Ad hoc perforatum eſt latus Jeſu Chriſti (t) ut nobis pateſcat introitus. Nec verendum eſt (u) quòd patia-

r *Ibid. cap. 27. n. 103. & 104.* s *Ser. 61. in Cant. n. 4.* t *Tract. de vite myſt. cap. 3. n. 10.* u *Ser. 62. in Cant. n. 6. & 7.*

tiamur repulsam, qui & vocamur ut intremus: *Ingredere* (inquit Isajas) *in petram, abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus*. Fossam humum intelligimus illam quæ ait: *Foderunt manus meas & pedes meos*. Et quidem Dominus meus Jesus (x) post cætera inæstimabilis suæ erga me beneficia pietatis, etiam dextrum sibi propter me passus est latus fodi: quòd videlicet non nisi in dextera mihi locum parare refugii vellet. Utinam ego talis merear esse columba, quæ in foramine petræ habitet, & in foramine lateris dextri. In hujus quippè ostio paradisi [y] Divini susurrii vox auditur, & sacratissimum secretissimumquè consilium, quod absconditum est à sapientibus & prudentibus, parvulis revelatur. Cujus sanè vocis auditum non sola jam ratio capit, sed gratanter eum communicat & voluntati. Paradisus noster (z) Christus Dominus est. Ideo ipsum desidero videre (a) & tangere sicut Thomas ille vir desideriorum; & non solùm videre & tangere, sed accedere ad sacrosanctum lateris ejus Vulnus, ostium Arcæ, quod factum est in latere: ut non tantùm mittam digitum vel totam manum, sed totus intrem usque ad ipsum cor Jesu, in Sancta Sanctorum, in Arcam testamenti, ad unam auream, naturam nostræ humaniratis, continentem intra se manna Divinitatis. Ibo mihi (b) ad illa sic referta cellaria, atque ad admonitionem Prophetæ Jeremiæ relinquam civitates, & habitabo in petra: ero quasi columba nidificans in summo

ore

x *Ser. 7. super Psal. 90. n. 15.* y *Tract. de Conver. ad Cleric. cap. 14. n. 26.* z *Ser. 1. in N. D. n. 6.* a *lib. 1. de amore Dei cap. 1. n. 1.* b *Ser. 61. in Cant. n. 6.*

ore foraminis, ut cum Moyse positus in foramine petræ, transeunte Domino, merear saltem *posteriora ejus prospicere*. Nam faciem stantis, idest, incommutabilis claritatem quis videat, nisi qui introduci jam meruit non in sancta, sed in Sancta Sanctorum? Dominus Deus [c] ad Moysem ait: *Non videbit me homo super terram & vivet*. Ac si diceret: Tantæ sum in natura divina claritatis, ut homo constitutus in mortali carne videre me nequaquam poterit absque sui consumptione. Inde est quòd cùm Moyses in multa constantia Domino supplicaret, dicens: *Domine ostende teipsum mihi*, ait: *Sta in foramine petræ, & cùm pertransiero, videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris*. Hoc ait, per faciem designans divinitatem, per posteriora Humanitatem: quam tamen Moyses corporali intuitu non vidit, sed posteris videndam reliquit. Nec vilis tamen (d) aut contemnenda posteriorum contemplatio. Habent etiam aliquid & posteriora Domini quod videre delectet. *Foderunt manus ejus & pedes* (e) *latusquè lanceâ foraverint*: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo, id est, gustare & videre quoniam suavis est Dominus. Cogitabat cogitationes pacis, & ego nesciebam. Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? At clavis reserans, clavus penetrans factus est mihi, ut videam voluntatem Domini. Quidni ibi (f) videatur cor Dei? Quidni ibi probetur quæ sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta? Bona in se, placens in

c *Tract. de 3. paæcip. myst. cap. 7. n. 20.* d *Ser. 61. in Cant. n. 6.* e *Ibidem n. 4.* f *lib. 5. de consid. cap. 4. n. 9.*

in effectibus, beneplacens fruentibus, perfecta perfectis, & nihil ultra quærentibus. Patent viscera misericordiæ, patent cogitationes pacis, divitiæ salutis, mysteria bonæ voluntatis, benignitatis arcana, quæ clausa mortalibus, etiam electis suspecta sunt. Id quidem salubriter, ne desinant timere, dum necdum dignè amore idonei inveniuntur. Cæterùm (g) quia semel venimus ad cor dulcissimum Jesu, & bonum est nos hîc esse; ne sinamus nos facilè avelli ab eo, de quo scriptum est: *Recedentes à te in terra scribentur*. Quid autem accedentes? Tu ipse doce nos. Tu dixisti accedentibus ad te: *Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in cælis*. Concordemus hæc, quia si sic hi qui in cælis scripti sunt, quid ergo illi qui in terra scribentur? Lugebunt utique. Sed quis nolit gaudere? Accedamus ergo ad te, & exultabimus & lætabimur in te memores cordis tui. Ad hoc templum [h] ad hæc Sancta Sanctorum, ad hanc Arcam testamenti adorabo & laudabo nomen Domini dicens cum David: *Inveni cor meum*, inquit, *ut orem Deum meum*. Et ego dicam: Inveni cor Regis, fratris & amici benigni Jesu. Et numquid non adorabo? Orabo utique. Cor enim illius mecum est. Audacter dicam: Si caput meum Christus est, quomodò quod Capitis mei est, non meum est? Sicut enim corporalis capitis mei oculi, mei oculi verè sunt: ita & spirituale Cor, cor meum est. Benè ergo mihi. Ego verò cum Jesu cor meum habeo. Et quid mirum? Cùm multitudinis credentium fuerit cor unum. Hoc igitur corde tuo, & te in eo dulcissime Jesu invento, orabo te

Deum

g *Tract. de vite myst. cap. 3. num. 8.* h *Ibidem num. 9.*

Deum meum. Admitte tantum in Sacrarium exauditionis tuæ preces meas: imò me totum trahe in Cor tuum. Licet enim tortuositas peccatorum meorum impediat me, tamen quia Cor illud incomprehensibili charitate dilatatum est & ampliatum, & tu qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, ut depositâ gibbi sarcinâ per foramen acus possim transire. O omnium pulchritudinum speciosissime *Jesu*, ampliùs lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me: ut purificatus per te, ad te purissimum possim accedere, & in Corde tuo omnibus diebus vitæ meæ merear habitare, & ut videre simul semper & facere tuam valeam voluntatē. Audi quæso vocem meam, (i) & tuæ vivificæ morti tuum seruum Domine Jesu configura, faciens quidem in me ut moriar secundùm carnem, vivam autem secundùm spiritum justitiæ. Ut autem integram Crucifixi imaginem me portare glorier, illud quoque quod post mortem tuam insatiabilis malitia impiorum in te exercuit, hanc in me similitudinem exprime. Vulneret cor meum vivus & efficax sermo tuus, penetrabilior omni lancea acutissima, pertingens usque ad divisionem animæ meæ, & producens ex ea tanquam de dextero latere meo vice sanguinis & aquæ amorem tuum Domine, & fratrum tuorum.

i *Ser. de Pass. Dom. n.* 20. 21. & 22

§. IV.

Videbunt in quem transfixerunt. Zach. 12.

Ad hoc vulneratum est Jesu Christi(k) ut in illo ab exterioribus perturbationibus absoluti habitare possimus. Utinam ego talis merear esse columba [l] quæ in foramine lateris dextri habitet. Considera, ô homo christiane, hoc vulnus *Jesum* penitùs non sensisse. Neque enim illud excipere voluit, nisi jam soporatus in morte: ut moneret te quamdiu vivis, non solùm in hujus semper lateris vigilare custodia, sed & mortuam censeri eam animam oportere, quæ quidem perniciosa insensibilitate dissimulet in dexterà sibi vulnus infligi. O quàm bonum (m) & quàm jucundum habitare in corde Iesu! Bonus thesaurus, bona margarita cor tuum bone Iesu, quam fossò agro tui Corporis inveniemus. Quis hanc margaritam abiiciat? Quin potiùs dabo omnia, omnes cogitationes & affectus mentis commutabo, & comparabo illam mihi, jactans omnem cogitatum meum in cor Domini Jesu, & sine fallacia illud me enutriet. Quoniam (n) in ipso sunt omnia. Ibi remedium vulnerum, ibi subsidia necessitatum, ibi resarcitus defectuum, ibi profectuum copiæ sunt repositæ. Ibi deniq: quidquid accipere vel habere hominibus expedit, quidquid decet, quidquid oportet, reperitur. Proinde accedendum est (o) ad cor humillimum

K *Tract. de vite myst. cap. 3. n. 10.* l *Ser. 7. sup. Psalm. 90. n. 15.* m *Tract. de vite myst. cap. 3. n. 8.* n *Ser. 86. in Cant. n. 3.* o *Tract. de vite myst. cap. 44. n. 169.*

ſimum Altiſſimi *Jeſu* per januam lateris lanceati: ibi proculdubio theſaurus ineffabilis deſiderabilis charitatis latet; ibi nova devotio invenitur: inde lachrymarum gratia extrahitur: ibi diſcitur manſuetudo, patientia in adverſis, compaſſio in afflictis. Præcipuè autem cor contritum & humiliatum ibi invenitur. Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ (p) & volabo & requieſcam. Ibi requiem invenit manſuetus & ſimplex. Ex hoc ſanè ſuſpiciat per foramen (q) proſpiciat per cancellos, prædulcem radium proſequatur obtutu: & Magorum ſedulus imitator lumen lumine quærat. Inveniet enim locum tabernaculi admirabilis, ubi panem Angelorum manducet homo: inveniet paradiſum voluptatis plantatum à Domino: inveniet hortum floridum & amæniſſimum: inveniet refrigerii ſedem, & dicet: O ſi audiat vocem meam miſera illa voluntas, ut ingrediens videat bona, & viſitet locum iſtum: hîc nimirùm inveniet requiem ampliorem, & me quoque eò minùs inquietabit, quò minùs inquietabitur ipſa. Nec verò locum reputes corporalem paradiſum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum, ſed affectibus introitur. Nec terrenarum tibi commendatur arborum copia, ſed virtutum utique ſpiritualium jucunda decoraquè plantatio. Hortus cõcluſus eſt, ubi fons ſignatus in quatuor capita derivatur, & ex una Sapientiæ vena virtus quadripartita procedit. Splendidiſſima quoque inibi lilia vernant: & cùm flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic nardus Sponſæ fragrantiſſimum præſtat odorem, & cætera quoque aromata

p *Ser. 62. in Cant. n. 4.* q *Tract. de converſ. ad Cleric. cap. ...* 13.

fluunt, Austro spirante, Aquilone fugato. Ibi media est arbor vitæ, malus illa de Cantico cunctis preciosior lignis sylvarum, cujus & umbra Sponsum refrigerat, & fructus dulcis gutturi ejus. Ibi continentiæ nitor & sinceræ veritatis intuitus oculos cordis irradiat. Auditui quoque dat gaudium & lætitiam dulcissima vox Consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus influit jucundissimus odor agri pleni, cui Dominus benedixit. Ibi avidissimè prælibantur incomparabiles deliciæ charitatis: & succisis spinis ac vepribus quibus antea pungebatur, unctione misericordiæ perfusus animus in conscientia bona fæliciter requiescit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ præmia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputantur: nec ad futuram pertinent, sed ad eam magis quæ nunc est Ecclesiæ promissionem. Hoc enim Centuplum est, quod, in hoc sæculo sæculi contemptoribus exhibetur. Nec tibi illud nostro speraveris eloquio commendandum, solus Spiritus est qui revelat. Sine causa paginam consulis, experientiam magis require. Sapientis est cujus precium nescit homo, de occultis trahitur, nec in terra suaviter viventium invenitur ista savitas: nimirùm suavitas Domini est, nisi gustaveris, non videbis. *Gustate* (inquit Propheta) *& videte quoniam suavis est Dominus*. Nec desunt foramina (r) per quæ effluat ista suavitas. Foderunt manus ejus & pedes; latusquè lanceâ foraverunt: & per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleumquè de saxo durissimo, id est, gustare & videre quoniam suavis est Dominus. O quàm felix eris homo christiane (s) si post-

r Ser. 61. in Cant. num. 4. s Tract. de vite myst. cap. 44. n. 168.

postquam intra vulnera Iesu Crucifixi fueris intromissus, ab hujus mundi strepitu & tentationum incursibus per dimidiam saltem horam omninò valeas liberari, & soli ei ad quem introisti vacans, gustare & intelligere possis quàm dulcis est Dominus. Profectò hoc solum (t) beata illa anima dicere delectetur: *Introduxit me Rex in cubiculum suum*. Digna certè quæ de schola humilitatis, duce Spiritu Sancto in cellaria charitatis (quæ nimirùm proximorum pectora intelligenda sunt) per affectionem introduceretur, unde suffulta floribus ac stipata malis, bonis scilicet moribus & virtutibus sanctis, ad Regis demùm cubiculum, cujus amore languet, admitteretur. Ibi modicùm, horâ videlicet quasi dimidiâ, silentio facto in cælo, inter desideratos amplexus suaviter quiescens, ipsa quidem dormit, sed cor ejus vigilat, quo utique interim veritatis arcana rimatur: quorum postmodùm memoriâ statim ad se reditura pascatur. Ibi videt invisibilia, audit ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Excedunt quippè omnem illam quam nox nocti indicat scientiam. O veræ quietis locus (u) & quem non immeritò cubiculi appellatione censuerim, in quo Deus non quasi turbatus irâ, nec velut distentus curâ prospicitur, sed probatur voluntas ejus in eo bona & beneplacens & perfecta. Visio ista non terret, sed mulcet: inquietam curiositatem non excitat, sed sedat: nec fatigat sensus, sed tranquillat. Hîc verè quiescitur. Tranquillus Deus tranquillat omnia: & quietum aspicere, quiescere est. In hoc arcanum, & in hoc Sanctuariũ Dei si quem fortè vestrûm aliquâ horâ

t *Tract. de grad. humil. cap. 7. n. 21.* u *Ser. 23. in Cant. num. 16.*

sic abscondi contigerit, ut minimè evocet aut perturbet, vel sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certè quæ difficiliùs amoventur irruentia imaginum corporearum phantasmata: poterit quidem hic cùm ad nos redierit, gloriari & dicere: *Introduxit me Rex in cubiculum suum.*

§. IV.

Columba mea in foraminibus petræ. Cant. 2.

Dominus meus Jesus (x) post cætera inæstimabilis suæ erga me beneficia pietatis, etiam dextrum sibi propter me passus est latus fodi: quòd videlicet non nisi in dextera locum parare refugii vellet. Utinam ego talis merear esse columba, quæ in foramine petræ habitet, idest, in foramine lateris dextri. Ipse enim ait: (y) *Columba mea in foraminibus petræ.* Columbam blandiendo vocat, suam dicit, & sibi asserit propriam. Agit ut Sponsus: sed ut verecundus, publicum erubescit, decernitquè frui deliciis suis in loco sequestri, utique in foraminibus petræ. Foramina petræ vulnera Christi interpretantur. Rectè omnino, nam petra Christus est. Bona foramina, quæ fidem astruunt Resurrectionis, & Christi Divinitatem. *Dominus meus* (inquit Thomas) *& Deus meus*. Unde hoc reportatum est oraculum, nisi ex foraminibus petræ? In his passer invenit sibi domum, & turtur nidum, ubi reponat pullos suos. In his se columba tutatur, & circumvolitantem intrepida intuetur accipitrem. Et ideo Sponsus ait: *Columba*

mea

x Ser. 3. super Psal. qui habit. y Ser. 61. in Cant. c. 3.

mea in foraminibus petræ. Vox columbæ: *In petra exaltavit me*. Et item: *Statuit*, inquit, *supra petram pedes meos*. Petra est refugium herinaciis. E revera ubi tuta firmaquè infirmis securitas & requies, nisi in Vulneribus Salvatoris? Tantò illic securior habito, quantò ille potentior est ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado: fundatus enim sum supra firmã petram. Peccavi peccatum grande, turbatur conscientia, sed non perturbabitur, quoniam Vulnerum Domini Jesu recordabor. Oratio & meditatio (z) ut turtur & columba querimonias dulces submurmurant in foramine petræ, condolentes de Domini Passione. O anima Christiana (a) *esto columba in foraminibus petræ*; pervola manus, pervola pedes, involа lateri: nihil horũ inscrutatum relinquas, sed singula membra compassionis amaritudine perfundas. Suge non tam vulnera (b) quàm ubera Jesu crucifixi. Ipse erit tibi in matrem, & tu eris ei in filium: nec pariter Jesum Crucifixũ lædere aliquatenùs poterunt clavi, quin per manus & pedes ad tuos usque pervenient. Si enim fidem & fiduciam tuam jactes in livores & vulnera Jesu Crucifixi (c) & in tuæ salutis usũ convertas momoriam Dominicæ Passionis, erit Sanguis ipsius pretium tuæ redemptionis: mors ejus tibi convertetur ad vitam, suus dolor in gaudium tuum, suæ angustiæ in tuas delicias, in tuum honorem sua opprobria: & ut multiplicato fervore gratiæ tuæ obtineas salutem, quam operatus est in medio terræ, tibi cedet in jucunditates æternas ipsius supplicium tem-

z *Ser. in fer. 2. Paschæ num. 19.* a *Tract. de 3. præcip. myst. cap. 6. num. 15.* b *Epist. 351. num. 1.* c *Lib. 3. de amore Dei c. 19. 26. n. 8.*

temporale. Idcirco (d) Ecclesia audit: *Columba mea in foraminibus petræ*: eò quòd in Christi vulneribus tota devotione versetur, & jugi meditatione demoretur in illis. Inde Martyris tolerantia, inde illi magna fiducia apud Deum Altissimum. Non est quòd vereatur Martyr exanguem lividamquè faciem lavare ad Jesum crucifixum, cujus livore sanatus est, & gloriosam repræsentare similitudinē mortis ejus. Quid vereatur Martyr, cui etiā à Domino dicitur: *Ostende mihi faciem tuam*? Ad quid? Ut mihi videtur, se magis ostendere vult. Ita est, videri vult, non videre. Quid enim ille non videt? Non est ei opus ut quis se ostendat, à quo nil non videtur, nec si se abscondat. Uult ergo videri, vult benignus Dux devoti militis vultum & oculos in sua sustolli vulnera, ut illius ex hoc animum erigat, & exemplo sui reddat ad tolerandum fortiorem. Enimverò non sentiet sua (e) dū Jesu crucifixi vulnera intuebitur. Stat Martyr tripudians & triumphans toto licet lacerto corpore, & rimante latera ferro, nonmodò fortiter, sed & alacriter sacrū è carne sua circumspicit ebullire cruorē. Ubi ergo tunc anima Martyris? Nempè in tuto, nempè in petra, nempè in visceribus Jesu crucifixi, vulneribus nimirùm patentibus ad introeundum. Si in suis Martyr esset visceribus scrutans ea, ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret; succumberet, & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petræ durverit? Sed neque hoc mirum, si exul à corpore, dolorem non sentiat corporis. Neque hoc facit stupor, sed amor. Submittitur enim sensus, non amit-

d Ser. 61. in Cant. num. 7. e Ibidem num. 7.

amittitur. Nec deest dolor, sed superatur, sed contemnitur. Ergo ex petra Martyris fortitudo, inde planè potens ad bibendum calicem Domini. Et calix hic inebrians quàm præclarus est! Præclarus, inquàm, atque iucundus non minùs Christo Imperatori spectanti, quàm militi triumphanti. *Gaudium etenim Domini fortitudo nostra.* Quidni gaudeat ad vocem fortissimæ confessionis? Denique & requirit eam cum desiderio: *Sonet*, inquiens, *vox tua in auribus meis*. Nec cunctabitur rependere vicem secundùm suam promissionẽ continuò, ut qui se confessus fuerit corã hominibus, confiteatur & ipse eum coram Patre suo. Magna vis prorsùs amori (f) Martyrum animas introrsùm rapuerat, qui ita sua corpora foris exponere, & tormenta contemnere valuerunt. Terrentur licet Martyres, & rident: (g) feriuntur, & gaudent: occiduntur, & ecce triumphant. Quare? Quia morte charitatis intùs in corde jam dundum mortui peccatis, mortui mundo, tanquam insensibiles facti, nec tormenta, nec mortem sentire potuerunt. Denique (h) in quibus sana erat voluntas, occidi poterant, flecti nequibant. Hoc est, quod dictum est de Joanne: *Fecerunt ei quæcunque voluerunt*. Numquid quod voluit ille? Ita & in reliquos Martyres fecerunt: non quod Martyres voluerunt, sed quod ipsi. Fecerunt, inquam, in eos quæ voluerunt, sed in membra, non in corda. Membra cruciaverunt, sed voluntatem non mutaverunt. Sævierunt in carnem, animæ autem non habuerunt quid fecerent. Sit licet patientis corpus in potestate torquentis, sed volun-

f *Tract. de diligen. Deo cap. 10. num. 29.* g *Tract. de vita myst. cap. 3. num. 8.* h *Tract. de grat. & lib. arb. cap. 12 num. 46.*

luntas est libera. Infirma si fuerit, sæviendo cognoscent: non esse cogent, si non fuerit. Sanè infirmitas ejus à seipsa est: sanitas verò non à se, sed à Domini Spiritu. Sanatur autem cum renovatur. Quod & nobis conferre dignetur ipse (i) qui constitutus est Rex vivorum & mortuorum. Amen.

CAPUT VI.

De mysterio Sanguinis & Aquæ Christi, quæ ex ejus latere perforato emanârunt.

Unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & continuò exivit Sanguis & aqua. *Joan.* 19.

1. *Ostenditur, Sanguinem & aquam lateris Christi designare Sacramentum Baptismatis. Moyses qui in aqua venit, fuit typus Christi Redemptoris nostri, qui venit in aqua & Sanguine. Proponitur triplex esse testimonium, Spiritûs Aquæ, & Sanguinis. Spiritus designat charitatem: Aqua baptismum quotidianum, consistentem in compunctione cordis: Sanguis martyrium quotidianum, consistens in quotidiana corporis afflictione. Agitur de sex hydriis mysticis, quæ apponuntur in purificationem nostram.* 2. *Ostenditur, Spiritum & Aquam & Sanguinem operari in nobis tria. Sanguis operatur continentiam à peccatis: Aqua ablutionem à culpis: Spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Apponitur nobis triplex aqua Christi, ut eâ utamur in salutem nostram.* 3. *Ostenditur, sex hy-*

drias

(i) *Ser.* 24. *de verb. Apost.*

drias significare sex observantias institutas ad purificandum corda nostra. Quarum vocabula sunt hæc: silentium, psalmodia, vigiliæ, jejunium, opus manuum, & carnis munditia.

§. I.

COgnosce anima mea (a) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce (b) lanistæ impiissimi adhuc latus ejus lanceâ perforarunt, & laceratione Sanguinem quo redimimur, cum inundatione aquæ manare coëgerunt. Parum erat illis sacrilegis, crucifigere Jesum (c) nisi priùs & ipsis illusionibus replevissent Animam ejus. Quid enim ait de illis Scriptura? *Et congregaverunt ad eum universam cohortem. Et exuentes eum vestimentis suis, induerunt tunicam purpuream, & chlamydem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus, & arundinem in dextera ejus. Et genu flexo illudebant ei dicentes: Ave Rex Judæorum. Et dabant ei alapas, & expuentes in eum, accipiebant arundinem & percutiebant caput ejus.] Et postquam illuserunt ei, induerunt eum vestimentis suis ut crucifigerent bajulantem sibi crucẽ. Et perduxerunt eum in Golgotha, & vinum myrrhatũ dabant ei bibere cum felle mixtum: & cùm gustâsset, noluit bibere. Tunc crucifixerunt eum, & cum eo duos latrones: hinc & hinc, medium autem Jesum.*

Jesus

a Ser. de Pass. D. n. 15. b Tract. de 3. præcip. n. just. c. 6. n. 15. c Ser. de Pass. Dom. n. 12. & 13. d Ser. 22. in Cant. n. 7.

Jesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Postea sciens Jesus quia consummata erant omnia, ut Scriptura impleretur, dixit: Sitio. Et currens unus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere. Cùm ergo accepisset acetum, dixit: Consummatum est. Et clamans voce magna, dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et inclinato capite emisit spiritum. Tunc unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & continuò exivit sanguis & aqua in redemptionem nostræ salutis. Expergisce nunc anima mea, excutere de pulvere, & contemplare Virum hunc memorabilem, quem in speculo Evangelici sermonis quasi præsentem intueris. Ad cumulum pietatis (d) tradidit in mortem Animam suam, & de proprio latere protulit precium satisfactionis, quo placeret Patrem. Inspice lateris aperturam (e) quia nec illa caret rosâ, quamvis ipsa subrubea sit propter mixturam aquæ, quia, sicut narrat Joannes Evangelista, *cùm unus militum lanceâ latus ejus perforasset, exivit sanguis, & aqua.* Ipse est enim Jesus Christus qui venit per aquam, & non per aquam solùm, sed per aquam & Sanguinem. Exivit Sanguis & aqua, per quæ Baptismatis accepimus Sacramentum. Inde est (f) quod hic quoque Evangelista cùm dixisset: *Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quia Jesus est Dei Filius?* Ut autem planiùs faceret eam commendari fidem, per quam Christus in cordibus nostris habitat, addit continuò de ipsius adventu dicens: *Hic est qui venit per aquam & sanguinem Jesus Christus.* Adhuc autem supereminentio-

rem

e *Tract. de vite myst. cap. 41. n. 149.* f *Ser. 1. in Octava Pasch. ...*

gem viam ostendens: *Et spiritus est*, inquit, *qui tificatur quoniam Jesus est Filius Dei*. Sanè quod interponit, signanter repetens: *Non in aqua solùm, sed in aqua & sanguine*, ad Moysi differentiam arbitror accipiendum. Moyses quidem in aqua venit; à qua & nomen accepit ut Moyses vocaretur. Recolant [g] quibus nota est historia veteris testamenti, quemadmodùm in Ægypto dum paruuli omnes Israëlitici germinis necarentur, expositum in aquis Moysen tulerit filia Pharaonis. Et vide si non manifestè Christi & in hoc ipso videtur præcessisse figura. Simili nempè cum Pharaone etiam Herodes suspicione laborans, ad eadem conversus est crudelitatis argumenta, sed eodem modo est ipse delusus. Utrobique pro unius suspecta persona trucidatur numerositas puerorum: utrobique qui quærebatur, evadit. Et quomodo Moysen filia Pharaonis, ita Christum quoque Ægyptus (quæ non immeritò Pharaonis intelligitur filia) suscepit conservandum. Manifestè tamen plusquam Moyses hic, utpote qui venerit non in aqua tantum, sed in aqua & Sanguine. *Aquæ* enim *multæ, populi multi*. Venit ergo Moyses in aqua tantùm, qui congregavit quidem populum, sed populum non redemit. Nam & ipsa quoque de servitute Ægyptiaca liberatio, non Moysi, sed Agni Sanguine facta est, liberandos nos præfigurans à vana nostra conversatione hujus seculi, Sanguine Agni immaculati Christi Jesu. Hic est verus Legifer noster, apud quem copiosa est redemptio: mortuus est enim non tantùm pro gente, sed ut filios Dei qui dispersi erant, congregaret in unum.

Me-

g *Ibidem num. 5.*

Memento sanè hunc esse Ioannem Evangelistam, qui vidit & testimonium perhibuit (& scimus quia verum est testimonium ejus) exiisse de latere Domini dormientis in cruce Sanguinem *Jesu* Christi simul & aquam: quo videlicet dormienti novo Adæ nova de latere suo proferretur pariter & redimeretur Ecclesia, Sic ergo ad nos per aquam & Sanguinem venit(h) ut sit *Aqua & Sanguis* testimonium adventûs ejus, fideiquè victricis. Non solùm autem, sed testimonium est majus his quod perhibet *Spiritus veritatis*. Horum trium testimonium verum certumquè est, & felix anima quæ meretur illud accipere. *Tres enim sunt, qui testimonium dant in terra: Spiritus, Aqua, & Sanguis*. In aqua quidem *Baptismum* intellige, in Sanguine *martyrium*, in Spiritu charitatem. Spiritus enim est qui vivificat, & fidei vita est dilectio. Denique si quæris quid Spiritui & charitati? Respondeat Paulus: *Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*. Necessariò quoque Spiritus additur Aquæ & Sanguini, cùm (eodem Apostolo teste) sine charitate quidquid habeas, nihil prosit. *Jam* verò(i) quia Baptismum *aquâ*, martyrium diximus *Sanguine* designari: ideo memento & unicum & quotidianum esse Baptismum, similiter & Martyrium. Est enim & martyrii genus quædam effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione. Est Baptismus aliquis in compunctione cordis, & lachrymarum assiduitate. Sic quippè infirmis & pusillis corde necessè est, ut quem semel pro Christo ponere non sufficiunt, saltem mitiori

h *Ibidem num.* 6. i *Ibidem num.* 7.

tiori quodam sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. Sic & Baptismi Sacramentum quoniam iterari non licet, his qui sæpiùs in multis offendunt, frequenti oportet ablutione suppleri. Unde & Propheta: *Lavabo*, inquit, *per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo*. Sex hydriæ sunt positæ his (k) qui post Baptismum in peccata labuntur: de his enim loquimur, quia de his sumus. Exuimus quidem tunicam veterem: sed heu peiùs reinduimus eam. Lavimus pedes nostros: sed peiùs inquinavimus eos. Sicut ergo quod alius inquinaverat, lavit alius: sic inquinatos à nobis, lavari opus est à nobis. Aliena lavit aqua, quos culpa inquinaverat aliena. Nec tamen sic alienam dixerim, ut negem nostram, alioquin nec inquinaret. Sed *aliena* est, quia in Adam omnes nescientes peccavimus: *nostra*, quia etsi in alio, nos tamen peccavimus, & nobis justo Dei judicio imputatur, licet occulto. Verumtamen, ut jam non sit quod causeris, ô homo, contra inobedientiam Adæ datur tibi obedientia Christi, ut si gratis quidem venundatus es, gratis & redimaris. Si nesciens in Adam periisti, nesciens vivificeris in Christo. A primo homine in te manavit macula, quâ inquinatis es: à Christi latere manavit aqua, quâ mundatus es. Nunc jam inquinatus propriâ culpâ, propriâ nihilominùs aquâ mundaberis, ab illo tamen & per illum, qui solus est purgationem faciens peccatorum. Christus utique lavat nos in confessione (l) lavat nos lachrymarum imbre, lavat sudore penitentiæ: magis autem

tem

K Ser. 1. in Dom. 1. post. oct. Epiph. n. 3. l Ser. 4. in dedicat. Eccl. num. 4.

tem lavat nos aquâ illâ preciosâ, quæ de fonte pietatis, ideſt ab ejus latere emanavit. *Prima* ergo hydria (m) & prima purgatio *in compunctione* eſt, de qua legimus: *In quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum ejus non recordabor*. *Secunda* hydria & purgatio eſt *confeſſio*. Omnia ſiquidem in confeſſione lavantur. *Tertia* hydria & purgatio eſt *eleemoſynarum* largitio. Hinc enim habes in Evangolio: *Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis*. *Quarta* hydria & purgatio eſt *remiſſio* injuriarum, ſecundùm quod orantes dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. *Quinta* hydria & purgatio eſt *afflictio corporis*: unde & oramus, ut mundi per abſtinentiam Deo canamus gloriam. *Sexta* hydria & purgatio eſt *obedientia* præceptorum, ſicut audierunt Diſcipuli: *Vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis*. Nimirùm quia non erant ſicut hi quibus dicitur: *Sermo meus non capit in vobis*: ſed in auditu verbi obedierant ei. Hæ ſunt ſex hydriæ poſitæ in purificationem noſtram, quæ vacuæ ſunt & plenæ vento, ſi pro inani gloria obſervantur. Aquâ repleantur, timore Dei cuſtodiantur, quoniam timor Domini eſt fons vitæ. Aqua, inquam, timor Domini eſt, etſi minùs ſapida, ſed optimè refrigerans animam noxiis deſideriis æſtuantẽ. Aqua eſt, quæ jacula inimici ignita poſſit extinguere. Nam nec illud diſſonat, quòd aqua ſemper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda pavidâ mente colluſtrat, juxta illud *Eſaja*: *Vadam ad portas inferi*. Sed divina

m *Ser. 1. in Dom. 1. poſt. oct. Epiph. num. 4.*

na virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecta charitas foras mittit timorem. Quid est perfecta charitas (n) nisi perfecta sanctitas? Qui perfectè vivit, non habet unde in inferno damnetur, sed unde in cælo coronetur. Qui perfectam habet in se charitatem, non timet in inferno puniri, sed sperat in cælo cum Deo gloriari. Unde dicitur in Psalmo: *Gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum*. Ergo timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Timor prius venit in corde hominis, ut præparetur locus charitati.

§. II.

Ex epistola Beati Joannis (o) discimus testimonium dari triplex in cælo, triplex in terra. Et quidem pro meo sapere, illud stabilitatis, hoc reparationis est signum. Illud Angelos, istud homines: illud beatos à miseriis, istud justos discernit ab impiis. Angelis siquidem, qui in prima illa prævaricaricatione superbiente lucifero, in veritate steterunt, meritò testimonium perhibet visio Trinitatis, Patris, Verbi, & Spiritus: hominibus verò, quos divina miseratio salvat, spiritus, aqua, & sanguis. Quidni perhibeat estimoniū Pater, à quibus honoratus est, ut pater? *Tres sunt* [p] *qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis*. Scitis Fratres, quia in primo homine peccavimus omnes, in ipso etiam cecidimus universi. Cecidimus sanè in carcerem luto pariter & lapidibus plenum. Exinde jacebamus

n *Tract. de modo benè viven. cap. 4. num. 9.* o *Ser. 2. in oct. Paschæ num. 1.* p *Ibidem num. 4.*

captivi, inquinati, conquassati, donec venit desideratus gentibus, qui nos redimeret, oblueret, adjuvaret. Hic est enim Jesus Christus crucifixus, qui *Sanguinem* proprium dedit in redemptionem, *Aquam* simul produxit de latere suo in ablutionem: emisit deinde de exelso *Spiritum* suum, qui adjuvaret infirmitatem nostram. Vis nosse ô homo, an hæc aliquid operentur in te, ne fortè reus sis *Sanguinis* Domini quem evacuas quantùm in te est; sed & *Aqua* ipsa quæ debuerat mundare, in sordibus permanenti judicium damnationis accumulet: *Spiritus* quoque cui resistis, non liberet maledictum à labiis suis? Cavendum enim ne sint tibi hæc infructuosa, quæ necessariò essent pariter & damnosa. Quis autem est (q) qui testimonium habet effusi non sine causa *Sanguinis* Christi, nisi qui continet à peccatis? Servus enim peccati est, qui peccatum facit: ut si deinceps continere potuerit, & jugum abiicere miseræ servitutis, certissimum sit testimonium redemptionis, quam operatur sine dubio Sanguis Christi. Verùm non sufficit peccatori continentia, si non etiam adsit pœnitentia. Habet ergo & ab *Aqua* testimonium, qui laborat in gemitu suo, lavans per singulas noctes lectum suum. Sicut enim *Sanguis* ille redemit, ut non regnet peccatum in nostro mortali corpore; sic *Aqua* illa abluit ab his peccatis quæ commisimus ante. Sed quid erit quòd longo catenarum usu & carceris habitatione crudeli confracti sumus, atque collisi defecimus in via vitæ? Invocemus *Spiritum* vivificatorem & adjutorem, confidentes quia dabit Pater, qui in cælis est, spiritum bonum

q *Ibidem num.5.*

num petentibus se. Sanè nouum supervenisse Spiritum certissimè conversatio nova testatur. Jam ut breviter repetam, à Sanguine & aqua & spiritu habere est testimonium, si contines à peccatis, si dignos agis pænitentiæ fructus, si facis opera vitæ. Omnes certè ad nuptias Agni vocati sumus [r] & in conspectu ejus vacuos apparere non licet. Diligenter ergo consideremus quæ apponuntur nobis, quoniam talia oportet nos præparare. Consideravit beatus Clemens vinum tibi appositum esse à Domino, & ipse quoque quoniam dives fuit, ad nuptias illas vinum nihilominùs proprii sanguinis effusione portavit. Sed nos pauperes sumus, & vinum, Domine Jesu, non habemus. At ille, *Implete*, inquit, *hydrias aquâ*. Ergone & ipsa suscipietur aqua si attulerimus eam? Utique suscipietur. Nam & ipsam cum vino nobis appositam inveniet, qui secundùm monita Sapientis diligenter consideravit quæ sibi apponuntur, ab eo nimirùm qui venit non in aqua solùm, sed in aqua & Sanguine. Testimonium enim perhibuit qui vidit, quòd aperto latere Domini dormientis in cruce exierit Sanguis & aqua. Et nos ergo, fratres [s] ut vel fideles nos probemus Deo nostro, si martyrium sanguinis non habemus [martyrium enim testimonium est] quæramus vel testimonium aquæ, & ne ipsum quidem despiciet Deus. *Tres sunt enim qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua, & Sanguis*. Beati quibus trinum suppetit testimonium, quoniam funiculus triplex difficilè rumpitur. Nos si Sanguinis testimonium non habemus, habeamus Spiritum & Aquam: quoniam

Hhh 2 sine

r Ser. de S. Clement. n. 4. s Ibidem. n. 5.

ſine Spiritu nec Sanguis nec Aqua ſufficiet; imò verò ſi Spiritus ipſe ſine Aqua aut Sanguine invenitur, ſufficit teſtimonium ejus: quoniam Spiritus veritatis eſt, nec Sanguis nec Aqua quidquam proderunt à ſeipſis, ſed Spiritus eſt qui teſtificatur in illis. Sanè tamen aut vix aut nunquam ſine Aqua, aut Sanguine Spiritum arbitror inveniri. Propterea, chariſſimi, quæramus vel Aquam, qui Sanguinem non habemus. Et quoniam hydriarum ſupra fecimus mentionem, quæramus menſuras binas vel ternas, quas hydriæ capiebant. Nam & Chriſtus triplicem nobis apponit Aquam, & perfectus omnis qui fuerit in nobis ſicut ipſe, qui videlicet tres metretas habere potuerit. Propter hoc enim ſub diſtinctione dicitur, *binas vel terras*, ut duas adminùs conſtet neceſſarias eſſe, tertiam non ab omnibus exigendam. Accipe igitur triplicem Aquam [t] quam tibi Salvator apponit. Plorat ſuper Lazarum & ſuper Civitatem Jeruſalem, & hæc eſt *aqua prima*. Sudavit imminente jam Paſſionis hora, & hæc eſt *aqua ſecunda*, non ab oculis tantùm, ſed à toto Corpore manans. Jam verò *tertia* eſt *aqua*, quam & prædiximus de latere ejus unà cum Sanguine emanâſſe. Et tu ergo *primam* quidem aquam habes, ſi rigas lachrymis tuis conſcientiæ tuæ ſtratum, & dolore compunctionis præteritorum diluis maculas peccatorum. *Secundam* aquam habes, ſi in ſudore vultus tui veſceris pane tuo, & labore pænitentiæ corpus tuum caſtigas, ac reſtinguis concupiſcentiæ flammam. *Jam* verò ſi proficere potes uſque ad devotionis gratiam, potaberis *aquâ Sapientiæ* ſalutaris: & Spiritus Chriſti

t *Ibidem n. 6.*

ſti qui ſuper mel dulcis eſt, fiet in te fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Et memento hanc eſſe Aquam, quæ proceſſit de latere dormientis, & ſine omni moleſtia fluxit. Oportet enim jam mortuum eſſe mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Jam ut breviter repetam: *prima* quidem aqua à præteritis delictis abluit conſcientiam: *ſecunda* aqua ut futura caveas, extinguit concupiſcientiam: *tertia* aqua ſi ad eam pervenire merueris, potat animam ſitientem. Aquarum uſus eſt irrigatio [u] quam profectò maximè neceſſariam habent novæ plantationes. Alioquin aut minùs proficient, aut ex toto peribunt præ ſiccitate. Quærat ergo devotionis aquas, quiſquis ſeminaverit bonorum operum ſemina, ut irrigatus fonte gratiæ, bonæ converſationis hortus non areſcat, ſed in perpetua viriditate proficiat.

§. III.

Præterea [x] videamus adhuc quod ſequitur: *Erant* [ait Evangeliſta] *hydriæ ſex poſitæ ſecundùm purificationem Judæorum*. Vel ex hoc potes manifeſtiùs advertere non plenitudinem, ſed præparationem nuptiarum eſſe, ubi nimirùm adhuc opus eſt purificatione. Deſponſationis itaque nuptiæ iſtæ ſunt, non copulationis. Abſit enim illis in nuptiis fore vaſa purificationis, quando glorioſam ſibi Chriſtus Eccleſiam exhibebit, non habentem maculam neque rugam, aut aliquid hujuſmodi. Ubi autem non erit macula, quæ purificatio erit neceſſaria?

u *Ser. 1. in Nat. Do. n. 6.* x *Ser. 2. in dom. 1. poſt. oct. Epiph. num. 6*

Nunc utique lavandi tempus est, nunc purificationem patet esse necessariam: quoniam nemo mundus à sorde, nec infans cujus est unius diei vita super terram. Nunc abluitur sponsa, nunc purificatur; ut in cælestibus illis nuptiis Sponso suo sine omni macula præsentetur. Quæramus ergo hydrias sex, in quibus hæc ablutio Iudæorum, id est, confitentium purificatio fiat. Ego quidem has sex hydrias positas [y] intelligo esse sex observantias Servis Dei propositas, in quibus tanquam Judæi purificari debeant. Sunt autem istæ: Silentium, Psalmodia, Vigiliæ, Jejunium, Opus manuum, Carnis munditia. *Primò*, in hydria *Silentii* purificamur à peccatis quæ verbositate contrahimus. Cujus vitii sunt octo species. Est enim verbum stultum, vanum, mendax, ociosum. dolosum, maledicum, impudicum, excusatorium. Quæ nimirùm pestis de loquacitate nascitur, & per silentii censuram aut evertitur funditùs, aut certè ne multùm noceat, reprimitur. *Secundò*, in *Psalmodia* fit duplex confessio, ubi & peccator de culpis compungitur, & Deo laudes super judicia justitiæ suæ dicuntur. In hac ergo hydria Judæus quisquè qui scilicet rectè confitetur, purificatur ab immundo spiritu blasphemiæ, cui ante conversionem subjacebat. Dum enim seipsum laudaret, ac Deum accusaret, quid aliud quàm blasphemus erat? An non sunt blasphemi qui dicunt: *Non est æqua via Domini?* An non insipiens est ille blasphemus, qui dicit in corde suo: *Non est Deus?* Jam verò conversus & confessus, canticisquè divinis instructus, correctâ vitâ corrigit & verba; sequè ipsum

y *Ser. 55. diver. n. 1.*

ipsum accusans, mala sibi computat; Deum autem laudans, bonum quod in se videt, non sibi, sed illi applicat: & hoc totum agitur in Psalmodia. Per Psalmodiam accipe quidquid Deo canitur cum mentis melodia, sive sint Psalmi, sive Hymni, sive etiam quæcunque Cantica. *Tertiam* hydriam diximus esse *Vigilias* [z] quas semper debet comitari orationum instantia. Unde & Dominus in Evangelio legitur *in oratione pernoctaße*: & discipulos suos exhortans, utrumque simul conjunxit dicens: *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Tales Vigiliæ abluunt nos à sordibus quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum oblivione quadam à via salutis intepuimus ac torpuimus. *Quarta* hydria est *Jejunium*, de quo quis dubitet an & ipsum purificet? Vera est illa sententia: *Contrariis curantur contraria.* Si ergo per gulam peccavimus & ingluviem, quid restat nisi ut per abstinentiam reparemur? Nec solùm hujus vitii fit per jejunium purificatio, insuper & virtus ad expellendos dæmones comparatur, dicente Domino: *Hoc genus in nullo poteſt exire, niſi in oratione & jejunio.* *Quinta* hydria [a] dicitur *Opus manuum.* In quo si quæratur an sit aliqua purificatio, facilè potest inveniri per multa. Nam ut plurima præteream, hoc solum quanti sit præconii, quantæ gratiæ, quis dignè æstimet suo se quemque labore transigere, ac nullius aliquid desiderare? Ac ne me quisquam putet hæc magis declamatoriè quàm ex veritate proferre, audiat ipsum Doctorem nostrum in fide & veritate Apostolum Paulum scribentem ad Thessalonicenses, hæc

z Ibidem num. 2. a Ibidem num. 3.

ipsa docentem ac præcipientem: *Rogamus vos*, inquit, *fratres, ut abundetis magis, & operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis, & operemini manibus vestris sicut præcepimus vobis: & ut honestè ambuletis ad eos qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis.* Denique audiat eundem ipsum facientem quæ docebat: *Ipsi enim scitis*, inquit, *quemadmodùm oporteat vos imitari nos: quoniã non inquieti fuimus inter vos. Neque panem gratis manducavimus ab aliquo, sed in labore & in fatigatione noctè & die operantes, ne quem vestrûm gravaremus.* Item audiat docentem quæ faciebat: *Cùm essemus apud vos, hæc denunciabamus vobis: quoniam si quis non vult operari, nec manducet.* Vides quàm sollicitè observandum præcepit Doctor Gentium opus manuum? Cur hoc tantopere curavit, nisi quia sicut bonus & diligens pastor hoc ovium saluti plurimùm expedire providit? *Sexta* hydria (b) est *Carnis munditia*. In hac fit purificatio ab illa quinquepartita corporis illecebra; visûs, auditûs, gustûs, odoratûs, tactûs. Et cætera quidem prædicta, id est, Silentium, Psalmodia, Vigiliæ, Jejunium, Opus manuum, exerceri sine ista possunt: sed si lumbi præcincti non sint, id est, si desit carnis munditia, lucernæ ardentes quid proderunt? Hinc ergo colligendum est, quàm sit necessaria hujus hydriæ purificatio, quæ sola omnibus supradictis æquipollentem obtinet vim salutis. Et notandum est, quòd in his omnibus observantiis quatuor primas debemus nobis, quintam proximo, sextam Deo. Nam silentium, psalmodiam, vigilias, & jejunium debet quisque

b *Ibidem num.* 4.

que exercere propter ſeipſum, hoc eſt propter ſuam diſciplinam: opus manuum propter proximum, ne quem gravet, ſed magis habeat unde tribuat neceſſitatem patienti: carnis munditiam propter Deum, ut illi placeat, & ejus voluntatem faciat. Unde ſcriptum eſt in Epiſtola Pauli ad Theſſalonicenſes: *Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra, ut abſtineatis vos à fornicatione: ut ſciat unuſquiſque veſtrûm ſuum vas poſſidere in ſanctificatione & honore.* Quòd autem illæ hydriæ *lapideæ* dicuntur, ſignificat quòd ſine aliqua difficultate obſervari non poſſunt, & quòd dura & aſpera via eſt quæ ducit ad vitam. Vel certè *lapideæ* dicuntur propter fortitudinem, ne facilè frangantur aut diſſoluantur, & effundatur liquor gratiæ qui in eis continetur: quod vtique citò contingere poſſet, ſi vel fictiles eſſent, vel ligneæ, ſeu cujuslibet alterius fragilis materiæ. Vel etiam *lapideæ* dicuntur, id eſt Chriſtianæ, à lapide Chriſto: ut ſcilicet in fide Chriſti ſiant. Ipſe autem det vobis ea quæ dicuntur (c) non ſolùm tenere memoriter, ſed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere Sponſus Eccleſiæ Jeſus Chriſtus Dominus noſter, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. Amen.

CAPUT VII.

De quatuor fontibus Jeſu Chriſti crucifixi, qui procedunt de pectore ejus ad irrigandum Eccleſiam ſuam.

Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. *Eſa.* 12.

1. *Oſten-*

c *Ser.* 77. *in Cant. num.* 8.

1. Ostenditur, quatuor fontes procedere de pectori Christi, Veritatem, Sapientiam, Virtutem, & Charitatem. Ex fonte Veritatis hauriuntur aquæ judiciorum, in quibus cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. Ex fonte Sapientiæ hauriuntur aquæ consiliorum, in quibus discernimus quid expediat, vel quid non expediat. 2. Ex fonte Virtutis hauriuntur aquæ præsidiorum, quæ abluant electos à culpis, vel refrigerent in tormentis. Ex fonte Charitatis hauriuntur aquæ desideriorum, quorũ aliud est quo Deus propter seipsum diligitur, aliud quo proximus diligitur in Deo. Ad dilectionem Dei excitatur mens humana tribus affectionibus. 3. Ostenditur, Jesum Crucifixum esse paradisum nostrum, in quo inveniuntur quinque fontes, misericordiæ, sapientiæ, gratiæ, charitatis, & vitæ. Ex quibus totidem hauriuntur aquæ, remissionis, discretionis, devotionis, æmulationis, & vitæ æternæ.

§. I.

Unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & continuò exivit sanguis & aqua. Joan. 19.

DOminus meus Jesus (a) post cætera inæstimabilis suæ erga me beneficia pietatis etiam dextrum sibi propter me passus est latus fodi: quòd videlicet non nisi in dextera mihi propinare vellet. Neque enim his tantùm profuit (b) quos tunc præsens

a *Ser. 7. super Psal. 90. num. 15.* b *Ser. 1. in Nat. Dom. num. 5.*

sens invenit: sed fons est qui nunquam poterit exhauriri. Fons nobis est Christus Dominus unde levemur, sicut scriptum est: *Qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis nostris*. Verumtamen non iste solus aquarum est usus, nec tantùm sordes abluunt, sed & sitim extingunt. *Beatus verò* (ait Sapiens) *qui in sapienoia morabitur, & qui in justitia meditabitur*. Et post pauca: *Aqua*, inquit, *sapientiæ salutaris potabit illum*. Esaias quoque ait: (c) *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Pro paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus Salvator. Sicut enim de uno fonte paradisi derivantur quatuor flumina ad irrigandum paradisum: ita de pectoris Christi arcano procedunt quatuor fontes; ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera, unde tota per universum mundum rigatur Ecclesia. Sunt autem quatuor fontes, Veritas, Sapientia, Virtus, & Charitas. Ex his ergo fontibus hauriuntur aquæ, ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte *Veritatis*, sumuntur aquæ *judiciorum*: de fonte *sapientiæ*, aquæ *consiliorum*: de fonte *Virtutis*, aquæ *præsidiorum*: de fonte *Charitatis*, aquæ *desideriorum*. In aquis *judiciorum* cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. In aquis *consiliorum* discernimus quid expediat, vel quid non expediat. Sed quia electis viris rectè per hæc gradientibus non desunt tentationes: tentantur enim de duobus, aut terroribus ut concutiantur, aut blandimentis ut seducantur. Idcircò armandi sunt contra terrores præsidiis divinæ Virtutis, contra blandimenta desideriis supernæ Charitatis. Desideriis enim meliorum superantur (ut ait

c *Ser. 96. diver. num. 1.*

ait quidam Sanctus) desideria deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat & expediat (quod utique docent judicia atque consilia) si posse perfici minimè contingat? Ideo post aquas judiciorum & consiliorum, quærendæ sunt aquæ *præsidiorum*. Rursùm & posse quid valeat, si horum omnium non sit finis charitas? Rectè itaque post judicia, post consilia, post præsidia hauriuntur de fontibus charitatis *desideria*: ut videlicet quidquid sapimus aut loquimur, quidquid operamur aut patimur, æternæ vitæ finis concludat. Sed ut hæc (d) quæ dicta sunt de fontibus & aquis, clariùs elucescant, Scripturarum testimoniis reor esse comprobanda, auriquè similitudines quas protulimus vermiculandas argento. Ac primum quod dictum est quatuor illos fontes de pectore Jesu manare, nullum arbitror ambigere. Quomodo autem ex eisdem fontibus hauriantur prædictæ aquæ, id elaborandum est. Veniat ergo David, & dicat quæ ex fonte *Veritatis* procedant *judicia*. Hoc certè videtur sensisse cùm diceret: *De vultu tuo judicium meum prodeat*. Neque enim Vir sanctus judicium suum diceret, quod de vultu Dei, id est, de Veritate non prodiret. Noverat enim electos Dei Veritatis judiciis tanquam virgâ ferreâ regi. Et quia sub eorum regimine se esse sentiebat, ideo exultans psallebat: *Judicia Dei vera, justificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem pretiosũ multùm, & dulciora super mel & fauum*. A quibus ne fortè per incuriam devient, audiant vocem Dei Patris per eundem Prophetam comminantis: *Si in judiciis*, inquit, *meis*

non

d *Ibidem num.2.*

non ambulaverint, & mandata mea non custodierint: visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Hæc mysteria divini judicii reserabat cælestis regni Clavicularius Sanctus Petrus, cùm diceret: *Tempus est, ut incipiat judicium de domo Dei. Si autem primùm à nobis: quis finis eorum, qui non credunt Dei Evangelio?* Et hoc de Electis dictum est. Ceterùm est aliud de reprobis judicium, quod nihilominùs ab ipsa Veritate procedit. Unde & per Paulum dicitur: *Scimus enim quoniam judicium est secundùm veritatem in eos qui talia agunt.* Et utrumque quidem judicium complectitur ipsa Veritas Christus, dicens: *In judicium ego veni in hunc mundum, ut qui non vident, videant: & qui vident, cæci fiant.* Utrumque autem discernit cùm item dicit: *Et ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Quis hoc facit? (e) Rectus Dominus Deus noster, qui & cum perverso pervertitur. Neque enim dicitur: (f) omnes viæ ejus sola misericordia, *sed misericordia & veritas.* Non minùs justus quàm misericors est, cui misericordia & judicium decantatur. Verũ id quidem; cui vult miseretur, & quem vult indurat: sed quod miseretur proprium est illi, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarium miserendi. Nam quòd judicat & condemnat, nos eum quodammodò cogimus, ut longè aliter de corde ipsius miseratio, quàm animadversio procedere videatur. Ipsum audiamus dicentem: *Numquid voluntatis meæ est mors impii (dicit Dominus) & non magis ut* con-

e *Lib. 5. de considerat. cap. 12. nu. 25.* f *Ser. 5. in Nat. Dom. nu. 3.*

convertatur & vivat? Porrò (g) si vidimus quomodo de fonte Veritatis hauriuntur judicia, videamus quomodo de fonte *Sapientiæ* propinentur *Consilia*. Quis dubitet Apostolum Paulum esse sapientem, cùm & Petrus ejus Coapostolus sapientiam ei datam esse astruat, & ejusdem Pauli Apostoli tota verborum series nihil aliud quàm sapientiam redoleat? Proferat igitur consilia, & per ipsa nos doceat quid peregrinantibus & ad cælestem patriam festinantibus expediat. *De virginibus*, inquit, *præceptum Domini non habeo: consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus à Domino, ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse*: hoc est, in virginitate manere. Si de virginibus præceptum haberet, nil aliud quàm quod præciperetur liceret. Nunc verò cùm utrumque liceat, vel nubere, vel non nubere: quid compendiosiùs dici potuit, quàm *bonum est homini sic esse*: præsertim cùm & necessitatis instantia frequenter obrepere soleat, & citò mori ipsa temporis brevitas urgeat, totiusquè mundi figura prætereat? Item cùm de vidua loqueretur: *Beatior*, inquit, *erit si sic* (id est, innupta) *permanserit secundùm consilium meum*. Ac ne de proprio corde, & non potiùs de fonte Sapientiæ videretur hoc ipsum consilium deprompsisse, subjecit dicens: *Puto quòd & ego Spiritum Dei habeam*. Hausit utique Paulus de sinu Unigeniti (h) quod de paterno hauserat ille. Hausit, inquam, Paulus, cujus Evangelium non est ab homine, neque ab homine illud accepit, sed per revelationem Jesu Christi. Sed cur ego paucis immo-

g *Ser. 96. diver. n. 3.* h *Ser. 8. in Cant. n. 7.*

moror exemplis, (i) cùm in ejus verbis omnis ſexus, omnis conditio conſilium inveniat (ſi diligenter quærat) ſalutis? Quod ſi quis curioſiùs velit perſpicere, utrum verum ſit quod dictum eſt, de Sapientia conſilia manare, legat Libros qui inſcribuntur *Sapientiæ*, ubi totius orationis contextus conſilia parare videtur. Si verò conſultiùs & utiliùs ſtudet vitam inde eligere, audiet ipſam ſalubriter invitantem Sapientiam: *Si vis*, inquit, *ad vitam venire, ſerva mandata*. Quæris cujus? *Deum*, inquit, *time, & mandata ejus obſerva*. Audiat eam ipſam Sapientiam materno affectu inclamantem: *Da mihi cor tuum*. O quantùm vellem & ego cor meum in ejus verbum ſuſpendere, de cujus ore mirifico tam dulcia vitæ conſilia audio perſonare. Utinam autem & linguæ meæ calamum in ejus fonte poſſem intingere, quo idoneus eſſem ea quoque quæ reſtant de duobus fontibus, id eſt Virtutis & Charitatis, utiliter exarare.

§. II.

Et quoniam quatuor iſti fontes (k) ita ſibi invicem ſaporem transfundunt, ut qui de uno biberit, quadam ineffabili dilectionis dulcedine inuitetur ad alium: libet jam de Sapientia ad *Virtutem* tranſire, & qualiter illinc hauriantur aquæ *præſidiorum*, quantùm ab ipſa Virtute adjuvor, oſtendere. Sicut autem ſuperiùs dixi gemina eſſe Veritatis judicia, quia ſcilicet determinant quid liceat, vel quid non liceat: itidem Sapientiæ duo eſſe, hoc eſt quid expediat,

i Ser. 96. diu. n. 3. k *Ibidem num.* 4.

diat, vel quid non expediat. Ita & hîc agnoscamus de fonte *Virtutis* hauriendas duplices *præsidiorum* aquas, quæ vel abluant electos à culpis, vel refrigerent in tormentis. De utrisque sumamus exemplum. Refert Lucas Evangelista, quòd quædam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogotâ in medicos totâ substantiâ, cùm minimè curari potuisset, accesserit retrò & tetigerit fimbriam vestimenti Domini, & confestim steterit fluxus sanguinis: Jesum verò dixisse: *Quis me tetigit?* Cùmquè Discipuli responderent: *Turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis: Quis me tetigit?* Rursùm repetiisse: *Tetigit me aliquis: nam ego novi virtutem de me exiisse.* Ecce quas aquas præsidii hauserit mulier de fonte Virtutis, quibus abluta est à profluvio sanguinis, quæ nulla medicorum arte potèrat sanari. Quod si quis obiiciat prolatum testimonium nihil ad rem præsentis operis pertinere, eò quòd illa mulier nequaquam abluta esse videatur à culpis, sed tantùm ab ægritudine carnis: noverit moris esse divinæ Virtutis, priùs cordi mederi quàm corpori. Unde & alibi cùm quidam ei paralyticus offerretur curandus, tanquam bonus & pius medicus volens sanare priùs quod erat potius, id est mentem quàm carnem, ait eidem paralytico: *Confide fili, remittuntur tibi peccatà tua.* Itaque sanatâ conscientiâ, consequenter sanatur corpus, cùm dicitur: *Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Sic ergo & hujus cor mulieris priùs abluit intùs per donum fidei, sicut scriptum est: *Fide mundans corda eorum,* per quam meruit exteriùs impetrare salutem corporis. Hoc enim innuit ipse Dominus cùm dicit: *Filia,*

fides

fides tua te saluam fecit, vade in pace. Quòd autem de hoc ipso fonte *Virtutis* hauriantur aquæ *præsidia* in tormentis, ostendunt & illi tres pueri in fornacis incendio æstuentis positi, quibus ipsa flamma refriguit. Et præcipuè inclytus ille Martyr Vincentius, qui cùm graviter torqueretur, non solùm tolerâsse, sed etiam tortorem suum constanter provocâsse fertur his verbis: *Insurge*, inquit, *& toto malignitatis spiritu debacchare, videbis me Dei Virtute plus posse dum torqueor, quàm possis ipse qui torques.* Possent plura de hoc fonte Virtutis copiosiùs dici, sed eum succinctè prætereo: quia de fonte *Charitatis* bibere potiùs quàm scribere desidero. Ad hunc fontem *Charitatis* (1) invitamur Redemptoris nostri voce dicentis: *Si quis sitit, veniat & bibat, & de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Et secutus Evangelista Ioannes exposuit ad quem fontem nos invitaret dicens: *Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.* Quem? Spiritum Charitatis, quem mundus non potest accipere, sed soli accipiunt qui verè credunt in eum. Ex hoc ergo fonte *Charitatis* hauriamus nobis aquas *desideriorum*, ipsasquè partiamur in geminos riuulos, ut sicut ejusdem charitatis duo sunt præcepta, ita sint & desideria gemina, quibus impleantur ipsa præcepta. Aliud enim est desideriũ, quo Deus diligitur propter seipsũ; aliud est desiderium, quo proximus diligitur in Deo, vel propter Deum. In illo nullus modus præscribitur; sed *ex toto corde, ex tota anima, ex tota uirtute diligitur Deus*: in hoc autem præcepto præscribitur quidam modus, cùm dicitur: *Diliges proximum*

1 *Ibidem num. 5.*

tuum sicut teipsum. Illo desiderio flagrabat Propheta cùm diceret: *Sicut ceruus desiderat ad fontes aquam, ita desiderat anima mea ad te Deus*. Et item: *Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini*. Hoc exhibebat Apostolus Romanis, quibus scribebat: *Desiderio enim videre vos, ut aliquid gratiæ spiritualis impertiar vobis*. Et Dominus in Evangelio discipulis suis dicebat: *Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar*. Et notandum est (m) quòd ad illud desiderium excitatur mens humana specialiter tribus affectionibus ac provehitur: unde & Deum diligere toto corde, totâ animâ, tota virtute jubetur. Prima quidem affectio est dulcis, secunda prudens, tertia fortis est. Primam habuit Petrus cùm Domino mori dissuaderet: ex corde enim dulciter diligebat, cujus passionem expauescebat. Sed cùm audiret: *vade retrò satana, non sapis quæ Dei sunt, sed quæ hominis*: his verbis eruditus Petrus & intelligens quid boni haberet mors Christi, cæpit totâ animâ prudenter diligere, quem priùs tantùm diligebat dulciter toto corde, necdum verò diligebat tota Virtute. Quod si faceret, nec propter mortis discrimen eum negaret. At verò post Resurrectionem & Ascensionem dato desuper Spiritu, tunc demùm tota Virtute dilexit, pro quo etiam horrendũ crucis supplicium postmodùm subire non expavit. Erga charitatem quoque proximi exercemus tripliciter, vel ut ædificetur ipsa charitas ubi non est, vel certè ne pereat, vel minuatur ubi est. Quisquis autem hanc puro affectu erga proximum operatur, illam proculdubio Charitatem

quæ

m *Ibidem num. 6.*

quæ Deus est, ulteriùs promeretur. Illa denique vera & sincera est charitas, [n] & omninò de corde puro, & conscientia bona, & non ficta judicanda procedere, quâ proximi bonum æquè ut nostrum diligimus. Nam qui magis aut certè solùm diligit suum, convincitur non castè diligere bonum, quod utique propter se diligit, non propter ipsum. Et hic talis non potest obedire Prophetæ Dauid, qui ait: *Confitemini Domino quoniam bonus*. Amemus ergo, & amemur [o] in altero nobis, in altero nostris consulentes. Nam quos amamus, in ipsis profectò requiescimus. A quibus autem amamur, ipsis nos in nobis requiem paramus. Porrò amare in Deo, charitatem habere est: studere verò propter Deum amari, charitati servire est. Utramque dilectionem [p] Dei videlicet & proximi teneo, cùm te amo Domine Jesu Christe, qui meus proximus es, quoniam homo es, & fecisti mecum misericordiàm, & nihilominiùs es super omnia Deus benedictus in secula.

§. III.

Præterea [q] ut de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum, paradisum habemus multò meliorem & longè delectabiliorem, quàm primi parentes habuerunt: & paradisus noster & Christus Dominus. In quo tres quidem fontes jam invenimus, quartum quæremus. Habemus de fonte *misericordia* ad diluendas culpas, aquas *remissionis*:

 habe-

n *Epist. 11. num. 3.* o *Epist. 90. num. 1.* p *Ser. 60. in. Cant. num. 9.* q *Ser. 1. in nat. Dom. num. 6.*

habemus de fonte *sapientiæ* ad potandam sitim nostram, aquas *discretionis*: habemus de fonte *gratiæ* ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas *devotionis*. Quæramus etiam ad decoquendos cibos aquas ferventes, aquas *æmulationis*. Hæ nimirùm condiunt & decoquunt affectiones nostras, & ebulliunt de fonte *charitatis*. Unde ait Propheta: *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis*. Alibi quoque idem: *Zelus*, inquit, *domus tuæ comedit me*. Siquidem ex dulcedine devotionis diligens justitiam, ex fervore æmulatinis odio habet iniquitatem. Et vide ne de fontibus istis prædixerit Esaias: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*. Quatuor itaque fontes istos [r] adhuc in carne viventibus nobis in semetipso Christus exhibet: quintum, qui est *fons vitæ*, post hoc sæculum repromittens, ad quem sitiebat Propheta David cùm diceret: *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum*. Fortassis etiam propter hos quatuor fontes, quatuor in locis vulneratus est Christus adhuc vivens in cruce: propter quintum cùm jam tradidisset spiritum, transforatus est in latere. Vivebat ad huc quando foderunt ei manus & pedes, ut nobis adhuc viventibus quatuor fontes ex seipo proferret. Quintum pertulit vulnus cùm jam expirasset, ut in se nihilominùs quintum nobis fontem post obitum aperiret. Unde ait Apostolus: *Hebetis fructum vestrum in sanctificationem* [s] *finem verò vitam æternam*. Vita æterna est fons indeficiens, qui universam irrigat superficiem paradisi cælestis. Necmodò irrigat, sed inebriat, fons hortorum, puteus aquarum viventium quæ

fluunt

r *Ibidem num.* 8. s *Ser.* 2. *de Virg. Deip. num.* 3.

fluunt impetu de Libano, & fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Quis verò fons vitæ, nisi Christus Dominus? *Cùm Christus* (inquit Apostolus) *apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria*. Ipse est fons vitæ [t] qui ex ore Altissimi prodiit, de medio ventris Virginalis exilivit, atque inde in quatuor capita sese dispergens, ad irrigandam faciem arentis mundi emanavit, lætificans civitatem Dei. Omnis enim qui biberit ex eo, non sitiet in æternum: & erit plusquam paradisus, hic, de cujus aqua si quis biberit, sitiet iterùm. Denique (u) audiamus Scripturam quæ ait: *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandam universam superficiem terræ, qui inde dividitur in quatuor capita*. Fluvius iste est Deus meus Jesus, qui de duobus locis voluptatis egreditur, ex utero Patris, & ex utero Virginis. Unde Propheta ait: *Dominus Deus noster fluvius gloriosus, exiliens in terram sitientem*. Sed ineffabilibus differentiis longè aliter à Patre quàm à Matre egreditur: quia etsi hæc temporalis nativitas gloriosa est, multò gloriosior est æterna. Egreditur fluvius de loco voluptatis (x) quia gignitur de utero Patris, Deus de Deo, lumen de lumine, de Domino Dominus. Egreditur autem *identitate*: quia idem est cum Patre, idem dico secundùm substantiam, non secundùm personam. Egreditur & *æqualitate*: quia Patris omnipotentiam recipit, cùm omnia quæ possit Pater, possit hæc & Filius, sicut ipse testatur: *Omnia quæ facit Pater, facit & Filius: nec potest Filius facere quidquam nisi*

 quod

t *Ser. 3. de Virg. deip. num. 4.* u *Ser. 2. de nat. Dom. num. 8. tom. 6. pag. 615.* x *Ibidem num. 4.*

quod viderit Patrem facientem. Egreditur & *æternitate*: quia licet generetur, non tamen est posterior generante, sed ambo unius antiquitatis sunt, si tamen vocabuli novitatem non exhorretis, quod licet quoquo modo significet quæ dicuntur, longè tamen est à sententiæ majestate. Egreditur *similitudine*: quia similis est Patri, Patris imago, splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus. Egreditur *alternitate*: quia alius est ab illo, alius dico, non aliud. Ego, inquit, *& Pater unum sumus*. *Unum* dixit, non unus: quia *unum* significat substantiæ unitatem, *unus* verò personarum proprietatem. Sic igitur & longè excellentiori modo de Patre Filius egrediens, innudat Angelicas stationes: quia juxta Salamonem, *Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis*. Citharædus puer de hoc fonte pleno ore potaverat, cùm diceret: *Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*. Apud te, inquit, est fons vitæ, quia tu solus es vita, sed & Filius tuus fons vitæ est. Et ut patenter quod sentiebat ostenderet, subjunxit: *In lumine tuo videbimus lumen*, scilicet ad irrigandam universam superficiem terræ. Quænam terra est in illa cælorum summitate reposita, quam superfluat & irriget fluvius gloriosus? Regnum cælorum, terra viventium est. Unde Propheta ait: *Credo videre bona Domini in terra viventium*. Item: *Placebo Domino in regione vivorum*. Irrigatio hæc indicibilis est. Inebriantur quippe Angeli ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis ejus potantur. Sequitur: (y) *Qui inde dividitur in quatuor capita*. In quæ quatuor capita? *Primò* dividitur in *admirationem*:

nam

y *Ibidem num. 6.*

nam de fragilitate complexionis humanæ, de torrente voluptatis bibens tota obstupet illa dignior creatura de Creatoris gloria, & de gloriæ ratione. *Secundò* dividitur in *puritatem*: quia non in vase testeo sed remoto velamine hauriunt aquas in gaudio de fontibus Salvatoris. *Tertiò* dividitur in *satietatem*: quia etsi desiderant in eum prospicere, non tamen desiderium necessitatem, vel necessitas miseriam inducit, sed mirabiliori modo & semper desiderant, ut semper satientur: & semper satiantur, ut semper desiderent. *Quartò* diuiditur in *securitatem*: quia de sua stabilitate certi, perennibus gaudiis immerguntur, expectantes beatam spem & aduentum gloriæ magni Dei, quando fiet unũ ouile & unus pastor, & superna illa Jerusalẽ consummabitur in idipsum. Sic influit fluvius iste per Angelicas officinas. Sed hæc omnia fides capit, nescit ratio, intellectus ignorat humanus. Hæc sunt fortassis illa quatuor, quæ Vas electionis felici quaternario in Epistola ad Hebræos vidit, dicens: *Non accessistis*, inquit, *ad montem fumantem, sed accessistis ad montem Sion, ad Jerusalem ciuitatem Dei viuentis, ad multorum millium Angelorum frequentiam, ad Ecclesiam primitiuorum conscriptam in cælis*. Porrò diuiditur, & in patienciam (z) quâ peccatores sustinet. Diuiditur in *misericordiam*, quâ peccatores fouet. Dividitur in *largitatem*, quâ proficientes exaltat. Diuiditur in *fortitudinem*, quâ perficientes conseruat. Habeo denique quatuor flumina dulciora prioribus, quæ fortassis vestris cordibus dulciùs complacebunt. Dominus enim noster elevatus in Cruce largissimas

z Ibidem num. 8. & 9.

Sanguinis vndas à quatuor partibus sui Corporis abundantiùs effudit. Spinis enim pungentibus Sanctissimum Caput niuea ceruice reflexum, & clauis pedes & manus terebrantibus, & lanceâ latus ejus transuerberante, preciosus Sanguis emanauit. Cuius aspersione iudex transit in patrem, iratus in mitem, in misericordiam virga, captiuitas in coronam. Christus ergo est fons latens & occultus in Cælis, fons patens & apertus in terris. Illic de utero Patris, hîc egreditur de vtero Virginis. Illic viuens, terram irrigat viuentium: hîc moriens, terram irrigat morientium. Illic diuiditur in quaternarium *fontem admirabilem*, hîc in *dulcem*, dulcis Dominus, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT VIII.

De depositione Corporis Christi de cruce.

1. *Ostenditur, quanto dolore afficiebatur Mater Jesu, dum videbat corpus ejus deponi de Cruce, ac depositum deosculabatur. Plangebant & Angeli condolentes morti Domini Dei sui, & compatientes doloribus Dominæ suæ 2. Excitamur ad dolendũ super mortuum Redemptorem nostrum. Traditur nobis doctrina adorandi Jesum crucifixum, & osculandi pedes & manus & os ipsius. Tria oscula pedum & manuum & oris, designant pænitentiam, continentiã, & vnionem cum Christo Deo nostro. 3. Docemur, per osculum pedum intelligi satisfactionem humilem & verecundam, per osculum manuum designari dona Dei, per osculum oris significari scientiam*

tiam Dei. Ostenditur, spirituales pedes Dei esse misericordiam & judicium. Utrumque pedem osculandum esse pariter & amplectendum docemur. 4. ostenditur, duas manus Dei esse latitudinem & fortitudinem. Docemur, per osculum oris Dei intelligi Spiritum Sanctum, quem sponsa anima petit sibi dari ad notitiam Sanctæ Trinitatis, & per quem accipiat simul & scientiæ gustum & gratiæ condimentum. Duo labia Dei, sunt Virtus & Sapientia. Duo labia animæ, sunt ratio & voluntas.

§. I.

Cùm autem sero factum esset, quia erat parasceue quod est ante sabbatum, & ecce venit quidam homo diues ab Arimathæa ciuitate Judææ, nomine Joseph, qui erat nobilis Decurio, vir bonus & justus: qui & ipse discipulus erat Jesu, occultus tamen propter metum Judæorum. Hic non consenserat consilio & actibus eorum, qui & ipse erat expectans regnum Dei. Hic audacter introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu. Pilatus autem mirabatur si jam obiisset. Et accersito Centurione, interrogauit eum si jam mortuus esset: & cùm cognouisset à Centurione, tunc Pilatus jussit reddi Corpus Jesu. Joseph autem mercatus sindonem mundam, venit & tulit Corpus Jesu, & depositum inuoluit in sindone munda. Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. Ioan. 19.

COgitare nunc libet (a) quantus dolor tunc infuit Matri Jesu, quanto dolore afficiebantur pia

a *Ser. de lament. V. M. num. 8. tom. 6. pag. 1059.*

pia viscera Mariæ. Expectans corpus Christi deponi, plorabat dicens: Heu me, heu me! Reddite vel saltem nunc mæstissimæ Matri extinctum Filium. Vel certè si magis libet, me morte illi conjungite, ut cum doloribus suis pereant & dolores mei. Deponite illum, quæso, deponite mihi, ut mecum habeam Corpus exanime, sitquè meus Unicus mihi solatium vel defunctus. Interim Vir quidam nobilis nomine Joseph (b) qui erat discipulus Jesu, occultus tamen, ad Pilatum accessit, postulans sibi donari Corpus Domini Jesu Christi. Quo sibi concesso, accersivit quendam Virum sapientem & legis peritum nomine Nicodemum, discipulum Christi occultum similiter: & venerunt ad locum ubi erat Dominus crucifixus, secum instrumenta ferentes quibus clavos extraherent, & ut eum de Cruce deponerent. Quos cùm benignissima & mæstissima Mater aspiceret, & sciret eos Vnicum suum velle deponere de Cruce, quasi de morte consurgens paululùm revixit anima ejus, & de terra festina exiliens (ubi jacebat doloris violentiâ prostrata) quod poterat adjutorium Mater debilissima illis ministrabat. Unus duros illos ac diros clavos trahebat è manibus, alius ne corpus exanime caderet sustentabat. Stabat & Maria Mater Jesu brachia levans in altum, vulnera contemplans, manus perforatas sacroquè Sanguine respersas intuens, vix sustinere se potuit. Jamquè manus, brachia sancta, & caput supra triste pectus suscepit, ut hoc ultimo & miserando solatio posset consolari. Quem ut attingere valuit, amore materno ruens in dulcissimos amplexus & oscula,

de

b *Ibidem num. 9. & 10.*

de suo sic malè tractato Filio non poterat satiari. Sed cùm de cruce Corpus ejus fuisset totaliter depositum, præ doloris vehementia & amoris immensitate quasi exanimis facta fuit. Stabat ad Caput extincti Filii mæstissima Mater, & ejus regalem faciem mortis obfuscatam palloribus, magnâ rigabat affluentiâ lachrymarum, Aspiciebat illud reverendissimum Caput coronæ spineæ diris aculeis perforatum, manus illas & pedes sacros clavis ferreis crudelissimè perforatos, latusquè perfossum lanceâ, cum cæteris membris laceratis. Et amarissimè suspirans ac flens, dicebat: O Fili mi dulcissime quid fecisti? Quare crudelissimi Judæi te crucifixerut? Quæ causa mortis tuæ? Commisistine scelus ut tali morte damnareris? Non Fili, non Fili: sed sic tuos redimere dignatus es, ut posteris exempla relinqueres. In gremio meo nunc te mortuum teneo. Quid ego tua Mater Fili mi dilectissime faciam? Væ mihi Fili mi, dulcedo mea, consolatio mea, vita mea. Ubi est illud gaudium indicibile, quod in tua admirabili Nativitate habui? Væ mihi Fili mi! in quantum dolorem & tristitiam versum est illud tam magnificum gaudium? Sucurre mihi Fili mi, & Spiritum Sanctum mihi interim infunde, quia jam gaudii illius, quod in obūbratione & Angelica salutatione percepi, ferè præ dolore immemor deficio. Interim autē frontem et genas, nasum & oculos, osquè simul frequentiùs osculabatur, tantâ perfluens affluentiâ lachrymarum, ut carnem cum spiritu resolvi putares in lachrymas. Rigabat felicibus lachrymis Corpus exanime Filii, & cogitabat mirabilia facta Unici sui, & durissima opprobria & tormenta: quæ viderat ocu-

lis

lis suis & auribus audierat, revolvebat in mente, quis videlicet, qualis & quantus fuerat, quem ipsa Virgo concepit illæso pudore, & peperit sine dolore: quem etiam cum summa diligentia lactaverat, custodierat & educaverat: qui erat ei vita & dulcedo, gaudium & solatium, consilium & refugium, & auxilium vitæ suæ. Videbat, inquam, Dominum & Deum suum, Unicum suum Filium sic viliter & crudeliter pertractatum. Unde dicebat: Dic Fili dilectissime, dic amor unice, vitæ meæ singulare gaudium, unicum solatium, quare sic me dolore perimi permittis? Cur tam longè factus es à me? Deus meus consolare animam meam, miserere mei, & respice in me. Dicat qui potest [c] cogitet quantùm potest, meditetur si potest, quæ doloris immensitas tunc Maternam animam cruciabat? Non credo plenè enarrari vel meditari posse dolorem Virginis, nisi tantum fuisse credamus, quantum unquam dolere potuit de tali Filio talis Mater. Verumtamen rectum erat amoris, & mæroris continens modum. Non desperabat, sed piè & justè dolebat, sperans tamen firmiter, fortiterquè tenens ipsum secundùm promissũ suũ tertia die resurgere à mortuis In ipsa enim sola in triduo illo fides Ecclesiæ stabat: & dum unusquisque hæsitabat, hæc quæ fide concepit, fidem quam à Deo semel suscepit, nunquam perdidit, spequè certissima Domini resurgentis gloriam expectavit. Aderant secum quædam sanctæ & paucæ mulieres parvusquè virorum numerus, qui Christum Dominum cum Matre flente amarissimè flebant. Erant similiter & Angeli dolentibus con-[illegible] dolen-

c *Ibidem num. 11.*

dolentes. Dolebant quidem pio justoquè dolore, morti compatientes Dei & Domini sui, si tamen dolere quomodolibet poterant. Sed credo quòd gaudentes erant, eò quòd genus humanum miserum & captiuum misericorditer redimebatur. Flebant tamen & ipsi Angeli (ut arbitror) amarissimè mente turbati, videntes Dominā suam, Matrem utiq: Dei sui tam vehementi dolore repletam, tot riuulis lachrymarum perfusam. O quis tunc Angelorum Archangelorumq: etiam contra naturam suam non fleret, ubi Auctor naturæ, Deus immortalis Homo mortuus jacebat? Videbant Christi corpus sic malè tractatum ab impiis, sic laceratum à pessimis jacere axanime, suo Sanguine cruentatum. Videbant etiam illam piissimam, illam Sanctissimam ac Beatissimam Virginem Matrem ejus tantis cruciari singultibus, tam amaris repleri doloribus, tam abundantibus lachrymis madidari, & sic amarissimè flere, ut nullo modo potuerit suas lachrymas refrenare. Et quis poterat tunc à lachrymis abstinere? Fiebat proinde mæror & luctus ab Angelis ibidem præsentibus, qualis decebat Spiritus almos: imò mirarer si omnes Angeli in illa beatitudine ubi flere est impossibile, non flevissent? Credo, propter quod & loquor, quia dolebant si dolere valebant. Sicut enim fuit possibile Deum per assumptum hominem mori, ita possibile erat Angelos bonos dolere de morte Domini sui. Sic enim legimus [d] juxta Isajæ vaticinium: *Angeli pacis amarè flebant*.

§. I.

d *Ser. 2. in Cān. 5.*

§. II.

Agnosce ô homo (e) quàm grauia sunt vulnera animæ tuæ, pro quibus necesse erat Dominum Christum vulnerari. Si non essent hæc ad mortem, & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei Filius moreretur. Quid ergo facis homo ingrate? (f) Adora deuotiùs, & recole frequentiùs Salutem mundi pro te passam, Vitam pro te mortuam, Fortitudinem infirmatam. Si membrum Christi es, compatere Capiti tuo. Si frater Christi es, commorere Fratri tuo. Plange, dole cum gemitu & lachrymis super mortem preciosam Vnigeniti Dei Patris. Venite quæso & condolete ei omnes (g) qui gaudere desideratis in Domino. Attendite manu fortem nostrum, quomodo contritus est; desiderabilem nostrum, quomodo miserabiliter deformatus est: pacificum nostrum, quomodo in bello peremptus est. Quis hîc gemitus (h) lachrymasquè contineat? Quis hîc non doleat? Quia si est pium gaudere pio Jesu, ita est pium flere pivm Jesum. Vacate & videte quàm amarâ, quàm turpi morte condemnatus est. Sustinet enim adhuc, & diligenter considerat, si quis sit qui simul contristetur: si quem inueniat, qui Sanguinis riuos abstergat, & de Cruce depositum Corpus suum munda sindone non panni, sed cordis inuoluat, & flens cum beatis mulieribus flentibus ad tumulum prosequatur. Legimùs in libro experientiæ:

---

e *Ser. 3. in Nat. D. n. 4.* f *Ser. de exc. SS. Sacr. n. 6.* g *Tract. de vita myst. cap. 5. num. 27.* h *Ibid. Cap. 4. num. 15. & 16.*

entiæ: (i) Conuertimini ad vos ipsos, et attendat vnusquisque conscientiam suam super his quæ dicenda sunt. Explorare velim, si cui vnquam vestrûm ex sententia dicere datum sit: *Osculetur me osculo oris sui*. Non est enim cujusvis hominum ex affectu hoc dicere: sed si quis ex Ore Christi spirituale osculum vel semel accepit, hunc proprium experimentum profectò solicitat, & repetit libens. Ego arbitror neminem vel scire posse quid sit, nisi qui accipit. Est quippe manna absconditum: & solus qui edit, adhuc esuriet. Est fons signatus, cui non communicat alienus: sed solus qui bibit, adhuc sitiet. Audi expertum quomodo requirit: *Redde mihi*, inquit, *lætitiam salutaris tui*. Minimè ergo id sibi arroget mei similis anima onerata peccatis, suæquè adhuc carnis obnoxia passionibus, quæ suavitatē Spiritus Sancti necdum senserit, internorum ignara planè atque inexperta penitùs gaudiorum. Ostendo tamen eidem animæ suæ quæ hujusmodi est, locum in Salutari sibi congruentem. Non temerè assurgat ad Os Serenissimi Sponsi, sed ad *Pedes* severissimi Domini Jesu Christi crucifixi mecum pavida jaceat, & cum Publicano terram tremens non cælum aspiciat: ne confusa in luminaribus cæli facies assueta tenebris opprimatur à gloria, atque insolitis reverberata splendoribus Majestatis, densioris rursùm cæcitate caliginis obuoluatur. Non tibi, ô quæcunque es talis anima, non tibi ille locus vilis aut despicabilis videatur, ubi sancta peccatrix peccata deposuit, induit sanctitatem. Ibi Æthiopissa (*Maria Magdalena*) mutavit pellem, & in

nouum

i *Ser. 3. in Cant. n. 1. 2. & 3.*

nouum restituta candorem, jam tunc fiducialiter veraciterquè respondebat exprobrantibus sibi verbum: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Jerusalem*. Miraris quanam id arte potuerit, vel quibus obtinuerit meritis? Paucis accipe, Fleuit amarè, & de intimis visceribus longa suspiria trahens, salutaribus intra se succussa singultibus felleos humores evomuit. Cælestis medicus celerrimè subuerit: quia velociter currit sermo ejus. Numquid non potio est sermo Dei? Est utique fortis & vehemens, & scrutans corda & renes. Hujus ergo beatæ pænitentis exemplo prosternere & tu, ô misera anima, ut desinas esse misera: prosternere & tu in terram, amplectere *Pedes* Domini Jesu Christi crucifixi, placa osculis, riga lachrymis, quibus tamen non illum laves, sed te, & fias una de grege tonsarum quæ ascendunt de lavacro. Ita sanè, ut suffusum pudore ac mærore vultum non ante sostollere audeas, quàm audias & ipsa, *Dimittuntur tibi peccata tua*: quàm audias, *Consurge, consurge captiva filia Sion, consurge, excutere de pulvere*. Sumpto itaque ad *Pedes* primo osculo, nec sic quidem præsumes ad osculum *Oris* assurgere: sed erit tibi gradus ad ipsum medium quoddam aliud osculum, quod secundo loco ad *Manum* accipias. Si dixerit mihi Jesus crucifixus: *Dimittuntur tibi peccata tua*: nisi ego peccare desiero, quid proderit? Exvi tunicam meam: si reinduero eam, quantum profeci? Si rursùs pedes meos quos laveram inquinavero, numquid aliquid lavisse valebit? Sordens omni genere vitiorum jacui diu in luto fæcis: sed erit sine dubio recidenti, quàm jacenti deterius. Denique qui me sanum fecit, ipsum

mi-

mihi dixiſſe recordor : *Ecce ſanus factus es, vade, jam ampliùs noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat*. Qui autem dedit voluntatam pænitendi, opus eſt ut addat & continendi virtutem : ne iterem pænitendo, faciamquè noviſſima mea pejora prioribus. Væ enim mihi etiam pænitenti, ſi ille ſtatim ſubtraxerit Manum, ſine quo nihil poſſum facere. Nihil inquam : quia nec pænitere, nec continere. Audio proinde quod conſulit Sapiens: *Verbum* (inquit) *in oratione ne iteres*. Paveo & illud quod judex intentat arbori non facienti fructum bonum. Fateor pro huiuſmodi non ſum omninò contentus priori gratia, qua jam malorum ſum pænitens, niſi & ſecundam gratiam accepero : ut videlicet dignos faciam pænitentiæ fructus, & deinceps non revertar ad vomitum. Hoc ergo reſtat mihi priùs petendum & accipiendum (k) quàm præſumam altiora & ſacratiora contingere. Nolo repentè fieri ſummus, paulatim proficere volo. Quantum diſplicet Deo impudentia peccatoris, tantum pænitentis verecundia placet. Citiùs placas eum, ſi menſuram tuam ſervaveris, & altiora te non quæſieris. Longus ſaltus & arduus eſt de Pede ad Os, ſed nec acceſſus conveniens. Quid enim? Recenti adhuc reſperſus pulvete, Ora ſacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præſentaris? Per Manum tibi tranſitus ſit. Illa priùs te tergat, illa te erigat. Quommodò erigat? Dando ut præſumas. Quid iſtud? Decor continentiæ, & digni pænitentiæ fructus, quæ ſunt opera pietatis. Hæc te de ſtercore erigent in ſpem audendi potiora. Sanè accipiendo do-

k *Ibidem num. 4.*

num, osculare Manum: hoc est, non tibi, sed Nomini ejus da gloriam. Da semel,& da iterùm, tum pro donatis criminibus, tum pro collatis virtutibus. Jam tandem in osculis duobus (l) geminum habens Divinæ dignationis experimentum, forsan non confunderis præsumere sanctiora. Quantùm quippè crescis in gratia, tantùm & in fiducia dilataris. Inde fit, ut & ames ardentiùs, & pulses fidentiùs pro eo quod tibi deesse sentis. Porrò pulsanti aperietur. Jam summum illud quodcunque est summæ dignationis & miræ suavitatis osculum credo non nagabitur sic affecto. Hæc via, hic ordo est. *Primò* ad *Pedes* procidimus, & ploramus coram Domino qui fecit nos, ea quæ fecimus nos. *Secundò* quærimus *Manum* sublevantis, & roborantis genua dissoluta. *Tertiò* cùm ista multis precibus & lachrymis obtinemus, tum demùm audemus forsitan ad ipsum *Os* gloriæ caput attollere (pavens & tremens dico) non solùm speculandum, sed etiam osculandum, quia spiritus ante faciem nostram Christus Dominus: cui adhærentes in osculo sancto, unus spiritus ipsius dignatione efficimur. Tibi Domine Jesu crucifixe[m] tibi meritò dixit cor meum: *Exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram*. Nempè auditam fecisti mihi manè misericordiam tuam, cùm jacenti primùm in pulvere, tuaquè deosculanti reverenda *Pedum* vestigia, quod malè vixeram remisisti. Porrò in progressu diei lætificasti animam servi tui, cùm deinde in osculo *Manus* etiam benè vivendi gratiam indulsisti. Et nunc quid restat, ô bone Domine, nisi ut jam in plenitudine lucis, in fervore spiritûs ad

Oris

l *Ibidem num.* 5. m *Ibidem num.* 6.

Oris quoque osculum dignanter admittens adimpleas me lætitiâ cum vultu tuo.

§. III.

Triplicem quendam animæ profectum (n) sub nomine trium osculorum sermo superior complexus est. Is mihi sermo nunc hac disputatione prosequendus erit. Diximus illa oscula sumi ad Pedes, ad Manum, ad Os Jesu crucifixi, singula singulis referentes. In *primo* sanè osculo primordia dedicantur nostræ conversionis. *Secundum* autem osculum proficientibus indulgetur. Porrò *tertium* osculum sola experitur & rara perfectio. Sunt autem hi tres animarum affectus sive profectus (o) expertis duntaxat satis noti & manifesti: cùm homo pœnitens aut de actis malis indulgentiam, aut de bonis agendis gratiam, aut ipsius etiam indultoris & benefactoris sui præsentiam, eo quidem modo quo in corpore fragili possibile est, obtinet intueri. Cæterùm primum & secundum qua ratione oscula nominaverim, manifestiùs accipite. Osculum, pacis indicium esse omnes novimus. Porrò autem si (ut Scriptura loquitur) *peccata nostra separant inter nos & Deum*, tollatur de medio quod interest, & pax est. Cùm ergo satisfacimus ut ablato quod separat peccato reconciliemur, indulgentiam quam recipimus, quid nisi quoddam osculum dixerim pacis? Idquè interim non alibi, quàm ad *Pedes* Crucifixi sumendum. Humilis quippè & verecunda debet esse satisfactio, qua emendatur superba transgressio. At cùm etiam ad vivendum emendatiùs, Deoquè digniùs conversandum, placida quadam amplioris gratiæ familiarita-

n *Ser.* 4. *in Cant. num.* 1. o *Ibidem num.* 2.

ritate donamur, cum ampliori fiducia caput jam levamus de pulvere, Largitoris nostri Jesu crucifixi *Manum* osculaturi, si tamen de accepto munere non nostram, sed Auctoris gloriam quærimus, eique sua dona & non nobis adscribimus. Alioquin si in te & non magis in Domino gloriaris, propriam profectò & non Domini manum osculari convinceris, quod juxta Beati Job sententiam est *iniquitas maxima, & negatio in Deum*. Si ergo ad Scripturæ testimonium propriam gloriam quærere, propriam est osculari manum, profectò qui dat gloriam Deo, Dei dicitur non incongruè Manum osculari. Et in hominibus quidem ita esse videmus, servos videlicet offensorum dominorum osculari solere pedes, cùm ab ipsis veniam petunt; & pauperes divitum manus, cùm ab eis munus accipiunt. Verùm quia spiritus est Deus (p) & nullis simplex illa substantia membris distincta corporeis; erit forsan qui nullatenùs de illo recipiat tale aliquid, sed à me sibi Dei Manus & Pedes flagitet demonstrari, sicquè probari quod de osculo Pedum Manusuè diffinio. Sed quid si & ego vicissim ab ipso meo sciscitare de *Ore* quoque Dei requisiero, quatenùs quod de Oris osculo Scriptura loquitur, ad Deum pertinere demonstret? Nempè aut cum isto simul & illa habet, aut cum illis pariter & isto caret. Sed enim & *Os* habet Deus, quo docet hominem scientiam: & *Manum* habet, qua dat escam omni carni: & *Pedes* habet, quorum terra scabellum est, ad quos nimirùm peccatores terræ conversi atque humiliati satisfaciunt. Hæc, inquam, habet Deus omnia per effectum.

p *Ibidem num.* 3.

ctum, non per naturam. Invenit profectò apud Deum & verecunda confessio, quò se humiliando deiiciat; & prompta devotio, ubi se innovando reficiat; & jucunda contemplatio, ubi excedendo quiescat. Verùm illos spirituales Pedes Dei [q] quos primo loco spiritualiter osculari pænitentem oportet, præterire me non oportet. Novi ego curiositatem vestram, quæ nil sua voluntate inscrutatum omninò prætereat. Nec verò ducendum contemptui, nosse quibus Scriptura Pedibus tam frequenter Deum commemorat, nunc quidem *stare*, ut ibi: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus*: Nunc verò *ambulare*, ut ibi: Et *habitabo in illis, & deambulabo in eis*: Nunc etiam *currere*, juxta illud: *Exultavit ut gigas ad currendam viam*. Si rectè Paulo Apostolo visum est Caput Christi referre ad Deitatem, puto & nobis non incongruè videri Pedes ad hominem pertinere; quorum alterum *Misericordiam*, alterum *Judicium* nominemus. Felix mens (r) cui semel Dñus Jesus crucifixus utrũq: infixerit pedem. A duobus signis cognoscite eam quæ hujusmodi est, quæ secum necesse est referat Divinis impressa vestigiis. Ipsa sunt *timor & spes*: illa *judicii*, ista *misericordiæ* repræsentans imaginem. Meritò *beneplacitum est Deo super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia ejus*: cùm sapientiæ timor initium sit, spes profectus. Nam consummationem sibi charitas vendicat. Quæ cùm ita sint [s] non parvus fructus est in primo hoc osculo quod ad *Pedes* accipitur, tantùm curato, ut neutro fraudaris illorum. Porrò enim si jam dolore peccati & judi-

q *Serm. 6. in Cant. num. 4.* r *Ibidem num. 5.* s *Ibidem n. 9.*

judicii timore compungeris, veritatis judiciiquè vestigio labia impressisti. Quod si timorem doloremquè Divinæ intuitu bonitatis, & spe consequendæ indulgentiæ temperas, etiam misericordiæ Pedem amplecti te noveris. Alioquin alterum sine altero osculari non expedit, quia & recordatio solius Judicii in barathrum desperationis præcipitat, & Misericordiæ fallax assentatio pessimam generat securitatem. Datum est & mihi misero nonnunquã sedere secùs Pedes Domini Iesu crucifixi, & modò hunc, modò illum tota devotione amplecti, inquantùm me sua benignitas dignabatur admittere. At si quando miserationis oblitus stimulante conscientia, Judicio paulò diutiùs inhærerem; mox metu incredibili ac miserabili confusione dejectus. & tenebroso circumfusus horrore, hoc solum palpitans de profundis clamabam: *Quis novit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare*? Quòd si eo relicto Pedem, Misericordiæ plùs tenere contingeret, tanta è contrario incuriâ & negligentiâ dissolvebar, ut confestim & oratio tepidior, & actio pigrior, & risus promptior, & sermo incautior, & omnis denique utriusque hominis status inconstantior appareret. Proinde magistrâ instructus experientiâ, non Judicium jam solum aut solam Misericordiam, sed Misericordiam pariter & Judicium cantabo tibi Domine. In æternum non obliviscar justificationes istas. Cantabiles mihi erunt ambæ pariter in loco peregrinationis meæ: quousque Misericordia superexaltata Judicio, miseria conticescat, ac sola cantet tibi de cætero gloria mea, & non compungar.

§. IV.

§. I V.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1.

Ipse mihi laborem suscito libèns [t] qui vos spontè provocò ad quærendum. Quia enim ego primi osculi occasione spirituales Dei *Pedes* propriis diffinitionibus ac nominibus equidem ex abundanti demonstrare curavi, vos pergitis inquirere & de *Manu* Iesu crucifixi, quæ secundo loco osculanda proponitur. Annuo, gero vobis morem, insuper non manũ sed *manus* ostendo, propriisquè destinguo vocabulis. *Latitudo* una, altera *fortitudo* dicatur: quòd & tribuat affluenter, & defendat potenter quod dederit. Utramquè profectò *Manum* osculabitur qui ingratus non fuerit: Deum utique bonorum omnium sicut largitorem, ita & conservatorem recognoscens & confitens. Satis de duobus osculis dictum esse reor [u] videamus & de tertio quid dicatur. *Osculetur*, inquit, *me oculo oris sui*. Quis dicit? Sponsa. Quænam ipsa? Anima sitiens Deum. Sed pono diversas affectiones, ut ea affectio quæ propriè Sponsæ cogrvit, distinctiùs elucescat. Si seruus est, timet à facie Domini. Si mercenarius est, sperat de manu domini. Si discipulus est, aurem parat magistro. Si filius est, honorat patrem. Quæ verò osculum postulat, amat. Excellit in naturæ donis affectio hæc amoris: præsertim cùm ad suum recurrit principium, quod est Deus. Nec sunt inventa æquè dulcia nomina, quibus Verbi Animæquè dulces adinvicem exprimerentur affectus, quemadmodùm Sponsus & Sponsa: quippè quibus omnia communia

t *Ser. 7 in Cant. num. 1.* u *Ibidem num. 2.*

sunt, nil proprium, nil à se divisum habentibus. Una utriusque est hæreditas, una domus, una mensa, unus thorus, una etiam caro. Denique propter hanc relinquet ille patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Hæc quoque jubetur nihilominùs oblivisci populum suum, & domum patris sui, ut concupiscat ille decorem ejus. Si ergo amare specialiter sponsis principaliterquè convenit [x] non immeritò *Sponsæ* nomine censetur anima quæ amat. Amat autem quæ osculum petit. Non petit libertatem, non mercedem, non hæreditem, non denique vel doctrinam, sed oculum: more planè castissimæ Sponsæ sacrum spirantis amorẽ, nec omninò volentis flammam dissimulare quam patitur. Vide enim quale præripiat sermonis exordium. Magnum quid à magno petitura, nullo tamen (ut assolet) utitur blanditiarum fuco, nullis circũvolutionbus adid quoddesiderat ambit. Nõ facit proëmiũ, non captat benevolentiã: sed ex abundantia cordis repentè prorũpens, nudè frontosèq: satis, *Osculetur me*, ait, *osculo oris sui*. An non tibi quasi dicere manifestè videtur: Quid mihi est in cælo, & à te quid volvit super terram? Amat profectò *castè*: quia ipsum quem amat, quærit, non aliud quidquam ipsius. Amat *sanctè*: quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiritûs quærit. Amat *ardenter*: quia ita proprio inebriatur amore, ut majestatẽ non cogitet. Quid enim? Respicit terram, & facit eam tremere: & ista se ab eo postulat osculari? Ebriane est? Ebria prorsùs. Et fortè tunc cùm ad ista prorupit, exierat de cella vinaria, quò se nimirùm introductã post-

mo-

x *Ibidem num.3.*

modùm gloriatur. Nam & David de quibuſdam dicebat Deo: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos*. O quanta amoris vis! quanta in ſpiritu libertatis fiducia! Quid manifeſtius, quàm quòd perfecta charitas foras mittit timorem? Vecundè tamen non ad ipſum Sponſum ſermonem dirigit [y] ſed ad alios tanquam de abſente *Oſculetur me*, inquiens, *oſculo oris ſui*. Grandis quippè res petitur, & opus eſt verecundiâ comitari: precem, commendare petentem. Itaque per domeſticos & intimos acceſſus ad intima quæritur, ambitur ad deſideratum. Quinam illi? Credimus Angelos Sanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces & vota hominum. Hos itaque puto inter orandum alloqui Sponſam [z] & ipſis tanquam Sponſi domeſticis ac ſoladibus deſiderium cordis ſui aperire cùm ait: *Oſculetur me oculo oris ſui.* Et videte familiare amicumquè colloquium Animæ in carne ſuſpirantis cum cæleſtibus Poteſtatibus. Geſtit in oſcula, petit quod cupit, non tamen nominat quem amat: quia illos noſſe non dubitat, utpote de quo ſibi frequens cum illis ſoleat eſſe confabulatio. Propterea non dicit: Oſculetur me ille vel ille, ſed oſculetur me tantùm. Denique audite attentiùs, [a] quod ſapit ſuaviùs, & guſtatur rariùs, & intelligitur difficiliùs. Mihi videtur (ut paulò altiùs inchoem) ineffabile quoddam atque inexpertum omni creaturæ oſculum Oris deſignaſſe, qui ait: *Nemo novit Filiũ niſi Pater, & nomo novit Patrem niſi Filius, aut cui volverit Filius revelare.* Itaque ſufficit ſponſæ ſi oſculetur ab oſculo Sponſi, etiãſi non oſculetur

y *Ibidem num.* 4. z *Ibidem num.* 8. a *Ser.* 8. *in Cant. num.* 1.

letur ab Ore. Nec enim exiguum quid aut vile putat osculari abosculo:quod nõ est aliud nisi infũdiSpiritu Sancto. Nempè [b] si rectè Pater osculans, Filius osculatus accipitur: non erit abs re osculũ Spiritum Sanctum intelligi, utpotè qui Patris Filiiquè imperturbalis pax sit, gluten firmum, individuus amor, indivisibilis unitas. De ipso igitur audet Sponsa, ipsumquè infundi sibi fidenter sub osculi nomine petit. Tenet quippè aliquid unde non desit occasio præsumendi. Dicens enim Filius: *Nemo novit Filium nisi Pater, & nemo novit Patrem nisi Filius*: adiecit, *aut cui voluerit Filius revelare*. Non autẽ diffidit Sponsa quin sibi velit, si cui volverit. Petit ergo audenter dari sibi osculum, hoc est, Spiritum illum in quo sibi & Filius reveletur & Pater. Alter enim sine altero nequaquam innotescit. Unde est illud: *Qui videt me, videt & Patrem meum*. Et illud Joannis: *Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet. Qui autem confitetur Filium, & Patrem habet*. Ex quibus liquidò constat quia nec Pater sine Filio, nec Filius sine Patre agnoscitur. Meritò proinde non in alterius tantùm, sed in utriusque cognitione constituit summam beatitudinẽ qui dicit: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*. Sed dicit aliquis: [c] Ergo & Spiritus Sancti agnitio non est necessaria, eò quòd, cùm dixerit esse vitam æternam nosse & Patrem & Filium, de Spiritu Sancto tacuerit? Est utique: sed ubi Pater & Filius perfectè agnoscitur, utriusque bonitas, quæ Spiritus Sanctus est, quomodò ignoratur? Neque enim integrè homo homini innotescit, quamdiu latet utrum-

nam

b *Ibidem num. 2.* c *Ibidem num. 3.*

nam bonæ an malæ ſit voluntatis. Quanquam & cùm dictum eſt: *Hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti Jeſum Chriſtum*; profectò ſi miſſio illa beneplacitum tam Patris benignè mittentis, quàm Filii voluntariè obedientis demonſtrat, non omninò tacitum eſt de Spiritu Sancto, ubi tantæ utriuſque gratiæ mentio facta eſt. Utriuſque ſiquidem amor & benignitas Spiritus Sanctus eſt. Trinæ ergo hujus agnitionis infundi ſibi gratiam (d) quantum quidem capi in carne mortali poteſt, Sponſa petit cùm oſculum petit. Petit autem à Filio, quia Filii eſt cui voluerit revelare. Revelat ergo Filius ſeipſum cui vult, revelat & Patrem. Revelat autem ſine dubio per oſculum, hoc eſt per Spiritum Sanctũ, Paulo Apoſtolo teſte qui ait: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum ſuum*. At verò dando Spiritum per quem revelat, etiam ipſum revelat. Dando revelat, & revelando dat. Porrò revelatio, quæ per Spiritum Sanctum fit, non ſolùm illuſtrat ad *agnitionem*, ſed etiam accendit ad *amorem*, dicente Paulo: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis*. Et quia doctrina Spiritûs non curioſitatem acuit (e) ſed charitatem accendit: proinde meritò Sponſa quem diligit anima ſua inquirens, non ſe ſuæ carnis ſenſibus credit, non curioſitatis humanæ inanibus ratiociniis acquieſcit, ſed petit oſculum, id eſt Spiritum Sanctum invocat, per quem accipiat ſimul & ſcientiæ guſtum, & gratiæ condimentum. Et benè ſcientia quæ in oſculo datur, cum amore recipitur: quia amoris indiciũ oſculum eſt.

ſcien-

d *Ibidem num* 4. e *Ibidem num*. 5.

Scientia verò quæ inflat, cùm sine charitate sit, non procedit ex osculo. Sed nec qui zelum Dei habent, & non secundùm scientiã, sibi ullatenùs arrogent illud. Utrumque enim munus simul fert osculi gratia, & agnitionis lucem, & devotionis pinguedinem. Est quippè Spiritus sapientiæ & intellectus, qui instar apis ceram portantis & mel, habet omninò & unde accendat lumen scientiæ, & unde infundat saporem gratiæ. Neuter ergo se osculum percepisse putet, sive qui veritatem intelligit, nec diligit: sive qui diligit, nec intelligit. Sanè in osculo isto nec error locum habet, nec tepor. Quamobrem geminæ gratiæ sacrosancti osculi suscipiendæ paret è regione duo labia sua quæ Sponsa est, intelligentiæ rationem, sapientiæ voluntatem: ut de pleno osculo glorians mereatur audire: *Diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.* Hoc osculum pollicebatur & ipse Salvator [f] cùm ad instantiam orationis exhortabatur discipulos: *Si vos*, inquit, *cùm sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quantò magis Pater vester qui in cælis est, dabit bona, id est Spiritum bonum petentibus se?* Ex hujus osculi impressione suscipit anima rationalis ab ipso Sponso suo Jesu Christo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quasi labia imprimit ei ipsa Dei Virtus & Dei Sapientia. Siquidem Sapientia cognitionem, Virtus confert amorem. Habet & ipsa anima similiter duo labia, quibus osculatur Sponsum suum Jesum, id est rationẽ & voluntatem. Rationis est percipere Sapientiam, voluntatis Virtutem. Si sola ratio percipiat Sapientiæ cogni-

f *Ser. 89. diver. num. 2.*

gnitionem, & voluntas non habet Virtutis amorem, non est plenum osculum. Aut si sola voluntas obtineat amorem, & ratio minimè percipiat cognitionē, nihilominùs est semiplenū osculum. Tunc verò plenum & perfectum est osculum, quando & Sapientia illustrat rationem animæ, & Virtus afficit voluntatem. Felix osculum (g) per quod non solùm agnoscitur Deus, sed & diligitur Pater: qui nequaquā plenè cognoscitur, nisi cùm perfectè diligitur. Quæ in vobis anima sensit aliquando in secreto conscientiæ suæ Spiritum Filii clamantem, *Abba Pater*? ipsa paterno se diligi præsumat affectu, quæ eodem se Spiritu quo & Filius, affectam sentit. Confide quæcunque es illa anima, confide nihil hæsitans. In Spiritu Filii, filiam cognosce te Patris, sponsam Filii & sororem. O sancta anima, reverentiam habe, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & fortassè non osculandus, sed adorandus cum Patre & Spiritu Sancto in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT IX.

De sepultura Corporis Jesu christi mortui.

1. *Ostenditur Christum non indiguisse, ut corpus suum exanime liniretur glutinosa aromatum unctione: quia corruptioni minimè erat obnoxium propter unionem hypostaticam, quæ in Corpore simul & in Anima licet abinvicem separatis perseveravit.* 2. *Ostenditur, Angelos convenisse ad Christi sepulchrum, & ibi devotas exequias decantâsse: sed Matrem Jesu gemuiße & doluisse super mor-*

g Ser. 8 in Cant. num. 9.

mortem ejus tam ante quàm post sepulturam, necnon amaro corde opprobriosam Passionem ejus recogitasse. 3. Ostenditur, tres illas mulieres, quæ emerunt aromata ut venientes ungeret corpus Jesu, tropologicè significare mentem, manum, & linguam: quibus curatur salus proximi. Proponitur nobis ratio mystica, cur Christus noluit ungi corpus suum examine in sepulchro positum.

§. I.

Rogavit Pilatum Joseph ab Arimathæa, ut tolleret Corpus Iesu: & permisit Pilatus. Venit autem & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ & aloes, quasi libras centum. Acceperunt autem Corpus Jesu, & ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. Joan. 19.

COgnosce anima mea (a) cognosce: hic est Dominus Deus noster, Jesus Christus Salvator tuus, Vnigenitus Dei Filius, verus Deus, verus Homo: qui solus sub Sole sine macula inventus est. Et ecce (b) glutinosa aromatum unctione linitur: non quòd opus haberet corpus illud hujusmodi aromatibus solidari, quod dissolvi omninò non poterat, aut videre corruptionem: sed qui propter nos Judæorum sputa sustinuit, propter nos quoque fidelium non est dedignatus unguenta. Propter vitium [c] *Omnis caro fænum* (ait Isajas) *& omnis gloria ejus tanquam flos fæni: exsiccatum est fænum, & cecidit flos.* Sed non ille flos, qui de virga & radice Jesse ascendit: eò quòd requievit super eum Spiritus Domini. Nec illud fænum, quod Verbum caro factũ est, pro eo quòd sequi-

a *Ser. de Pass. Dom. num. 15.* b *Ser. 4. diver. num. 5.* c *Ser. 35. in Cant. num. 4.*

ſequitur in eodem Propheta, qui dicit: *Verbum autē Domini manet in æternum*. Si enim fænum Verbum, & Verbum in æternum manet, fænum quoque neceſſè eſt maneat in æternum? Alioquin quomodò vitam præbet æternam, ſi ipſum minimè manet in æternum? Ait enim: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*. Et quem panem dicat, aperit cùm ſubjungit: *Et panis quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita*. Quomodò ergo æternum non eſt, quo æternaliter vivitur? Sed recole nunc mecum (d) vocem Filii ad Patrem loquentis in Pſalmo: *Non dabis*, inquit, *Sanctum tuum videre corruptionem*. Haud dubium quin de Corpore dicat, quod in ſepulchro jacebat exanime. Hoc enim Sanctum & Angelus Gabriel, qui nunciavit Virgini Mariæ, locutus eſt dicens: *Et quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*. Attende quæſo [e] quàm reverentur dixerit: *Quod naſcetur ex te Sanctum*. Ad quid enim ita ſimpliciter Sanctum & abſque addittamento? Credo quia non habuit quid propriè dignevè nominaret illud eximium, illud magnificum, illud reverendum, quod de puriſſima videlicet Virginis carne cum ſua anima Unico Patris Filio erat vniendum. Si diceret: Sancta caro, vel Sanctus homo, vel Sanctus infans, quidquid tale poneret, parum ſibi dixiſſe videretur. Poſuit ergo indefinitè, *Sanctum*: quia quidquid illud ſit quod Virgo genuit, Sanctum proculdubio ac ſingulariter Sanctum fuit, & per Spiritûs ſanctificationem, & per Verbi aſſumptionē. Quo ergo pactoSanctū fænū poterat videre corruptionē(f)quod de incorupti uteri perpetuo

d *Ibidem num. 5.* e *Ser. 4. ſuper. miſſus n. 5.* f *Sr. 35. in Cant. n. 5*

petuo virore vernantibus paſcuis ortum, etiã avidos Angelorum in ſe figere poſſit obtutus inſatiabiliter oblectandos? Perdat ſanè fænum viriditatem, ſi Maria Virginitatem amiſerit. Pulchrè (g) autem & convenientiſſimè *flos campi ſum*, ait, qui abſque humana induſtria prodiit, & ſemel prodeunti nulla eſt deinceps dominata corruptio, ut ſermo impleatur quem dixit: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem*. Ferculum itaque imputribile fecit ſibi pacificus noſter (h) Corpus incorruptibile aptans ſibi, in quo ſalutis epulas miniſtret. *Non dabis*, inquit, *Sanctum tuum videre corruptionem*. Illud utique de quo Gabriel ad Mariam, *Quod naſcetur*, ait, *ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei*. O verè Sanctum! (i) Non dabis Dñe Sanctum tuum videre corruptionem, quod nec Matri quidem abſtulit incorruptionem. Tua Domine miſeratione (k) ſolvitur aliquatenùs hoc templum, ſed penitùs non diſſolvitur. Separatur ab Anima Caro, ſed Verbum ſanè & carnis ſervat incorruptionem, & animæ plenam conſert libertatem: ut ſola inter mortuos liberè agat, educat vinctos de domo carceris, ſedentes in tenebris & umbra mortis. Ponit Anima ſancta Carnem immaculatam, ſed reſumendam tertia die: ut moriens mortem perimat, & vita omnium cum reſurgente reſurgat. Quid Divinitate [l] potentius? Inde eſt quòd nec morte incidente ullatenùs intercidi perſonalis Unitas potuit, etſi Carne & Anima abinvicem ſeparatis. Et fortaſis hoc ſenſit Joannes, qui

ſe

g *Ser. 47. in Cant. num. 3.* h *Ser. 5. in Vigil. Nat. Dom. num. 3.*
i *Ser. 4. in Vigil. Nat. Dom. num. 6.* k *Ser. 2. in Nat. Dom. num. 5.*
l *Lib. 5. de conſiderat. ad Eugen. cap 9. num. 21.*

ſe indignum profeſſus eſt ſolvere corrigiam calceamenti hujus. Porrò attende homo [m] quia ſicut in illa ſingulari Divinitate Trinitas eſt in perſonis, Unitas in ſubſtantia: ſic in iſta ſpeciali commixtione trinitas eſt in ſubſtantiis, in perſonis Unitas. Et ſicut ibi perſonæ non ſcindunt Unitatem, Unitas non minuit Trinitatem: ita & hîc perſona non confundit ſubſtantiam, nec ſubſtantiæ ipſæ perſonæ diſſipant Unitatem. Verbum enim & Anima & Caro in unam convenêre perſonam, & hæc tria unum, & hoc unum tria, non confuſione ſubſtantiæ ſed Unitate perſonæ. Sed & alia tria ſata de Evangelio mixta & fermentata in panem unum, (n) ſi quis ad hæc tria dixerit pertinere, non incongruè id mihi facere videbitur. Quàm benè ea Mulier fermentavit, ut nec diviſione quidem facta Carnis & Animæ, à Carne vel Anima Verbum divideretur? Manſit & in ſeparatione inſeparabilis Unitas. Nec enim quæ ex parte contigit ſeparatio potuit Unitati præſcribere, permanenti in totis tribus. Sive conjunctis, ſine diſiunctis duobus, nihilominùs perſeveravit in tribus Unitas perſonalis. Æquè unus Chriſtus, unaquè perſona, Verbum & Anima & Caro, etiam mortuo homine perduravit. In utero Virginis (ut ſentio ego) commixtio hæc & fermentatio facta eſt: & ipſa Mulier quæ miſcuit, & fermentavit: nam fermentum non immeritò fortaſsè dixerim fidem Mariæ. Planè beata quæ credidit, quoniam perfecta ſunt in ea, quæ dicta ſunt ei à Domino. Perfecta autem non eſſent, ſi quominùs juxta verbum Domini eſſet fermenta-

Lll tum

m *Ser. 3. in Vigil. Nat. Dom. num. 8.* n *Lib. 5. de conſider. ad Eugen. cap. 10. num. 22.*

tum totum, & perpetuò fermentatum; servans nobis tam in morte quàm in vita pariter unum atque integrum Mediatorem Dei & hominum cum sua Deitate Hominem Jesum Christum. Sed nec prætermittam myrrham (o) quâ in Cruce potatus est: sed neque illam, quâ unctus est in sepulturam. Quarum in prima sibi applicuit meorum amaritudinem peccatorum, in secunda futuram mei corporis incorruptionem dedicavit. Denique securus expecto promissam mihi gloriam incorruptionis in carne mea (p) quando quidem conservata per eum est incorruptio etiam in Matre sua. Facilè erit ei, per quem Mater ipsa incorruptionem non perdidit pariendo, ut & corruptibile hoc incorruptionem induat resurgendo.

§. II.

Erat autem in loco, ubi crucifixus est Iesus, hortus, & in horto monumentum nouum, quod exciderat Joseph in petra, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum. Et advolvit Joseph saxum magnum ad ostium monumenti, & abiit. Joan. 19. Luc. 23. Matt. 27. Mar. 15.

Joseph ab Arimathæa vir sanctus & justus [q] qui corpus Christi cum Nicodemo deposuerat de cruce, & [sicut Evangelista testatur] mercatus sindonem involvit illud, preciosis conditum aromatibus, & in monumento novo quod sibi exciderat, sepelivit. Tunc Angelorum millia millium, qui ad Christi sepul-

o *Ser. 2. in Cœna Dom. num. 7.* p *Ser. 4. in Vigil. Nat. Dom. num. 4.*
q *Ser. de lament. Virg. M. num. 12. tom. 6. pag. 1062.*

pulchrum convenerant, dulces ei ac devotas exequias & victoriam decantabant. Illi quidem Domino laudes canebant, ſed Maria Virgo gemitus & ſuſpiria emittebat. Dum ergo Joſeph & Nicodemus Dominum ponerent in ſepulchro, volebat ſimul cum illo Mater mæſtiſſima ſepeliri. Erat enim innixa ſuper dilectum ſuum Filium, quem amplectens, ſuaviterquè deoſculans ſic dicebat: Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei. Illum adhuc paululùm mihi relinquite, ut faciem ipſius ſublato velamine valeam contemplari, & præ amore ipſius aliquantulùm videndo conſolari. Nolite quæſo eum tam citò tradere ſepulturæ, ſed ipſum reddite mihi miſeræ Matri ſuæ, ut illum mecum habeam ſaltem vel defunctũ: aut ſi illud in ſepulchro reconditis, ibidem me miſeram Matrem cum ipſo ſepelite, quia malè poſt ipſum ſuperero. Ut quid poſt ipſum vivam? Illi ponebant Dominum in ſepulchro, & illa niſu quo poterat, illum ad ſe trahere conabatur. Illa volebat eum ſibi cum totis viribus retinere & ipſi volebant eum tradere ſepulturæ. Sicquè pialis, tunc erat & contentio miſeranda inter ipſos. Omnes tamen virgineo compatientes dolori, pio deſiderio coacti ſic amariſſimè flebant, ut nullus eorum poſſet ad plenum verba formare. Videbant etenim piam Matrem omni quidem ſolatio deſtitutam, & ſuper ipſam potiùs quàm ſuper Dominum ſuum extinctum plangebant: major illis inerat dolor de dolore Matris, quàm de morte Domini ſui. Flebant igitur omnes miſerabili dolore gementes, cùm Chriſtum Jeſum vitæ Dominum & mortis traderent ſepulturæ. Denique ſepulto

Domino [r] Mater ejus sepulchrum amplectitur, & voce qua poterat, suum benedicebat Filium jam sepultum, ingemiscensquè vocabat. O singularis Virgo & Mater, jam dicere poteras: Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est in Cruce, quando dixit: *Mulier ecce Filius tuus*. Nunc dicere potes: *Quæsivi, & non inveni illum: vocavi, & non respondit mihi*, scilicet ad sepulchrum. Ibi sedens innixo capite manus extendebat desuper illud osculans, amarissimisquè singultibus suum Filium deplorabat: & monumentũ [s] in quo posuerunt eum, modo mirabili madidabat lachrymis; ubi & ejus lachrymæ adhuc apparere dicũtur, indicativę doloris intimi, qui Animã ejus tanquã gladius acutus pertransivit. Accessit autem nouus filius ejus Joannes [t] cui de cruce Christus eam commendaverat diligenter, lugens & ipse inconsolabiliter, ipsam lugentem ac gementem levavit. Nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, afflicta ploratibus, pedibus se sustinere nequibat: tamen sicut potuit à mulieribus honestis ac sanctis adiuta, cunctis simul plorantibus Jerusalem ingreditur. Multæ autem fæminæ videntes eam, commotæ pietate super illius doloribus, amarum convertebantur in luctum: quædam verò post ipsam euntes lamentabantur & ipsæ. Dolor etenim ejus cunctos intuentes dolere compellebat, vixquè lachrymas continere valebant, qui eam plorantem conspicerent. Tam piè plorabat, tam amarè dolebat, ut sui ploratus pietate multos etiam invitos ad lachrymas provocarent. Fiebat planctus quacunque Maria transibat. Omnesquè plo-

r *Ibidem num.* 13. s *Ibidem num.* 10. t *Ibidem num.* 13.

plorabant qui obuiabant ei. Sic igitur [u] perducitur à plorantibus; ipsa plorans & gemens, quousq; pervenerunt ad domũ Joannis. Ibi resedit, ibi permansit, ibi eam in sua domo Joannes retinuit, & sicut propriã Matrem in omni charitate dilexit. Erat enim sibi datus in filium; sed ipse se fecerat seruulum ejus, in omnibus & per omnia sibi familiariter serviendo. Sepulto itaque Domino [x] interim Maria in domo Joannis manebat, ibiquè die noctuquè plorans gemebat; nec erat qui consolari eam posset ex omnibus charis ejus, nec suæ sorores, nec etiam ipse Joannes. Ibi amaro corde opprobriosam passionẽ dilecti Filii sui revolvebat, modò sputa, modò ludibria, modò colaphos, alapas & flagella, modò crucis angariam, modò dira clavorum vulnera, modò lanceam, modò coronam spineam, modo aceti & fellis pocula, verbera & improperia, modò mortem, mortem autem crucis. Hæc autem cogitando plorabat, atque plorando clamabat: *Fili mi Jesu, Jesu fili mi, bone ac benigne, ac Creator omnium Deus, qui factus homo morte turpissima es peremptus: quem terra, pontus, æthera capere nequeunt, modò arcto clausus es sepulchro. Jacet Filius meus extinctus, & sub lapidibus clausa est Vita mea.* Sumens enim corpus fragilitatis humanæ, dignatus est ad terram descendere, & sui eum non receperunt, sed malum semper machinati sunt contra eum. In illum sæviebat Herodes ille tyrannus iniquus cum turba crudelissima Judæorum: quando scilicet ad Magorum verba turbatus est, & omnis Jerosolyma cum illo, paruulumquè & tenellum ad ubera ma-

u *Ibidem num. 14.* x *Ibidem num. 15.*

terna pendentē morte crudeliſſima perdere nitebatur. Dehinc proficiens ætate & ſapiantia coram Deo & hominibus, factus eſt Vir diſcurrens per civitates & caſtella, prædicans & annuncians regnum Dei, elementis & dæmonibus imperabat, infirmos ſanabat, & mortuos ſuſcitabat. Et cùm talia faceret, ſuſtinebat inſidias, ſuſtinebat calumnias, ſuſtinebat blaſphemias, quas Principes Sacerdotum & Scribæ & Phariſæi, & omnis populus contra, ejus innocentiam inuehebant. Sed cùm eorum perfida & perverſa nequitia unici Filii mei bonitatem ſuperexcellentem ſuſtinere non poſſet, ipſum auferre de terra nefariè cogitantes, ligaverunt, flagellaverunt, deturbaverunt, crucifixerunt, dilaniaverunt, & morte turpiſſima occiderunt: ſicut præſens dies liquidò manifeſtat. Ergo vos omnes fideles Chriſti, recolite de morte & paſſione Domini noſtri Jeſu Chriſti, & per totum iſtum venerabilem diem lachrymas fundere non ceſſetis, ut in die Reſurrectionis Domini ad laudem & honorem illius reſurgere valeatis. Qui cum Patre & Spiritu Sancto viuit & regnat Deus per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

§. III.

Erant autem ibi Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome, ſedentes contra Sepulchrum: & reuertentes emerunt aromata, & paraverunt vnguenta, ut venientes vngerent Jeſum. Matt. 27. Mar. 26. Luc. 23.

Quid eſt [y] quòd poſt mortem Chriſti tres illæ ſanctæ mulieres emerunt aromata, ut in monumen-

to

y *Ser. 58. diuer, num. 1.*

to poſitum ungerent Jeſum? Quid in ſua actione nobis reliquerunt imitandum? Res enim geſta (ut ait Beatus Gregorius) aliquid in Sancta Eccleſia ſignat gerendum. Et nos ergo ſi Chriſtum mortuum, id eſt, Chriſti fidem mortuam eſſe in corde cujuſpiam hominis ſenſerimus; danda nobis opera eſt, vt ad vngendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Quis magis mortuus eo (z) qui fouet ignem in ſinu, peccatum in conſcientia, nec ſentit, nec excutit? Ecce igitur Chriſtus in ſepulchro (a) fides mortua eſt in animo. Quid faciemus ei? Quid fecerunt ſanctæ mulieres, quæ ſolæ ex omnibus ſuis ampliori tenebantur affectu? *Emerunt aromata, ut venientes vngerent Jeſum*. Numquid ut ſuſcitarent? Et nos ſcimus, Fratres, quia ſuſcitare noſtrûm non eſt, ſed vngere nobis incumbit. Cur hoc? Nempè, ne fæteat qui hujuſmodi eſt, ne ſit cæteris odor mortis, ne pereffluat & penitùs diſſoluatur. Significant autem tres illæ mulieres [b] tres in nobis efficientias, quæ ſibi congrua comparant aromata. Quæ ſunt illæ? Mens, lingua, & manus. Emant proinde [c] aromata ſua tres mulieres, mens, lingua, manus. De his enim (ut arbitror) Petrus mandatum accepit tertiò paſcere gregem Domini. *Paſce*, inquit, *mente*, paſce *ore*, paſce *opere*: paſce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Quærat igitur *Mens* aromata ſua tria, ante omnia *compaſſionis* affectum, dehinc *rectitudinis* zelũ, & inter hæc *diſcretionis* ſpiritum non omittat. *Linguæ* quoq; aromata (d) tria nihilominùs ſunt, *modeſtia* in increpando, *copia* ſermonis in exhortãdo, *efficacia*

z *Ser.* 2. *de Reſurect. Dom. num.* 1. a *Ibidem. num.* 2. b *Ser.* 58. *diu. num.* 1. c *Ser.* 2. *de Reſur. Dom. num.* 2. & 3. d *Ibidem n.* 8.

cia in persuadendo. Pro huiusmodi (e) habeat necesse est etiam *Manus* aromata sua tria, *continentiam* in carne, *misericordiam* in fratre, *patientiam* in pietate. Unde Apostolus ait: *Sobriè, & justè, & piè vivamus*. Hæc enim tria sunt conversationi nostræ maximè necessaria, quorum primum debemus *nobis*, secundum *proximo*, tertium *Deo*. Nam qui fornicatur, in corpus suum peccat, magno illud privans honore, & pavendo addicens pudendoquè dedecori, tollens membrum Christi, & faciens membrum meretricis. Ego autem non ab ea tantùm quæ tam abominabilis est, sed ab omni voluptate carnis continendum dico. Ante omnia igitur perfectam hanc *continentiam* quære, quam debes tibi ipsi. Nemo enim tibi propinquior est. Dehinc adde *misericordiam* quam debes proximo, quia cum eo salvandus es. Deinde *patientiam* adde quam debes Deo, quia ab eo salvandus es. *Omnes enim qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur*. Et: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum*. Vide ergo ne per impatientiam pereas, sed universa pro Christo sustine, qui prior majora pro te sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut ait Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem*. Porrò hæc aromata (f) nummo subjectionis emuntur. Hæc est enim quæ dirigit gressus nostros, & sanctæ conversationis gratiam promeretur. Nam si contraria lex inventa est in membris nostris per inobedientiam, quis nesciat per obedientiam *continentiam* dari? Ipsa quoque est, quæ *misericordiam* ordinare novit. Ipsa est, quæ *pa-*

e *Ibidem num.* 10. f *Ibidem num.* 11.

patientiam & docet & donat. Cum his igitur aromatibus accede ad eum hominem, in quo fides mortua est. Verùm si consideremus quàm magnum sit ad nos, suscitare eum qui hujusmodi est, quàm difficile sit vel accedere ad cor ejus, quod lapidea quædam obstinatio & impudentia clausit, puto quod dicere habeamus & nos: *Quis revolvet lapidem ab ostio monumenti?* Attamen dum sic trepidi veremur accedere cunctantes ad tam gaude miraculum, fit nonnunquam ut solita pietate præparationem cordis nostri audiat auris Divina, & ad vocem virtutis ejus resurgat qui erat mortuus. Præterea tria sunt unguenta: (g) *Compuntio* de memoria peccatorum, quæ infundit *pedes* Jesu: *Devotio* ex recordatione beneficiorum, qua perungitur *caput* Jesu: *Pietas* ex consideratione miserorum, quæ ad ungendum *corpus* Jesu à mulieribus præparatur. Sed recurramus ad Evangelium (h) atque aliquid quod fortè spectet ad hæc unguenta, inquiramus. *Maria Magdalene & Maria Jacobi & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.* Quænam ista unguenta tam preciosa, ut Christi Corpori parentur & comparentur? tam copiosa, ut toti sufficiant? Neutrum quippè duorum præcedentium aut emptum ac factum specialiter ad opus Domini, aut toto in Corpore legitur fuisse diffusum: sed de subito introducitur mulier uno quidem in loco osculans pedes & unguento ungens, in altero verò vel ipsa vel altera habens alabastrum unguenti, & illud mittens in caput Jesu. Cæterùm nunc *emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.* Emunt non unguenta, sed aromata: & unctio

g *Lib. sent. n. 52, tom. 6. pag. 1009.* h *Ser. 12. in Cant. num. 6.*

ctio in obsequium Domini non facta assumitur, sed nova conficitur: nec ad ungendam tantùm aliquam corporis partem, verbi gratiâ pedes aut caput, sed sicut scriptum est, *ut venientes ungerent Jesum*, quod est totius complexio, non partis distinctio. Videsne quòd non una vel duæ (i) sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis unguentum? intelligisne quia non pedes aut caput, sed totum Crucifixi corpus sibi vendicat ista confectio? Confectio sine dubio preciosa, quæ toti sufficiat corpori Creatoris. Et attende quia unguentum pedibus infusum adeo dignantissima lenitate suscepit, ut Pharisæum murmurantem parabolica prolixitate convinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de refuso super caput ejus unguento discipulos indignantes coarguit, bonum mulieris opus esse protestans: & tumidam eorum animositatem verbis compescuit moderatis. Hoc verò tam salubre tamquè mirificum unguentum pietatis, in mortuo suo Corpore noluit expendi, quod vivo utique reservabat. Duo enim corpora habet Christus, unum quod suscepit ex Virgine, ulterum Ecclesiæ, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit & tormentis, addictus cruci, junctus sceleratis, morte turpissima condemnatus. Tu quoque ô homo, (k) si te induas viscera misericordiæ, liberalem benignumquè exhibeas non tantùm parentibus sive cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, vel benefacturos speras (nam & Ethnici hoc faciunt) sed juxta Pauli consilium studeas operari bonum ad omnes, ita ut propter

Deum

i *Ser. de S. Mar. Magd. num.* 9. k *Ser.* 12. *in Cant. num.* 7.

Deum nec inimico officium humanitatis corporale ſeu ſpirituale negandum ſubtrahendumquè exiſtimes: conſtat te quoque abundare unguentis optimis, nec Caput aut Pedes Domini tantùm, ſed paſſim quantùm in te eſt ungere ſuſcepiſſe totum corpus quod eſt Eccleſia. Et fortè proinde ob hoc Dominus Jeſus paratam ſibi confectionam expendi noluit in ſuo Corpore mortuo, ut ſervaret vivo. Vivit enim Eccleſia, quæ manducat panem vivum qui de cælo deſcendit. Ipſa eſt charius corpus Chriſti, quod ne mortem guſtaret, morti illud alterum traditum fuiſſe nullus Chriſtianus ignorat. Ipsā Eccleſiā ungi, ipſam foveri deſiderat, ipſius infirma membra cupit fomentis accuratioribus relevari. Ipſi ergo Eccleſiæ precioſa ungnenta retinuit, cùm anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierum devotionem non eluſit, ſed inſtruxit. Renuit ungi, ſed parcens, non ſpernens: non recuſans obſequium, ſed reſervans proficuum. Proficuum dico non hujus materialis atque corporalis unguenti, ſed planè ſpiritualis, quod in iſto deſignatum eſt. In iſto ergo pepercit Magiſter pietatis unguentis optimis pietatis, quæ membris ſuis indigentibus tam corporaliter quàm ſpiritualiter omninò cuperet exhiberi. Bonum quidem eſt *contritionis* unguentum (l) quod de recordatione peccatorum conficitur, mittiturquè in Pedes Domini: quia *cor contritum & humiliatum Deus non deſpiciet*. Cæterùm longè melius eſſe arbitror id unguentū quod dicitur *devotionis*, factum de recordatione beneficiorum, quippè quod & Capiti idoneum reputatur, ita ut perhibeat de ipſo Deus: *Sacrificium laudis honorificabit me*.

Porrò

l *Ibidem num.* 10.

Porrò utrumque vincit unctio *pietatis*, quæ de respectu miserorum fit, & per universum Christi corpus diffunditur. Corpus dico non illud crucifixum, sed quod illius acquisitum est Passione. Optimum revera unguentum est, in cujus comparatione cætera nec respicere se ostendit qui ait: *Misericordiam volo, & non sacrificium*. Poterimusne tam salubrem (m) conficere confectionem? Universæ miseriæ tam animarum quàm corporum oculo pietatis inspectæ species ejus sunt. Istæ igitur in mortariolo largitatis dulcedinis pistillo confractæ, & delinitæ charitatis oleo, succenso compassionis igne, & in aheno perseverantiæ despumatæ, unguentum faciunt ipsis etiam Angelis admirandum. Quod ipse nobis Christus Crucifixus largiri dignetur [n] qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT X.

De custodia Sepulchri, in quo positum Corpus Christi exanime requievit.

Principes Sacerdotum & Pharisæi abeuntes munierunt Sepulchrum, signantes lapidem cum custodibus. *Matt.* 27.

1. *Ostenditur, librum signatum sigillis septem designare Christum, & ejus operimenta septem, quibus celebatur Virtus Divinitatis ne agnosceretur.* 2. *Ex occasione Sepulchri Christi, suggeruntur nobis varii & pii conceptus de morte ejus, & de requie in Sepulchro. Excitamur ut Christo passo, mortuo & sepul-*

m *Ser. de S. Mar. Magd. num.* 9. n *Ser.* 7. *in vit. Cœn. n.* 5.

sepulto conformemur vitâ nostrâ. 3. Ostenditur, Animã Christi ideo descendisse ad inferos, ut animas justorum liberaret ex carcere tenebroso, easquè collocaret sub Altari Dei, per quod intelligitur Corpus Christi gloriosum. 4. Ostenditur, animas mortuorum pro diversis meritis sortiri tria loca, infernum purgatorium, cælum. Excitamur ad exercenda pia opera & pietatem erga animas in purgatorio detentas. Assignatur duplex causa, ob quam animæ fidelium merentur pati ignem purgatorium.

§. I.

Altera autem die, quæ est post Parasceuen, conuenerunt Principes Sacerdotum & Pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. Jube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium, ne fortè veniant discipuli ejus & fuerentur eum, & dicant plebi: Surrexit à mortuis. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam, ite, custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes, munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus. Matt. 27.

DIscant qui non legerunt [a] recolant qui nouerunt. *Vidi* (inquit Joannes in sua Apocalipsi) *in dextera sedentis super thronum, librum signatum sigillis septem, & non erat qui legeret vel aperiret.* Ego (ait) *flebam multùm, quòd nemo aperire librum dignus inveniretur. Et unus de senioribus dixit mihi: Ne fleveris: ecce vicit leo de tribu Juda, radix Dauid, aperire librum & soluere septem signacula ejus. Et vidi, & ecce in medio throni Agnum stantem tanquam*

a Ser. 1 in die Pasch. num. 10.

quam occisum. Et veniens accepit librum de dextera sedentis in throno, & aperuit librum: factaquè est lætitia magna, & gratiarum actio. Leonem Joannes audierat, & Agnum vidit. Agnus occisus est: Agnus accepit librum: Agnus aperuit, & apparuit leo. Denique, *Dignus est* (aiunt Seniores) *Agnus qui occisus est, accipere fortitudinem*: non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem, ut & Agnus maneat, & leo sit. Plus dico, ut mihi videtur: Idem Agnus etiã Liber est, qui non poterat aperiri. Quis enim dignus inveniretur aperire hunc Librum? Indignum se profitetur & ipse Baptista Joannes, quo inter natos mulierum major nemo surrexit: *Non sum*, inquit, *dignus soluere corrigiam calceamenti ejus*. Venerat enim ad nos calceata Majestas, Diuinitas incarnata: venerat Dei Sapientia, sed in libro clauso vtique & signato. Quod ligabat corrigia calceamenti, hoc claudebant septem signacula Libri. Sed quid dicimus (b) super his septẽ signaculis? An fortè triplex animæ virtus, Ratio, Memoria, & Voluntas; & quadrifaria corporis compositio, ex elementis videlicet quatuor, in his septem est intelligenda, ut nihil de veritate humanitatis defuisse nouerimus Saluatori? An magis humanitas ejus ipse est Liber, & quærenda sunt signacula septem? Septem enim quædam arbitror inueniri, quibus maximè celabatur in carne præsentia Majestatis, ut non posset aperiri Liber, & Sapientia quæ latebat agnosci. Sunt autem quæ occurrunt interim, septem. *Primum* signaculum est *Matris desponsatio*, qua partus Virginis & conceptionis puritas velabatur, ita ut hominis fabri filius, Fabricator hominis putare-

b *Ibidem num.* 10. & 11.

taretur. *Secundum* ſignaculũ eſt *infirmitas corporis*, qua nimirùm plorans, vagiens, lactens, & dormiens, & cæteris ſubiacens neceſſitatibus carnis, latebat inter hæc Virtus divinitatis. *Tertium* ſignaculum eſt *Circumciſionis ſignum*, quo ſuſcepit peccati remedium, ægritudinis medicinam, qui morbum omnem tollere venerat & peccatum. *Quartum* ſignaculum *eſt*, dum in *Ægyptum fugiens* à facie Herodis reguli, nec Dei Filius agnoſci poterat, nec Rex cæli. *Quintum* ſignaculum eſt *trina illa tentatio* inimici, in *deſerto*, in *pinnaculo*, ſupra *montem*. *Si Filius Dei* (inquit diabolus) *es*: *dic ut lapides iſti panes fiant*. Et item: *Mitte te deorſum*. Neutrum Chriſtus fecit: ut ſignaretur Liber: ut falleretur aſtutus. Denique eouſque ſeductus eſt, ut haberet jam pro conſtanti hominem eſſe purum: & in tantam veſaniam ſuperbia cæca proruperat, ut non diceret ultra, *Si Filius Dei es*: ſed, *Omnia tibi dabo, ſi procidens adoraueris me*. *Sextum* eſt ſignaculum *Crucis*, ubi pependit inter latrones, & cum iniquis deputatus eſt Dominus majeſtatis. *Septimum* eſt ſignaculum, dum clauſit *ſepultura* Librum hunc: nec ullum ſignaculum omnino ſic obſtruxit, ſic occultavit magnum pietatis ſacramentum. Sepulto nimirùm Domino, ſola reſtare deſperatio videbatur, adeo ut Diſcipuli dicerent: *Quia nos ſperabamus, quòd ipſe eſſet redempturus Jſraël*. Quis non fleret in illo tempore clauſum arctiùs Librũ, & non eſſe qui aperiret? Sed ne fleveris ultra Sancte Joannes, procul ſit luctus, triſtitiæ nebula diſſipetur. *Ecce vicit leo de tribu Juda*, (c) *radix David aperire librum, & ſoluere ſeptem ſignacula ejus*. Septẽ ſigna

c Ser. 57. *diuer. num.* 1.

ſignacula ſunt, temporalis Natiuitas, legalis Circumciſio, Matris purgatio, fuga in Ægyptum, carnis neceſſitudo, Baptiſmus, Paſſio. Hæc ſiquidem ſunt veræ quædam humanitatis inſignia, quibus se tenere ac ligari voluit Incarnata Dei Sapientia. Ipſa quippè eſt ſecunda in Trinitate perſona. Et licet eandem Incarnationem ſimul fecerint Pater & Filius & Spiritus Sanctus, non tamen Pater aut Spiritus Sanctus eſt incarnatus, ſed ſolus Filius: & quod ipſe erat, id eſt, Sapientia, occultauit per illa prædicta ſignacula. Facta eſt igitur res mira & obſtupenda. Infirmata eſt Virtus ſumma,& ut ita dicam, ſi dici liceat, quod tamen reuerenter dico: quaſi infatuata eſt Sapientia. Nec erubeſco dicere quod non erubuit Doctor Gentium docere. Sic nempè credidit, ſic docuit, ſic ſcriptum reliquit: *Nos*, inquit, *prædicamus Chriſtum crucifixũ, Judæis quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtultitiam: ipſis autẽ vocatis Judæis atq; Græcis, Chriſtum Dei Virtutem, & Dei Sapientiam, &c.* Meritò flebat Joannes non inueniri qui aperiret librum (d) & ſolueret ſignacula ejus: dum enim clauſus ſtaret, nemo ex nobis Diuinam illam attingere Sapientiam prævaleret. Sed ne fleueris vltra Joannes Sancte: (e) etiam tu noli flere Maria. Procul ſit luctus, triſtitiæ nebula diſſipetur. *Lætamini in Domino, & exultate juſti, & gloriamini omnes recti corde.* Dignus eſt Agnus qui occiſus eſt, leo qui reſurrexit: poſtremò Liber ipſe dignus eſt aperire ſeipsũ. Reſurgens nimirùm à mortuis, reſurgens autem virtute propria, & poſt tres dies ſicut prædixerat, teſtimonium perhibentibus inimicis: & reſurgens in tanta majeſtate

&

d *Ser. 2. in nat. Dom. num. 5.* e *Ser. 1. in die Paſch. num. 11.*

& gloria, indicat manifestè quæcunque prædiximus ſignacula vel operimenta, voluntaria non neceſſaria, nec conditionis fuiſſe, ſed dignationis. Quid tu nuper Judæe ſignabas lapidem monumenti? *Quia ſeductor ille dixerat adhuc vivens: Poſt tres dies reſurgam.* Uerè ſeductor, ſed pius, non malitioſus. Denique *ſeduxiſti me Domine, & ſeductus ſum* (ait Propheta veſter in perſona veſtra) *fortior me fuiſti, & invaluiſti.* Seduxit vos, ô Judæi, in Paſſione: nam in Reſurrectione inualuit & præualuit vincens leo de tribu Juda. *Etenim ſi cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Quid ergo facturus es Judæe? Et prædixit, & jam reuixit. Diligenter explora ſignaculum ſepulturæ, apertum eſt enim. Datur tibi ſignum Jonæ Prophetæ: quia & hoc prædixit ipſe. Egreditur Jonas de ventre ceti: Chriſtus de corde terræ tertia die procedit. Niſi quòd manifeſtè pluſquam Jonas hic, qui ſemetipſum viriliter & ab ipſo vtero mortis eduxit. Propterea viri Niniuitæ conſurgent contra vos, ô Judæi, in judicio: propterea ipſi judices veſtri erunt: quia Prophetæ obtemperaverunt, vos nec Domino prophetarum obtemperaſtis.

§. II.

Cognoſce anima mea (f) cognoſce: hic eſt Dominus Deus noſter, Jeſus Chriſtus Salvator tuus, Unigenitus Dei Filius, verus Deus, verus homo: qui ſolus ſub Sole ſine macula inventus eſt. Et ecce paſſus eſt in cruce impaſſibilis Deus (g) & in carne noſtra mortali mortuus ac ſepultus eſt immortalis Dei Filius]. Incomprehenſibilis erat & inacceſſibilis (h)

f *Ser. de Paſſ. Dom. num.* 15 g. *Ser.* 57. *diuer. num.* 2. h *Ser.* 2. *de Virg. Deip. num.* 11.

invisibilis & inexcogitabilis omninò: nunc verò comprehendi voluit, videri voluit. Quonam modo? inquis. Nimirùm (i) quem terra, pontus, æthera capere nequeunt, modò arcto clausus est sepulchro. Jacet Dei Filius extinctus, & sub lapide clausa est Vita nostra. Sepulto Domino, à Judæis signatum est monumentum, & traditum est militibus ut custodirent illud. Inter sancta ac desiderabilia loca (k) Sepulchrum Christi tenet quodammodò principatum: & devotionis plus nescio quid sentitur, ubi mortuus requievit, quàm ubi vivens conversatus est. Atque ampliùs movet ad pietatem mortis quàm vitæ recordatio, puto quòd illa austerior, hæc dulcior videatur: magisquè infirmitati blandiatur humanæ quies dormitionis, quàm labor conversationis; mortis securitas, quàm vitæ rectitudo. Vita Christi, vivendi mihi regula extitit, mors à morte redemptio. Illa vitam instruxit, mortem ista destruxit. Vita quidem laboriosa, sed mors preciosa: utraque verò admodùm necessaria. Quid enim Christi prodesse poterat sive mors nequiter viventi, sive vita damnabiliter morienti? Numquid denique aut mors Christi etiã nunc malè usq; ad mortem viventes à morte æterna liberat, aut mortuos ante Christum sanctos Patres vitæ sanctitas liberavit? sicut scriptum est: *Quis est homo qui vivet & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi?* Nunc ergo quia utrumq; nobis pariter necessarium erat, & piè vivere, & sanctè mori: & vivendo vivere docuit, & mortem moriendo securam reddidit, quoniam quidem resurrecturus occubuit, & spem fecit morientibus resurgendi. Sed

addi-

i *Ser. de lament. V. M num. 15.* k *Tract. de exhort. ad milit. templi cap. 11. num. 18.*

addidit & tertium beneficium, cùm etiam peccata donavit, ſine quo utique cætera non valebant. Sive autem hæc (l) ſive alia quæcunque in hunc modum (prout in talibus in ſuo quiſque abundat ſenſu) ex occaſione Sepulchri Dominici Chriſtianis ſenſibus ſuggerantur, puto quòd non mediocris dulcedo devotionis infundatur cominùs intuenti, nec parùm proficitur cernendo etiam corporalibus oculis corporalem locum Dominicæ quietis: etſi quippè jam vacuum ſacris membris, plenum tamen noſtris & jucundis admodùm ſacramentis. Noſtris, inquam, noſtris, ſi tamen tam ardenter amplectimur, quàm indubitanter tenemus quod Apoſtolus ait: *Conſepulti enim per baptiſmum in mortem, ut quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, ſimul & reſurrectionis erimus.* Quàm dulce eſt peregrinis poſt multam longi itineris fatigationem, poſt plurima terræ mariſquè pericula, ibi tandem quieſcere, ubi & agnoſcitur ſuum Dominum Jeſum crucifixum quieviſſe. Puto jam præ gaudio non ſentiunt viæ laborem, nec gravamen reputant expenſarum: ſed tanquam laboris præmium curſuſquè bravium aſſecuti (juxta Scripturæ ſententiã *Job. 3.*) *gaudent vehementer cùm invenerint Sepulchrum.* Nec caſu vel ſubito, aut veluti lubrica popularis favoris opinione id tam celebre nomen Sepulchrum nactum eſſe putetur, cùm hoc ipſum tantis retrò temporibus Eſaias tam apertè prædixit: *Et erit* (inquit) *in die illa Radix Jeſſe qui ſtat in ſignum populorum, ipſum Gentes deprecabuntur: & erit Sepulchrum ejus glorioſum.*

l *Ibidem num. 28.*

sum. Revera ergo impletum cernimus quod legimus prophetatum; novum quidem intuenti, sed legenti antiquum: ut sic adsit de novitate jucunditas, ut de vetustate non desit auctoritas. Et de Sepulchro ista sufficiant. Præterea audiamus quæ sequuntur: (m) *Sedisti ad mensam divitis? diligenter attende quæ apponuntur tibi, & scito quoniam talia oportet te præparare*. In verbis istis loquitur Spiritus consilii voce suavi, sed & terribili. Vox suavis est, sed obedientibus: vox terroris contemnentibus. Recipientibus debentur præmia: reiicientibus intentantur supplicia. Vivent qui recipiunt, damnabuntur qui reiiciunt. *Sedisti*, inquit. Ecce principium hujusmodi verborum quantæ suavitatis præfert insigne! Verba præcedentia suaviter sonant, affectum mulcent, & de sensuum ubertate mentem impinguant. Quæ autem sequuntur, id est, *Scito, quoniam talia oportet te præparare*: dum intellectum quò plùs exercent, plùs terrent, & de altitudine mysteriorum miro modo nos humiliant, sive propter indignitatem nostram, sive propter incapacitatem. Sed quid est illud quod homines terribile judicant? Hoc est, *quoniam talia oportet te præparare*. Nota, *quoniam*, compatiendo, commoriendo, & consepeliendo teipsum, & cætera. Dignum est enim & tibi multùm expedit, compati, commori, consepeliri: passo, mortuo, & sepulto Jesu Christo. Ad hoc enim facta sunt hujusmodi, ut his omnibus configuretur & conformetur vita Christiani. Qui enim tanquam membrum Christi dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Nam propter *crucem* piis dictum est:

Qui

m *Ser. 2. in Cœna Domini num. 1. & 6.*

Qui sunt Christi Jesu, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Propter *sepulturam* dictum est: *Consepulti sumus cum Christo, &c.* Decet nimirùm (n) ut quemadmodùm Caput præcessit, sequantur membra. In patibulo feriâ sextâ redemit hominem, ipsa die quâ fecerat hominem initio: sequenti die sabbatizavit in monumento, consummato opere quod susceperat. Tertia verò die quæ prima dierum est, primitiæ dormientium apparuit mortis Victor novus homo. Ita & nos quicunque sequimur Caput nostrum Jesum Christum, tota die hac quâ plasmati & redempti sumus, non cessemus agere pænitentiam, non cessemus tollere crucem nostram, perseverantes in ea sicut & ipse perseveravit, & donec dicat spiritus ut requiescamus à laboribus nostris. Neminem audiamus, Fratres, non carnem & sanguinem, non spiritum quemlibet descensum de cruce suadentem: persistamus in cruce, moriamur in cruce: deponamur aliorum manibus, non nostra levitate. Caput nostrum Christum deposuêre viri justi: nos verò dignatione sua Angeli Sancti deponant: ut consummata viriliter die crucis, secunda die quæ post mortem est, quiescamus suaviter, dormiamus fæliciter in sepulchris, expectantes beatam spem & adventum gloriæ magni Dei, qui resuscitabit corpora nostra tertiâ demùm die configurata Corpori claritatis suæ. Porrò quia quæ de ipso erant, (o) finem habuêre, finem utique celerrimum & celeberrimū: primò quidem *requiem*, deinde *resurrectionem*. Nos quoq; si festinamus in illam ingredi requiē, per multas tribulationes nobis transeundum est. Et priùs quidem donec sumus in tribulatione, magnum

 nobis

n *Ser. 1. in die Pasch. num. 8.* o *Ser. 3. in Dom. Palm. num. 5.*

nobis videretur aspirare ad requiem, tanquam nihil simus amplius desideraturi. Verùm non erit nobis requies, ne in requie quidem ipsa, à desiderio gloriæ, à desiderio resurrectionis. *Amodò* (inquit Scriptura) *jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis*. A labore ergò requiescunt, qui in Domino moriuntur: sed non requiescunt interim à clamore. Denique sub throno Dei clamant animæ occisorum: quia etsi nihil habeant quod molestet, nondum tamen totum habent quod delectet, donec requiem resurrectio, donec sabbatum Pascha sequatur.

§. III.

Constat quidem (p) clauso exiisse tumulo redivivum Christi Corpus, quod clauso Virginis utero natum processit in vitam, & ad Discipulos clausis introivit januis in conclavi. Sed est locus unde clausis noluit procedere januis: carcer utique gehennalis. Confregit siquidem ferreos vectes, repagula universa contrivit, ut liberè suos educeret, quos redemerat de manu inimici: & planis egrederentur portis agmina Sanctorum dealbatorum, qui lavêrunt Stolas suas, & candidas fecerunt in Sanguine Agni. Candidas prorsûs in Sanguine Agni, quia exivit cum eo Sanguine & in eo etiam aqua dealbans, sicut testimonium perhibet ipse qui vidit. Verumtamen non descendit ad inferos Sanguis (q) qui effusus est super terram. Biberunt omnes peccatores terræ, non est quòd sibi ex eo vendicent dæmones ad restinguendos focos suos, sed neque homines socii dæmoniorum. Semel illò descendit non Sanguis, sed Anima Christi: & hæc portio eorum qui in carcere erant, una illa visi-

p *Ser. 1. in die Paschæ num. 5.* q *Ser. 75. in Cant. num. 5.*

visitatio fuit, quæ tunc facta est per præsentiam Animæ Christi, cùm Corpus penderet exanime super terram. Sanguis aridam rigavit, Sanguis infudit terram, & inebriavit eam. Sanguis quæ in terra & quæ in cælis sunt, pacificavit, non autem & quæ apud inferos: nisi quòd semel eò (ut dixi) Anima ejus excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne vel eo momenti vacarent opera charitatis, sed ultra non adiiciet. Ardebat incomparabiliter (r) charitatis intrinsecùs & passionis extrinsecùs igne, ut fructum nostræ redemptionis sine mora produceret. Productus est ergo botrus ille optabilis cunctis Patriarchis & Prophetis aliisquè justis, scilicet redemptio nostra. Quem fructum Ecclesia non solùm ex his qui sunt sub tempore gratiæ, sed à mundi principio justè congregata dulcem sibi fore gratulatur, dicens de Sponso in Cantico amoris: *Sub umbra illius quem desideraveram sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo*. Quod mirum (s) si redemptio justorum à diabolica tyrannide, à tenebris & umbra mortis, à carcere infernali quo inclusi tenebantur, reductio in paradisum Angelorum custodiæ deputatur? Quid mirum, præsentiam Christi fuisse delectabilem atque votivam tanto tempore expectati ac desiderati? In afflictis enim rebus constitutis tantò solet esse gratior Liberatoris adventus, quantò fuerit diuturnior afflictio. Quanto enim tempore primus Abel justus, primus martyr qui sua passione primus Liberatorem Christum præfiguravit, expectaverat? Quandiu ipse Adam & Eva parentes nostri adhuc etiam in inferno Paradisi gaudia ad memoriam invicem revocantes, istam redemptionem sitiverant cum aliis

 san-

r Tract. de vita myst. cap. 45. num. 178. s Ibidem num. 179.

ſanctis & juſtis, qui ſe liberandos ſperabant? Quanto putas eos exultâſſe tripudio, cùm Chriſtus Crucifixus adveniret, Angelis præcedentibus & clamantibus: *Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ*. Quanta putas eos alacritate conciniſſe, & conſonis jubilis in communem lætitiam proſiluiſſe ac dixiſſe: *Adveniſti deſiderabilis, quem expectabamus in tenebris: ut educeres vinctos de clauſtris. Te noſtra vocabant ſuſpiria, te larga requirebant lamenta. Tu factus es ſpes deſideratis, magna conſolatio in tormentis*. O quàm dulcis fructus reductionis fuit his, qui in tanta & tam amara ſervitute fuerant conſtituti! In cornibus Crucis (t) abſcondita eſt fortitudo Chriſti, ſed non apud inferos: ibi vectes ferreos contrivit, ibi portas æreas confregit, ibi fortitudinem manifeſtavit, ibi fortem fortior ipſe alligavit, & vaſa ejus dirupit, qui ante atrium ſuum in pace cuſtodivit. Ibi clamabatur: *Quis eſt iſte Rex gloriæ?* Ibi audiebatur: *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio: Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloriæ. Ante faciem ejus ibit mors. O mors ero mors tua: morſus tuus ero inferne. Ubi eſt mors victoria tua? ubi eſt mors ſtimulus tuus?* Abſorpta eſt mors in victoria: Victor ab inferis pompâ regreditur nobili. Itaque Chriſtus in ſpiritu fortitudinis (u) tanquam potens crapulatus à vino deſcendit ad inferos, contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit, alligavit fortem, & vaſa captivitatis eripuit. Donec enim veniret deſideratus ille (x) qui Sanguine ſuo deleret chirographum damnationis noſtræ, & flammeum accingens

t *Tract. de 3. præcip. myſt. cap. 7. num. 23.* u *Ser. 16. in Cant. num. 23.* x *Ser. 4. de omn. San. num. 1.*

gens gladium aperiret credentibus regna cælorum: nullus omninò cuiquam Sanctorum ad ea patebat accessus, sed providerat eis Dominus in inferno ipso locum quietis & refrigerii, chaos magnum firmans inter Sanctas illas Animas, & animas impiorum. Quamvis enim utræque in tenebris essent, non tamen utræque erant in pænis; sed cruciebantur impii, justi verò consolabantur. Quòd autem in tenebris essent, beati Job testimonio didicimus, qui se quoque in locum tenebrosum & opertum mortis caligine perhibebat iturum. Hunc locum obscurum quidem (y) sed quietum, sinum Abrahæ Dominus vocat: pro eo (ut arbitror) quòd in fide & expectatione quiesceret Salvatoris. Abrahæ enim fides tam manifestè probata est & approbata, ut primus ipse futuræ Incarnationis Christi meruisset accipere promissionem. In hunc ergo locum Salvator descendens contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit: eductosquè vinctos de domo carceris, sedentes quidem, hoc est quiescentes, sed in tenebris & umbra mortis, jam tunc quidem sub Altari Dei collocavit, abscondens eos in tabernaculo suo in die malorum, & protegens eos in abscondito tabernaculi sui, donec veniat tempus, in quo procedant completo jam numero fratrum, & percipiant regnum quod eis paratum est ab origine mundi. Jam verò sicubi fortè præsens quoque Sanctorum requies *Abrahæ sinus* vocatur, certum est de Evangelio hanc inolevisse consuetudinem: licet neminem oporteat dubitare longè alium hunc Sinum esse, quàm illum, quippè cùm ille in tenebris, hic in luce multa; in inferno ille fuerit, iste in cælo. Non incongruè tamen etiam nunc dictum

y Ibidem. num. 2.

ctum videtur Patriarcharum filios paternum in sinum recipi, cùm ad eorum consortium ab hoc sæculo transire meruerint. Porrò [z] Altare ipsum ego pro meo sapere nihil aliud arbitror esse, quàm Corpus ipsum Domini Salvatoris. Credo autem quòd & ego super hoc sensum ejus habeam, præsertim cùm audiam eum in Evangelio promittentem: *Ubicunque fuerit Corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.* Interim ergo sub Christi Humanitate fæliciter Sancti quiescunt (in quam nimirùm desiderant etiam Angeli ipsi prospicere) donec veniat tempus quando jam non sub Altari collocentur, sed exaltentur super Altare. Sed quid dixi? Numquid Humanitatis Christi gloriam, non dicam hominum, sed vel Angelorum assequi poterit quis, nedum superare? Quonam igitur modo super Altare dixerim exaltandos eos, qui nunc sub Altari quiescunt? Visione utique & contemplatione, non prælatione. Ostendet enim nobis Filius (ut pollicitus est) semetipsum, non in forma servi, sed in forma Dei. Ostendet etiam nobis Patrem & Spiritum sanctum, sine qua nimirùm visione nihil sufficeret nobis: quoniam hæc est vita æterna, ut cognoscamus Patrem verum Deum, & quem misit Jesum Christum, & in eis (quod non est dubium) etiam Spiritum utriusque.

§. IV.

Porrò tria sunt loca [a] quæ mortuorum animæ pro diversis meritis sortiuntur, infernus, purgatorium, cælum. In inferno impii, in purgatorio purgandi, in cælo perfecti. Qui in *inferno* sunt, redimi non possunt: quia in inferno nulla est redemptio.

Qui

z *Ibidem num.* 3. a *Ser.* 42. *diuer. num.* 5.

Qui in *purgatorio* ſunt, expectant redemptionem, priùs crudiandi aut calore ignis, aut rigore frigoris, aut alicujus grauitate doloris. Qui in *cælo* ſunt, gaudio gaudent ad viſionem Dei, Chriſti fratres in natura, cohæredes in gloria, ſimiles in æternitate jucunda. Ad *cælum* illi ſtatim evolant [b] qui domicilio corporis uſi ſunt tanquam carcere, qui defæcatam puramquè ſubſtantiam utriuſque hominis ſervaverunt. E contrario verò, qui fecerunt uſq; ad mortem quæ digna ſunt morte, locis *gehennalibus* ſine miſericordia deputantur. Qui autem neutrum ſunt, ſed ſunt inter utrumque: qui mortalia quidem peccata cõmiſerunt, ſed circa mortem pænituerunt, pænitentiam non explentes, indigni ſunt ut ſtatim gaudeant, nec digni ſunt ut ſemper ardeant; *loca purgatoria* ſortiuntur: in quibus flagellantur, ſed non ad inſipientiam ſibi, ut extorti transſerantur ad regnum. Pro his qui in cælo ſunt, non eſt orandum: quia eos, non pro ejs orare debemus. Pro his qui in inferno ſunt, ſuſpendendæ ſunt preces; quibus clauſa eſt janua miſericordiæ, & totius ſpes interclusa ſalutis. Pro illis tantùm vigilandum eſt in orationibus, & ſubueniendum Sacrificio ſingulari, qui locis purgatoriis emundantur: ut benignus Pater pænitentiam eorum in ſatisfactionem, & hanc in glorificationem citò conuertat. Quia igitur primi redimi non poſſunt [c] tertii redemptione non indigent, reſtat, ut ad medios tranſeamus per compaſſionem, quibus juncti fuimus per humanitatem. Vadam in iſtam regionem expiationis, & videbo viſionem hanc grandem, quomodò pius Pater cæleſtis glorificando filios in

b Ser. de San Nicol. Episc. num. 6. tom. 6. pag. 792. c Ser 42. divers. num. 5.

in manu tentatoris (*diaboli*) relinquat, non ad occisionem, sed ad purgationem: non ad iram, sed ad misericordiam: non ad destructionem, sed ad instructionem: ut jam non sint vasa iræ apta in interitum, sed vasa misericordiæ præparata ad regnum. His profectò qui non peractâ pænitentiâ exierunt [d] compassionem debemus & orationem, propter similis naturæ consortium: ut pius Pater auferat scoriam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reconsignet ad beatæ gaudia Ciuitatis. Si enim tauri cùm taurum mortuum invenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequiis fraterna funera prosequuntur: quid debet homo homini, quem & ratio docet, & trahit affectio? Surgam ergo in adiutorium illis [e] interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis; orationibus intercedam, satisfaciam Sacrificio singulari; si fortè videat Dominus Deus, & judicet, ut laborem conuertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. His enim & hujusmodi officiis potest eorum pænitentia resecari, finiri labor, destrui pæna. Confitemur quoque nonmodò compassionem *mortuis* & orationem [f] sed in spe etiam congratulationem adhibendam esse: quia etsi contristandum est, quòd in locis purgatoriis patiuntur, multò ampliùs collætandum est, quòd propè est ut abstergat Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & jam non sit neque luctus neque clamor, sed nec vllus dolor, quia prima abierunt. Ex hoc autem discite Fratres (g) justum judicem Deum, nonmodò quid fiat, sed quo animo fiat, considerate: & cauete deinceps ne quis parua repu-

d *Ser. 16. diuer. num. 3.* e *Ser. 42. diuer. num. 5.* f *Ser. 16. diuer. num. 5.* g *Ser. 1. de Conuers. S. Pauli. num. 5.*

reputet, quamlibet parua ſcienter delinquere conuincatur. Nemo dicat in corde ſuo: Leuia ſunt iſta peccata, non curo corrigere: non eſt magnum ſi in his maneam venialibus minimiſquè peccatis. Hæc eſt enim, dilectiſſimi, impænitentia, hæc blaſphemia in Spiritum Sanctum, blasphemia irremiſſibilis. Illud etiam ſcitote (h) quia poſt hanc vitam in purgabilibus locis centupliciter, quæ fuerint hîc neglecta, redduntur uſque ad novissimum quadrantem. Fratres mei, [i] memoremur nouiſſima noſtra, ne peccemus. Nam per ignem tranſeundum nobis eſt, & uniuſcujuſque hominis opus quale ſit, ignis probabit. Ibi enim aurum noſtrum vertetur in ſcoriam: ibi revelabitur univerſa impuritas noſtra: ibi Veritas ipſa accepto tempore, quod nobis interim datum contemnimus, juſtitias noſtras judicabit. Quid verò illic omnes juſtitiæ noſtræ, niſi pannus menſtruatæ reputabuntur? Quidquid nunc paruipendendo tranſigimus, palpando tegimus, diſſimulando negligimus, quanto illic cruciatu vindex flamma conſumet? Utinam magis daret quis capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarum: fortè enim non reperiret ignis exurens, quod interim fluens lachryma diluiſſet. Quis denique dabit capiti meo aquam, (k) & oculis meis fontem lachrymarum, ut præueniam fletibus fletum & ſtridorem dentium, & manuum pedumquè dura vincula, & pondus catenarum prementium, ſtringentium, vrentium, nec conſumentium? Heu me mater mea, ut quid me genuiſti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis? Cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus,

h *Ser. in obitu deuoti Humberti num. 9.* i *Ser. 28. diuer. num. 6.*
k *Ser. 16. in Cant. num. 7.*

ribus, natus in combustionem, & cibus ignis? O homo cogita omnes mundi cruciatus (l) & compara eos gehennæ, totum leue erit. Ignis etiam purgatorius, qui licet non sit gehennæ, ad modicum tempus crucians, transcendit tamẽ omnia mundana tormẽta. Vnde Augustinus super Psalmum sextum ait: *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me*; id est, non sim inter illos quibus dicturus es in judicio, *Ite maledicti in ignem æternum*: neque in indignatione tua emendes me; id est, non sit mihi opus igne emendatorio, qui & purgatorius dicitur: qui cùm grauior sit omni eo quod pati potest in hac vita, cùm multi facinorosi per diversissimos cruciatus luant sua crimina, multiquè per immania & exquisita tormenta migrauerunt ad Dominum. Non blandiaris tibi, ô homo, (m) si graviter peccanti leuior pænitentia uel à nesciente vel à dissimulante dictatur, cùm purgatorius ignis perficere debeat, quidquid hìc minus feceris: quia dignos fructus pænitentiæ requirit Altissimus. Sed uideamus detractores (n) videamus canes, scilicet hæreticos. Irrident nos quòd oramus pro mortuis, quòd Sanctorum suffragia postulamus: Non credunt ignem purgatorium restare post mortem, sed statim animam solutam à corpore, vel ad requiem transire, uel ad damnationem. Quærant ergo à Christo, qui in Euangelio secundùm Matthæum capite duodecimo dixit *peccatum esse, quod neque in hoc seculo, neque in futuro remittetur*. Cur hoc dixerit, si nulla manet in futuro remissio purgatiovè peccati. Viuentium itaque preces & hostias [o] mortui, qui opus habebunt & dignі

Tract. de 3. præcip. myst. cap. 23. num. 38. m *Ser. de S. Andr. n. 5. tom. 6. pag. 785.* n *Ser. 66. in Cant. n. 9. & 11.* o *Ibidem n. 10.*

digni erunt, mediantibus percipient Angelis: & eorum qui jam peruenerunt ad cælum, viventibus adhuc nequaquam ſolatia deerunt per Deum qui ubi; eſt, & in Deo nuſquam affectu charitatis abſentium. Nam & Chriſtus propter hoc mortuus eſt & reſurrexit, ut vivorum dominaretur & mortuorum.

Sed jam huic ſermoni terminum imponimus: [p] paratiquè ſumus emendare, demere, & mutare, ſicubi contra fidem & contra Sacras Scripturas aliquid diximus. In omnibus autem gratias humîliter agimus ei, qui gratuitâ gratiâ ſuâ nos edocuit, qui aperit os mutorum, & linguas infantium diſertas facit. Totumquè hoc Opuſculū conſecramus optimo & dulciſſimo Jeſu Chriſto Crucifixo. Benedic anima mea Deum Saluatorem tuum [q] & magnifica Nomen ejus. Sanctum eſt enim, & ſanctiſſimis deliciis plenum. O quàm bonus & ſuavis es Domine Jeſu animæ quærenti te! Jeſu Redemptor perditorum, Saluator redemptorum, ſpes exulum, fortitudo laborantium, anxiati ſpiritus latitudo, animæ lachrymoſæ & poſt te currentis in ſudore ſolatium & ſuaue refrigerium, corona triumphantium, unica merces & lætitia ſupernorum Ciuium, vberrimus fons omnium gratiarum, unica proles Summi Dei, & Deus Summus, benedicant te omnia quæ in cælo ſunt ſurſùm, & quæ in terra deorſùm. Benedic anima mea Domino [r] & omnia quæ intra me ſunt, Nomini Sancto ejus. Benedic, & dic: *Gloria, laus, & honor ſit tibi Rex Chriſte Redemptor*. Da anima mea gloriam Deo (s) qui gratis te prævenit, excitavit, initiauit: & viue dignè de cætero, quo te probes

vit,

p *Tract. de vite myſt. cap. 46. num. 165.* q *Ser. de Paſſ. Dom. n. 23.*
r *Tract. de inter. domo, cap. 37. num. 83.* s *Tract. de grat. & lib. arb. cap. 1. num. 1.*

& perceptis beneficiis non ingratam, & percipendis idoneam. Quiquid ſapientiæ (t) quidquid te virtutis habere confidis, Dei Virtuti & Dei Sapientiæ deputa Chriſto Jeſu Crucifixo. Hic tibi ſit cibus & potus (u) dulcedo & conſolatio tua, mel tuum & deſiderium tuum, lectio & meditatio tua, oratio & contemplatio tua. Ipſe enim eſt (x) qui replet in bonis deſiderium tuum. Replet in bonis, excitat ad bonum, tenet in bono: præuenit, ſuſtinet, implet. Ipſe facit ut deſideres, ipſe eſt quod deſideras. O Saluator meus, & Deus meus! (y) Veniat, veniat oro tempus, ut quod nunc credo, oculis tandem reuelatis aſpiciam: quod ſpero nunc & à longe ſaluto, apprehendam: quod pro viribus meis deſidero, ulnis animæ meæ amplectar & deoſculer, & in amoris tui abyſſum abſorbear, ô Salvator meus & Deus meus. Magnus es tu (z) & magnum Nomen tuum. O immarceſcibilis decor Dei excelſi, & puriſſima claritas lucis æternæ, Vita omnem vitam vivificans, Lux omne lumen illuminans, & conſeruans in æterno ſplendore! Inclytam ſponſam Eccleſiam populi tui illo quæſo igneo ſtillicidio purga & innoua, illumina & inflamma, exhilara & confirma: & uni cor credentium tibi, ut unum ſint, unum ſapiant, unum vnanimiter requirant, ut apprehendant & videant, & benedicant te Deum deorum Sion, dicentes: *Sit individuæ Trinitati gloria, gratiarum actio, honor, & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen.*

PHI-

t *Ser. 13. in Cant. num. 1.* u *Ser. de form. bon. vitæ. num. 2.* x *Tract. de diligen. Deo. cap. 7. num. 21.* y *Ser. de Paſſ. Dom. num. 22.* z *Ibidem. num. 23. & 24.*

INDEX

Partium, Capitulorum, & Paragraphorum: quæ in hoc Secundo Tomo Philosophiæ Christianæ continentur.

Numerus indicat paginam.

PARS I.

CAPUT V.

CAPUT VI.

Agi-

CAPUT. IX.

CAPUT X.

per

PARS II.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

Scri-

spi-

Oſten-

Chri-

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VI.

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

PARS IV.

Oſten-

CAPUT V.

CA-

CAPUT IX.

CAPUT X.

my-

&

CAPUT II.

CA-

CAPUT III.

CAPUT IV.

tum

CAPUT VI.

CAPUT VII.

Deo

Osten-

CAPUT IX.

CAPUT X.

PARS VI.

CAPUT I.

Ter-

CAPUT V.

CAPUT VI.

CAPUT VII.

&

Osten-

F I N I S.

DEO GRATIARVM ACTIO,

ET BEATO BERNARDO.

Servo ejus dulci & fideli.

S. Bonavent. Concluſ. tract. medit. de vita Chriſti.